

საქართველოს მთანირეპარატა აკადემიის
სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტი

cbc[kbc cfvfhskbc
cfcfvfhskj ghfmnrbc
rj vtynfhb

(დანაშაული ადამიანის წილადები)

თბილისი
2002

თეგი გამოცემულია
საქართველოში ეპოკაციის
ნარმომადგენლობის მიერ
დამტკიცებული პროექტის ფარგლებში

ეძღვება
საქართველოში ეპოკაციის
ნარმომადგენლობის პროექტის, მეცნიერის,
დოკტორ გიური გომიხვის
ნათელ წსოვნას

პროექტის დირექტორი: იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი
გიორგი ხუბუა

ავტორები: იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი
ოთარ გამყრელიძე (111, 112, 113, 124, 130, 133 მმ.)

იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი
გიორგი ტყეშელიაძე (114, 115, 116, 127, 128, 129 მმ.)

იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი
ლამარა სურგულაძე (108, 109, 110, 131, 132, 136 მმ.)

სამართლის დოქტორი მერაბ ტურავა
(121, 122, 123, 134, 135 მმ.)

იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი
თამარ ებრალიძე (117, 118, 119, 120, 125, 126 მმ.)

ნაშრომის რედაქტორი: ოთარ გამყრელიძე

რედაქტორისგან

მკითხველს ვთავაზობთ სასამართლო პრაქტიკის კომენტარს,
რომელიც საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის
სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტის სისხლის
სამართლისა და პროცესის განყოფილებაში მომზადდა.

ნაშრომში შესწავლილია ადამიანის ნინაალმდეგ მიმართული
დანაშაულების სასამართლო პრაქტიკა (საქართველოს სისხლის
სამართლის კოდექსის 108-136 მმ.). ამ სახის ნაშრომი
საქართველოში პირველად ქვეყნდება (იგულისხმება სისხლის
სამართლის პრაქტიკა). ავტორთა ყურადღების შუაგულში იდგა
ქმედების კვალიფიკირების საკითხი.

ვფიქრობთ, ნაშრომი ხელს შეუწყობს ჩვენი სასამართლო
პრაქტიკის გაუმჯობესებას და დაეხმარება პრაქტიკოს
მუშაქებს ყოველდღიურ საქმიანობაში. საყურადღებოა ამ
მხრივ ცალკეული რეკომენდაციები, რომლებიც ავტორებმა
შეიმუშავეს პრაქტიკის გაუმჯობესებისათვის. ნაშრომის
გამოყენება შეიძლება სასწავლო მიზნითაც.

წიგნის გამოსაცემად მომზადებაში აქტიურად მონაწილეობდა
საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის სახელმწიფოსა და
სამართლის ინსტიტუტის სწავლული მდივანი რუსუდან
ბაქანიძე, რისთვისაც მას მადლობას უხდით.

გმრძო ნაშილი

**კარი მეშვიდე
დაცაშაული აღამიანის წინააღმდეგ**

**თავი XIX
დაცაშაული სიცოცხლის წინააღმდეგ**

მუხლი 108. განზრას მკვლელობა

განზრას მკვლელობა, –
ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით შვიდიდან თხუთმეტ წლამდე.

მუხლი 109. განზრას მკვლელობა დამამძიმებელ გარემოებაში

განზრას მკვლელობა:

- ა) ორი ან მეტი პირისა;
- ბ) დამნაშავისათვის წინასწარი შეცნობით ორსული ქალისა;
- გ) მსხვერპლის ან მისი ახლო ნათესავის სამსახურებრი საქმიანობასთან ან საზოგადოებრივი მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით;
- დ) დამნაშავისათვის წინასწარი შეცნობით მცირენლოვანისა ან უმწეო მდგომარეობაში მყოფისა;
- ე) მძევლად ხელში ჩაგდებასთან დაკავშირებით;
- ვ) განსაკუთრებული სისასტიკით;
- ზ) ისეთი საშუალებით, რომელიც განზრას უქმნის საფრთხეს სხვათა სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას;

- თ) ჯაგუფურად;
- ი) ანგარებით ან შეკვეთით;
- კ) ხულიგნური ქვენაგრძნობით;
- ლ) სხვა დანაშაულის დაფარვის ან მისი ჩადენის გაადვილების მიზნით;
- მ) რასობრივი, რელიგიური, ეროვნული ან ეთნიკური შეუწყნარებლობის გამო;
- ნ) მსხვერპლის სხეულის ორგანოს, ორგანოს ნაწილის ან ქსოვილის
გადანერგვის ან სხვაგვარად გამოყენების მიზნით;
- ო) არაერთგზის (გარდა ამ კოდექსის 110-114-ე მუხლებით გათვალისწინებული
მკვლელობისა), –
ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ათიდან ოც წლამდე ან უვადო თავისუფ-
ლების აღკვეთით.

შენიშვნა: ამ კოდექსში „ახლო ნათესავად“ ითვლება: მშობელი, შვილად ამყვანი,
შვილი, შვილობილი, პაპა, ბებია, შვილიშვილი, და, ძმა, მეულე.

განზრას მკვლელობის მცდელობა სრულიად უსაფუძვლოდ ჯანმრთელობის განზრას
მძიმე დაზიანებაზე გადაკალიფიცირდა.

ქ. თბილისში სურგულაძის ქ. №8-ში მდებარე ე. ნ. „ბარაკებში“ ცხოვრობდა კ. ქ.,
მეზობლად ცხოვრობდნენ თ. ნ. და მისი შვილიშვილი ა. ნ. ა. ნ-მ ისესხა კ. ქ-ს დედისაგან
680 ლარი და ვერ უბრუნებდა ვალს, რის გამოც კ. ქ-ს უსიამოვნება ჰქონდა წ-ების
ოჯახთან.

2001 წ. 12 იანვარს კ. ქ-მ მიაკითხა წ-ებს გასესხებული ფულის დასაბრუნებლად. მას
მოუვიდა ჩხუბი ა. წ-სთან, რომელსაც მუცელში ჩაარტყა დანა, მაგრამ მეზობლების
გამოჩენის გამო დანაშაული ბოლომდე ვერ მიიყვანა და მიიმაღლა. ა. წ. ექიმების მიერ
განეული დროული სამედიცინო დახმარების შედეგად გადარჩა.

სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნით ჭრილობა განეკუთვნება სიცოცხ-
ლისათვის სახიფათო მძიმე დაზიანებას.

აღნიშნული ქმედებისათვის კ. ქ-ს ბრალი წარედგინა სსკ 19-108 მუხლით გათვალის-
წინებულ დანაშაულში (მოქმედი კოდექსი).

საქმის სასამართლო გამოძიების დროს სსკ 19-108 მუხლით წარდგენილი ბრალი
შეეცვალა სსკ 117-ე მუხლის პირველი ნაწილით.

საოლქო სასამართლომაც კ. ქ. დამნაშავედ ცნო სსკ 117-ე მუხლის პირველი ნაწილით
და ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა საერთო რეჟიმის სასჯელაღსრულებით
დაწესებულებაში მოხდით.

საქმის შინაარსიდან გამომდინარე, წინასწარი გამოძიების მიერ წაყენებული ბრალი
სსკ-ის 19-108-ე მუხლით გამართლებულად მიგვაჩნია. მართალია, ძნელი გასამიჯნია გან-

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევი

ზრახი მკვლელობის მცდელობა და ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება და ამ მხრივ პრაქტიკას უდავოდ სიძნელეები ექმნება, მაგრამ ყოველი კონკრეტული საქმის ყველა მახასიათებლის გულდასმითი ანალიზი ასეთი გამიჯვნის შესაძლებლობას მაინც იძლევა. აქ მხედველობაშია მისაღები ჩადენილი დანაშაულის დრო, ადგილი, ვითარება, დამნაშავესა და დაზარალებულს შორის არსებული დამოკიდებულება. განსაკუთრებით საყურადღებოა დამნაშავის განზრახვის მიმართულება. ამ კონკრეტულ საქმეში დამნაშავის სიტყვები „ბებიაშენსაც მოკლავ“-ო, რომელიც მან მეზობლების თანდასწრებით მიაძახა დაზარალებულს, გარკვეულად სწორედ მისი განზრახვის შინაარსზე მიმანიშნებელია.

* * *

რაიონული და საოლქო სასამართლოები სათანადო არგუმენტაციით სწორ კვალიფიკაციას აძლევენ ჩადენილ დანაშაულს.

1998 წლის პირველ ივლისს დაახლოებით 19 სთ.-ზე ქ. თბილისში კიევის ქუჩაზე არსებულ სპორტსკოლის ეზოში ურთიერთშელაპარაკებისას, მ. პ-მ ზურგის არეში დანის ორჯერ ჩარტყმით ჩაიდინა მკვლელობის მცდელობა, რის შემდეგაც შემთხვევის ადგილიდან მიიმაღა. იგი დაკავებულ იქნა 2000 წლის 18 თებერვალს.

მ. პ. და დ. შ. საშუალო სკოლაში სწავლის პერიოდიდან იცნობდნენ ერთმანეთს და ჰქონდათ ნორმალური ურთიერთობა. მათ ორივეს შეუყვარდათ ტ. პ., რის შემდეგ მათი ურთიერთობა დაიძაბა. ტ. პ-ს კარგი მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდა მ. პ-სთან, ხოლო დ. შ-სთან კი-არა. ამ უკანასკნელმა სცადა ნაცნობი გოგოს დახმარებით ტ. პ-ს და მ. პ-ს ურთიერთობის გაფუჭება, რაც ვერ მოახერხა. ეს ფაქტი ცნობილი გახდა მ. პ-სთვის. იგი შეხვდა დ. შ-ს მისავე სახლში, საიდანაც ისინი საღლაპარაკოდ წავიდნენ სპორტსკოლის ეზოში. მათ შორის ურთიერთობის გარკვევისას მ. პ-მ ორჯერ ჩაარტყა დანა ზურგის არეში დ. შ-ს და დანაშაულის ადგილიდან მიიმაღა.

დროულად გაკეთებული ოპერაციის შედეგად დ. შ. გადარჩა. სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნით დ. შ-ს მიყენებული ჰქონდა სიცოცხლისთვის სახიფათო მძიმე ხარისხის დაზიანება.

რაიონულმა სასამართლომ მ. პ. დამნაშავედ ცნო საქართველოს სსკ-ის 17-105-ე მუხლით (1960 წ. სსკ-ი) და 7 წლით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა მკაცრი რეზიმის სასჯელადსრულებით დაწესებულებაში მოხდით.

სააპელაციო საჩივარი ითხოვდა დანაშაულის 110-ე მუხლის პირველ ნაწილზე გადაკვალიფიცირებას (1960 წ. სსკ-ი).

თბილისის სოლქო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა მ. პ-ს სააპელაციო საჩივარი და ძალაში დატოვა რაიონული სასამართლოს განაჩენი.

რაიონული და საოლქო სასამართლოების პოზიცია სწორად უნდა ჩაითვალოს. საქმეში სრულყოფილად არის გაანალიზებული ყველა ის გარემოება, რომლებიც საშუალებას

იძლევიან გაიმიჯნოს მკვლელობის მცდელობა სხეულის განზრას მძიმე დაზიანებისაგან. ამ საკითხის გადაჭრისას სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა მიიღონ ჩადენილი დანაშაულის ყველა გარემოება მათს ერთობლიობაში, იქნება ეს ჩადენილი დანაშაულის იარაღი და საშუალება, ჭრილობათა რაოდენობა, ხასიათი, ლოკალიზაცია, დანაშაულებრივი მოქმედების შეწყვეტის მიზეზი, დამნაშავისა და მსხვერპლის ურთიერთობა და ა.შ. განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა ენიჭება განზრას მკვლელობის და მკვლელობის მცდელობის, სხეულის განზრას მძიმე დაზიანებისაგან გასამიჯნავად განზრახვის შინაარსისა და მისი მიმართულების ზუსტ დადგენას, იმას, თუ რა განზრახვით მოქმედებდა დამნაშავე – სხეულის დაზიანების, თუ სიცოცხლის მოსპობის. ეს საკითხი კი გადაწყდება საქმის სუბიექტური და ობიექტური გარემოებების ერთობლივი განხვილვისა და შეფასების შედეგად.

* * *

6. ს. მსჯავრდებული იქნა სსკ-ის 108-ე მუხლით (1960 წ. სსკ-ი) და მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა 2 წლით, რაც შეეცვალა პირობით 2 წლის გამოსაცდელი ვადით.

გამომცემლობა „სამშობლოს“ და მთანმინდის რაიონის მოსახლეობის გარკვეულ ნაწილს შეუწყდა დენის მიწოდება. სააბონენტო სატრანსპორტო ჯიხურში ფიდერსა და ჯიხურს შორის ძაბვის შესამონმებლად გაიგზავნა სადისპეჩერო სამსახურის უფროსი ნ.ს. და ელექტრიკოსი გ. ხ.

ჯიხურში მისვლისას აღნიშნულმა პირებმა ჩაატარეს სამუშაო, როს შემდეგ ნ.ს-შ გადაწყვიტა ქვესადგურის სქემის გადაწყობა მთანმინდის მე-17 ფიდერის კვებაზე. მან ჩართო სასექციო გამთიშვი და ელექტრომინიდება, რომ არ შეწყვეტოდა გამომცემლობა „სამშობლოს“ და მოსახლეობის ნაწილს, არ დაამთავრა სქემის მთლიანი აწყობა და გამოვიდა ჯიხურიდან, რათა მისულიყო მანქანასთან და მოეთხოვა დისპეტჩერისაგან მე-17 ფიდერის შეკეთებიდან გამოყვანა. ამით მან დაარღვია ელექტრო-მოწყობილობა-დანადგარის უსაფრთხო ექსპლოატაციის წესების „პ 235“ მოთხოვნა. ამ წესის თანახმად, სამუშაოს მნარმოებლის ზედამხედველობის გარეშე, ბრიგადის წევრს ეკრძალება დახურულ ან ღია მოწყობილობაში დარჩენა. ჯიხურში მარტოდ დარჩენილი გ. ხ. მოხვდა მაღალი ძაბვის ქვეშ და საავადმყოფოში მიყვანისთანავე გარდაიცვალა.

ნინასწარმა გამოძიებამ, პირველი ინსტანციის სასამართლომ და საოლქო სასამართლოს სააპელაციო პალატამ ჩათვალეს რა, ნ.ს. თანამდებობის პირად, მისი მოქმედება სსკ-ის 146-ე მუხლის მე-3 ნაწილით დააკვალიფიცირეს (1960 წ. სსკ-ი). უზენაესი სასამართლოს სააპელაციო პალატამ არ მიიჩნია ნ.ს. თანამდებობის პირად და მისი მოქმედება სსკ-ის 108-ე მუხლზე გადაკვალიფიცირა (1960 წ. სსკ-ი).

საკასაციო პალატამ საგსებით სამართლიანად საქმე არასრულყოფილად გამოძიებულად ჩათვალა და დამატებითი გამოძიებისათვის დააბრუნა, თან მიუთითა: საქმეში დამა-

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევი

ჯერებლად არ არის გამორკვეული და ახსნილი, თუ რა ვითარებაში დაიღუპა გ. ბ.; ხომ არ იყო მისი მხრიდან დარღვეული უსაფრთხოების ტექნიკის მოთხოვნები და შრომის დაცვის წესები.

საყოველთაოდ ცნობილია, რომ პასუხისმგებლობა სიცოცხლის გაუფრთილებლობით მოსპობისათვის დგება იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს მიზეზობრივი კავშირი პირის მოქმედებასა და დამდგარ დანაშაულებრივ შედეგს შორის, მაგრამ ეს სრულიადაც არ ნიშნავს იმას, რომ ქმედება იყო შედეგის გამომწვევი „ერთადერთი“ მიზეზი: „თუ დამნაშავის მოქმედებას მიუერთდა სხვა პირთა, მათ შორის მსხვერპლის გაუფრთხილებლობა, მაშინ მხოლოდ იმ შემთხვევაშია გამორიცხული პასუხისმგებლობა სიცოცხლის გაუფრთხილებლობით მოსპობისათვის, თუ ვინმემ განზრახ გამოიყენა მისი გაუფრთხილებლობა“. ამ საკითხის გამორკვევას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს 6. ს-ს ბრალის განსაზღვრისათვის.

წინასწარი გამოძიების მიერ საერთოდ არ ყოფილა დაკითხული მსჯავრდებული 6. ს. და საქმის გარემოებების სრულყოფილ შესწავლის გარეშე გამოტანილი იქნა სისხლის სამართლის საქმის აღმერაზე უარის თქმის დადგენილება თელასის დაბალი ძაბვის სადისპეჩერო სამსახურის უფროსის თ. პ-სა და „ეი-ი-ეს“ თელასის გენერალური დირექტორის მოადგილის ლ. მ-ს მიმართ, მათ ქმედებაში დანაშაულის შემადგენლობის არარსებობის გამო. მაშინ, როცა ჯერ კიდევ 1999 წლის 16 იანვარს, 6. ს-მ „ეი-ი-ეს“ თელასის გენერალურ დირექტორის მ. ს-ს გაუგზავნა მოხსენებითი ბარათი, სადაც ნორმალური, გამართული და უსაფრთხო მუშაობისათვის დამცავი საშუალებების სასწავლი შეძენას სთხოვდა. ეს მოხსენებითი ბარათი პირდაპირ გადაეცა მ. ს-ს მოადგილეს – ლ. მ-ს, მაგრამ მარტის თვემდე დამცავი საშუალებები შეძენილი თელასში არ ყოფილა. ამან კი, პირველ მარტს ობიექტზე ბრიგადის გაგზავნა გამოიწვია, რასაც უბედური შემთხვევა მოყვა.

ამ წარდგინებიდან ნათლად ჩანს, რომ უბედური შემთხვევის ძირითადი მიზეზი სპეციალური დამცავი საშუალებების არარსებობა იყო. ეს საკითხიც დეტალურად უნდა ყოფილიყო გამოკვლეული და სათანადო შეფასება მისცემოდა. კერძოდ, იყო თუ არა მიზეზობრივ კავშირში დამცავი საშუალებების არარსებობა დამდგარ შედეგთან და ამასთანავე შეეძლო თუ არა ლ. მ-ს გაეთვალისწინებინა ასეთი შედეგის დადგომის შესაძლებლობა.

ასევე, აჟარად უსამართლოდ უნდა იქნეს მიჩნეული 6. ს-სათვის პირობითი მსჯავრის შეფარდება, თუკი დადგინდებოდა, რომ მხოლოდ მის მიერ იქნა უსაფრთხოებისა და შრომის წესები დარღვეული, რამაც მძიმე შედეგი გამოიწვია.

აღნიშნულის შესაბამისად, პალატამ მიზანშეწონილად ჩათვალა დამატებითი გამოძიების ჩასატარებლად საქმის პროკურატურისათვის დაბრუნება, რასაც არ შეიძლება არ დავეთანხმოთ.

* * *

საქმეზე არაობიექტურად და არასრულად ჩატარებული წინასწარი გამოძიების გამო,

საქმე უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის მიერ უკან უბრუნდება წინასწარ გამოძიებას დამატებითი გამოძიების ჩასატარებლად.

უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა საკასაციო პალატამ სავსებით გაიზიარა კოლეგიის არგუმენტაცია საქმის დაბრუნების თაობაზე და მხარი არ დაუჭირა საქართველოს გენერალური პროკურატურის სახელმწიფო ბრალდების მხარდამჭერი სამმართველოს პროკურორის კერძო საკასაციო საჩივარს, სადაც იგი ითხოვდა, რომ საქმე არ დაბრუნებოდა გამოძიებას.

საბრალდებო დასკვნის მიხედვით, დ. ნ-ს ბრალი დაედო 228-ე მუხლის პირველი, მე-2 და მე-3 ნაწილებით, 96-ე მუხლის მე-2 ნაწილის პირველი პუნქტით და 104-ე მუხლის პირველი, მე-2 და მე-7 პუნქტებით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენაში (1960 წლის სსკ-ი).

დ. 6. 1999 წლის 22 ივნისს, დაახლოებით 15 საათზე, გამოძიებით დაუდგენელ პირთან ერთად ჩამომჯდარი იყო ზოოპარკის ცენტრალური შესასვლელის ბეტონის მოავირზე. ამ დროს მათ ჩაუარეს ზოოპარკიდან გამოსულმა არასრულწლოვნებმა: ი. კ-მ, ს. კ-მ, რ. შ-მ. ისინი დ. ნ-მ მიიხმო. დ. ნ-თან მყოფ პიროვნებას ხელში ეჭირა გასაშლელი დანა, რომელსაც კეცავდა და შლიდა. მათ არასრულწლოვნებს ჯერ სიგარეტი მოსთხოვეს, ხოლო შემდეგ მათთან ერთად დაჯდომა შესთავაზეს და დაუწყეს გამოკითხვა, თუ რომელ უბანში ცხოვრობდნენ. დ. ნ-მ ს. კ-ს მოსთხოვა ფული. ამ უკანასკნელმა უარი უთხრა და თან დააყოლა, რომ 40 თეთრი პჟონდა და თვითონ სჭირდებოდა. მაგრამ დ. ნ-ს დაუინებული მოთხოვნით და მასთან მყოფი პირის დანის თამაშით შეშინებული, იძულებული გახდა მიეცა მისოვის 20 თეთრი. ამის შემდეგ დ. ნ-მ შეამჩნია ს. კ-ს ყელზე ოქროს ჯვარი და ყელსაბამი და მათი მისოვის გადაცემაც მოითხოვა. იმის მიუხედავად, რომ ამ მოთხოვნაზეც უარი მიიღო, დ. ნ-მ და მასთან მყოფმა პირმა მუქარისა და ძალადობის გამოყენებით შესხეს ოქროს ჯვარი და ყელსაბამი. გახსნილი დანის შიშით ს. კ-ს წინააღმდეგობა არ გაუწევია. ამის შემყურე რ. შ. შეეცადა გადაუმალა თავისი ვერცხლის ყელსაბამი, მაგრამ ვერ მოასწრო, რადგან დ. ნ-მ და მასთან მყოფმა პირმა შეამჩნიებს მისი მოძრაობა და დანის მუქარით წაართვეს ძეწევი. ი. კ-ს კი წაართვეს 50 თეთრი, ვინაიდან მას მეტი ფული არ ჰქონდა. რ. შ-მ მოსთხოვა მათ წივთების დაბრუნება, რაზედაც დ. ნ-ს თანმხლებმა უხეშად მიმართა მას და სახეში ხელის კვრით უბიძება, რის შემდეგაც ერთმანეთზე გაიწიეს. დაუდგენელმა პირმა ხელმეორედ ამოიღო დანა, რომელიც წივთების წართმევის შემდეგ ჯიბეში ჰქონდა ჩადებული და დაინყო დანის ქნევა რ. შ-ს მიმართულებით. რ. შ-მ დაუჭირა მას დანიანი ხელი, ხოლო მეორე ხელით სახეში გაარტყა. მეგობრის დახმარება დააპირა დ. ნ-მ, რომლის დაკავებას შეეცადნენ ს. კ. და ი. კ. დ. ნ-მ დაუწყეს ცემა ი. კ-ს, ხმამაღლა აგინებდა დედას, რითაც დაარღვია საზოგადოებრივი წესრიგი, შემოახია ი. კ-ს მაისური. მათ შორის ჩხუბი გაგრძელდა 4-5 წუთი. რ. შ. კი, ამ მომენტში დანიანის შიშით ვარაზის ხევისაკენ გაიქცა. დ. ნ. და მასთან მყოფი უცნობი გინებით გაეკიდნენ რ. შ-ს. ვაკე-ბარის მოპირდაპირე მხარეს, ფეხით მოსიარულეთა ბილიკზე წამოენივნენ მას და ორივემ ერთად

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევ

ხელებით და ფეხებით დაუწყეს ცემა. დ. ნ-მ მხრებში ხელების ჩავლებით დააკავა, რითაც ისარგებლა თანმხელებმა პირმა და დანის დარტყმით მიაყენა მას სიცოცხლისათვის საშიში სხეულის მრავლობითი დაზიანება. რ. შ. საავადმყოფოში მიყვანისთანავე გარდაიცვალა.

სასამართლო კოლეგიამ განიხილა წინასწარი გამოძიების და სასამართლო სხდომაზე შეკრებილი მასალები და მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ წინასწარი გამოძიება ჩატარებული იყო ზერელედ, უტყუარად არ იყო დადგენილი არსებითი მნიშვნელობის მქონე ფაქტობრივი გარემოებები, უგულებელყოფილი იყო მათი ყოველმხრივი, ობიექტური და სრული გამოკვლევის მოთხოვნა; საბრალებო დასკვნა მოპოვებული მტკიცებულობების შეფასებისას ხშირად ეყრდნობოდა ვარაუდს, რითაც დაირღვა კანონის მოთხოვნა იმის შესახებ, რომ მტკიცებულებები უნდა იყოს უტყუარი და საკმარისი დანაშაულის ჩადენის შესახებ დასკვნის გასაკეთებლად. დაზარალებული ს. კ-ს და ი. კ-ს მიერ დ. ნ-ს ამოცნობა ჩატარდა კანონის დარღვევით. დ. ნ. დაბეჯითებით ამტკიცებდა, რომ მასთან პოლიციის სამორიგეო ოთახში შეიყვანეს ს. კ. და ამის შემდეგ ჩატარეს ამოცნობა, რის შესახებაც მან ამოცნობისთანავე განუცხადა გამომძიებელს. სასამართლო პროცესზე მოწმის სახით დაკითხულმა გამომძიებელმა ეს ფაქტი დაადასტურა, თუმცა ვერ ახსნა, რატომ არ დააფიქსირა ეს ფაქტი ამოცნობის დროს. პოლიციის სამორიგეო ოთახში დ. ნ-სა და ს. კ-ს შესვედრის ფაქტი დაადასტურა დ. ნ-ს ძმამ და დაასახელა კიდევაც მოწმები. ამიტომ აუცილებელი იყო პოლიციის სამორიგეო ოთახის დათვალიერება იმის დასადგენად, შეიძლებოდო თუ არა გარედან სამორიგეო ოთახში მყოფის დანახვა, რაც არ გაკეთებულა.

სასამართლო პროცესზე გაცხადდა, რომ ს. კ-ს და ი. კ-ს დაკითხვამდე ამოსაცნობად ნარუდების არა მხოლოდ ყოფილ დამნაშავეთა ფოტოსურათები, არამედ საპასპორტო სამსახურიდან ფორმა №1-ზე დაკრული ფოტოსურათები. მათ შორის იყო დ. ნ-ს ფოტოსურათიც სახელისა და გვარის მითითებით.

განჩინებამ საფუძვლიანად მოითხოვა დამატებითი გამოძიების დროს ამ ფაქტის გამოკვლევა და მისი სათანადო შეფასება.

ეჭვს იწვევს ისიც, რომ დაზარალებულები ს. კ. და ი. კ. თითქმის ორი დღე-ლამის განმავლობაში დაუკითხავი ჰყავდათ პოლიციის განყოფილებაში და საეჭვო პირთა ფოტოსურათებს ათვალიერებდნენ. მათვე მოსთხოვეს დამნაშავეთა აღწერა ფოტორობოტის შესადგენად. ამის შესაბამისად შედგენილი იქნა ფოტორობოტი. თუმცა ის საქმეს არ დართვია. განჩინებამ მოითხოვა წინასწარი გამოძიების მიერ ამ ფაქტის ზუსტი და ობიექტური გამოკვლევა; ასევე სრულყოფილად არ იქნა გამოკვლეული დ. ნ-ს ალიბი. ამასთან, ალიბის შემოწმებისას გამოძიებამ უხეშად დაარღვია კანონი. კერძოდ, ალიბის შესამოწმებლად გამომძიებელმა გორის რაიონში მიიყვანა მოწმეები, მაგრამ ეს სათანადო ოქმით არ გააფორმა. სასამართლო პროცესზე დაკითხულმა გამომძიებელმა დაადასტურა ალიბის შემოწმების მიზნით მოწმეთა გორის რაიონში გაყვანის ფაქტი და ოქმის შეუდგენლობა იმით ახსნა, რომ მოწმეებმა ვერ მიაგწეს მათ მიერ დასახელებულ ადგილს. გამომძიებლის

ასეთმა განმარტებამ სერიოზული ეჭვი წარმოქმნა. დამატებით გამოძიებას დაევალა ამ საკითხის დეტალურად და ობიექტურად გამოკვლევა; მოწმედ დაკითხულმა განსასჯელის ძმამ მ. ნ-მ როგორც წინასწარი გამოძიებისას, ისე სასამართლო სხდომაზე განაცხადა, რომ 1999 წლის 25 ივნისს თავისი საცხოვრებელი სახლის ეზოში შეამჩნია ორი მამაკაცი, რომლებიც მის მეზობელს – ლ. თ-ს ესაუბრებოდნენ. მათთან დაშორების შემდეგ ლ. თ-მ მოუხმო მას და უთხრა, რომ ეს პირები ვაკის რაიონის პოლიციის ხელმძღვანელები იყვნენ და მის ძმას – დ. ნ-ს კითხულობდნენ. 26 ივნისს მათთან მივიდნენ ვაკის რაიონის პოლიციის მუშაკები და მისი ძმა წაიყვანეს. საკასაციო პალატა, თავის მხრივ მიიჩნევს, რომ დამატებითმა გამოძიებამ ის საკითხიც უნდა გაარკვიოს, თუ რა მონაცემებზე დაყრდნობით მიიჩნევდა 25 ივნისს პოლიციის განყოფილება დ. ნ-ს რ. შ-ს მკვლელობაში ეჭვმიტანილად. ამ მიზნით დადგენილი და დაკითხული უნდა იქნენ პოლიციის ის მუშაკები, რომლებიც 25 ივნისს დ. ნ-ს საცხოვრებელ ადგილას მივიდნენ. ასევე უნდა დაიკითხონ პოლიციის სხვა ოპერატიული მუშაკები და სათანადო ახსნა მიეცეს დ. ნ-ს მკვლელობაში ეჭვის მიტანის საფუძველს. ამასთან, უნდა გაირკვეს ამ გარემოებას რაიმე ზეგავლენა ხომ არ მოუხდენია დ. ნ-ს ფოტოსურათით ამოცნობაზე. სახელდობრ, რომელმა მუშაკმა გააკეთა ეს, ვისი დავალებით გაკეთდა და რატომ ჩატარდა საგამოძიებო მოქმედებები პროკურატურის გამომძიებლის გარეშე, საპროცესო კანონმდებლობის უხეში დარღვევით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლო პალატამ დაადგინა დ. ნ-ს საქმეზე დამატებითი გამოძიების ჩასატარებლად დაბრუნების შესახებ სასამართლო კოლეგიის განჩინების უცვლელად დატოვება.

შეიძლება დავასკვნათ, რომ უხეიროდ ჩატარებულმა წინასწარმა გამოძიებამ გამოიწვია საქმის ხანგრძლივად გაჭიანურება, რაც თავის მხრივ ჭეშმარიტების დასადგენად აუცდენელ დაბრკოლებას ქმნის. საყოველთაოდ ცნობილია, რომ რაც უფრო დაშორებულია დროში დანაშაულის ჩადენისა და მისი წინასწარი, თუ სასამართლო გამოძიების პერიოდი, მით უფრო ძნელდება დანაშაულის ჩადენის ნამდვილი სურათის აღდგენა, ობიექტურად და სამართლიანად ფაქტობრივი მონაცემების შეფასება.

* * *

გ. ჯ. ჩუღურეთის რაიონის სამხედრო კომისარიატმა გაიწვია საყოველთაო სამხედრო სამსახურში 1999 წ. 12 ნოემბერს და ჩარიცხა საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს გენერალური შტაბის დაზვერვის მთავარი სამმართველოს სადაზვერვო ბატალიონში – რიგით ჯარისკაცად.

1999 წ. 3 დეკემბერს იგი მოკლეს „აკმ“-ის სისტემის ავტომატური იარაღიდან.

ექსპერტის დასკვნის თანახმად, სიკვდილის უშუალო მიზეზი გახდა მწვავე სისხლნაკლებბა, განვითარებული მარცხენა მხრისა და გულ-მკერდის არეში მიღებული გამჭოლი ჭრილობის შედეგად.

საქმის მიხედვით, 1999 წ. 3 დეკემბერს 18 სთ და 30 ნოემბერი გ. ჯ. და ქველი წვევამდელი მ. ყაზარმის ერთ-ერთ ოთახში საწოლზე ჩამომჯდარი საუბრობდნენ. ოთახში საკმაოდ ბნელოდა, რადგან შუქი იყო გადამწვარი და შუქს ყაზარმის დერეფანში აკეთებდა ზემდეგი ქ., რომელმაც იარაღი დროებით მისცა ლ. კ-ს, რადგან ხელს უშლიდა შუქის გაკეთებაში. ლ. კ. შევიდა იმ ოთახში, სადაც იმყოფებოდნენ გ. ჯ. და მ. და ხუმრობით უნდოდა მათი შეშინება. რადგან ოთახში სიბნელე იყო, მ-მ მხოლოდ სილუეტით შეიცნო ლ. კ. და შეეკითხა „კ., შენა ხარ?“, ამან კი აქედან იარაღის ჩასაუნით სცადა მათი შეშინება; იცოდა რა, რომ იარაღში ტყვია არ იყო, გაისროლა მათი მიმართულებით, რასაც მოჰყვა შეძახილი „ვაი“ და სასიკვდილოდ დაიჭრა გ. ჯ., რომელიც ჰოსპიტალში წაყვანისას გზაში გარდაიცვალა.

აღსანიშვნია, რომ გ. ჯ. 24 ნოემბერს ნაცემი იყო: გატეხილი ჰქონდა ცხვირი, საიდანაც სისხლი მოსდიოდა და ერთი ფეხით კოჭლობდა. ეს ფაქტი დააფიქსირა მასთან ნაწილში სანახავად მისულმა დედამ, დამ და მათმა მეზობელმა. ამ ფაქტის გამო თვით გ. ჯ-ზე დედას უთხრა, რომ მას ეჩეუბა ძველი წვევამდელი. ცხედარს, ექსპერტის მიერ შემოწმებისას, ეტყობოდა ცხვირის დაზიანება, ნაჭდევები ხელისა და გულმკერდის არეში, რაც სიცოცხლეში რაიმე მკვრივი ბლაგვი საგნით ჰქონდა მიყენებული.

დედამ ჯერ კიდევ შვილის სიცოცხლეშივე ჩხუბის თაობაზე განცხადება პირადად ჩა-აბარა გლდანის რაიონის პროკურორის თანაშემწეს.

დამაფიქრებელია ბევრი გარემოება, რომელიც სასამართლომ არ გამოიკვლია. კერძოდ, ოჯახს გ. ჯ-ს სიკვდილის ამბავი მხოლოდ 4 დეკემბრის 19 საათზე, ე. ი. 25 საათის შემდეგ შეატყობინეს; მოსამართლემ, მიუხედავად დედის მოთხოვნისა, არ გამოითხოვა პროკურატურიდან მისი განცხადება ცემის ფაქტზე. გარდა ამისა, თუ ავტომატი წინასწარ შემოწმებული იყო და მასში ტყვია არ იყო, როგორდა გაჩნდა იგი ავტომატში დანაშაულის ჩადენის მომენტში; რის ნიადაგზე სცემეს ნაწილში გ. ჯ-ს. სასამართლო ვალდებული იყო ყველა ამ კითხვაზე ამომწურავი პასუხი გაეცა, მაგრამ იგი არცერთ ამ კითხვას არც სვამს და არც პასუხობს, რაც განაჩენის ობიექტურობისა და სამართლიანობის შესახებ ეჭვს ბადებს და რითაც დარღვეულია სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ის მუხლი, რომელიც მოითხოვს დანაშაულის სრულყოფილ, ყოველმხრივ და ობიექტურ გამოძიებას.

* * *

საქმეზე არასწორად, არაპროფესიონალურად ჩატარებული წინასწარი გამოძიება ეჭვის ქვეშ აყენებს განაჩენის ობიექტურობას.

გ. ა., მისი არარეგისტრირებული ცოლი გ. ზ. და გ. ა-ს მეგობრები, 1999 წლის 6 სექტემბერს იმყოფებოდნენ გ. ა-ს ბინაში, სადაც სხვებთან ერთად იყო რ. ს-ც. ისინი სვამდნენ სასმელს. როდესაც სასმელი შემოაკლდათ, გ. ა. გავიდა არყის მოსატანად. დანარჩენები კი დარჩნენ სახლში. რ. ს-მ განიზრახა გ. ზ-ს გაუპატიურება, მაგრამ უკანსკნელის ყვირილზე მეზობელი ოთახიდან შემოვიდნენ დანარჩენები. გ. ზ-ს წინააღმდეგობისა და შემო-

სულთა ჩარევის გამო რ. ს-მ ვერ მოახერხა განზრახვის სისრულეში მოყვანა.

სახლში დაბრუნებულ გ. ა-ს გ. ზ-მ უამბო მომხდარის შესახებ და დაუწყო ჩხუბი, იმის გამო, რომ გ. ა-ს ხშირად მოყავდა სახლში ასეთი უნესო ხალხი. მთვრალმა გ. ა-მ არ დაუჯერა მეუღლეს, რომ მან წინააღმდეგობა გაუწია რ. ს-ს. განაწყენებულმა გ. ზ-მ აიღო მოზრდილი სკამის ფეხის ნამტვრევი და თავში და სხეულის სხვადასხვა ადგილას ურტყა გ. ა-ს, ჩაუმტვრია თავის ქალის სარქვლის ძვლები და გამოიწვია სხეულის სხვადასხვა ადგილის მოტეხილობები. სიცოხლისათვის სახიფათო სხეულის მძიმე ხარისხის დაზიანებებისაგან გ. ა-მ გონება დაკარგა. გ.ა. მეზობლებმა მიიყვანეს საავადმყოფოში, სადაც რამდენიმე საათში გარდაიცვალა.

გ. ზ-ს ჯერ ბრალი წარედგინა სსკ-ის 110-ე მუხლის მე-2 ნაწილით, ხოლო შემდეგ წინასწარი გამოძიების მიერ ბრალდება დაზუსტდა და იგი მიცემულ იქნა პასუხისმგებაში სსკ-ის 105-ე მუხლით (1960 წ. სსკ-ი).

წარდგენილ ბრალდებაში გ. ზ-მ თავი დამნაშავედ არ ცნო. ამავე დროს მან აღიარა, რომ ორჯერ ჩაარტყა ჯოხი მეუღლეს.

გამოძიების მიერ გ. ზ-ს ჩვენება ბოლომდე არ იქნა გაზიარებული, ვინაიდან სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნით გ.ა-ს სხეულზე აღინიშნებოდა მრავლობითი დაზიანებები: მოტეხილობები, სიხლჩაქცევები, ნაჭდევები.

90 წლის ე. ყ-მ, რომელიც ერთადერთი მოწმე იყო, თავის ჩვენებაში აღნიშნა, რომ გ. ზ-მ მხოლოდ ერთხელ ჩაარტყა ჯოხი გ. ა-ს კისრის თუ ბეჭების არეში, მაგრამ ვინაიდან გ. ზ. მისი ახლობელია, უარი განაცხადა დაპირისპირებაზე. გამოძიებამ გაითვალისწინა მისი ხანდაზმულობა და დაპირისპირება არ შედგა.

ბიოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით ხელკეტზე აღმოჩენილი თმები გ. ა-ს არ ეკუთვნოდა.

გ. ზ-ს ჩვენებით ხელკეტის ორჯერ დარტყმის შემდეგ გ. ა. გავიდა გარეთ, ხოლო ცოტა ხანში გ. ზ-ს დაუძახეს მეზობლებმა, რომლებმაც ნახეს ძირს დაგდებული გ. ა.

გამოძიებას ეს მეზობლები არ დაუკითხავს.

რაიონულმა სასამართლომ საქმე ხელახალი გამოძიებისათვის პროკურატურაში დააბრუნა და მიუთითა:

1. დაიკითხონ მეზობლები, რომელთაც აღმოჩინეს ეზოში გ. ა.
და გაირკვეს თუ რა მდგომარეობაში იყო ის;
2. დადგინდეს დანაშაულის ჩადენის თარიღი;
3. დადგინდეს შეეძლო თუ არა გ. ა-ს მიღებული ტრამვის შემდეგ სიარული;
4. შეეძლო თუ არა გ. ზ-ს, რომელიც ცალი თვალით ვერ ხედავს, მასზე ორჯერ მაღალი და ძლიერი კაცისათვის, როგორიც გ. ა. იყო, აღნიშნული დაზიანებების მიყენება.

სასამართლოს ეს დადგენილება პროკურატურამ გაასაჩივრა სააპელაციო წესით.

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევი

თბილისის სააღმართო პროკურატურის საჩივარი დააკმაყოფილა და საქმე ხელახალი განხილვისათვის რაიონულ სასამართლოში გადააგზავნა.

სასამართლო სხდომაზე გ. ზ-მ თავი ნაწილობრივად ცნო დამნაშავედ და აღნიშნა, რომ არ სურდა ქმრის მოკვლა, იგერიებდა მას და რამდენჯერ ჩაარტყა ჯოხი არ ახსოვს.

რაიონულმა სასამართლომ გ. ზ-ს ქმედება სსკ-ის 113-ე მუხლით (მოქმედი კოდექსი) დააკვალიფიცირა და სასჯელის ზომად ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთა განუსაზღვრა, საერთო რეჟიმის სასჯელადსრულებით დაწესებულებაში მოხდით.

მოცემულ საქმესთან დაკავშირებით ეჭვს იწვევს მისი 113-ე მუხლით კვალიფიკაციის საკითხი:

საქმის შინაარსიდან არ ჩანს, რომ გ. ზ. აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში იმყოფებოდა. თუ წინასწარ გამოძიებას ან სასამართლოს ასეთი ეჭვი გაუჩნდა, მაშინ მას აუცილებლად უნდა დაენიშნა სამედიცინო ექსპერტიზა, რომელიც შეამოწმებდა ჰქონდა თუ არა გ. ზ-ს სხეულზე ძალადობის რაიმე ნიშნები. ძალადობის ფაქტს გ. ა-ს მხრიდან არ ადასტურებს არც ამ ჩხუბის ერთადერთი მოწმე 90 წლის ე. ყ., თუმცა იგი გ. ზ-ს ახლობელი იყო. წინასწარი გამოძიების თავდაპირველი მონაცემებით დიდი სკამის ფეხით გ. ა-ს სხეულის ისეთი დაზიანებები ჰქონდა მიყენებული, რომ იგი ვერ შესძლებდა ოთახიდან გარეთ გასვლას, თანაც ხელკეტზე არსებული თმებიც მას არ ეკუთვნოდა, აქედან ვერსიის სახით შეიძლება ნამოიჭრას კითხვა – მაში ვის ეკუთვნოდა ეს თმები? ამიტომ, იდენტიფიკაციის მიზნით ბიოლოგიური ექსპერტიზა უნდა ჩატარებოდათ ასევე ამ ფაქტის მონაწილე იმ მამაკაცებს, რომლებმაც გ. ა-ს სახლში მისვლამდე დატოვეს მისი ბინა. ამ და კიდევ სხვა მრავალი პროცესუალური ხასიათის მოთხოვნათა დარღვევა უუშუალოდ აირეკლა სასამართლოს განაჩენზე, რომელიც სრულიად დაუსაბუთებლად და უსაფუძვლოდ გამოიყურება; ჩვენი აზრით იგი კვლავ უნდა დაბრუნებოდა პროკურატურას ახალი საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების მოთხოვნით.

* * *

უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 2000 წ. 10 მარტის განაჩენით გ. ხ. ცნობილი იქნა დამნაშავედ სსკ-ის 228-ე მუხლის პირველი და მეორე ნაწილებით და 104-ე მუხლის მე-6 პუნქტით. სასჯელთა ერთობლიობის წესით მას შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა 14 წლით, მკაცრი რეჟიმის სასჯელადსრულებით დაწესებულებაში მოხდით (1960 წ. სსკ-ი).

გ. ხ-მ 1992 წ. იანვარში შეიძინა ‘ბრაუნინგის’ სისტემის პისტოლეტი და ქარხნული წესით დამზადებული გლუვლულიანი გადაჭრილი სანადირო თოფი, რასაც დანაშაულის ჩადენამდე უკანონოდ ინახავდა და ატარებდა.

გ. ხ-ს დედა მუშაობდა სამედიცინო პოლიკლინიკაში ექიმ პედიატრად. ამ პოლიკლინიკის მთავარ ექიმად მუშაობდა ნ. ვ. გ. ხ-სათვის ცნობილი გახდა, რომ ნ. ვ-ს ინტიმური

კავშირი ჰქონდა მის დედასთან. დედამისი გათავისუფლეს სამსახურიდან, ვინაიდან იგი მსჯავრდებული იქნა სსკ-ის 252-ე მუხლის პირველი ნაწილით (1960 წ. სსკ-ი). სასჯელი მას პირობითი მსჯავრით შეეცვალა. მომხდარში მსჯავრდებული და მისი დედა ნ. ვ-ს ადანაშაულებდნენ, თითქოსდა მან, დედის სამსახურიდან გათავისუფლების მიზნით მოაწყო დანაშაულის პროვოკაცია. გ. ხ. რამდენიმე წლის განმავლობაში ფიქრობდა შური ეძია ნ. ვ-ზე. მართლაც, 1999 წლის 22 ივნისს იგი პისტოლეტით შეიარაღებული მიერიდა პოლიკლინიკაში, შეაღო მთავარი ექიმის კაბინეტის კარი მისი მოკვლის განზრახვით, მაგრამ იქ სხვებიც იყვნენ და ამიტომ გადაწყვიტა დალოდებოდა სანამ ხალხი ოთახიდან გამოვიდოდა. ნ. ვ-მ შენიშნა რა გ. ხ., რამდენიმე წუთში თვით გამოვიდა მასთან შესახვედ-რად. ამ დროს მ. ხ-მ 1,5 მ-ის მანძილიდან შვიდჯერ ესროლა კაბინეტის მოხურულ კართან მდგომ ნ. ვ-ს და შვიდივე ტყვია მოახვედრა, რის შედეგადაც ნ. ვ. ადგილზე გარდაიცვალა. ერთმა ტყვიამ შეაღნია ნ. ვ-ს სამუშაო ოთახში და მოხვდა სანერი მაგიდის უკან კედელზე აკრულ ფიცარს, რითაც, როგორც განაჩენიშია მითითებული, რეალური საფრთხე შეექმნა ოთახში მყოფთა სიცოცხლეს“.

უზენაესი სასამართლოს საკასაციო პალატა არ დაეთანხმა ქვემდგომი სასამართლო ინსტანციის მიერ ქმედების კვალიფიკაციას სსკ-ის 104-ე მუხლის მე-6 პუნქტით. პალატამ თავის დასკვნაში მიუთითა, რომ დამნაშავეს არ ჰქონდა განზრახული საფრთხე შეექმნა მრავალი პირის სიცოცხლისათვის. მას რომ ეს განზრახვა ჰქონდება, ოთახიდან გარეთ არ გამოვიდოდა და ოთახშივე აღასრულებდა თავის ჩანაფიქრს. ამდენად, მკვლელობის ეს მაკვალიფიცირებელი გარემოება მისი სუბიექტური ნებით არ ყოფილა მოცული. განზრას მკვლელობა რომ 104-ე მუხლის მე-6 პუნქტით იქნეს კვალიფიცირებული, საჭიროა დამნა-შავეს მკვლელობის განხორციელებისას შეგნებული ჰქონდეს, რომ იგი მკვლელობისათვის ისეთ საშუალებას იყენებს, რომელიც საშიშია არა მხოლოდ ერთი ადამიანის სიცოცხლისათვის. ამგვარად, დამნაშავის განზრახვა უნდა მოიცავდეს არა მარტო თვით მკვლელობის ძირითად შემადგენლობას, არამედ იმასაც, რომ იგი ახორციელებს მკვლელობას რამდენიმე ადამიანი-სათვის საშიში საშუალებით. თუ დამნაშავეს ეს მომენტი შეგნებული არა აქვა, 104-ე მუხლის მე-6 პუნქტი არ გამოიყენება, თუნდაც ობიექტურად ასეთი საფრთხე შეიქმნას კიდევაც. გარდა ამისა, გასროლა მოხდა ძლიერ ახლო მანძილიდან ცარიელ დერეფანში.

შეიძლება დაუშვათ, რომ დამნაშავეს შეეძლო და უნდა გაეთვალისწინებინა, რომ მისი მოქმედებით სხვებსაც ექმნებოდა საფრთხე, მაგრამ გასროლას შედეგი არ მოჰყოლია, ხოლო გაუფრთხილებლობით მცდელობა უარყოფილია, როგორც თეორიის, ისე პრაქტიკის მიერ. ამ შემთხვევაში გასროლას შედეგი რომ მოყოლოდა, შეიძლება გვემსჯელა ორი დანაშაულის ერთობლიობაზე.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, სავსებით სწორად მიგვაჩნია საკასაციო პალატის გან-ჩინება იმ ნაწილში, რომლითაც უარყოფილია მ. ხ-ს მოქმედებაში მკვლელობის ისეთი საშუალებით ჩადენა, რომელიც საშიშოებას წარმოადგენს მრავალი პირის სიცოცხლისათ-

ვის. პალატამ მ. ხ-ს მოქმედება სსკ-ის 105-ე მუხლზე გადაკვალიფიცირა. სსკ-ის 104-ე მუხლის მე-6 პუნქტი ასევე ითვალისწინებს მკვლელობის ჩადენას განსაკუთრებული სისასტიკით. ისმის კითხვა – საქმის შინაარსიდან გამომდინარე, იყო თუ არა ეს დანაშაული ჩადენილი განსაკუთრებული სისასტიკით? მიგვაჩნია, რომ იყო. მართალია, ჭრილობათა რაოდენობა ყოველთვის არ ასაბუთებს განსაკუთრებულ სისასტიკეს, მაგრამ იგი სისასტიკის ერთ-ერთი მთავარი შემადგენელი კომპონენტია. დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სუბიექტურ მომენტს – ითვალისწინებდა და სურდა თუ არა დამნაშავეს განსაკუთრებული სისასტიკით გამოესალმებინა მსხვერპლი სიცოცხლისათვის. ამ შემთხვევაში მკვლელი შურისძიების გრძნობით აღვსილი საკმაო დროის განმავლობაში ემზადებოდა მკვლელობისათვის და ამ გრძნობის დასაკმაყოფილებლად, იგი ერთი გასროლით როდი დაკმაყოფილდა, არამედ მთელი მჭიდრი დაახალა მსხვერპლს. ორივე ეს მომენტი მათს ერთობლიობაში იძლევა იმის აღიარების საფუძველს, რომ აյ განსაკუთრებული სისასტიკით ჩადენილი მკვლელობაა. თუმცა მოქმედი საპროცესო კანონმდებლობიდან გამომდინარე, სასამართლო თავისი ინიციატივით ვერ გადავიდოდა ამ მაკვალიფიცირებელ ნიშანზე, ვინაიდან საპრალდებო დასკვნით ბრალად არ ჰქონდა შერაცხული იგი.

* * *

უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამრთლის საქმეთა პალატამ განიხილა რუსთავის საქალაქო სასამართლოს 1999 წლის 15 სექტემბრისა და თბილისის საოლქო სასამართლოს საპელაციო ინსტანციის 2000 წ. 7 თებერვლის განაჩენებზე შესული საკასაციო საჩივარი ვ. შ-ს საქმეზე, რომელიც ცნობილი იქნა დამნაშავედ სსკ-ის 238-ე მუხლის მე-5 ნაწილით და 105-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენაში და სასჯელთა ერთობლიობის წესით, სსკ-ის მე-40 მუხლის შესაბამისად (1960 წ. სსკ-ი) მიესაჯა 12 წლით თავისუფლების აღკვეთა მკაცრი რეზიმის სასჯელაღსრულებით დაწესებულებაში.

საკასაციო საჩივარი ითხოვდა ბრალდების დაუდასტურებლობის გამო 238-ე მუხლის მე-5 ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაულის მიმართ, სისხლის სამართლის საქმის შეწყვეტას, 105-ე მუხლის 107-ე მუხლზე გადაკვალიფიცირებას და შესაბამისად სასჯელის შემსუბუქებას.

პალატამ გამოარკვია, რომ ვ. შ. 1996 წლის 9 ოქტომბერს თავის მცირენლოვან შვილთან, მამასთან და ძმებთან ერთად სტუმრად იმყოფებოდა ქორნილში ლაგოდების რაიონის ერთ-ერთ სოფელში. დაახლოებით 23 საათზე მთვრალი ვ. შ. შვილთან ერთად სახლისკენ გაემართა. გზაში მან შეამჩნია მოჩეუბარ ახალგაზრდათა ჯგუფი, რომელთა შორის იყო მისი ძმაც. ვ. შ-მ შვილი მეზობელ ეზოში შეუშვა, თავად კი, ძმის დასახმარებლად მიაშურა და ჩხუბში ჩაება. ამ დროს მას უცნობმა პიროვნებამ სახეში გაარტყა და სხეული მსუბუქად დაუზიანა. განაწყენებულმა ვ. შ-მ ამოილო დანა და მუცელში ჩაარტყა თავდამსხმელს.

დაზარალებული საავადმყოფოში მიყვანიდან რამდენიმე წუთში გარდაიცვალა.

პალატამ შეისწავლა საქმის მასალები, მოუსმინა მხარეებს, გაანალიზა საკასაციო საჩივრის მოტივები და მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ რამდენადაც დანა, რომლითაც მოკლული იქნა დაზარალებული, ვერ იქნა მოპოვებული და ექსპერტის მიერ ვერ განისაზღვრა ცივ იარაღს განეკუთვნებოდა იგი თუ არა. ამდენად, ვ. შ-ს ბრალდება უნდა მოეხსნას 238-ე მუხლის მე-5 ნაწილით გათვალისწინებულ დანაშაულში და საქმე შეწყდეს ამ ეპიზოდში ბრალდების დაუსაბუთებლობის გამო იმ პრინციპის საფუძველზე, რომლის თანახმად ყოველგვარი ეჭვი, რომელიც არ დასტურდება, ბრალდებულის სასარგებლოდ უნდა გადაწყდეს. სხვა ნაწილში განაჩენი პალატის მიერ უცვლელად იქნა დატოვებული. თავისთავად იგულისხმება, რომ რაკი საქმე ბრალდების დაუდასტურებლობის გამო აღნიშნულ ეპიზოდში შეწყდა, შესაბამისად სასჯელიც შემსუბუქდებოდა, მაგრამ ეს მომენტი გაუგებრობის თავიდან აცილების მიზნით საგანგებოდ უნდა ყოფილიყო გამოკვეთილი პალატის დადგენილებაში.

ამრიგად, პალატის ეს მოსაზრება გასაზიარებელია, ასევე სწორია მისი პოზიცია დანიშნული სასჯელის უცვლელად დატოვების საკითხში. კერძოდ, ქვედა ინსტანციის სასამართლოს განაჩენით ვ. შ-ს ორი დამოუკიდებელი დანაშაულისათვის (238-ე, მუხლის მე-5 ნაწილით და 105-ე მუხლით) სასჯელთა ერთობლიობით 12 წლით თავისუფლების აღკვეთა მიესაჯა. პალატას არ დაუმძიმებია მისი მდგომარეობა, როდესაც ერთი დანაშაულისათვის (105-ე მუხლი) ისევ 12 წლით თავისუფლების აღკვეთა დაუტოვა. თუმცა შეეძლო ბრალის ხარისხიდან გამომდინარე სასჯელის შემცირება.

* * *

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 1999 წლის 10 აგვისტოს განაჩენით მ. ბ. და კ. ა. ცნობილ იქნენ დამნაშავედ 1960 წლის სსკ-ის 152-ე მუხლის მე-2 ნაწილის პირველი და მე-2 პუნქტებით, 104-ე მუხლის პირველი და მე-7 პუნქტებით. მ. ბ-ს მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა 12 წლით, ხოლო კ. ა-ს 15 წლით თავისუფლების აღკვეთა, ორივეს მკაცრი რეჟიმის შრომა-გასწორების კოლონიაში მოხდით.

მ. ბ-ს და კ. ა-ს მსჯავრი დაედოთ მასში, რომ იყვნენ რა, ახლო მეგობრულ ურთიერთობაში, განიზრახეს ყაჩაღური თავდასხმის გზით მოქ. ტ-ს ქონების გატაცება. 1995 წ. 6 ნოემბერს მათ მიიღეს ალკოჰოლური სასმელი და განზრახვის სისრულეში მოყვანის მიზნით მივიდნენ ტ-ს ბინაში, სადაც ეს უკანასკნელი მარტო ცხოვრობდა. ტ-მ ატეხა ყვირილი, რათა მეზობლები საშველად ეხმო, მაგრამ მომხდურებმა შეუკრეს მას ხელები და ყელზე ნაჭრის შემოხვევით სცადეს მისი მოხრიობა. ტ. უწევდა მათ ნინაალმდეგობას, რის გამოც იგი წააქციეს და ხელ-ფეხით დაუწყეს ცემა, ცემის დროს გამოიყნეს აგრეთვე სხვადასხვა საგნები. ამის გამო ტ-მ მიიღო თავის ტვინის ტრამვა და თავის ქალის ღრუში განვითარებული სისხლჩაქცევით ადგილზევე გარდაიცვალა. ამის შემდეგ მ. ბ-მ და კ. ა-მ შეაგროვეს და გაიტაცეს ტ-ს კუთვნილი 1020 ლარის ღირებულების ნივთები.

დანაშაული ადამიანის ნივალიზაცია

მ. ბ-ს არც წინასწარი და არც სასამართლო გამოძიების დროს თავი დამნაშავედ არ უცვნია. საკასაციო საჩივარი ითხოვდა მ. ბ-ს მიმართ განაჩენის გაუქმებას და ობიექტური დამატებითი გამოძიების ჩატარებას.

კ. ა-მ თავი დამნაშავედ მხოლოდ იმაში ცნო, რომ ურთიერთუამათისა და ჩხუბის დროს შემოაკვდა ტ.

პროკურორმა მხარი დაუჭირა განაჩენის უცვლელად დატოვებას.

პალატამ გამოიკვლია საქმის მასალები, განალიზა საკასაციო საჩივრის მოტივები, შეისწავლა განაჩენის კანონიერება და მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ განაჩენი ორთავე მსჯავრდებულის მიმართ უნდა შეიცვალოს, ხოლო საკასაციო საჩივრის მოთხოვნა დაქმაყოფილდეს ნაწილობრივ შემდეგ გარემოებათა გამო: არც წინასწარ და არც სასა-მართლო გამოძიებას უტყუარად არ დაუდევნია ჩადენილი განზრახი მკვლელობის მოტივი. ის აზრი, რომ მათ ტ-ს მკვლელობა ანგარებით და ყაჩალობის ჩადენის გაადვილების მიზნით ჩაიდინეს, საქმის მასალებით უდავო დადასტურებას ვერ პოულობს. არცერთ ჩვენებაში მსჯავრდებულებს არ უღიარებიათ, რომ მათ განზრახული ჰქონდათ ყაჩალობის ჩადენა, ან რომ მკვლელობის შემდეგ გაიტაცეს ტ-ს კუთხითი ნივთები. განაჩენი კი ძირითადად მათ ჩვენებებზეა აგებული. გარდა ამისა, გამოძიების მიერ ნაპოვნი და ამოღებული არ ყოფილა ტ-ს ბინიდან დაკარგულად მიჩნეული თუნდაც ერთი ნივთი ან საგანი. არც გამო-ძიებისა და სასამართლოს მიერ დაკითხულ მოწმებს უნახავთ ეს ნივთები და არც არაფერი სმენიათ ამ ნივთების გატაცებაზე. საქმის მასალებიც იმაზე მეტყველებენ, რომ ტ-საგან ნივთებს გასატაცებლად მსჯავრდებულებს ყაჩალობა და ძალადობა არ სჭირდებოდათ. გარდაცვლილის დის, კ-ის ჩვენება (რომელიც ცალკე ცხოვრობდა) დაკარგული ნივთების თაობაზე ალბათობითა და უტყუარ მტკიცებულებად ვერ მიიჩნევა. აქედან გამომდინარე, ალნიშნული პირების მიერ ყაჩალობისა და ანგარებითი მკვლელობის ჩადენა უდავოდ არ არის დადგენილი. საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად, გამამტყუნებელი განაჩენი მხოლოდ უტყუარ მტკიცებულებებს უნდა ემყარებოდეს. ყოველგვარი ეჭვი, რომელიც კანონით დადგენილი წესით არ დასტურდება, ბრალდებულის სასარგებლოდ წყდება.

ამდენად, მ. ბ-ს და კ. ა-ს ბრალის დაუდასტურებლობის გამო მოეხსნათ საქართველოს საკასაციოს 152-ე მუხლის მე-2 ნაწილის პირველი და მე-2 პუნქტებით შერაცხული ბრალდებები. მათი დანაშაულებრივი ქმედება დაკვალიფიცირდა სსკ-ის 105-ე მუხლით და სასჯელად განესაზღვროთ ჩადენილი ქმედებისა და მსჯავრდებულთა საშიშროების, დანაშაულში მა-თი მონაწილეობის ხარისხის, პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი და დამამძიმებელი გარემოების გათვალისწინებით, მ. ბ-ს 9 წლით თავისუფლების აღკვეთა ქალთა საერთო რეჟიმის საჯელალსრულებით დაწესებულებაში მოხდით, კ. ა-ს კი 12 წლით თავისუფლე-ბის აღკვეთა მკაცრი რეჟიმის საჯელალსრულებით დაწესებულებაში მოხდით.

ამ საქმესთან დაკავშირებით მიგვაჩინა, რომ ყოველგვარი ეჭვი ბრალდებულის სასარ-გებლოდ უნდა გადაწყდეს, თუ ეჭვის შემოწმება და გაბათილება შეუძლებელია. მოცემული

საქმის მიხედვით კი, ეჭვის გასაფანტად ბევრი არაფერი გაკეთებულა. პალატამ ყოველ-გვარი კრიტიკის გარეშე სარწმუნოდ მიიღო მსჯავრდებულების ჩვენება, თუმცა მათი ჩვენების დამადასტურებელ რაიმე გამოკვეთილ წყაროზე მითითებას განჩინებაში ვერ ვხვდებით. ეს ცერსია კი მოითხოვდა გულდასმით შემონმებას: თუ წინასწარი გამოძიება, პირველი და მეორე ინსტანციის სასამართლოები ამ მხრივ სცოდავენ, მაშინ საქმე მათ უნდა დაბრუნებოდა დამატებითი გამოძიების ჩასატარებლად. და კიდევ, თუ პირდაპირი მტკიცებულებები საქმეზე ვერ იქნა მოძიებული, უნდა იქნეს გამოყენებული არაპირდაპირი მტკიცებულებები მათს ერთობლიობაში. წინააღმდეგ შემთხვევაში ბევრი საქმე ან საერთოდ გაუხსნელი დარჩება, ანდა არასწორი კვალიფიკაცია მიეცემა.

* * *

კერძო ტაქსის მძღოლი ი. ს., სხვა მძღოლებთან ერთად, თავისი მანქანით სამგორის მეტროსთან იდგა. ლამის 12 საათზე მათთან მივიდა ორი ახალგაზრდა დ. მ. და ლ. მ. და დაუწყეს ლანდვა-გინება იმის გამო, რომ მძღოლებმა და იმ უბნის ბიჭებმა დილით იჩსუ-ბეს. მომხდურებმა მოსთხოვეს მძღოლებს გასცლოდნენ იქაურობას და იქ აღარ დამდგარიყვნენ. ერთ-ერთმა ბიჭმა – დ. მ-მ ხელი სტაცია მძღოლ ი. ს-ს პერანგის საყელოში, თან აგინებდა და მუშტსაც ურტყამდა მისი მანქანის კოპოტი. მძღოლები გაეცალნენ შემთხვევის ადგილს, გაეცალა იმ ადგილს ი. ს-ც და 100 მ. მოშორებით გააჩერა თავისი მანქანა. ბიჭები დაახლოებით 30 წუთის განმავლობაში იდგნენ მეტროსთან და შემდეგ წავიდნენ. გზაზე ლ. მ-მ ტუალეტისაკენ შეუხვია, ხოლო დ. მ-მ გზა გააგრძელა. მისი თქმით, მან უცებ შეამჩნია მანქანასთან მდგარი კაცი თოფით ხელში, მისი სახე სიბნელეში ვერ გაარჩია. კაცმა ორჯერ ესროლა მას, ჩაჯდა მანქანაში და წავიდა. ამ სროლის გამო ექსპერტის დასკვნის თანხმად დ. მ. დაიჭრა მუცლისა და გულმერდის არეში, მარცხენა ფილტვის, დიაფრაგმის, პანკრეასის, ელენთის, კუჭის, ღვიძლის, წვრილი და მსხვილი ნაწლავების დაზიანებით, რომლებიც როგორც ერთად, ისე ცალ-ცალკე აღებულნი, განეკუთვნებიან სიცოცხლისათვის სახიფათო მძიმე ხარისხის დაზიანებას. დ. მ. სააგადმყოფოში იმყოფებოდა მართვად სუნთქვაზე და გადარჩა.

დამნაშავის ჩვენების თანახმად, იგი იდგა მეტროდან 100 მ. მოშორებით და ელოდებოდა, თუ როდის დატოვებდნენ ბიჭები მეტროს ტერიტორიას, რათა კვლავ თავის ძველ ადგილს დაბრუნებოდა. მაგრამ ამ დროს დაინახა, რომ მისკენ მოემართებოდა ორი ბიჭი. შემინდა, ვინაიდან ერთ-ერთში ამოიცნო დ. მ., რომელიც მას ადრე ეჩსუბა. გადმოიღო მანქანის საბარგულიდან საფანტით დატენილი თოფი და ორჯერ ესროლა ფეხებში უფრო დაბალს, რომელიც შემდეგ აღმოჩნდა დ. მ. სიბნელისა და საკმაოდ დიდი მანძილის გამო მოახვედრა მუცელსა და გულ-მკერდში. დაინახა როგორ დაეცა ბიჭი, ჩაჯდა მანქანაში და წავიდა.

წინასწარმა გამოძიებამ ი. ს-ს ბრალი 17-105-ე მუხლით წარუდგინა. სასამართლო

სხდომაზე ბრალდების მხარდამჭერმა პროკურორმა დანაშაულის 110-ე მუხლის პირველ ნაწილზე გადაკვალიფიცირება მოითხოვა იმ მოტივით, რომ „მოკვლა, რომ სდომოდა მაშინ ესროდა სანადირო თოფის გილზებს და არა საფანტს“. საქმიდან კი ჩანს, რომ სანადირო თოფი სწორედ საფანტით იყო დატენილი და დამაშავეს იმისი დრო აღარ რჩებოდა, რომ თოფი გილზებით გადაეტენა.

საკითხავია ისიც, თუ რატომ დაუჯერა სასამართლომ ი. ს-ს, თითქოს მან სიბნელეში ვერ გათვალა, თუ სად მოარტყაყმდა საფანტს დაზარალებულს, მაშინ, როცა იმავე სიბნელეში მშენივრად შეძლო მისი სახის გარჩევა და მასში იმის ამოცნობა, ვინც მას ადრე ეჩხება.

გარდა ამისა, სასამართლოზე არ გამოცხადდა არც დაზარალებული და არც ერთა-დერთი ძირითადი მონმე (მეორე ბიჭი) და მოსამართლემ სასამართლო სხდომა მათ დაუსწრებლად ჩაატარა. მიუხედავად ამისა, მაინც სწორად მიგვაჩინა სასამართლოს მიერ წარდგენილი ბრალდების 17-105-ე მუხლიდან 110-ე მუხლის პირველ ნაწილზე გადაკვალიფიცირება (1960 წ. სსკ-ი).

სასამართლომ უნდა შეძლოს ერთმანეთისაგან განასხვაოს სსკ-ის 17-105 და 110 მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაული. კერძოდ, ამ შემთხვევაში დეტალურად უნდა იქნეს გამოკვლეული და გაანალიზებული საქმის ყველა გარემოება მათს ერთობლიობაში. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ამ შემთხვევაში განზრახვის მიმართულებას და მის შინაარსს ენიჭება. ამისათვის კი, აუცილებელია დადგინდეს, დაზიანების ხერხი, გამოყენებული იარაღის თუ საშუალების თავისებურება, ჭრილობათა რაოდენობა და ლოკალიზაცია, დანაშაულის ჩადენის გარემოება, დამნაშავესა და მსხვერპლს შორის არსებული ურთიერთობა, დამნაშავის ქცევა, კრიმინალურ აქტამდე და მის შემდეგ. სასამართლოს ყველა ეს გარემოება დაწვრილებით უნდა გაეანალიზებინა და ისე მისულიყო შესაბამის დასკვნამდე, რასაც საქმეში, სამწუხაროდ, ვერ ვხვდებით. თუმცა მიგვაჩინა, რომ დანაშაული სწორად არის კვალიფიცირებული. საქმე ის არის, რომ საქმის შინაარსის მიხედვით განზრახვის ერთ-ერთ სახედ განუსაზღვრელი, ანუ არაკონკრეტიზირებული განზრახვა იკვეთება, რომლის დროსაც პირი ითვალისწინებს, რომ მისი მოქმედების შედეგად განხორციელდება მავნე შედეგი. მაგრამ თვალით ეს შედეგი წარმოდგენილი არა აქვს. ასეთ შემთხვევაში იგი პასუხს ავებს ფაქტიურად დამდგარი შედეგისათვის. მცდელობა კი ამ დროს, ისევე როგორც არაპირდაპირი განზრახვის დროს გამორიცხულია.

ეს პოზიცია ემყარება ჩვენ სისხლის სამართლის თეორიაში გაბატონებულ შეხედულებას, რომლის თანახმად ევენტუალური განზრახვით მცდელობა უარყოფილია (იხ. თ. წერეთელი. დანაშაულის მომზადება და მცდელობა. თბ., 1961 წ.). ამავე შეხედულებას იზიარებს მოქმედი კანონმდებლობაც, ამის დადასტურებაა სსკ-ის 127-ე მუხლი, რომელიც სხვა არაფერია, თუ არა ევენტუალური განზრახვით მკვლელობის ჩადენის მცდელობა. მაგრამ იმის გამო, რომ კანონმდებელმა არ დაუშვა ევენტუალური განზრახვით მცდელო-

ბის შესაძლებლობა, იგი იძულებული გახდა სპეციალური მუხლით სუი გენერის გაეთვა-ლისწინებინა ეს დანაშაული.

გარდა ამისა, თვით სიტყვა „მცდელობის“ ეტიმოლოგიური ხასიათი იმაზე მიმანიშნებელია, რომ კაცს რაღაც სურს და ცდილობს ამის მიღწევას. ევენტუალური განზრახვა კი სურვილს გამორიცხავს. უკვე აქედანვე ნათელია ამ ორი მომენტის შერწყმის შეუძლებლობა. თუმცა, ამ ბოლო პერიოდში ქართულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში გამოიყვეთა აზრი — ევენტუალური განზრახვით ჩადენილი დანაშაულის მცდელობის შესაძლებლობის თაობაზე. კერძოდ, მ. ტურავა გერმანული სისხლის სამართლის დოგმატიკაზე დაყრდნობით კანონიერად მიიჩნევს დანაშაულის მცდელობას როგორც პირდაპირი, ისე არაპირდაპირი განზრახვით (იხ. მ. ტურავა. სისხლის სამართლი. ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა. თბ., 2002 წ.) და თანამედროვე სასამართლო პრაქტიკა მას ამ გზით მიყავს.

* * *

თანამდებობის რაიონული სასამართლოს განაჩენით გ. ჯ. ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 105-ე მუხლით და მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა 13 წლით, გაძლიერებული რეჟიმის კოლონიაში მოხდით.

საკასაციო საჩივრი ითხოვდა განაჩენის გადაკვალიფიცირებას სსკ-ის 106-ე და 107-ე მუხლებზე (1960 წ. სსკ-ი).

1999 წ. 27 იქნის დაახლოებით 20 საათზე გ. ჯ. ბ. ჯ-სთან და სხვებთან ერთად ქეიფობდა. გ. ჯ. და ბ. ჯ. შელაპარაკდნენ, რაც ჩსუბში გადაიზარდა. ჩსუბის პროცესში გ. ჯ-მ ამოიღო ჯიბიდან დანა — „ბაბოჩქა“, გახსნა იგი და გაინია ბ. ჯ-საკენ დასარტყმელად, რომელმაც თავის დაცვის მიზნით აიღო იქვე დაგდებული 50 სმ. სიგრძის ფიცარი. იქ მყოფი შეეცადნენ მათ გაშველებას, მაგრამ უშედეგოდ. ამ ჩსუბის პროცესში გ. ჯ-მ მოახერხა მიეყენებინა მსხვერპლისათვის ექვსი ჭრილობა დანის დარტყმით, რომელთაგან ერთი სასიკვდილო აღმოჩნდა და ბ. ჯ., მიუხედავად აღმოჩნილი სამედიცინო დახმარებისა, საავადმყოფოში იმავე დღეს გარდაიცვალა.

პალატამ არ დააკმაყოფილა საკასაციო საჩივრის მოთხოვნა და დაასაბუთა კიდევაც თავისი პოზიცია. მან უცვლელად დატოვა როგორც რაიონული სასამართლოს, ისე საოლქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო პალატის განაჩენი.

მიგვაჩნია, რომ მრავალი ჭრილობათა სიმრავლე განსაკუთრებული სისასტერი ჩადენილი მკვლელობის ერთ-ერთი მახასიათებელთაგანია. აქვე ისიც უნდა ითქვას, რომ არა ყოველი მკვლელობა, რომელიც დაკავშირებულია ჭრილობათა სიმრავლესთან, მიეკუთვნება განსაკუთრებული სისასტერით ჩადენილ მკვლელობათა რიცხვს. აქ გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება იმას, პქონდა თუ არა სუბიექტს შეგნებული მის მიერ არჩეული ხერხის განსაკუთრებულად სასტიკი ხასიათი და სურდა თუ არა მსხვერპლის ტანჯვით მოკვლა. სამწუხაროდ, ამ საკითხზე საქმეში სათანადო აქცენტი არ არის გაკე-

დანაშაული ადამიანის ნინებალება

თებული და ეს საკითხი ღიად არის დატოვებული. ამდენად, დანაშაულის სწორი კვალი-ფიკის ინტერესებიდან გამომდინარე, საქმე დამატებით გამოძიებას საჭიროებდა.

* * *

ა. ღ., საქართველოს სასაზღვრო ჯარების სასაზღვრო კომენდატურის „ბოლნისის“ მეთაურის მოადგილე, ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 274-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენაში (1960 წლის სსკ-ი). (აქვე უნდა ითქვას, რომ ამ შემთხვევაში განაჩენში დაშვებულია უზუსტობა, რადგან 274-ე მუხ-ლი იყოფოდა პუნქტებად. ამიტომ, შესაბამისად განაჩენში მითითებული უნდა ყოფილიყო 274-ე მუხლის „ა“ პუნქტი. ეს შეცდომა პალატამ გაასწორა, თუმცა კვალიფიკის ნა-ნილში დაეთანხმა კოლეგიას).

საკასაციო საჩივარი ითხოვდა განაჩენის გაუქმებას და საქმის სასამართლო განხილ-ვისათვის ხელახალ გადაცემას იმ მოტივით, რომ სასამართლომ არასწორად შეცვალა გა-მოძიების მიერ წარდგენილი ბრალი. მოუხსნა რა მსჯავრდებულს სსკ-ის 104-ე მუხლის მე-2 პუნქტი და ჩადენილი დანაშაული სსკ-ის 274-ე მუხლის არარსებული პირველი ნაწი-ლით (ანუ „ა“ პუნქტით) დააკვალიფიცირა.

ნინასწარი გამოძიებით დადგინდა, რომ ა. ღ., წოდებით მაიორი, 1999 წ. 3 ივნისს ნასვამ მდგომარეობაში, თავისი კუთვნილი მანქანით მიერმართებოდა ქ. ბოლნისიდან სოფ. ფოლა-დაურის მიმართულებით. სოფ. ქვემო ბოლნისის გავლისას, სოფლის სხვა ახალგაზრდებთან ერთად, შენიშვნა შ. გ., რომელიც ზემოდ აღნიშნულ სამხედრო ნაწილში გადიოდა სამხედრო სამსახურს და ხშირად უნებართვოდ ტოვებდა ნაწილს. მოცემული პერიოდისათვის მას ნაწილი დატოვებული ჰქონდა 1999 წლის 6 მაისიდან და მიმალვაში იმყოფებოდა. ა. ღ. გადმოვიდა მანქანიდან, მივიდა შ. გ-სთან და მიმართა მას შეურაცხმყოფელი სიტყვებით, ამოილო მასზე გაფორმებული „მაკაროვის“ სისტემის სატაბელო იარაღი, მიადო შ. გ-ს სხეულზე და მოკვლით დაემუქრა. მარცხენა ხელის ყელზე მოხვევით მიიზიდა შ. გ. თავისეკნ ზურგის მხრიდან და საპრალდებო დასკენის თანახმად, „მარჯვენა ხელით, ხუ-ლიგნური ქვენაგრძნობით განზრახ მოკვლის მიზნით ესროლა შ. გ-ს გულმკერდის არეში, მე-2 და მე-3 ნეკთაშუა ზოლში, რამაც გამოიწვია ორივე ფილტვის დაზიანება.“ მიღებული ჭრილობებისაგან შ. გ. გარდაიცვალა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სასამართლო კოლეგიამ დაადგინა, რომ „ა. ღ-ს არ ჩაუდენია განზრახი მკვლელობა ხულიგნური ქვენაგრძნობით, არამედ როგორც სამ-ხედრო ნაწილის ერთ-ერთმა უფროსთაგანმა, თავის უფლებამოსილებას გადააჭარბა, რა-მაც არსებითი ზიანი გამოიწვია“.

უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატამ სასამართლო კოლე-გის მიერ გამოტანილი განაჩენი დატოვა რა ძალაში, მიუთითა, რომ „ა. ღ-ს ბრალეულ ქმედებას მთლიანად მოიცავს სსკ-ის 274-ე მუხლის „ა“ პუნქტი და, რომ ამ მუხლით გათ-

ვალისწინებულ „არსებით ზიანში“ კანონი სამხედრო მსახურის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის ხელყოფასაც მოიაზრებს და ამიტომ კოლეგიამ სწორი იურიდიული გადაწყვეტილება მიიღო, როდესაც ა. ღ-ს დანაშაულებრივი ქმედება საქართველოს სსკ-ის 104-ე მუხლის მე-2 პუნქტიდან 274-ე მუხლის „ა“ პუნქტზე გადაკვალიფიცირა“.

კოლეგიასა და პალატის ამ მოსაზრებას ვერ გავიზიარებთ.

აღნიშნული დანაშაულის შემადგენლობის ნიშანი „ზიანი“ თავისი ეტიმოლოგიური ნარმობავლით გამოიყენება რაიმე ინტერესის, ნივთის, მდგომარეობის, ურთიერთობის და ა. შ. დაზიანების აღსანიშნავად. კერძოდ, იმ შემთხვევაში, როდესაც დაზიანებული სახით შენარჩუნებულია ხელყოფილი ინტერესი და იგი ასეთი სახით კვლავაც აგრძელებს არსებობას. რაც შეეხება სიტყვა „არსებითს“, იგი შეფასებითი კატეგორია და მასში მოიაზრება დაზარალებულთა რიცხვი, დაზარალების ხარისხი, ზიანის ხასიათი (ფიზიური, მორალური, ქონებრივი). მოცემულ შემთხვევაში კი იგულისხმება სამხედრო სამსახურის ნორმალური საქმიანობა, უარყოფითი მოვლენების განხორციელების ხარისხი და ა. შ. ადამიანის სიცოცხლის მოსპობა არავითარ შემთხვევაში არ იგულისხმება „არსებით ზიანში“. ადამიანის სიცოცხლის მოსპობა ეს არის „მძიმე“ ან „განსაკუთრებით მძიმე შედეგი“, ანდა „უბრავური შემთხვევა“.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, მიგვაჩნია, რომ დანაშაულის კვალიფიკაცია უნდა მომხდარიყო სსკ-ის 105-ე მუხლით (1960 წ. სსკ-ი), რამდენადაც ადგილი ჰქონდა შედარებით მცირე სიკეთეზე ხელყოფის გამო ანგარიშსწორების თვითნებური აქტის განხორცილებას.

* * *

ქუთაისის საოლქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 2000 წლის 27 სექტემბრის განაჩენით გ. ს. ცნობილი იქნა დამნაშავედ სსკ-ის 105-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენაში (1960 წლის სსკ-ი) და მიესაჯა 5 წლით თავისუფლების აღკვეთა მკაცრი რეჟიმის სასჯელთაღსრულების დაწესებულებაში მოხდით.

გ. ს-მ 1998 წლის 4 ნოემბერს, დილით, შურისძიების მოტივით ზესტაფონის რაიონის სოფელ შროშის ტერიტორიაზე განთავსებულ კერამიკული თიხის ნაკეთობათა ფარდულში ტაბელური „მაკაროვის“ სისტემის რევოლვერის ორჯერ გასროლით დაჭრა ლ. ე. თავის, გულმკერდის და მუცლის არეში, რის შედეგადაც ეს უკანასკნელი ადგილზევე გარდაიცვალა.

საკასაციო საჩივრით დაზარალებულმა მხარემ მოითხოვა სასჯელის ლმობიერების გამო განაჩენის გაუქმება და საქმის ხელახალი განხილვისათვის სასამართლოზე გადაცემა.

მსჯავრდებულის ინტერესების დამცველმა კი მოითხოვა დანაშაულის სსკ-ის 106-ე მუხლზე გადაკვალიფიცირება.

საქმე შეეხება გ. ს-ს დედის ინტიმურ ურთიერთობას დანაშაულის მსხვერპლთან. მათი

ფანაზაული ადამიანის ნინააღმდევი

ამ ურთიერთობის გამო სოფელში დიდი ხნის მანძილზე დადიოდა ხმები. ამ ურთიერთობით ილახებოდა ორივე ოჯახის დირსება. მსჯავრდებულის მამის ჩვენების თანახმად, მისთვის დიდი ხანი იყო ცნობილი ამ ურთიერთობის ამბავი, იცოდა ისიც, რომ მისი სახლში არყოფნის დროს აღნიშნული წყვილი მის ოჯახში ხვდებოდა ერთმანეთს. თვით გ. ს-ს დედამ სასამართლო სხდომაზე არ უარყო მისი და მსხვერპლის ინტიმური კავშირი.

მსხვერპლის მამის განმარტებით, მისი შვილი ღამ-ღამობით ს-ების ოჯახში დადიოდა. იმ დღესაც იმის გამო, რომ ოჯახის უფროსი შინ მოულოდნელად დაბრუნდა, იგი ფანჯ-რიდან გადახტა და გაიქცა.

სასამართლო კოლეგიამ ვერ დაადგინა, თუ სინამდვილეში რა მოხდა 3 ნოემბერს ს-ების ოჯახში, წაესწორო თუ არა ოჯახის უფროსი სახლში მსხვერპლს. კოლეგიის მიერ ვერც ის იქნა დადგენილი, უამბო თუ არა მეორე დღეს – 4 ნოემბერს დილით მამამ ეს ამბავი შვილს და წავიდა თუ არა ეს უკანასკნელი ზესტაფონიდან სოფელ შროშაში ლ. ე-ზე შურის საძიებლად. როგორც პალატის განჩინებაშია ნათქვამი, კოლეგიამ ამ საკითხებზე უტყუარი მტკიცებულებების შეკრება ვერ მოახერხა, „მაგრამ საქმეზე არსებული მტკიცებულებების სრულყოფილი ანალიზით მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ გ. ს. მოქმედებდა შურისძიების მოტივით ლ. ე-ს მოკვლის განზრახვით, რაც სისრულეში მოიყვანა. პალატა ეთანხმება სასამართლო კოლეგიის პოზიციას და მიუთითებს, რომ სასამართლო კოლეგიამ სწორი შეფასება მისცა გ. ს-ს ქმედებას.“

საინტერესოა, რომ კოლეგია სსკ-ის 105-ე მუხლით გათვალისწინებული სასჯელის უმ-დაბლეს ზღვარზე წაკლებ სასჯელს ხუთი წლით თავისუფლების აღკვეთას უფარდებს გ. ს-ს და ამას შემდეგნაირად ასაბუთებს: „სოფელში გავრცელებულმა ხმებმა დედისა და ლ. ე-ს ინტიმური ურთიერთობის თაობაზე, გ. ს-ს სამსახურებრივი და საზოგადოებრივი მდგომარეობის გათვალისწინებით (იგი პოლიციის მუშაკი იყო) გამანადგურებელი გავლენა მოახდინა გ. ს-ს ფსიქიკაზე“. ამ გარემოებას კოლეგიამ პასუხისმგებლობის „განსაკუთრებული შემამსუბუქებელი გარემოების“ მნიშვნელობა მიანიჭა, რასაც თავის მხრივ მხარი დაუჭირა პალატამ.

კოლეგიის და პალატის ამ პოზიციას ვერ დავეთანხმებით.

საქმის ანალიზიდან გამომდინარე, აქ აკუმულირებულ ძლიერ სულიერ აღელვებასთან უნდა გვექნდეს საქმე. ეს ცნება ჩვენი სასამართლო პრაქტიკის მიერ სრულიად უგულებელყოფილია და აქცენტი უმეტესად დროის ფაქტორზეა გადატანილი. კერძოდ, იმაზე, თუ დროის რა მონაკვეთით არის დაშორებული ჩადენილი დანაშაული აფექტის წარმომშობი მიზეზისაგან. არადა, თეორიისთვის კარგად არის ცნობილი ე. წ. „აკუმულირებული ძლიერი სულიერი აღელვების“ ცნება, რომლის დროსაც არ არის აუცილებელი, რომ აფექტის წარმომშობი მიზეზსა და აფექტში ჩადენილ დანაშაულს დროის მოკლე შუალედი აშორებდეს. ამ დროს დაზარალებულის სისტემატურმა, ამორალურმა საქციელმა შეიძლება წარმოშვას ხანგრძლივი ფსიქოტრამული ვითარება, რომელმაც ასევე შეიძლება

გამოიწვიოს ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობა – განმუხტვა. ასეთ ვითარებაში დამნაშავის ფსიქიური დაძაბულობა თანდათანობით მატულობს და როდესაც „მოთმინების ფიალა“ აღივსება, წარმოიქმნება ძლიერი სულიერი აღელვება, რომელსაც მიუყავართ მკვლელობამდე.

უსამართლობა იქნებოდა უფრო საშიშად გველიარებინა დაზარალებულის სისტემატური, ამორალური ქცევით გამოწვეული აფექტური დანაშაული, ვიდრე ის, რომელიც გამოწვეულია ერთჯერადი ამორალური მოქმედებით.

აქვე ისიც უნდა ითქვას, რომ ძირითადად წარმოშობილ აფექტსა და მკვლელობას შორის არ უნდა იყოს დროის დიდი შეალები, მაგრამ ამასთანავე შესაძლებელია აფექტის წარმოშობა არა უცირად, დაზარალებულის ამორალური საქციელის შემდეგ, არამედ დროის გარკვეული მონაკვეთის შემდეგაც.

გარდა ამისა, შურისძიების ნიადაგზე ჩადენილი მკვლელობა სრულიადაც არ გამორიცხავს ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობას. პირიქით, ასეთი ხასიათის მკვლელობა უმეტესად შურისძიების მოტივით და ეჭვიანობის ნიადაგზე ხდება.

* * *

ზ. დ-მ სასიკვდილოდ დაჭრა თავისი ერთადერთი ვაჟი — ნ. დ.

ნ. დ. სისტემატურად სვამდა, შეურაცხყოფდა მშობლებს, სცემდა მათ, ამტვრევდა სახლში, რაც ხელში მოხვდებოდა, დასალევად ფულს სთხოვდა მშობლებს, რომლებიც ამის გამო იძულებულნი იყვნენ ყველაფერი გაეყიდათ, რაც კი ებადათ.

დანაშაულის ჩადენის დღეს ნ. დ. მთვრალი დაბრუნდა სახლში, ლანძლვა-გინება დაუწყო მამას, დააგდო იგი იატაკზე და ფეხებით შედგა ზედ. როგორც იქნა მამამ თავი დააღწია მას, შევიდა სამზარეულოში და გამოიტანა იქედან პურის საჭრელი დანა. შვილი, მიუსე-დავად იმისა, რომ მამას დანა ეჭირა ხელში, კვლავაც აგრძელებდა მის ლანძლვა-გინებას. ამ ვითარებაში ზ. დ-მ სასიკვდილოდ დაჭრა შვილი, რომელიც საავადმყოფოში მიყვანის-თანავე გარდაიცვალა.

ზ. დ. მკვლელობის ჩადენიდან რამდენიმე წუთში გონს მოეგო, ხელებს თავში იცემდა და თვითმკვლელობით სურდა სიცოცხლის დასრულება.

ზ. დ-ს მოქმედება სასამართლომ სსკ-ის 105-ე მუხლით დააკვალითიცირა და სასჯელად 8 წლით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა მკაცრი რეზიმის სასჯელალსრულებით დაწე-სებულებაში მოხდით.

საქმის არსიდან გამომდინარე, ვფიქრობთ, რომ დანაშაული უეცრად აღძრული ძლიერი სულიერი აღელვების ნიადაგზეა ჩადენილი.

შვილის პერმანენტული უსაქციელობით გამნარებული მამისათვის შემთხვევის მომენტი იყო ის უკანასკნელი წვეთი, რომელმაც აღავსო მისი მოთმინება და მოკლა თავისი ერთა-დერთი შვილი.

მოცემულ შემთხვევაში ფიზიოლოგიური აფექტისათვის დამახასიათებელი ყველა ნიშანი სახეზეა. კერძოდ, აფექტი ხანმოკლე გრძნობაა, რომელიც უმეტესად ერთპაშად წარმოიშობა და შედარებით მაღევე ქრება. აფექტი მსხვერპლის ვიქტიმური ქცევით უნდა იყოს გამოწვეული, ე. ი. ეს ქცევა მართლსანინააღმდეგი, ამორალური უნდა იყოს. სწორედ ქცევის ასეთი ხასიათი ხდება პირის ემოციური აფეთქების მიზეზი, თვითკონტროლისა და არჩევითობის მომენტის, თავისი მოქმედების ხელმძღვანელობის უნარის დაქვეითების მიზეზი. სწორედ ეს წარმოადგენს ფიზიოლოგიურ აფექტში ჩადენილი დანაშაულის უფრო მსუბუქად აღიარების საფუძველს, განსხვავებით პათოლოგიური აფექტისაგან, რაც ფსიქიკის დროებით მოშლილობაში ვლინდება. ამ დროს ვლინდება გონების ორმა დაპნელება და ადამიანი კარგავს უნარს ანგარიში გაუწიოს თავის მოქმედებას ან უხელმძღვანელოს მას. ასეთ შემთხვევაში პირი შეურაცხად ითვლება.

იმ საკითხის გადასაწყვეტად, თუ როგორ აფექტშია ჩადენილი დანაშაული, აუცილებელია დაინიშნოს კომპეტენტური ფსიქიატრიული ექსპერტიზა.

* * *

ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში ჩადენილი დანაშაული არ შეიძლება დაკვალიფიცირდეს არც მე-17-105-ე და არც 110-ე მუხლის პირველი ნაწილით.

ო. ზ-მ დაჭრა თავისი მამინაცვალი ი. ა. ექსპერტის დასკვნით, ჭრილობა წარმოადგენდა სიცოცხლისათვის სახიფათო დაზიანებას.

ო. ზ. და მისი მამინაცვალი ი. ა. გამუდმებით ჩხუბობდნენ. ჩხუბის მიზეზი ძირითადად ის იყო, რომ ი. ა. გამუდმებით სვამდა, ფიზიკურად და სიტყვიერად შეურაცხყოფდა თავის ცოლს, ო. ზ-ს დედას. გარდა ამისა, ოთხოთახიანი ბინა, რომელშიდაც ოჯახი ცხოვრობდა, მიღებული ჰქონდა ო. ზ-ს გარდაცვლილ მამას და ამიტომ ი. ზ. სთხოვდა ი. ა-ს წასულიყო ამ ბინიდან.

შემთხვევის დღეს, 31 დეკემბერს, ახალი წლის წინ, ი. ა. დილიდან უკვე ნასვამი იყო, ჩხუბობდა და იგინებოდა. ო. ზ. შევიდა მასთან ოთახში და სთხოვა ახალი წლის წინა დღეს მაინც ნუ იჩხუბებდა, რაზედაც ი. ა. განაწყენდა, შეაგინა ი. ზ-ს და ოთახიდანც გამოაგდო. სასადილო ოთახში იდგა ი. ზ. და ისმენდა მამინაცვლის გაუთავებელ ლანძღვა-გინებას. ი. ა. გამოვიდა თავისი ოთახიდან და დაუწყო თავის ცოლს გინება, თან ხელში ნაჯახი და დანა ეჭირა (როგორც თვითონ განაცხადა: ხის ტოტების მოსაჭრელად და ღუმელის დასანთებად). ო. ზ-ს თქმით კი, მან დაინახა სასადილო ოთახში გამოსული მამინაცვალი დანით და ნაჯახით შეიარაღებული, რომელიც დედას ეჩხუბებოდა, მოუქნია კიდევაც ამ უკანასკნელს ნაჯახი, მაგრამ ნაჯახს ტარი მოსქვრა და ძირს დაგარდა. დედას ის არ მოხვედრია. ო. ზ-ს თხოვნაზე – ძირს ჩავიდეთ და იქ ვილაპარაკოთო, ი. ა-მ ქვაბი ესროლა, რომელიც ი. ზ-ს ასცდა. ი. ზ-მ სტაცა მამინაცვალს ხელი და უნდოდა მისი ეზოში ჩაყვანა, ერთმანეთს ხელიც გაარტყეს. ი. ზ-მ აიღო დერეფნიდან წალდი და ჩაარტყა ი. ა-ს გულმკერდის არეში, შემდეგ კი, შემთხვევის ადგილიდან მიიმალა.

როგორც განაჩენშია აღნიშნული, მას „ი. ა-ს მოკვლა არ სურდა, თორემ მეორედაც ჩაარტყამდა წალდს და ამაში ხელს არავინ შეუშლიდა“, თუმცა „იცოდა, რომ სიცოცხლი-სათვის საშიშ დარტყმას აყენებდა“.

აღმოჩენილი დოკუმენტი სამედიცინო დახმარების შედეგად ი. ა. სიკვდილს გადაურჩა. მეზობლები ი. ზ-ს ახასიათებდნენ დადებითად, როგორც ზრდილ და საქმიან ახალ-გაზრდას, იგი რაიმე ცუდ საქციელში შემჩნეული არ ყოფილა.

ნარდგენილი ბრალდება 17-105-ე მუხლიდან განაჩენით გადაკვალიფიცირდა 110-ე მუხლის | ნაწილზე და ო. ზ-ს 3 ნლით თავისუფლების აღვეთა შეეფარდა გაძლიერებული რეჟიმის სასჯელაღსრულებით დაწესებულებაში მოხდით.

საქმის ანალიზიდან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ დანაშაული ჩადენილია აკუმულირებული აფექტის ვითარებაში.

ამ საკითხის თაობაზე დაწვრილებითი მსჯელობა მოცემულია სასამართლო პრაქტიკის წინა მაგალითებში.

* * *

ვ. ჯ-მ რამდენიმე ჭრილობა მიაყენა დედას – ო. ფ-ს კისერში და თანაც მოგუდა იგი. დედა ბავშვობიდან ცუდად ექცეოდა შვილს, სცემდა, დანით ჩხვლეტდა, ლანძლავდა, წყველიდა, უმალავდა საჭმელს, ოთახში არ აძინებდა (ჰქონდათ 3-ოთახიანი იზოლირებული ბინა). ასეთი მდგომარეობა გაგრძელდა ყმაწვილების პერიოდშიც. დედას სმის ნიადაგზე კიდევ უფრო წაუხდა ხასიათი, ყოველთვის საჩხუბარ მიზეზს ექცებდა. შვილის მოტანილ პროდუქტს მალავდა (ოჯახში მხოლოდ ვ. ჯ. მუშაობდა). შემთხვევის დღესაც დედა მთვრალი იყო და ჩხუბობდა. საღამოს სამუშაოდან მისულმა შვილმა ჩაი მოითხოვა, მრავალგზის თხოვნის მიუხედავად დედამ დამალული შაქარი არ გამოუჩინა და უცენზურო სიტყვებით აგინებდა შვილს. დედა-შვილმა ერთმანეთისაკენ გაიწიეს. დედამ შვილს სახე ჩამოაკანრა, შვილი სწვდა მას ყელში, წაახრჩო იგი და თან კისრის არეში რამდენჯერმე ჩასცა იქვე მაგიდიდან აღებული დანა. შვილი შემდეგ ამბობდა, რომ არ უნდოდა დედის მოკვლა, მაგრამ ძლიერ აღელდა.

მეზობლები შვილს ახასიათებენ როგორც მშვიდ, ურთიერთიერთობაში ნორმალურ პიროვნებას, ხოლო დედას კი როგორც მოჩხუბარსა და გაუწონასანორებელს. ძმაც, რომელიც მათთან ერთად ცხოვრობდა, იგივეს იმეორებს.

საინტერესოა ამ საქმეში ფსიქიატრიული ექსპერტიზის დასკვნა და მისი სასამართლოს მიერ შეფასება. კითხვაზე: იყო თუ არა ვ. ჯ. აფექტურ მდგომარეობაში დანაშაულის ჩადენის დროს, ექსპერტი პასუხობს, რომ ვ. ჯ. ინკრიმინირებული ქმედების ჩადენისას შერაცხადი იყო, შეეძლო ანგარიში გაეწია თავის მოქმედებისათვის და ეხელმძღვანელა მისთვის, თუმცა „აფექტურ სფეროში აღენიშნება სიტუაციური გონება-განწყობა, ქცევაში იმპულსურობა“.

როგორც ცნობილია, ფიზიოლოგიური აფექტი არ გამორიცხავს შერაცხადობას, საკუთარი მოქმედების შეგნებისა და მისი ხელმძღვანელობის უნარს. იგი მხოლოდ ამცირებს მას და პირი შერაცხადად ითვლება. სწორედ ამიტომ წესდება სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობა ასეთ მდგომარეობაში ჩადენილი დანაშაულისათვის. სასამართლომ ექსპერტის ეს დასკვნა ყოველგვარი კრიტიკის გარეშე უსიტყვოდ მიიღო და აღნიშნული დანაშაული სსკ-ის 105-ე მუხლით დააკვალიფიცირა. სასჯელის ზომად კი 9 წლით თავი-სუფლების აღკვეთა განსაზღვრა მკაცრი რეჟიმის კოლონიაში მოხდით.

* * *

ქ. ქუთაისის საოლქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სააპელაციო პალატის 2000 წ. 18 ივნისის განაჩენით ფ. ც. ცნობილი იქნა დამნაშავედ სისხლის სამართლის მოქმედი კოდექსის 108-ე მუხლით და მიესაჯა 10 წლით თავისუფლების აღკვეთა, მკაცრი რეჟიმის სასჯელადსრულებით დაწესებულებაში მოხდით.

ფ. ც-ს ბრალი დაედო იმაში, რომ 1998 წლის 9 მაისს საძოვრებზე ყოფნისას, თავისი კარავიდან 47 მეტრის დაშორებით ეკამათებოდა თავის მეზობელი ე. წ-ს ამ უკანასკნელი-სათვის ცხენის ქურდობის დაბრალების გამო, კამათი ჩხუბში და ერთმანეთის ფიზიკურ შეურაცხყოფაში გადაიზარდა. ფ. ც-მ ამოიღო ჯიბიდან საოჯახო დანა და სხეულის სხვადასხვა ადგილას ცხრაჯერ ჩაარტყა ე. წ-ს. ურტყამდა მანამ, სანამ ამ უკანასკნელმა არ შეწყვიტა წინააღმდეგობა და მუხლებზე არ დაეცა. ე. წ. ადგილზე გარდაიცვალა.

საკასაციო საჩივარი მოითხოვდა განაჩენის გაუქმებას და საქმის წარმოებით შეწყვეტას იმ მოტივით, რომ სააპელაციო სასამართლომ არასწორი და არაობიერქური შეფასება მის- და წინასწარი გამოძიებისა და პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ შეკრებილ მტკი- ცებულებებს, არასრულყოფილად ჩაატარა სასამართლო გამოძიება და უსაფუძვლოდ გამოიტანა ფ. ც-ს მიმართ განაჩენი.

უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატამ გამოიკვლია საქმის მასალები, მოსამინა მხარეთა განმარტებები, პროკურორის შუამდგომლობა და მიეთხოდა იმ დასკვნამდე, რომ ე. წ. დანით არ დასხმია თავს ფ. ც-ს და, რომ „ამ უკანასკნელს არ მო- ელოდა სიკვდილი ან სხეულის მძიმე დაზიანება“. ე. წ. 9 ადგილას არის დაჭრილი, სამი ჭრილობა ზურგის მხრიდან აქეს მიყენებული. არ არის დადასტურებული, რომ ე. წ-ს დანა ჰქონდა და ემუქრებოდა ფ. ც-ს. სააპელაციო სასამართლო მიუთითებს, რომ ე. წ. ფიზი- კურად ფ. ც-ზე უფრო ძლიერი იყო და, თუ მას დანაც ექნებოდა, ხელს ვერაფერი შეუშლიდა ფ. ც. დაეჭრა; თვით მსჯავრდებული ფ. ც. უჩვენებს, რომ იგი მანამდე ურტყამდა დანას მსხვერპლს, სანამ ის მუხლებზე არ დაეცა და არ შეწყვიტა წინააღმდეგობა. ყოველივე აღნიშნულის გათვალისწინებით, პალატა მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ ქუთაისის საოლქო სასამართლოს სააპელაციო პალატის განაჩენი ფ. ც-ს მიმართ სწორია და იგი ძალაში უნდა დარჩეს.

აღნიშნული მოსაზრების საწინააღმდეგოდ მიგვაწინა, რომ აქ სახეზეა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება. როგორც საქმიდან ჩანს ე. წ. ფიზიკურად ფ. ც-ზე უფრო ძლიერი იყო. საყოველთაოდ ცნობილია, რომ მოგერიებისას არ არის სავალდებულო თავდაცვისა და თავდასხმის იარაღების იდენტურობა. ამ შემთხვევაში საჭიროა იმ კონკრეტული ვითარების ზუსტი ანალიზი, რომელშიც დანაშაული მოხდა. მხედველობაშია მისაღები ყველა ის გარემოება, რასაც შეუძლია პირდაპირ თუ არაპირდაპირ ზემოქმედება მოახდინოს ძალთა რეალურ თანაფარდობაზე. ამ საკითხის გადასაწყვეტად კი გასათვა-ლისწინებელია დანაშაულის ჩადენის ადგილი, დრო, მოქმედთა ასაკი, სქესი, ჯანმრთე-ლობა, მათი ძალ-ღონე, ვის რა იარაღი ჰქონდა და ა. შ. ის ფაქტი, რომ ფ. ც-ს დანა აღმო-აჩნდა, არსებითად არ ცვლიდა ძალთა თანაფარდობას, რადგან ე. წ. მასზე ძლიერი იყო ფიზიკურად. მაგრამ მას შემდეგ, რაც ე. წ. მუხლებზე დაეცა და შეწყვიტა წინააღმდეგობა, აუცილებელი მოგერიების მართლზომიერი აქტიც დანაშაულად, აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებად გადაიქცა, ანუ დაირღვა თანაფარდობა დროში, ე. წ. „დაგვი-ანებული მოგერიება“. ამ ვითარებისათვის დამახასიათებელი ისაა, რომ დამნაშავე ვერ ამჩნევს, ხელყოფა რომ დამთავრდა. თუ ამ თვალსაზრის არ გავიზიარებთ, მაშინ უნდა ვალიაროთ, რომ აღნიშნული დანაშაული არც 108-ე მუხლით არ შეიძლება დაკვალიფიცირ-დეს. ვინაიდან იგი საესტი აკმაყოფილებს სსკ-ის 109-ე მუხლის „გ“ პუნქტით გათვალის-წინებულ მოთხოვნებს, რადგან, მუხლებზე დაცემული მსხვერპლის ცხრა ადგილას დაჭრით დამნაშავემ ჩადენილი დანაშაულის განსაკუთრებულ სისასტიკეზე მოაწერა ხელი. ეს ხელ-წერა ზოგადი წესის თანახმად, მხოლოდ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცი-ლებით ჩადენილი დანაშაულით შეიძლება ნაიშალოს, სხვა შემთხვევაში კი სისასტიკით ჩადენილი დანაშაული მხოლოდ 109-ე მუხლის „გ“ პუნქტით კვალიფიკაციას მოითხოვს.

* * *

ს. ა-ს ბრალი დაედო სსკ-ის 19-108 მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადე-ნაში.

ს. ა-სთან, რომელიც თავისი სახლის წინ იდგა, მივიდა მისივე ნასვამი მეზობელი დ. ა. მათ მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდათ. იმ დღეს ასევე მათ მეზობელს კ-ს ჰქონდა დაბა-დების დღე და კ-მ შესთავაზა მათ ასულიყვნენ მასთან სახლში და დაელიათ. წინადადება მიღებული იქნა. ს. ა-მ სახლიდან წამოილო 5 ლიტრი ლვინო ტიკისმაგვარი ჭურჭლით და რამდენიმე სხვა მეზობელთან ერთად დ. ა. და ს. ა. საქეიფოდ წავიდნენ კ-სთან სახლში. დ. ა. ძლიერ დათვრა და უთხრა ს. ა-ს, რომ აღარ დაუბრუნებდა ლვინის ტიკისმაგვარ ჭურ-ჭელს. პასუხად ს. ა-მ იცოდა რა, რომ დ. ა-ს ცუდი სიმთვრალე ჰქონდა, მიატოვა სუფრა, მაგრამ მაშინვე უკან დაბრუნდა ქურთუკის ნასაღებად. აიღო ქურთუკი და ქუჩაში გამო-ვიდა. მას გინებით ფეხდაფეხ მიჰყვა ს. ა., რის საპასუხოდაც ს. ა-მ სახეში ხელი გაარტყა. დ. ა-მ წიხლი ჩაარტყა მას მკერდში, რის შედეგადაც ს. ა. წაიქცა. როცა წამოდგომა სცადა,

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევ

დაინახა, რომ დ. ა. კვლავ მისკუნ მიიწევდა. დ. ა. ს. ა-ზე გაცილებით ძლიერი იყო, ამიტომ ს. ა-მ, მისი შეშინების მიზნით, ამოილო ჯიბის დანა და დ. ა-ს მოგერიების მიზნით დაიწყო აქტო-იქით ქნევა. სად და როდის მოხვდა დანა დ. ა-ს, ს. ა-ს არ ახსოვს. დ. ა-მ ამის შედეგად მიიღო სიცოცხლისათვის სახითათ სხეულის მძიმე ხარისხის დაზიანება და დროული ქირურგიული ჩარევის შედეგად გადარჩა.

სასამართლო სხდომაზე დაკითხულმა დ. ა-მ განაცხადა, რომ ძლიერი სიმთვრალის გამო არ ახსოვს, თუ რის გამო მოუფიდა ჩხუბი ს. ა-სთან. იგი მას იცნობს როგორც უწყინარ, მშვიდ კაცს, თვითონ კი აქვს ცუდი სიმთვრალე და აქედან გამომდინარე თვლის, რომ უმიზეზოდ ს. ა. მას არ დაჭრიდა.

სასამართლო სხდომაზე ექსპერტმა განმარტა, რომ დ. ა-ს ჭრილობების ხასიათიდან გამომდინარე, შესაძლებელია ჭრილობები მიყენებული იყოს როგორც მჯდომარე, ისე მნოლიარე მდგომარეობაში.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლომ სათანადო დასაბუთების შედეგად გადა-აკვალიფიცირა წინასწარი გამოძიების მიერ სსკ-ის 19-108 მუხლებით წარდგენილი ბრალ-დება სსკ-ის 122-ე მუხლზე (სისხლის სამართლის მოქმედი კოდექსი).

სასამართლოს პოზიციას ვერ გავიზიარებთ. მოცემული შემთხვევა, ჩვენი აზრით, აუცილებელი მოგერიების კლასიკურ მაგალითს წარმოადგენს.

საქმის მასალების მიხედვით თავდამსხმელი მომგერიებელზე ფიზიკურად გაცილებით ძლიერია, მომგერიებელი წაქცეულია, თავდამსხმელი კი კვლავაც აგრძელებს თავდასხმას. მომგერიებლის მოქმედება ამ შემთხვევაში აუცილებელი მოგერიების მართლზომიერების ყველა პირობას აქმაყოფილებს. ეს პირობები, როგორც ცნობილია, ორ ჯგუფად იყოფა: ა) აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობის აღმოცენებისა და შეწყვეტის პირობები და ბ) თავდასხმისაგან სამართლებრივი ინტერესის დაცვის მართლზომიერების პირობები. აუცილებელი მოგერიება აღმოცენდება მხოლოდ მაშინ, როცა თავდასხმა საშიში ხასიათისაა; აუცილებელი მოგერიება შესაძლებელია განხორციელდეს ისეთი საშიში თავდასხმის წინააღმდეგ, რომელიც უკვე დაიწყო ან ეს-ეს არის დაიწყება, მის დამთავრებამდე; აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობა წყდება თავდასხმის შეწყვეტასთან ერთად; აუცილებელი მოგერიების მართლზომიერ აქტად განიხილება ისეთი მდგომარეობა, როდესაც მომგერიებელი აზიანებს საშიშროების უშუალო წყაროს.

* * *

გურჯაანის რაიონული სასამართლოს 1997 წლის 19 იანვრის განაჩენით ტ. ს. მსჯავრ-დებული იქნა სსკ-ის 17-105 და 110-ე მუხლის პირველი ნაწილით. სსკ-ის მე-40 მუხლის გამოყენებით მას სასჯელად 9 წლით თავისუფლების აღკვეთა განესაზღვრა (1960 წლის სსკ-ი).

1996 წლის 18 აგვისტოს, დაახლოებით 24 საათზე, მსჯავრდებული ტ. ს-ს სახლში

იმყოფებოდა მისი სიძე ნ. ჯ., რომელიც მსჯავრდებულის შვილთან ზ. ს-სთან ერთად ქეიფობდა. ქეიფის დროს ისინი შელაპარაკდნენ, ზ. ს-მ ნ. ჯ. სიტყვიერად და ფიზიკურად შეურაცხყო. ჩხუბში ჩაერია ტ. ს., რომელმაც ისინი გააშველა და თან შვილს უსაყველურა სტუმრისადმი გამოვლენილი უპატივცემლობის გამო. ამის ნიადაგზე ზ. ს-მ ჩხუბი დაუწყო მამას. ჩხუბში ჩაერთო მსჯავრდებულის 16 წლის შვილიშვილი ტ. ს., რომელმაც მხარი დაუჭირა მამას და მასთან ერთად ცემა დაუწყო პაპას. ნ. ჯ-მ, მსჯავრდებულის მეუღლემ და შვილებმა ჟ. ს-მ და ე. ს-მ მოჩხუბრები გააშველეს. მსჯავრდებული შეიყვანეს ოთახში, სახლის პირველ სართულზე. ზ. ს. კი დარჩა ეზოში, ხოლო 16 წლის ტ. ს. დედამ მეზობლის სახლში გადაიყვანა.

ზ. ს-მ ეზოდან კვლავაც გააგრძელა მამის ლანძღვა-გინება და იხმობდა მას გარეთ გამოსულიყო. ამ დროს ტ. ს. ოთახიდან შევიდა მარანში, სადაც აიღო სანადირო თოფი. ეს შენიშნა მსჯავრდებულის მეუღლემ – ბ. ს-მ. მამა-შვილის ჩხუბის თავიდან აცილების მიზნით, უთხრა მეუღლეს თოფი ადგილზე დაედო, თვით კი გამოვიდა გარეთ და ჩაკეტა მარინდან ეზოში გამავალი კარი. ტ. ს. თოფიანად გავიდა ოთახში, რომლის ფანჯრები გადიოდა ეზოში. ზ. ს-მ შენიშნა რა, მამა თოფით ხელში, სკამი ესროლა ფანჯარას და შეაგინა მამას. შვილის ამ მოქმედებით კიდევ მეტად აღელვებულმა ტ. ს-მ საფანტით დატენილი სანადირო თოფი ესროლა, მაგრამ ააცდინა მას (განაჩენში წერია, რომ ესროლა მოკვლის მიზნით, თუმცა საქმიდან არ ჩანს, რომ ტ. ს-ს ეს მიზანი ამოძრავებდა. საქმეში ასევე არ კონკრეტდება, თუ სხეულის რა ნაწილს დაუმიზნა თოფი ტ. ს-მ, თუმცა სწორი კვალიფიკირებისათვის ამ მომენტის დადგენას დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა). ზ. ს-მ კვლავ გააგრძელა მამის ლანძღვა-გინება, თან ჯოხი აიღო და ფანჯარას დაუწყო მტვრევა. თავის მხრივ მსჯავრდებულმა კვლავ გაისროლა თოფი ფანჯრიდან შვილის მიმართულებით, მაგრამ საფანტი ზ. ს-ს ნაცვლად შემთხვევით მოხვდა ვ. ს-ს, რომელიც ცდილობდა ზ. ს-ს დაწყნარებას. ვ. ს-ს კისერი მსუბუქად დაუზიანდა. ამის შემდეგ ტ. ს. ფანჯრიდან ეზოში გადავიდა და ჭიშკრისკენ გაემართა. აქ მას დახვდა მეზობელი, რომელმაც წაართვა თოფი და ქუჩაში გადაგდო. იმავედროულად ეზოში შემოვიდა მსჯავრდებულის შვილიშვილი ტ. ს. დაინახა რა, ეზოში პაპა, მივარდა მას და დაუწყო ცემა, რადგანაც იფიქრა, რომ ამ უკანასკნელმა მოკლა ან დააზიანა მამამისი. შვილს ზ. ს-ც მიეხმარა. ჩხუბის დროს ისინი დაეცნენ მიწაზე, რა დროსაც მსჯავრდებულმა ტ. ს-მ აიღო იქვე ეზოში დაგდებული დანა და ჩაარტყა შვილიშვილს, რის შედეგადაც შვილიშვილი მეორე დილით საავადმყოფოში გარდაიცვალა.

ზემდგომი სასამართლო ინსტანციები, როგორც კვალიფიკაციის, ისე სასჯელის განსაზღვრის საკითხში, დაეთანხმნენ გურჯაანის რაიონული სასამართლოს ზემოთხსენებულ განაჩენს.

ამ დანაშაულის კვალიფიკაციის საკითხი სრულიად გაუგებარია. სახელდობრ, თუ შვილიშვილის მკვლელობა სასამართლომ აუცილებელი მოგერიების მართლზომიერ აქტად

ფანაზაული ადამიანის ნინააღმდევი

მიიჩნია, მაშინ ეს მომენტი საგულდაგულოდ უნდა ყოფილიყო ხაზგასმული, რასაც ვერც საქმის მასალებში და ვერც განაჩენში ვერ ვხვდებით. რაც შექება 17-105-ე მუხლებით დანაშაულის კვალიფიკაციას, იგი დასაშვებია მსჯავრდებულის შვილის მიმართ განხორციელებული ქმედებისადმი, თუმცა დავა აქაც შეიძლება. კერძოდ, ხომ არ იყო ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში ჩადენილი დანაშაული, ან სულაც აუცილებელი მოგერიების მართლზომიერი აქტი.

ასევე სავსებით გაუგებარია მსჯავრდებულის მოქმედების კვალიფიკაცია სსკ-ის 110-ე მუხლის პირველი ნაწილით, რომელიც სხეულის მძიმე დაზიანებას ითვალისწინებს. თუ ლაპარაკი მეზობელზეა, მან სხეულის მხოლოდ მსუბუქი დაზიანება მიიღო; თუ საქმე მსჯავრდებულის შვილიშვილს შექება, მაშინ ქმედება 110-ე მუხლის არა პირველი, არამედ მეორე ნაწილით უნდა დაკვალიფიცირებულიყო. კვალიფიკაციის საკითხში ასეთ უზუსტობას თვით განაჩენის შეცვლა უნდა მოჰყოლოდა. უფრო სავარაუდოა ვიფიქროთ, რომ ეს ტექნიკური ხასიათის შეცდომაა, რომელიც ბეჭდვის პროცესში გაიპარა, რაც ასევე გაუმართლებელია.¹ მაგრამ ასეთი დაშვების პირობებშიც დანაშაულის კვალიფიკაცია სსკ-ის 110-ე მუხლის მეორე ნაწილით გარკვეულ ეჭვს იწვევს. კერძოდ, იმის დასადგენად განზრას მკვლელობასთან, თუ სხეულის განზრას მძიმე დაზიანებასთან გვაქვს საქმე, რომელმაც სიკვდილი გამოიწვია, აუცილებელი იყო მსჯავრდებულის განზრახვის მიმართების გამოკვლევა, რასაც უპირველესად ჭრილობათა ლოკალიზაცია იძლევა. განაჩენში არც ამ საკითხება ყურადღება გამახვილებული.

საქმის შინაარსიდან მსჯავრდებულის მოქმედებაში აუცილებელი მოგერიების მართლზომიერი აქტი უფრო იყვეთება. ნარმოვიდგინოთ ვითარება, როდესაც შვილი და შვილიშვილი ერთად თავს ესხმიან 70 წლის მოხუცს და სცემენ. ხოლო მას მდგომარეობიდან გამოსავალად იქვე ეზოში დაგდებული დანით მოგერიება ესახება. ცნობილია, რომ მოქმედება არ შეიძლება ჩაითვალოს აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებად მხოლოდ იმის გამო, რომ არ იყო დაცული თავდასხმისა და მოგერიების იარაღთა პროპორციულობა ან თუ თავდასხმისაგან მოსალოდნელი ზიანი ნაკლები იყო, ვიდრე თავდამსახმელის დაზიანება. ამავე დროს, მსჯავრდებული, შექმნილი ვითარებიდან გამომდინარე, ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაშიც იმყოფება. ამგვარად, აქ როგორც მსგავს შემთხვევათა უმეტესობაში, აუცილებელი მოგერიებისა და ფიზიოლოგიური აფექტის თანხვედრაა. ასეთ დროს კი, სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობა გამორიცხულია. პირი საერთოდ უნდა გათავისუფლდეს.

¹ იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებაზი. 2000 წ., № 7, გვ. 271-273.

* * *

2000 წ. 1 ივნისს ა. მ. თავის მეგობარ ა. ბ-სთან ერთად მანქანით მიდიოდა. მათ დაინახეს ხ-ს სახლის წინ გაჩერებული მანქანა, იქვე ნასვამ მდგომარეობაში იდგნენ ა. მ-ს და ა. ბ-ს საერთო მეგობრის ვ. ხ-ს მამა – ნ. ხ. და ძმა – ო. ხ., ცოლი – ბ. ა. ვ. ხ-ს ა. მ-სთან აკავშირებდა ნათელმირონბისა. ვ. ხ-ს ფულის სესხებასთან დაკავშირებით დაძაბული ურთიერთობა ჰქონდა ა. ბ-ს ბიძაშვილთან – დ. ბ-სთან და ამის გამო ა. ბ-სთანაც.

ა. მ. და ა. ბ. მივიდნენ ვ. ხ-სთან. ა. ბ-მ მათ დაუწყო ჩხუბი. საჩუბრად გაიწია ო. ხ-მაც, მაგრამ ა. მ-მ და ნ. ხ-მ ისინი გააშველეს.

ა. მ. და ა. ბ. ვ. ხ-ის ნათესავებთან ინცინდენტის შემდეგ მივიდნენ, ა. მ-ს სახლში. 10-15 წუთში მათთან ურთიერთობის გასარკვევად მივიდნენ ნასვამი ვ. ხ. მისი ბიძა, ამ უკანასკნელის სიძე – დ. ე. და ნ. ხ. როცა ა. ბ მიხვდა, რომ ვ. ხ. და მისი თანმხლებინი საჩუბრად იყვნენ მისულნი, გადაწყვიტა გაცლოდა იქაურობას და გაიქცა. მას გაეკიდა დ. ე. და დაეწია. მათ შორის დაიწყო ჩხუბი, მაგრამ ა. ბ-მ მოახერხა გაქცევა. დანარჩენებმა კი ჩხუბი დაუწყეს ა. მ-ს, რომლის მეუღლე – მ. ვ. ეგვენებოდა ვ. ხ-ს თავი დაენებებინათ ა. მ-სათვის. ჩხუბის დროს ნ. ხ-მ სამზარეულოს ტიპის დანა, რომელიც თან ჰქონდა, მოუქნია ა. მ-ს დასარტყმელად, მაგრამ ა. მ-მ მოახერხა დანის წართმეული დანა ჩაარტყა. ნ. ხ-ს გულმერდში და სხეული მძიმედ დაუზიანა, ამის შემდეგ დანა იქვე გადააგდო და განერიდა რა ნ. ხ-ს ახლობლების მხრიდან შურისძიებას, შემთხვევის ადგილიდან გაიქცა.

ნ. ხ. ოპერაციის დროს გარდაიცვალა. ექსპერტიზის დასკვნით ნ. ხ-ს სიკვდილის მიზეზი გახდა მწვავე სისხლნაკლებობა, მარჯვენა ფილტვის და გულის დაზიანება.

რაიონულმა სასამართლომ წინასწარი გამოძიების მიერ 108-ე მუხლით წარდგენილი ბრალდება 116-ე მუხლის | ნანილზე გადააკვალიფიცირა (მოქმედი კოდექსი), ვინაიდან „წინასწარი გამოძიების მიერ წარდგენილმა ბრალდებამ ვერ ჰპოვა დამტკიცება. იგი არაფრით არ დასტურდება, არ არსებობს არანაირი მტკიცებულებანი. მარტო ის ფაქტი, რომ დაზარალებულს ჭრილობა მიყენებული აქვს სიცოცხლისათვის სახიფათო ადგილას, არ იძლევა დანაშაულის განზრას მკვლელობად ცნობის საფუძველს“.

თბილისის საოლქო სასამართლომ ა. მ-ს ქმედება 116-ე მუხლის პირველი ნაწილიდან 113-ე მუხლზე გადააკვალიფიცირა და სასჯელის ზომად 3 წლით თავისუფლების აღკვეთა განუსაზღვრა, საერთო რეჟიმის სასჯელალსრულებით დაწესებულებაში მოხდით. „დანის წართმევის შემდეგ – წერია განაჩენში – ნ. ხ. კვლავ აგრძელებდა თავდასხმას, ა. მ. კი თავდაცვის მიზნით იქნევს დანიან ხელს და დანას გულ-მკერდის არეში ახვედრებს ნ. ხ-ს.“

სასამართლომ ჩათვალა, რომ მას შემდეგ, რაც ა. მ-მ დანა წაართვა ნ. ხ-ს, ამ უკანასკნელის მხრიდან თავდასხმა უკვე აღარ იყო ისეთი ინტენსივობის, რომ ა. მ-ს დანა გამოეყენებინა. ამიტომ სასამართლომ ჩათვალა, რომ ა. მ-მ გადააცილა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს.

საოლქო სასამართლოს განაჩენი წინასწარი გამოიცისა პოზიციისა და რაიონული სასამართლოს განაჩენთან შედარებით უფრო ახლოა ჭეშმარიტებასთან. მაგრამ ჩვენი აზრით, მას საქმის მასალებიდან გამომდინარე, სრული საფუძველი ჰქონდა უფრო შორს წასულიყო და ქმედება აუცილებელი მოგერიების მართლზომიერ აქტად შეეფასებინა. როგორც საქმიდან ჩანს, თავდასხმა დანის წართმევის შემდეგაც გრძელდებოდა. ამიტომ ა. მ-ს არავითარი გარანტია არ გააჩნდა, რომ დანა კვლავ 6. ხ-ს ხელში არ აღმოჩნდებოდა (აქ, სხვათაშორის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება თავდამსხმელისა და მოგერიებლის ფიზიკურ მონაცემებს, ასაკს, რის შესახებაც, სამწუხაროდ, ისევე როგორც ანალოგიური კატეგორიების საქმეებში, მითითებას ვერ ვხვდებით). გარდა ამისა, რამდენიმე მეტრში იქვე იმყოფებოდნენ მოქლულის ნათესავები. ფაქტია, რომ ეს მომენტი არც თუ უმნიშვნელო მასტიმულირებელ როლს ითამაშებდა თავდაცვის უფრო მეტი ინტენსივობით განხორციელების საკითხში.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, თავდასხმის იარაღის გადასვლა თავდამსხმელისაგან იმის ხელში, ვინც თავს იცავს, ჩვენი აზრით, ყოველთვის ჯერ კიდევ არ ქმნის ძალთა გადანაწილების საკითხის გადაწყვეტის უფყუარ საფუძველს. ეს საკითხი ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში საქმეში არსებული ყველა გარემოების ერთობლივი შესწავლისა და ანალიზის საფუძველზე უნდა გადაწყდეს.

სასამართლო ორგანოებს ამ საკითხის გამო, მეტად რთული და საპასუხისმგებლო ამოანის გადაჭრა ეკისრებათ. სასამართლომ უნდა გადაწყვიტოს საკითხი, ქმედება აუცილებელი მოგერიების ფარგლები გადაილახა და ჩადენილი ქმედება დანაშაულად გადაიქცა. „საჭიროა იმ კონკრეტული ვითარების ზუსტი ანალიზი, რომელშიც მოგერიება განხორციელდა. მსედველობაშია მისალები, არა მხოლოდ ის, რაც უშუალოდ ახასიათებს ხელყოფას და მოგერიებას, არამედ ყველა ის გარემოება, რასაც შეუძლია, პირდაპირ თუ არაპირდაპირი ზეგავლენა მოახდინოს ხელმყოფელისა და მომგერიებლის ძალთა რეალურ თანაფარდობაზე.“ აღნიშნულიდან გამომდინარე, სისხლის სამართლის თეორია და სასამართლო პრაქტიკა, როგორც წესი, არ მოითხოვენ, რომ დაცვის საშუალებები და იარაღი ხელყოფის საშუალებებს და იარაღს შეესაბამებოდნენ.

* * *

დ. და მისი მეგობარი ტ. ყიდულობდნენ ძეველ ტელევიზორებს, მის ნაწილებს და გარემონტების შემდეგ ყიდდნენ მათ. შემთხვევის დღეს, როცა ისინი არემონტებდნენ ძველ ტელევიზორს, ეზოდან დ-ს დაუძახა მისმა მეზობელმა ბ-მ, რომელმაც აივანზე გასულ დ-ს სთხოვა ტელევიზორის შეკეთება, რაზედაც ამ უკანასკნლემა უარი უთხრა. ამით განაწყენებული ბ. (დ-სა და ტ-ს ჩვენებით) აიჭრა მათთან მე-2 სართულზე და კარებზე დაიწყო ბრახუნი, თან იგინებოდა. ბოლოს, როდესაც ტ-მ კარი გაულო მას, შევარდა ბინაში და

დაუწყო ორივეს – ტ-სა და დ-ს – ცემა, თან ბინის სიღრმეში, საწოლ ოთახში მიერეკებოდა მათ და იქ მიმწყვდია კიდევაც ისინი. დ-მ ბ-ს მოგერიების მიზნით იქვე მავიდიდან აიღო დანა და ჩაარტყა იგი ბ-ს, რითაც, ექსპერტის დასკვნის თანახმად, მიაყენა მას სიცოცხლისათვის სახიფათო ჯანმრთელობის მძიმე ხარისხის დაზიანება.

მეზობლისა და ბ-ს ცოლის ჩვენების თანახმად, კიბის უჯრედში დ. და ტ. ორივე ერთად ურტყამდა ბ-ს, შემდეგ შეათრიეს იგი ოთახში, სადაც ტ-მ ყელში წაუჭირა ხელი, ხოლო დ-მ კი ამ დროს დანა ჩასცა ზურგში.

მეზობელი „არმენას“ ჩვენებით, ქვემოთ ჩხუბობდნენ ბ. და დ. მან ისინი გააშველა.

სასამართლო ვალდებული იყო ამ ჩვენების ურთიერთგამომრიცხავი ხასიათის გამო, დაწვრილებით გამოიერკვია საქმეში არსებული ყველა დეტალი დამნაშავის განზრახვის დადგენის მიზნით. ამ გარემოების ერთობლივად განხილვა შესაძლებლობას მისცემდა სასამართლოს დაედგინა დამნაშავის განზრახვის მიმართულების საკითხი, რასაც განაჩენში ვერ ვხვდებით. პირიქით, გაუგებარია, თუ რატომ გაიზიარა სასამართლომ დამნაშავეთა ჩვენება მომზდარ ფაქტზე და უგულვებელყო ბ-ს მეუღლისა და მეზობლის საპირისპირ ჩვენებები. საქმისადმი ასეთ ცალმხრივ მიღვომას არ შეიძლება გავლენა არ მოეხდინა დანაშაულის სწორ კვალიფიკაციაზე.

* * *

არ შეიძლება არ გავიზიაროთ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის განაჩენს და მასზე დაფუძნებული უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის განჩინების პოზიცია დანაშაულის კვალიფიკაციის საკითხში რ. გ-ს საქმეზე. რ. გ. ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 104-ე მუხლის მე-2 პუნქტით (რომელიც მოქმედი კოდექსის 109-ე მუხლის „კ“ პუნქტს შეესაბამება) და 228-ე მუხლის მე-3 ნაწილით და დანაშაულთა ერთობლიობით საკ-ის მე 40 მუხლის საფუძველზე მიესაჯა 18 წლით თავისუფლების აღვეთა, მეცრი რეჟიმის სასჯელთალისრულებით დაწესებულებაში მოხდით.

რ. გ-მ დანაშაული შემდეგ ვითარებაში ჩაიდინა: 1999 წლის 10 ივნისს რ. გ. თავის ნათესავთან – ზ. თ-სთან ერთად იმყოფებოდა ქ. გარდაბანში ზ. თ-ს საყვარლის – ნ. ბ-ს ბალში. მუშაობის დამთავრების შემდეგ, 20 საათზე რ. გ-მ და ზ. თ-მ, ნ. ბ-ს ბინაში დალიეს არაყი და 22 საათზე ნასვამები უკან დაბრუნდნენ ბალში. ისინი შეკამათდნენ და ხელითაც შეეხენ ერთმანეთს. ჩხუბში ჩაერივნენ ნ. ბ-ს ქალიშვილი ლ. ბ. და მისი მეგობარი ქ. ნ. ბ-ს გამოესარჩლა მისი მეზობელი გ. ნ., რომელიც ხმაურზე შევიდა ბალში. ამის გამო, ზ. თ. და გ. ნ. შელაპარაკდნენ. იქ მყოფებმა დააწყნარეს მოკამათენი, მაგრამ მათი ნასვლის შემდეგ კამათი კვლავ გაგრძელდა. კამათში ზ. თ-ს მხარეს ჩაერია რ. გ. გ. ნ. უხსნიდა რ. გ-ს, რომ ისინი მის ჩაურევლად გაარკვევდნენ საკითხს, მაგრამ რ. გ. აგრძელებდა გ. ნ-ს შეურაცხყოფას, „რითაც უხეშად არღვევდა საზოგადოებრივ წესრიგს“. კერძოდ, იგინებოდა და

ხელი გაარტყა გულ-მქერდის არეში გ. ნ-ს, პასუხად გ. ნ-მაც შეაგინა და გაარტყა ხელი სახეში, თან უხსნიდა, რომ მეზობლების კამათში ჩარევა არ იყო მისი საქმე. რ. გ. მაინც არ წყნარდებოდა, აგრძელებდა გ. ნ-ს გინებას, მუქარით შევარდა ბალში, მაგიდიდან აიღო შავჭარიანი დანა და ჩარტყა გ. ნ-ს მარჯვენა თეძოს ფოსოში. გ. ნ. საავადმყოფოში მიყვანისთანავე გარდაიცვალა.

პალატამ განაჩენი უცვლელად დატოვა, მიიჩნია რა, რომ სასამართლომ სწორად გაანალიზა საქმეში არსებული მტრიცებულებები, ასევე სწორად შეაფასა ისინი და აქედან გამომდინარე, სწორად დააკვალიფიცირა აღნიშნული დანაშაული სსკ-ის 104-ე მუხლის მე-2 პუნქტით და 228-ე მუხლის მე-3 ნაწილით. პალატის თვალსაზრისით სსკ-ის 37-ე მუხლის მოთხოვნათა შესაბამისად სასჯელიც სწორად არის შეფარდებული (1960 წ. სსკ).

აღნიშნული დანაშაულის სწორი კვალიფიკაცია მით უფრო დასაფასებელია, რომ სასამართლოები ხშირად სცოდავენ ხულიგნური ქვენაგრძნობით დანაშაულის კვალიფიკაციისას, რაც გარკვეულწილად კანონმდებლობის უზუსტობითაც შეიძლება აიხსნას. კერძოდ, ხულიგნური ქვენაგრძნობით ჩადენილი მკვლელობა ძნელი გასამიჯნია ჩიხუბის ნიადაგზე ჩადენილი მკვლელობისაგან. ამ შემთხვევაში აუცილებელია „ხულიგნური ქვენაგრძნობის“ ცნების სწორად გაგება. ამ ცნების დასადგენად თეორიაში ჩვეულებრივ მიმართავენ სსკ-ის 228-ე მუხლს, თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ ამ მუხლის დისპოზიცია არ აკონკრეტებს ხულიგნობით ჩადენილი დანაშაულის მოტივს, ანუ ხულიგნურ ქვენაგრძნობას; იგი გადატვირთულია შეფასებითი ხასიათის კატეგორიებით, როგორიცაა საზოგადოებრივი წესრიგის „უხეში“ დარღვევა, საზოგადოებისადმი „აშკარა“ უპატივცემულობა. საყოველთაოდ ცნობილია, რომ სადაც ეს შესაძლებელია, კანონმდებელი უნდა მოერიდოს შეფასებითი კატეგორიების ხმარებას. მაგრამ ზოგიერთი დანაშაულის შემადგენლობის ჩამოყალიბებისას იგი გვერდს ვერ აუვლის შეფასებით ნიშნებს; ეს ნიშნები არ შეიძლება ალქმული იქნენ ჩვენი გრძნობის ორგანოების მეშვეობით და მათი არსის დაგენა შეიძლება მხოლოდ ნორმის შემფარდებლის შეფასებითი მსჯელობის მეშვეობით, ე. ი. აზრის გარკვეული ოპერაციის შედეგად, ანუ „გონების თვალით“, ამდენად, „...შემადგენლობის „შეფასებითი“ ნიშნები ნაკლებად ზუსტი, ნაკლებად განსაზღვრული არიან. ამიტომ მათი დადგენა არ ხდება მათი არსებობის უბრალო კონსტანტაციით, არამედ მოსამართლეს უხდება გარკვეული ნორმების (სამართლებრივი თუ ზნეობრივი) ან ეკონომიკური თუ სხვაგვარი კრიტერიუმის მოშველიება მათი არსის გასარკვევად. მაშასადამე, ამ ნიშნების დადგენისას მოსამართლის თავისუფალ მიხედულებას ერთგვარი გასაქანი ეძლევა. ამიტომ კანონს ასეთი ნიშნები მხოლოდ მაშინ შეაქვს დანაშაულთა შემადგენლობაში, როცა შემადგენლობის დახასიათება წმინდა აღნერილობითი ნიშნებით შეუძლებელია ან მეტად ძნელია“.

ასეთი ვითარება პრაქტიკას უქმნის გარკვეულ სიძნელეებს. საგულისხმოა, რომ ამ საკითხის თაობაზე არც თეორიაშია ერთიანი აზრი. ამგვარი დანაშაულის კვალიფიკი-

ისას, მაგალითად, ზოგიერთი ავტორი ხულიგნური ქვენაგრძობით ჩადენილ განზრას მკვლელობას უმოტივო დანაშაულად მიიჩნევს. სხვები კი-ასეთ შეხედულებას მცდარად თვლიან და მიუთითებენ, რომ ეს ისეთი მოტივია, რომელსაც საფუძვლად უდევს საზოგადოებრივი წესრიგის უხეში დარღვევა, არსებული თანაცხოვრების წესებისა და საზოგადოებისადმი აშკარა უპატივცემულობისაკენ მისწრაფება და ა. შ. ასეთ მსჯელობას რაიმე კონკრეტულ აზრამდე ვერ მივყავართ.

ამგვარი დანაშაულის კვალიფიკაციისას ძირითადად სამი სახის შეცდომას უშვებენ:

1. ხულიგნურ მოტივს ურევენ პიროვნულ, მტრულ დამოკიდებულებაში;
2. ხულიგნური ქვენაგრძნობით ჩადენილ მკვლელობებს უმოტივოდ მიიჩნევენ და 3. ხულიგნური ქვენაგრძნობით ჩადენილს მიაკუთვნებენ ჩხუბის დროს ან სიმთვრალეში ჩადენილ მკვლელობებსაც. არადა, დანაშაულის კვალიფიკაციის საკითხში ასეთი აღრევა პიროვნების კანონიერი ინტერესების საგრძნობ შელახვას ინვევს. კერძოდ, ხულიგნური ქვენაგრძნობით ჩადენილი მკვლელობისათვის სსკ-ის 109-ე მუხლი (ახალი კოდექსი) ითვალისწინებს თავისუფლების აღკვეთას ათიდან ოც წლამდე ან უვადო თავისუფლების აღკვეთას, ხოლო სსკ-ის 108-ე მუხლი, რომლითაც ჩხუბში ან სიმთვრალეში ჩადენილი მკვლელობა კვალიფიცირდება, ითვალისწინებს შვიდიდან თხუთმეტ წლამდე თავისუფლების აღკვეთას. როგორც ვხედავთ, სასჯელის ზომაში სხვაობა საქმაოდ საგრძნობია და რადგან თეორია და პრაქტიკა დღევანდელი საკანონმდებლო ნაკლის პირობებში განსხვავებულ ინტერპრეტაციას აძლევს „ხულიგნურ ქვენაგრძნობას“, შექმნილი ვითარების განსამუშტად, კარგი იქნება, თუ კანონით უფრო დაწვრილებით დაკონკრეტდება „ხულიგნური ქვენაგრძნობის“ ცნება. ეს მით უფრო საშურია, რამდენადაც განსხვავებული სამართლებრივი მდგომარეობა ექმნებათ ერთი და იგივე დანაშაულის ჩამდენთ.

* * *

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატამ სავსებით სამართლიანად არ გაიზიარა საკასაციო საჩივრის მოთხოვნა მსჯავრდებულ დ. კ-სათვის სასჯელის შემსუბუქების თაობაზე, და მხარი დაუჭირა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის პოზიციას ამ საკითხში.

დ. კ. ცნობილი იქნა დამნაშავედ სსკ-ის 110-ე მუხლის პირველი ნაწილით და 104-ე მუხლის მე-6 და მე-7 პუნქტებით, სსკ-ის მე-40 მუხლის (1960 წ. სსკ-ი) საფუძველზე მიესაჯა თავისუფლების აღკვეთა 20 წლით, პირველი ხუთი წელი საპყრობილები, დანარჩენი კი – მკაცრი რეჟიმის სასჯელადსრულებით დაწესებულებაში მოხდით.

განაჩენით დ. კ-ს მსჯავრი იმაში დაედო, რომ მან 1999 წლის 16 მაისს, 01 საათზე, ქ. თბილისში, რკინიგზის სადგურის ტერიტორიაზე, მთვრალმა ცემით სხეული მძიმედ დაუზიანა, ხოლო შემდეგ ყელში შუშის ნამსხვრევი გამოუსვა და მოკლა მსხვერპლი, ‘რითაც

ჩაიდინა სსკ-ის 110-ე მუხლის პირველი ნაწილით და 104-ე მუხლის მე-6 და მე-7 პუნქტებით გათვალისწინებული დანაშაული“.

უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატამ თავისი განჩინებით ასე გამოხატა ამ საკითხისადმი დამოკიდებულება: „აღნიშნულ პირს სწორად დაედო მსჯავრი ჩადენილ დანაშაულში, რასაც პირველი ინსტანციის სასამართლომ მისცა სწორი იურიდიული შეფასება, ამავე დროს გაითვალისწინა რა, დ. კ-ს პიროვნული მახასიათებლები სწორად განუსაზღვრა სასჯელის ზომა. საქმის მასალებში არ მოიპოვება მსჯავრდებულის ბრალის ან სასჯელის შემსუბუქების საფუძლები და ამდენად, განაჩენი დ. კ-ს მიმართ ძალაში უნდა იქნეს დატოვებული“.

* * *

მამა-შვილ ა. და ზ. ღ-ებს ბრალი წარედგინათ ყაჩაღობაში.

1998 წლის 18 თებერვალს ა. ღ. შეუთანხმდა თავის შვილს ზ. ღ-ს, რათა თავს დასხმოდნენ ოზურებეთის რაიონის სოფელ გურიანთაში მცხოვრებ თ. ტ-ს საცხოვრებელ სახლს და გაეტაცათ მისგან ფული. ა. ღ. შეიარაღებული იყო ავტომატური იარაღით და საბრძოლო მასალით, რომელიც მან უკანონოდ შეიძინა გამოძიებით დაუდგენელი პირისაგან. ზ. ღ. კი შეიარაღებული იყო ერთლულიანი სანადირო თოფით. მათ წინასწარ მოილაპარაკეს, რომ სახლში პირველი შევიდოდა ა. ღ., ხოლო ზ. ღ. უკან დაუდგებოდა მას. 21 საათსა და 30 ნუტზე ისინი მივიღნენ თ. ტ-ს საცხოვრებელი სახლის ჭიშკართან, გაიკეთეს ნიღბები და შევიდნენ ეზოში. სამზარეულოდან ეზოში გამოდიოდა შუქი და ისინიც გაემართნენ შუქის მიმართულებით. წინ ავტომატმომარჯვებული მიდიოდა ა. ღ., უკან კი მიჰყვებოდა თოფ-მომარჯვებული ზ. ღ. ა. ღ. შევიდა სამზარეულოში, ზ. ღ. კი დადგა კარებთან. ა. ღ-ს სამზარეულოში დახვდნენ მისი მეზობლები და ნაცნობები, ოჯახის უფროსი, მისი მეუღლე და ორი შვილი. ტ-ებმა ამოიცნეს ა. ღ. და ატეხეს კივილი. კივილის ხმაზე ზ. ღ. გაიქცა, ა. ღ-მ კი, მიხვდა რა, რომ იგი ამოიცნეს, ესროლა ოჯახის უფროსს – თ. ტ-ს გულმკერდში. თ. ტ. ადგილზევე გარდაიცვალა, ა. ღ. კი ადგილიდან გაიქცა. გზაში იგი წამოენია ღ. ზ-ს, უამბო მომხდარი ამბავი და გააფრთხილა, რომ ეს არავისთვის გაემხილა. ამის შემდეგ ისინი დასცილდნენ ერთმანეთს. ღ. ზ. წავიდა დედის ბაბუის სახლში, ხოლო ა. ღ-მ იარაღი მიაბარა გამოძიებით დაუდგენელ პირს და ალიბის შექმნის მიზნით მივიდა თავისი მეზობლის დ. გ-ს ოჯახში კინოფილმ „დინასტიის“ საყურებლად.

უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიამ, თავისი 1999 წლის 11 ნოემბრის განჩინებით, აღნიშნული ქმედება დააკვალიფიცირა სსკ-ს 104 მუხლის პირველი და მე-7 პუნქტებით, 152-ე მუხლის მე-2 ნაწილის პირველი და მე-5 პუნქტებით, 238-ე მუხლის პირველი, მე-2 და მე-4 პუნქტებით (1960 წ. სსკ-ი).

საქმეში არსებული მრავალი გაურკვევლობის გამო პალატამ საქმე დაუბრუნა გენერალურ პროკურატურას შემდეგი მითითებებით:

წინასწარმა გამოძიებამ საგამოძიებო ექსპერიმენტი არასწორად ჩაატარა და ამიტომ ალიბის საკითხიც არ არის ზუსტად დადგენილი. კერძოდ, წინასწარი გამოძიება აბათილებს ა. ღ-ს ალიბს და ჩატარებული საგამოძიებო ექსპერიმენტის თანახმად მიჩნევს, რომ ა. ღ-მ მკვლელობა ჩაიდინა კინოსერიალ „დინასტიის“ პირველი სარეკლამო ბლოკის დაწყებისას, 21 საათსა და 30 წუთზე, შემდეგ კი, გაიქცა და მივიდა თავის მეზობლის დ. გ-ს სახლში იმ დროს, როდესაც მეორე სარეკლამო ბლოკი იწყებოდა. სხვებთან ერთად უყურა ფილმს და ამის შემდეგ სახლში წავიდა. საგამოძიებო ექსპერიმენტის დროს გაიზომა მანძილი ტ-ების სახლიდან პლანტაციების გავლით დ. გ-ს სახლამდე. ეს მანძილი 1 კმ. და 900 მ. იყო. მის დაფარვას ჩქარი ნაბიჯით დასჭირდებოდა 10 წუთი, ხოლო საშუალო სიჩქარის სირბილით – 6 წუთი. იმ შემთხვევაში, თუკი ა. ღ. ტ-ების სახლიდან დ. გ-ს სახლამდე წავიდოდა ცენტრალური გზით – ამ მანძილს აჩქარებული ნაბიჯით დაფარავდა 6 წუთში, ხოლო საშუალო სიჩქარის სირბილით – 4 წუთში და 4 წამში. მკვლელობის ჩადენისა და დ. გ-ს სახლამდე მისასვლელად საკმარისი აღმოჩნდა 20-25 წუთი, და ამრიგად, დანაშაული ჩადენილი იქნა 21 საათსა და 30 წუთზე.

წინასწარი გამოძიების ეს ექსპერიმენტი არ შეესაბამება სინამდვილეს, რადგან მკვლელობის ჩადენის დროდ მიჩნეული უნდა იქნას არა 21 საათი და 30 წუთი, არამედ 21 საათი და 37 წუთი (მინიმუმ), რადგან როგორც დაზარალებულები აღნიშნავენ, ბოროტმოქმედები მათთან სახლში შეიჭრენ, როდესაც კინოსერიალის პირველი სარეკლამო ბლოკი იყო დაწყებული, ხოლო საქართველოს ტელევიზიისა და რადიომაუწყებლიბის კორპორაციის ცნობის თანაბმად, ტელესერიალ „დინასტიის“ 1998 წლის 18 თებერვლის ჩვენებისას პირველი სარეკლამო ბლოკი დაიწყო 21 საათსა და 37 წუთზე, მეორე კი – 21 საათსა და 51 წუთზე. შესაბამისად, დამნაშავის დ. გ-ს ოჯახში მისვლის დრო იყო არა 20-25 წუთი, არამედ 14 წუთი. როგორც დ. გ-ს ოჯახის წევრები და იქ მყოფი მეზობლები ადასტურებენ ა. ღ-ები მათთან მივიდა კინოფილმ „დინასტიის“ მეორე სარეკლამო ბლოკის დაწყების დროს.

გარდა ამისა, საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარებისას უნდა განსაზღვრულიყო ის დროც, რაც დასჭირდებოდა გამოძიებით დაუდგენელ პირზე ავტომატის გადაცემას და ტანსაცმლის გამოცვლას, რადგან გ-ების ოჯახში მისვლისას, მოწმეების განმარტებით, ა. ღ-ს ეცვა მოყავისფრო ქურთუკი და სპორტული შარვალი და არა შავი ფერის ტანსაცმელი, როგორც ამაზე მიუთითებს მსხვერპლის ცოლ-შვილ.

წინასწარი გამოძიების დროს არც ის არის დადგენილი, თუ რა ვითარებაში იქნა დაჭრილი თ. ტ. დაზარალებულების და იქ მყოფი მეზობლების ჩვენებით ირკვევა, რომ გასროლა მოხდა მაშინ, როდესაც თ. ტ-მ ნაბიჯი გადადგა ყაჩალისაკენ, ხოლო სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტის დასკვნით კი ირკვევა, რომ თ. ტ-ს ტყვია ნასროლი აქვს ზურგის მხრიდან, რასაც საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობა აქვს, რადგან იმ დროს იქ იმყოფებოდა მეორე ბოროტმოქმედიც. ამასთან, ექსპერტიზა უნდა ჩატარდეს იმის გასარკვევა-დაც, იყო თუ არა შესაძლებელი სამზარეულოში შესული ბოროტმოქმედის მიერ „აკმ“-ის

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევ

სისტემის აცტომატიდან (ეს იარაღი ჰქონდა ა. ღ-ს) გასროლისას ჰილზი გარეთ, აივნიდან 20 სმ. დაშორებით აღმოჩენილიყო. საგულისხმოა ის გარემოებაც, რომ მამა-შვილის პატიმრობაში ყოფნისას სოფელ ჭანიეთში ყაჩალური თავდასხმა მოხდა გ-ს ოჯახზე. ამ საქმეზე შინაგან საქმეთა სამინისტროს საექსპერტო-კრიმინალისტიკური სამმართველოს მთავარი ექსპერტის დასკვნის მიხედვით დასტურდება, რომ ამოლებული 10 მასრიდან 7 ტ-ს მკვლელობის საქმეზე ამოლებული ერთი მასრის იდენტურია. ამ საქმესთან დაკავშირებით დაკითხული დაზარალებული აღნერს თავდამსხმელთა გარეგნობას. ღ-ს საქმეზე მოწმის სახით დაკითხული იქნა ღ. კ, რომელმაც 1998 წ. 18 თებერვალს დამით ნახა ორი უცნობი შეიარაღებული პირი. წინასწარმა გამოძიებას ასევე უნდა შეედარებინა მათ მიერ აღნერილი პირების გარეგნობის მონაცემები და გამოერკვია, ემთხვევოდა თუ არა ისინი ერთმანეთს.

წინასწარ გამოძიებას ხელახლა უნდა დაკითხა თ. ტ-ს ცოლ-შვილი და გამოერკვია, თუ რა განსაკუთრებული მიხვრა-მოხვრა და ხმა ჰქონდა ა. ღ-ს და როგორ შეძლეს მისი ნიღაბში ხმის მიხედვით ამოცნობა. მითუმეტეს, რომ წინასწარ გამოძიებას არც ნიღბის და არც ხმის მიხედვით არ ჩაუტარებია ამოცნობა. შესამოწმებელია აგრეთვე თ. ტ-ს შვილის ნ. ტ-ს ჩვენება იმის თაობაზე, რომ მან ა. ღ. ასეთი ჩაცმულობით ნახა ქუჩაში. მიუხედავად ამისა, მან ვერ აღწერა, თუ კონკრეტულად რა ეცვა ა. ღ-ს.

წინასწარ გამოძიებას უნდა შეემოწმებინა ა. და ზ. ღ-ების მიმართ გამოყენებული ძალა-დობის ფაქტები, როგორც ოზურგეთის პოლიციის წინასწარი გამოძიების საკანში, ისე ქ. ბათუმის №3 საგამოძიებო იზოლატორში; თუ რატომ გადაიჭრა ვენები ა. ღ-მ და რის გამო დაუზიანდა ყურის აპკი ზ. ღ-ს.

ამ საქმეში ყურადღებას იქცევს წინასწარი გამოძიების მიერ დანაშაულის სურათის ნაშლისა და უსარისხოდ ჩატარებული ძიების ფაქტი. ასევე საყურადღებოა სასამართლოს მიერ საქმის ირგვლივ დამატებითი გამოძიებისათვის დასმული შეკითხვების ამომწურავი და კვალიფიციური ხასიათი, რაც სანიმუშოდ შეიძლება იქნეს მიჩნეული.

* * *

სასამართლომ კ. შ. დამნაშავედ ცნო საქართველოს სსკ-ის 17-104 მუხლის მე-2 და მე-4 პუნქტებით (1960 წ. სსკ-ი) და მიუსაჯა 11 წლით თავისუფლების აღკვეთა გაძლიერებული რეჟიმის საჯელ-აღსრულებით დაწესებულებაში მოხდით.

კ. შ-ს მსჯავრი დაედო მასში, რომ 1997 წ. 15 ოქტომბერს, დაახლოებით 22 საათზე, იგი მივიდა კინოთეატრ „რუსთაველის“ შენობაში მდებარე კაფე-ბარ „ევრომაქსში“, სადაც სხვებიც იმყოფებოდნენ, მათ შორის ვინმე „ლაშა“. ისედაც ნასვამმა კ. შ-მ სხვებთან ერთად კვლავ მიიღო სასმელი. დაახლოებით 3^{დღე} საათზე ყველანი გამოვიდნენ ბარიდან და გზა გააგრძელეს თავისუფლების მოედნისაკენ. მეტრო „თავისუფლების მოედნის“ წინ, ღია ცესტიბიულში, ასევე არაფხიზელ მდგომარეობაში იმყოფებოდნენ ე., გ. და ქ. კ. შ-ს თანმ-

ხლები „ლაშა“ მივიდა მათთან და სთხოვა სიგარეტი. ე-მ მისცა სიგარეტი, რა დროსაც „ლაშამ“ დამამცირებლად მოუთათუნა ხელი სახეზე. ე-მ მოიშორა მისი ხელი. განაწყენებულმა „ლაშამ“ ხელი გაარტყა ე-ს. ამის დანახვაზე კ. შ. და მისი თანმხლები პირები მის-ცვივდნენ ე-ს და დაუწევს ცემა, რა დროსაც კ. შ-მ ამოიღო ჯიბის დასაკეცი დანა და მიაყენა ე-სა და გ-ს სიცოცხლისათვის საშიში, ხოლო ქ-ს სხეულის განზრას მსუბუქი დაზიანებები.

უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიამ უცვლელად დატოვა განაჩენი.

უზენაესი სასამართლოს საკასაციო პალატამ გამოიკვლია საქმის მასალები, შეამონმა განაჩენისა და განჩინების კანონიერება და მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ განჩინება კვალი-ფიკაციისა და სასჯელის ნაწილში უნდა შეიცვალოს. ალინიშნა, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლომ არასწორი შეფასება მისცა კ. შ-ს ქმედებას, როდესაც იგი დააკვალიფიცირა დამამძიმებელ გარემოებაში ჩადენილ განზრახი მკვლელობის მცდელობად. კ. შ-მ დაზა-რალებულებს ერთიანი განზრახვით მიაყენა ჯანმრთელობის მძიმე ხარისხის დაზიანება. თავისი მოქმედებით მას განზრახული ჰქონდა დაზარალებულის არა მკვლელობა, არამედ მათთვის სიცოცხლისათვის საშიში დაზიანების მიყენება, რაც გვაძლევს სსკ-ის 110-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებულ შემადგენლობას. შესაბამისად მას სასჯე-ლად განესაზღვრა 7 წლით თავისუფლების აღკვეთა, საერთო რეჟიმის სასჯელაღსრუ-ლებით დაწესებულებაში მოხდით. სხვა მხრივ კი, განჩინება დარჩა უცვლელად.

პალატის გადაწყვეტილება ეჭვს იწვევს. უპირველესად, საქმეზე არსებული მასალები-დან თვალნათლივ არ ჩანს მკვლელობის, თუ სიცოცხლისათვის საშიში სხეულის დაზიანე-ბის განზრახვა ამოძრავებდა დამნაშავეს. ამ საკითხის გადაჭრისას ძირითადი მნიშვნელობა ენიჭება მიყენებული ჭრილობების რაოდენობას, მათ ლოკალიზაციის და საერთოდ, დანა-შაულის ჩადენის ყველა გარემოებას მათს ერთობლიობაში, რაც პალატას აუცილებლად უნდა გამოერკვია და რასაც პალატის მიერ მოცემულ დასაბუთებაში სამწუხაროდ ვერ ვხვდებთ.

პალატის ამ მოსაზრების გაზიარების პირობებშიც კი, გაუგებარი რჩება თუ რა საფუ-ვლით მოიხსნა ასევე მსჯავრდება სსკ-ის 104-ე მუხლის მე-2 პუნქტით. არადა ეს საკითხი საგულდაგულო ანალიზს საჭიროებდა.

* * *

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის განჩი-ნებით (1999 წლის 12 ოქტომბერი) გ. ჯ. ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 17-105-ე მუხლით, 17-104-ე მუხლის მე-7 და მე-9 პუნქტებით, 199-ე მუხლით (1960 წ. სსკ-ი) და ერთობლიობით შეეფარდა 11 წლით თავისუფლების აღკვეთა გაძლიერებული რეჟიმის შრომა-გასწორების კოლონიაში მოხდით.

განაჩენის მიხედვით გ. ჯ. 1998 წლის 31 ოქტომბერს თავის მეგობრებთან ერთად იმყოფებოდა კინოთეატრ „რუსთაველში“ არსებულ დისკოთეკაზე, სადაც შელაპარაკება მოუხდა გამოძიებით დაუდგენელ პირებთან, რომელთაგანაც ერთ-ერთმა მას სილა გააწნა. ამის შემდეგ გ. ჯ-მ საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის წინ შენიშნა არასრულწლოვანი გ. კ., რომელიც მიიჩნია მასთან მოჩეუბარ ერთ-ერთ პიროვნებად და შურისძიების მოტივით 3-ჯერ ჩაარტყა დანა გულ-მკერდისა და მუცლის არეში, რითაც მიაყენა სხეულის განზრას მძიმე დაზიანება. დროული სამედიცინო დახმარების შედეგად გ. კ-ს სიცოცხლე შეუნარჩუნდა.

წინასწარი გამოძიების დროს გ. კ-მ მისი მკვლელობის მცდელობაში ამხილა გ. ჯ. ამის გამო 1998 წლის ნოემბერის ბოლოს, გ. ჯ-მ ქალაქებარეთ, დაბა წყნეთის მიმართულებით ტყეში წაიყვანა გ. კ. და დანის მუქარით მოსთხოვა მას მისულიყო საგამოძიებო ორგანოში და შეეცვალა მამხილებელი ჩვენება.

იმის გამო, რომ გ. კ-მ არ შეცვალა ჩვენება, 1998 წლის 15 დეკემბერს, დაახლოებით 05 საათზე გ. ჯ. მივიდა გ. კ-ს სახლში, ფანჯრიდან გადაძვრა იმ ოთახში, სადაც გ. კ-ს ეძინა, გააღვიძა იგი და კვლავ მოსთხოვა მის სასარგებლოდ ჩვენების შეცვლა, რაზედაც გ. კ-მ უარი უთხრა. ამით განაწყენებულმა გ. ჯ-მ იქვე მაგიდიდან აიღო ტყემლით სავსე ბოთლი და თავში ჩაარტყა გ. კ-ს. დარტყმის შედეგად ბოთლი გატყდა. ამის შემდეგ ბოთლის მჭრელ ნატეხს გ. ჯ. სხეულის სხვადასხვა ადგილას ურტყმამდა და ჭრილობებს აყენებდა გ. კ-ს. ხმაურზე გამოეღვიძათ გ. კ-ს მშობლებს, რომელთა დანახვაზე გ. ჯ. შემთხვევის ადგილიდან მიიმალა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის საქმეთა საკასაციო პალატა არ დაეთანხმა კოლეგიის განჩინების იმ ნაწილს, რომლითაც გ. კ-ს მოქმედება დაკვალიფიცირდა სსკ-ის 17-104 მუხლების მე-7 და მე-9 პუნქტებით და მიუთითა, რომ „მართლია, სასამართლო კოლეგიამ სწორად დაადგინა საქმის ფაქტობრივი გარემოება, მაგრამ მისცა მას არასწორი იურიდიული შეფასება. კერძოდ, სასამართლო კოლეგიამ ბოთლის თავში ჩაარტყმა, რამაც ტვინის შერყევა გამოიწვია, ჩათვალა მკვლელობის მცდელობად, მაშინ, როცა მკვლელობის მცდელობა საქმის მასალებით არ დასტურდება. ჯერ ერთი, მსჯავრდებული და დაზარალებული ერთმანეთს კარგად იცნობდნენ და შემთხვევის დროს ორივენი იყვნენ დაზარალებულის სახლში; მსჯავრდებული გ. ჯ. კატეგორიულად უარყოფს მკვლელობის განზრახვას. გ. ჯ-ს მკვლელობის განზრახვა რომ ჰქონოდა, შეეძლო კიდევაც იგი განეხორციელებინა. ჩხუბის დროს გ. ჯ-სათვის ხელი არავის შეუმლია და თვითონ წავიდა შემთხვევის ადგილიდან. ამდენად, პალატამ ჩათვალა, რომ გ. ჯ-ს მოქმედება უნდა დაკვალიფიცირდეს სსკ-ის 110-ე მუხლის პირველი ნაწილით და ამის მიხედვით უნდა განესაზღვროს საჯელის ზომა.

პალატის ამ პოზიციას ვერ დავეთანხმებით.

სასამართლო კოლეგიამ სწორად დაკვალიფირა დამნაშავის მოქმედება 17-105-ე მუხლის და 17-104-ე მუხლის მე-7 და მე-9 პუნქტებით გათვალისწინებული დანაშაულის

მცდელობად. პალატის მიერ მოტანილი არგუმენტები, კერძოდ ის, რომ დაზარალებული და დამნაშავე ერთმანეთს იცნობდნენ და, რომ ორივენი დაზარალებულის სახლში იმყოფებოდნენ, ისევე როგორც მითითება, რომ დამნაშავე უარყოფს მკვლელობის განზრახვას, ვერანაირად ვერ აპათილებს ასეთი განზრახვის არარსებობას. ჩვენი აზრით, დაუსაბუთებელია მკვლელობის განზრახვის უარსაყოფად მტკიცება, რომ ასეთი განზრახვრის არსებობის შემთხვევაში გ. ჯ-ს ჰქონდა შესაძლებლობა დანაშაული ბოლომდე მიეყვანა, მაგრამ მან ეს არ გააკეთა.

გაუგებარია თუ რას ეყრდნობა პალატა, როდესაც ასეთ დასკვნას აკეთებს: კ. ჯ-მ ბოთლი ისეთი სიძლიერით ჩაარტყა მსხვერპლს თავში, რომ იგი გატყდა და გ. ჯ-მ სხეულის მძიმე ხარისხის დაზიანება, ტვინის შერყევა მიიღო. ამის მიუხედავად, გ. ჯ. ბოთლის მჭრელი ნაწილით კვლავ აგრძელებდა მსხვერპლისათვის ჭრილობების მიყენებას. (საქმეში არაფერია ნათქვამი ჭრილობების ლოკალიზაციაზე, თუმცა ამას არსებითი მნიშვნელობა ჰქონდა დამნაშავის განზრახვის მიმართების დასადგენად). ვერც პალატის დასკვნის იმ ნაწილს გავიზიარებთ, რომლის თანახმად თითქოს დამნაშავემ თავისი ნებით მიატოვა დანაშაული. მან მას შემდეგ შეწყვიტა დანაშაული, როდესაც მსხვერპლის მშობლები შევიდნენ ოთახში. ამიტომ ამ შემთხვევაში არ არის ნებაყოფლობით მიტოვებული დანაშაული მცდელობის სტადიაზე.

აღნიშნულის შესაბამისად, სწორად მიგვაჩნია დანაშაულის ამ ეპიზოდის სსკ-ის 17-104-ე მუხლის მე-7 და მე-9 პუნქტით კვალიფიკირებით (1960 წ. ცც-ი).

* * *

სასამართლო განაჩენით ზ. ე. და ზ. ბ. მსჯავრდებულნი იქნენ სსკ-ის 179-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ პუნქტით, 236-ე მუხლის I, II და III ნაწილებით, 19-177-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ და „ბ“ პუნქტებით, 19-109 მუხლის „ა“, „ზ“ და „ლ“ პუნქტებით (ახალი კოდექსი) ერთობლიობის წესით, შთანთქმის პრინციპის გამოყენებით მიესაჯათ თავისუფლების აღკვეთა 11 წლით მკაფიო რეფიმის სასაჯელადსრულებით დაწესებულებაში მოხდით.

ზ. ე. და ზ. ბ. გამოძიებით დაუდგენელ პირებთან ერთად წინასწარი შეთანხმებით თავს ესხმოდნენ მოქალაქეებს ქონების დაუფლების მიზნით. ყველა ეპიზოდში ჯგუფს თან ჰქონდა „აკმ“-ის სისტემის ავტომატური იარაღი, 28 კალიბრიანი გადაჭრილი სანადირო თოფი, საბრძოლო მასალა. თავდასხმებს თან ერთვოდა როგორც მოქალაქეთა, ისე პოლიციის მუშაკთა მკვლელობის მცდელობა, მოქალაქეთათვის ჯანმრთელობის განზრახ ნაკლებად მძიმე დაზიანება, ცემა, ადამიანის სიცოცხლის მოსპობისა და ჯანმრთელობის დაზიანების რეალური მუქარა. თავდასხმის შედეგად მოპოვებულ ქონებას ჯგუფის წევრები ერთმანეთში ინაწილებდნენ. დანაშაულებრივი ჯგუფის წევრები სახლში ინახავდნენ საბრძოლო მასალას, ცეცხლსასროლი იარაღისათვის განკუთვნილ საბრძოლო ვაზნებს, მცირე კალიბრიანი შაშხანის ვაზნებს, სასიგნალ ჰისტოლეტებს.

კოლეგიის განაჩენს, დანაშაულის კვალიფიკაციის საკითხში ვერ გავიზიარებთ. მიგ-ვაჩნია, რომ მოცემულ შემთხვევაში ჩადენილია არა შეიარაღებული ყაჩაღობა, არამედ ბანდიტიზმი, ვინაიდან ჯგუფი აკმაყოფილებს ბანდიტიზმის განსაზღვრების კანონისმიერ მოთხოვნებს, რაც გამოიხატება შემდეგი ნიშნების არსებობით: კერძოდ, ეს არის მყარი, ორგანიზებული შეიარაღებული ჯგუფი, რომელიც შედგება ორი ან მეტი პირისაგან და რომელიც წინასწარ გაერთიანებულია მოქალაქეებზე ან ორგანიზაციებზე თავდასხმების მოსაწყობად.

შეიარაღებული ყაჩაღობისას კი, ყველა ამ ნიშნის ერთობლივი არსებობა არ არის აუცილებელი. ეს დანაშაული შეიძლება ჩაიდინოს ერთმა პირმაც. ამიტომ შეიარაღებული ყაჩაღობა შეიძლება არ იყოს ორი ან მეტი პირის გაერთიანება. ყაჩაღობისას არ არის აუცილებელი, რომ ჯგუფი იყოს მყარად შეკრული. აქ ჯგუფი შეიძლება შეთანხმდეს მოქალაქეებზე ან ორგანიზაციებზე ერთჯერადი თავდასხმის მოსაწყობად. ბანდიტიზმის დროს საკმარისია იარაღის ქონა და არა გამოყენება, ყაჩაღობისას კი – არა მხოლოდ მისი ქონაა საჭირო, არამედ გამოყენებაც; ყაჩაღობის დროს შეიძლება იარაღად სხვადასხვა საგანი იქნეს გამოყენებული, ბანდიტიზმი კი გულისხმობს მხოლოდ ისეთ იარაღს, რომელიც ცოცხალი მიზნის დასაზიანებლად არის განკუთვნილი. ბანდიტიზმის შემადგენლობა დამთავრებულად ითვლება ბანდის შექმნის მომენტიდან, ყაჩაღობა კი დამთავრებულია თავდასხმის მომენტიდან.

აქვე ისიც უნდა ითქვას, რომ თუ აღნიშნულ დანაშაულს მივიჩნევდით ბანდიტიზმად, უკვე საჭიროც აღარ იქნებოდა მისი კვალიფიკაცია იარაღის მართლსაწინააღმდეგო შეძენის, შენახვის, ტარების და დამზადების, ქონების გატაცების, ისევე როგორც მკვლელობის მცდელობის მუხლებთან ერთობლიობით, ვინაიდან ბანდიტიზმის შემადგენლობა უკვე თავისთავში მოიცავს ამ დანაშაულებს, თუმცა აღნიშნული საკითხი ერთგვაროვნად არ წყდება სისხლის სამართლის თეორიაში. კერძოდ, ერთი მიუთითებენ, რომ ბანდიტიზმი არის რთული შენადგენი დანაშაული, რომელიც მოიცავს მკვლელობას, ქონების გატაცებას და ა.შ. „ამიტომ ბანდიტური თავდასხმა, რომელიც დაკავშირებულია, მაგალითად, მკვლელობასთან ან ქონების გატაცებასთან, ვერ წარმოქმნის ორი დანაშაულის – ბანდიტიზმისა და მკვლელობის ან ბანდიტიზმისა და ქონების გატაცების და ა. შ. ერთობლიობას“.

„ბანდიტური თავდასხმა ყველაზე ხშირად ხდება ქონების დასაუფლებლად, მაგრამ სავსებით დასაშვებია და ცნობილიც არის სასამართლო პრაქტიკისათვის ბანდიტური თავდასხმები, რომელთაც თან ერთვოდა ქონების განდგურება ან დაზიანება, მკვლელობა, სხეულის დაზიანება, გაუპატიურება და ა.შ. ყველა მსგავსი ქმედება სავსებით შეესაბამება ბანდიტიზმის შემადგენლობას და დამატებით კვალიფიკაციას კანონის იმ მუხლებით, რომლებიც ითვალისწინებენ პასუხისმგებლობას პიროვნების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულისათვის აღარ საჭიროებს“.

სხვები ეყრდნობიან რუსეთის ფედერაციის უმაღლესი სასამართლოს პლენუმის გან-

მარტებას, რომლის თანახმად ბანდიტიზმის მუხლი ადგენს რა პასუხისმგებლობას ბანდის შექმნის, ხელმძღვანელობისა და ბანდაში ან მის მიერ მოწყობილ თავდასხმაში მონაწილეობისათვის, არ ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას თავდასხმის პროცესში ბანდის წევრების მიერ განხორციელებული იმ დანაშაულებრივი ქმედებისათვის, რომელიც დამოუკიდებელ დანაშაულს წარმოადგენს. ამის გამო, ასეთ შემთხვევაში გამოყენებული უნდა იქნეს მუხლი დანაშაულთა ერთობლიობის შესახებ. ...ბანდიტიზმის მუხლი არ ითვალისწინებს პასუხისმგებლობას დანაშაულებრივი ქმედების შესაძლებელი შედეგისათვის, რის გამოც შედეგი, რომელიც მძიმე დანაშაულის შემადგენლობას ქმნის, დამატებით კვალიფიკაციას მოითხოვს.“

რუსეთის ფედერაციის უზენაესი სასამართლოს პლენუმის ამ განმარტებას ნაწილობრივი მხარდამჭერები გამოუჩნდნენ, რომელიც ასევე აღნიშნავენ, რომ „რამდენადაც ბანდიტიზმის დამთავრებულ შემადგენლობას ქმნის მყარი შეიარაღებული ჯგუფის შექმნის ფაქტი, რომელიც გაერთიანებულია თავდასხმის მოსაწყობად, ამდენად რამე შედეგის დადგომა ბანდის მოქმედებისაგან არ მოითხოვება.“ მაგრამ ეს ავტორები მხარს არ უჭერენ პლენუმის აღნიშნულ დადგენილებას იმ ნაწილში, რომელიც ამ საკითხში სხვადასხვა სიმძიმის დანაშაულისათვის დიფერენციალურ მიდგომას მოითხოვდა. პლენუმის დადგენილების მიხედვით გამოდიოდა, რომ თუ ბანდიტური თავდასხმის პროცესში ვინმე ჯანმრთელობის მძიმე ხარისხის დაზიანებას მიიღებს, მაშინ ეს ქმედება ბანდიტიზმისა და ჯანმრთელობის მძიმე ხარისხის დაზიანების მუხლებით დაკვალიფიცირდებოდა, ხოლო, თუ ბანდიტურ თავდასხმას ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე ხარისხის დაზიანება მოყვებოდა, მაშინ, ერთობლიობა აღარ იქნება და მთელი ნამოქმედარი ბანდიტიზმის შემადგენლობაში ჩაჯდება. საკითხის მსგავსი გადაწყვეტის ალოგიკურობაზე თვით პლენუმის ხსენებული დადგენილების მომხრეებიც მიანიშნებენ.

ასეთ ვითარებაში სიძნელეები ექმნება პრაქტიკას, რამეთუ არ იცის, თუ რომელია ამ შეხედულებათაგან მართებული. მეორეს მხრივ, ლოგიკური არგუმენტაციის პირობებში განსხვავებულ აზრს აქვს არსებობის უფლება და ეს საჭირო და აუცილებელიც კი არის, ვინაიდან მხოლოდ ასეთ ვითარებაშია შესაძლებელი წინსვლა მეცნიერების ამა თუ იმ დარგში, ამ შემთხვევაში – სისხლის სამართალში.

ისმის კითხვა, როგორ უნდა მოიქცეს სასამართლო მსგავს ვითარებაში? ამასთან ისიც გასათვალისწინებელია, რომ რაკი საკანონმდებლო ფორმულის მიხედვით ბანდიტიზმის დანაშაული განსაზღვრულია მყარ შეიარაღებულ ჯგუფად ორგანიზაციაზე ან პირზე თავდასხმის მიზნით, თავისთვის გასაგებია, რომ იგი ამ თავდასხმის დროს გამოიყენებს იარაღს და მას სხვადასხვა დანაშაულებრივი შედეგიც მოყვება. კანონმდებელმა, რომ ბანდიტიზმის შემადგენლობაში იმთავითვე სხვა მძიმე შედეგებიც იგულისხმა იქიდანაც ჩანს, რომ მან არ გაითვალისწინა ამ მუხლის მეორე ნაწილის სახით ეს შედეგი, რასაც სხვა შემთხვევაში იგი წარმატებით აკეთებს კიდევ. აქ ერთადერთ გამოსავლად კანონის ცვლი-

ლება გვესახება. კანონმდებელმა ისე უნდა მოაწესრიგოს მსგავსი ვითარება, რომ სიძნე-ლები არ შეუქმნას პრაქტიკას. კერძოდ, უპრიანი იქნებოდა ბანდიტიზმის მუხლში გათვალისწინებული ყოფილიყო მეორე ნაწილი, რომელიც აღნიშნულ შემადგენლობას ჩამოაყალიბებდა. ხოლო, სანამ საკანონმდებლო ცვლილება არ მომხდარა ამ საკათხში, მანამ უნდა მივიჩნიოთ, რომ ბანდიტიზმის აღნიშნულ შემადგენლობაში სხვა დანაშაულებრივი შედეგების განხორციელებაც მოიაზრება და ამ მხრივ, ჩვენი აზრით, ცოდავს როგორც პლენუმის სხვნებული დადგენილება, ისე ლიტერატურაში გამოთქმული პლენუმის დადგენილებაზე დაფუძნებული შეხედულებაც.

ზემოთხსენებულ განაჩენში არაფერია ნათქვამი დამნაშავების მიერ პოლიციის მუშაკების სიცოცხლის ხელყოფის თაობაზე, თუმცა ეს მომენტი საქმეში საკმაოდ მკვეთრად არის გამოკვეთილი. საკვირველია, რომ სასამართლომ სათანადო შეფასება არ მისცა ამ ფაქტს და არ ასახა იგი განაჩენის სარეზოლუციო ნაწილში.

* * *

ა. გ. ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 104-ე მუხლის მე-6 პუნქტით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენაში (1960 სისხლის სამართლის კოდექსი) და მიესავა 14 წლით თავისუფლების აღკვეთა გაძლიერებული რეჟიმის სასჯელადსრულებით დაწესებულებაში მოხდით.

ა. გ-ს მსჯავრი დაედო იმისათვის, რომ მან მთვრალ მდგომარეობაში ჩაიდინა განზრანი მკვლელობა განსაკუთრებული სისასტიკით, რაც გამოიხატა შემდეგში: 1997 წლის 16 ნოემბერს მ. მ. და ა. გ. საერთო ნაცნობებთან ერთად საქეიფოდ შევიდნენ ქ. დუშეთის ერთ-ერთ სასადილოში, ამავე პერიოდში ზ. ხ. ამხანაგებთან ერთად იმყოფებოდა სასადილოს მოპირდაპირე მხარეს მდებარე მეორე სასადილოში, მ. მ-მ სასადილოში შესვლის წინ შეამჩნია ზ. ხ., მივიდა მასთან და მოსთხოვა ნასესხები 200 დოლარის დროული დაბრუნება. არაფხიზელ მდგომარეობაში მყოფი ზ. ხ. შეპირდა მას, რომ ვალს ერთი თვის განმავლობაში გადაუხდიდა, რის შემდეგაც მ. მ. დაბრუნდა თავის ამხანაგებთან სასადილოში. ქეიფის დროს, უკვე ნასვამმა ა. გ-მ ჰკითხა მ. მ-ს, თუ რაზე საუბრობდნენ ის და ზ. ხ., რაზედაც ამ უკანასკნელმა კონკრეტული პასუხი არ გასცა. გარკვეული დროის შემდეგ, დაახლოებით 18-19 საათს შორის, ა. გ. გამოვიდა სასადილოდან და ქუჩაში დაინახა ზ. ხ. ა. გ. მივიდა მასთან მ. მ-თან მისი საუბრის გარკვევის მიზნით. ზ. ხ-მ განუცხადა მას, რომ მ. მ-ს მისგან არაფერი ეკუთვნილია. ამის შემდეგ ისინი მივიდნენ სასადილოსთან, რათა ზ. ხ-ს და მ. მ-ს ერთმანეთში გაერკვიათ ეს საკითხი. ა. გ-მ სასადილოდან გამოიხმო მთვრალი მ. მ. როდესაც მ. მ-მ დაინახა ზ. ხ. უცენზურო სიტყვებით აგინა და ხელიც გაარტყა. ზ. ხ-მ გინებითვე უპასუხა და დაიწყო ჩხუბი, რომელიც ხუთი წუთი გაგრძელდა. შეგროვდა ხალხი, რომელთა შორის იყო ზ. ხ-ს მეულეც. მათ ა. გ-სთან ერთად გააშველეს მოჩხუბრები და შემთხვევის ადგილიდან წაიყვანეს. მიუხედავად ამისა, ზ. ხ. გინებით სწრაფად დაბრუნდა უკან და,

როდესაც აქ მ. მ. ვერ ნახა, უცენზურო სიტყვებით დაუწყო გინება იქ მყოფ ა. გ-ს, მანაც გნიებითვე უპასუხა. ისინი ერთმანეთისაკენ მიიწევდნენ, მაგრამ იქ მყოფმა მოქალაქეებმა და ზ. ხ-ს მეუღლემ არ მისცეს საშუალება ერთმანეთთან მისულიყვნენ და, როდესაც ზ. ხ. გვერდით გაიყვანეს, ა. გ-მ იცოდა რა, რომ ზ. ხ-ს ცოლი იქვე იმყოფებოდა, განაწყენებული მივარდა ზ. ხ-ს და დაანა ჩასცა თავისა და გულის არეში. დროული და კვალიფიციური სამედიცინო დახმარების მიუხედავად, ზ. ხ. გარდაიცვალა.

საჩივარში ადვოკატი მიუთითებს, რომ ა. გ-მ მკვლელობა ჩაიდინა ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რადგან ზ. ხ-მ სრულიდ უმიზეზოდ აგინა მას. გარდა ამისა, ა. გ-მ არ იცოდა, რომ შემთხვევის ადგილზე იმყოფებოდა ზ. ხ-ს მეუღლე და შვილი, ვინაიდან მათ არ იცნობდა. ამიტომ მას არ შეიძლება ჰქონოდა განსაკუთრებული სისასტიკით მკვლელობის ჩადენის განზრახვა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საჩივარი ითხოვდა მოხსნოდა ა. გ-ს სსკ-ის 104-ე მუხლის მე-6 პუნქტით გათვალისწინებულ დანაშაულში ბრალდება, მის მოქმედებაში ამ დანაშაულის შემადგენლობის არაარსებობის გამო და ქმედება გადაკვალიფიცირებულიყო სსკ-ის 106-ე მუხლზე (1960 წლის სსკ-ი).

საზედამხედველო პალატა გაეცნო რა საქმის მასალებს, შეამოწმა საჩივრის საფუძვლი-ანობა, მოისმინა მხარეთა – ადვოკატის და პროკურორის განმარტება, რომელიც განაჩენის უცვლელად დატოვებას ითხოვდა, მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ საჩივარი არ უნდა დაქმა-ყოფილდეს და განაჩენი უცვლელად უნდა დარჩეს შემდეგ გარემოებათა გამო: „განაჩენით მითითებული და დადგენილია, რომ ზ. ხ. ა. გ-ს მიმართ მოქმედებდა აგრესიულად, მიაყანა მას სიტყვიერი შეურაცხყოფა, კერძოდ, აგინა მშობლებს და ახლობლები, რამაც ა. გ-ს საპასუხო რეაქცია გამოიწვია. მიუხედავად ამისა, პალატამ ჩათვალა, რომ სასამართლო სწორად მოიქცა, როდესაც არ შეაფასა ა. გ-ს აღელვება, როგორც ისეთი ძლიერი სულიერი აღელვება, რომელიც გათვალისწინებულია საქართველოს სსკ-ის 106-ე მუხლით და იგი მიიჩნია მხოლოდ ისეთ აღელვებად, რომელზედაც მინიშნებულია სსკ-ის 38-ე მუხლის მე-5 პუნქტში (1960 წ. სსკ-ი).

ასევე არ გაიზიარა პალატამ საჩივრის მითითება, რომ ა. გ-მ არ იცოდა დაზარალებულის მეუღლის იქ ყოფნის შესახებ. სინამდვილეში როგორც წინასწარი, ისე სასამართლო გამოძიებით ა. გ-ს და ზ. ხ-ს მეუღლის დაპირისპირებით დადასტურდა, რომ ა. გ-მ ეს ფაქტი იცოდა.

საზედამხედველო პალატის ისევე, როგორც სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის პოზიცია ამ საკითხში საეჭვოდ მიგვაჩნია. კერძოდ, გაუგებარია თუ რით ხელმძღვანელობ-დნენ კოლეგია და პალატა, როდესაც ერთმანეთისაგან გამიჯნეს სსკ-ის 38-ე მუხლის მე-5 პუნქტით და სსკ-ის 106-ე მუხლით გათვალისწინებული ძლიერი სულიერი აღელვება და აქედან გამომდინარე, გაუგებარია, თუ რა პრინციპით მიეკუთვნა ა. გ-ს ძლიერი სულიერი აღელვება. სსკ-ის 38-ე მუხლის მე-5 პუნქტით გათვალისწინებულ და არა სსკ-ის 106-ე მუხლში აღნიშნულ ძლიერ სულიერ აღელვებას. საქმე იმაშია, რომ სსკ-ის 38-ე მუხლის

მე-5 პუნქტი ბრალის შემამსუბუქებელ გარემოებად იმ შემთხვევაში გამოიყენებოდა, როდესაც ასეთ მითითებას ვერ ვხვდებოდით რომელიმე კონკრეტული დანაშაულის შემადგენლობაში. სსკ-ის 106-ე მუხლით კი, იგივე ნიშნის გათვალისწინებით კანონმდებელმა შექმნა მკვლელობის პრივილეგირებული შემადგენლობა. ამდენად, არასწორია ვალიაროთ სსკ-ის 38-ე მუხლის მე-5 პუნქტით გათვალისწინებული ნიშანი და გამოირიცხოს 106-ე მუხლით გათვალისწინებული შემადგენლობა. ‘თუ შემამსუბუქებელი გარემოება გათვალისწინებულია ნინამდებარე კოდექსის განსაკუთრებული ნაწილის შესაბამისი მუხლით, როგორც დანაშაულის შემადგენლობის ნიშანი, იგი თავისთვად არ შეიძლება განმეორებით იქნეს მხედველობაში მიღებული სასჯელის დანიშნულას“.

თავისთავად (ცხადია, კოლეგიას, ისევე როგორც პალატას, შეეძლო არ ჩაეთვალა ჩეუბის დროს წარმოშობილი აღელვება აფექტად, ვინაიდან ჩეუბი, როგორც წესი, სულიერი აღელვების გარეშე არც წარმოიდგინება, მაგრამ რადგან ჩათვალა, კიდეც უნდა დაეცვა კანონი და აზრის ლოგიკური თანმიმდევრობა.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, თუ მაინც ჩავთვლით, რომ დანაშაული ძლიერი სულიერი აღელვების ფონზეა ჩადენილი, განზრახი მკვლელობა სსკ-ის 106-ე მუხლით დაკვალიფიცირდება თუნდაც, რომ მკვლელობა ჩადენილი იყოს განსაკუთრებული სისასტიკით (სსკ-ის 104-ე მუხლის მე-6 პუნქტი).

* * *

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 1999 წლის 26 ოქტომბრის განაჩენით უ. ა. ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 96-ე მუხლის მეორე ნაწილის პირველი და მე-6 პუნქტებით., 17-104-ე მუხლის პირველი, მე-4 და მე-6 პუნქტებით, 238-ე მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილებით, 213 მუხლის მე-2 ნაწილით, 214-ე მუხლით (1960 წ. სსკ-ი) და ერთობლივად სსკ-ის მე-40 მუხლის თანახმად შეეფარდა 15 წლით თავისუფლების აღკვეთა. აქედან პირველი 2 წელი საპყრობილები, ხოლო დანარჩენი 13 წელი - გაძლიერებული რეჟიმის კოლონიაში მოხდით.

უ. ა-ს მსჯავრი დაედო მასში, რომ ნინასნარი შეთანხმებით პირთა ჯგუფთან ერთად სხვისი ქონების დაუფლების მიზნით ბინაში შეღწევით ჩაიდინა ყაჩაღობა. მანვე ანგარებით და ისეთი საშუალებით, რომელიც მრავალ პირთა სიცოცხლისათვის წარმოადგენდა საშიშროებას, ჩაიდინა განზრახი მკვლელობა, ასევე ორი პირის განზრახი მკვლელობის მცდელობა, რა დროსაც მან გამოიყენა სათანადო ნებართვის გარეშე შეძენილი ცეცხლსასროლი იარაღი, მანვე შეიძინა, გააკეთა და გამოიყენა ყალბი დოკუმენტი – პასპორტი.

უ. ა. 1999 წლის იანვრის ბოლოს დანაშაულებრივად დაუკავშირდა გ. ს-ს, თ. ე-ს და მ. ღ-ს. მათ მოილაპარაკეს, რომ იმავე წლის თებერვალში დილით ყაჩაღურად დაესხმოდნენ ვ. ძ-ს ოჯახს და ცეცხლსასროლი იარაღის გამოიყენებით გაიტაცებდნენ მათ ქონებას. განზრახვის სისრულეში მოყვანის მიზნით, უ. ა. შეიარაღდა 9 მმ ყალიბრის ცეცხლსასროლი იარაღით

და დაახლოებით 08 საათსა და 30 წუთზე აგტომანქანა ვაზ 2107-ით ბოროტმოქმედები მივიღენ გ. ძ-ს საცხოვრებელ ბინასთან. მათ მოილაპარაკეს, რომ ვ. ძ-ს ბინაში ყაჩაღურად შეიჭრებოდნენ უ. ა და გ. ს, ხოლო თ. ე. და მ. ღ. ქვემოთ დაელოდებოდნენ მათ. ამ დროს ბინაში, ვ. ძ-ს გარდა, იმყოფებოდნენ მისი მეუღლე ნ. დ. და შვილი ზ. ძ. თავდამსხმელების მისვლის მომენტში ბინის შესასვლელი კარი გამოაღო ზ. ძ-მ, რომელიც აპირებდა სამსახურში წასვლას. კარის გაღებისთანავე უ. ა. და გ. ს. შეცვივდნენ ბინაში. გ. ს. შეიჭრა ოთახში, ხოლო უ. ა. ოთახს გარეთ დარჩა. ზ. ძ-მ ბინაში შესულ გ. ს-ს გაუწია ფიზიკური წინააღმდეგობა და ცდილობდა ბინიდან მის გაძევებას. ამ დროს უ. ა-მ რამოდენიმე მეტრის დაშორებით პისტოლეტიდან ესროლა ზ. ძ-ს და დაჭრა იგი მარჯვენა ფეხის ბარძაყის არეში, ამის გამო ეს უკანასკნელი იატაკზე დაეცა. ხმაურზე შემთხვევის ადგილზე მივიდა ე. ძ, რომელმაც დაინახა იატაკზე დავარდნილი გასისხლიანებული შეილი, გაემართა უ. ა-ს დასაკავებლად. ამ უკანასკნელმა კი, ამჯერად ვ. ძ-ს სამჯერ ესროლა პისტოლეტიდან და მიაყენა ჭრილობები გილ-მკერდისა და სხეულის სხვა ადგილებში, რის შედეგადაც ვ. ძ ადგილზევე გარდაიცვალა. უ. ა. და სხვა პირები შემთხვევის ადგილიდან მიიმალნენ. უ. ა-მ გამოძიებისათვის თავის არიდების მიზნით დატოვა საქართველო და იმალებოდა რუსეთის ფედერაციის ქალაქ ირკუტსკში, სადაც იგი დააკავეს.

საკასაციო საჩივარი ითხოვდა უ. ა-ს მიმართ განაჩენის გაუქმებას და საქმის დამატებითი გამოძიების ჩასატარებლად დაბრუნებას, ასევე აღმკვეთი ღონისძიების გაუქმებას და პატიმრობიდან მის გათავისუფლებას.

საჩივარში მითითებულია შემდეგ მოტივებზე: განაჩენი დამყარებულია დაზარალებული ნ. დ-ს ურთიერთსაწინააღმდეგო ჩვენებებზე. ამასთან, სრულყოფილად არ შემოწმებულა მსჯავრდებულ უ. ა-ს ალიბი, რომლის შემოწმებას სჭირდება საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარება.

დაზარალებული ნ. დ. თავის შესაგებლით ითხოვდა განაჩენის და განჩინების უცვლელად დატოვებას.

პროკურორმა იშუამდგომლა განაჩენის და განჩინების უცვლელად დატოვების შესახებ.

პალატა გაეცნო საქმის მასალებს, შეამოწმა საჩივრების მოტივების საფუძვლიანობა, მოისმინა მსჯავრდებული უ. ა-ს ადგოკატების მოსაზრება და მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ მოცემულ საქმეზე განაჩენი და განჩინება კანონიერია. პალატა აღნიშნავს, რომ ყველა სადაო საკითხი სასამართლო კოლეგიამ დეტალურად შეამოწმა და მივიდა სწორ დასკვნამდე და განჩინება უნდა დარჩეს უცვლელად.

საეჭვოდ მიგვჩინია დანაშაულის კვალიფიკაცია სსკ-ის 104-ე მუხლის როგორც მე-4 ასევე მე-6 პუნქტებით. მე-4 პუნქტში არ მოიაზრება ერთი პირის განზრახი მკვლელობა და მეორის განზრახ მკვლელობის მცდელობა. თუმცა აქვე უნდა ითქვას, რომ ზოგიერთი ავტორი უშვებს ასეთ შესაძლებლობას. მაგრამ, თუნდაც ეს შეხედულება, რომ გავიზიაროთ, მაშინაც კი უნდა ითქვას, რომ დამნაშავე არ მოქმედებდა რამდენიმე პირის

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევ

მკვლელობის ერთიანი განზრახვით. თუ დამნაშავეს გადაწყვეტილი ჰქონდა ერთი ადამიანის მკვლელობა და ამ მიზნით ესროლა და დაჭრა იგი (თუნდაც მოკლა), მაგრამ შემდეგ მოკლა მეორე ადამიანიც, რომელიც მოწმე გახდა პირველი დანაშაულისა (როგორც ჩვენს შემთხვევაშია), აյ არ იქმნება სსკ-ის 104-ე მუხლის მე-4 პუნქტით გათვალისწინებული შემადგენლობა, არამედ ორი დამოუკიდებელი განზრახვით ჩადენილი დანაშაული, რომელიც ცალ-ცალკე უნდა დაკვალიფიცირდეს, თუნდაც მათ შორის დროის მეტად მცირე ინტერვალი იყოს. ასევე საეჭვოა 104-ე მუხლის მე-6 პუნქტით ამ დანაშაულის კვალიფიკაციაც, რადგან დანაშაულის ჩადენის მომენტში საშიშროება არავის შექმნია: როდესაც შვილი დაჭრეს, მამა იქ არ ყოფილა, ხოლო როდესაც მამა შევიდა ოთაბში შვილი უკვე დაჭრილი, უგონოდ ეგდო იატაკზე, და იმ ერთი გასროლით, რომლითაც მამა მოკლეს, მის სიცოცხლეს საფრთხე არ შექმნია.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 108-ე და 109-ე მუხლებზე შესწავლის სასამართლო პრაქტიკის განზოგადების საფუძველზე შემუშავდა რამდენიმე რეკომენდაცია:

1. ჩვენს თეორიასა და პრაქტიკაში დამკვიდრებულია აზრი, რომ ევენტუალური განზრახვით მცდელობა არ დაიშვება. პრაქტიკის მასალების გაცნობაში გვიჩვენა, რომ ზოგჯერ ევენტუალური განზრახვით ხდება მკვლელობის მცდელობის კვალიფიკაცია, რაც სწორად ვერ ჩაითვლება. მცდელობა, როგორც სიტყვის ეტიმოლოგიური წარმომავლობა გვიჩვენებს – ნიშნავს რისამეს ცდას, „ვინც ცდილობს რასმე“, კაცი ცდილობს იმის გაკეთებას, რაც მას სურს, უნდა. და, როგორც ცნობილია, ევენტუალურ განზრახვაში რისამე სურვილი არ მოიაზრება, მაშინ ევენტუალური განზრახვით მცდელობაც ალოგიკური კატეგორია და ამდენად, ევენტრუალური განზრახვით მკვლელობის მცდელობაც დაუშვებელია.
2. პრაქტიკაში ხშირად არ იმიჯნება მკვლელობა სხეულის მძიმე დაზიანებისაგან, რომელსაც სიკვდილი მოყვა და იქ, სადაც სინამდვილეში ჩვეულებრივი განზრახი მკვლელობის მცდელობაა, სასამართლოს განაჩენი სხეულის მძიმე დაზიანების მუხლით გამოაქვს.
ასეთ შემთხვევაში მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული, რომ მკვლელობის მცდელობისას დამნაშავის განზრახვა მსხვერპლის სიცოცხლის მოსპობისკენაა მიმართული. განზრახვის მიმართულების დასადგენად უნდა შეფასდეს ჩადენილი დანაშაულის ყველა გარემობა მათ ერთობლიობაში. კერძოდ, დანაშაულის ხერხი და იარაღი, სხეულის დაზიანების ხასიათი, ლოკალიზაცია (მაგალითად, სასიცოცხლო ორგანოების დაზიანება), ასევე დანაშაულის წინა პერიოდი, დამნაშავისა და დაზარალებულის ქცევა დანაშაულის ჩადენამდე და მის შემდეგ, მათი ურთიერთდამოკიდებულება
3. სსკ-ის 109-ე მუხლის „ა“ პუნქტით კვალიფიცირდება ორი ან მეტი პირის მკვლელობა, თუ პირის მკვლელობა მოცული იყო ერთიანი განზრახვით და, როგორც წესი, მკვლელობა ერთდროულად იყო ჩადენილი. ერთი ადამიანის მკვლელობა და მეორის – მკვლელობის მცდელობა არ შეიძლება განიხილებოდეს როგორც ორი პირის მკვლელობის დამთავრებული დანაშაული. ამ შემთხვევაში დანაშაული უნდა დაკვალიფიცირდეს 108-ე და მე-19 109-ე მუხლის „ა“ პუნქტით. სასამართლოები ზოგჯერ ასეთ მკვლელობას მხოლოდ 109-ე მუხლის „ა“ პუნქტით აკვალიფიცირებენ, რაც, ჩვენი აზრით, არ უნდა იყოს სწორი.

დანაშაული ადამიანის ნივალიზაცია

4. განსაკუთრებული სისასტიკით ჩადენილ მკვლელობად (109-ე მუხლის „ვ“ პუნქტი) ვერ განიხილება გვამის დანაწევრება დანაშაულის ჩადენის შემდეგ ან მისი ჩადენის პროცესში.
5. სსკ-ის 109-ე მუხლის „ზ“ პუნქტი საკანონმდებლო წესით უნდა გასწორდეს. კერძოდ, ამ პუნქტით უნდა დაკვალიფიცირდეს არა მხოლოდ ისეთი შემთხვევა, როდესაც საფრთხე ექმნება რამდენიმე ადამიანის სიცოცხლეს, არამედ მაშინაც, როდესაც საფრთხე ექმნება ერთი ადამიანის სიცოცხლესაც. წინააღმდეგ შემთხვევაში დაუცველი რჩება ერთი ადამიანის სიცოცხლე.
6. ჩხუბში ჩადენილი მკვლელობა ხშირად სსკ-ის 109-ე მუხლის „ვ“ პუნქტით ხულიგნური ქვენაგრძნობით ჩადენილ მკვლელობად კვალიფიცირდება, რაც მცდარია. ამ დროს სწორი დასკვნის მისაღებად დეტალურად უნდა იქნეს გამოკვლეული, თუ ვინ იყო ჩხუბის წამომწყები, ინიციატორი, ხომ არ იყო კონფლიქტი პროვოკირებული დამნაშავის მიერ, რათა გამოეყენებინა იგი შემდეგი მკვლელობის საბაბად; ასევე უნდა გამოიკვეთოს ქონდა თუ არა ადგილი დაზარალებულის არამართლზომიერ მოქმედებას, რაც თავის მხრივ ჩხუბის საბაბი გახდა – ე. წ. ვიქტორიუმის ამასთან დაკავშირებით, ურიგო არ იქნება, თუ კანონმდებელი ჩხუბს ისე, როგორც ეს არის მრავალი ქვეყნის კანონმდებლობაში, დე ლეგე ფერწნდა – დამოუკიდებელ შემადგენლობად გამოყოფდა და აქვე კვალიფიციურ შემადგენლობად გაითვალისწინებდა ჩხუბში მკვლელობას ან ჯანმრთელობის დაზიანებას.
7. აქვე უნდა აღინიშნოს თვით ტერმინი „ხულიგნური ქვენაგრძნობის“ მეტისმეტად ამორფული ხასიათი, რაც გარკვეულ სიძნელებს უქმნის პრაქტიკას. ამიტომ მიზანშენონილია ამ ტერმინის საკანონმდებლო გზით დახვეწა-დაზუსტება. თეორიაში „ხულიგნური ქვენაგრძნობის“ დაზუსტებისას ხულიგნობის ცნების საკანონმდებლო განმარტებას იშველიერენ. მაგრამ ესეც არ არის საუკეთესო გამოსავალი შექმნილი ვითარებიდან, რადგან ხულიგნობის ცნების საკანონმდებლო ფორმულა ასევე შეფასებითი ხასიათის კატეგორიებით არის გადატვირთული.
8. სასამართლოები არცთუ იშვიათად 108-ე ან სულაც 109-ე მუხლის რომელიმე პუნქტით აკვალიფიცირებენ ძლიერი სულიერი აღელვების ნიადაგზე ან აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებით ჩადენილ მკვლელობას, რაც დაუშვებელია. თუ სსკ-ის 109-ე მუხლის რომელიმე პუნქტით გათვალისწინებული მკვლელობა ჩადენილია უეცარი ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში

(მუხლი 111-ე), ან აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით
(მუხლი 113-ე), იგი დამამძიმებელ გარემოებაზე მიუთითებლად, ამ მუხლებით უნდა
დაკვალიფიცირდეს.

9. დაუშვებელია აუცილებელი მოგერიების მართლზომიერი აქტი
დანაშაულად–აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებად
განიხილებოდეს. სამწუხაროდ, ასეთ შემთხვევებს პრაქტიკაში ვხვდებით.
10. სასამართლოები ზოგჯერ ვერ ერკვევიან ზოგადი და სპეციალური
სისხლისსამართლებრივი ნორმის დამოკიდებულების საკითხში. თუ არსებობს
სპეციალური ნორმა, იქ ზოგადი ნორმა არ გამოიყენება იმ პრინციპის თანახმად,
რომელიც ჯერ კიდევ რომაელებისათვის იყო ცნობილი და რომელსაც დღესაც
იზიარებს სისხლის სამართლის თეორია და პრაქტიკა: ‘ლეხ სპეციალის დეროგატ
ლეგი გენერალის’.
11. თუ დანაშაული კვალიფიცირდება რამდენიმე ნაწილისაგან შემდგარი მუხლით,
სადაც თითოეული ნაწილი დანაშაულის დამოუკიდებელ შემადგენლობას შეიცავს,
განაჩენში აუცილებლად მითითებული უნდა იყოს, თუ მუხლის რომელი ნაწილით
დაედო მსჯავრი დამნაშავეს.

ლიტერატურა:

1. С. В.Бородин. Квалификация убийства по действующему уголовному праву. М., 1966 г.
2. С. В. Бородин. Ответственность за убийство: квалификация и наказание по российскому уголовному праву. М., 1994 г.
3. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. М., 1997 г.
4. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. М., 1999 г.
5. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации с постатейными материалами и судебной практикой. М., 2000 г.
6. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. М., 2002 г.
7. Кузнецова Н. Ф. Значение преступных последствий. М., 1958 г.
8. Курс советского уголовного права. Часть особенная. Т. VI, М., 1971 г.
9. Курс советского уголовного права. Часть особенная. Т.3, Л., 1973 г.
10. ლეკციები მზია. სისხლის სამართალი (განსაკუთრებული ნაწილი). ლექციები. თბ., 1996 წ.
11. В. Макашвили. Неосторожная вина по советскому уголовному праву. Тбилиси, 1957.
12. მაყარვილი ვ., მაჭავარიანი მ., ნერეთელი თ., შავგულიძე თ. დანაშაული პიროვნების ნინაალმდეგ. თბ., 1980 წ.
13. მუავანაძე ზაურ. სისხლის სამართალი. კერძო ნაწილი. ქ. ქუთაისი, 2000 წ.
14. Новое уголовное право России. Особенная часть. М., 1996 г.
15. Побегайло Э.Ф. Умышленные убийства и борьба с ними. Воронеж, 1965 г.
16. საქართველოს სსრ სისხლის სამართლის კოდექსის კომენტარები. ნაწილი პირველი. თბ., 1976 წ.
17. Таганцев Н.С. Русское уголовное право. Лекции. Часть Общая.
1 том. С.-Петербург, 1902 г.
18. ტურავა მ., სისხლის სამართალი. ზოგადი ნაწილის მიმოხილვა. თბ., 2002 წ.
19. Уголовное право. Общая часть. М., 1998 г.
20. Уголовное право. Особенная часть. М., 1998 г.
21. Шавгуладзе Т.Г. Аффект и уголовная ответственность. Тбилиси, 1973 г.
22. შავგულიძე თ., სურგულაძე ლ. საზოგადოებრივი საშიშროების გამომრიცხველი გარემოებანი სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში. თბ., 1988 წ.
23. შუშანაშვილი ა. ხულიგნობა და მასთან ბრძოლა. თბ., 1968 წ.
24. ნერეთელი თ. დანაშაულის მომზადება და მცდელობა. თბ., 1961 წ.
25. ნერეთელი თ., ტყეშელიაძე გ. მოძღვრება დანაშაულზე. თბ., 1969 წ.
26. ნულაია ზაურ. სისხლის სამართალი. კერძო ნაწილი. I ტ., თბ., 2000 წ.

მუხლი 110. გკვლეულობა მსხვერალის თხოვნით

მკვლელობა მსხვერპლის დაუინებული თხოვნით და მისი ნამდვილი ნების
შესაბამისად, ჩადენილი მომაკვდავის ძლიერი ფიზიკური ტკივილისაგან
გათავისუფლების მიზნით, –

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთ წლამდე.

თბილისის რაიონულ სასამართლოებში სასამართლო პრაქტიკა ამ მუხლთან დაკავში-
რებით არ არსებობს.

**მუხლი 111. განზრას მკვლელობა უეცარი, ძლიერი
სულიერი აღელვების მდგომარეობაში**

1. განზრას მკვლელობა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რაც გამოიწვია დამნაშავის ან მისი ახლო ნათესავის მიმართ მსხვერპლის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ძალადობამ, მძიმე შეურაცხყოფამ ან სხვა მძიმე ამორალურმა ქმედებამ, აგრეთვე მსხვერპლის არაერთგზისი მართლსაწინააღმდეგო ან ამორალური ქცევით განპირობებულმა ფსიქიკურმა ტრავმამ, –

ისჯება თავისუფლების შეზღუდვით ვადით სამ წლამდე
ან ტუსაღობით ვადით ოთხ თვემდე ანდა თავისუფლების აღკვეთით
ვადით ერთიდან ხუთ წლამდე.

2. იგივე ქმედება, ჩადენილი ორი ან მეტი პირის მიმართ, –

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ორიდან ხუთ წლამდე.

ამ მუხლით აღნერილი ქმედების შემადგენლობა განსხვავდება საქართველოს 1960 წ. სისხლის სამართლის კოდექსის 106-ე მუხლით აღნერილი შემადგენლობისაგან. მოქმედი სისხლის სამართლის კოდექსის 111-ე მუხლი ორი ნაწილისაგან შედგება, მაშინ, როცა 106-ე მუხლი ერთნაწილიანი იყო. გარდა ამისა, პირველი ნაწილი მოქმედი კოდექსის 111-ე მუხლისა, სადაც აფექტური მკვლელობის ძირითადი შემადგენლობაა აღნერილი, გაცილებით უფრო გაფართოებულია ნინა კოდექსის 106-ე მუხლით აღნერილი ქმედების შემადგენლობისაგან განსხვავებით. მაშინ, როცა ეს მუხლი აფექტის გამომწვევა გარემოებათა ამომწურავ ჩამონათვალს იძლეოდა (განზრახი მკვლელობა, გამოწვეული „....დაზარალებულის მიერ უკანონო ძალადობით ან მძიმე შეურაცხყოფით“), მოქმედი კოდექსის 111-ე მუხლი ამ გარემოებათა სანიმუშო ჩამონათვალს გვთავაზობს. აქ ნათქვამია: აფექტი „გამოიწვია დამნაშავის ან მისი ახლო ნათესავის მიმართ მსხვეპლის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ძალადობამ, მძიმე შეურაცხყოფამ ან სხვა მძიმე ამორალურმა ქმედებამ...“ და ა.შ.

აფექტის გამომწვევა გარემოებათა ზუსტი ჩამონათვალი, საქართველოს 1960 წ. სისხლის სამართლის კოდექსის 106-ე მუხლით რომ იყო მოცემული, უსამართლოდ ზღუდავდა იმ შემთხვევათა წრეს, რომლებიც ნამდვილად იძლევა პასუხისმგებლობის შემსუბუქების შესაძლებლობას. მართალია, ანალოგის პრინციპის გამოყენების საფუძველზე სასამართლო პრაქტიკას შეეძლო თვითონ გაეფართოებინა ხსენებულ შემთხვევათა წრე, მაგრამ

წარსულში მოსამართლის თავისუფლებისა და სამოსამართლო სამართლის არარსებობის პირობებში ეს ვერ ხერხდებოდა. თანამედროვე ეპოქაში, მართალია, ჩვენში სამოსამართლო სამართალმა დაიწყო განვითარება, მაგრამ კანონში აფექტურ მკვლელობათა გამომწვევ გარემოებათა ზუსტი ჩამონათვალის შენარჩუნება მაინც გაუმართლებელი იყო. მოქმედი კოდექსის 111-ე მუხლის ფორმულირება ხელს შეუწყობს ხსენებულ შემთხვევათა სწორ იურიდიულ კვალიფიკაციას და დამნაშავის სამართლიან დასჯას.

საყურადღებოა აგრეთვე 111-ე მუხლის მეორე ნაწილი, რომლითაც გაძლიერებული პასუხისმგებლობაა დაწესებული აფექტური მდგომარეობის დროს „ორი ან მეტი“ ადამიანის მკვლელობისათვის. ეს მაკვალიფიცირებელი ნიშანი 109-ე მუხლის „ა“ პუნქტის ანალოგიურია.

111-ე მუხლით აღნერილი ქმედების შემადგენლობა ეგრეთ წოდებულ პრივილეგიურ შემადგენლობათა რიცხვს მიეკუთვნება. მკვლელობის უმართლობა (მართლსაწინააღმდეგო ქმედება), რომელიც საფუძვლად უდევს 111-ე მუხლით აღნერილი ქმედების შემადგენლობას, არ განსხვავდება 108-ე ან 109-ე მუხლებით აღნერილი შემადგენლობების უმართლობისაგან. მაგალითად, „ორი ან მეტი“ ადამიანის განზრას მკვლელობა 109-ე მუხლის „ა“ პუნქტით მკაცრად ისჯება, ხოლო ამდენივე ადამიანის განზრას მკვლელობა აფექტური მდგომარეობის დროს 111-ე მუხლით შემსუბუქებულ პასუხისმგებლობას ინვევს. მაშასადამე, ერთი და იმავე სიმძიმის უმართლობა 109-ე მუხლით მკაცრად ისჯება, ხოლო 111-ე მუხლით შემსუბუქებულად.

ପାସୁଖିଳମ୍ବଗ୍ରହଣବିଦୀ ଶେମ୍ସୁଭ୍ୟୁକ୍ତେବା ଏହି ଯେମ୍ବାର୍ଜେବା ଏହା ଯୁମାରତଲନ୍ଧବିଦୀ ସିମ୍ବିମିଳି ଫାଂଡାଲ୍ ବା-
ରିସିବ୍ସ, ମିଳ ନାକୁଲ୍ପାଦ ସାଥିଗାଫିନ୍ଡରିଙ୍ ସାଶିଲିର୍ମେବାସ, ଏରାମ୍ଭେଦ ଦରାଲ୍ପିଲ ଶେମ୍ୱିର୍କୁର୍ଯ୍ୟାଲ୍ ବାରିଲ୍ଲିବ୍ସ.
ଏହିକ୍ରମରେ ମ୍ବାକୁଲ୍ପାଦ ଶେମ୍ୱିର୍କୁର୍ଯ୍ୟାଲ୍ ଶେରାଚ୍ବାଫିନ୍ଡବିଦୀ ନାଇର୍ସାକ୍ଷେବାବାବା. ଏହି ତଥାଲ୍ବାଥରିଲ୍ଲିବ୍ସ
ଦ୍ୱାରା ର୍ଯୁଶେତୋଟି ଫେଅର୍ରାଫିନ୍ଡିଲ୍ଲିବ୍ସ 1996 ଲ୍ଲିବ୍ସ ସିଲ୍ବିଲ୍ଲିବ୍ସ ସାମାରତଲ୍ଲିବ୍ସ କ୍ରମଦ୍ୱୟେକ୍ଷିଲ୍ଲିବ୍ସ କ୍ରମଭିନ୍ନତାଫିନ୍ରିପ୍,
ରାମର୍ମେଲ୍ଲିବ୍ସ ନ୍ଯେର୍ସ, ରାମ ଏହିକ୍ରମରେ ମଧ୍ୟଗମାର୍କେବାଶି ଏହାମିଳିବ୍ସ ମନ୍ଦିଶ୍ଵର୍ନେଲ୍ଲିବ୍ସନାଫ ଏହିକ୍ରମରେ
ଦାକ୍ଷତ୍ୟାନିତିକ୍ରମରେ ତାତ୍ତ୍ଵବିଦୀ ମନ୍ଦିଶ୍ଵର୍ନେଲ୍ଲିବ୍ସ ଫାଇଟିଭ୍ୱର୍କିନ୍ଫିନ୍ଡିବ୍ସ ବାସିନାଟିବ୍ସ ଏହି ସାଥିଗାଫିନ୍ଡରିଙ୍ଗିବ୍ସି
ଏହିବ୍ସ ଶେଫର୍ନିକ୍ରମିବ୍ସ, ଏଗର୍ଜେଟିଵ୍ସ ଏହି ମନ୍ଦିଶ୍ଵର୍ନେଲ୍ଲିବ୍ସ କ୍ରେଲମଦିଲ୍ଲାବାନ୍ଦେଲ୍ଲିବ୍ସି ଜୁନାରି. ମାଗରାମ ବେର ଦାଵେତାନ-
ବ୍ୟେବିନ୍ଦିତ ଆପ୍ରିଲିନ୍ସ, ରାତ୍ରିକ୍ରମ ନ୍ଯେର୍ସ, ରାମ ଏହାରେ ବିନାର୍ଥବାଶି ହିନ୍ଦେନିଲ୍ଲିବ୍ସ ଦାନାମାଜୁଲ୍ଲିବ୍ସ „ନାକୁଲ୍ପାଦ
ସାଥିଗାଫିନ୍ଡରିଙ୍ଗିବ୍ସାଫ ସାଶିଲିବ୍ସ, ବିନାର୍ଥବାଶି, ବିନାର୍ଥବାଶି, ରାମର୍ମେଲ୍ଲିବ୍ସ ହିନ୍ଦେନିଲ୍ଲିବ୍ସ ଦାନାମାଜୁଲ୍ଲିବ୍ସ ଫ୍ରେଣ୍ଟିକ୍ରମିବ୍ସ
ମଧ୍ୟଗମାର୍କେବାଶି“। ଏହିକ୍ରମରେ ମ୍ବାକୁଲ୍ପାଦ ଶେମ୍ୱିର୍କୁର୍ଯ୍ୟାଲ୍ ଦରାଲ୍ପିଲ ଦରାଲ୍ପିଲ ସିମ୍ବିମିଳି ବାରିଲ୍ଲିବ୍ସି,
ମିଳିବ୍ସ ସାଥିଗାଫିନ୍ଡରିଙ୍ଗିବ୍ସ ସାଶିଲିର୍ମେବା ଏହି ଶେପିଲ୍ଲିବ୍ସ ଏହିକ୍ରମରେ ମଧ୍ୟଗମାର୍କେବାଶି. ଏହି ସାକ୍ଷିତ୍ୱ ଗ୍ରାମକ୍ଷେତ୍ର ଶେମ୍ୱିର୍କୁର୍ଯ୍ୟାଲ୍ ଶେରାଚ୍ବାଫିନ୍ଡବିଦୀ ଶେମତିବ୍ୟେବାଶିତାନ, ରାତ୍ରି ଏହିକ୍ରମରେ
ଦରାଲ୍ପିଲ ଏହି ଏହା ଯୁମାରତଲନ୍ଧବିଦୀ, ଏହି ଏହା ମାରତଲିବ୍ସାନିନାବାଲମଦ୍ରେଗମ କ୍ରମଦ୍ୱୟେକ୍ଷିଲ୍ଲିବ୍ସ ସାଥିଗାଫିନ୍ଡରିଙ୍ଗିବ୍ସି
ବାରିଲ୍ଲିବ୍ସି.

¹ Èiiiaíòàðéé è Óäièoâiìiy èiääåñy Đimñeeñêié ôåäåðàöèè, èçä. Ç-å, I. 2000, ñòð 242;

განსხვავებული აზრი აქვს გამოთქმული ამ საკითხზე საქართველოს მოქმედი სისხლის სამართლის კოდექსის ერთ-ერთ კომენტატორობას. იგი ამტკიცებს, რომ ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობა „ქმნის პირობებს, დამნაშავე ჩაითვალოს საზოგადოებრივად ნაკლებად საშიშად იმასთან შედარებით, როდესაც დამნაშავე ყოველგვარი აფექტის გარეშე წყნარად, მშვიდად (!?) დაგეგმავს დანაშაულის ჩადენის მთელ მსვლელობას“.²

ეს თვალსაზრისი არ შეესაბამება მოქმედ ქართულ სისხლის სამართალს, რომელიც ქმიდების და არა მოქმედის სისხლის სამართლის პრინციპზეა აგებული. მოქმედი ქართული სისხლის სამართალი პასუხისმგებლობას აკისრებას ადამიანს კონკრეტული მართლასაწინა-აღმდევო (საზოგადოებრივად საშიში) ქმედების ჩადენის გამო და არა იმის გამო, რომ ის, ესე იგი დამნაშავის პიროვნება საშიშია საზოგადოებისათვის. აფექტურ მდგომარეობაში მყოფი შემცირებული შერაცხადობის მდგომარეობაშია, მისი ბრალის ხარისხი შემცირებულია, მიუხედავად იმისა ის განსაკუთრებით საშიში რეციდივისტია თუ უაღრესად თვი-ნიერი ადამიანი. აფექტურ მდგომარეობაში იქნება ადამიანი თუ „მშვიდად დაგეგმავს და-ნაშაულის ჩადენის მთელ მსვლელობას“, ეს მისი პიროვნების მეტ ან ნაკლებ საშიშროებაზე ვერ იმოქმედებს. აქ საქმე გვაქვს ბრალის ხარისხთან და არა პიროვნების საშიშროებას-თან.³

111-ე მუხლით აღნერილი მკვლელობა განზრახი მკვლელობაა. განსხვავება 108-ე ან 109-ე მუხლებით აღნერილი მკვლელობისაგან ის არის, რომ აქ მკვლელობის განზრახვა გამოწვეულია „უკარი, ძლიერი სულიერი ალელყვებით“.

მეორე განსხვავება 111-ე მუხლისა ხსენებული მუხლებისაგან ისაა, რომ განზრახვა აქ მხოლოდ პირდაპირია. აფექტური მკვლელობა არ შეიძლება იყოს ჩადენილი ევენტუალური განზრახვით.⁴

111-ე მუხლით აღნერილი აღელვება, რასაც ხშირად უცხოური ტერმინით – „აფექტით“ აღნიშნავენ, უნდა იყოს უეცრად წარმოშობილი. აფექტი უეცრად წარმოშობილი და სწრაფ-წარმატებული გრძნობაა.

111-ე მუხლით აღნერილი აღელვება უნდა იყოს, ამავე დროს, ძლიერი. თუკი აღელვება იყო უეცარი, მაგრამ არ იყო ძლიერი, მაშინ მკვლელობა არ შეიძლება დაკვალიფიცირდეს სსენებული მუხლით. იყო თუ არა აღელვება ძლიერი, ეს შეფასების საკითხია.

ფსიქოლოგიაში სიძლიერის თვალსაზრისით გამოყოფენ აფექტის ორ სახეობას: პათოლოგიურს და ფიზიოლოგიურს. პათოლოგიური აფექტის დროს ადამიანი სრულიად მოკლებულია სხვაგვარად ქცევის შესაძლებლობას, რაც გამორიცხავს მის ბრალს. პათოლოგიური აფექტის დროს ადამიანს არ შეერაცხება ბრალად ჩადენილი უმართლობა.

² იხ. ზ. მუავანაძე, სისხლის სამართალი, კერძო ნაწილი, კომენტარები, 2000. გვ. 42.

³ ქმედების და მოქმედის სისტემის სამართლის საკუთხევ დაწერილია იხ. ნ. შენები, შენარჩუნებული სამართლის მიერ 1986 წლის 1 მარტის დღის მიზნით (ნა. ალექსანდრ ალექსანდრის გვარის სამართლის მიერ 1986 წლის 1 მარტის დღის მიზნით).

⁴ მაყუშვილი, მ. მაკავარიანი, თ. წერეთელი, თ შავგულიძე, დანაშაული პიროვნების ნინაალმდებ, 1980, გვ. 51.

„ფიზიოლოგიური აფექტი, პათოლოგიური აფექტისაგან განსხვავებით, – წერს თ. შავაგულიძე — არ გამორიცხავს სხვაგვარი გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობას; იგი მხოლოდ ასუსტებს, მაგრამ არ სპოს თვით-კონტროლისა და გარემოში სწორად გარკვევის უნარს“.⁵

იმის გასარევევად, ფიზიოლოგიური აფექტის დროს მოხდა განზრახ მკვლელობა თუ პათოლოგიურის დროს, აუცილებელია ჩატარდეს „კომპლექსური ფსიქოლოგიურ-ფსიქი-ატრიული ექსპერტიზა“.⁶

ამ თვალსაზრისით მეტად საყურადღებოა სასამართლო-ფსიქოლოგიური ექსპერტიზა, რომელიც ჩატარდა ერთ-ერთი სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებით. „გამოძიებამ დაადგინა, რომ 1983 წ. 6 ოქტომბერს, ლამის პირველ საათზე ირაკლი მაისურაძემ სახესა და საფეხქელში ნაჯახის ორ-ორი დარტყმით მეზობელი გიორგი კიკნაძის ბინაში მოკლა თავისი მეუღლე ნინო ჩიბურდანიძე-მაისურაძისა და თავად გიორგი კიკნაძე, რომლებიც ერთად ინგინერ და ეძინათ“⁷ (გვარები ტექსტში შეცვლილია).

სასამართლო-ფსიქოლოგიური ექსპერტიზის წინაშე დასმული საკითხის გადასაწყვეტად შესრულდა სამი საექსპერტო მოქმედება: 1) ბრალდებულ ო. მაისურაძის პიროვნების ინდივიდუალურ-ფსიქოლოგიური თავისებურების გამოკვლევა; 2) ო. მაისურაძის მიერ ჩა-დენილი დანაშაულის სოციალურ-ფსიქოლოგიური (მისი სოციალური წრის) შეფასების ანალიზი; 3) ო. მაისურაძის დანაშაულებრივი მოქმედების ფსიქოლოგიური ანალიზი და ემოციური მდგომარეობის დიაგნოსტიკა⁸.

Առօլյեմրուղի Ծաղկագո, Րապ Տաջուշվլաճ դայդո Ո. մասնակի մոյք ჩագենոլ մզվլեցլոնած, Տողլուս Տայրտու Կրեծած ցանցենոլազ ճա մզաբրաճ ճաշագմա ու մորալուրու Եղալ-Տաթրուսուտ. ամ ցարեմոյեծած յելսէպերդուիծած ցաճամբնցաւ մնուշենուրոնածա անուշեծս, Տաճգաճ աճամանուս յուսիյուրոցայուր մժցոմարյուրոնած մնուշենուրոցաճ ցանսաթլուրազ ու Տոցուալուրու Երը, Տաճաճ յը աճամանու Գրուալուեծ. «Տայյելսէպերդու ցասայուծրեծուսաս — նատյամա յելսէպերդուիծուս աճակնաշու — ծրալդեպնուրմա ուրայլու մասնակի մանուշենուն: «Մը մամունց մզվաճարու ոչոյազո, Ռուցեսաչ ճազոնաեց, Ռոմ Իհմու մյուլուց ցուրցու կոյնակի ցայրգու ունցա: » յը աճարայեծ ճա Եղալ աճամանու ճաճամանամայլուծրուց մոյմեցածա (մզվլուրոնած) Տայցածու ցամոնեագուս, այ մոելսենուծու Կրեծու յենու Ռոմ Վայեատ, ոմ Շեցնեծաս, Ռոմմուտապ «ոնցու ճա այլու» ու Տոցուալուրու յանութու, Ռոմմուլսաչ մասնակի մասնակի ունցաեց ցանցունուն: »

საბოლოოდ ექსპერტიზამ გააკეთა დასკვნა, რომ ი. მაისურაძე მოქმედებდა ფიზიოლო-გიური ათენტის მდგომარეობაში.

⁵ କ୍ଷ. ମିତ. ନାଶରମଣ, ପୃ. 46;

⁶ მასიაბაძე ე. იანებაშვილი ტექნიკური განვითარების მინისტრის მიერ 2000 წლის 242 ნოტის მიხედვით, სისხლის სამართლი, კურძო ნაწილი, 1 გვ. 87.

⁷ ქურ. „მართლმადიდულების მაკვე“, №4, 2001, გვ. 23.

8 ፭፻፲፭

⁹ „მართლმსაჯულების მაკანი“, №4, 2001, გვ. 25

ეს დასკვნა მრავალმხრივ საყურადღებო პრაქტიკული დოკუმენტია, საიდანაც ჩანს, რომ აფექტის მდგომარეობა მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული, ერთი მხრივ, იმ სოციალურ წრეზე, რომლის შიგნითაც პიროვნება ტრიალებს, ხოლო, მეორე მხრივ, დიდი მნიშვნელობა აქვს თვითონ პიროვნების ფსიქიკურ თავისებურებებს.

ის სოციალური წრე, სადაც პიროვნება ცხოვრობს და ამ წრის გავლენას განიცდის, ამ შემთხვევაში არის სოფელი, რომელმაც კრება მოიწვია და ამ ფაქტზე იმსჯელა, მკაცრად დაგმო ცოლერული ლალატი. თვითონ ი. მაისურაძის პიროვნება ამ საექსპერტო დასკვნით ასევა დახასიათებული: „ირაკლი მაისურაძეს ახასიათებს მკაფიოდ გამოკვეთილი მგრძნობიარობა, ემოციური აღგზნებადობა და გულჩილობა, რომელიც ზოგჯერ ცრემლებსა და ტირილში იჩენს ხოლმე თავს. ირაკლი მაისურაძის თავისებურებებიდან ნიშანდობლივია, აგრეთვე შთაბეჭდილებათა სიღრმე და განცდების სიმძაფრე. იგი ამჟავნებს ახლობლების მხრივ თანაგრძნობისა და ზრუნვის გამოწვევის ძლიერ სურვილს“ და სხვ.

ექსპერტიზის დანიშვნა უნდა მოხდეს მაშინ, როცა საქმეში არის ძლიერი მონაცემები, რომ დამასაცვე იმყოფებოდა აფექტის მდგომარეობაში. ასეთ დროს ზოგჯერ გასარკვევია, ფიზიოლოგიურ აფექტთან გვაქვს საქმე, თუ პათოლოგიურთან. სხვა შემთხვევაში ექსპერტიზა შეიძლება არც დაინიშნოს. ეს შეიძლება მოხდეს მაშინ, როცა გამოძიებით არ არის დადგენილი ჩაიდინა თუ არა უკანონო მოქმედება დამასაცვემ. მაგალითად, ქუთაისის საოლქო სასამართლოს 2000 წლის 6 მარტის განაჩენით გ.ს.-ს მსჯავრი დაედო საქართველოს 1960 წ. სისხლის სამართლის კოდექსის 106-ე მუხლით (განზრახ მკვლელობა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში).

განაჩენის მიხედვით გ. ს. მუშაობდა საქართველოს შესატაფონის რაიგანყოფილების უბნის ინსპექტორად. 1998 წ. ზაფხულში მან მიიღო ანონიმური წერილი, რომლითაც მისთვის ცნობილი გახდა, რომ დედამისს ინტიმური ურთიერთობა ჰქონდა მეზობლად მცხოვრებ თ. ე.-სთან. 1998 წ. 4 ნოემბერს დილის საათებში გ. ს.-მ თავისი ბებია მიიყვანა სოფ. შროშაში საავტომობილო გზასთან, ე.ნ. „ბაჭას ბოგირთან“ არსებულ თიხის ჭურჭლის ბაზრობაზე. გ. ს. მიესალმა იქ დამხვდურებს, მათ შორის თ. ე.-საც.

ამ დროს თ.ე.-მ მოულოდნელად ჩაილაპარაკა: „მოაკითხა თავის ბოზ დედას, ნუხელი მასთან ვიყავიო“. თან ცინიკურად შეეკითხა გ. ს.-ს: „რა გინდა, ბიჭო, რას მიყურებო“. მძიმე შეურაცხყოფით ფიზიოლოგიურ აფექტში აღმოჩენილმა გ. ს.-მ ამოიღო „მაკაროვის“ სისტემის პისტოლეტი და დაახლოებით ორი მეტრის მანძილიდან მოკვლის მიზნით ორჯერ ესროლა თ. ს.-ს, ხოლო, როცა იგი გაიქცა, დამატებით კიდევ ორჯერ ესროლა. თ. ე. ადგილზევე გარდაიცვალა, ხოლო გ. ს. ბრალის აღიარებით გამოცხადდა ზესტაფონის შერაიგანყოფილებაში.

დაზარალებულის საკასაციო საჩივარში ნათქვამი იყო, რომ სასამართლომ მხედველობაში არ მიიღო მონაცემების ტ.ბ.-ძის და ი.ლ.-ძის ჩვენებები, რომელთა თანახმად „დანაშაულის ჩადენამდე ს.-ძესა და ე-ძეს შორის არავითარი საუბარი არ ყოფილა“. საკასაციო

პალატამ 2000წ. 2 ივნისის განჩინებით მიიჩნია, რომ საოქედო სასამართლომ სრულყოფილად არ შეისწავლა საქმის ფაქტიური გარემოებები. პალატამ ამის საფუძველზე გააუქმა ხსენებული განაჩენი და დააბრუნა საქმე ხელახალი სასამართლო განხილვისათვის.

როგორც ზემოთ ვთქვით, აფექტი უეცრად წარმოშობილი და სწრაფნარმავალი გრძნობაა. როცა ლაპარაკია აფექტის უეცრად წარმოშობაზე, მხედველობაშია სწრაფი რეაქცია იმ გამღიზიანებლებზე, რომელიც აღნიშნულია 111-ე მუხლის დისპოზიციაში. ეს არის მართლსაწინააღმდეგო ძალადობა¹⁰ და სხვ. მაშასადამე, აფექტი მომენტალურად უნდა მოჰყვეს მართლსაწინააღმდეგო ძალადობას. ასე რომ, განზრახი მკვლელობა ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში მართლსაწინააღმდეგო ძალადობისთანავე ხდება, იგი უშუალო რეაქციაა ამ ძალადობისა.

ზემოთ მოყვანილ მაგალითში მასისურაძის აფექტური მდგომარეობა უეცრად წარმოშვა ცოლ-ქმრული დალატის ხილვის ფაქტმა, როცა მან დაინახა თავისი მეუღლე სხვა მამაკაცთან ლოგინში მწოლიარე და ამ ფაქტს უშუალოდ მოჰყვა მეუღლისა და მის გვერდით მწოლიარე მამაკაცის განზრახ მკვლელობა. მაგრამ ზოგჯერ არის შემთხვევა, როცა მაპროვოცირებელ როლს ასრულებს არა უშუალოდ მართლსაწინააღმდეგო ქცევა, არამედ სხვა ფაქტი. ზოგჯერ მართლსაწინააღმდეგო მოქმედება ადრე, წლების წინათაც კი არის მომხდარი, მაგრამ მსხვერპლის განზრახ მკვლელობის მაპროვოცირებელ ფაქტს წარმოადგენს მსხვერპლის მოულოდნელი ნახვა, მასთან შეხვედრა, როცა მკვლელის მეხსიერებაში უეცრად ამოტივტივდება მართლსაწინააღმდეგო ძალადობის ფაქტი და იწვევს აფექტს. თ. შავგულიძეს თავის მონოგრაფიაში აღნერილი აქვს შემთხვევა, როცა გერმანია-საბჭოთა კავშირის მოის დამთავრებიდან ოცი თუ ოცდათი წლის შემდეგ ამ მოის ერთ მონაწილეს მოსკოვის ქუჩაში შეხვდა კაცი, რომელიც მოის დროს საკონცენტრაციო ბანაკში ტყვედ ყოფნისას მას სასტიკად ანამებდა. ამ შეხვედრამ მაში წარმოშვა აფექტური მდგომარეობა, რასაც იმ კაცის განზრახ მკვლელობა მოჰყვა. სასამართლომ დამნაშავეს მოქმედება დააკვალიფირა შესაბამისი აფექტის პრივილეგირებული მუხლით.¹¹

დახლოებით ანალოგიური მაგალითი მოჰყვა რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის კოდექსის კომენტატორსაც. კომენტარში ნათქვამია, რომ „შესაძლებელია აფექტი წარმოიშვას არა უეცრად დაზარალებულის მართლსაწინააღმდეგო მოქმედების ჩადენის მერე, არამედ დროის რაღაც შუალედის გავლის შემდეგ (მაგალითად, კაცი შემთხვევით ხვდება ქუჩაში ადამიანს, რომელმაც ადრე გალანძლა მისი მცირენლოვანი შვილი)“.¹²

¹⁰ ზ. წულაია არ არის ზუსტი, როცა წერს, რომ „სისხლის სამართლის მეცნიერული თეორია [დოქტორინა] და პრაქტიკა ამ შემთხვევაში ემყრება იმ სიმრავლებას, რომ ძალადობა უნდა ატარებდეს მართლსაწინააღმდეგო ხასიათს“ (იხ. ზ. წულაია, მთ. ნაშრომი, გვ. 90). თეორია და პრაქტიკა აქ არაეითარ შეუაშია. ძალადობა რომ მართლსაწინააღმდეგო უნდა იყოს, ეს, უპირველეს ყოვლისა, კანონშია ნათქვამი.

¹¹ ბ. თამარებაძე, პირადი და საზოგადო მიმართულებების შემთხვევაში;

¹² შესაძლებელი აფექტის მაპროვოცირებელ მოქმედებასა და აფექტს შორის. მაგრამ აფექტის წარმოშობა სწრაფად უნდა მოყვეს (იხ. ამ საკითხე ზ. წულაია, სისხლის სამართალი, ტ. 1 გვ. 88-89;)

აფექტი გამოწვეული უნდა იყოს დამნაშავის ან მისი ახლო ნათესავის მიმართ მსხვერ-პლის მიერ რამე ძალადობით ან სხვა მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებით. ახლო ნათე-სავთა წრე განსაზღვრულია საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 109-ე მუხლის შენიშვნით. აქ ნათქვამია, რომ „ახლო ნათესავად“ ითვლება: მშობელი, შვილად ამყვანი, შვილი, შვილობილი, პაპა, ბებია, შვილიშვილი, და-ძმა, მეულე. ეს ჩამონათვალი ამომწუ-რავია. ამავე დროს ის სავალდებულოა 111-ე მუხლისათვის, რადგან 109-ე მუხლის შენიშ-ვის ტექსტი ასე იწყება: „ამ კოდექსში ახლო ნათესავად ითვლება...“ და ა.შ.¹³

აფექტის გამომწვევი „მართლსაწინააღმდეგო ძალადობა“ შეიძლება იყოს ფიზიკურიც და ფსიქიკურიც (მუქარა). შესაძლებელია ფიზიკური და ფსიქიკური ძალადობა ერთდრო-ულად ხდებოდეს. მაგალითად, ვინმემ ჩავლო ხელი კაცს საყელოში, ანჯღრევს და თან ემუქრება კიდევ მეტი დაზიანებით მომავალში („გაგარინბ“ და სხვ.).

111-ე მუხლის ტექსტში აფექტის გამოწვევის საფუძვლად „მართლსაწინააღმდეგო ძალადობის“ შემოტანამ თავისთავად წამოჭრა ახალი საკითხი, რომელსაც უშუალო პრაქ-ტიკული მნიშვნელობა აქვს. ამან არ უნდა გამოიწვიოს აუცილებელი მოგერიების შემთხ-ვევის და აფექტურ მდგომარეობაში ჩადენილი განზრახი მკვლელობის ერთმანეთში არევა. თუმცა ეს საკითხი ადრეც იდგა. აუცილებელი მოგერიების დროს საქმე გვაქვს მართლ-საწინააღმდეგო თავდასხმასთან, ესე იგი ძალადობასთან, რასაც შეუძლია გამოიწვიოს აფექტი. ასეთ დროს ქმედება უნდა დაკვალიფიცირდეს არა აფექტში ჩადენილი მკვლე-ლობის (111-ე) მუხლით, არამედ მომგერიებელი უნდა გათავისუფლდეს პასუხისმგებლო-ბისაგან საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 28-ე მუხლის საფუძველზე (აუცი-ლებელი მოგერიება).

რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის კოდექსის კომენტარში მართლსაწინააღ-მდეგო ძალადობის შემთხვევებად დასახელებულია ცემა, წამება, თავისუფლების შეზ-ღუდვა ძალადობით და გაუპატიურება. ეს შემთხვევები, ცხადია, აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობასაც წარმოშობს. მოსალოდნელია ამ დროს აგრეთვე, რომ ადამიანი, ვის მი-მართაც ეს ძალადობა ხდება, ალმოჩნდეს აფექტურ მდგომარეობაში. ამიტომ სასამართლო პრაქტიკაში გულდასმით უნდა შეამოწმონ საქმის ყველა დეტალი და იმ შემთხვევაში, თუკი ალმოჩნდება, რომ, აფექტურ მდგომარეობასთან ერთად, საქმე გვაქვს აუცილებელ მოგე-რიებასთან, უპირატესობა უნდა მივცეთ ამ უკანასკნელს და გავათავისუფლოთ ადამიანი პასუხისმგებლობისაგან. მაგალითად, თუ აფექტში მყოფი ქალი განზრახ მოკლავს მოძა-ლადეს გაუპატიურების დამთავრების შემდეგ, მისი მოქმედება ვერ დაკვალიფიცირდება კოდექსის 28-ე მუხლით და ის ვერ გათავისუფლდება პასუხისმგებლობისაგან აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში ყოფნის გამო.

¹³ ზ. წულაია, „ახლო ნათესავის“ ცნებას „ახლობლის“ ცნებით ცვლის და ეყრდნობა საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 44-ე მუხლს, ზ. წულაია, მით. წაშრომი, გვ. 89, სქოლით.

111-ე მუხლი აფექტის გამომწვევ გარემოებად მიიჩნევს „მართლსაწინააღმდეგო ძალა-დობას“ და არა „უკანონო ძალადობას“, როგორც ამას ზოგჯერ წერენ ლიტერატურაში.¹⁴ მართლწინააღმდეგობა უკანონობაზე უფრო ფართო ცნებაა იმის გამო, რომ სამართალი უფრო ფართოა კანონის ცნების მოცულობასთან შედარებით. როცა ლაპარაკია უკანონობაზე, სასამართლომ ზუსტად უნდა დაადგინოს რომელი კანონის საწინააღმდეგოდ იმოქმედა დამნაშავემ. მაშასადამე, აქ საქმე ეხება დაწერილ კანონს, ესე იფი პოზიტიურ ანუ სახელმწიფოს მიერ დადგენილ სამართალს. რაც შეეხება მართლწინააღმდეგობას, ეს ცნება გულისხმობს წინააღმდენგობას, დაწერილთან ერთად, დაუწერელი სამართლისადმიც.

როცა ლაპარაკია მართლსაწინააღმდეგო ძალადობაზე, მაშინ აფექტურ მკვლელობად უნდა მივიჩნიოთ ისეთი შემთხვევა, როცა უეცარი, ძლიერი აღელვების შედეგად მკვლელობა ჩადენილია მსხვერპლის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ძალადობის დამთავრების შემდეგ. იმ შემთხვევაში, როცა აფექტის მდგომარეობაში მყოფი მოძალადეს აზიანებს ძალადობის დამთავრებამდე, მაშინ ქმედება დაკვალიფიცირდება აუცილებელ მოგერიებად.

111-ე მუხლის დისპოზიციაში აფექტის გამომწვევ შემდეგ გარემოებად მოხსენიებულია მსხვერპლის მიერ დაზარალებულის ან მისი ახლო ნათესავის „მძიმე შეურაცხყოფა“. შეურაცხყოფა ადამიანის პატივისა და ღირსების განზრას დამცირება. 1960 წ. სისხლის სამართლის კოდექსით შეურაცხყოფა სისხლისამართლოებრივ პასუხისმგებლობას იწვევდა. ამ კოდექსის 138-ე მუხლი განსაზღვრავდა შეურაცხყოფის ცნებას. 1999წ. კოდექსი ამ დანაშაულის ზოგად შემადგენლობას აღარ ითვალისწინებს. 366-ე მუხლით ისკება მოსამართლის და სახალხო მსაჯულის შეურაცხყოფა, 387-ე მუხლი აწესებს პასუხისმგებლობას სამხედრო მოსამსახურის შეურაცხყოფისათვის.

111-ე მუხლი აფექტის გამომწვევ გარემოებად მიიჩნევს არა უბრალოდ „შეურაცხყოფას“, არამედ „მძიმე შეურაცხყოფას“. იყო თუ არა შეურაცხყოფა „მძიმე“, ეს შეფასების საკითხია. შეფასებას ამ შემთხვევაში აკეთებს სასამართლო. შეფასების დროს მხედველობაში უნდა მივიღოთ დამნაშავის პიროვნული თვისებები. მაგალითად, მისი ემოციურობა და განსაკუთრებული მგრძნობელობა თავისი შინაგანი ღირსების მიმართ. მხედველობაში მიიღება აგრეთვე დამნაშავის აღზრდა და ის სოციალური გარემო, სადაც მას უხდება ყოფნა. ის, რაც მისაღები და შედარებით ადვილად მოსათმენია ერთ სოციალურ ფენაში, შეურაცხყოფით მეორე სოციალური ფენის წარმომადგენლისათვის. მნიშვნელობა აქეს აგრეთვე იმ ღირებულებებსაც, რასაც დაზარალებული შეეხო. მაგალითად, დედის, ცოლის, დის შეგინებას უწმანური სიტყვებით ჩვენში მძიმე შეურაცხყოფად აღიქვამენ.

შეურაცხყოფა შეიძლება გამოიხატოს სიტყვით, მოქმედებით, გამოსახულებით. სიტყვიერი შეურაცხყოფა შეიძლება პირდაპირი მიმართვით დამნაშავისადმი სხვების დაუსწრებლად ან სხვების თანდასწრებით. შეურაცხყოფა შესაძლებელია მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებით (რადიო, ტელევიზია, პრესა).

¹⁴ იხ. ბჟავანაძე, სისხლის სამართალი, კერძო ნაწილი, გვ. 42

მოქმედებით შეურაცხყოფა შესაძლებელია პანდურის ამოკვრით, ქუდის ჩამოფხატვით, ხელის ნიკაპში ამოკვრით და სხვ. ცნობილია, ხალხური გამოთქმა: პანდური კი არ მეტყონება, მეწყინებაო. ამ მოქმედებებს უნდა ჰქონდეთ დამნაშავის პატივისა და ღირსების დამცირების მიზანი.

შეურაცხყოფა გამოსახულებით ხდება მაშინ, როცა დამნაშავე გამოსახულია ქაღალდზე, კედლის გაზეთში, ბეჭდვით ორგანოში შეურაცხყოფელი ფორმით. მაგალითად, ქაღლი დასატეს ტიტველი. ასეთ დროს გამოსახულებაში შეურაცხყოფილი ამოსაცნობი უნდა იყოს იმისათვის, ვინც მას პირადად იცნობს. დაზარალებული ასეთ დროს უნდა მოქმედებდეს პატივისა და ღირსების დამცირების მიზნით. შეურაცხყოფა გამოსახულებით უნდა განვასხვაოთ ეგრეთ წოდებული მეგობრული შარუისაგან (კარიკატურა). კარიკატურას არ აქვეყნებენ ვინმეს პატივისა და ღირსების დამცირების მიზნით. კარიკატურა ნიშნავს იმ ადამიანის სახელგანთქმულობას, ვის კარიკატურასაც ხატავენ.

111-ე მუხლის დისპოზიციაში აფექტის გამომწვევე შემდეგ გარემოებად დასახელებულია „სხვა მძიმე ამორალური ქმედება“. კანონმდებელი აქ, როგორც ზემოთ ვთქვით, ერი-დება აფექტის გამომწვევე გარემოებათა ამომწურავ ჩამონათვალს და ჩამოთვლის მათ სანიმუშოდ. ამაზე მიგვანიშნებს სიტყვა „სხვა“.

ერთ-ერთი ასეთი „სხვა მძიმე ამორალური ქმედება“, რომელიც სასამართლო პრაქტიკაში გვხვდება, არის ეგრეთ წოდებული ადიულტერი (ცოლქმრული ღალატი). ზემოთ ჩვენ გავანალიზეთ ექსპერტის დასკვნა, რომელიც ეხებოდა დამნაშავის ფსიქიკურ მდგომარეობას ცოლისა და საყვარლის მკვლელობის მომენტში.¹⁵

შემდეგი გარემოება, რომელიც 111-ე მუხლის დისპოზიციაში გვხვდება, არის განზრახი მკვლელობა აფექტურ მდგომარეობაში, რაც გამოიწვია „მსხვერპლის არაერთგზისი მართლანინაალმდეგო ან ამორალური ქცევით განპირობებულმა ფსიქიკურმა ტრავმამ“.¹⁶

ტერმინი „არაერთგზისი“ ნიშნავს ერთხელ მეტად, ესე იგი ორჯერ მაინც. მაგრამ „ძლიერი“ სულიერი აღელვებისათვის უფრო მეტად დამახასიათებელია „სისტემატურობის“ ნიშანი, როცა მსხვერპლი სისტემატურად იქცევა მართლსანინაალმდეგოდ ან ამორალურად. ამიტომ გადამწვეტი სიტყვა უნდა თქვას სასამართლოს შეფასებამ — იყო თუ არა აღელვება „ძლიერი“.

„არაერთგზისი მართლსანინაალმდეგო“ ქცევა შეიძლება ჩაიდინოს, მაგალითად, სახელმწიფო მოხელეები, რომელმაც არაერთხელ უკანონოდ შელახა მოქალაქის უფლებები და ამით მოთმინებიდან გამოიყვანა დამნაშავე. აფექტური მდგომარეობა შეიძლება გამოიწ-

¹⁵ საქართველოს 1960წ. სისხლის სამართლის კოდექსის მოქმედების დროს ქართულ იურიდიულ ღიტერატურაში დისკუსია გაიმართა ის საკოსტენე, არის თუ არა ცოლქმრული ღალატი მძიმე შეურაცხყოფის ნაირსახეობა.

¹⁶ ზ. ნულაის „სისტემატიკურობა“ შეცდომის მიუჩნევა 111-ე მუხლის შემადგენლობის ნიშანდ 111-ე მუხლი, „რუსეთის ფედერაციის სისხლის სამართლის კოდექსის 107-ე მუხლისაგან განსხვავებით, ხმარობს ტერმინს „არაერთგზისი“ (ჩ. ზ.ნულაი, სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, 1გვ. გვ.91).

ვიოს აგრეთვე ისეთმა „მართლსაწინააღმდეგო“ ქცევამ, როგორიცაა არაერთგზის ჩადენილმა თვითნებობამ. არაერთგზის ჩადენილი ამორალური ქცევა უფრო მეტად შეიძლება შეგვევდეს საყოფაცხოვრებო ურთიერთობებში ან ოჯახურ ვითარებაში. კანონის მიხედვით ასეთ ქცევის განმეორებითმა ჩადენამ ფსიქოური ტრავმა უნდა გამოიწვიოს დამნაშავეში, გამოიყვანოს იგი წყობიდან და უცრად და თან ძლიერად აღაგზნოს.

„დამნაშავის სისტემატური მართლსაწინააღმდეგო ან ამორალური ქცევის შედეგად – ნათქვამია რუსეთის ფედერაციის 1996 წ. სისხლის სამართლის კოდექსის კომენტარში – შეიძლება წარმოქმნას ხანგრძლივი ფსიქომატრამვირებელი ვითარება, რაც ზოგჯერ იწვევს ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობას. ასეთ ვითარებაში დამნაშავის ფსიქიკური დაძაბულობა თანდათანობით გროვდება და როცა „მოთმინების ფიალა“ აივება, წარმოშობა ძლიერი სულიერი აღელვება, რაც მკვლელობის მიზეზი ხდება.¹⁷

ქ. თბილისის ისანი-სამგორის რაიონის სასამართლოს 2000 წ. 21 მარტის განაჩენით ვ. ჯ-ს მსჯავრი დაედო საქართველოს 1960 წ. სსკ-ის 105-ე მუხლით დედის ო. ფ-ს მკვლელობისათვის. განაჩენის მიხედვით ო. ფ. ბევრს სვამდა და ამის ნიადაგზე მუდმივი უსიამოვნება ჰქონდა შვილთან — ვ. ჯ-თან. 1999წ. 28 მაისს ვ. ჯ. დაახლოებით ექვს საათზე მოვიდა სახლში. იყო ნასვამი, მოინდომა ჩაის დალევა. შაქარი ვერ იპოვა. მიხვდა, რომ დედამ დაუმალა. სთხოვა დედას, მოეტანა შაქარი. დედამ, რომელიც ასევე მთვრალი იყო, უარით უპასუხა. მათ შორის მოხდა ხმამაღალი წალაპარაკება, რაც სიტყვიერ და ფიზიკურ შეურაცხყოფაში გადაიზარდა. დედამ შვილს ფრჩხილებით სახე ჩამოკანრა. ვ. ჯ-მ ხელები წაუჭირა კისერში და დაუწყო მოხრჩობა. ო. ფ. გაითიშა და ბოლოს ამ მიზეზით გარდაცვალა.

ვ. ჯ-მ სასამართლოზე აღიარა დედის მკვლელობა. თანაც ახსნა, რომ ეს მკვლელობა ჩაიდნა უეცარი ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რადგან დედამისმა გამოიყვანა ის წონასწორობიდან ლანძღვითა და ფიზიკური შეურაცხყოფით.

სასამართლომ დაადგინა, რომ შემთხვევის დღეს დედა იყო მთვრალი. უსიამოვნებაც მან წამოიწყო. დადგენილად მიიჩნია სასამართლომ აგრეთვე, რომ „ასეთ უსიამოვნებას სხვა დროსაც ჰქონია ადგილი“. მიუხედავად ამისა, განაჩენში ნათქვამია, რომ ეს არ იძლევა იმის მტკიცების საფუძველს, თითქოს ვ. ჯ-მ დედა მოკლა ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში. სასამართლომ ჩათვალა, რომ ვ. ჯ-ს და მის დედას მოუვიდათ ჩხუბი და ამ დროს მან დედა მოკლა შურისძიების მოტივით.

სასამართლოს განაჩენი არ უნდა იყოს სწორი, რადგან სასამართლომ ყურადღება არ მიაქცია იმ ფაქტს, რომ დედამ შვილი მძიმედ შეურაცხყო და მის მიმართ უკანონოდ იმოქმედა, რამაც შვილი ძლიერ ააღელვა. ისიც დადგენილია, რომ დედის უკანონო მოქმედებები შვილის მიმართ დიდი ხნის განმავლობაში გრძელდებოდა, რამაც საბოლოოდ მოთმინები-

¹⁷ რა მწიარებელი იარაღის მიმდევნიერი მართვის შესახებ, ს. 2000, ს. 243.

დან გამოიყვანა შვილი და დედა მოაშთო. დედის უკანონო მოქმედებას უეცრად მოჰყვა 3-ჯ-ს ძლიერი სულიერი აღელვება, რამაც დედის სიკვდილი გამოიწვია.

მაგრამ ამას ვერ ვიტყვით ზ. დ-ს მიმართ, რომელმაც მოკლა შვილი 6. დ. ქ. თბილისის ისანი-სამგორის რაიონის 2000 წ. 2 ოქტომბრის განაჩენით ზ. დ-ს მსჯავრი დაედო საქართველოს 1960 წ. სისხლის სამართლის კოდექსის 105-ე მუხლით. მამა-შვილს შორის ხანგრძლივი დროის მანძილზე არაჯანსაღი დამოკიდებულება იყო. ისინი ხშირად ჩხუბობდნენ და ერთმანეთს შეურაცხყოფნენ. ამის ძირითადი მიზეზი 6. დ-ს ალკოჰოლისაკენ მიდრეკილება იყო. სიმთვრალეში 6. ითხოვდა პინის გაყიდვას და თანხის მისთვის მიცემას. მშობლები უარს ეუბნებოდნენ.

2000 წ. 15 მაისს დაახლოებით ექვს საათზე მამა-შვილმა იჩხუბა. ისინი სადარბაზოში ფიზიკურად შეეხენ ერთმანეთს. შვილმა მამა წააქცია და ფეხებით ცემა. შვილზე განერვიულებული ზ. შევიდა სახლში, აიღო დანა, დაბრუნდა უკან და შვილი დანით მოკლა.

აქ, როგორც ვხედავთ, აღელვება იყო, მაგრამ ეს არ იყო უეცარი. მამა ადგა, წავიდა ჩხუბის ადგილიდან, შევიდა ოთახში, გამოიტანა დანა და მოკლა შვილი. ამიტომ სასამართლომ სწორად დააკვალიფიცირა ზ. დ-ს ქმედება განზრას მკვლელობად (105-ე მ.).

ქმედების სუბიექტური მხარე არის განზრახვა. მიუხედავად იმისა, რომ დამნაშავე იმყოფება ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, მას ამ დროს გონება ისე არა აქვს დაბნელებული, ცნობიერება გამოთავსული, რომ ვერ ითვალისწინებდეს თავისი ქცევის შედეგს. მკვლელობა რომ ამ შემთხვევაში განზრახი ქმედებაა, ეს პირდაპირ არის აღნიშნული 111-ე მუხლის დისპოზიციაში.

ქართულ იურიდიულ ლიტერატურაში მიჩნეულია, რომ ეს ქმედება შეიძლება ჩადენილი იქნეს მხოლოდ პირდაპირი განზრახვით. თუ ჩვენ ევენტუალური განზრახვის ფორმულას ნარმოვიდგენთ, მართლაც ძნელი დასაჯერებელი იქნება აფექტური მკვლელობის ჩადენა ევენტუალური განზრახვით.¹⁸ აფექტის უეცარი წარმოქმნა, მისი სიძლიერე თავისთავად გულისხმობს ამა თუ იმ შედეგისაკენ მიზანიმართული მოქმედების ჩადენას.

ამის საფუძველზე საესებით შესაძლებელია აფექტური მკვლელობის მცდელობა, თუმცა ამ დანაშაულისათვის მოსამზადებელი სტადია არ არის დამახასიათებელი, რადგან, როგორც თ. შავგულიძე წერს, აფექტური განზრახვა „უეცრად აღმოცენდება და იმწამსვე ხორციელდება“.¹⁹

საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაში იყო აფექტური მკვლელობის მცდელობის ერთი ასეთი შემთხვევა: ქ. თბილისის ნაძალადევის რაიონის 2000 წ. 7 მარტის განაჩენით კ. ტ.-ს მსჯავრი დაედო საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-17, 106-ე მუხ-

¹⁸ ვ. მაყაშვილი, მ. მაჭავარიანი, თ. წერეთელი, თ. შავგულიძე, დანაშაული პიროვნების წინააღმდეგ, გვ. 51; ზ. მუხაშვილი, სისხლის სამართლი, კერძო ნაწილი, გვ. 45. ვერ დავვთანხმდით ზ. წულაისა, რომელსაც მიაჩნია, რომ 111-ე მუხლით აღნერილი ქმედება შეიძლება ჩადენილი იქნეს ევენტუალური განზრახვითაც (იხ. ზ. წულაია, მით. ნაშრ. გვ. 93).

¹⁹ ვ. მაყაშვილი, მ. მაჭავარიანი, თ. წერეთელი, თ. შავგულიძე, დანაშაული პიროვნების წინააღმდეგ, გვ. 51.

ლებით (აფექტური მკვლელობის მცდელობა საქართველოს 1960 წ. სისხლის სამართლის კოდექსის რედაქციით).

1999 წ. 21 ნოემბერს კ.ტ.-ს სტუმრად ეწვია მეზობლად მცხოვრები მისივე მეგობარი ვ.ს. მეუღლესთან ერთად. კ.ტ. და ვ.ს. მეუღლებთან ერთად სუფრასთან ისხდნენ და ღვინოს სვამდნენ. ღამის თორმეტი საათისათვის ვ.ს.-ს მეუღლე წავიდა თავის სახლში, ხოლო კ.ტ.-ს მეუღლემ დაიძინა იქვე მდგარ საწოლზე. მამაკაცებმა გააგრძელეს სმა და დათვრნენ. როცა ვ.ს. გარეთ გავიდა, კ.ტ.-მაც დაიძინა. მაგრამ, როცა მას გამოეღვიძა, დაინახა, რომ მის მეუღლესთან — რ.შ.-სთან საწოლში იწვა ვ.ს. და ხელი მისი მეუღლის ფეხზე ედო.

კ. ტ.-მ იფიქრა, რომ ვ. ს-ს უნდოდა მისი მეუღლის გაუპატიურება. საშინლად აღელდა, აიღო ბორჯომის ცარიელი ბოთლი და დაარტყა ვ. ს-ს თავში; ბოთლი გატყდა; ამის შემდეგ კ. ტ-მ აიღო ბოთლის გატეხილი თავი და დაარტყა ვ. ს-ს გულში და ისე დააზიანა, რომ ის „მხოლოდ სამედიცინო პერსონალის დროული და კვალიფიციური ჩარევის შედეგად გადაურჩა სიკედლის“. სასამართლომ საესხვით სწორად შეაფასა ეს ქმედება აფექტური მკვლელობის მცდელობად.

აფექტური მკვლელობა შესაძლებელია მხოლოდ მოქმედებით. უმოქმედობით ამ დანაშაულის ჩადენა არ შეიძლება.

აფექტური მკვლელობა შესაძლებელია ჩადენილი იქნეს არა მარტო ერთპიროვნულად, ამსრულებლის მიერ, არამედ არ არის გამორიცხული თანამონაწილეობა ამ მკვლელობაში. ზემოთ ჩვენ ვთქვით, რომ აფექტი ბრალის შემსმუშუქებელი გარემოებაა და ამიტომ ის შეზღუდული შერაცხადობის შემთხვევას ნარმოადგენს.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ თანამონაწილენი მოქმედებენ ერთიანი უმართლობის საფუძველზე. ისინი ახორციელებენ ერთიან უმართლობას (სისხლის სამართლის კანონით გათვალისწინებულ მართლსაწინააღმდეგო ქმედებას), მაგრამ ყველა თანამონაწილეს პერსონალური ბრალი მიუძღვის ამ ერთიანი უმართლობის ჩადენაში.²⁰

ასეთ ერთიან უმართლობას ამ შემთხვევაში ნარმოადგენს მართლსაწინააღმდეგო ქმედება, ესე იგი მკვლელობა. ეს ქმედება ყველა თანამონაწილისათვის ერთნაირად უნდა შეფასდეს კვალიფიკაციის თვალსაზრისით. მაგრამ თითოეულ თანამონაწილეს ამ მკვლელობის უმართლობის მიმართ პერსონალური ბრალი მიუძღვის. ვთქვათ, ერთი კაცის უკანონო მოქმედებამ მეორის აფექტური მდგომარეობა გამოიწვია. მესამემ, რომელიც აფექტურ მდგომარეობაში არ იმყოფება, აფექტურ მდგომარეობაში მყოფს დანა მიაწოდა. ამ უკანასკნელმა სწრაფად გამოართვა დანა მიმწოდებელს და მომენტალურად დაარტყა იმას, ვინც მისი აფექტი გამოიწვია, და მოკლა. აქ გვაქვს მკვლელობა თანამონაწილეობით. როგორ უნდა დაკვალიფიცირდეს ეს ქმედებები?

²⁰ იხ. ი. გამყრელიძე, სისხლის სამართლებრივი უმართლებობის პრობლემა და თანამონაწილეობის დასჯადობის საფუძველი. ეს აზრი გამოხატულია საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 25-ე მუხლის პირველ ნაწილში.

აფექტში მყოფი, ვინც დანა დაარტყა კაცს და მოკლა, ცხადია, დაისჯება 111-ე მუხლით. მაგრამ ისარგებლებს თუ არა ამ შეძავათით დანის მიმწოდებელი, რომელიც აფექტის მდგომარეობაში არ ყოფილა? ცხადია, ვერ ისარგებლებს. მისი ქმედება დაკვალიფიცირდება 108-ე მუხლით. აფექტში ყოფნა შემცირებული შერაცხადობის შემთხვევაა, მისი პრალის ხარისხი დაბალია და ამიტომ იგი პასუხს აგებს 111-ე მუხლით. რაც შეეხება დანის მიმწოდებელს, ის თვითონ შემცირებული შერაცხადობის მდგომარეობაში არ ყოფილა და ამიტომ მისი ქმედება დაკვალიფიცირდება 108-ე მუხლით, თუ არ არის მის მხარეს 109-ე მუხლით ჩამოთვლილი რომელიმე დამამძიმებელი გარემოება.

111-ე მუხლს, საქართველოს 1960 წ. კოდექსის 106-ე მუხლისაგან განსხვავებით, აქვს მეორე, კვალიფიციური ნაწილი, რომლითაც „ისჯება იგვივე ქმედება ორი ან მეტი პირის მიმართ“. ამიტომ, თუკი ორი ან მეტი ადამიანი მოკლა აფექტურ მდგომარეობაში მყოფმა, მისი ქმედება დაკვალიფიცირდება 111-ე მუხლის მეორე ნაწილით. თუ მკვლელი აფექტში არ იყო, მაშინ მისი მოქმედება დაკვალიფიცირდება 109-ე მუხლის „ა“ პუნქტით.

111-ე მუხლით აგებს პასუხს აფექტურ მდგომარეობაში მყოფი, თუკი ის ორსულ ქალს მოკლავს. სხვა შემთხვევაში პასუხისმგებლობა განისაზღვრება 109-ე მუხლის „ბ“ პუნქტით. ასევე გადაწყდება იმ მკვლელობის კვალიფიკაციის საკითხიც, რომელიც ჩადენილია განსაკუთრებული სისასტეკით (109-ე მუხლის „ვ“ პ.), ან ისეთი საშუალებით, რომელიც განზრას უქმნის საფრთხეს სხვათა სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას (109-ე მუხლის „ზ“ პ.), ან ჩადენილია არაერთგზის (109-ე მ. „ო“ პ.).²¹ მცირენლოვნის განზრას მკვლელობა ასევე უნდა ჩაითვალოს პასუხისმგებლობის დამამძიმებელ გარემოებად და დაკვალიფიცირდეს 109-ე მუხლის „დ“ პუნქტით. მაგრამ მცირენლოვნის მკვლელობა, თუ ის ჩადენილია აფექტურ მდგომარეობაში, დაკვალიფიცირდება 111-ე მუხლით.

სასამართლო პრაქტიკის შესწავლამ მიგვიყვანა იმ დასკვნამდე, რომ სასამართლოები ხშირად უშვებენ შეცდომებს შემადგენლობის ცალკეული ნიშნების შეფასებისას. მაგრამ ძირითადად პრაქტიკა სწორად აკვალიფიცირებს აფექტში ჩადენილ მკვლელობას.

²¹ ვ. მაყაშვილი, მ. მაჭავარიანი, თ. წერეთელი, თ. შავგულიძე, მით. ნაშრ. გვ. 50

მუხლი 112. დედის მიერ ახალშობილის განზრას მკვლელობა მშობიარობისას

დედის მიერ ახალშობილის განზრას მკვლელობა მშობიარობისას
ან უმაღვე მშობიარობის შემდეგ, —
ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთ წლამდე.

112-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული შეზღუდული ანუ შემცირებული შერაცხადობის სპეციალურ შემთხვევას ნარმოადგენს. ზოგჯერ მშობიარობის დროს ქალის ფსიქიკა იმდენად დათრგუნვილია, რომ მისი ბრალის ხარისხი დაბალია და ამიტომ ჩადენილი უმართლობა მას შემსუბუქებულად შეერაცხება. ამ შემთხვევებში ქალს შემცირებული აქვს კონტროლი თავის ქმედებისადმი, რაც გამოწვეულია მშობიარობის პროცესის არასასიკეთო ზემოქმედებით ქალის ფსიქიკაზე. „ქალი მშობიარობის მომენტში — წერს ვ. მაყაშვილი — და ერთ ხანს მშობიარობის შემდეგ სავსებით ვერ ფლობს თავის თავს. მას უსუსტდება თავისი მოქმედებისათვის კონტროლის განვისი უნარი... ამიტომ ქალი, რომელიც ამ მომენტში ჩაიდენს დანაშაულს, არ შეიძლება დაისაჯოს იმგვარადვე, როგორც ჩვეულებრივ მდგომარეობაში ასეთივე დანაშაულის ჩამდენი პიროვნება, ვინაიდან მისი ბრალის ხარისხი შედარებით მცირეა”.²²

ამრიგად, დედა, რომელიც მშობიარობის დროს ახალშობილს კლავს, მოქმედებს ბრალის შემცირებული ხარისხით. ამიტომ ვერ დავეთანხმებით იმ აზრს, თითქოს ეს მდგომარეობა მოწმობს „დამნაშავის ნაკლებ საშიშროებას”.²³ თანამედროვე სისხლის სამართალი ქმედების სისხლის სამართალია, ამიტომ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-7 მუხლის თანახმად პასუხისმგებლობის საფუძველია სისხლის სამართლის კანონით გათვალისწინებული „ქმედება“ და არა „პიროვნების საშიშროება“.

112-ე მუხლი მოიცავს ქმედების ორ შემადგენლობას. პირველი შემადგენლობაა „ახალშობილის“ მკვლელობა დედის მიერ მშობიარობის დროს. ობიექტური მხარე ამ ქმედებისა გამოიხატება მოქმედებით. დედა მშობიარობის პროცესში მომაკვდინებელი დარტყმით, მოხრიბით თუ სხვაგვარი ხერხით კლავს ახალშობილს.

112-ე მუხლი ითვალისწინებს აგრეთვე ქმედების ისეთ შემადგენლობას, როგორიცაა დედის მიერ ახალშობილის მკვლელობა „უმაღვე მშობიარობის შემდეგ“, ამ ქმედების შემადგენლობა შეიძლება განხორციელდეს მოქმედებითაც და უმოქმედობითაც. მოქმედების ხერხზე ჩვენ უკვე ვილაპარაკეთ, როცა ქმედების პირველი შემადგენლობა დავახასიათეთ. თუმცა მშობიარობის შემდეგ მკვლელობის ხერხით უფრო მრავალრიცხოვანი

²² ვ. მაყაშვილი, მისაღებია თუ არა დოცენტ ბ. ფურცხვანიძის ნინადადებანი?, „საბჭოთა სამართალი“, 1960, №2, გვ. 43. დედის მიერ ახალშობილის მკვლელობისათვის მშობიარობის დროს პასუხისმგებლობა გათვალისწინებულიყო ჯერ კიდევ 1960 წ. სისხლის სამართლის კოდექსის პროექტში, მაგრამ შემდეგ ეს მუხლი (98 მ.) არ დაკანონდა.

²³ შილაძებები ე იასებიანი შილაძების მიმართ 2000 , ს. 239.

შეიძლება იყოს. მაგალითად, წყალში დახრიბდა, თოკით მოხრიბდა, ცეცხლში დაწვა და სხვ. ამის გარდა, შეიძლება ეს შემადგენლობა განხორციელდეს უმოქმედობითაც. მაგალითად, დედამ შეიძლება ახალშობილს არ აჭამოს საჭმელი და მოკლას შიმშილით ანდა არ უმკურნალოს, თუ ახალშობილს რაიმე სენი შეეყარა და ამით ის სიკვდილამდე მიიყვანოს.

სუბიექტური მხარე 112-ე მუხლით აღწერილი ქმედების თრივე შემადგენლობისა გულისხმობს განზრახვას. ლიტერატურაში მოჩნდეულია, რომ განზრახვა ამ დროს შეიძლება იყოს პირდაპირიც და არაპირდაპირიც.²⁴ ჩემი აზრით, სერიოზული შესწავლა სჭირდება იმ საკითხს, შესაძლებელია თუ არა, რომ დედა, რომელიც ახალშობილს კლავს მშობი-არობის დროს, მოქმედებდეს ევენტუალური განზრახვით. რაც შეეხება ევენტუალური გან-ზრახვის საკითხს ახალშობილის მკვლელობისას უმაღვე მშობიარობის შემდეგ, არც ეს უნდა იყოს ადვილი გადასაწყვეტი.

ჩემი აზრით, 112-ე მუხლით აღნიშვნილი ქმედების შემადგენლობა სპეციალური შემადგენლობაა. ამ დროს დედა იმყოფება განსაკუთრებულ ფსიქიკურ მდგომარეობაში. დედის მიერ ახალშობილის მკვლელობა მშობიარობისას შეიძლება იყოს აფექტში ჩადენილი. მაგრამ აფექტი აქ, 111-ე მუხლისაგან განსხვავებით, არ არის ვიქტიმური, ესე იგი გამოწვეული დაზარალებულის მართლსანინალმდევრო ან ამორალური ქცევით. მიუხედავად ამისა, დედა ამ შემთხვევაში მხოლოდ პირდაპირი განზრახვით უნდა მოქმედებდეს, რადგან მას ამონრავებს ახალშობილის მკვლელობის მიზანი და სხვა არაფერი.

„ახალშობილი“ ნიშნავს ბავშვს, რომელიც ცოცხლად დაიბადა. დროის ხანგრძლივობას, როდესაც პავშვი ახალშობილად მიიჩნევა, სხვადასხვაგვარად განსაზღვრავენ. მაგალითად, ჟედიატრიაში ახალშობილად თვლიან ბავშვს დაბადებიდან ერთი თვის მანძილზე. მეანე-ობაში ეს დრო ერთ კვირას უდრის, ხოლო სასამართლო მედიცინა ამ დროს ერთი დღე-ლამით განსაზღვრავს.²⁵

საბოლოოდ მიჩნეულია, რომ ახალშობილია ბავშვი ერთი თვის ასაკში, ხოლო ბავშვის მკვლელობა უმაღვე მშობიარობის შემდეგ გულისხმობს ერთ დღე-ლამეს. კანონი დედის ფსიქიურ მდგომარეობას საშეღავთოდ მიიჩნევს ბავშვის დაბადებიდან მხოლოდ ერთი დღე-ლამის ვადაში.²⁶

ეს დანაშაული, როგორც ვთქვით, სუბიექტური მხრივ შეიძლება ჩადენილი იქნეს მხოლოდ პირდაპირი განზრახვით. მიუხედავად ამისა, ამ დანაშაულის მომზადება ისევე, როგორც 111-ე მუხლით გათვალისწინებული აფექტური მკვლელობისა, არ შეიძლება (თუმცა მე-12 მუხლის საფუძველზე ამ დანაშაულთა მომზადება არ ისჯება). მაგრამ საესებით შესაძლებელია მათი მკვლელობა.

²⁴ იხ. მით. რუსული კომენტარი, გვ. 241; ზაურ წულაძე, მით. ნაშრომი, 1 ტ. გვ. 94.

²⁵ Èiiàáiòàðéè ê Óäièiâíiò êiääêñó Ðiññééñéíé ôåääðàöëè, ñòð. 239

²⁶ ის. მით. კომენტარი, გვ. 24; ზაურ წულაია, მით. ნაშრ., 1 ტ., გვ. 93.

როგორც წინა მუხლით გათვალისწინებული აფექტური მკვლელობის დროს, შესაძლებელია ამ დანაშაულში თანამონაწილეობაც. შეიძლება დედამ თვითონ ვერ მოკლას ახალ-შობილი და ამისათვის დახმარება სთხოვოს სხვას. ამის საუკეთესო ნიმუშია გერმანიის სასამართლო პრაქტიკაში მომხდარი ეგრეთ წოდებული საბაზანოს შემთხვევა (Badewannefall). ქალმა შობა უკანონო შვილი და გადაწყვიტა მისი მოკვლა. მაგრამ პირადად ეს ვერ შეძლო და დახმარება სთხოვა თავის დას. დეიდამ ბავშვი აბაზანაში დაახრჩო.

თანამონაწილეობის სუბიექტური თეორიის მიხედვით, გერმანიის საიმპერიო სასამართლომ ბავშვის დეიდა ცნო დამხმარედ, ხოლო დედის მოქმედება დააკვალიფიცირა ამსრულებლობად (ინტერესის თეორია). ჩვენი სასამართლო პრაქტიკის მიხედვით ამ შემთხვევაში დეიდა არის მკვლელობის ამსრულებელი, ხოლო დედა თანამონაწილე (წამქეზებელი). დედის მოქმედება დაკვალიფიცირდება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 24-ე და 112-ე მუხლებით, ხოლო დეიდა პასუხს აგებს კოდექსის 108-ე მუხლით, თუ არ არის რაიმე დამამძიმებელი გარემოება.

**მუხლი 113. მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების
ფარგლების გადაცილებით
ფარგლების გადაცილებით**

მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით, –
ისჯება გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ორ წლამდე ან თავისუფლების
შეზღუდვით ვადით სამ წლამდე ანდა თავისუფლების აღკვეთით ვადით
ხუთ წლამდე.

მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით აუცილებელი მო-
გერიების მდგომარეობას გულისხმობს. იქ, სადაც არ არის აუცილებელი მოგერიების
მდგომარეობა, არ შეიძლება მოხდეს მისი ფარგლების გადაცილებაც.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 28-ე მუხლის თანახმად „აუცილებელი
მოგერიების ფარგლების გადაცილება ნიშნავს მომგერიებლის მიერ თავდაცვის აშკარა
შეუსაბამობას მასზე თავდასხმის ხასიათთან და საშიშროებასთან“.

სამეცნიერო ლიტერატურაში მიჩნეულია, რომ „თავდაცვის აშკარა შეუსაბამობა“ „თავ-
დასხმის ხასიათთან და საშიშროებასთან“ ნიშნავს თავდაცვისა და თავდასხმის ინტენ-
სივობის დარღვევას. რა ინტენსივობისაც არის თავდასხმა, იმ ინტენსივობის უნდა იყოს
თავდაცვაც. მაგალითად, თუკი თავდამსხმელის მოცილება ხელის კვრითაც შეიძლება,
დაუშვებელია მისი სხეულის დაზიანება და სხვ.

ამ თანაფარდობის დარღვევა შეიძლება გამოიხატოს თავდასხმისა და თავდაცვის საშუ-
ალებათა შეუსაბამობაში. ერთ-ერთ ასეთ შემთხვევად შეიძლება მივიჩნიოთ ისეთი ვითა-
რება, როცა თავდამსხმელი შეიარაღებულია, ხოლო მომგერიებელი უიარაღოა. ასეთ დროს
აშკარად დარღვეულია თავდასხმის და თავდაცვის ინტენსივობა თავდასხმის სასარგებ-
ლოდ. თავდამსხმელი აშკარად მომგებიან მდგომარეობაშია. მაგრამ თუ მოხდება ისე, რომ
მომგერიებელი წარატევს იარაღს თავდამსხმელს, მაშინ წონასწორობა დაირღვევა მომ-
გერიებლის სასარგებლოდ. ამიტომ ტიპიურად თავდასხმა წყდება და მოგერიების უფლე-
ბაც აღარ არის. სასამართლო პრაქტიკაში გვხვდება შემთხვევები, როცა ასეთ დროს მომგე-
რიებელი პასუხს აგებს ხოლმე მოგერიების გადამეტებისათვის.

თბილისის საოლქო სასამართლოს სააპელაციო პალატის 2001 წ. 5 ივლისის განაჩენით
ა. მ-ს მსჯავრი დაედო საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 113-ე მუხლით აუცი-
ლებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებით მკვლელობისათვის და მიესაჯა სამი წლით
თავისუფლების აღკვეთა.

ა. მ-ს და მის მეგობარს უსიამოვნება მოუვიდათ ხ-ლები. ამის გამო ხ-ლები საქმის
გასარკვევად მივიღნენ ა. მ-თან სახლში. როგორც კი ა. მ-ს მეგობარმა იგრძნო, რომ საქმე
ცუდად იყო, მაშინვე გაეცალა იქაურობას. მომხდურებმა ცემა დაუწყეს ა. მ-ს. ერთ-ერ-
თმა მომხდურმა მას დანა მოუქნია. ა. მ-მ მოახერხა მისთვის ხელში ხელის ჩავლება და

ჭიდაობის დროს დანის წართმევა. მაგრამ ა. ხ. კვლავ იწევდა მისკენ. ა. მ-მ თავდაცვის მიზნით დაიწყო დანის აქეთ-იქით ქნევა. დანა მოხვდა 6. ხ-ს. იგი დაიჭრა და საავადმყოფოში გარდაიცვალა.

სააპელაციო პალატის განაჩენში ნათქვამია: „სასამართლოს მიაჩნია, რომ მას შემდეგ, რაც 6. ხ-ს წართვა დანა, მას ალარ აქვს არაგითარი იარაღი, ამდენად 6. ხ-ს მხრიდან აღარ იყო იმ ინტენსივობის თავდასხმა, რომ ა. მ-ს გამოყენებინა დანა. ამიტომ თავდასხმა და თავდაცვა აშკარად არ შეესაბამება ერთმანეთს. სასამართლო თვლის, რომ ა. მ-მ გა-დაცილა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს და ჩაიდინა 6. ხ-ს მკვლელობა“.

მაგრამ ნუ წარმოვიდგენთ ისე, თითქოს იარაღის ნართმევა მომგერიებლის მხრიდან აუცილებლად მოასწავებას თავდასხმის დასასრულს. ზოგიერთ გამონაკლის შემთხვევაში იარაღის წართმევა ჯერ კიდევ არ ნიშნავს, რომ მოგერიება დასრულებულია, რადგან თავდამსხმელმა შეიძლება ისევ დაიბრუნოს ის. მით უმეტეს, თუ ფიზიკურად მომგერიებელი ძლიერია ან მას ყავს გვერდით დამსმარები. შესაძლოა თავდამსხმელი კვლავ აგრძელებდეს ძალადობას სხვა მოტივით და ა.შ. ამიტომ ეს საკითხი უფრო ფაქტიზ მიდგომას საჭიროებს.

სააპელაციო პალატის ზემოთ მოტანილი განაჩენიც, ვფიქრობ, უფრო საფუძვლიან დასაბუთებას მოითხოვდა. მაგალითად, განაჩენს დადგენილად მიაჩნია, რომ „6. ხ. კვლავ აგრძელებს თავდასხმას, ცდილობს დაარტყას მ-ს, რა დროსაც მ. თავდაცვის მიზნით იქნევს დანიან ხელს და ურტყამს დანას 6. ხ-ს“.

თუკი 6. „კვლავ აგრძელებს თავდასხმას“ და „ცდილობს დაარტყას მ-ს“, მაშინ როგორ უნდა მოქცეულიყო მ., უნდა შეეძვირა თავი თავდამსხმელისათვის, დამარტყიო? თუ მ. დანას არ მოიქნევდა, რა გარანტია ჰქონდა მას, რომ ხ. გაჩერდებოდა? სასამართლოს მტკიცება „6. ხ. კვლავ აგრძელებს თავდასხმას, ცდილობს დაარტყას მ-ს...“ უკვე იმას ნიშნავს, რომ თავდასხმა გრძელდებოდა დანის წართმევის შემდეგაც და ა. მ. აუცილებელი მოგერიების ფარგლებში მოქმედებდა.

აქ თავისთავად დგება იარაღთა თანაფარდობის საკითხი აუცილებელი მოგერიების დროს. შეიძლება თავდასხმა ხდებოდეს უიარაღოდ, ხოლო მოგერიება იარაღით. თუ რაიმე სხვა პირობა არ არის დარღვეული, ამ დროს შეიძლება მომგერიებელი მოქმედებდეს აუცილებელი მოგერიების ფარგლებში.²⁷

არა აქვს აგრეთვე მნიშვნელობა იმას, იარაღს მომგერიებელი კანონიერად ატარებდა თუ უკანონოდ. თუ სხვა პირობა არ დარღვეულა, აუცილებელი მოგერიების ფარგლებში

²⁷ ამას ადასტურებს საქართველოს ადრინდელი სასამართლო პრაქტიკაც. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრეზიდიუმის ერთ-ერთ დადგენილებაში ნათქვამია: „აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტების საკითხის გადაწყვეტისას სასამართლო მექინიკურად არ უნდა გამოდიოდეს კანონის მოთხოვნიდან დაცვისა და ხელყოფის საშუალებათა თანაფარდობის შესახებ“ (იხ. თ. შავგულიძე, ლ. სურგულაძე, საზოგადოებრივი საშიშროების გამომრიცხველი გარემოებაზი სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში, გვ. 140).

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევი

ჩადენილად ჩაითვლება მოგერიება ისეთი იარაღითაც, რომელსაც მომგერიებელი უკანონოდ ატარებდა. მომგერიებელს ასეთ შემთხვევაში არ დაეკისრება პასუხისმგებლობა თავ-დამსხმელის დაზიანების გამო. იგი პასუხს აგებს მხოლოდ იარაღის უკანონო ტარები-სათვის.

ისევე, როგორც იარაღთა და საშუალებათა თანაფარდობა არ არის სავალდებულო აუცილებელი მოგერიების დროს, არ არის აუცილებელი აგრეთვე დაზიანებათა თანაფარ-დობაც. მომგერიებელმა შეიძლება ნაკლები სიკეთე გადაარჩინოს და მეტი დააზიანოს. მაგალითად, იქნება თუ არა აუცილებელი მოგერიების გადამეტებით მკვლელობა იმ შემ-თხვევაში, როცა ყაჩაღისაგან წართმეული ქონების უკან დასაბრუნებლად მომგერიებელი კლავს თავდამსხმელს?

აქ მხედველობაში გვაქვს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 28-ე მუხლის მე-3 ნაწილით დადგენილი ნორმა, რომლის მიხედვით „ხელყოფის დაზიანება მართლსაწი-ნააღმდეგო ხელყოფით წართმეული ქონების ან სხვა სამართლებრივი სიკეთის დასაბრუ-ნებლად მართლზომიერია იმ შემთხვევაშიც, თუ ეს მოხდა უშუალოდ ხელყოფის ხელში ამ სიკეთის გადასვლისთანავე და თუ მისი დაუყოვნებლივ უკან დაბრუნება ჯერ კიდევ შეიძლებოდა“.

როგორც ვხედავთ, 28-ე მუხლში ლაპარაკია, ერთი მხრივ, „ქონების ან სხვა სიკეთის“ წართმევაზე თავდამსხმელის მხრიდან, ხოლო, მეორე მხრივ, მომგერიებლის მხრიდან თავდამსხმელის დაზიანებაზე. „სხვა სიკეთეში“ შეიძლება ვიგულისხმოთ ადამიანი, ვთქვათ, ბავშვი, რომელიც გაიტაცეს თავდამსხმელებმა. რაც შეეხება სიტყვა „დაზიანე-ბას“, აქ დგება მისი მოცულობის საკითხი. როცა კანონმდებელი იყენებს სიტყვა „დაზი-ანებას“ და არ განსაზღვრავს მის მოცულობას (ვთქვათ, სხეულის დაზიანება და ა.შ.), უნდა ვთქვათ, რომ აქ იგულისხმება ადამიანის, ამ შემთხვევაში თავდამსხმელის ყოველ-გვარი დაზიანება სრული მოცულობით, თუნდაც მისი მოკვლა.

ერთი სიტყვით, მომგერიებელმა წართმეული ქონება შეიძლება დაიბრუნოს თავდამს-ხმელის მოკვლის გზითაც. მაგალითად, ყაჩაღმა გაიტაცა ძვირფასულობა ან ოჯახის მარ-ჩენალი ერთადერთი მანქანა. ამ დროს მომგერიებელმა შეიძლება გამოიყენოს იარაღი და ესროლოს ყაჩაღს. ამ შემთხვევაში არ შეიძლება მომგერიებელს ვინმემ მოთხოვოს, რომ არ მოკლას თავდამსხმელი და მხოლოდ დაზიანოს. ასეთი მოთხოვნის შემთხვევაში მომ-გერიებელი ხელფეხშეერული აღმოჩნდება შეცდომის შიშით, ვაითუ, თავდამსხმელი შემომაკვდეს და დამსაჯონო. ასე რომ, სიკეთეთა თანაფარდობის დარღვევა არ ნიშნავს აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებას.

მაგრამ, მეორე მხრივ, სიკეთეთა თანაფარდობა არ უნდა იყოს აშკარად დარღვეული. არ შეიძლება, რომ უმნიშვნელო სიკეთის დაცვისათვის დაზიანდეს აშკარად მნიშვნელოვანი სიკეთე. „თუ ხელყოფის ობიექტის ღირებულება უმნიშვნელოა, — ამბობს თ. შავგულიძე — თავდამსხმელის მოკვლა არ განიხილება აუცილებელი მოგერიების მართლზომიერ

აქტად, თუნდაც სხვა საშუალებით ამ ობიექტის დაცვა შეუძლებელი ყოფილიყო (მაგალითად, მებალემ მოკლა ბავშვი, რომელიც მისი ბალიდან ხილს იპარავდა)“.²⁸

აქ უთუოდ ინტერსს იწვევს ეგრეთ წოდებული არადროული მოგერიების პრობლემა. არადროულს უწოდებენ ისეთ მოგერიებას, რომელიც გულისხმობს თავდამსხმელის დაზიანებას თავდასხმის დაწყებამდე. არადროული იქნება ისეთი მოგერიებაც, რომელიც თავდასხმის დამთავრების შემდეგ ხდება. სიტყვა მოგერიება აქ უნდა გამოვიყენოთ თავდამსხმელის დაზიანების მნიშვნელობით.

როცა თავდამსხმელის დაზიანება ხდება თავდასხმის დაწყებამდე, ტიპიურად აქ არ შეიძლება იყოს აუცილებელი მოგერიების გადამეტება. როგორც ცნობილია, მოგერიება ამწუთიერი უნდა იყოს, ესე იგი ის ახლა უნდა ხდებოდეს. მაგრამ ეს არ ნიშნავს იმას, რომ მომგერიებელი უნდა დაელოდოს როდის დაიწყება თავდასხმა და მხოლოდ მაშინ დაიწყოს მოგერიება. ეს იდეა კარგად იყო გამოხატული პეტრე პირველის „სამხედრო არტიკულში“. „თავდამცველი პირველ დარტყმას არ უნდა ელოდოს, თორემ შეიძლება ისეთი მოხვდეს, რომ წინააღმდეგობის თავიც აღარ ექნეს“.²⁹

საქართველოს სასამართლო პრაქტიკაში იყო ერთი ასეთი შემთხვევა. ჭ-ს ღამით კარზე დაუკაუნეს. როცა მან კარი გააღო, სამი მამაკაცი შემოვიდა ოთახში, სადაც ჭ-სთან ერთად იყო ორი ქალი: მისი და და ცოლი. მოსულებმა ჭ-ს უთხრეს, რომ მოვიდნენ მისი დის წასაყვანად. როცა ჭ. შეყოყმანდა, ერთერთმა მოსულმა წინ ნაპიჯი გადადგა და ხელი ჯიბეში ჩაიდო. ჭ-მ მოასწრო და სანადირო თოფით მოკლა იგი, დანარჩენები გაიქცნენ. სასამართლომ ეს ქმედება სწორად დაკვალიფიცირა აუცილებელ მოგერიებად და არ ჩათვალის მოგერიების ფარგლების გადაცილებად.

არადროული მოგერიების ეს შემთხვევა ასე იმიტომ კვალიფიცირდება, რომ თავდამსხმელმა ვერ მოასწროს სამართლებრივი სიკეთის დაზიანება, ხოლო მომგერიებელს მიეცეს მყარი გარანტია თავდასხმის მოსაგერიებლად. ჭ-ს შემთხვევაში მოგერიება ჯერ კიდევ არ იყო დაწყებული, მაგრამ ის-ის იყო იწყებოდა. ყველაფერი წამებში წყდებოდა. თუ ის დროზე არ იმოქმედებდა, მერე მოგერიება შეუძლებელი იქნებოდა.

ასევე უნდა გადაწყდეს არადროული მოგერიების ის შემთხვევა, როცა თავდასხმა შეწყდა. თუმცა ეს უკვე მოგერიებაც აღარ არის და მას მხოლოდ სიმბოლურად შეიძლება ეწოდოს „მოგერიება“. თავდასხმის შეწყვეტა ორგვარია: 1) როცა საფრთხეო გაიარა, ვთქვათ, თავდამსხმელი შეიძყრო პოლიციამ; 2) როცა სამართლებრივი სიკეთე უკვე დაზიანდა და მოგერიებას აზრი აღარ აქვს. თავდამსხმელის დაზიანებით სამართლებრივი სიკეთის დაცვა შეუძლებელია (ვთქვათ, კაცი, რომელსაც თავს ესხმოდნენ, უკვე მოკვდა).

ამ დანაშაულებრივი ქმედების შემადგენლობა არსებითად არ განსხვავდება მკვლელობის სხვა შემადგენლობებისაგან. ობიექტური მხარე ამ დანაშაულისა გულისხმობს

²⁸ ვ. მაყაშვილი, მ. მაჭავარიანი, თ. წერეთელი, თ. შავგულიძე, დანაშაული პიროვნების წინააღმდეგ, გვ. 52

²⁹ თ. შავგულიძე, ლ. სურგულაძე, მით. ნაშრომი, გვ. 74

ქმედებას (მოქმედება ან უმოქმედობა), შედეგს (თავდამსხმელის სიცოცხლის მოსპობა) და მიზეზობრივ კავშირს. ობიექტურ მხარეში შევა აგრეთვე ვითარება, რაც გულისხმობს აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობას. ერთი სიტყვით, უნდა იყოს მართლსაწინააღმდეგო თავდასხმა რაიმე სამართლებრივი სიკეთის დასაზიანებლად. ობიექტური მხრივ მოგერიებისათვის გამოყენებული უნდა იყოს ისეთი ხერხები და საშუალებები, რომლებიც „აშკარად“ არ შეესაბამება თავდასხმის ხასიათსა და საშიშროებას. სიტყვა „აშკარა“ მიგვანიშნებს იმას, რომ შეუსაბამობა თავდასხმისა და თავდაცვის ინტენსივობას შორის უნდა იყოს ნათელი, ყველასათვის ცხადი.

აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით მკვლელობის სუბიექტური მხარე. მაგალითად, თ. შევგულიძე მიიჩნევდა, რომ ქმედების შემადგენლობა ამ დანაშაულისა არ შეიძლება განხორციელდეს პირდაპირი განზრახვით. მისი აზრით, თავდამსხმელის სიცოცხლის მოსპობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს შეიძლება მოხდეს ევენტუალური განზრახვით ან გაუფრთხილებლობით.³⁰

თანამედროვე რუსულ იურიდიულ ლიტერატურაში გამოთქმულია მოსაზრება, რომ „განსახილველი დანაშაულის სუბიექტური მხარე ხასიათდება ბრალით პირდაპირი ან ევენტუალური განზრახვის სახით“.³¹ გაუფრთხილებლობით მოგერიების ფარგლების გადამეტებაზე აქ არაფერია ნათელამი. როგორც ვხედავთ, აქ დასახელებული ავტორები ბრალს ქმედების სუბიექტურ მხარესთან აიგივებენ.

რაც მთავარია, ამ საკითხის სწორად გადაწყვეტას ხელს უშლის ბრალის ფსიქოლოგიური თეორია, რომელიც დღესაც გაბატონებულია ქართულ სისხლის სამართალში. პრაქტიკაში კი დანაშაულის სუბიექტური მხარე მექანიკურად აქვთ გაგებული, რაც ხელს უშლის აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებით ჩადენილი მკვლელობის სუბიექტური მხარის ზუსტად განსაზღვრას. მარტო იმის გათვალისწინება, თუ რა ზიანს ისახავდა მომგერიებელი, როცა თავს იცავდა თავდამსხმელისაგან, საკმარისი არ არის ამ საკითხის სწორად გადაწყვეტისათვის. აუცილებელია იმის მხედველობაში მიღება, რა ვითარებაში იყო მომგერიებელი და რატომ ისახავდა იგი მიზნად შესაბამისი სიკეთის დაზიანებას.

დ-ს საბრალდებო დასკვნით ბრალი ედებოდა საქართველოს 1960 წ. სისხლის სამართლის კოდექსის 105-ე მუხლით. 2000წ. 28 მაისს სალამოს 18 საათზე ბ-მ თავის მეზობელ დ-ს ქვევიდან შესძახა, ჩასულიყო და მისთვის ტელევიზორი შეეკეთებინა. დ-მ უარით უპასუხა. ამ ნიადაგზე მათ შორის წარმოიშვა უსიამოვნება. ბ-ს ეწყინა უარი და ის, რომ დ-მ ურჩია სხვა ხელოსანი მოქებნა, ბ-მ ამის გამო დ-ს შეაგინა, ავიდა მასთან ბინაში და

³⁰ თ. შევგულიძე, ლ. სურგულაძე, მით. ნაშრ. გვ. 147, ზ. წულაია აღნიშნავს, რომ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებით მკვლელობა „ხასიათდება განზრახი ბრალია“ განზრახვა მეტწილად არაპირდაპირია, არაკონკრეტიზებული“ (იხ. სისხლის სამართალი, ტ. I, გვ. 98).

³¹ შევგულიძე, ლ. სურგულაძე, მით. ნაშრ. გვ. 147, ზ. წულაია აღნიშნავს, რომ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებით მკვლელობა „ხასიათდება განზრახი ბრალია“ განზრახვა მეტწილად არაპირდაპირია, არაკონკრეტიზებული“ (იხ. სისხლის სამართალი, ტ. I, გვ. 98).

დაუწყო ჩხუბი. დ-თან ბინაში იყო მისი მეგობარი ტ. ორივენი თავს იცავდნენ მომხდეური-საგან. დ-მ აიღო სამზარეულოს დანა და იქნევდა, რომ 'ბ. ფიზიკურად არ შეხებოდა".

დ-ს ჩვენება დაადასტურა ტ-მაც, რომელიც ოთახში ტელევიზორს აკეთებდა, როცა დ. აივანზე, იყო და სიგარეტს ეწოდა. ტ-ს შემოესმა დ-ს განერვიულებული საუბარი. როცა დ. ოთახში შემოვიდა, კარზე ატყდა ბრაზუნი. კარი გაიღო და გამოჩნდა ბ., რომელიც მთელი ძალით იწევდა ოთახში შემოსასვლელად. ის შეეცადა არ შემოეშვა მომხვდური, მაგრამ დ-მ დაუძახა შემოუშვიო. ბ. შემოვარდა ოთახში და დ-ს ჩხუბი დაუწყო. ტ-მ დაინახა, რომ დ. წაიქცა, მას ბ. ზემოდან აჯდა.

ქ. თბილისის ისანი-სამგორის რაიონის სასამართლოს 2000 წ. 8 ნოემბრის განაჩენით სასამართლოს დადგენილად მიაჩნია, რომ დ-მ ბ. დაჭრა და ამით მის სიცოცხლეს საფრთხე შეუქმნა, მაგრამ სასამართლოს არ მიაჩნია დადგენილად, რომ დ-ს ბ-ს მოკვლის მიზანი ჰქონდა. მართალია, საბრალდებო დასკვანში ნათქვამია, რომ დ-მ დაზარალებულის მოკვლა „შურისძიების ნიადაგზე განიზრახა“. მაგრამ არ არის დასაბუთებული „რისთვის უნდა ეძია შური განსასჯელს“. საქმის მასალებითაც არ მტკიცდება, რომ დ-ს ბ-ს მიმართ შურისძიება ამოძრავებდა.

განაჩენში ნათქვამია: „განსასჯელი რომ დანას იქნევდა, ეს ფაქტი დადგენილია მოწმე ბ. ტ-ს ჩვენებებითაც. აღნიშნული მოწმე განმარტავს, რომ ის აშველებდა მოჩეუბრებს და ამ დროს დაიჭრა ხელში განსასჯელის დანით. განსასჯელი რომ თავის მეგობარ ტ-ს განზრას არ დაჭრიდა ეჭვს არ იწვევს, ასეთი (რამ) შეიძლება მომხდარიყო მხოლოდ დანის ქნევის დროს“.

„დადგენილია, რომ განსასჯელი კი არ მისულა დაზარალებულთან საჩეუბრად, არამედ, პირიქით, დაზარალებული ავარდა ბინაში. ეს გარემოებაც გამორიცხავს განსასჯელის მხრიდან მკვლელობის განზრახვას, რაც მთავარია საქმის მასალებით მკვლელობის მოტივი არ არის დადგენილი, რადგან ასეთი მოტივი არ არსებობს“.

მიუხედავად ასეთი მსჯელობისა, სასამართლო საბოლოოდ მაინც იმ დასკვნამდე მიდის, რომ დ-მ ჩაიდინა სხეულის განზრას მძიმე დაზიანება და მისი ქმედება 105-ე მუხლიდან გადაკვალიფიცირა 110-ე მუხლის პირველ ნაწილზე.

მეითხველი, რომელიც ამ განაჩენს წაიკითხავს, ვერ დაფარავს თავის განცვიფრებას. სასამართლოს მთელი მსჯელობა ისეთ შთაბეჭდილებას ტოვებს, რომ აქ უნდა იყოს აუცილებელი მოგერიება.

განაჩენიდან ისე გამოდის, თითქოს მოტივის დადგენა სასამართლოს მხოლოდ განზრახი მკვლელობის დროს მოეთხოვება. რაც შეეხება სხეულის განზრას დაზიანებას, აქ თითქოს მოტივის დადგენას მნიშვნელობა არ უნდა ჰქონდეს. სასამართლო გამორიცხავს მკვლელობის მცდელობას დ-ს ქმედებაში იმ არგუმენტის მოშველიებით, რომ არ არის დადგენილი მკვლელობის მოტივი. მაგრამ გადადის 110-ე მუხლზე ყოველგვარი მოტივის დადგენის გარეშე, თითქოს ამ შემთხვევაში მოტივის დადგენა აუცილებელი არ იყოს.

ზოგჯერ სასამართლობი აუცილებელი მოგერიების ფარგლებში ჩადენილ მკვლელობას შეცდომით აკვალიფიცირებენ მკვლელობად აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით. ამის ერთ-ერთ ნიმუშს წარმოადგენს გ. დ-ს საქმე. ქ. თბილისის დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონის სასამართლოს 2001 წლის 19 მარტის განაჩენით გ. დ-ს მსჯავრი დაედო საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 113-ე მუხლით.

დ-პი ცხოვრობენ მეორე სართულზე, ხოლო პირველ სართულზე ცხოვრობს ი. ა. გ. დ-მ მეზობელების თანხმობით (მათ შორის ი. ა-ც) მეორე სართულზე თავის ბინას მიაშენა სააბაზანო ოთახი.

2000 წ. 26 დეკემბერს ა. მივიდა თავის მეზობელ კ-თან, თან მიიტანა ორი ბოთლი ღვინო და მესამე სართულის აივანზე დაიწყეს ღვინის სმა, მათ შეუერთდათ აგრეთვე მეგობარი ვ. დ-ც. ღვინის სმის დროს ა-ს კამათი მოუვიდა გ. დ-ს დედასთან. კამათის დროს აივანზე გამოვიდა გ. დ-ც, რომელმაც ა-ს უთხრა, რომ ის ნასვამი იყო და მეორე დღისათვის გადაეტანათ ეს საუბარი. ა-მ ისიც შეურაცხყო. ამ დროს კამათში ჩაერია ვ. დ. გ. დ. გაიხმეს ეზოში და იქ გააგრძელეს კამათი, რაც ა-ს, გ. დ-სა და ვ. დ-ს შორის ჩაუბმი გადაიზარდა.

ვ. დ-მ გ. დ. წააქცია და წაქცეულს ზევიდან დაუწყო ცემა. გ. დ-მ იმის გამო, რომ ვერ აღწევდა თავს ვ. დ-ს, „ბაბოჩიკა“ დანით დაჭრა იგი. დაჭრილი საავადმყოფოში გარდაიცვალა.

წინასწარმა გამოიებამ და სასამართლომ გ. დ-ს ქმედება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 113-ე მუხლით დააკვალიფიცირა (მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებით), მაგრამ განაჩენში ერთი სიტყვითაც არ არის ნათქვამი, რატომ არის ეს აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებით ჩადენილი მკვლელობა და რატომ არ მოქმედებდა გ. დ. აუცილებელი მოგერიების ფარგლებში. სასამართლო ვალდებული იყო განაჩენში დაესაბუთებინა, რით გადაამეტა განსასჯელმა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, სასამართლო ვალდებულია ქმედება აუცილებელ მოგერიებად დააკალიფიციროს.

გ. დ. ვ. დ-მ ძირს წააქცია, ზევიდან მოექცა და ცემდა. გ. დ. ვერ იცილებდა ვ. დ-ს და ფეხზე წამოდგომას ვერ ახერხებდა, რადგან საქმის მასალების მიხედვით, ვ. დ. მასზე გაცილებით ძლიერი იყო. თანაც, კამათისა და ჩაუბმის ინიციატივა ა-ს და ვ. დ-საგან მოდიოდა, რომლებმაც გ. დ. დალით ჩაიყვანეს ეზოში და ჩაითრიეს ჩაუბმი.

მაშასადამე, თავდასხმის ინტენსივობა ისეთი ძლიერი იყო, რომ გ. დ-ს არ ჰქონდა სხვა საშუალება ვ. დ-ს მოგერიებისა და მას არაფერი არ გადაუჭარბებია, აუცილებელი მოგერიების ფარგლებისათვის არ გადაუცილებია.

სასამართლო პრაქტიკის შესწავლა გვარწმუნებს, რომ სასამართლოები ნაკლებ ყურადღებას უთმობენ არა თუ აუცილებელი მოგერიების ვითარებას, არამედ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით ჩადენილ მკვლელობას, რაც ზოგჯერ იწვევს

უსამართლო და დაუსაბუთებელი განაჩენების გამოტანას. ჩვენს სასამართლო ორგანოებში წლების განმავლობაში ტრიალებდა პ. გ-ს საქმე, რომელიც ჩემი ღრმა რწმენით, საბოლოოდ სწორად მაინც ვერ გადაწყდა.

ქ. თბილისის ისნის რაიონის სასამართლოს 1996 წლის 8 ივნისის განაჩენით პ. გ-ს მსჯავრი დაედო საქართველოს 1960 წ. სისხლის სამართლის კოდექსის 105-ე მუხლით და მიესაჯა 9 წლით თავისუფლების აღკვეთა.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიამ 1996 წ. 31 ივნისის განჩინებით ეს განაჩენი უცვლელად დატოვა.

ამავე სასამართლოს პრეზიდიუმის 1996 წ. 19 დეკემბრის დადგენილებით დაკმაყოფილდა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილის პროტესტი და პ. გ-ს ქმედება სსკ-ის 105-ე მუხლიდან გადაკვალიფიცირდა 107-ე მუხლზე და სასჯელის ზომად მსჯავრდებულს სამი წლით თავისუფლების აღკვეთა განესაზღვრა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრეზიდიუმის 1997 წ. 31 დეკემბრის დადგენილებით ყველა ზემოთ ხსენებული აქტი გაუქმდა და საქმე დაუბრუნდა ისნის რაიონის სასამართლოს სხვა შემადგენლობას ხელახალი სასამართლო განხილვისათვის. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრეზიდიუმმა საეჭვოდ გახადა პ. გ-ს ქმედების 107-ე მუხლით დაკვალიფიცირება (მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით).

პ. გ. სასადილოში შევიდა თავის მეგობართან ერთად. ამ დროს მათ შეუერთდა მისი კარგი ნაცნობი გ. გ. როცა დალიეს და სასადილოდან გამოვიდნენ პ. გ-მ სთხოვა გ-ს წაყლოდა სასაფლაოზე, რომ იქ დაელიათ მისი გარდაცვლილი მეგობრის მოსახსენებლად, მაგრამ, დიდი ძებნის მიუხედავად, საფლავს მაინც ვერ მიაგნეს. ამაზე გ. გ-მ პ. გ-ს აგდებულად უთხრა, რა კაცი ხარ, მეგობრის საფლავი ვერ გიპოვია. ამის შემდეგ გ. გ-მ იგი მიატოვა. ცოტა ხნის შემდეგ ისინი ისევ შეხვდნენ. პ. გ-მ მას საყვედური უთხრა, რატომ წახვედიო. ისინი შელაპარაკდნენ და სკვერში შევიდნენ.

როგორც პ. გ-ს ჩვენებიდან ირკევება, ამ შეკამათების დროს გ. გ-მ ხელი უკან წაიღო და უნებლიერ ქამრიდან თუ ჯიბიდან ამოუვარდა დანა. პ. გ. მაშინვე სწვდა დანას და აიღო, რომ მისთვის გ. გ-ს არ დაესწრო. პ. გ-ს ჩვენებით, მან გ. გ-ს დანა ერთხელ დაარტყა მოგერიების მიზნით და გაიქცა.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრეზიდიუმს 1997 წლის 31 დეკემბრის დადგენილებით მიაჩნია, რომ თბილისის საქალაქო სასამართლოს პრეზიდიუმმა თავისი დასკვნა დაამყარა არასულყოფილად გამოკვლეულ მასალებზე, რის გამოც დადგენილებით დამაჯერებლად ვერაა დასაბუთებული, რატომ არის პ. გ-ს ქმედებაში სსკ-ის 107-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის შემადგენლობა.

პრეზიდიუმს მიაჩნია, რომ საქმის ხელახალი განხილვის დროს კრიტიკულად და ამომწურავად უნდა დაიკითხოს მსჯავრდებული პ. გ. და გაირკვეს, რამდენად ინტენსიური იყო

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევ

თავდასხმა ან გარდაცვლილ გ. გ-ს მხრიდან, რომ ის იძულებული გახდა დანა ეხმარა, რატომ არა აქვს მას სხეულზე რაიმე დაზიანება.

დადგენილებაში ვკითხულობთ აგრეთვე, რომ მსჯავრდებული ან გარდაცვლილზე ფიზიკურად გაცილებით ძლიერია. ამიტომ სასამართლომ უნდა გაარკვიოს, რა აუცილებლობით იყო გამოწვეული ასეთ ვითარებაში დანით გ-ს დაჭრა.

ქ. თბილისის საქალაქო სასამართლოს პრეზიდიუმის დადგენილებაში, რომლითაც პ. გ-ს ქმედება 105-ე მუხლიდან 107-ზე გადაკვალიფიცირდა, ერთ-ერთ მტკიცებულებად მოყვანილია, რომ გარდაცვლილი გ. გ. იყო აგრესიული და კონფლიქტური პიროვნება და, რომ მას ადრე ორი ამხანაგი ყავდა დაჭრილი.

საქმის მასალების მიხედვით სრულყოფილად არ არის შემოწმებული, რამდენად აგრესიული და კონფლიქტური იყო გ. გ. საქმის ხელახალი განხილვისათვის საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრეზიდიუმი მოითხოვდა ამ საკითხის სრულყოფილად შემოწმებას.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრეზიდიუმი მოითხოვდა სრულყოფილად შემოწმებულიყო დანის კუთვნილების საკითხიც. საქალაქო სასამართლოს პრეზიდიუმი ამ საკითხის გადასაწყვეტად ეყრდნობოდა მოწმე დ-ს ჩვენებას, რომელმაც სასამართლო პროცესზე თქვა, რომ მხარეთა შორის ინციდენტის მოხდენამდე ცოტა ხნით ადრე დაინახა როგორ დაუვარდა გ. გ-ს რაღაც საგანი და გაიგონა მეტალის ხმა. პრეზიდიუმი მოითხოვდა შემოწმებულიყო დ-ს ჩვენების ჭეშმარიტება.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრეზიდიუმი აყენებდა კიდევ რამდენიმე საკითხს (მაგ. პ. გ-ს პიროვნების შესწავლას და სხვ.).

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრეზიდიუმის ხსენებული დადგენილების საფუძველზე ეს საქმე განიხილა ქ. თბილისის ისანი-სამგორის რაიონულმა სასამართლომ, რომელმაც 2000წ. 20 მარტის განაჩენით პ. გ-ს მსჯავრი დასდო საქართველოს 1960 წ. სსკ-ის 105-ე მუხლით და მიუსაჯა 9 წლით თავისუფლების აღკვეთა. ეს განაჩენი უცნაურ შთაბეჭდილებას ახდენს. ვინც მას წაიკითხავს, არ შეიძლება არ გაუჩინდეს ის აზრი, რომ განაჩენი, მოარული გამოთქმა რომ ვიხმაროთ, ორმაგი სტანდარტით არის დაწერილი. სასამართლომ არსებითად ყველა ის საკითხი შეამოწმა, რომლებიც პრეზიდიუმის დაგენილებაში დასმული ყველა საკითხი თითქოს განსასჯელის სასარგებლოდ შეფასდა, მაგრამ საბოლოო დასკვნა სასამართლომ სანინააღმდეგო გააკეთა.

მაგალითად, განაჩენში ნათქვამია, რომ თვითონ პ. გ-ს ჩვენების თანახმად გ. გ-ს არ უცდია დანის გამოყენება. პ. გ-მ, როცა გ. გ-ს დანა დაუვარდა, ივარაუდა, რომ ამ დანას გ. გ. მის წინააღმდეგ გამოიყენებდა. ამიტომ ჰქონა მას ხელი და დანას თავად დაეუფლა. მართალია, ამგვარი ვარაუდის საფუძველი შეიძლება ჰქონდა პ. გ-ს, — ნათქვამია, შემდეგ განაჩენში — რადგან მისივე ჩვენებით და ზოგიერთი მოწმის განმარტებით გ. გ-ს სიმთვრალეში არამდგრადი ხასიათი ჰქონდა, შეიძლება აგრესიულიც ყოფილიყო. პ. გ-სათვის

ისიც იყო ცნობილი, რომ გ. გ-ს ორი თავისი თანაუბნელიც ჰყავდა დაჭრილი, რაც, თუ განაჩენს დავუჯერებთ, სინამდვილეა.

მაგრამ მხოლოდ ამ ვარაუდის, თუნდაც საფუძვლიანის გამო — ნათქვამია განაჩენში — იმის დაბეჯითებით მტკიცება, რომ გ. გ-ს მხრიდან ადგილი ჰქონდა თავდასხმას პ. გ-ზე ვერ იქნებოდა უტყუარად მიჩნეული.

როგორც ვხედავთ, სასამართლომ უპასუხა პრეზიდიუმის დადგენილებაში დასმულ კითხვებს. სასამართლო საქმის გამოკვლევის შედეგად იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ პ. გ-ს შეიძლებოდა ჰქონდა იმის „ვარაუდი“, გ. გ. დანას მის წინააღმდეგ გამოიყენებდა, რომ გ. გ-ს სიმთვრალეში არამდგრადი ხასიათი ჰქონია, რომ ის აგრესიული ყოფილა და ორი თანაუბნელიც ყოლია დაჭრილი. სასამართლოს ეს ვარაუდი „საფუძვლიანადაც“ მიუწინევია, მაგრამ „დაბეჯითებით“ ვერ ამტკიცებს, რომ „გ-ს მხრიდან ადგილი ჰქონდა თავდასხმას პ. გ-ზე“. სასამართლო ამ ფაქტს ვერ მიიჩნევს „უტყუარად“ დადგენილად. მაგრამ ეჭვი რომ განსასჯელის სასარგებლოდ მეტყველებს, განაჩენი ამაზე აქ არაფერს ამბობს.

თუმცა ცოტა ქვემოთ განაჩენში ნათქვამია: სასამართლო იზიარებს იმას, რომ საოჯახო დანა გ. გ-ს ჰქონდა, რადგან არანაირი მტკიცება არ მოიპოვება იმისა, რომ დანა გ-ს ჰქონდა. მკვლელობის თვითმხილველი არავინ არის. ამდენად ეჭვი ამ შემთხვევაში განსასჯელის სასარგებლოდ უნდა გადაწყდეს. ასე რომ, სასამართლო ეჭვის საკითხს თავისი შეხედულების მიხედვით წყვეტს, რაც დაუშვებელია.

სასამართლო განაჩენში ვკითხულობთ: „პ. გ. ერთ-ერთ თავის ჩვენებაში, რომელიც წინასწარ გამოძიებას მისცა, განმარტავს: ვისარგებლე, რომ მარჯვენა ხელი თავისუფალი მქონდა, მომენტალურად თავში გამიელვა იმ აზრმა, რომ დანის მის ხელში ჩავარდნისას მას შეიძლება მოვეკალი, მოუქნიე ხელი გულმკერდის არეში, ვიგრძენი და დავინახე, რომ დანა ღრმად ჩაესო“ (ს.ფ. 125-126).

სასამართლოს რწმენით — განაგრძობს განაჩენი — სწორედ აქ არის მკვლელობის მოტივაცია, შურისძიების მიზნით მკვლელობის განზრახვა. გ-ს გრძნობით და შინაგანი დაჯერებით, გ., დანა მის ხელში რომ აღმოჩენილიყო, სასიკვდილოდ გაიმეტებდა მას. ამ-გვარი რწმენის საფუძველი და ვარაუდი გ-ს გააჩნდა იქიდანაც, რომ როგორც მისთვის ცნობილი იყო, ადრე გ-მ მძიმედ დაჭრა ორი თანაუბნელი და ამის გაფიქრებით გ-მ შურისძიებით დაჭრა გ. გ.

განაჩენის ამ ადგილებს ვინც წაიკითხავს, არ შეიძლება არ განცვიფრდეს. სასამართლო არსებითად ერთს ამბობს და მეორეს აკეთებს. სასამართლოს ღრმად სწამს რომ „გ-ს გრძნობით და შინაგანი დაჯერებით, გ., დანა მის ხელში რომ აღმოჩენილიყო, სასიკვდილოდ გაიმეტებდა მას“. სასამართლოს ეს რწმენა იმასაც ემყარება, რომ აღრე გ-მ „მძიმედ დაჭრა ორი თანაუბნელი“ და ეს იცოდა გ-მ.

სასამართლოს მტკიცებით, ამას ემყარება გ-ს მკვლელობის მოტივი — შურისძიება. ეს აზრი, რასაკვირველია, დაუსაბუთებელია. როგორ შეიძლება იმის მტკიცება, თითქოს პ. გ.

კლავდა გ-ს შურისძიების ნიადაგზე, თუკი ამით იგერიებდა თავდამსხმელს. სასამართლო ბევრ საკითხს ეჭვის საფუძველზე პ. გ-ს სასარგებლოდ წყვეტს, რადგან შემთხვევის მოწმე მხოლოდ ის და გ. არის. მაგრამ რატომლაც ამ დებულებას არ ავრცელებს თავდასხმის მომენტზე და არ ამბობს, რომ შეიძლებოდა ყოფილიყო თავდასხმა გ-ს მხრიდან პ. გ-ზე ან თავდასხმის დასაწყისი, რაც გ-ს მოგერიების უფლებას აძლევდა. თუ ეს ფაქტი საეჭვოა, მაშინ სასამართლოს ეჭვი გ-ს სასარგებლოდ უნდა გადაეწყვიტა და ქმედება, თუ სხვა არაფერი, უნდა დაეკალიფიცირებია მკვლელობად აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით მაინც.

სიტყვები „დანა მის ხელში რომ აღმოჩენილიყო“ სასიკვდილოდ გაიმეტებდა მას, გ-ს სიტყვებია და სავსებით კონკრეტულ ვითარებას აღნიშნავს. აქ გ. აღწერს მასსა და გ-ს შემრის წარმოშობილ კონკრეტულ ვითარებას. ყველაფერი დამოკიდებული იყო იმაზე, ვის ხელში აღმოჩნდებოდა დანა ამ კონკრეტულ ვითარებაში. სასამართლომ კი გ-ს ჩვენება წარმოგვიდგინა, როგორც ზოგადი გაფიქრება, გ-ს რომ დანა პქონოდა მომკლავდაო და აქედან გამოიყვანა მკვლელობის მოტივი — შურისძიება. ყველაფერი ეს ხელოვნურად არის შეთხზული სასამართლოს მხრიდან, რომ პრეზიდიუმის დადგენილების მოთხოვნა შეესრულებინა. სასამართლომ პრეზიდიუმის ყველა მოთხოვნა შეასრულა, ყველა საკითხი გ-ს სასარგებლოდ შეაფასა, მაგრამ საბოლოოდ მაინც მისი საწინააღმდეგო გადაწყვეტილება გამოიტანა.

იურიდიულ ლიტერატურაში კარგად არ არის შესწავლილი ის საკითხი, მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებით შემცირებული შერაცხადობის შემთხვევაა, ესე იგი ბრალის ხარისხია შემცირებული ამ დროს, თუ საზოგადორებრივი საშიშროების. თ. შავგულიძეს მიაჩნდა, რომ დაზიანება „აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტების დროსაც მიმართულია საზოგადოებრივად საშიში ხელყოფის წინააღმდეგ და მომგერიებელი სამართლებრივი ინტერესების დაცვის მიზნით მოქმედებს, ამცირებს ამ ქმედების საზოგადოებრივ საშიშროებას“.³²

ჩემი აზრით, ეს სწორი შეფასება არ არის. მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს თავისი ობიექტური საშიშროებით არაფრით არ განსხვავდება განზრახი მკვლელობის იმ შემთხვევებისაგან, რომლებიც საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 108-ე მუხლით კვალიფიცირდება. მართლსაწინააღმდეგო მკვლელობა, ბრალეულად იქნება ჩადენილი ის თუ ბრალის გარეშე, ობიექტურად ერთნაირად საშიშია. ამიტომ პასუხისმგებლობის შემსუბუქება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით მკვლელობისათვის ემყარება ბრალის შემცირებულ ხარისხს, იმას, რომ ასეთი უმართლობა მის ჩამდენს შემცირებულად შეერაცხება.

შეიძლება თუ არა განზრახ მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს თანამონაწილეობით? თუკი მივიჩნევთ, რომ მკვლელობა ასეთ დროს

³² თ. შავგულიძე, ლ. სურგულაძე, მით. ნაშრომი, გვ. 132

შეიძლება პირდაპირი განზრახვითაც, მაშინ თანამონაწილეობა მკვლელობაში სრული წარმოსადგენია. თ. შავგულიძე აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებას შესაძლებლად მიიჩნევდა მხოლოდ ევენტუალური განზრახვით. პირდაპირი განზრახვით გადაცილებას იგი გამორიცხავდა. მიუხედავად ამისა, თანამონაწილეობა ასეთ შემთხვევაში მას შესაძლებლად მიაჩნდა. თუმცა, მისი თქმით, „თანამონაწილეობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებაში და ისიც ევენტუალური განზრახვის ვითარებაში... პრაქტიკაში იშვიათად თუ შეგვედება“³³.

თეორიულად დასაშევბია აგრეთვე მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებით. მაგრამ ასეთი შემთხვევაც ძალზე იშვიათად თუ შეიძლება შეგვედეს პრაქტიკაში. მე პირადად სასამართლო პრაქტიკაში არ შემხვედრია და არც ლიტერატურაში წამიკითხავს მსგავსი რამ.

სასამართლო პრაქტიკის შესწავლამ დაგვარწმუნა, რომ სასამართლოები ნაკლებ ყურადღებას უთმობენ არა თუ აუცილებელი მოგერიების ვითარებას, არამედ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტებით ჩადენილ მკვლელობასაც, რაც ზოგჯერ იწვევს უსამართლო და დაუსაბუთებელი განაჩენის გამოტანას. ხშირია შემთხვევები, როცა აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობა მოგერიების ფარგლების გადამეტებად ფასდება, ხანაც მოგერიება კვალიფიცირდება განზრახ მკვლელობად ყოველგვარი გადაცილების გარეშე. ამის ძირითადი მიზეზი არის ის, რომ მოსამართლე ჩვენში ჯერ კიდევ არ არის დამოუკიდებელი. ამიტომ საჭიროა საკითხის ამ კუთხით შესწავლა და იმის გარევევა, თუ რა უშლის ხელს მოსამართლის დამოუკიდებლობას.

³³ თ. შავგულიძე, ლ. სურგულაძე, მით. ნაშრომი, გვ. 152

**მუხლი 114. მკვლელობა დამნაშავის შეპყრობისათვის
აუცილებელი ზომის გადაცილებით.**

მკვლელობა დამნაშავის შეპყრობისათვის აუცილებელი ზომის გადაცილებით, –
ისჯება გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ორ წლამდე ან თავისუფლების
შეზღუდვით ვადით სამ წალმადე, ანდა თავისუფლების აღკვეთით იმავე ვადით.

1. საქართველოს პირველი სისხლის სამართლის კოდექსის მიღებამდე მოქმედი კანონმდებლობით ცალკე მუხლად გამოყოფილი არ იყო სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობა ისეთი მკვლელობისათვის, რომელიც დამნაშავის შეპყრობისათვის აუცილებელი ზომის გადაცილებით იქნებოდა ჩადენილი. ამდაგვარი ქმედება მაშინ განიხილებოდა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებისას ჩადენილი მკვლელობის ერთ-ერთ სახედ. ამჟამად მოქმედი საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით მკვლელობა დამნაშავის შეპყრობისათვის აუცილებელი ზომის გადაცილებით ცალკე, 114-ე მუხლითაა გათვალისწინებული.

ჩადენილი ქმედების 114-ე მუხლით კვალიფიკაციისათვის თავდაპირველად უნდა დავადგინოთ, თუ როდის ითვლება დამნაშავის შეპყრობისას მიყენებული ზიანი მართლზომიერად. ამ საკითხის გადასაწყვეტად, უპირველს ყოვლისა, უნდა ნათელვყოთ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 29-ე მუხლით გათვალისწინებული დებულებები. ეს მუხლი მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველ გარემოებად ითვალისწინებს დამნაშავის შეპყრობას. იგი ორი ნაწილისაგან შედგება. პირველი ნაწილის მიხედვით „მართლსაწინააღმეგოდ არ მოქმედებს ის, ვინც ხელისუფლების ორგანოში წარსადგენად შეიპყრობს დამნაშავეს აუცილებელი ზომის გადაუცილებლად“.

ამ ნორმით გათვალისწინებული შეპყრობის მიზანია: მართლმსაჯულების განხორციელება იმ პირის მიმართ, რომელმაც დანაშაული ჩაიდინა, ახალი დანაშაულის შესაძლებლობის აღკვეთა, სასჯელის აღსრულება იმ პირის მიმართ, რომელიც მსჯავრდებულია დანაშაულის ჩადენის გამო.

რასაკვირველია, იმ პირის შეპყრობა, რომელმაც დანაშაული ჩაიდინა, დანაშაულობასთან ბრძოლის შემადგენელი ერთ-ერთი ელემენტია. იმავდროულად სათვალავიდან არ უნდა გამოგვეპაროს ის გარემოება, რომ დამნაშავის შეპყრობა ისეთი უკიდურესი ზომაა, რომელიც უპირატესად ახალი დანაშაულის ჩადენის შესაძლებლობას გამორიცხავს. ამის მისაღწევად მიზნად ისახავენ მის წარდგენას ხელისუფლების ორგანოში.

დამნაშავის შეპყრობის უფლება აქვს ნებისმიერ მოქალაქეს. მაგრამ თუ შეპყრობას თან მოჰყვა დამნაშავის დაზიანება, მაშინ ასეთი შეპყრობა იმ შემთხვევაშია ნებადართული, როცა შეპყრობა სხვა საშუალებით შეუძლებელი იყო. საამისო მოქმედების განხორციელება

ადამიანის სამსახურებრივ მოვალეობად ითვლება. ასეთი მოვალეობა აკისრიათ პოლიციის, უშიშროების დაცვის სამსახურის მუშაკებს და ა.შ.

დამნაშავის შეპყრობის მართლზომიერების პირობები თუ ჯგუფად იყოფა: 1. პირობები, რომლებიც დანაშაულის ჩადენის ფაქტს განეკუთვნებიან და 2. პირობები, რომლებიც უნდა ახასიათებდნენ თავად შეპყრობის ფაქტს.

შეპყრობის საფუძველი შეიძლება იყოს როგორც დამთავრებული დანაშაული, ისე დანაშაულის მომზადება ან მცდელობა. ამასთან, აუცილებელია, რომ შესაპყრობ პირს უკვე ჩადენილი უნდა ჰქონდეს დანაშაულის ცალკეული სტადიის შემადგენელი ქმედება და ამის შემდეგ შეეცადოს მიმდალოს, თავი აარიდოს პასუხისმგებლობას. თუ დანაშაულებრივი ქმედება არ შეწყვეტილა, მაშინ საქმე გვექნება აუცილებელ მოგერიებასთან.

როგორც აღინიშნა, შეიძლება შეპყრობილი იქნეს მსჯავრდებული, რომელმაც თავი აარიდა სასჯელის მოხდას.

პრაქტიკაში ჩამოყალიბდა ასეთი პოზიცია. საერთო წესისამებრ, მცირე საშიშიროების დანაშაულის ჩამდენის მიმართ დაუშებელია ძალადობა, რადგან ასეთ შემთხვევაში შეპყრობილის დაზიანება უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე დანაშაულით გამოწვეული ზიანი.

დამნაშავის შეპყრობა შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც არსებობს უტყუარი მონაცემები, რომ სწორედ ამ პირმა ჩაიდინა დანაშაული. პრაქტიკაში ზოგჯერ ხდება ისე, რომ შეიძყრობენ და აზიანებენ იმას, ვისაც შეცდომით დამნაშავედ მიიჩნევენ. ასეთ შემთხვევაში პასუხისმგებლობის საკითხი ზიანისათვის წყდება ფაქტობრივი შეცდომის ზოგადი წესის მიხედვით. თუ შემპყრობმა არ იცოდა, არ უნდა სცოდნოდა და არც შეეძლო სცოდნოდა, რომ შესაპყრობი არ არის დამნაშავე, სისხლის დანაშაულებრივი პასუხისმგებლობა მას არ დაეკისრება ბრალის არარსებობის გამო. აქ საქმე გვაქვს შემთხვევასთან (კაზუსთან). პირიქით, თუ მას საქმის გარემოებების მიხედვით უნდა გაეთვალისწინებინა და შეეძლო გაეთვალისწინებინა, რომ შესაპყრობი არ არის დამნაშავე, მაშინ შესაპყრობის დაზიანება წარმოშობს სისხლისამართლებრივ პასუხისმგებლობას შესაბამისი გაუფრთხილებლობით დანაშაულისათვის.

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 142-ე მუხლის მიხედვით „დანაშაულის ჩადენაში ეჭვმიტანილის დაკავება“ შეიძლება, თუ არსებობს შემდეგი საფუძვლები:

- ა) პირს წაასწრეს დანაშაულის ჩადენისას ან ჩადენისათანავე;
- ბ) თვითმხილველები, მათ შორის დაზარალებულები, პირდაპირ მიუთითებენ ამ პირზე, როგორც დანაშაულის ჩამდენზე;
- გ) პირზე, მასთან ან მის ტანსაცმელზე აღმოჩნდა ჩადენილი დანაშაულის აშკარა კვალი;
- დ) პირი მიმართ დანაშაულის ჩადენის შემდეგ, მაგრამ შემდგომ იგი ამოიცნო დაზარალებულმა;
- ე) პირის მიმართ გამოტანილია განჩინება (დადგენილება) ქებნის წარმოების შესახებ.

დანაშაული ადამიანის ნივალიზაცია

2. თუ არსებობს სხვა მონაცემები, რომლებიც საფუძველს იძლევა, დანაშაულის ეჭვი იქნეს მიტანილი პირზე, ეს პირი შეიძლება დაკავონ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა იგი გაქცევას შეეცდება, ან მას არა აქვს მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი, ან არ არის დადგენილი მისი ვინაობა.

3. დაკავებისაგან გათავისუფლებული პირის ხელმეორედ დაკავება იმავე ეჭვით არ შეიძლება.

ამრიგად, მართლსაწინააღმდეგო ქმედებად არ ითვლება და ამიტომ სისხლისამართლებრივ პასუხისმგებლობას არ იწვევს ქმედება, რაც გამოიხატა ხელისუფლების ორგანოში წარსადგენად დამნაშავის შეპყრობაში, საამისოდ აუცილებელი ზომის გადაუცილებლად. ასეთი ზომის გადაცილებისათვის კი შემპყრობს დაეკისრება სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობა. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 29-ე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით „დამნაშავის შეპყრობისათვის აუცილებელი ზომის გადაცილება ნიშნავს ამ ზომის აშკარა შეუსაბამობას შესაპყრობი პირის მიერ ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმესთან და შეპყრობის გარემონტებთან“. სწორედ ამგვარ ვითარებას ითვალისწინებს ხსენებული კოდექსის 114-ე მუხლი.

2. პასუხისმგებლობა 114-ე მუხლით მხოლოდ მაშინ წარმოიშობა, როდესაც დამნაშავის მკვლებლობა აუცილებელი არ იყო მისი შეპყრობისას, ე.ი. როდესაც ჩადენილი მკვლელობა არ შეესაბამებოდა შესაპყრობი დამნაშავის მიერ ჩადენილი დანაშაულის საშიშროების ხასიათსა და ხარისხს, ამ დროს შექმნილ ვითარებას.

საჭიროა იმის გათვალისწინება, რომ დამნაშავის შეპყრობა შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, როდესაც შემპყრობს აქვს საამისო უფლება. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ შესაპყრობმა ჩაიდგინა დანაშაულის ნიშნების შემცველი ქმედება, შეიქმნა გაქცევის რეალური საფრთხე, არსებობს მისი შეპყრობის აუცილებელი მიზანი და ა.შ.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 29-ე მუხლის პირველი ნაწილით, მართლსაწინააღმდეგოდ არ მოქმედებს ის, ვინც ხელისუფლების ორგანოში წარსადგენად შეიპყრობს დამნაშავეს საამისოდ აუცილებელი ზომის გადაუცილებლად. ეს მოთხოვნა ნიშნავს იმას, რომ, მართალია, დამნაშავე ვერ შეიპყრეს, მაგრამ მოქმედებდნენ სწორედ მის შესაპყრობად ხელისუფლების ორგანოში წარდგენის მიზანით.

შესაპყრობად აუცილებელი ზომის გადაცილება ნიშნავს იმას, რომ შემპყრობმა ისეთ საშუალებებს და მეთოდებს მიმართა, რომლებიც აშკარად არ შეესაბამებიან შესაპყრობის მიერ ჩადენილი დანაშაულის, მისი პიროვნების საშიშროების ხასიათსა და ხარისხს, შეპყრობის ვითარებას და საამისო აუცილებლობის გარეშე მას სიცოცხლეს უსპობენ, რაც შექმნილ ვითარებაში აშკარად მეტისმეტად და არააუცილებელ ზომად უნდა შეფასდეს.

შემპყრობის სუბიექტური აზრი გამოიყენოს დამნაშავის მიმართ უკიდურესი ზომები სწორედ ზემოაღნიშნული დებულებების შეფასებიდან უნდა გამომდინარეობდეს. ამასთან, ეს ზოგადი დებულებებია, რომლებიც უსათუოდ უნდა იქნეს გათვალისწინებული, მაგრამ

ისინი მხოლოდ შეიცავენ საწყის პაზიციას იმ საკითხის გადასაწყვეტად – მოხდა თუ არა შეპყრობის აუცილებელი ზომის გადაცილება.

ამ საკითხზე პასუხის გასაცემად საჭიროა განვასხვაოთ ორი ჯგუფი: 1) როდესაც დანაშაულის სიმძიმის გათვალისწინებით არ შეიძლება მკვლელობასთან დაკავშირებული ზომის გამოყენება; 2) როდესაც დანაშაულის სიმძიმის გათვალისწინებით დამნაშავის შესაბყრობად შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ნებისმიერი ხერხი, რასაკვირველია, თუ ეს ხერხი საფრთხეს არ უქმნის მესამე პირის უსაფრთხოებას. ნათელია, პირველ შემთხვევაში არ დგება შესაბყრობად აუცილებელი ზომის გადაცილების საკითხი. თუ ამ შემთხვევაში დამნაშავე თავს ესხმის შემპყრობს, ხოლო ეს უკანასკნელი კლავს შესაბყრობს, მაშინ საკითხი გადაწყდება აუცილებელი მოგერიების წესის მიხედვით. „სწორედ მეორე შემთხვევაში შეიძლება დადგეს 114-ე მუხლის გამოყენების საკითხი. აქ შეპყრობისას შეიძლება არსებობდეს სამნაირი ვითარება: 1) დამნაშავე იმაღება, 2) დამნაშავე წინააღმდეგობას უწევს შემპყრობს; 3) დამნაშავე არ ცდილობს დამალვას და არ უწევს წინააღმდეგობას.

პირველ ვითარებაში დამნაშავის შეპყრობისას მისი მკვლელობა მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება, თუ მან ჩაიდინა მკვლელობა, ბანდიტიზმი, ტერორიზმი, ყაჩალობა, გაუპატიურება, გაიტაცა ადამიანი და სხვა მძიმე დანაშაული, უპირატესად ძალადობითი ხასიათისა. მხოლოდ ასეთ შემთხვევაში შეიძლება დავასკვნათ, რომ დამნაშავისათვის შესაბყრობად გამოყენებული ზომა შეესაბამება შესაბყრობი დამნაშავის მიერ ჩადენილი დანაშაულის საშიშროებას. ნათელია, ამასთან, აუცილებელია დაცულ იქნეს შესაბყრობად გამოყენებული ზომის მართლზომიერების სხვა პირობებიც.“

მეტად საგულისმო დებულებას შეიცავს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო პალატის 2001 წლის 10 მაისის განჩინება. ტყიბულის შინაგან საქმეთა განყოფილების უპნის ინსპექტორის შ.ბ. – შვილის საქმეზე განჩინებაში აღნიშნულია: „საბრალდებო დასკვნის მოსაზრება შ.ბ. – შვილის მიერ ჩადენილი კვალიფიკაცია, როგორც განზრახი მკვლელობა დამნაშავის შეპყრობისათვის აუცილებელი ზომის გადაცილებით, არასწორია. ჩადენილი ქმედების ასეთი კვალიფიკაცია, საკასაციო პალატის აზრით, ენინააღმდეგება ადამიანის უფლებათა 1950 წლის ევროპული კონვენციის მე-2 მუხლის მოთხოვნას, ვინაიდან პოლიციის მიერ ეჭვმიტანილის სიცოცხლის მოსპობა მატერიალური სამართლებრივი სიკეთის დაზიანების მცდელობით ჩადენისას დაკავების მიზნით, როდესაც ამ პირისაგან სხვა პიროვნებას არავითარი საფრთხე არ ემუქრება, საყოველთაოდ აღიარებული სიცოცხლის უფლების ხელყოფა და აშკარად ეწინააღმდეგება სამართლებრივი სიკეთის დაცვის სისხლისამართლებრივ კონცეფციას“³⁴.

თუ დამნაშავე მოკლეს შეპყრობისას შემპყრობისათვის წინააღმდეგობის გაწევისას (მეორე ვითარება), პასუხისმგებლობა შემპყრობს შეიძლება დაეკისროს როგორც 113-ე, ან 114-ე მუხლების სათაურშია.

³⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი სისხლის სამართლის საქმეებზე, №25, გვ. 218

თუ დამნაშავე არ იმაღება (მესამე ვითარება), მაშინ მისი მკვლელობისათვის პასუხისმგებლობა განსაზღვრული უნდა იქნეს მკვლლეობისათვის ასეთი დანაშაულის კვალიფიკაციის ზოგადი წესებით.

3. ამ დამნაშავის სუბიექტური მხარე ხასიათდება პირდაპირი ან არაპირდაპირი განზრახვით. შემპყრობს შეგნებული აქვს, რომ დამნაშავის შეპყრობისას თავად ჩადის მართლ-საწინააღმდეგო ქმედებას, ითვალისწინებს შესაპყრობი დამნაშავის მკვლელობის შესაძლებლობას ან გარდაუვალობას, თანაც სურს ან შეგნებულად უშვებს მკვლელობას ან გულგრილად ეკიდება ამ შედეგს. ხსენებული შედეგის გაუფრთხილებლობით დადგომა არ გამოიწვევს ამ მუხლით სისხლისამართლებრივ პასუხისმგებლობას.

4. პოლიციის თანამშროლის მიერ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას ფიზიკური იძულებით, სპეციალური საშუალებებისა და სამსახურებრივ-საშტატო იარაღის გამოყენების საკითხები გათვალისწინებულია საქართველოს კანონით პოლიციის შესახებ. ამ კანონის მე-13 მუხლით ჩამოთვლილია ის შემთხვევები, როდესაც პოლიციის თანამშრომელს უფლება აქვს, უკიდურესი ღონისძიების სახით გამოიყენოს ცეცხლსასროლი იარაღი:

- ა) მოქალაქისა და თავის დასაცავად ისეთი საფრთხისაგან, რომელიც რეალურ საფრთხეს უქმნის მათ სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას;
- ბ) ცეცხლსასროლი იარაღის წარმოების აღსაკვეთად;
- გ) მძევლების გასათავისუფლებლად;
- დ) დაკავების ან პატიმრობის ადგილიდან გაქცევის აღსაკვეთად;
- ე) მძიმე დანაშაულის აღსაკვეთად, ასეთი დანაშაულის ჩამდენი პირის დაკავებისას, თუ იგი წინააღმდეგობას უწევს პოლიციის თანამშრომელს ან შეეცდება გაქცევას;
- ვ) მოქალაქეთა ბინებზე, დაცულ ობიექტებზე, სახელმწიფო ორგანოების საზოგადოებრივი ორგანიზაციების, კერძო საკუთრების ობიექტებზე, თავადასხმის მოგერიებისას;
- ზ) მოქალაქეთა დაცვისას საშიშ ცხოველთა თავდასხმისაგან;
- თ) განგაშის სიგნალის მიცემის ან დამხარე ძალის გამოძახებისას;
- ი) სატრანსპორტო საშუალების გაჩერების მიზნით სატრანსპორტო საშუალების დაზიანებისათვის, თუ მძღოლის მოქმედება რეალურ საფრთხეს უქმნის ადამიანთა სიცოცხლეს და ჯანმრთელობას, ხოლო მძღოლი არ ემორჩილება პოლიციის თანამშრომლის არაერთგზის მოთხოვნას გაჩეროს სატრანსპორტო საშუალება.

ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენებას წინ უნდა უძლოდეს სიტყვიერი გაფრთხილება, რომ გამოყენებენ იარაღს. ხსენებული კანონით ნებადართულია გაფრთხილების გარეშე ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენება, მაგალითად დაპატიმრებულის ან პატიმრის გაქცევისას, დამნაშავის დაკავებისას ან დაპატიმრების დროს შეიარაღებული წინააღმდეგობის გაწევისას.

ამ კანონით აკრძალულია ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენება ორსულობის, მცირე-ნლოვნების, ინვალიდობის, ხანდაზმულობის აშკარა ნიშნების მქონეთა მიმართ იმ შემთხვევების გარდა, როდესაც ისინი შეიარაღებული არიან ან ჯგუფურად ესხმიან თავს, რაც საფრთხეს უქმნის მოქალაქის ან პოლიციის თანამშრომლის სიცოცხლეს.

საქართველოს სიხლისა სამართლის კოდექსის 114-ე მუხლი არ განასხვავებს პასუხისმგებლობას იმის მიხედვით, თუ ვინ ჩაიდინა ხსენებულ მუხლში აღწერილი ქმედება. ჩემი აზრით, ამ მხრივ სწორადაა გადაწყვეტილი სუბიექტების საკითხი, მაგალითად, ლატვიის რესპუბლიკის 1998 წლის სისხლის სამართლის კოდექსის 122-ე მუხლით. ამ მუხლის პირველი ნაწილის ტექსტი ისეთივეა, როგორც საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 114-ე მუხლისა, როცა მისი მეორე ნაწილით გათვალისწინებულია პასუხისმგებლობა დამნაშავის შეპყრობისას აუცილებელი ზომის გადაცილებით, რაც ჩაიდინა სახელმწიფო თანამდებობის პირმა.

მართლაც, სამართალდამცველი ორგანოს თანამშრომელს უფრო მეტი მოეთხოვება დამნაშავის შეპყრობისას. ეს მოთხოვნა დაკონკრეტებულია სხვადასხვა ნორმატიულ აქტებში. ამიტომ მიზანშეწონილი იქნება თუ ჩვენს სისხლის სამართლის კოდექსის 114-ე მუხლს ჩაემატება მეორე ნაწილი ასეთი შინაარსით: „იგივე ქმედება ჩადენილი სამართალდამცველი მუშაკის, შინაგანი ჯარის სამხედრო მოსამსახურის, მესაზღვრის ან სხვა პირის მიერ, რომლებიც ასრულებენ დანაშაულის აღკვეთისა და დამნაშავის დაკავების სამსახურების მოვალეობას, – ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთ წლამდე”.

მუხლი 115. თვითმკვლელობამდე მიყვანა

თვითმკვლელობამდე ან თვითმკვლელობის ცდამდე მიყვანა მსხვერპლისადმი
მუქარით ან სასტიკი მოპყრობით, ანდა მისი პატივის, ან ლირსების
სისტემატური დამცირებით, –

ისჯება თავისუფლების შეზღუდვით სამ წლამდე ან თავისუფლების აღკვეთით
ხუთ წლამდე.

1. ამ ბოლო წლებში საქართველოში თვითმკვლელობის და ასეთი მკვლელობის ცდის რიცხვი ზრდის შემაშფოთებელი ტენდენციით ხასიათდება. ასეთი მდგომარეობა გამოავლინა საქართველოს გენერალურმა პროკურატურამ, რომელმაც საგანგებოდ შეისწავლა ხსენებული პრობლემა. კერძოდ, 1995 წელს საქართველოში რეგისტრირებული იყო თვითმკვლელობის 147 და ასეთი მკვლელობის ცდა – 58, მთლიანად 203 შემთხვევა 1996 წელს. ეს რიცხვი შესაბამისად შეადგენდა 186 და 86 1997 წელს, 239 და 96 1998 წელს – 219 და 75, 1997 წელს – 239 და 96, 1998 წელს – 219 და 152, 1999 წელს კი 253 და 122. ასეთივე ზრდა რეგისტრირებულია ამ ბოლო წლებშიც.

რასაკვირველია, თვითმკვლელობის რიცხვის ზრდა, უპირველეს ყოვლისა, გამოწვეულია სოციალური მიზეზებით. საქართველოს გენერალური პროკურატურის ანალიზით სუიციდის განმზრახველ მოტივთა შორის უპირატეს როლს ასრულებს უაღრესად მძიმე ოჯახური პირობები და მატერიალური გაჭირვება. ამ მოტივით თვითმკვლელობა ან თვითმკვლელობის ცდა ჩაიდინა 281 პირმა (47,7%). სხვა მოტივებიდან აღსანიშნავია მძიმე ავადმყოფობა და მათ შორის საჭირო სახსრების უქონლობა – 64, ოჯახური კონფლიქტი – 51.

შეიძლება დავეთანხმოთ იმ ავტორებს, რომ თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში განზრახული მორალური ბრალი მიუძლვის ახლობელთა წრეს, რადგანაც ისინი არ იჩენენ სათანადო გულისხმიერებას, ყურადღებას სასიკვდილოდ განნირული ადამიანის მიმართ. თვითმკვლელობის გადაწყვეტილებას თავად მისი აღმასრულებელი ღებულობს. სწორედ ამის გამო მასთან დაახლოებული პირის პასუხისმგებლობის საკითხი მხოლოდ მაშინ წარმოიშობა, თუ დადგენილია თვითმკვლელობამდე მიყვანის ფაქტი, ე.ი. როდესაც დამნაშავე თავისი მოქმედებით ისეთ მდგომარეობას შეუქმნის მეორე პირს, რომ იგი გამოსავალს თვითმკვლელობაში ხედავს.

2. ნინათ მოქმედი სისხლის სამართლის კოდექსის შესაბამისი 110-ე მუხლით შეზღუდული იყო იმ პირთა წრე, რომელთაც ეკისრებოდათ პასუხისმგებლობა თვითმკვლელობამდე მიყვანისათვის. პასუხისმგებლობა ეკისრებოდა მხოლოდ იმ პირს, რომელზეც თვითმკვლელობის ჩამდენი მატერიალურად, სამსახურებრივად, ან სხვაგვარად იყო დამოკიდებული. ასეთი შეზღუდვა აღარაა გათვალისწინებული 115-ე მუხლით. ამის შედეგად გაფართოვდა ამ მუხლის გამოყენების სფერო, ცხადია, მოქალაქეთა სიცოცხლის უფრო უკეთ დაცვის მიზნით.

3. კანონი არ ითვალისწინებს თვითმკვლელობამდე მიყვანისას დაზარალებულის პიროვნების რაიმე თავისებურებას, მაგრამ თუ ეს დანაშაული ჩადენილია არასრულწლოვნის მიმართ, ქმედების საშიშროება უფრო მეტია. ეს გარემოება უნდა გაითვალისწინოს სასამართლომ სასჯელის დანიშვნისას.

4. თვითმკვლელობამდე მიყვანა გამოიხატება იმ მოქმედების ჩადენით, რამაც დაზარალებულს გადააწყვეტინა ხელი აეღო საკუთარ სიცოცხლეზე.

115-ე მუხლით პასუხისმგებლობისათვის აუცილებელია, რომ მუქარამ ან სასტიკმა მოპყრობამ, ანდა მისი პატივის ან ღირსების დამცირებამ გამოიწვიოს თვითმკვლელობა ან თვითმკვლელობის ცდა. დაზარალებულის მოქმედებას, რაც გამოიხატა თვითმკვლელობის მომზადებაში, არ აქვს დამოუკიდებელი სისხლისამართლებრივი მნიშვნელობა. საქმე ისაა, რომ კანონი ასეთ მომზადებას არ ითვალისწინებს ამ დანაშაულის შედეგთა შორის. თავისთავად, მუქარა ან სასტიკი მოპყრობა, ანდა პატივისა და ღირსების დამცირება სისხლისამართლებრივ პასუხისმგებლობას იწვევს, თუ ეს სისხლის სამართლის კანონითაა გათვალისწინებული.

5. ამ დანაშაულის ობიექტური მხარის აღწერისას კანონმდებელმა მიუთითა მისი ჩადენის ხერხები, ესენია: ა) მუქარა; ბ) სასტიკი მოპყრობა; გ) პატივისა და ღირსების სისტემატური დამცირება.

მუქარას შინაარსის მიხედვით სხვადასხვა სახე აქვს. ქმედების თვითმკვლელობამდე მიყვანად კვალიფიკაციისათვის მნიშვნელობა არა აქვს იმას, თუ რით იმუქრება დამნაშავე: სიკვდილით ან ჯანმრთელობის დაზიანებით; იმ ცნობებს გამარტინებით, რომლის გამუღლავნება არ სურს დაზარალებულს; სამსახურიდან უკანონოდ დათხოვნით, ბავშვის მოტაცებით ან გამოსახლებით და ა.შ. მუქარის თვითმკვლელობამდე მიყვანის საშუალებად მიჩნევისათვის მნიშვნელობა აქვს არა მარტო მის შინაარსს, არამედ მის ხანგრძლივობასაც. გასათვალისწინებელია ისიც, თუ როგორ აღიქვამს დაზარალებული ამ მუქარას.

სასტიკი მოპყრობა ნიშნავს დაზარალებულისადმი დამნაშავის უსულეულო, უხეშ დამოკიდებულებას, რასაც სისტემატური ხასიათი აქვს. სასტიკი მოპყრობა ფართო მოცულობის შეფასებითი ცნებაა. იგი მოიცავს სხვადასხვა ქმედებას, რომელიც დაზარალებულს ფიზიკურად და ფსიქიკურად ტანჯავს (ცემა, გვემა). ცხოვრების საარსებო საშუალებების აღკვეთა, თავისუფლების შეზღუდვა, სახლიდან განდევნა და ა.შ.

პატივისა და ღირსების სისტემატური დამცირება შეიძლება გამოიხატოს გამუდმებულ შეურაცხყოფაში, ცილისწამებაში, დაზარალებულის ფიზიკური ნაწილის ცინიკურ დაცინგაში და ა.შ.

6. თუ დაზარალებულმა თვითმკვლელობა ჩაიდინა სათანადო უფლებამოსილების მქონე პირის მართლზომიერი მოქმედების პასიურად (მაგალითად, პასუხისმგებლობაში მიცემით კანონიერად დამუქრება), მაშინ 115-ე მუხლის შეფასება გამორიცხულია.

7. თვითმკვლელობამდე მიყვანისას თავად დაზარალებულის მოქმედების ხასიათი

შესაძლებლობას იძლევა გადავწყვიტოთ ის საკითხი, არსებობს თუ არა მიზეზობრივი კავშირი დამნაშავის მოქმედებასა და თვითმევლელობას შორის. ასეთი მოქმედება წარმოადგენს მიზეზობრივი კავშირის შემადგენლობას რომლს. ნებისმიერ შემთხვევაში უნდა დადგინდეს, რომ თვითმევლელობა ან მისი მცდელობა შედეგია ამ დანაშაულის სუბიექტის მოქმედებისა.

სუბიექტური მხრივ თვითმევლელობამდე მიყვანა შეიძლება მოხდეს მხოლოდ განზრახვის ფორმით. ზოგიერთი კრიმინალისტის აზრით, პირდაპირი განზრახვით დაზარალებულის თვითმევლელობამდე მიყვანა უნდა დაკავალიფიცირდეს განზრახ მევლელობად. ასეთი მოსაზრება სწორი არ უნდა იყოს. საქმე ისაა, რომ 115-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ობიექტური მხარე განსხვავდება განზრახი მევლელობისათვის დამახასიათებელი ობიექტური მხარისაგან. 115-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისას დამნაშავე უშუალოდ არ ჩადის მოქმედებას, რომელიც დაზარალებულის სიკვდილს იწვევს, სიცოცხლეს უშუალოდ ისპობს თავად დაზარალებული.

მართალია, დაზარალებულის თვითმევლელობამდე მიყვანა შესაძლებელია გაუფრთხილებლობითაც, მაგრამ სსკ-ის მე-10 მუხლის მე-4 ნაწილის ძალით, სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა გაუფრთხილებლობის შემთხვევაში 115-ე მუხლით ვერ დადგება, ვინაიდან გაუფრთხილებლობით ჩადენილი ქმედება მხოლოდ მაშინ ჩაითვლება დანაშაულად, თუ ამის შესახებ პირდაპირ მითითებულია შესაბამის მუხლში, რასაც ამ შემთხვევაში ადგილი არა აქვს.

8. შეურაცხის თვითმევლელობაზე დაყოლიერია განიხილება, როგორც შუალობითი ამ-სრულებლობა და დაკავალიფიცირდება შესაფერისი მუხლით განზრახ მევლელობად.

9. თვითმევლელობამდე მიყვანის სუბიექტი შეიძლება იყოს როგორც ის, ვისთანაც დაზარალებული იმყოფებოდა სამსახურებრივ, მატერიალურ ან სხვაგვარ დამოკიდებულებაში, ისე სხვაც.

საქართველოს 1960 წლის სისხლის სამართლის კოდექსის 109-ე მუხლით ერთობ შეზღუდული იყო იმ პირთა წრე, რომლებიც პასუხს აგებდნენ აღნიშნული მუხლით გათვალისწინებული ქმედებისათვის. ასეთებად მიჩნეული იყვნენ დამნაშავისაგან მატერიალურად, სამსახურებრივად ან სხვაგვარად დამოკიდებული. საქართველოს 1999 წლის სისხლის სამართლის კოდექსის 115-ე მუხლით ამ დანაშაულის სუბიექტთა ასეთი შეზღუდვა აღარაა გათვალისწინებული. ეს გარემოება სრულიადაც არ ასაბუთებს მოხსენიებულ სუბიექტთა პასუხისმგებლობას, პირიქით, მათ უფრო მეტი პასუხისმგებლობა უნდა დაეკისროთ. ამიტომ მიზანშეწონილია 115-ე მუხლი ორ ნაწილად გაიყოს. ამ მუხლის პირველ ნაწილში ასახული იქნება 115-ე მუხლის ამჯამინდელი რედაქცია, ხოლო დამატებული, მე-4 ნაწილი ასე ჩამოყალიბდება: „იგივე ქმედება, ჩადენილი დამნაშავისგან მატერიალურად, სამსახურებრივად ან სხვაგვარად დამოკიდებული პირის მიერ ან ორი ან მეტი პირის მიმართ, – ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთ წლამდე.

მუხლი 116. სიცოცხლის მოსამართის გაუფრთხილებლობით

1. სიცოცხლის მოსპობა გაუფრთხილებლობით, –

ისჯება თავისუფლების შეზღუდვით ვადით ხუთ წლამდე ან
თავისუფლების აღკვეთით იმავე ვადით.

2. იგივე ქმედება, ჩადენილი ორი ან მეტი პირის მიმართ, –

ისჯება თავისუფლების შეზღუდვით ვადით ხუთ წლამდე ან
თავისუფლების აღკვეთით ვადით ერთიდან შვიდ წლამდე.

1. საზოგადოებრივი აზრი „მკვლელობის“ და „მკვლელის“ ცნებებს უკავშირებს სიკვდილის განზრას გამოწვევას. ეს იმას ნიშნავს, რომ მკვლელობა შეიძლება მხოლოდ განზრას იქნას ჩადენილი. ამის გამო კანონმდებელმა მკვლელობის შემადგენლობისაგან გამიჯნა სიცოცხლის მოსპობა გაუფრთხილებლობით.

2. სიცოცხლის მოსპობა გაუფრთხილებლობით შეიძლება მოხდეს როგორც თვითმედოვნებით, ისე დაუდევრობით. 116-ე მუხლით გათვალისწინებული არაა დიფერენცირებული პასუხისმგებლობა გაუფრთხილებლობის ხსენებული სახეების მიხედვით. თუმცა სხვა თანაბარი პირობების არსებობისას სიცოცხლის მოსპობა თვითმედოვნებით უფრო მკაფრად დაისჯება, ვიდრე ასეთივე ქმედება დაუდევრობით ჩადენილი.

საზოგადოდ სიცოცხლის მოსპობა გაუფრთხილებლობით შედეგია უხეში უდისციპლინობის, უყურადღებობისა და წინდაუხედაობისა. რასაკვირველია, ასეთი დანაშაულის საშიშროება უფრო ნაკლებია განზრას მკვლელობასთან შედარებით, მაგრამ ეს სრულიადაც არ იძლევა იმის საფუძველს, რომ ჯეროვნად არ შეფასდეს გაუფრთხილებლობის შედეგად გამოწვეული სიკვდილის საშიშროება.

3. თვითმედოვნების დროს სუბიექტი ითვალისწინებს მისი მოქმედების შედეგად ადამიანის სიცოცხლის მოსპობის აპსტრაქტულ საფრთხეს, გაცნობიერებული აქვს, რომ საზოგადო შეიძლება მოჰყვეს სასისკვდილო შედეგი. მაგრამ იმავდროულად დარწმუნებულია, რომ მოცემულ შემთხვევაში ასეთი შედეგი არ დადგება. მისი ასეთი რწმენა ემყარება ისეთ გარემოებებს, რომლებმაც, მისი ვარაუდით, უნდა ააცდიონ მავნე შედეგი. სუბიექტის ასეთი უსაფუძვლო რწმენა შეიძლება პირობადებული იყოს ან იმით, რომ იგი გადაჭარბებულად აფასებს საკუთარ ძალებს და ნიჭს, ანდა იმით, რომ არასწორად აფასებს ბუნების ძალების და მესამე პირთა მოქმედებას.

4. თვითმედოვნებით გამოწვეული სიკვდილი უნდა განვასხვაოთ არაპირდაპირი განზრახვით ჩადენილი მკვლელობისაგან. ამისათვის საოვალავში უნდა ვიქონიოთ ის, რომ:

ა) თვითმედოვნებისას დამნაშავე ითვალისწინებს სიკვდილის შესაძლებლობას ანალოგიურ და არა მოცემულ, კონკრეტულ შემთხვევაში. არაპირდაპირი განზრახვისას კი დამ-

ნაშავე ითვალისწინებს სიკვდილის დადგომის შესაძლებლობას სწორედ მოცემულ, კონკრეტულ შემთხვევაში.

ბ) თვითიმედოვნებისას დამნაშავე იმედოვნებს დაზარალებულის სიკვდილის თავიდან აცილებას. არაპირდაპირი განზრახვისას კი დამნაშავე არავითარ ზომას არ ლეპულობს დაზარალებულის სიკვდილის თავიდან ასაცდენად, არ სურს, მაგრამ შეგნებულად უშვებს ამ შედეგს ან გულგრილად ეკიდება მის დადგომას.

5. თვითიმედოვნებით მოქმედ დამნაშავეს შეიძლება შედეგის თავიდან ასაცდენად ერთბაშად რამდენიმე ფაქტორის იმედი ჰქონდეს, კერძოდ, ერთი მხრით, საკუთარი დახელოვნებისა და გამოცდილებისა, ხოლო, მეორე მხრივ, დაზარალებულის მოქმედებისა.

ჩ. სტუმრად იყო ფ-სთან. ცოტა რომ შეზარხოშდნენ, იმ ხანებში ნანახი კინოსურათის ზეგავლენით, გადაწყვიტეს ნერვების გამოსაცდელი ექსპერიმენტი ჩაეტარებინათ. ამ მიზნით ჩ. დაჯდა სკამზე კედელთან და ფ.-მ მონინააღმეგე მხრიდან ორჯერ გაისროლა მისი მიმართულებით მცირეეაღიბრიანი შაშხანა. შემდეგ მათ ადგილები შეიცვალეს და გაისროლა უკვე ჩ.-მ. ტყვია თვალში მოხვდა ფ-ს, რომელიც იქვე მკვდარი დაეცა. ჩ. არ უშვებდა ფ.-ს სიკვდილის შესაძლებლობას, მას არ ჰქონდა ასეთი შედეგის განხორციელების ევენტუალური განზრახვა, რადგან იმედი ჰქონდა თავისი უნარისა და გამოცდილებისა (კარგი მსროლელი იყო); ამავე დროს სავსებით დარწმუნებული იყო, რომ ფ. ისეთსავე თადაჭრილობას გამოიჩინდა, როგორც მან (ჩ.-მ) გამოიჩინა და ტყვიის გასროლის მომენტში არ გაინძრეოდა. მაგრამ ჩ.-ს ვარაუდი უსაფუძვლო აღმოჩნდა, ჩ.-მ უხეშად დაარღვია გამაფრთხილებელი წესები, იგი მოქმედებდა თვითიმედოვნებით და რსფსრ უმაღლესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიამ სავსებით მართებულად დააკვალიფიცირა ჩ.-ს მოქმედება გაუფრთხილებლობით მკვლელობად.

6. გაუფრთხილებლობითი ბრალის მეორე სახის – დაუდევრიბის დროს დამნაშავის წინაშე არ წარმოიშობა დაზარალებულის სიკვდილის შესაძლებლობის საკითხი. დაუდევრობისას პირს უნდა გაეთვალისწინებინა და შეეძლო კიდეც გაეთვალისწინებინა, რომ მის ქმედებას შედეგად შეიძლება მოყოლოდა დაზარალებულის სიკვდილი. მაგალითად, ექთანი ყურადღების მოდუნების გამო ავადმყოფს წამლის ნაცვლად ძლიერ მოქმედ შხამს აძლევს. პირი რევოლვერს წმენდს, არ შეამოწმა იგი, ამის შედეგად მოხდა გასროლა, რამაც სხვა ადამიანის სიკვდილი გამოიწვია.

შესაძლებელია მოხდეს ისე, რომ დამნაშავეს, რომელსაც ბრალი მიუძლვის გაუფრთხილებლობით მკვლელობაში, დანაშაულებრივი შედეგის განხორციელებაში ხელი შეუწყოდაზარალებულის გაუფრთხილებელმა მოქმედებამ. რასაკვირველია, ამ გარემოებას სასამართლო გაითვალისწინებს დამნაშავისათვის სასჯელის დანიშვნისას.

ზოგჯერ დაზარალებულის გაუფრთხილებლობას ისეთი ხასიათი აქვს, რომ პირის მოქმედებასა და დაზარალებულის სიკვდილს შორის მიზეზობრივი კავშირის გათვალისწინება და შედეგის აცდენა შეუძლებელია. აქ იგულისხმება დაზარალებულის უხეში

გაუფრთხილებლობა. ასეთ ვითარებაში დაზარალებულის სიკვდილისათვის პირს არ დაეცისრება სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობა.

7. მიზეზობრივი კავშირის არსებობა აუცილებელია, როდესაც დაზარალებულს სიცოცხლეს უსპობენ ცემით ან სხეულის დაზიანებით, აგრეთვე დაზარალებულის სიკვდილისას, რაც გამოიწვია თავში მუშტის ძლიერად ჩარტყმამ ან დაცემამ, რის გამოც დაზარალებულმა თავი დაჰკრა მაგარ საგანს (ასფალტს ან ქვიან გრუნტს, კიბის საფეხურს და ა.შ.). ასეთ შემთხვევებში ზოგჯერ რთულდება ბრალის ფორმის დადგენა და შესაბამისად ჩადენილი ქმედების კვალიფიკაცია. ქმედება ჩაითვლება გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობად, თუ დამნაშავეს განზრას დარტყმისას შეეძლო და უნდა გაეთვალისწინებინა დაზარალებულის სიკვდილის შესაძლებლობა. თუ მითითებული გაუფრთხილებლობის სუბიექტური და ობიექტური კრიტერიუმები არ არსებობს, დამნაშავემ პასუხი უნდა აგოს მხოლოდ განზრას ცემისათვის.

8. გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობა უნდა გავმიჯნოთ სიკვდილის შემთხვევით გამოწვევისაგან. სიკვდილისათვის პასუხისმგებლობა არ წარმოიშობა, თუ პირი ითვალისწინებდა სხვა ადამიანის სიკვდილის გამოწვევის შესაძლებლობას, არ სურდა ეს, მიიღო ყველა ზომა სიკვდილის თავიდან ასაცილებლად. ამის მიუხედავად, სასიკვდილო შედეგი მაინც დადგა, მაგრამ ეს შედეგი განხორციელდა მისგან დამოუკიდებელი მიზეზების გამო. ასევე არ დაეცისრება პირს პასუხისმგებლობა, თუ იგი არ ითვალისწინებდა, არ შეეძლო და არც უნდა გაეთვალისწინებინა სხვა ადამიანის სიკვდილი. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში ობიექტური (უნდა გაეთვალისწინებია) და სუბიექტური (შეეძლო) კრიტერიუმის არსებობა ამ ქმედების შესაფასებლად შესაძლებელს ხდის სწორად გავმიჯნოთ სიცოცხლის მოსპობა დაუდევრობით და სიკვდილის შემთხვევით გამოწვევა.

9. სიცოცხლის მოსპობა გაუფრთხილებლობით შეიძლება ისეთ მოქმედებასთან იყოს დაკავშირებული, რომელიც თვით არის სისხლის სამართლის კანონით დასჯადი. საამისოდ ერთ-ერთ მაგალითად შეიძლება დავასახელოთ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 119-ე მუხლით გათვალისწინებული ქმედება. ეს მუხლი ითვალისწინებს ჯანმრთელობის განზრას მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანებას, რამაც გაუფრთხილებლობით გამოიწვია სიცოცხლის მოსპობა. ამ შემთხვევაში საქმე გვაქვს შერეულ ბრალთან და შესაბამისად ორ შედეგთან – ძირითადი შედეგი (ჯანმრთელობის განზრას მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება) და დამატებითი შედეგი (გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობა). ამ მუხლით პასუხისმგებლობა უფრო მკაცრია, ვიდრე 116-ე მუხლით. გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობისათვის დამნაშავე უნდა დაისაჯოს 119-ე მუხლით. ანალოგიურად უნდა გადაწყდეს ეს საკითხი, როდესაც საქმე ეხება უკანონო აბორტს, რამაც გაუფრთხილებლობით გამოიწვია სიცოცხლის მოსპობის ქმედება (133-ე მუხლის მესამე ნაწილი), ატომური ენერგეტიკის ობიექტზე უსაფრთხოების ნესტის დარღვევა, რამაც გაუფრთხილებლობით გამოიწვია ადამიანის სიცოცხლის მოსპობა (241-ე მუხლის მე-2 ნაწილი) და

ფანაზაული ადამიანის წინააღმდეგ

ა.შ. საერთოდ 114-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული საჭიროა გავმიჯნოთ სხვა დანაშაულთაგან, რომლის ერთ-ერთი შესაძლებელი შედეგია სიცოცხლის მოსპობა გაუფრთხილებლობით სპეციალური წესების, მაგალითად, საგზაო მოძრაობისა და სატრანსპორტო საშუალებით ექსპლუატაციის წესების დარღვევით.

10. კანონმდებელმა 116-ე მუხლის მეორე ნაწილით ამ დანაშაულის დამამდიმებელ გარემოებად მიიჩნია ამ ქმედების ჩადენა ორი ან მეტი პირის მიმართ. ერთი ადამიანის სიცოცხლის მოსპობა, ხოლო მეორის ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე ან მძიმე დაზიანება (ორივე შემთხვევაში გაუფრთხილებლობით) დაკვალიფიცირდება ერთობლიობით 116-ე მუხლის პირველი ნაწილით და 124-ე მუხლით.

თავი XX

დანაშაული ჯამრთელობის ნინაღვაზე

მუხლი 117. ჯამრთელობის განზრას მძიმე დაზიანება

1. ჯანმრთელობის განზრას მძიმე დაზიანება, ესე იგი სხეულის დაზიანება, რომელიც სახიფათოა სიცოცხლისათვის ანდა გამოიწვია მხედველობის, სმენის, მეტყველების ან რომელიმე ორგანოს ან მისი ფუნქციის დაკარგვა, ფსიქიკური ავადმყოფობა, ორსულობის შეწყვეტა, სახის ნარუშლელი დამახინჯება ან ჯანმრთელობის სხვაგვარი ისეთი დაზიანება, რომელიც სახიფათოა სიცოცხლისათვის და დაკავშირებულია საერთო შრომისუნარიანობის მყარ, არანაკლებ ერთი მესამედით დაკარგვასთან ან ნინასწარი შეცნობით პროფესიული შრომისუნარიანობის სრულ დაკარგვასთან,—

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ერთიდან რვა წლამდე.

2. იგივე ქმედება ჩადენილი:
 - ა) ორი ან მეტი პირის მიმართ;
 - ბ) დამნაშავისათვის ნინასწარი შეცნობით ორსული ქალის მიმართ;
 - გ) დაზარალებულის ან მისი ახლო ნათესავის სამსახურებრივ საქმიანობასთან ან საზოგადოებრივი მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით;
 - დ) დამნაშავისათვის ნინასწარი შეცნობით არასრულწლოვნის, უმწეო მდგომარეობაში მყოფის ანდა დამნაშავეზე მატერიალურად ან სხვაგვარად დამოკიდებულის მიმართ;
 - ე) მძევლად ხელში ჩაგდებასთან დაკავშირებით;
 - ვ) განსაკუთრებული სისასტიკით;
 - ზ) ისეთი საშუალებით, რომელიც განზრას უქმნის საფრთხეს სხვის სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას;
 - თ) ჯგუფურად;
 - ი) ანგარებით ან შეკვეთით;
 - კ) ხულიგნური ქვენაგრძნობით;
 - ლ) სხვა დანაშაულის დაფარვის ან მისი ჩადენის გაადვილების მიზნით;

- მ) რასობრივი, რელიგიური, ეროვნული ან ეთნიკური შეუწყნარებლობის გამო;
- ნ) დაზარალებულის სხეულის ორგანოს, ორგანოს ნაწილის, ქსოვილის გადანერგვის ან სხვაგვარად გამოყენების მიზნით;
- ო) არაერთგზის;
- პ) იმის მიერ, ვისაც ადრე ჩადენილი ჰქონდა ამ კოდექსის 108-ე ან 109-ე მუხლით გათვალისწინებული მკვლელობა, –

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთიდან თორმეტ წლამდე.

ჯანმრთელობის განზრახ დაზიანება (მძიმე, ნაკლებად მძიმე, მსუბუქი) ერთ-ერთ ყველაზე გავრცელებულ დანაშაულთა რიცხვს განეკუთვნება.

საქართველოს 1960 წლის სისხლის სამართლის კოდექსისაგან განსხვავებით, რომელ-შიც ამ კატეგორიის დანაშაულთა დასახასიათებლად გამოიყენებოდა ტერმინი „სხეულის დაზიანება“, ახალმა კოდექსმა შემოიღო „ჯანმრთელობის დაზიანების“ ცნება. ეს გასაგებიცაა. სხეულის დაზიანება სიტყვა-სიტყვითი მნიშვნელობით გულისხმობს სხეულის ანატომიური მთლიანობის დარღვევას. ჯანმრთელობის დაზიანება კი შეიძლება მოხდეს სხეულის ანატომიური მთლიანობის დარღვევის გარეშეც.

ცნება – „ჯანმრთელობის დაზიანება“ თავის თავში მოიცავს დანაშაულის ობიექტზე მინიშნებასაც. განსახილველ დანაშაულთა ობიექტს ადამიანის ჯანმრთელობა წარმოადგენს. ამასთან ჯანმრთელობა ამ შემთხვევაში არ უნდა გავიგოთ მხოლოდ ბიოლოგიურ მოვლენად. ჯანმრთელობას დიდი სოციალური მნიშვნელობაც აქვს. მასზეა დამოკიდებული ადამიანის შრომისუნარიანობა, შემოქმედებითი შესაძლებლობები და ა. შ.

დანაშაულის ობიექტს სხვა ადამიანის ჯანმრთელობა წარმოადგენს. საკუთარი ჯანმრთელობის დაზიანება სისხლისამართლებრივი წესით არ ისჯება. ჯანმრთელობა ადამიანის კუთვნილი სიკეთეა და მას უფლება აქვს თავისი შეხედულებისამებრ განკარგოს იგი. თუმცა, ასეთი ქმედების გასაკიცხაობა ეჭვს არ იწვევს. საკუთარი ჯანმრთელობის დაზიანება მხოლოდ მაშინ დაისჯება, თუ ჩადენილია რაიმე საზოგადოებრივად საზიანო მიზნის განსახორციელებლად. მაგალითად, სამხედრო სამსახურისაგან თავის არიდების მიზნით.

ადამიანის ჯანმრთელობა სისხლისამართლებრივი დაცვის ობიექტს წარმოადგენს მთელი მისი სიცოცხლის განმავლობაში–დაბადებიდან სიკვდილამდე. მნიშვნელობა არა აქვს დაზარალებულის ასაკს, მისი ჯანმრთელობის მდგომარეობას დაზიანების მომენტში და ა. შ.

ჯანმრთელობის დაზიანების შემადგენლობანი მატერიალურ შემადგენლობათა რიცხვს განეკუთვნებიან. დანაშაულის დამთავრებულად ცნობისათვის აუცილებელია განსაზღვრული შედეგის დადგომა. თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა დადგინდეს მიზეზობრივი კავშირი მოქმედებასა (უმოქმედობასა) და დამდგარ შედეგს შორის.

მიზეზობრივი კავშირის საკითხის გადაწყვეტისათვის განსახილველი კატეგორიის საქმეებზე დიდი მნიშვნელობა აქვს ექსპერტიზის დასკვნის სწორ შეფასებას. ექსპერტი განსაზღვრავს დაზიანების ხანდაზმულობას, რომლის საფუძველზე წინასწარი გამოძიება და სასამართლო ადგენს, არის თუ არა მიზეზობრივი კავშირი დამნაშავის მოქმედებასა და დამდგარ შედეგს შორის. სასამართლო პრაქტიკაში ეს საკითხი უმეტესად სწორად წყდება. თუმცა, გვხვდება შემთხვევები, როცა სათანადო ყურადღება არ ექცევა იმ საკითხის გარკვევას, დამდგარი შედეგი-ჯანმრთელობის დაზიანება დამნაშავის მოქმედებამ გამოიწვია, თუ დაზარალებულმა მანამდე ან მის შემდეგ მიიღო.

კრწანისი-მთაწმინდის რაიონულმა სასამართლომ მსჯავრი დასდო ო. მ-დეს საქართველოს 1960 წლის სსკ-ის III-ე მუხლის პირველი ნაწილით (საქმე №0500811) 2000 წლის 12 მაისს, ჩხუბის დროს მან ჯანმრთელობა დაუზიანა მ. ხ-ძეს. სისხლის სამართლის საქმის აღძვრისთანავე ჩატარდა დაზარალებულის სასამართლო-სამედიცინო შემოწმება. შემოწმების აქტით „მ. ხ-ძის სხეულზე გარეგნულად არსებული დაზიანების: ნაჭდევების, სისხლ-ჩატევების და უსწორო კიდეებინი გაკერილი ჭრილობების სახით... მიეკუთვნა მსუბუქ ხარისხს, რასაც შედეგად მოჰყვა ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლა“. შემდეგ დაინიშნა ექსპერტიზა, რომლის დასკვნაც სასამართლო-სამედიცინო შემოწმების აქტში მოცემული დასკვნის ანალოგიურია. გამოძიების დამთავრებისას დაზარალებულმა ხ-ძემ მოითხოვა განმეორებითი ექსპერტიზის ჩატარება. ექსპერტიზის დასკვნაში მოცემულია დიაგნოზი: „თავის ტვინის შერყევის შემდგომი მდგომარეობა, ცენტრალური ნერვული სისტემის ორგანული დაზიანების ნიშნები, ვეგეტო-სისხლძარღვოვანი დისტროფია, ასთენიური სინდრომი. აღნიშნული დაზიანებები ... მიეკუთვნება დაზიანებათა ნაკლებად მძიმე ხარისხს, რასაც შედეგად მოჰყვა ჯანმრთელობის ხანგრძლივი მოშლა“. სწორედ ეს დასკვნა დაედო საფუძვლად ო. მ-დეს პასუხისმგებლობას სისხლის სამართლის კოდექსის III-ე მუხლის I ნაწილით – სხეულის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანებისათვის.

ბოლო ექსპერტიზის დასკვნა გაცემულია გამოძიების დამთავრებისას, ე. ი. შემთხვევიდან დიდი ხნის შემდეგ და არსებითად განსხვავდება წინა ორისაგან. ამიტომ სასამართლოს განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმო მიზეზობრივი კავშირის საკითხის გარკვევისათვის. კერძოდ, უნდა დადგენილიყო ხ-ძემ, რომელიც წინაგან საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელი იყო, შემთხვევის დღეს, მ-დესთან ჩხუბის დროს მიიღო დასკვნაში დაფიქ-სირებული დაზიანებები, თუ მას შემდეგ, რადგან ჩხუბის დროს მიღებული დაზიანებები ორჯერ განისაზღვრა, როგორც მსუბუქი ხარისხის. საჭირო იყო ბოლო დასკვნაში დაფიქ-სირებულ დაზიანებათა ხანდაზმულობის გარკვევა, რაც სასამართლოს ყურადღების მიღმა დარჩა. პირველ ორ დასკვნაში ხაზგასმით არის მითითებული, რომ დაზიანება „ხანდაზმულობით არ ეწინააღმდეგება საქმის გარემობებში მითითებულ თარიღს“. ექსპერტიზის ბოლო დასკვნა კი ხანდაზმულობაზე ასეთ მითითებას არ შეიცავს.

მეორე მაგალითი: 2000 წლის 29 იანვარს ო. ნ-შვილმა ურთიერთშელაპარაკების დროს

ფიზიკურად შეურაცხყო ა. ხ-შვილი. ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, დაზარალებულს დაუდგინდა დიაგნოზი: მარცხენა თვალის ლორწოვნის ქვეშ სისხლჩაქცევა, ბალურა გარსის შერყვნის შემდგომი პოსტტრამეული მდგომარეობა, ორივე თვალის მაკულოდისტროფია. დაზიანება განისაზღვრა, როგორც ნაკლებად მძიმე ხარისხის, რასაც შედეგად მოჰყვა ჯანმრთელობის ხანგრძლივი მოშლა. ექსპერტიზის მიერ იგნორირებული იქნა მისთვის დასმული მეორე კითხვა დაზიანების ხანდაზმულობის განსაზღვრისათვის. ამის გარკვევას კი არსებითი მნიშვნელობა ჰქონდა დამნაშავის მოქმედებასა და დამდგარ შედეგს შორის მიზიზობრივი კავშირის საკითხის სწორი გადაწყვეტისათვის. საქმეში არსებობდა მონაცემები, რომ დაზარალებული ა. ხ-შვილი რამდენიმე წელია დაავადებული იყო მაკულოდისტროფით. სხვადასხვა დროს მყურნალობის კურსს გადიოდა აკად. 6. ყიფშიძის სახელობის ცენტრალური კლინიკური საავადმყოფოს თვალის კლინიკის გამგე ლ. ბ-ძესთან, კლინიკის ექიმ ლ. მ-შვილთან, სხვა ექიმებთან. ბრალდებულის დამცველი მოითხოვდა განმეორებითი ექსპერტიზის დანიშვნას და ა. ხ-შვილის მაკულოდისტროფით დაავადების ხანდაზმულობის განსაზღვრას, ასევე ექიმების ლ. ბ-ძისა და ლ. მ-შვილის დაკითხვას. წინასწარი გამოძიების მიერ შუამდგომლობა უსაფუძვლოდ იქნა უარყოფილი (ვაკე-საბურთალოს რაიონული სასამართლო, საქმე №7500017).

ჯანმრთელობის დაზიანება შეიძლება განხორციელდეს სხვადასხვაგვარი მოქმედებით. კვალიფიკირისათვის არა აქვს მნიშვნელობა, თუ რა ხასიათის მოქმედებას მიმართა დამნაშავემ – მექანიკურ, თერმულ, ქამიურ თუ ფსიქიკურ და ა. შ. ზემოქმედებას. დანაშაულის ჩადენის საშუალებამ შეიძლება გავლენა მოახდინოს მხოლოდ სასჯელის ზომის განსაზღვრაზე. როგორც წესი, სასამართლოები ნაკლებად მკაცრ სასჯელს მიმართავენ მაშინ, როცა დაზიანება მოხდა ხელის, მუშტის, ქვის ჩარტყმით. იგივე ხარისხის დაზიანება ცეცხლსასროლი ან ცივი იარაღის გამოყენებით უფრო მკაცრად უნდა დაისაჯოს.

ზედმეტად ლმობიერი სასჯელი შეუფარდა ვაკე-საბურთალოს რაიონულმა სასამართლომ ფ. ბ-ძეს, რომელსაც მსჯავრი დაედო საქართველოს სსკ-ის 236-ე მუხლის I და II ნაწილებით და 111-ე მუხლის I ნაწილით (საქმე №0798849).

1998 წლის 22 დეკემბერს ფ. ბ-ძე ავტომანქანით მოძრაობდა ქ. თბილისში, ვაჟა-ფშაველას გამზირის მიმართულებით. იგი უმიზეზოდ აუხირდა ერთ-ერთი კორპუსის მიმდებარე ტერიტორიაზე გაჩერებული ავტომანქანის მძლოლს – დ. ო-შვილს და მოსთხოვა გადაეყენებინა ავტომანქანა, რათა გვერდი აევლო მისთვის. ამ ნიადაგზე მათ შორის მოხდა შეკამათება, რომლის დროსაც ფ. ბ-ძემ ამოიღო ცეცხლსასროლი იარაღი, რასაც ნებართვის გარეშე ატარებდა და ორჯერ ესროლა დ. ო-შვილს. ერთი ტყვია მას მოხვდა მარცხენა ხელში, ხოლო მეორე ფეხში. ო-შვილმა მიიღო სხეულის ნაკლებად მძიმე დაზიანება ჯანმრთელობის ხანგრძლივი მოშლით. ფ. ბ-ძე ერთი წლის განმავლობაში იმაღლებოდა საქართველოს ფარგლებს გარეთ.

2000 წლის 9 მარტს, 23 საათზე ის მივიდა მევობარ გოგონასთან – ნ. ა-ვასთან სახლში. ა-ვამ ბ-ძეს კარი არ გაუღო, რამაც იგი გააღიზიანა. ბ-ძესა და ხმაურზე გამოსულ ა-ვას მეზობელ – დ. ბ-შვილს შორის მოხდა შელაპარაკება, რომლის დროსაც ბ-ძემ ცეცხლსას-როლი იარაღით ფეხში დაჭრა ბ-შვილი.

სასამართლომ ფ. ბ-ძეს საბოლოოდ მოსახდელად განუსაზღვრა ორი წლით თავისუფ-ლების აღკვეთა და სსკ-ის 63-ე მუხლის საფუძველზე სასჯელი პირობით გადაუვადა.

სასამართლოს განაჩენში აღნიშნულია, რომ ბ-ძეს პასუხისმგებლობის დამამძიმებელი გარემოებები არ გააჩნია. სასამართლომ არ გაითვალისწინა ის, რომ იგი ერთი წლის განმავლობაში ემალებოდა გამოძიებას, ორივე ეპიზოდში დანაშაული ჩადენილია ცეცხლ-სასროლი იარაღით და ხულიგნური ქვენაგრძნობით. ასეთ პირობებში დამნაშავის მიმართ პირობითი მსჯავრის გამოყენება გაუმართლებლად უნდა ჩაითვალოს.

ჯანმრთელობის დაზიანება გამორიცხული არ არის უმოქმედობით. ასეთ შემთხვევაში პასუ-ხისმგებლობის საკითხი უმოქმედობის მიზეზობრიობის თავისებურებათა გათვალისწინებით გადაწყდება. უმოქმედობა მაშინ არის მიზეზობრიობის კავშირში დამდგარ შედეგთან, როდესაც პირს ეკისრებოდა მოქმედების სპეციალური სამართლებრივი მოვალეობა, ჰქონდა ასეთი მოქმედების შესაძლებლობა და სავალდებულო და შესაძლებელი მოქმედებით შედეგი თავიდან იქნებოდა აცილებელი. შეილი, რომელიც რამდენიმე დღით მიატოვებს მოხუც და ავადმყოფ დედას მარტო, რასაც მოხუცის ჯანმრთელობის მკვეთრი გაუარესება მოჰყვება, პასუხს აგებს არა განსაცდელში მიტოვების, არამედ ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის. თუ პირმა ხელ-შეკრულებით იკისრა ვალდებულება მოუაროს ავადმყოფს, ატაროს უსინათლო და შემდეგ არ შეასრულა ეს მოვალეობა, მისი უმოქმედობა მიზეზობრიობის კავშირშია დამდგარ შედეგთან.

ჯანმრთელობის დაზიანება მართლაცინააღმდეგო და ბრალეული ქმედების შედეგი უნდა იყოს. სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობა არ დადგება, თუ ჯანმრთელობის დაზიანება მოხდა მართლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი რომელიმე გარემოების პი-რობებში. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებულია ოთხი ასეთი გარემოება – აუცილებელი მოგერიება, დამნაშავის შეპყრობა, უკიდურესი აუცი-ლებლობა, მართლზომიერი რისკი. მაგალითად, კიბოთი დაავადებულ ავადმყოფს ექიმმა ოპერაციის შემდეგ ფიზიოთერაპიის კურსი დაუნიშნა. წინააღმდეგ შემთხვევაში დაავადება მთელ ორგანიზმს მოედებოდა და ავადმყოფი დაილუპებოდა. ქიმიური დასხივების შედეგად ავადმყოფი ლეიკემიით დაავადდა. ცხადია, ექიმი პასუხს არ აგებს ჯანმრთელობის დაზი-ანებისათვის, რადგან იგი მოქმედებდა ავადმყოფის გადარჩენის მიზნით. რისკი, რომელიც მან გასწია, გამართლებული იყო. სისხლის სამართლის კოდექსის 32-ე მუხლის თანახმად, რისკი გამრთლებულია, თუ საზოგადოებრივად სასარგებლო მიზანი არ შეიძლებოდა მიღ-ნეულიყო რისკის გარეშე ქმედებით და თუ პირმა მიიღო ყველა ზომა სამართლებრივი სიკეთის დაზიანების თავიდან ასაცილებლად.

თუ ჯანმრთელობის დაზიანება მოხდა მართლსაწინააღმდევო თავდასხმის მოსაგერი-ებლად, პირი უნდა გათავისუფლდეს სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობის გამო.

კრწანისი-მთაწმინდის რაიონულმა სასამართლომ 2000 წლის 7 მარტის განაჩენით მსჯავრი დასდო 6. რ-შვილს საქართველოს სსკ-ის 110-ე მუხლის 1 ნაწილით (საქმე 0699839).

მ. თოიძის სახელობის სამხატვრო ლიცეუმის მეორე კურსის სტუდენტები 6. რ-შვილი და ქ. ქ-ძე 1999 წლის 20 დეკემბერს, დილით იმყოფებოდნენ ლიცეუმის აუდიტორიაში. საუბრის დროს ქ-ძემ უხამსი, ბილნი სიტყვით მიმართა რ-შვილს, რაზეც ამ უკანასკნელმა შენიშვნა მისცა და სთხოვა მისთვის ასე აღარ მიემართა. მალე ისინი დასცილდნენ ერთ-მანეთს. მათ შორის უსიამოვნება ჩხუბში არ გადაზრდილა. 21 დეკემბერს, დილით, ლიცე-უმის აუდიტორიაში ქ-ძემ კვლავ იმავე უხამსი სიტყვით მიმართა რ-შვილს და შეაგინა დედა. ამან მათ შორის ისევ გამოიწვია კამათი, რაც ჩხუბში გადაიზარდა. ქ-ძემ სილა გააწნა რ-შვილს, რაზეც ამ უკანასკნელმაც სილითვე უპასუხა. ამის შემდეგ ორივემ ერთ-მანეთს ესროლეს სკამები. ქ-ძის მიერ ნასროლი სკამი ფეხში მოხვდა რ-შვილს, რის შედე-გადაც მან მიიღო სხეულის მსუბუქი ხარისხის დაზიანება ჯანმრთელობის მოშლის გარეშე. მომხდარი ჩხუბის დროს ქ-ძეს ხელში ეკავა საჭრისი, რომელსაც იქნევდა რ-შვილის მიმართულებით, მაგრამ ისინი გააშველეს იქ მყოფმა თანაკურსელებმა.

22 დეკემბერს, დაახლოებით 11 საათზე, აუდიტორიაში ყოფნის დროს ქ-ძემ ხელი მოჰკიდა მკლავში რ-შვილს და გაიყვანა კარებისაკენ. მათ შორის კვლავ მოხდა შელაპარაკება. კერძოდ, ქ-ძემ ჰქითხა: რატომ არ დაელოდა წინა დღით „საქმის გასარჩევად“. რ-შვილმა უპასუხა, რომ მასთან საჩხუბარი არაფერი ჰქონდა. ქ-ძემ ხელი ჰქორა რ-შვილს, რომელიც წაბორძიკდა. ამ დროს ქ-ძემ ამოიღო საჭრისი. რ-შვილმა კი ჯიბიდან ამოიღო დანა, გახსნა და ჩაარტყა ქ-ძეს მუცელში, რის შედეგადაც ამ უკანასკნელმა მიიღო სიცოცხლისათვის სახიფათო ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება.

წინასწარი გამოძიებისა და სასამართლოს მიერ სრულყოფილად არ იქნა შეფასებული საქმის ფაქტობრივი გარემოებები, რამაც გამოიწვია ქმედების არასწორი კვალიფიკაცია.

ბრალდებული თავის ჩვენებებში აღნიშნავდა, რომ ქ-ძესთან ჩხუბს არ აპირებდა. მაგრამ როცა ქ-ძემ ხელი ჰქორა გულ-მკერდის არეში, იგი წაბორძიკდა და დაინახა, რომ ქ-ძემ ამოიღო საჭრისი. მას შეეშინდა, დაასწრო და დაარტყა დანა მუცელში.

ქ-ძის მიერ საჭრისის გამოყენებას აუდიტორიაში მყოფი სტუდენტები და თვით დაზარალებულიც ადასტურებენ. განაჩენის მიხედვით, მოწმე მ-შვილმა აღნიშნა, რომ „მან დაინახა, თუ როგორ ჰქორა ხელი ქ-ძემ რ-შვილს, როგორ წაიღო ხელი შარვლის უკანა ჯიბი-საკენ და დაინახა მის ხელში საჭრისი. მაგრამ ამ დროს რ-შვილმაც ამოიღო დანა და და-არტყა ქ-ძეს მუცლის არეში“. ანალოგიური შინაარსისაა სხვა სტუდენტთა ჩვენებები. და-ზარალებულმა კი აღნიშნა, რომ „ხელი ჰქორა რ-შვილს, რომელიც წაბორძიკდა, უნებლივ ამოიღო საჭრისი. ამ დროს რ-შვილმა მოუქნია დანა და დაარტყა მუცლის არეში“.

აღსანიშნავია, რომ საჭრისი ქ-ძემ წინა დღით მომხდარი ჩხუბის დროსაც გამოიყენა. საბრალდებო დასკვნასა და განაჩენში აღნიშნულია, რომ 21 დეკემბერს, ჩხუბის დროს ქ-ძემ რამდენჯერმე მოუქნია საჭრისი რ-შვილს. ისინი ერთმანეთს დააშორეს იქ მყოფმა სტუდენტებმა. მონმე მ-შვილის ჩვენებით, „იმ დღესაც ქ-ძეს ხელში ჰქონდა საჭრისი, რომელსაც უქნევდა რ-შვილს, მაგრამ ვერ მოახერხა მისი დაჭრა, რადგან ჩვენ დროზე ჩავერიეთ და გავაზავეთ“.

აქედან გამომდინარე, არასწორად უნდა ჩაითვალოს თვალსაზრისი, რომ „რ-შვილს ქ-ძის დაჭრის მომენტში, ამ უკანასკნელის მხრიდან არავითარი საშიშროება არ ელოდა“. ასეთი დასკვნის გაკეთებისას წინასწარი გამოიიება და სასამართლო დაეყრდნო დაზარალებულის ჩვენებას, რომ მას რ-შვილის დაჭრის განზრავა არ ჰქონია და საჭრისი ამოილო მის შესაშინებლად. საბრალდებო დასკვნაში ვკითხულობთ: „მართალია, დაჭრის მომენტში ქ-ძეს თან ჰქონდა საჭრისი, მაგრამ იგი არ უხმარია და არც უცდია დაერტყა რ-შვილის-თვის“.

წინასწარმა გამოძიებამ და სასამართლომ არ გაითვალისწინა, რომ აუცილებელი მოგერიების უფლება წარმოიშობა არა მხოლოდ თავდასხმის უშუალოდ განხორციელების მომენტში, არამედ მაშინაც, როცა რეალურია მისი განხორციელების საფრთხე. მოგერიება განსაკუთრებით შედეგიანი სწორედ მაშინ არის, როცა იგი თავდასხმის უშუალო განხორციელებამდე მოხდება. არ შეიძლება მოვთხოვოთ მოქალაქეს დაელოდოს რეალური თავდასხმის დაწყებას. მოსწრებულადაა ნათქვამი ამაზე პეტრე პირველის „სამხედრო არტიკულში“: „თავდამცველი პირველ დარტყმას არ უნდა ელოდოს, თორემ შეიძლება ისეთი მოხვდეს, რომ წინააღმდეგობის თავიც აღარ ექნესო“.³⁵

ჩემი აზრით, დაზარალებულის მიერ საჭრისის ამოღება რ-შვილს სრულ უფლებას აძლევდა ეფიქრა თავდაცვაზე. მით უმეტეს, რომ მას წინ უსწრებდა ქ-ძის აგრესოული ქცევა წინა დღით – რ-შვილის საჭრისით დაჭრის მცდელობა, რაც ვერ განახორციელა მისგან დამოუკიდებელი მიზეზების გამო. აქედან გამომდინარე, რ-შვილი იმყოფებოდა აუცილებელი მოგერიების მდგომარეობაში და მას სისხლის სამართლის წესით პასუხი არ უნდა ეგო.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 32-ე მუხლი უფლებას აძლევს მოსამართლებს მართლსაწინააღმდეგოდ არ ჩათვალის ქმედება, თუ იგი ჩადენილია ისეთი გარემოების არსებობისას, რომლებიც მართალია სისხლის სამართლის კოდექსში „სახელდებით არ არის მოხსენიებული, მაგრამ სავსებით აკმაყოფილებს ამ ქმედების მართლზომიერების პირობებს“. ანალოგიურ მითითებას შეიცავს სისხლის სამართლის კოდექსი ბრალის გამომრიცხველ გარემოებებთან დაკავშირებითაც (38-ე მუხლი). სისხლის სამართლის

³⁵ თ. შავგულიძე, ლ. სურგულაძე, საზოგადოებრივი საშიშროების გამომრიცხველი გარემოებანი სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში, თბ., 1988 წ., გვ. 74.

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევი

თეორიაში ცნობილია მართლწინააღმდევობისა და ბრალის გამომრიცხველი ზეკანონიური გარემოებები: დაზარალებულის თანხმობა, დაზარალებულის სავარაუდო თანხმობა, მოვალეობათა კოლიზია, ტრაგიკული კოლიზია და ა. შ. ჯანმრთელობის დაზიანებასთან დაკავშირებით განსაკუთრებით საინტერესოა დაზარალებულის თანხმობის საკითხი.

დაზარალებულის თანხმობა მხოლოდ მაშინ გამორიცხავს ჯანმრთელობის დაზიანების მართლსაწინააღმდევო ხასიათს, თუ იგი მიმართულია საზოგადოებრივად სასარგებლო მიზნის მისასახმელად. მაგალითად, დაზარალებული იძლევა სისხლს მძიმე ავადმყოფისათვის გადასასხმელად, ან იძლევა სხეულის ორგანოს ან ქსოვილს (თირკმელს, თვალის რქოვანას) სხვისთვის გადასანერგად და ა. შ. დაზარალებულის თანხმობას მხოლოდ მაშინ აქვს სამართლებრივი მნიშვნელობა, თუ დაზარალებული სრულწლოვანი, შერაცხადი პირია. ცხადია, თანხმობა არ უნდა იყოს ძალატანებით ან მოტყუებით მიღებული.

საზოგადოებრივად სასარგებლო მიზნის გარეშე დაზარალებულის თანხმობა არ გამორიცხავს ჯანმრთელობის დაზიანების მართლსაწინააღმდევო ხასიათს. მაგალითად, სამხედრო სამსახურისაგან თავის არიდების მიზნით პირმა სთხოვა მეგობარს, მძიმედ დაეჭრა იგი. სისხლისამართლებრივ ლიტერატურაში მოტანილია მაგალითი სასამართლო პრაქტიკიდან: სტუდენტმა, რომელსაც რამდენიმე საგანში არადამაკმაყოფილებელი შეფასება ჰქონდა მიღებული, სთხოვა მეგობარს ესროლა მისთვის, რათა ავადმყოფობის გამო აკადემიური შვებულება აეღო და ინსტიტუტიდან გარიცხვას გადარჩენილიყო. ცხადია, ამ შემთხვევაშიც დაზარალებულის თანხმობა არ გამორიცხავს მეგობრის პასუხისმგებლობას ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის.

დაზარალებულის სავარაუდო თანხმობა, როგორც მართლწინააღმდევობის გამომრიცხელი გარემოება მაშინ გვაქვს, როცა დაზარალებულისაგან თანხმობის მიღება შეუძლებელია სხვადასხვა გარემოებების გამო. მაგალითად, ძლიერი სისხლდენის სავადმყოფოში მიყვანილ ქალს სასწრაფო ოპერაცია გაუკეთეს და ამოკვეთეს საშვილოსნო. წინააღმდეგ შემთხვევაში იგი დაიღუპებოდა. ოპერაციის შემდეგ ავადმყოფმა მოითხოვა ქირურგის პასუხისმგებაში მიცემა ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისათვის (განაყოფიერების უნარის დაკარგვა). ქირურგის პასუხისმგებლობა გამორიცხულია, თუ მან სწორად გააკეთა ოპერაცია და არ ჰქონდა საშუალება პაციენტისაგან ნებართვა აეღო მისი უგონო მდგომარეობაში ყოფნის გამო. ქირურგს ყველა საფუძველი ჰქონდა ევარაუდა, რომ ავადმყოფი ამგვარი ოპერაციის გაკეთების თანხმობას მისცემდა, ნების გამოვლენის საშუალება რომ ჰქონდა.

ქირურგიული ოპერაციის გაკეთება შესაძლებელია მხოლოდ ავადმყოფის თანხმობით. ხოლო თუ იგი არასრულწლოვანი ან სულით ავადმყოფია, ან უგონო მდგომარეობაში იმყოფება, მაშინ აუცილებელია მშობლის, მეურვის ან მზრუნველის თანხმობა. ცხადია, ქირურგიული ოპერაციის გაკეთებისას ავადმყოფისათვის რომელიმე ორგანოს ან ქსოვილის ამოკვეთა არ წარმოადგენს ჯანმრთელობის დაზიანებას, თუ ოპერაცია ყველა ნესის დაცვით გაკეთდა.

ჯანმრთელობის დაზიანების შემადგენლობებთან დაკავშირებით განსაკუთრებით საინტერესოა განზრახვის შინაარსის საკითხი.

პირდაპირი განზრახვა ჯანმრთელობის დაზიანების დროს შეიძლება იყოს როგორც განსაზღვრული (კონკრეტიზირებული), ასევე განუსაზღვრელი (არაკონკრეტიზირებული). პირდაპირი კონკრეტიზირებული განზრახვის დროს დამნაშავეს ზუსტად აქვს წარმოდგენილი, თუ რა სიმძიმით აზიანებს მისი მოქმედება დაზარალებულს. მაგალითად, როცა დამნაშავე სახეში გოგირდმჟავას შეასხამს დაზარალებულს, ან ორსულ ქალს მუცელში ფეხებით სცემს, მისი განზრახვა და სურვილი მიმართულია სწორედ ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისაკენ. ამ დროს პასუხისმგებლობა დგება იმის მიხედვით, თუ საით იყო მიმართული დამნაშავის მოქმედება. ამიტომ თუ დაზარალებული სახის განევას მოასწრებს ან მუცელში ჩარტყმას აიცილებს, დამნაშავემ პასუხი უნდა აგოს ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების მცდელობისათვის. ასეთივე კვალიფიკაცია იქნება იმ შემთხვევაში, როცა დამნაშავეს სურს ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება, მაგრამ მისმა მოქმედებამ ნაკლებად მძიმე ან მსუბუქი დაზიანება გამოიწვია.

არაკონკრეტიზირებული (განუსაზღვრელი) პირდაპირი განზრახვა მაშინ გვაქვს, როცა დამნაშავეს სურს დაზარალებული ჯანმრთელობის დაზიანება, მაგრამ არ ითვალისწინებს, თუ კონკრეტულად რა სიმძიმის დაზიანება მოჰყვება მის მოქმედებას – მძიმე, ნაკლებად მძიმე თუ მსუბუქი. „მას სურს მიაყენოს დაზარალებულს ის დაზიანება, რაც ფაქტიურად მოყვება მის მოქმედებას“.³⁶ ამიტომ არაკონკრეტიზირებული პირდაპირი განზრახვის დროს პასუხისმგებლობა დგება ფაქტიურად დამდგარი ზიანის მიხედვით. ხოლო თუ დამნაშავის მოქმედებას საერთოდ არ მოჰყოლია შედეგი, მაშინ იგი პასუხს აგებს ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანების მცდელობისათვის.

კონკრეტიზირებული და არაკონკრეტიზირებული შეიძლება იყოს არა მხოლოდ პირდაპირი, არამედ არაპირდაპირი განზრახვაც. არაპირდაპირი განზრახვის დროს დამნაშავეს საერთოდ არ სურს დაზარალებულის ჯანმრთელობის დაზიანება, თუმცა ითვალისწინებს ასეთი შედეგის დადგომის შესაძლებლობას და შეგნებულად უშეებს ან გულგრილად ეკიდება მას. ამ დროს დამნაშავე შეიძლება ითვალისწინებდეს, თუ კონკრეტულად რა სიმძიმის დაზიანება შეიძლება მოჰყვეს მის მოქმედებას–მძიმე, ნაკლებად მძიმე თუ მსუბუქი (კონკრეტიზირებული განზრახვა) ან ითვალისწინებდეს მხოლოდ მას, რომ მის მოქმედებას საერთოდ მოჰყვება ჯანმრთელობის დაზიანება (არაკონკრეტიზირებული განზრახვა). უკანასკნელ შემთხვევაში პასუხისმგებლობა დგება ფაქტიურად მიყენებული ზიანის მიხედვით. რაც შეეხება კონკრეტიზირებულ ევენტუალურ განზრახვას, ამ დროს პასუხისმგებლობის საკითხი უნდა გადაწყვდეს იმის მიხედვით, თუ რა სიმძიმის დაზიანებას ითვალისწინებდა დამნაშავე დაზარალებულის ჯანმრთელობისათვის. თუ დამნაშავეს გაცნობიერებული

³⁶ ვ. მაყაშვილი, მ. მაჭავარიანი, თ. ნერეთელი, თ. შავგულიძე, დანაშაული პიროვნების წინააღმდეგ, თბ., 1980 წ., გვ. 74.

ჰქონდა დაზარალებულის ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების შესაძლებლობა და შეგნებულად უშვებდა ასეთ შედეგს, მაგრამ მისმა მოქმედებამ ნაკლებად მძიმე ან მსუბუქი დაზიანება გამოიწვია, იგი პასუხს აგებს ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების მცდელობისათვის. ამგვარი კვალიფიკაცია ეფუძნება ევენტუალური განზრახვით მცდელობის შესაძლებლობის აღიარებას. ქართულ სისხლისამართლებრივ ლიტერატურაში გამოთქმული თვალსაზრისის თანახმად, ახალი სისხლის სამართლის კოდექსით მცდელობა შესაძლებელია არა მხოლოდ პირდაპირი, არამედ არაპირდაპირი განზრახვით ჩადენილ დელიქტებშიც.³⁷

ჯანმრთელობის დაზიანების შემადგენლობებში შესაძლოა ადგილი ჰქონდეს პირდაპირი და არაპირდაპირი განზრახვის კომბინაციას, რაც გამოიხატება დანაშაულის შედეგისადმი დამნაშავის სხვადასხვაგვარი დამოკიდებულებით. მაგალითად, დამნაშავეს სურს დაზარალებულის მსუბუქი ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება, მაგრამ გაცნობიერებული აქვს, რომ მის მოქმედებას შესაძლოა ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება მოჰყვეს და შეგნებულად უშვებს ასეთი შედეგის დადგომას. აქაც ადგილი აქვს არაკონკრეტიზირებულ განზრახვას. არაკონკრეტიზირებული განზრახვის დროს კი, როგორც აღნიშნული იყო, პასუხისმგებლობა დამდგარი შედეგის მიხედვით უნდა დადგეს.

შესაძლოა ასეთი შემთხვევაც: დამნაშავეს სურს დაზარალებულის ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება, მაგრამ მისმა მოქმედებამ უფრო მძიმე შედეგი – ნაკლებად მძიმე ან მძიმე ხარისხის დაზიანება გამოიწვია. ასეთ შემთხვევაში პასუხისმგებლობის საკითხი უნდა გადაწყდეს იმის მიხედვით, შეეძლო თუ არა პირს გაეთვალისწინებინა ამ უფრო მძიმე შედეგის დადგომა. თუ პირს ევალებოდა და შეეძლო კიდეც ასეთი შედეგის დადგომის გათვალისწინება, მან პასუხი უნდა აგოს დანაშაულთა ერთობლიობისათვის: ჯანმრთელობის განზრაას მსუბუქი დაზიანებისა (სსკ-ის 120-ე მუხლი) და გაუფრთხილებლობით ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე ან მძიმე დაზიანებისათვის (124-ე მუხლი).

ჯანმრთელობის დაზიანების დროს ხშირად შესაძლოა ადგილი ჰქონდეს ალტერნატიულ განზრახვას. ალტერნატიული განზრახვა უნდა განვასხვავოთ არაკონკრეტიზირებული განზრახვისაგან. არაკონკრეტიზირებულ განზრახვაზე მაშინ შეიძლება ლაპარაკი, როცა ადგილი აქვს ერთი და იმავე ობიექტზე (ადამიანის ჯანმრთელობაზე) ხელყოფას და ამ ფარგლებში დგინდება ამ ობიექტისათვის სხვადასხვა სიმძიმის დაზიანებისადმი (მძიმე, ნაკლებად მძიმე, მსუბუქი) დამნაშავის დამოკიდებულება. რაც შეეხება ალტერნატიულ განზრახვას, ის მაშინ გვექნება, როცა დამნაშავე ითვალისწინებს, რომ თავისი მოქმედებით შეიძლება დაზიანოს არა მხოლოდ დაზარალებულის ჯანმრთელობა, არამედ სიცოცხლეც და სურს ეს შედეგი (პირდაპირი ალტერნატიული განზრახვა) ან შეგნებულად უშვებს მის დადგომას (არაპირდაპირი ალტერნატიული განზრახვა). თუ დამნაშავის მოქმედებას ჯან-

³⁷ მ. ტურავა, სისხლის სამართალი, თბ., 2001 წ., გვ. 79.

მრთელობის მძიმე დაზიანება მოჰყვა, იგი პასუხს აგებს მკვლელობის მცდელობისათვის. ხოლო თუ სასიკვდილო შედეგი დადგა, მაშინ – განზრახი მკვლელობისათვის.

ჯანმრთელობის დაზიანებათა სუბიექტური შემადგენლობის ანალიზი ცხადყოფს, თუ რაოდენ დიდი მნიშვნელობა აქვს ამ კატეგორიის საქმეთა განხილვისას დამნაშავის განზრახვის შინაარსის დაგენერას. სასამართლო პრატიკის შესწავლამ კი გვიჩვენა, რომ რაიონული სასამართლოები ამ საკითხს სათანადო ყურადღებას არ უთმობენ. აღნიშნული კატეგორიის საქმეთა განხილვისას ყველა შემთხვევაში დადგენილი უნდა იქნეს არა მხოლოდ ის, დანაშაული პირდაპირი განზრახვით არის ჩადენილი, თუ არაპირდაპირი განზრახვით, არამედ ისიც, განზრახვა კონკრეტიზირებული იყო, არაკონკრეტიზირებული თუ აღტერნატიული. ამ საკითხების გადაწყვეტაზეა დამოკიდებული ქმედების სწორი კვალიფიკაცია. საბარალდებო დასკვნებას და განაჩენებში დამნაშავის განზრახვის შინაარსი განსაზღვრულია ფაქტიურად დამდგარი შედეგის მიხედვით – „ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანების მიუენების მიზნით“, „მსუბუქი დაზიანების მიუენების მიზნით“ და ა. შ., მაშინ, როცა საქმის მასალები მეტყველებს, რომ დამნაშავე მოქმედებდა არაკონკრეტიზირებული, ან კიდევ აღტერნატიული განზრახვით.

დამნაშავის განზრახვის შინაარსის სრულყოფილი გამოკვლევის თვალსაზრისით, აღსანიშნავია საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2000 წლის 19 მაისის განჩინება. საკასაციო პალატამ უცვლელად დატოვა თბილისის საოლქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2000 წლის 15 მარტის განაჩენის ს. გ-იანის მიმართ.

1999 წლის 1 იანვარს, არაფხიზელ მდგომარეობაში მყოფმა ს. გ-იანმა ურთიერთშელაპარაკებისა და ჩხეუბის დროს დანა დაარტყა მეუღლეს – ხ. ჩ-იანს. ამ მოქმედების შედეგად ხ. ჩ-იანმა მიიღო სიცოცხლისათვის სახიფათო მძიმე ხარისხის დაზიანება, რის შედეგადაც იგი გარდაიცვალა. ს. გ-იანს მსჯავრი დაედო სსკ-ის 105-ე მუხლით – ევენტუალური განზრახვით მკვლელობისათვის.

საკასაციო პალატის განჩინებაში ნათქვამია: დანის მოქნევის დროს ს. გ-იანს არ ჰქონდა მეუღლის მოკვლის პირდაპირი განზრახვა, რაც იქიდან ჩანს, რომ მან დანა მოუქნია არა სიცოცხლისათვის მნიშვნელოვან ორგანოში, არამედ ფეხში. გარდა ამისა, ს. გ-იანმა დანაშაულებრივი ქმედება დანის განმეორებითი დარტყმის გზით არ გააგრძელა... პალატა აკონკრეტებს სააპელაციო პალატის მიერ გაკეთებულ სამართლებრივ შეფასებას და თვლის, რომ ს. გ-იანი მოქმედებდა აღტერნატიული განზრახვით, რაც იმაში გამოიხატა, რომ მისი ევენტუალური განზრახვა აღტერნატიულად მიმართული იყო როგორც სხეულის დაზიანების, ასევე სიცოცხლის მოსპობისაკენ, რაც გამორიცხავს ქმედების სსკ-ის 108-ე მუხლით დაკვალიფიცირებას³⁸ (გაუფრთხილებლობითი მკვლელობა).

³⁸ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი სისხლის სამართლის საქმეებზე, 2000 წ., №9, გვ. 362.

ჯანმრთელობის დაზიანების საქმეებზე, უნდა დაინიშნოს სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა, რომელიც განსაზღვრავს დაზარალებულის დაზიანების ხარისხს. დამნაშავის ქმედების კვალიფიკაცია და ბრალდების წარდგენა ხდება სწორედ ექსპერტის მიერ გაცემული დასკვნის საფუძველზე. საგამოძიებო ორგანოებმა და სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა მიიღონ ის გარემოება, რომ სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტი დასკვნას იძლევა ფაქტიურად დამდგარი შედეგის მიხედვით. იგი განსაზღვრავს, თუ დამნაშავის მოქმედების შედეგად რა სიმძიმის დაზიანება მიადგა დაზარალებულს. მაგრამ ფაქტიურად დამდგარი შედეგი ყოველთვის არ ემთხვევა დამნაშავის განზრახვის მიმართულებას. ამ უკანასკნელის დადგენა საგამოძიებო ორგანოებისა და სასამართლოს კომპეტენციაში შედის. შესაძლოა, პირის მოქმედება მიმართული იყოს ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისაკენ, მაგრამ მან ნაკლებად მძიმე ან მსუბუქი ხარისხის დაზიანება გამოიწვიოს. ასეთ შემთხვევებში პასუხისმგებლობა უნდა დადგეს არა შედეგის, არამედ იმის მიხედვით, თუ როგორი სიმძიმის დაზიანებისაკენ იყო მიმართული მოქმედება. ე. ი. ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების მცდელობისათვის. ასეთი კვალიფიკაცია ჩვენს მიერ შესწავლილ საქმე-ებში არ შეგვხვედრია. როგორც წესი, კვალიფიკაცია ხდება ექსპერტიზის დასკვნის საფუძველზე, დამდგარი შედეგის მიხედვით. როდესაც დამნაშავე სიცოცხლისათვის მნიშვნელოვან ორგანოში – თავში რეინის მიღს ან სითხით საცხე ბოთლს ურტყამს დაზარალებულს და ამ უკანასკნელის სიმარჯვის ან მოხერხებულობის წყალობით მის მოქმედებას მხოლოდ ჯანმრთელობის მსუბუქი ხარისხის დაზიანება მოჰყვა, პირის ქმედების კვალიფიკაცია ექსპერტიზის დასკვნაზე დაყრდნობით, დამდგარი შედეგის მიხედვით, სერიოზული შეცდომაა.

კრწანისი-მთაწმინდის რაიონულმა სასამართლომ მსჯავრი დასდო ბ. რ-ძეს საქართველოს 1960 წლის სსკ-ის 112-ე მუხლის I (სხეულის განზრას მსუბუქი დაზიანება ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლით) და II (სხეულის განზრას მსუბუქი დაზიანება ჯანმრთელობის მოუშლელად) ნაწილებით (საქმე №1/16-00). მან ჩხუბის დროს დანა დაარტყა ბ. ნურს და 6. ბ-ძეს. ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, ნურს აღენიშნებოდა ერთი ნაკვეთ-ნაჩველეტი, არშემავალი ჭრილობა კისრის მიდამოში, მარცხნივ. ხოლო ბ-ძეს კი-გულმკერდის მარჯვენა ნახევრის არშემავალი ჭრილობა და მარჯვენა ნინამხრის ჭრილობა. ნურის დაზიანება ექსპერტის მიერ შეფასდა მსუბუქი ხარისხის დაზიანებად ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლით, ხოლო ბ-ძის დაზიანება კი – როგორც მსუბუქი ხარისხის დაზიანებად ჯანმრთელობის მოუშლელად. ამ დასკვნებზე დაყრდნობით, რ-ძის ქმედება დაკვალიფიცირდა სსკ-ის 112-ე მუხლის I და II ნაწილებით.

ნინასწარმა გამოძიებამ და სასამართლომ სათანადოდ არ შეისწავლა რ-ძის მიერ ჩაფენილი ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა. კერძოდ, ხომ არ იყო მისი მოქმედება მიმართული უფრო მძიმე შედეგის გამოწვევისაკენ. ყურადღება უნდა მიქცეოდა იმ გარემოებას, რომ რ-ძე დანით მიიწევდა დაზარალებულებისაკენ, მაგრამ მათი წინააღმდეგობის

გამო იძულებული გახდა გაქცეულიყო. საქმის მასალების მიხედვით, რ-ძემ დანა მოუქნია ჯერ კისერში ნ-ურს, ხოლო შემდეგ ხ-ძეს გულმკერდში. ხ-ძემ მოახერხა იქვე დაგდებული ჯოხის აღება და ჩაარტყა ხელში რ-ძეს. ნ-ურმაც დაარტყა სახეში. ამის შემდეგ რ-ძე შემთხვევის ადგილიდან მიიმაღა.

ქმედების სუბიექტური შემადგენლობის არასრულყოფილი ანალიზის შედეგია ის, რომ სასამართლო პრაქტიკაში ძალიან იშვიათად ხდება კვალიფიკაცია სისხლის სამართლის კოდექსის 119-ე მუხლით (ჯანმრთელობის დაზიანება სასიკვდილო შედეგით). სასიკვდილო შედეგის დადგომის შემთხვევაში, უმეტესად დამნაშავე პასუხს აგებს განზრახი მკვლელობის ან გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობისათვის.

დამნაშავის განზრახვის მიმართულების დადგენის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს როგორც ჯანმრთელობის დაზიანების სახის განსაზღვრისათვის (მძიმე, ნაკლებად მძიმე, მსუბუქი), ასევე მკვლელობის მცდელობისა და ჯანმრთელობის დაზიანების გამიჯვნისათვის. ამ საკითხს მოგვიანებით შევეხებით.

თუ დამნაშავემ დაზარალებული რამდენიმე ადგილას დააზიანა, რომლებიც დაზიანება-თა სხვადასხვა ხარისხს მიეკუთვნებიან, მან პასუხი უნდა აგოს არა დანაშაულთა ერთობლიობით, არამედ უფრო მძიმე ხარისხის ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის.

1999 წლის 15 სექტემბერს, დაახლოებით 16 საათზე, მ. მ-შვილმა ურთიერთშელაპარაკების დროს თავის ყოფილი რძალი – ნ. ვ-შვილი ფიზიკურად შეურაცხყო, რის შედეგადაც ამ უკანასკნელმა მიიღო ტვინის შერყევა, რომელიც განეკუთვნება ნაკლებად მძიმე დაზიანებათა კატეგორიას, აგრეთვე დაუზიანდა მარცხენა ხელის მტევნის მეორე თითი, რომელიც განისაზღვრა სხეულის მსუბუქი ხარისხის დაზიანებად.

მ. მ-შვილს წარედგინა ბრალდება 1960 წლის სსკ-ის 111-ე და 112-ე მუხლებით, რომლებიც ითვალისწინებენ პასუხისმგებლობას სხვადასხვა ხარისხის ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის. ქ. თბილისის ვაკე-საბურთალოს რაიონული სასამართლოს მოსამართლემ მოუხსნა მ-შვილს სხეულის მსუბუქი დაზიანებისათვის წარდგენილი ბრალდება და მსჯავრი დასდო მხოლოდ სსკ-ის 111-ე მუხლის 1 ნაწილით – სხეულის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანებისათვის (საქმე №1/240.2000 ნ.). სასამართლოს განაჩენი დაეფუძნა იმას, რომ დანაშაული ერთი ეპიზოდისაგან შედგება, ჩადენილია ერთანი განზრახვით და უფრო მძიმე ხარისხის ჯანმრთელობის დაზიანება მოიცავს მასზე ნაკლები ხარისხის დაზიანებისათვის დამახასიათებელ ნიშნებს. ამიტომ ასეთ შემთხვევებში დანაშაულთა ერთობლიობით კვალიფიკაცია საჭირო არ არის.

მეორე მაგალითი: თ. კ-ძემ ჩხეიძის დროს სამზარეულო დანა ჩაარტყა დ. ძ-ძეს მარჯვენა ბარძაყში. შემდეგ მეორეჯერაც მოუქნია დანა და დაჭრა გულ-მკერდის მარცხენა ნახევარში. ექსპერტის მიერ მარჯვენა ბარძაყში არსებული ჭრილობა განისაზღვრა მსუბუქი ხარისხის დაზიანებად ჯანმრთელობის მოშლით, ხოლო გულ-მკერდის მარცხენა ნახე-

გარში არსებული ნაკვეთ-ნაჩხვლეტი ჭრილობა კი განეკუთვნა დაზიანებათა მძიმე ხარისხს, როგორც სიცოცხლისათვის სახიფათოს.

ცხადია, ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება მოიცავს ნაკლებად მძიმე და მსუბუქი დაზიანებისათვის დამახასიათებელ ნიშნებს. ამიტომ კრნანისი-მთაწმინდის რაიონულმა სასამართლომ განსასჯელს მსჯავრი დასდო არა სსკ-ის 120-ე და 117-ე მუხლების ერთობლიობით, არამედ 117-ე მუხლის ნაწილით – ჯანმრთელობის განზრას მძიმე დაზიანებისათვის (საქმე №0500812).

სხვადასხვა ხარისხის ჯანმრთელობის დაზიანების საქმეთა განხილვისას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ექსპერტიზის დასკვნის შეფასებას, რომელიც საქმეში არსებული მასალების ერთობლივი ანალიზის საფუძველზე უნდა მოხდეს. ექსპერტი განსაზღვრავს დაზიანების ხარისხს და მისი დასკვნის სისწორეზე მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული ქმედების სწორი კვალიფიკაცია. ურთიერთსაწინააღმდეგო დასკვნების არსებობის შემთხვევაში საბრალდებო დასკვნასა და განაჩენში დასაბუთებული უნდა იყოს, რატომ უარყვეს ერთი დასკვნა და დაეყრდნენ მეორეს. მაგალითისათვის შეიძლება მოვიყვანოთ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო პალატის 2000 წლის 26 აპრილის განჩინება დ. ო-ძის საქმეზე.

რაიონული სასამართლოს განაჩენით დ. ო-ძეს მსჯავრი დაედო საქართველოს 1960 წლის სსკ-ის 111-ე მუხლის ნაწილით – ჯანმრთელობის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანებისათვის. საქმის გარემოებები მდგომარეობდა შემდეგში: 1998 წლის 6 ივნისს, დ. ო-ძემ მეზობელ ე. მ-ნთან მომხდარი ურთიერთშელაპარაკების დროს რკინის მილი ჩაარტყათავში ე. მ-ნის შვილს, ვ. ო-ძეს, რითაც მან მიიღო სხეულის ნაკლებად მძიმე ხარისხის დაზიანება – ტვინის შერყევა. მიღებული დაზიანების გამო ვ. ო-ძე 1998 წლის 15 ივნისიდან 24 ივნისამდე იმყოფებოდა ამბულატორიულ მკურნალობაზე.

რაიონული სასამართლოს განაჩენი ძალაში დატოვა თბილისის საოლქო სასამართლოს სააპელაციო პალატაში.

საკასაციო საჩივარში მსჯავრდებული დ. ო-ძე მიუთითებდა, რომ არასწორად არის განსაზღვრული დაზიარალებულ ვ. ო-ძის სხეულის დაზიანების ხარისხი. ამ დაზიანების დაკავშირება ტრამვის მიღებასთან უსაფუძვლო და დაუსაბუთებელია. მსჯავრდებული ძირითადად ეყრდნობოდა ალტერნატიული ექსპერტის მ. ნ-შვილის დასკვნას, რომლის მიხედვითაც სამედიცინო თვალსაზრისით და სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის ნერგის მიხედვით, ყოვლად დაუშვებელია 15 ივნისს ტრამვის გამოვლინებათა დაკავშირება 6 ივნისს მათ მიღებასთან. თუ ო-ძემ ტრამვა მიიღო 6 ივნისს და იგი მკურნალობდა 24 ივნისამდე ამბულატორიულად, ამ შემთხვევაში 19 დღის შუალედი არ არის საქმიანი, რომ დაზიანება შეფასდეს ჯანმრთელობის ხანგრძლივ მოშლად.

უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო პალატის განჩი-

ნებაში ნათქვამია: სააპელაციო სასამართლო შეაფასა რა აღნიშნული დასკვნა და მ. ნ-შვილის ჩვენება, საფუძვლიანად უარყო ისინი საქმეში არსებულ შემდეგ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით: სახელდობრ, მიუთითა ორ სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზაზე, მათ შორის – ერთ კომისიურ ექსპერტიზაზე.

კომისიური ექსპერტიზის პროცესში ო-ძე გამოიკვლია საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს მთავარი ნევროპათოლოგის პროფესორმა მ. ბ-შვილმა. ბ-შვილის დასკვნით, ადგილი ჰქონდა ქალა-ტვინის ტრამვის შემდგომ მდგომარეობას, ასთეზიური და ორმხრივი პირამიდული სიმპტომატიკით.

კომისიური ექსპერტიზის დასკვნით, ვ. ო-ძის დაზიანება განვითარებულია რამე მკვრივი ბლაგვი საგნის მოქმედებით და მიეკუთვნება ნაკლებად მძიმე ხარისხს ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლით.

სასამართლო სხდომაზე დაკითხულმა ექსპერტმა კ. ჯ-ძემ დაადასტურა ექსპერტიზის დასკვნის სისწორე. აღსანიშნავია, რომ დაცვის მხარის შუამდგომლობით პროცესზე მოწვეულმა მთავარმა ნევროპათოლოგმა შ. ბ-შვილმა აჩვენა, რომ კომისიურმა ექსპერტიზამ დასკვნა გასცა მის მიერ ჩატარებული გამოკვლევის საფუძველზე. ო-ძეს აღენიშნებოდა თავის ტრამვის (შერყყევის) შემდგომი მდგომარეობა, რაც გაგრძელდა ტრამვიდან 6 თვის მანძილზე. მისივე განმარტებით, ტვინის შერყევის შემდგომ, ადამიანი შეიძლება გადაადგილდეს, მაგრამ ეს მავნეა მისი ჯანმრთელობისათვის.

უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო პალატამ ჩათვალია, რომ აღნიშნული ექსპერტიზების დასკვნების და პროფესორ შ. ბ-შვილის ჩვენების ანალიზის საფუძველზე, სააპელაციო პალატამ სწორად უარყო ექიმ მ. ნ-შვილის დასკვნა და სწორად მიიჩნია დადგენილად, რომ ო-ძემ ტრამვა მიიღო 6 ივნისს, ტრამვის შემდგომი მდგომარეობა გრძელდებოდა 1998 წლის 2 და 4 სექტემბერსაც – ე. ი. ტრამვის მიღებიდან 3 თვის განმავლობაში.³⁹

ჯანმრთელობა შეიძლება დაზიანდეს სხვა დანაშაულთა ჩადენის დროსაც, როგორიცაა მაგალითად, ყაჩაღობა, სატრანსპორტო დანაშაულები, ნარკოტიკული დანაშაულები, საზოგადოებრივი უშიშროების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები და ა. შ. მაგრამ „ამ შემთხვევაში სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის საფუძველს წარმოადგენს მოქმედება, რომელიც მიმართულია საზოგადოებრივი უშიშროების, სახელმწიფო ან პირადი საკუთრების წინააღმდეგ და ა. შ. ჯანმრთელობისათვის ზიანის მიენება არ წარმოადგენს ამ დანაშაულთა აუცილებელ ნიშანს“.⁴⁰ მან შეიძლება გავლენა მოახდინოს პასუხისმგებლობის მოცულობაზე, მაგრამ გავლენას ვერ მოახდენს ამ დანაშაულთა იურიდიულ

³⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი, სისხლის სამართლის საქმეებზე, ნაწილი III, 2000 წ., №9, გვ. 339-341.

⁴⁰ ბ. ლეკვეიშვილი, სისხლის სამართალი, განსაკუთრებული ნაწილი, თბ., 1996 წ., გვ. 76.

ბუნებაზე. „ისინი კვლავ დარჩებიან დანაშაულებად, რომლებიც მიმართულია საზოგადო-ებრივი უშიშროების, საკუთრების და ა. შ წინააღმდევ“.⁴¹

როდესაც ჯანმრთელობის სხვადასხვა ხარისხის დაზიანება ხდება ყაჩაღობის (179-ე მ.), ხულიგნობის (239-ე მ.), პოლიციის მუშავისათვის წინააღმდეგობის განევის (353-ე მ.) დროს, სასამართლო პრაქტიკა ქმედების კვალიფიკაციისას არ არის თანმიმდევრული. ზოგჯერ კვალიფიკაცია ხდება მხოლოდ ზემოთ დასახელებული მუხლებით, ზოგჯერ კი დანაშაულთა ერთობლიობით – სსკ-ის 117-ე, 118-ე, 120-ე მუხლებთან ერთად. საჭიროა ჩამოყალიბდეს ერთიანი პოზიცია – რომელ შემთხვევაში როგორ უნდა მოხდეს კვალიფიკაცია. ამ საკითხთან დაკავშირებით შევეხებით სასამართლო პრაქტიკაში არსებულ შეცდომებს დალკეულ სისხლის სამართლის საქმეთა განხილვისას.

ჯანმრთელობის დაზიანებათა შორის ყველაზე საშიშს, ცხადია, წარმოადგენს ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება. სსკ-ის 117-ე მუხლის დისპოზიციაში ჩამოთვლილი ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანების სახეები. ესენია: 1. დაზიანება, რომელიც სახიფათოა სიცოცხლისათვის; 2. დაზიანება, რომელმაც გამოიწვია: ა) მხედველობის, სმენის, მეტყველების ან რომელიმე ორგანოს ან მისი ფუნქციის დაკარგვა; ბ) ფსიქიკური ავადმყოფობა; გ) ორსულობის შეწყვეტა; დ) სახის წარუშლელი დამახინჯება; 3. ჯანმრთელობის სხვაგვარი ისეთი დაზიანება, რომელიც სახიფათოა სიცოცხლისათვის და დაკავშირებულია: ა) საერთო შრომისუნარიანობის მყარ, არანაკლებ ერთი მესამედით დაკარგვასთან ან ბ) წინასწარი შეცნობით პროფესიული შრომისუნარიანობის სრულ დაკარგვასთან.

ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების ყველაზე გავრცელებული სახეა ადამიანის სიცოცხლისათვის სახიფათო დაზიანება. უმეტესად სასამართლო პრაქტიკაში ქმედების 117-ე მუხლით კვალიფიკაციას სწორედ ეს კრიტერიუმი უდევს საფუძვლად.

როგორი დაზიანება უნდა ჩაითვალოს სიცოცხლისათვის სახიფათოდ, განსაზღვრულია საქართველოს ჯანმრთელობის სამინისტროს მიერ დამტკიცებული წესებით „სხეულის დაზიანების სიმძიმის განსაზღვრისათვის“. ამ წესების თანახმად, სიცოცხლისათვის სახიფათო დაზიანებას წარმოადგენს: შინაგანი ორგანოებისა და სისტემების დახურული დაზიანებანი (ფილტვის, ღვიძლის, თირკმლის, საშვილოსნოს გაგლეჯა, ტვინის დაუექილობა, ტვინში სისხლჩაქცევა და ა. შ.); დაზიანება, რასაც თან ახლავს მძიმე კლინიკური შოკი, კოლაფსი (გონების დაკარგვა); დიდი რაოდენობით სისხლის დაკარგვა, რის გამოც საჭირო გახდა მნიშვნელოვანი რაოდენობით სისხლის გადასხმა; ცხიმოვანი, ცხიმოვანი ემბოლია; მენჯის ძვლის მოტეხილობა; ხერხემლის დაზიანება; ნეკნების მრავლობითი (4 და მეტი) მოტეხილობა ან ნეკნის მოტეხილობა პლევრის ღრუში სისხლჩაქცევით; ქალას სარქველის ძვლებისა და ქალის ფუძის მოტეხილობა; დაზიანებანი, შემავალი – თავის ქალას, გულ-

⁴¹ მ. ლეკვეიშვილი, სისხლის სამართლი, განსაკუთრებული ნაწილი, თბ., 1996 წ., გვ. 76.

მკერდის, მუცლის ღრუში და აგრეთვე ხერხემლის არბში; აორტის, საძილე არტერიის, ლავინქვეშა, მხრის, ბარძაყის, მუხლისა და სხვა მსგავსი მსხვილი არტერიების და აგრეთვე მათი შესაბამისი ვენების ჭრილობები; ზოგიერთი ოერმული დამწვრობა, დამოკიდებულებით მისი ხარისხისა და ფართისა (მაგალითად, მეორე და მესამე ხარისხის სიდამწვრე მოიცავს სხეულის ზედაპირის 25%-ს მაინც და სხვა).⁴²

ამასთან სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა იქონიონ, რომ ქმედების 117-ე მუხლით კვალიფიკაციისათვის საჭიროა დაზიანება მაშინვე ქმნიდეს რეალურ საშიშროებას ადამიანის სიცოცხლისათვის. დაზიანება მაშინაც ჩაითვლება სიცოცხლისათვის სახიფათოდ, როდესაც ოპერაციის, მკურნალობის ან თვით ორგანიზმის განსაკუთრებული სიძლიერის გამო ადამიანი სრულიად გამოჯანსაღდა. პირიქით, თუ დაზიანების მომენტში სიცოცხლეს საფრთხე ექმნებოდა, მაგრამ რაიმე მიზეზის გამო (არაკვალიფიციური მკურნალობა, ავადმყოფის დაუდევრობა და ა. შ.) დაზარალებულის ჯანმრთელობა გაუარესდა, მაშინ ქმედება არ უნდა დაკვალიფიცირდეს სსკ-ის 117-ე მუხლით.

შეცდომები სასამართლო პრაქტიკაში უმეტესად გვხვდება მაშინ, როცა წინასწარი გამოძიების პროცესში დაზარალებულის ჯანმრთელობის მდგომარეობა მკვეთრად გაუმჯობესდა. ასეთ შემთხვევაში ხშირად ინიშნება განმეორებითი სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა, რომელიც განსაზღვრავს დაზიანების ხარისხს, როგორც ნაკლებად მძიმეს. ამას კი მოჰყვება ქმედების გადაკვალიფიცირება სსკ-ის 117-ე მუხლიდან 118 მუხლზე. სანიმუშოდ მოვიყვანთ ერთ მაგალითს:

ქ. თბილისის გლდანი-ნაძალადევის რაიონულმა სასამართლომ 2000 წლის 24 მაისის განაჩენით მსჯავრი დასდო დ. გ-იანს საქართველოს 1960 წლის სსკ-ის 111-ე მუხლის I ნაწილით (საქმე №1/183-2000).

1999 წლის 28 დეკემბერს ლამის 3 საათზე მთვრალმა დ. გ-იანმა რკინის მილით უმოწყალოდ სცემა ვეტერანთა და ინვალიდთა ოფისის დარაჯი თ. ხ-შვილი. თავსა და ზურგში დარტყმებისაგან ხ-შვილმა გონება დაკარგა. დილით სამსახურში მისულმა მუშებმა ნახეს ნაცემი, გასისხლიანებული დარაჯი, რომელიც ლაპარაკს ვერ ახერხებდა და სასწრაფოდ გადაიყვანეს საავადმყოფოში.

დაზიანებები ექსპერტიზამ შეაფასა სიცოცხლისათვის სახიფათო მძიმე ხარისხის დაზიანებად, ამ დასკვნის საფუძველზე დ. გ-იანი მისცეს პასუხისმგებაში სსკ-ის 110-ე მუხლის I ნაწილით. წინასწარი გამოძიების პროცესში ხ-შვილის ჯანმრთელობის მდგომარეობა საგრძნობლად გაუმჯობესდა. ბრალდებულის დედამ მოითხოვა განმეორებითი ექსპერტიზის ჩატარება. ექსპერტიზამ ხ-შვილის დაზიანება განსაზღვრა როგორც ნაკლებად მძიმე ხარისხის, ჯანმრთელობის ხანგრძლივი მოშლის ნიშნით. ამის შემდეგ გამოიტანეს კვალიფიკირების შეცვლის დადგენილება და გ-იანის ქმედება სსკ-ის 110-ე მუხლის I ნაწილიდან გადაკვალიფიცირდა 111-ე მუხლის I ნაწილზე.

⁴² იხ. წესები სხეულის დაზიანების სიმძიმის განსაზღვრისათვის, თბ., 1967 წ., გვ. 9-10.

როგორც უკვე აღნიშნეთ, თუ დაზიანების მომენტში რეალურ საშიშროება არ არსებობდა ადამიანის სიცოცხლისათვის, დაზარალებულის სრულიად გამოჯანსაღებაც კი არ გამორიცხავს სსკ-ის 117-ე მუხლით კვალიფიკაციის შესაძლებლობას.

სასამართლო პრაქტიკაში პრობლემურია მკვლელობის მცდელობისა და ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების გამიჯვნის საკითხი. პირველი, რაც შეინიშნება ასეთი კატეგორიის საქმეთა შესწავლისას, არის ის, რომ თუ დაზიანება სახიფათოა სიცოცხლისათვის, ქმედება ხშირად კვალიფიცირდება მკვლელობის მცდელობად ისე, რომ სათანადო არ არის შესწავლილი დამნაშავის განზრახვის მიმართულება. გამოძიების შეცდომები უმეტესად სწორდება რაიონული სასამართლოების, ზოგჯერ კი ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოთა მიერ. წინასწარი გამოძიების ორგანოებსა და სასამართლოებს უნდა ახსოვდეთ, რომ სიცოცხლისათვის სახიფათო დაზიანება დამახასიათებელია არა მხოლოდ მკვლელობის მცდელობისათვის, არამედ ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისთვისაც. აქედან გამომდინარე, სიცოცხლისათვის მნიშვნელოვან ორგანოში დაზიანება თავისითავად ჯერ კიდევ არ მიუთითებს მკვლელობის მცდელობის არსებობაზე. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს დამნაშავის განზრახვის მიმართულების დადგენას. ამისათვის კი საჭიროა შესწავლილ იქნეს დამნაშავისა და დაზარალებულის ურთიერთდამოკიდებულება დანაშაულის ჩადენამდე, ვითარება, რომელშიც მოხდა დანაშაული, დაზიანებათა ხასიათი და რაოდენობა და ა. შ.

გლდანი-ნაძალადევის რაიონულმა სასამართლომ მსჯავრი დასდო ე. ხ-ოვს 1960 წლის სსკ-ის 110-ე მუხლის I ნაწილით (საქმე № 1/57-2001).

1999 წლის 8 სექტემბერს ა. ჩ-გას ჰერნდა შვილის დაბადების დღე, რომელზეც სხვებთან ერთად მიწვეული იყო მისი მეგობარი ე. ხ-ოვიც. მეორე დღეს ისინი კვლავ შესვდნენ ერთმანეთს და დალიეს ლვინო. ერთმანეთს დაშორდნენ 13 საათისათვის. დაახლოებით 14 საათზე მთვრალმა ე. ხ-ოვმა იყიდა ნაყინი და ა. ჩ-გას ბინაში ბავშვებისათვის აიტანა. ვინაიდან იგი მთვრალი იყო, ჩ-გას მეულლემ-რ. გ-ურმა კარი არ გაუღო. ხ-ოვმა შეამტკრია ფანერის კარი და შევიდა ბინაში, რის შემდეგ რ. გ-ური ბავშვებთან ერთად გაერიდა მას. ამ ნიადაგზე ე. ხ-ოვსა და ა. ჩ-გას შორის მოხდა შელაპარაკება. ისინი მალე დაშორდნენ ერთმანეთს. განაცყენებული ხ-ოვი იმავე საღამოს, ცეცხლსასროლი იარაღით შეიარაღებული მივიდა ა. ჩ-გას ბინაში, მაგრამ იგი სახლში არ დახვდა. ხ-ოვმა თავისი ავტომანქანით ახლომახლი ქუჩებში გააგრძელა მისი ძებნა. დაახლოებით 23 საათზე გლდანის დასახლების პირველი მ/რ-ნის ტერიტორიაზე ე. ხ-ოვმა დაინახა ა. ჩ-გა, გააჩერა მანქანა და თავისთან მიიხმო იგი. ხ-ოვმა 4-5 მეტრის მანძილიდან დამიზნებით მოახდინა ერთი გასროლა, სწრაფად დაძრა მანქანა და შემთხვევის ადგილიდან მიიმაღა. ჩ-გა მძიმედ დაიჭრა გულმკერდის არეში. დაჭრილი ჩ-გა მასთან მყოფმა ორმა მეგობარმა წაიყვანა საავადმყოფოში, სადაც გაუკეთდა სასწრაფო ქირურგიული ოპერაცია. კლინიკიდან გაენერა 21 სექტემბერს

დიაგნოზით: გამჭოლი ცეცხლნასროლი ქრილობა ღვიძლის, მარცხენა ფილტვის, დიაფრაგ-მის დაზიანებით. ტრამვული შოკი II -IV ხარისხის.

ე. ხ-ოვი მისცეს პასუხისგებაში სსკ-ის 17-105-ე მუხლებით-მკვლელობის მცდელობი-სათვის.

სასამართლო სხდომაზე სახელმწიფო ბრალმდებელმა მოუხსნა განსასჯელს მკვლე-ლობის მცდელობისათვის წარდგენილი ბრალდება და მოითხოვა მისი ქმედების გადაკვა-ლიფიცირება სსკ-ის 17-105-ე მუხლიდან 110-ე მუხლის | ნაწილზე. სახელმწიფო ბრალმ-დებლის შუამდგომლობა კვალიფიკაციის შეცვლის ნაწილში დამყარებული იყო შემდეგ არგუმენტებზე: განსასჯელი ხ-ოვი განმარტავდა, რომ ჩ-გას მოკვლა არ სურდა. მას უნ-დოდა ჩ-გას ბავშვებისათვის ნაყინი მიეტანა, მაგრამ მისმა მეუღლემ კარი არ გაუღო. ვინაიდან ნასვამი იყო, განაწყენებულმა კარები შეამტკრია, თუმცა არავისთვის არაფერი დაუშავებია. ამის გამო ჩ-გა ეჩხუბა და ხელი მოუქნია დასარტყყმელად. ყველაფერმა ამან ძალიან გაანაწყენა, გადაწყვიტა გაემნარებინა ჩ-გა წყენის სანაცვლოდ და დაეჭრა იგი, მაგრამ ცეცხლსასროლი იარაღი, რომლიდანაც მან გასროლა მოახდინა, იყო თვითნაკეთი, ვერ მოზომა და შემდეგ შეიტყო, რომ ტყვია დაზარალებულს გულ-მკერდის არეში მოხვდა. ხ-ოვმა განმარტა, რომ ჩ-გას მოკვლა რომ სდომებოდა, ხელს არავინ უშლიდა კიდევ მო-ეხდინა რამდენიმე გასროლა და მოეკლა იგი. თვით დაზარალებულიც აღნიშნავდა, რომ ხ-ოვს უნდოდა მისი გამნარება და არა მოკვლა. ნინააღმდეგ შემთხვევაში მას შეეძლო მიზნის მიღწევა რამდენიმე გასროლით. მათ ისეთი ურთიერთობა ჰქონდათ, რომ ხ-ოვი სასიკ-ვდილოდ ვერ გაიმტებდა. ასეთივე ჩვენება მისცა შემთხვევის ადგილზე მყოფმა ჩ-გას ორმა მეგობარმა. ისიც გასათვალისწინებელია, ნათქვამია პროკურორის შუამდგომლო-ბაში, რომ იარაღი იყო თვითნაკეთი და შესაძლოა ჰქონდა გარკვეული ხარვეზები სწორად გასროლასთან დაკავშირებით.

სასამართლომ სწორი შეფასება მისცა საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს, გაიზიარა პრო-კურორის შუამდგომლობაში მოყვანილი არგუმენტები და ჩათვალა, რომ ხ-ოვის მიერ ჩა-დენილი ქმედება არ შეიცავს მკვლელობის მცდელობისათვის დამახასიათებელ ნიშნებს. მას მსჯავრი დაედო სსკ-ის 110-ე მუხლის | ნაწილით – სხეულის განზრას მძიმე დაზიანე-ბისათვის.

ქ. თბილისის კრწანისი-მთაწმინდის რაიონულმა სასამართლომ მსჯავრი დასდოთ თ. კ-დეს სსკ-ის 117-ე მუხლის | ნაწილით (საქმე №1/16-00).

2000 წლის 16 ივნისს მეზობლებმა თ. კ-დემ, დ. კ-დემ და თ. ც-დემ მოილაპარაკეს ერთად დაელიათ ღვინო ნიადაგმცოდნეობის ინსტიტუტის მიმდებარე ტერიტორიაზე. თ. კ-დემ სახლიდან გამოიტანა ღვინო და პროდუქტები, ასევე სამზარეულო დანა პროდუქტების დასაჭრელად. დაახლოებით 18 საათზე დაამთავრეს სმა და წამოვიდნენ სახლისკენ. სამივენი დასხდნენ საცხოვრებელი კორპუსის წინ არსებულ სკვერში და საუბრობდნენ. საუბრის დროს დ. დ-დემ უცენზურო სიტყვებით მიმართა დ. კ-დეს. ამის შემდეგ მათ შორის

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევი

დაიწყო ჩხუბი, რა დროსაც წაიქცნენ მიწაზე და სცემდნენ ერთმანეთს. მათ აშველებდა მეზობელი ნ. ხ-ძე. თ. კ-ძემ შარვლის ჯიბიდან ამოიღო სამზარეულო დანა და ჩაარტყა ძ-ძეს მარჯვენა ბარძაყში. იქვე მეორეჯერაც მოუქნია დანა, რომელიც დ. ძ-ძეს მოხვდა გულ-მკერდის მარცხენა ნახევარში და მიიღო ჯანმრთელობის მძიმე ხარისხის დაზიანება.

დ. ძ-ძე გაიქცა და მას უკან გაპყვა თ. კ-ძე. დაახლოებით 70 მეტრის სირბილის შემდეგ დაჭრილმა ძ-ძემ ვეღარ შეძლო მოძრაობის გაგრძელება და დავარდა საავტომობილო გზის სავალ ნაწილზე. თ. კ-ძე მივიდა მასთან და პატიება სთხოვა. როცა დაინახა, რომ იქვე მყოფი მეზობლები ძ-ძეს დახმარებას უწევდნენ, შემთხვევის ადგილი დატოვა და გამოცხადდა პოლიციაში ბრალის აღიარებით.

თ. კ-ძე მისცეს პასუხისმგებაში სისხლის სამართლის კოდექსის 19-108-ე მუხლებით. ასეთი კვალიფიკაცია ეყრდნობოდა იმას, რომ დ. ძ-ძეს დაზიანებული ჰქონდა სიცოცხლი-სათვის მნიშვნელოვანი ორგანო.

ყველა ჩვენებაში ბრალდებული მიუთითებდა, რომ ძ-ძე მისი კარგი მეზობელია და მასთან ყოველთვის ახლო, მეგობრული ურთიერთობა ჰქონდა (ამასვე აღნიშნავდნენ მოწ-მეები და დაზარალებულიც). ძ-ძის მოკვლის განზრახვა არ ჰქონია. მას უნდოდა მხოლოდ დაზარალებულის დამავება, რათა სამაგიერო მიეზღო შეურაცხყოფისათვის. „ჩემთვის დარტყმის მომენტში სულ ერთი იყო, როგორ დაზიანებას მიიღებდა იგი დარტყმის შედე-გად, ვინაიდან გაბრაზებული ვიყავი მასზე“ – განაცხადა ბრალდებულმა დაკითხვისას. ასეთი დამოკიდებულება შედეგისადმი მიუთითებს არაკონკრეტიზირებული განზრახვის არსებობაზე. არაკონკრეტიზირებული განზრახვის დროს კი, როგორც ცნობილია, პასუ-ხისმგებლობა დგება ფაქტიურად დამდგარი შედეგის მიხედვით.

მოცემულ მაგალითში ანგარიშგასაწევია დამნაშავის ქცევა დანის ჩარტყმის შემდეგაც. მკვლელობის განზრახვის არსებობის შემთხვევაში მას ხელს არაფერი უშლიდა განმეორე-ბით დაერტყა მიწაზე დავარდნილი ძ-ძისათვის და განზრახვა სისრულეში მოეყვანა. მან კი პირიქით, ბოდიში მოუხადა დაზარალებულს და პატიება სთხოვა. როცა დარწმუნდა, რომ იქვე მყოფი მეზობლები მას დახმარებას უწევდნენ, მიატოვა იგი და გამოცხადდა პოლიციაში, სადაც აღიარა, რომ დაჭრა ძ-ძე.

ყველა ამ გარემოებათა სწორი გაანალიზების შედეგად, წინასწარი გამოძიების პრო-ცესშივე შეიცვალა დ. კ-ძისათვის წარდგენილი ბრალდება და მისი ქმედება სსკ-ის 19-108-ე მუხლებიდან გადაკვალიფიცირდა 117-ე მუხლის პირველ ნაწილზე.

განსხვავება მკვლელობის მცდელობასა და ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებას შორის სასამართლო პრაქტიკაში სირთულეს არ წარმოადგენს იმ შემთხვევაში, როდესაც სიცოც-ხლისათვის სახიფათოამრავლობითი ქრილობები. თუ სასიკვდილო შედეგი არ დადგა, ქმე-დების კვალიფიკაცია სწორად ხდება სსკ-ის 17-105-ე მუხლებით. ცხადია, სიცოცხლი-სათვის მნიშვნელოვან ორგანოში რამდენიმე დაზიანება მიუთითებს მოკვლის განზრახვის არსებობაზე.

1999 წლის 1 ნოემბერს, დაახლოებით 15 საათზე, გ. ბაგრატიონის სახელობის ხიდის მიმდებარე ტერიტორიაზე, სადაც თავს იყრიან სამუშაოს მქებნელი პირები, ა. მ-შვილსა და კ. კ-ძეს შორის ატყდა ჩხუბი. ჩხუბის დროს კ-ძე წაიქცა. მ-შვილმა წაქცეულს ხელი წაავლო საყელოში და არ აძლევდა ფეხზე ადგომის საშუალებას. მეორე ხელით ჯიბიდან ამოიღო დანა და რამდენჯერმე ჩაარტყა ზურგში კ-ძეს, შემდეგ კი გაიქცა შემთხვევის ადგილიდან. დაჭრილი კ-ძე იქ მყოფმა პირებმა წაიყვანეს საავადმყოფოში, სადაც გაუკეთდა სასწრაფო ქირურგული ოპერაცია და სიკედილს გადარჩა.

სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნით დაზარალებულ კ-ძეს გულ-მკერდის უკანა ზედაპირზე, მარცხნივ პქონდა ნაკვეთი ჭრილობები, რომელთაგან სამი შემავალი იყო გულ-მკერდის ღრუში, ფილტვის დაზიანებით. დიდუბე-ჩულურეთის რაიონულმა სა-სამართლომ სწორად შეაფასა საქმის გარემოებები და მსჯავრი დასდო ა. მ-შვილს საქართველოს სსკ-ის 17-105-ე მუხლებით-მკვლელობის მცდელობისათვის (საქმე №0299853).

მკვლელობის მცდელობისა და ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების სწორად გამიჯვნის თვალსაზრისით საინტერესოა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო პალატის 2000 წლის 14 იანვრის განჩინება გ. ჯ-ს საქმეზე.⁴³

გ. ჯ. 1998 წლის 31 ოქტომბერს, დაახლოებით 14 საათზე, თავის მეგობრებთან ერთად იმყოფებოდა კინოთეატრ „რუსთაველში“ არსებულ დისკოთეკაზე, სადაც შელაპარაკება მოუხდა გამოძიებით დაუდგენელ პირებთან, რომელთაგან ერთ-ერთმა მას სილა გააწნა. კინოთეატრიდან გამოსულმა გ. ჯ-მ საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის წინ შენიშნა არასრულწლოვანი ზ. ნ., რომელიც მიიჩნია მასთან მოჩხუბარ ერთ-ერთ პიროვნებად და შურისძიების მოტივით, დანა სამჯერ დაარტყა მას გულ-მკერდსა და მუცელში, რითაც მას ჯანმრთელობა მძიმედ დაუზიანა. დროული სამედიცინო დახმარების აღმოჩენის შედე-გად ზ. ნ-ს სიცოცხლე შეუნარჩუნდა.

წინასწარი გამოძიების დროს გ. კ-მ ამხილა გ. ჯ. მკვლელობის მცდელობის ჩადენაში.

1998 წლის ნოემბრის თვეში გ. ჯ-მ შეშინებისა და ზემოქმედების მიზნით გ. კ. წაიყვანა ქალაქებარეთ, დაბა წყნეთის მიმართულებით მდებარე ტყეში, სადაც დანის მუქარით მოსთხოვა მისულიყო საგამოძიებო ორგანოებში და შეეცვალა მისი მამხილებელი ჩვენებები.

იმის გამო, რომ გ. კ-მ არ შეცვალა ჩვენება, ნასვამი გ. ჯ. 1998 წლის 25 დეკემბერს, დაახლოებით 05 საათზე მივიდა გ. კ-ს სახლში, ფანჯრიდან გადავიდა ოთახში, გააღვიძა იგი და კვლავ მოსთხოვა შეეცვალა ჩვენება მის სასარგებლოდ. უარის თქმით განაწყენებულმა იქვე, მაგიდიდან აიღო ტყემლით სავსე ბოთლი და ჩაარტყა გ. კ-ს თავში. ბოთლი გატყდა. შემდეგ ბოთლის მჭრელი ნატეხით გ. ჯ-მ დაუწყო დარტყმები დაზარალებულს სხეულის სხვადასხვა ადგილას. გ. კ-მ მიიღო სხეულის მძიმე დაზიანება.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო

⁴³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი სისხლის სამართლის საქმებზე, 2000 წ. №1, გვ. 25-29.

დანაშაული ადამიანის ნინებალება

კოლეგიის 1999 წლის 12 ოქტომბრის განაჩენით გ. ჯ. ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 17-105-ე მუხლით (მკვლელობის მცდელობა), 17-104-ე მუხლის მე-7 და მე-9 პუნქტებით (მკვლელობის მცდელობა სხვა დანაშაულის დაფარვის ან მისი ჩადენის გადაღვილების მიზნით იმის მიერ, ვისაც ადრე ჰქონდა ჩადენილი განზრას მკვლელობა) და 199-ე მუხლით (მოწმის ან ექსპერტის იძულება).

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო პალატამ 2000 წლის 14 იანვრის განჩინებით უცვლელად დატოვა სასამართლო კოლეგიის განაჩენი ბ. ნ-ს მკვლელობის მცდელობის ეპიზოდში. პალატამ აღნიშნა, რომ სასამართლო კოლეგიამ სწორი იურიდიული კვალიფიკაცია მისცა ზ. ნ-ს დანით დაჭრის ფაქტს. რაც შეეხება გ. კ-ს მიმართ ჩადენილ დანაშაულს, პალატამ ჩათვალა, რომ სასამართლო კოლეგიამ სწორად დაადგინა საქმის ფაქტობრივი გარემობები, მაგრამ ამ ეპიზოდს მისცა არასწორი იურიდიული შეფასება. სასამართლო პალატის განჩინებაში ნათქვამია: „სასამართლო კოლეგიამ აღნიშნული ფაქტი ჩათვალა მკვლელობის მცდელობად, მაშინ, როდესაც მკვლელობის განზრახვა საქმის მასალებით არ დასტურდება. კერ ერთი, მსჯავრდებული და დაზარალებული ერთმანეთს კარგად იცნობდნენ და შემთხვევის დროს ორივენი იყვნენ ამ უკანასკნელის საცხოვრებელ სახლში. მსჯავრდებული გ. ჯ. კატეგორიულად უარყოფს კ-ს მოკვლის განზრახვას. თვით დაზარალებული კ. საქმის სასამართლოში განხილვისას მიუთითებს, რომ გ. ჯ-ს მისი მოკვლის განზრახვა რომ ჰქონდა, შეეძლო კიდეც იგი შეესრულებინა. უფრო მეტიც, ჩხუბის დროს გ. ჯ-სთვის ხელი არავის არ შეუშლია და თვითონ წავიდ შემთხვევის ადგილიდან“. პალატამ მიუთითა, რომ „განზრას მკვლელობის მცდელობის სხეულის განზრას მძიმე დაზიანებისაგან გამიჯვნისას აუცილებელია ზუსტად განისაზღვროს დამნაშავის განზრახვის შინაარსი და მიმართულება, რაც წარმოადგენს საფუძველს ქმედების სწორი იურიდიული კვალიფიკაციის განსაზღვრისათვის“. პალატამ გაითვალისწინა დანაშაულის ჩადენის ხერხი, საშუალება, ჭრილობების და სხვა დაზიანებათა რაოდენობა, ხასიათი და ადგილი, ასევე ის გარემობა, კ-ს მოკვლის განზრახვა რომ ჰქონდა, გ. ჯ-ს შეეძლო კიდევ მიეყინებინა მისთვის დაზიანებები და მიეღწია დასახული მიზნისათვის, რადგან ხელის შემშლელი ფაქტორები კონკრეტულ შემთხვევაში არ არსებობდა.

უოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო პალატამ გ. ჯ-ს ქმედების ერთი ეპიზოდი სსკ-ის 17-104-ე მუხლის მე-7 და მე-9 პუნქტებიდან გადააკვლიფიცირა 110-ე მუხლის პირველ ნაწილზე.

როგორც აღნიშნული იყო, სისხლისამართლებრივ ლიტერატურასა და სასამართლო პრატიკაში დღემდე გაძატონებული შეხედულების თანახმად, მცდელობა ევენტუალური განზრახვით შეუძლებელია. ბოლო წლებში უზენაესი სასამართლოს პრატიკაში დაიწყო დამკვიდრება საწინააღმდეგო თვალსაზრისმა. ამ მხრივ საინტერესოა უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2000 წლის 1 მარტის განჩინება ზ. ნ-შვილის საქმეზე.

1997 წლის 10 ივნისს, ზ. ნ-შვილი მივიდა თბილისში, მოსაშვილის ქუჩაზე მდებარე კაფე-ბარ „პი-ჯი-ეს“-თან, სადაც იმყოფებოდნენ მისი ნაცნობი ი. ზ-ძე და მისი მეგობრები. აქ მან ჩაიდინა ბოროტი ხულიგნური მოქმედება. ი. ზ-ძეზე განაწყენებულმა ზ. ნ-შვილმა განიზრახა მისი მოკვლა და წავიდა მის მიერ უკანონოდ შეძენილი ცეცხლსასროლი იარალის მოსატანად. დაახლოებით 10 წუთში იგი დაბრუნდა შემთხვევის ადგილზე ცეცხლსასროლი პისტოლეტით შეიარაღებული და მიუახლოვდა ავტომანაქანას, რომელშიც ისხდნენ ი. ზ-ძე, დ. წ-ია და ბ. ა-შვილი. ზ. ნ-შვილმა ი. ზ-ძის მოკვლის განზრახვით, მანქანის მიმართულებით მრავალჯერ გაისროლა პისტოლეტიდან, რითაც შეგნებულად დაუშვა აგრეთვე მანქანაში მჯდომი დ. წ-იასა და ბ. ა-შვილის განზრახ მკვლელობის შესაძლებლობა.

ზ. ნ-შვილის სროლების შედეგად ი. ზ-ძემ და დ. წ-იამ მიიღეს სიცოცხლისათვის სახიფათო მძიმე ხარისხის დაზიანება. ისინი დროული სამედიცინო დახმარებით გადაურჩნენ სიკვდილს.

1997 წლის 19 ოქტომბერს, ზ. ნ-შვილი თბილისში, სასტუმრო „ივერიას“ საბანკეტო დარბაზში, მთვრალი დაუპატიოჟებლად მივიდა ქორწილში. იგი გვერდით დაუჯდა მეჯვარეს – ი. ზ-ძის მეგობარს გ. გ-ძეს და საუბარი დაუწყო ი. ზ-ძის დაჭრასთან დაკავშირებით. საუბარი კამათში გადაიზარდა. მათ კამათში ჩაერივნენ გ. გ-ძის მეგობრები ზ. გ-ძე და სხვები, რომლებმაც ზ. ნ-შვილს სთხოვეს შეეწყვიტა გ. გ-ძესთან კამათი. ამით განაწყენებულმა ზ. ნ-შვილმა, ნაცვლად კამათის შეწყვეტისა, გამოიჩინა საზოგადოებისადმი აშკარა უპატივცემულობა და ჩაიდინა ხულიგნური მოქმედება. გ. გ-ძემ და სხვებმა აღკვეთეს მისი ხულიგნური მოქმედება და ძალის გამოყენებით გააძევეს ქორწილიდან. გაბრაზებული ზ. ნ-შვილი წავიდა, რათა მოეტანა პისტოლეტი მის მონინააღმდეგეთა მოსაკლავად. 10-15 წუთში იგი დაბრუნდა ქორწილში, გამოაღო საბანკეტო დარბაზში შესასვლელი კარები და პისტოლეტიდან მოახდინა მრავალჯერადი გასროლა ნეფე-დედოფლის სუფრის წინ საცეკვაო მოედანთან მდგარი ზ. გ-ძისა და გ. გ-ძის მიმართულებით. ზ. ნ-შვილს მიერ გასროლილი ტყვიერიდან ორი მოხვდა გ. პ-შვილს, რის შედეგადაც იგი გარდაიცვალა. ერთი ტყვია მოხვდა ზ. გ-ძეს, რომელმაც მიიღო სიცოცხლისათვის სახიფათო მძიმე ხარისხის დაზიანება, მაგრამ ექიმების დახმარებით გადაურჩა სიკვდილს. ერთ-ერთი ტყვია მოხვდა კ. ბ-ძეს, რომელმაც მიიღო მსუბუქი ხარისხის დაზიანება.

შემთხვევის ადგილიდან გაქცეული ზ. ნ-შვილი რესპუბლიკის მოედანზე ჩაჯდა „მიცუბიშის“ მარკის ავტომანქანაში, რომლის მძღოლს ბ. კ-ძეს დაემუქრა მოკვლით და აიძულა მიეყვანა იგი სამტრედის ქუჩაზე, სადაც გადმოვიდა ტაქსიდან და მიიმალა.

ზ. ნ-შვილი დააკავეს ქ. ბათუმში 1999 წლის 8 აპრილს. მისი ნაქირავები ბინის ჩხრევისას ამოღებული იქნა პისტოლეტი და საბრძოლო ვაზნები, ნარკოტიკული ნივთიერებები, აგრეთვე ორი ყალბი პასპორტი სხვა პირთა სახელზე, ზ. ნ-შვილის სურათებით.

1 ინსტანციის სასამართლოს განაჩენით ზ. ნ-შვილს მსჯავრი დაედო სსკ-ის რამდენიმე მუხლით, მათ შორის მკვლელობის მცდელობისათვის. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატამ განიხილა მსჯავრდებულის ინტერესების დამცველი ადვოკატების საკასაციო საჩივრები და განაჩენი ზ. ნ-შვილის მიმართ უცვლელად დატოვა. პალატის განჩინებაში ვკითხულობთ: „საკასაციო საჩივრები მსჯავრდებულის ინტერესების დამცველმა ადვოკატებმა გამოითქვეს აზრი იმის შესახებ, რომ ზ. ნ-შვილს თუნდაც მოეხდინა მოსაშვილის ქუჩაზე ცეცხლსასროლი იარაღიდან მანქანის მიმართულებით გასროლები, იგი არ მოქმედებდა მკვლელობის პირდაპირი განზრახვით, ხოლო თუ დავუშვებთ სასიკვდილო შედეგისადმი მსჯავრდებულის ევენტუალურ განზრახვას, მათი პოზიციით, იმ შემთხვევაში, როცა პირი უშვებს თავისი ქმედებით სიკვდილის შესაძლებლობას, მაგრამ შედეგი არ დგება, ქმედება უნდა შეფასდეს დამდგარი შედეგის მიხედვით და არა განზრახი მკვლელობის მცდელობად, ვინაიდან მცდელობა მხოლოდ პირდაპირი განზრახვით ჩადენილ ქმედებებში არის შესაძლებელი“. ამასთან დაკავშირებით საკასაციო პალატამ აღნიშნა, რომ „მკვლელობის ევენტუალური განზრახვის შემთხვევაში, როცა სასიკვდილო შედეგი არ დგება, პირის ქმედების ევენტუალური განზრახვით ჩადენილი მკვლელობის მცდელობად კვალიფიკაცია არ ენინააღმდეგება დღეს მოქმედი სისხლის სამართლის კოდექსის დებულებებს. ამდენად, პალატა თვლის, რომ განზრახი მკვლელობის მცდელობად ქმედების კვალიფიკაციისათვის აუცილებელი არ არის პირდაპირი განზრახვის არსებობის დამტკიცება, არამედ საესებით საკმარისია ევენტუალური განზრახვის არსებობის დადგენა“.

სასამართლო პრაქტიკის გაცნობამ გვიჩვენა, რომ როდესაც მძიმედ დაზიანებულია სიცოცხლისათვის მნიშვნელოვანი ორგანო, ხშირ შემთხვევაში დამნაშავეს არა აქვს დაზარალებულის მოკვლის პირდაპირი განზრახვა, მაგრამ უშვებს სასიკვდილო შედეგის დადგომის შესაძლებლობას. ე. ი. მოქმედებს ევენტუალური განზრახვით. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ თუ სასიკვდილო შედეგი არ დადგა, დამნაშავე როგორც წესი აცხადებს, რომ არ სურდა დაზარალებულის მოკვლა. სანინააღმდეგოს მტკიცება კი ხშირად ძნელია, რადგან სიცოცხლისათვის სახიფათო დაზიანება დამახასიათებელია ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების შემადგენლობისათვისაც. ასეთ შემთხვევაში ქმედების კვალიფიკაცია დამდგარი შედეგის მიხედვით ხშირად დამნაშავისათვის ზედმეტად მსუბუქი სასჯელის შეფარდებას იწვევს. მოვიყვანოთ რამდენიმე მაგალითი:

ქ. თბილისის ისანი-სამგორის რაიონულმა სასამართლომ 2001 წლის 6 ივნისის განაჩენით მსჯავრი დასდო ი. ს-შვილს 1960 წლის სსკ-ის 110-ე მუხლის | ნაწილით – ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებისათვის (საქმე №0400819).

2000 წლის 19 აპრილს, დაახლოებით 24 საათზე ი. ს-შვილი მისი კუთვნილი ავტომანქანით იდგა მეტრო სადგურ „სამგორის“ მიმდებარე ტერიტორიაზე ტაქსების გაჩერებაზე და ელოდებოდა მგზავრებს. იქვე იდგნენ სხვა კერძოშ ტაქსების მძღოლებიც მგზავრების მოლოდინში. ამ დროს მოვიდნენ მთვრალი დ. მ-ძე და ლ. მ-იანი. მათ დაუწყეს ლანდღვა-გინება ი. ს-შვილს და სხვა ტაქსის მძღოლებს, მოითხოვდნენ მათ ნასვლას იმ ტერიტორი-იდან და მომავალშიც უკრძალავდნენ იქ მანქანების გაჩერებას. ფიზიკურ შეურაცხყოფას მათი მხრივ ადგილი არ ჰქონია. ვითარების გართულების თავიდან აცილების მიზნით ს-შვილი და დანარჩენი მძღოლები დაემორჩილნენ მათ მოთხოვნას, ჩასხდნენ თავიანთ მან-ქანებში და გაეცალნენ იქაურობას. ი. ს-შვილმა 100 მეტრის დაშორებით გააჩერა მანქანა და ელოდებოდა მთვრალი ახალგაზრდების ნასვლას, რომ დაპრუნებულიყო ტაქსების გა-ჩერებაზე. ნახევარი სათასის შემდეგ მან დაინახა მისკენ ჩქარი ნაბიჯებით მომავალი მ-ძე. ს-შვილმა საბარგულიდან ამოიღო ორლულიანი სანადირო თოფი, ორჯერ ესროლა მ-ძეს და დაჭრა გულ-მკერდისა და მუცლის არეში. შემდეგ სწრაფად ჩაჯდა მანქანაში და წავიდა კახეთის გზატკეცილის მიმართულებით. სროლის ხმა გაიგონა მ-ძის მეგობარმა მ-იანმა, რომელიც ცოტა ხნის წინ დაშორდა მას, მოირჩინა და დახმარება აღმოუჩინა მ-ძეს.

სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, დ. მ-ძემ დაჭრილი იყო მუცელსა და გულ-მკერდში, მარცხენა ფილტვის, დიაფრაგმის, პანკრეასის, ელენთის, კუ-ჭის, ღვიძლის, ნვრილი და მსხვილი ნაწლავების დაზიანებით. ექსპერტმა განსაზღვრა, რომ ჭრილობები გამოწვეულია ცეცხლსასროლი იარაღიდან გასროლილი ჭურვების (სა-ფანტების) მოქმედებით და როგორც ერთად, ასევე ცალ-ცალკე აღებული ეკუთვნის სი-ცოცხლისათვის სახიფათო მძიმე ხარისხს.

წინასწარი გამოძიების მიერ ს-შვილი მიცემული იქნა პასუხისმასი სსკ-ის 17-105-ე მუხლით – განზრას მკვლელობის მცდელობისათვის. საპრალდებო დასკვნაში ნათქვამია, რომ ს-შვილმა მოკვლის მიზნით ესროლა დაზარალებულს, მაგრამ სასიკვდილო შედეგი არ დადგა მისგან დამოუკიდებელი მიზეზების გამო.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ განსასჯელს არ ამოძრავებდა დაზარალებულის მოკვლის მიზანი. ასეთი დასკვნის გაკეთებისას იგი დაეყრდნო შემდეგ გარემოებებს: განსასჯელი და დაზარალებული საერთოდ არ იცნობდნენ ერთმანეთს და მათი შეხვედრა მოხდა შემ-თხვევით გარემოებათა გამო. სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა დაზარალებულის არამართლზომიერ ქცევაზე, რომელმაც აიძულა ს-შვილი მიეტოვებინა სამუშაო ადგილი. მიუხედავად იმისა, რომ ს-შვილს მანქანის საბარგულში ჰქონდა ცეცხლსასროლი იარაღი, არ გამოიყენა იგი და დაემორჩილა დაზარალებულის არამართლზომიერ მოთხოვნას. მან დაჭრის მიზნით ესროლა მ-ძეს ფეხებში, მაგრამ სიბნელის გამო ვერ მოზომა და საფანტი ამ უკანასკნელს გულ-მკერდსა და მუცელში მოხვდა.

სასამართლომ სწორად შეაფასა საქმის ფაქტობრივი გარემოებები და მიიჩნია, რომ ს-შვილს არ ჰქონდა მ-ძის მოკვლის მიზანი. ე. ი. ის არ მოქმედებდა პირდაპირი განზრახვით.

ხოლო მის ქმედებას სამართლებრივი შეფასება მისცა სისხლისამართლებრივ ლიტერატურასა და სასამართლო პრაქტიკაში ჯერჯერობით გაბატონებულ თვალსაზრისზე დაყრდნობით, რომლის მიხედვითაც მცდელობა შესაძლებელია მხოლოდ პირდაპირი განზრახვით ჩადენილ ქმედებებში. ამიტომ ს-შვილის ქმედება დაკვალიფიცირდა დამდგარი შედეგის მიხედვით და მას მსჯავრი დაედო ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისათვის.

ჩემი აზრით, მოცემულ შემთხვევაში ადგილი აქვს პირდაპირი და არაპირდაპირი განზრახვის კომბინაციას. დამნაშავეს სურდა დაზარალებულისათვის ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების მიყენება, მაგრამ ითვალისწინებდა, რომ მის მოქმედებას შესაძლოა შედეგად მოჰყვეს დაზარალებულის სიკვდილი და შეგნებულად უშვებდა ამ შედეგის დადგომას. პირი, რომელიც ღამის პირველ საათზე, 20 მეტრის მანძილიდან ორჯერ ისვრის მისკენ ჩქარი ნაბიჯებით მიმავალი ადამიანის მიმართულებით, შეუძლებელია არ ითვალისწინებდეს, რომ შეაძლოა სიბრძელეში ვერ მოზომოს და გასროლას სასიკვდილო შედეგი მოჰყვეს. მიგვაჩნია, რომ დამნაშავე ითვალისწინებდა ასეთ შედეგს და უშვებდა მისი დადგომის შესაძლებლობას. ე. ი. მოქმედებდა ევენტუალური განზრახვით.

მხედველობაშია მისაღები ის გარემოება, რომ სროლის შემდეგ ს-შვილს ეკისრებოდა დაზარალებულზე ზრუნვის სპეციალური სამართლებრივი მოვალეობა. მან თავისი მოქმედებით სასიკვდილო შედეგის დადგომის საფრთხე შექმნა. ამიტომ ვალდებული იყო მიეღო ზომები ამ საფრთხის თავიდან ასაცილებლად. მიუხედავად იმისა, რომ იგი ხედავდა მძესთან არავინ არ იყო, მიატოვა ქუჩაში დაჭრილი, სწრაფად ჩაჯდა მანქანაში და გაშორდა იქაურობას. ე. ი. არ შეასრულა მისი, როგორც სამართლებრივი გარანტის ფუნქცია. სროლის ხმა გაიგონა მ-ძის მეგობარმა მ-იანმა, რომელიც ცოტა ხნის წინათ დაშორდა მას, მობრუნდა და მძიმედ დაჭრილს აღმოუჩინა დახმარება.

სასამართლომ ს-შვილს შეუფარდა თავისუფლების აღკვეთა ორი წლის ვადით, საერთო რეჟიმის სასჯელალსრულების დაწესებულებაში სასჯელის მოხდით. ჩემი აზრით, შეფარდებული სასჯელი არ შეესაბამება ს-შვილის მიერ ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმეს. სასჯელი გაცილებით მეაცრი იქნებოდა, მას რომ პასუხი ეგო მკეთრების მცდელობისათვის. ევენტუალური განზრახვით მცდელობის გამორიცხვამ დამნაშავე პირის მსუბუქად დასჯა გამოიწვია.

ქ. თბილისის ისანი-სამგორის რაიონულმა სასამართლომ 2000 წლის 26 დეკემბრის განაჩენით მსჯავრი დასდო ვ. ძ-შვილს სსკ-ის 117-ე მუხლის 1 ნაწილით (საქმე № 0899110).

1999 წლის 28 მაისს, დაახლოებით 20 საათზე ნასვამ მდგომარეობაში მყოფმა ვ. ძ-შვილმა თავისი საცხოვრებელი კორპუსის მახლობლად დაინახა მისი მეზობელი ბ. ა-ოვი, რომელიც სახლში მიდიოდა. მან დაუძახა ა-ოვს და სთხოვა ეყიდა არაყი, რათა უბნელ ბიჭებთან ერთად დაელიათ. ა-ოვმა უპასუხა, რომ ფული არ ჰქონდა და თხოვნას ვერ შეუსრულებდა. ძ-შვილმა ა-ოვის მიერ უფლობის მომიზეზება არ ჩათვალა სარწმუნოდ, აუხირდა მას და მეგობრებთან – გ. გ-შვილსა და ფ. ყ-ძესთან ერთად საქმის გასარჩევად

წაიყვანა მახლობლად მდებარე სკოლის ეზოში. მათ შორის კამათი ერთმანეთის ფიზიკურ შეურაცხყოფაში გადაიზარდა. ჩეუბის დროს d-შვილმა ამოილო დანა და დაარტყა სამჯერ ა-ოვს მუცელსა და ზურგში, შემდეგ კი მეგობრებთან ერთად შემთხვევის ადგილიდან გაიქცა. დაჭრილი ა-ოვი სკოლის ეზოში მყოფმა ბიჭებმა წაიყვანეს საავადმყოფოში, სადაც გაუკეთდა ოპერაცია და სიკვდილს გადარჩა.

სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, ა-ოვს აღენიშნებოდა „მუცელისა და გულ-მკერდის ღრუში შემავალი ნაკვეთ-ნაჩხვლეტი ჭრილობები ელენთის, კუჭის, პანკრეასის დაზიანებით. აღნიშნული დაზიანებანი... როგორც ცალ-ცალკე, ასევე ერთად აღებულნი მიეკუთვნებიან დაზიანებათა მძიმე ხარისხს, როგორც სიცოცხლისათვის სახიფათოს.

გარდა ამ ჭრილობებისა, ა-ოვს აღენიშნებოდა ნაკვეთ-ნაჩხვლეტი ჭრილობა მარჯვენა მხრის სარტყელის წინა ზედაპირზე, რომელიც მიეკუთვნება დაზიანებათა მსუბუქ ხარისხს ჯანმრთელობის მოშლით“.

d-შვილი მისცეს პასუხისმგებაში 1960 წლის სსკ-ის 110-ე მუხლის 1 ნაწილით. წინასწარი გამოძიების პროცესშივე შეიცვალა ქმედების კვალიფიკაცია და მას ბრალდება წარედგინა სსკ-ის 17-105-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულისათვის. სასამართლომ კი d-შვილს მსჯავრი დასდო სსკ-ის 117-ე მუხლის პირველი ნაწილით.

როგორც წინასწარი, ასევე სასამართლო გამოძიების დროს d-შვილი აღიარებდა ა-ოვისათვის ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება, მაგრამ დაბეჯითებით ამტკიცებდა, რომ დაზარალებულის მოკვლა არ უნდოდა. მისი განმარტებით, ა-ოვი ძალიან მარჯვედ ჩეუბობდა. იგი ხედავდა, რომ მეგობრების თვალნინ ჩეუბში მარცხდებოდა, გამწარებულმა ამოილო ჯიბიდან ე. წ. „ლისიჩეკა“ დანა და დაარტყა ზურგში ა-ოვს, შემდეგ კი მუცელში. დაჭრის შემდეგ ა-ოვმა შეწყვიტა წინააღმდეგობა. მას არაფერი უშლიდა ხელს გაეგრძელებინა მისი დაზიანება, სანამ არ მოკვდებოდა, მაგრამ ასეთი მიზანი არ ჰქონია. ის და ა-ოვი არიან მეზობლები, ბავშვობიდან იცნობენ ერთმანეთს და მასთან ყოველთვის კარგი ურთიერთობა ჰქონდა (ს. ფ. 58).

დაზარალებულმა ბ. ა-ოვმა აღნიშნა: ჩეუბის დროს ვიგრძენი ჩხვლეტა ჯერ უკანა მხრიდან ზურგში, მერე მუცელში. მივხვდი, რომ d-შვილმა დამჭრა. მერე ვიგრძენი ძალის დაკარგვა, რის გამოც ხელი ვუშვი მას. ჩეენ ერთმანეთის პირისპირ ვიდექით. d-შვილი არ ცდილობდა ჩემსკენ წამოსვლას, თუმცა მას, ამ შემთხვევაში ხელს არავინ უშლიდა (ს. ფ. 115).

ვინაიდან სასამართლომ მიიჩნია, რომ d-შვილს არ ჰქონდა დაზარალებულის მოკვლის პირდაპირი განზრახვა, მას მსჯავრი დასდო დამდგარი შედეგის მიხედვით – ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისათვის და შეუფარდა საქმაოდ მსუბუქი სასჯელი – სამი წლით თავისუფლების აღკვეთა.

მუცელისა და გულ-მკერდის დანით დაზიანების დროს d-შვილს არ შეიძლება არ გაეთვალისწინებინა, რომ მის მოქმედებას შესაძლოა შედეგად მოჰყვეს დაზარალებულის სიკვდი-

ლი. მართალია, მას არ სურს ეს შედეგი, მაგრამ შეგნებულად უშვებდა მის დადგომას. ე. ი. სახეზეა სასიკვდილო შედეგისადმი არაპირდაპირი განზრახვა.

თუ უზენაესი სასამართლოს საკასაციო პალატის ზემოთ მოტანილ განჩინებას დავეყრდნობით, მოცემულ შემთხვევებში სავსებით შესაძლებელი იყო ძ-შვილს პასუხი ეგო არაპირდაპირი განზრახვით მკვლელობის მცდელობისათვის. განჩინების თანახმად, „მკვლელობის ევენტუალური განზრახვის შემთხვევაში, როცა სასიკვდილო შედეგი არ დგება, პირის ქმედების ევენტუალური განზრახვით ჩადენილი მკვლელობის მცდელობად კვალიფიკაცია არ ენინააღმდეგება დღეს მოქმედი სისხლის სამართლის კოდექსის დებულებებს... განზრახი მკვლელობის მცდელობად ქმედების კვალიფიკაციისათვის აუცილებელი არ არის პირდაპირი განზრახვის არსებობის დამტკიცება. არამედ სავსებით საკარისია ევენტუალური განზრახვის არსებობის დადგენა“.

მოცემულ საქმეზე დამნაშავეს მსჯავრი დაედო საქართველოს ახალი სსკ-ის 117-ე მუხლის I ნაწილით. სსკ-ის მე-2 მუხლის თანახმად, ქმედების დანაშაულებრიობა და დასჯადობა განისაზღვრება სისხლის სამართლის კანონით, რომელიც მოქმედებდა მისი ჩადენის დროს. დანაშაული ჩადენილი იქნა 1999 წლის 28 მაისს, ე. ი. ძველი სისხლის სამართლის კოდექსის მოქმედების დროს. ამიტომ სასამართლოს დამნაშავისათვის მსჯავრი უნდა დაედო იმ კოდექსის შესაბამისი მუხლით. სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა იქონიონ, რომ „2000 წლის 1 ივნისამდე ჩადენილ ქმედებათა კვალიფიკაცია უნდა მოხდეს ძველი კოდექსის შესაბამისი მუხლით, იმ პირობით, რომ ახალი კოდექსი არ აუქმებს ქმედების დასჯადობას ან არ ამსუბუქებს სასჯელს.“⁴⁴

დაზიანება ჩხუბის დროს არ მიუთითებს ხულიგნური ქვენაგრძნობის არსებობაზე, თუ ჩსუბის მიზეზი იყო დაზარალებულის ნინა მართლსანინააღმდეგო ქმედება თვით დამნაშავის ან მისი ახლობლის მიმართ.

ი-ძე მიცემული იყო პასუხისმგებაში სისხლის სამართლის კოდექსის 117-ე მუხლის II ნაწილის კ. პუნქტით – ხულიგნური ქვენაგრძნობით ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებისათვის. საქმის გარემოებები შემდეგში მდგომარეობდა:

2000 წლის 19 სექტემბერს, დღის დაახლოებით 12 საათზე, ა-ნი თავისი კუთვნილი ავტომანქანით მივიდა ყოფილი მეუღლის ლ. დ-შვილის სანახავად, რომელიც სავაჭრო ჯიხურში გამყიდველად მუშაობდა. ყოფილი მეუღლე და ვ. ტ-შვილი ჯიხურის წინ იდგნენ და რაღაცაზე საუბრობდნენ. ა-ნს ეს არ მოეწონა და მათ წინ მკვეთრად დაამუხრუჭა ავტომანქანა. ეს იწყინა ტ-შვილმა და მათ შორის მოხდა ურთიერთშელაპარაკება, რა დროსაც ტ-შვილმა სცემა ა-ნს და სახეში მუშტის ჩარტყმით დაუზიანა წარბი. ისინი დააშორეს იქ მყოფმა პირებმა. წასვლის წინ ტ-შვილი უცენზურო სიტყვებით იხსენიებდა ა-ნის მეუღ-

⁴⁴ მ. ტურავა, სისხლის სამართალი, თბ., 2001 წ., გვ. 10.

ლეს და აგინებდა მას ცოლის მისამართით. ა-ნმა ეს უამბო თავის მევობრებს, მათ შორის ი-ძეს. მეგობრებმა დააწყნარეს იგი, უთხრეს, რომ ტ-შვილთან საქმეს გაარკვევდნენ და დაშორდნენ. შემდეგ კი ჩასხდნენ მანქანაში და წავიდნენ ტ-შვილთან სამსახურში ამბის გასაგებად. კამათის დროს ტ-შვილმა გამომწვევად უთხრა მათ, რომ აგინა და სცემა ა-ნს. ამის საპასუხოდ ი-ძე თავში მუშტი დაარტყა. დარტყმის შედეგად ტ-შვილმა მიიღო ჯან-მრთელობის მძიმე დაზიანება.

აღსანიშნავია, რომ ნინასნარი გამოძიების მასალებში, მათ შორის საბრალდებო დას-კვნაში არაფერია ნათქვამი, თუ რატომ მიიჩნია გამოძიება ი-ძის დანაშაული ხულიგნური ქვენაგრძნობით ჩადენილად. დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონულმა სასამართლომ სწორი სამართლებრივი შეფასება მისცა ი-ძის მიერ ჩადენილ დანაშაულს, მოუხსნა მას 117-ე მუხლის „კ“ პუნქტით წარდგენილი ბრალდება და მისი ქმედება გადააკვალიფიცირა იმავე მუხლის პირველ ნაწილზე (საქმე №0200204).

სასამართლებმა მხედველობაში უნდა იქონიონ, რომ პასუხისმგებლობა სისხლის სამართლის კოდექსის 117-ე მუხლის II ნაწილ „კ“ პუნქტით უნდა დადგეს იმ შემთხვევაში, როცა დანაშაული ჩადენილია საზოგადოების აშკარა უპატივცემულობის, საერთო ცხოვ-რების წესების და მორალის საყოველთაოდ აღიარებული ნორმების უგულებელყოფის საფუძველზე. როცა დამნაშავის ქცევა აშკარა გამოწვევაა საზოგადოებრივი წესრიგისა და გამოხატავის მისადმი აგდებულ, უპატივცემულო დამოკიდებულებას. ხულიგნური ქვენა-გრძნობისათვის დამახასიათებელია დანაშაულის ჩადენა ყოველგვარი საბაბის გარეშე, ან სრულად უმნიშვნელო საბაბით. როდესაც კონფლიქტის მიზეზი დაზარალებულის მართ-ლსანინააღმდეგო ქცევაა, დამნაშავემ არ შეიძლება პასუხი აგოს ხულიგნური ქვენაგრძ-ნობით ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის.

ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისათვის სასჯელის განსაზღვრის დროს სასამართლომ პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი გარემოების სახით უნდა გაითვალისწინოს დაზარა-ლებულის ვიქტიმური ქცევა დანაშაულის ჩადენამდე.

2000 წლის 24 იანვარს, დაახლოებით დღის 11 საათზე, ქ. თბილისის №1 საპყრობილის საკანში მსჯავრდებულმა ნ. ა-შვილმა სხვა პატიმრების თანდასწრებით პურის საჭრელი მრგვალი წვერიანი დანით მუცელში დაჭრა საკანში მასთან ერთად მჯდომი მსჯავრდებული გ-გური. დანაშაული ჩადენილი იქნა შემდეგ გარემოებები: მსჯავრდებულები ისხდნენ საკანში და საუბრობდნენ. მსჯავრდებული გ-ური უხამსად ეხურა ა-შვილს. ა-შვილმა იწყინა ეს ხუმრობა და მოუწოდა წესიერად მოქცეულიყო, რის შემდეგაც გ-გურმა შეავინა ცოლი, რომელიც ადრე გამომძიებელი ყოფილა. ამის საპასუხოდ ა-შვილმა სტაცა ხელი საკანში მაგიდაზე დადებულ პურის საჭრელ დანას და დაარტყა გ-ურს მუცელში. ხმაურზე შემოვიდა მორიგე, რომელსაც ა-შვილი მივარდა ყვირილით: ჩქარა ვუშველოთო. საკანში შემოსულ ექიმს კი უთხრა: მე დავჭერი და იქნებ გადაარჩინოო.

გ. გ-ურს ციხის რესპუბლიკურ საავადმყოფოში გაუკეთდა ოპერაცია – კუჭის წინა კედლის და ღვიძლის მარცხენა წილის ჭრილობების გაკერვა.

ა-შვილი მიცემული იქნა პასუხისმგებაში 1960 წლის სსკ-ის 110-ე მუხლის | ნაწილით – სხეულის განზრას მძიმე დაზიანებისათვის. როგორც წინასწარი გამოძიების, ასევე საქმის სასამართლო განხილვის დროს დაცვის მხარე შუამდგომლობდა კვალიფიკაციის შეცვლას და ა-შვილის ქმედების გადაკვალიფიცირებას სსკ-ის 110-ე მუხლიდან 113-ე მუხლზე (სხეულის განზრას მძიმე დაზიანებას ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში).

წინასწარი გამოძიებისა და სასამართლოს მიერ სწორად იქნა შეფასებული საქმის გარემოებები და ა-შვილს მსჯავრი დაედო სსკ-ის 110-ე მუხლით.

მოცემულ მაგალითში მართლაც არის 113-ე (ახალი კოდექსის 121-ე) მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულისათვის დამახასიათებელი რამდენიმე ნიშანი: 1. ჯანმრთელობის დაზიანების განზრახვა უეცრად წარმოიშვა და დაუყოვნებლივ იქნა მოყვანილი სისრულეში; 2. ჯანმრთელობის დაზიანება უშუალო საპასუხო რეაქცია იყო დაზარალებულის არამართლზომიერ მოქმედებაზე. კანონის თანახმად, აფექტის მდგომარეობა გამოწვეული უნდა იყოს დაზარალებულის მიერ დამნაშავის ან მისი ახლობლის მიმართ განხორციელებული უკანონო ძალადობით ან მძიმე შეურაცხყოფით. მართალია, მოტანილ მაგალითში ადგილი ჰქონდა დაზარალებულის ვიქტიმურ ქცევას, კერძოდ, დამნაშავის შეურაცხყოფა, მაგრამ კანონში ლაპარაკია „მძიმე შეურაცხყოფაზე“. იყო თუ არა შეურაცხყოფა მძიმე, ეს ფაქტის საკითხია და სასამართლომ უნდა გადაწყვიტოს საქმის კონკრეტულ გარემოებათა მხედველობაში მიღებით. მოცემულ შემთხვევაში სასამართლომ სწორად შეაფასა საქმის გარემოებები და არ ჩათვალა დაზარალებულის ქცევა, „მძიმე შეურაცხყოფად“.

ამავე დროს, სასამართლომ შეცდომა დაუშვა, როდესაც დამნაშავისათვის სასჯელის განსაზღვრის დროს პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი გარემოების სახით არ გაითვალისწინა დაზარალებულის ქცევა დანაშაულის ჩადენამდე, ასევე დამნაშავის მოქმედება დანაშაულის ჩადენის შემდეგ, კერძოდ, დაჭრილისათვის დახმარების აღმოჩენის სურვილი. ამას შედეგად მოჰყევა დამნაშავისათვის ზედმეტად მეცნიერი სასჯელის შეფარდება. სასჯელის განსაზღვრის დროს სასამართლომ ა-შვილის პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ გარემოებად ჩათვალა მხოლოდ ის, რომ ‘იგი ცოლშვილიანია, ჰყავს ორი მცირენლოვანი შვილი‘ და შეუფარდა თავისუფლების აღკვეთა შვიდი წლის ვადით, ე. ი. თითქმის კანონით გათვალისწინებული სასჯელის მაქსიმუმი (სისხლის სამართლის კოდექსის 110-ე მუხლის | ნაწილი ითვალისწინებდა თავისუფლების აღკვეთას ვადით ერთიდან რვა წლამდე).

მუხლი 118. ჯანმრთელობის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანება

1. ჯანმრთელობის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანება, რომელიც სიცოცხლისათვის არ არის სახითათ და არ გამოუწვევია ამ კოდექსის 117-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული შედეგი, მაგრამ დაკავშირებულია ჯანმრთელობის ხანგრძლივ მოშლასთან ან საერთო შრომისუნარიანობის მყარ, ერთ მესამედზე ნაკლებად დაკარგვასთან,— ისჯება გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით თვრამეტ თვემდე ან თავისუფლების შეზღუდვით ვადით სამ წლამდე ან ტუსალობით ვადით სამ თვემდე ანდა თავისუფლების აღკვეთით ვადით სამ წლამდე.
2. იგივე ქმედება, ჩდენილი ამ კოდექსის 117-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული დამამძიმებელი გარემოების არსებობისას, ანდა იმის მიერ, ვისაც ადრე ჩადენილი ჰქონდა ჯანმრთელობის განზრას მძიმე დაზიანება ან ამ კოდექსის 108-ე ან 109-ე მუხლით გათვალისწინებული მკვლელობა,—

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთ წლამდე.

ჯანმრთელობის დაზიანების სახეთა შორის ყველაზე გავრცელებულს წარმოადგენს ჯანმრთელობის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანება. უკანასკნელი ორი წლის განმავლობაში თბილისის რაიონულ სასამართლოებში დაფიქსირდა სსკ-ის 118-ე მუხლით მსჯავრდების 48 შემთხვევა.

ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანება არ არის საშიში სიცოცხლისათვის და არ იწვევს სსკ-ის 117-ე მუხლით გათვალისწინებულ შედეგებს. იგი დაკავშირებულია ჯანმრთელობის ხანგრძლივ მოშლასთან ან საერთო შრომისუნარიანობის მყარ, ერთ მესამედზე ნაკლებად დაკარგვასთან.

ჯანმრთელობის ხანგრძლივი მოშლის ქვეშ იგულისხმება დაზიანებასთან უშუალოდ დაკავშირებული შედეგები (დაავადებები, ფუნქციის მოშლა და ა. შ), სამ კვირაზე მეტი ხანგრძლივობით. საერთო შრომისუნარიანობის მყარი, ერთ მესამედზე ნაკლები დაკარგვა გულისხმობს მის დაკარგვას 10-დან 33 %-მდე. ეს ყველაფერი განისაზღვრება სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის მიერ.

ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანებას განეკუთვნება: წვრილი ძვლების, მკერდის ძვლის გაბზარვა ან მოტეხილობა; ერთ ყურში სმენის დაკარგვა; წვრილი სახსრების ღრძობა; ხელსა და ფეხზე თითის დაკარგვა; მსუბუქ ქსოვილების დაზიანება; მცირე ხარისხით ხერხემლის ფუნქციის მოშლა და სხვ., რაც ცხადია საშიში არ არის სიცოცხლისათვის და არ იწვევს სსკ-ის 117-ე მუხლით აღნიშნულ შედეგებს. თუ ხელსა ან ფეხზე

ფანაზაული ადამიანის წინააღმდეგ

თითოს დაკარგვამ წინასწარი შეცნობით პროფესიული შრომისუნარიანობის სრული დაკარგვა გამოიწვია, მაშინ გვექნება არა ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე, არამედ მძიმე დაზიანება.

1999 წლის 28 დეკემბერს, დაახლოებით 23 საათზე, მთვრალი ა. მ-იანი მივიდა მეტრო „ახმეტელის“ მიმდებარე ტერიტორიაზე მის ნაცნობ ლ. ა-ვასთან, რომელიც საღამოს საათებში ამ ადგილას პურს ყიდდა. პირადი ურთიერთობების გარკვევისას მათ შორის ნამოიჭრა კამათი, რომელიც ჩეუბში გადაიზარდა. მ-იანმა მკლავში ხელი ჩავლო ა-ვას და ხელების გადატრიალება დაუწყო. თან ემუქრებოდა, რომ ხელებს დაამტვრევდა. ა-ვა ცდილობდა თავი დაეღწია მისგან. ამ დროს მ-იანმა ორივე ხელით ძლიერად მოქაჩა ა-ვას მარჯვენა ხელზე, რის შედეგადაც ამ უკანასკნელს მხარი ამოუვარდა. გლდანი-ნაძალა-დევის რაიონულმა სასამართლომ მსჯავრი დასდო ა. მ-იანს საქართველოს სსკ-ის 118-ე მუხლის | ნაწილით (საქმე № 1/234-2000).

სასამართლომ სწორად გადაწყვიტა როგორც ქმედების კვალიფიკაციის, ასევე სისხლის სამართლის კანონის დროში მოქმედების საკითხი. საქმე განხილულ იქნა 2000 წლის 19 ივნისს, ე. ი. ახალი სისხლის სამართლის კოდექსის მოქმედების დროს. სასამართლომ უკუქცევითი ძალა მისცა ახალი კოდექსის 118-ე მუხლს და ა. მ-იანს მსჯავრი დასდო ამ მუხლის | ნაწილით. ცხადია, ასეთი გადაწყვეტილება ეფუძნებოდა იმას, რომ ახალი კანონი უფრო მსუბუქია, რადგან უფრო მეტ აღტერნატიულ სანქციას ითვალისწინებს, ვიდრე მისი შესაბამისი ძეველი კანონი.

ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანების საქმეთა განხილვისას სასამართლო პრაქტიკაში არსებული ტენდენციების ჩვენებას შევეცდებით ცალკეულ სისხლის სამართლის საქმეთა ანალიზის საფუძველზე.

ქ. თბილისის ვაკე-საბურთალოს რაიონულმა სასამართლომ 2000 წლის 31 მაისის განაჩენით მსჯავრი დასდო მ. მ-შვილს საქართველოს სსკ-ის 111-ე მუხლის | ნაწილით (საქმე №1/240.2000 წ.).

1999 წლის 15 სექტემბერს, დაახლოებით 16 საათზე, ოჯახური ურთიერთობების გარკვევის მიზნით მ. მ-შვილი მივიდა თავისი ვაჟის ცოლთან – ნ. ვ-შვილთან სახლში. საუბრისას ამ უკანასკნელმა უთხრა, რომ მეუღლესთან დაბრუნებას აღარ აპირებდა. მაშინ მ. მ-შვილმა მოსთხოვა იმ ბეჭდების დაბრუნებას, რომელიც მან აჩუქა დაქორწინებისას. როდესაც ამაზე უარი მიიღო, მათ შორის დაიწყო ჩეუბი. მ-შვილი სწვდა ხელში ნ. ვ-შვილს, რათა წაეძრო თითოდან მისი ნაჩუქარი ბეჭდები. ჩეუბის დროს მან ხელი ჰკრა ვ-შვილს, რის შედეგადაც ეს უკანასკნელი წაიქცა და თავი დაარტყა საწოლის კიდეს. ვ-შვილმა მიიღო თავის ტვინის შერყევა, რომელიც განისაზღვრა სხეულის ნაკლებად მძიმე დაზიანებად ჯანმრთელობის ხანგრძლივი მოშლით.

მ-შვილის ქმედების კვალიფიკაცია, როგორც ჯანმრთელობის განზრას ნაელებად მძიმე დაზაიანებისა, არასწორად უნდა ჩაითვალოს. საქმის მასალებიდან ჩანს, რომ მ-შვილს არ ჰქონდა განზრახვა ჯანმრთელობა დაეზიანებინა რძლისთვის. როდესაც მას ხელი ჰკრა, იგი არ ითვალისწინებდა ასეთი შედეგის დადგომის შესაძლებლობას. თავისთავად მის მოქმედებას (ხელის კვრას) არ გამოუწვევია დაზარალებულის რაიმე სერიოზული დაზიანება. დამდგარი შედეგი-თავის ტვინის შერყევის მიზეზი იყო ის, რომ ხელის კვრის შედეგად ნ. ვ-შვილი წაიქცა და თავი დაარტყა სანოლის კიდეს. ამიტომ მ-შვილმა არ შეიძლება პასუხი აგოს ჯანმრთელობის განზრას დააზიანებისათვის. ამავე დროს, მას ევალებოდა და შეეძლო კიდეც გათვალისწინებინა, რომ მის მოქმედებას შეიძლება ასეთი შედეგი მოჰყოლოდა. ამიტომ მ-შვილს პასუხი უნდა ეგო გაუფრთხილებლობით ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანებისათვის (სსკ-ის 124-ე მუხლი).

ხშირად ჯანმრთელობის დაზიანება უკავშირდება სხვა დანაშაულის ჩადენა. მაგალითად, ყაჩაღობის, ძარცვის, პოლიციის მუშაკისათვის წინააღმდეგობის განევა, ხულიგნობა და ა. შ.

თუ ქონების დაუფლების მიზნით ძალადობის დროს დაზარალებულმა მიიღო ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანება, ქმედება უნდა დაკავალიფირდეს არა სისხლის სამართლის კოდექსის 178-ე (ძარცვა) და 118-ე მუხლების ერთობლიობით, არამედ მხოლოდ 179-ე მუხლით (ყაჩაღობა).

2000 წლის 4 აპრილს, მთვრალი ზ. ბ-შვილი ორ შეგობართან ერთად იმყოფებოდა ქ. თბილისში, გლდანის რაიონის საკოლმეურნეო ბაზრის მიმდებარე ტერიტორიაზე. დახსლოებით 23 საათისთვის მათ შენიშნეს მეტრო „ახმეტელის“ მხრიდან მათკენ მომავალი გ. ნ-ური, რომელსაც ზ. ბ-შვილი შორიდან იცნობდა. როცა დარწმუნდნენ, რომ ირგვლივ არავინ იყო, გადაწყვიტეს თავს დასხმოდნენ მას და წაერთმიათ ლაბადა და ფული. ზ. ბ-შვილი მივიდა გ. ნ-ურთან და დაუწყო საუბარი. ამ დროს მისმა მეგობარმა კი თავში აგური ჩაარტყა, რის შედეგად ნ-ური წაიქცა. წაქცეულს სამივემ დაუწყო ცემა. როცა დარწმუნდნენ, რომ ნ-ურს წინააღმდეგობის თავი აღარ ჰქონდა, გახადეს ლაბადა, ტყავის ჟილეტი, ამოაცალეს ფული და უგონო მდგომარეობაში მყოფი მიატოვეს ქუჩაში. დაზარალებული გონს რომ მოვიდა, ლამის 2 საათისთვის მოახერხა მისვლა მახლობლად მცხოვრები მეგობრის სახლში, რომელმაც დახმარება აღმოუჩინა.

გ. ნ-ურს დაუდგინდა დიაგნოზი: მარცხენა ნეკნის მოტეხილობა, ცხვირის ძვლების მოტეხილობა, დაჟეჟილი ჭრილობები თხემ-კეფის მიდამოში. დაზიანებები განისაზღვრა როგორც ნაკლებად მძიმე ხარისხის, რასაც შედეგად მოჰყვა ჯანმრთელობის ხანგრძლივი მოშლა.

ქ. თბილისის გლდანი-ნაძალადევის რაიონულმა სასამართლომ ზ. ბ-შვილს მსჯავრი დასდო 1960 წლის სსკ-ის 92-ე მუხლის მე-2 ნაწილით (გაძარცვა ძალადობის გამოყენებით,

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევი

რაც საშიში არ არის სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისათვის, ჩადენილი პირთა ჯგუფის მიერ წინასწარი შეთანხმებით) და 111-ე მუხლის | ნაწილით⁴⁵ (საქმე №0900061).

დამნაშავის ქმედების ასეთი კვალიფიკაცია არასწორად უნდა ჩაითვალოს.

ძალადობითი ძარცვის შემადგენლობა (საქართველოს სსკ-ის 178-ე მუხლის II ნაწილის „დ“ პუნქტი) მაშინ გვექნება, როცა ძალადობა არ არის საშიში სიცოცხლისა ან კანონით უნდა შექმნას საშიშოება სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისათვის,... მით უფრო, არ უნდა მიაყენოს დაზარალებულის ჯანმრთელობას რეალური ზიანი⁴⁶. ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანება მართალია საშიში არ არის სიცოცხლისათვის, მაგრამ დაკავშირებულია ჯანმრთელობის ხანგრძლივ მოშლასთან ან საერთო შრომისუნარიანობის მყარ, ერთ მესამედზე ნაკლებად დაკარგვასთან. ცხადია, თუ ძალადობის შედეგად დაზარალებულის ჯანმრთელობას ზიანი მიადგა, შეუძლებელია ჩავთვალოთ, რომ ასეთი ძალადობა არ არის საშიში ჯანმრთელობისათვის.

ძარცვისათვის დამახასიათებელ ძალადობად უნდა მივიჩნიოთ ცემა, დარტყმა და სხვა მოქმედებები, რომლებიც დაკავშირებულია დაზარალებულისათვის ფიზიკურ ტკივილთან, მაგრამ არ გამოუწვევია ჯანმრთელობის მოშლა. აქ იგულისხმება სხეულის ზედაპირული დაზიანებები მცირე ჭრილობების, სისხლნაულენთების, დაუჯეილობების სახით, როდესაც, მართალია, სხეულის ანატომიური მთლიანობა დარღვეულია, მაგრამ იგი იმდენად უმნიშვნელო ხარისხისაა, რომ არ გამოუწვევია არც ავადმყოფობა და არც რომელიმე ორგანოს ფუნქციის მოშლა.

ძალადობას, რომელიც არ არის საშიში სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის, მიეკუთვნება ასევე დაზარალებულისათვის თავისუფლების აღკვეთა ან მისი შეზღუდვა, თუ ეს მოქმედებანი მიმართულია იქითვენ, რომ დაძლიონ დაზარალებულის წინააღმდეგობა.

თუ ძალადობის შედეგად დაზარალებული უფრო სერიოზულად დაზიანდა, პასუხისმგებლობა უნდა დადგეს ყაჩაღობისათვის.

ამასთან, სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა იქნიონ, რომ სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის საშიში ძალადობა, რაც დამახასიათებელია ყაჩაღობისათვის, მოიცავს დაზარალებულის ჯანმრთელობის მძიმე, ნაკლებად მძიმე ან მსუბუქ დაზიანებას და დამატებით სსკ-ის შესაბამისი მუხლებით (117-ე, 118-ე, 120-ე) კვალიფიკაცია საჭირო არ არის.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მოტანილ მაგალითში ბ-შვილს პასუხი უნდა ეგო არა სსკ-ის 92-ე და 111-ე მუხლების ერთობლიობით, არამედ მხოლოდ 96-ე მუხლის II ნაწილის | პუნქტით (ყაჩაღობა პირთა ჯგუფის მიერ წინასწარი შეთანხმებით).

⁴⁵ დანაშაულის დანარჩენი ორი თანამსრულებელი განაჩენის გამოტანის მიმერტისათვის იმაღებოდა.

⁴⁶ ზ. წულაია, სისხლის სამართალი, კერძო წარმო, ტომი II, თბ., 2001 წ., გვ. 59.

თუ პოლიციის მუშავის ან ხელისუფლების სხვა წარმომადგენლის მიმართ წინააღმდეგობას თან ერთვის ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება, ქმედება დაკვალიფიცირდება სისხლის სამართლის კოდექსის 353-ე (წინააღმდეგობა, მუქარა ან ძალადობა საზოგადოებრივი წესრიგის დამცველის ან ხელისუფლების სხვა წარმომადგენლის მიმართ) და 117-ე ან 118-ე მუხლების ერთობლიობით. ხოლო ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანების ან ცემის შემთხვევაში კი – მხოლოდ 353-ე მუხლით. საქართველოს სსკ-ის 353-ე მუხლში აღნიშნული „ძალადობა“ მოიცავს როგორც ცემას, ასევე ჯანმრთელობის მსუბუქ დაზიანებას.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 1998 წლის 1 სექტემბრის განაჩენით დ. მ-შვილი ცნობილი იქნა დამნაშავედ შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის: 1992 წლის 11 დეკემბერს, დაახლოებით დილის 9 საათზე, „მაკაროვის“ სისტემის პისტოლეტით და ხელყუმბარით შეიარაღებული დ. მ-შვილი ავტომანქანით მიემართებოდა თბილისში, ულიანოვკის ქუჩაზე, სადაც გააჩერეს პოლიციის მუშავებმა. მათ შემოწების მიზნით დ. მ-შვილს მოსთხოვეს მანქანის ტექნიკური პასპორტი და მართვის მოწმობა. როდესაც მას არავითარი მოწმობა არ აღმოაჩნდა, პოლიციელებმა მოსთხოვეს გაჰყოლოდა პოლიციის განყოფილებაში. დ. მ-შვილმა წინააღმდეგობის განევის მიზნით ამოილო „მაკაროვის“ სისტემის პისტოლეტი და ესროლა პოლიციის თანამშრომელ კ-შვილს, რომელსაც სხეული მძიმედ დაუზიანდა. შემდეგ – პოლიციის თანამშრომელ თ. ე-შვილს, ნაკლებად მძიმე დაზიანება ჯანმრთელობის ხანგრძლივი მოშლით. ბოლოს ესროლა ს. გ-ძეს, რომელსაც მიაყენა სხეულის მსუბუქი დაზიანება ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლით. დამნაშავეს მსჯავრი დაედო 1960 წლის სისხლის სამართლის კოდექსის 209-ე მუხლით – საზოგადოებრივი წესრიგის დამცველი პოლიციის მუშავის ან სახალხო რაზმელის სიცოცხლის ხელყოფისათვის.⁴⁷

ამჟამად მოქმედი კანონმდებლობით ასეთ შემთხვევებში დამნაშავემ პასუხი უნდა აგოს სისხლის სამართლის კოდექსის 353-ე და 117-ე და 118-ე მუხლების ერთობლიობით. რაც შეეხება ჯანმრთელობის განზრას მსუბუქ დაზიანებას, მას მოიცავს 353-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის შემადგენლობა.

სისხლის სამართლის კოდექსის 353-ე მუხლში ლაპარაკია პოლიციის მუშავის მიმართ წინააღმდეგობაზე, რომელიც ჩადენილია „ძალადობით ან ძალადობის მუქარით“. კანონმდებელი არ მიუთითებს „სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისათვის საშიშ ძალადობაზე“. აქედან გამომდინარე, ამ მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის შემადგენლობა არ მოიცავს წინააღმდეგობის განვითარისას პოლიციის მუშავის ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანებას. „ძალადობა ან ძალადობის მუქარა“ სისხლის სამართლის კოდექსის სხვა მუხლებშიც გვხვდება და გულისხმობს ცემას, ჯანმრთელობის მსუბუქი ხარისხის

⁴⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი სისხლის სამართლის საქმეებზე, 2000 წ., №7., გვ. 286-287.

დაზიანებას, თავისუფლების შეზღუდვას და ა. შ. აქედან გამომდინარე, ვერ დავეთანხმებით იმ ავტორებს, რომლებიც თვლიან, რომ 353-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისას, კვალიფიკაცია დანაშაულთა ერთობლიობით უნდა მოხდეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ძალადობა ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებაში... გამოიხატა“.⁴⁸

წინასწარი გამოძიების ორგანოებმა და სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა იქონიონ, რომ პოლიციის მუშაკის მიმართ ძალადობა ყოველთვის არ ქმნის სსკ-ის 353-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის შემადგენლობას. აღნიშნული დანაშაული მხოლოდ მაშინ გვექნება, როცა ძალადობას პოლიციის მუშაკზე ადგილი აქვს მის მიერ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას. წინააღმდეგ შემთხვევაში დამნაშავე პასუხს აგებს მხოლოდ ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის.

2000 წლის 12 მაისს, დაახლოებით 03 საათზე, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ორგანიზებულ დანაშაულთან პრძოლის სამმართველოს უფროსი ინსპექტორი, პოლიციის კაპიტანი მ. ხ-ძე შეთანხმებისამებრ აბანოთუბანში შეხვდა თავის ნათესავს-ი. ლ-ას, რომელიც იმ დღეს ჩამოვიდა ფოთიდან. ი. ლ-ას თხოვნით, ისინი შევიდნენ მახლობლად მდებარე საუნა „პოსეიდონში“. საუნის ფოიეში იჯდა მთვრალი ი. მ-ზადე. ფოიეში შესვლისთანავე მ-ზადემ უხეში ტონით მიმართა მ. ხ-ძეს („ბიჭო, შენ ვინა ხარო“). ამ უკანასკენელმა უპასუხა, რომ ის მისი ბიჭი არ არის, არამედ არის მ. ხ-ძე, პოლიციის თანამშრომელი. ამაზე მ-დემ მიუუგო, რომ არის შავი სამყაროს წარმომადგენელი და მოულოდნელად დაარტყა სახეში. ყოველივე ამას თვალყურს ადევნებდა საუნის დაცვის ორი თანამშრომელი და დამლაგებელი. მ. ხ-ძემ მ-დეს შეშინების მიზნით ამოილო ტაბელური „მაკაროვის“ სისტემის პისტოლეტი, მაგრამ ამან მ-დეზე არავითარი ზემოქმედება არ მოახდინა და იგი კვლავ წამოვიდა ხ-ძისაკენ დასარტყმელად. მათ შორის ჩადგნენ საუნის დაცვის თანამშრომლები – ჭ. გ-ია და ა. რ-იანი. ეს უკანასკენელი ცდილობდა შეეჩერებინა ი. მ-დე, რომელიც ხ-ძისაკენ მიიწევდა და სახეში ურტყამდა, ჭ. გ-იამ კი იარაღიანი ხელი დაუჭირა მ. ხ-ძეს. ამ დროს მოხდა უნდღლივი გასროლა, რა დროსაც მ. ხ-ძემ გაუშვა ხელი იარაღს, რომელიც შეინახა დაცვის თანამშრომელმა. ჭ. გ-იამ ხ-ძე გაყვანა გარეთ და შებრუნდა საუნაში. ამ დროს საუნიდან გამოვარდა ი. მ-დე და კვლავ დაესხა თავს მ. ხ-ძეს, წააქცია და ხელებითა და ფეხებით დაუწყო ცემა. ი. ლ-ას უნდოდა დახმარებოდა ხ-ძეს და შეეჩერებინა მ-დე, მაგრამ ამ უკანასკენელმა მასაც გაარტყა, რის შედეგადაც ი. ლ-ამ გონება დაკარგა და დაეცა. მ-დე შემთხვევის ადგილიდან მიიმალა.

მ. ხ-ძის დაზიანებები ექსპერტიზის მიერ შეფასდა როგორც წაკლებად მძიმე ხარისხის, რასაც შედეგად მოჰყვა ჯანმრთელობის ხანგრძლივი მოშლა. ხოლო ი. მ-დემ მიიღო სხეულის მსუბუქი ხარისხის დაზიანება ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლით.

⁴⁸ მ. ლევავეიშვილი, გ. მამულაშვილი, პასუხისმგებლობა სახელმწიფო დანაშაულისათვის, თბ., 2000 წ., გვ. 193.

ი. მ-დე მიცემულ იქნა პასუხისმგების საკის 353-ე მუხლის I ნაწილით, 239-ე მუხლის II ნაწილითა (ხულიგნობა) და ძველი კოდექსის 111-ე მუხლის I ნაწილით.

ი. მ-დეს ქმედების კვალიფიკაცია სსკ-ის 353-ე მუხლით ვერავითარ კრიტიკას ვერ უძლებს. ამ მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული მხოლოდ მაშინ არსებობს, როცა პოლიციის მუშაქზე ძალადობას ადგილი ჰქონდა მის მიერ საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის სამსახურებრივი მოვალეობის განხორციელებისას. მოტანილ მაგალითში მ. ხ-ძე სამსახურებრივ მოვალეობას არ ასრულებდა. საქმის მასალების მიხედვით, ი. ლ-ა იყო მისი ნათესავი, რომელმაც დამის 02 საათზე დაურეკა და შეხვედრა სთხოვა. დაზარალებულის მტკიცებით მათ უნდა ესაუბრათ ქ. ფოთში ს-ას გატაცების ფაქტთან დაკავშირებით. ნაკლებად დამაჯერებელია სამსახურებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით შუალა-მისას შეხვედრა საუნაში ნათესავთან, რომელიც პოლიციის მუშაკი არ არის. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ მ. ხ-ძეს პოლიციელის ფორმა არ ეცვა. უსიამოვნება მასა და მ-დეს შორის პირადული ხასიათის შეკამათების ნიადაგზე წარმოიშვა და მ-დეს მისთვის, როგორც პოლიციის მუშაკისათვის წინააღმდეგობა არ გაუწევია.

კრწანისი-მთამინდის რაიონულმა სასამართლომ სწორად შეაფასა საქმის გარემოებები და გაამართლა ი. მ-დე 353-ე მუხლით წარდგენილი ბრალდების ნაწილში. სასამართლომ მოუხსნა მას 239-ე მუხლით წარდგენილი ბრალდებაც – ხულიგნობა (საქმე №0500811). დანაშაული ჩადენილი იყო ლამის საათებში, საზოგადოების თავშეყრას ადგილი არ ჰქონდა.

ამავე დროს, სასამართლოს მეტი ყურადღება უნდა დაეთმო თვით დაზარალებულის ქმედების მართლზომიერებას შეფასებისათვის. კერძოდ, რამდენად მართებული იყო მის მიერ ტაბელური ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენება, რომელმაც მეტისმეტად გაართულა ვითარება და უნებლივ გასროლაც მოჰყვა. საქმის მასალების მიხედვით, ხ-ძემ იარაღი მაშინ ამოილო, როცა მ-დე მოულოდნელად დაარტყა სახუში. საპრალდებო დასკვნაში ხ-ძის მიერ ტაბელური იარაღის გამოყენების მართლზომიერება შემდეგნაირად არის დასაბუთებული: მ. ხ-ძე მიხვდა, რომ ვერ გაუმკლავდებოდა ფიზიკურად მასზე ბევრად დიდსა და ძლიერ ი. მ-დეს და ამიტომ მისი შემინების მიზნით ამოილო ტაბელური „მაკაროვის“ სისტემის პისტოლეტი, რამაც თავდამსხმელზე არავითარი ზემოქმედება არ მოახდინა და იგი კვლავ წამოვიდა მ. ხ-ძისაკენ დასარტყმელად“. მართალია, მ-დე საქმაოდ აგრესიული იყო, მაგრამ ხ-ძის მიერ იარაღის ამოილის აუცილებლობა იქ არ იყო. იქვე იმყოფებოდნენ საუნის დაცვის ორი თანამშრომელი და ხ-ძის ნათესავი ი. ლ-ა. მთვრალ მ-დეს წინააღმდეგობის დაძლევა სავსებით შესაძლებელი იყო იარაღის გამოყენების გარეშეც. საუნის დაცვის თანამშრომლები ცდილობდნენ წაერთმიათ მ. ხ-ძისათვის იარაღი, მაგრამ ის უძალიანდებოდა, რასაც უნებლივ გასროლა მოჰყვა.

წინასწარი გამოძიების დროს ჩატარებული დაკითხვებისა და დაპირისპირებების შედეგად ვერ იქნა დაძლეული წინააღმდეგობები საუნის დაცვის თანამშრომლების – ჭ. გ-იასა და ა. რ-იანის ჩვენებებს შორის. მ-დესთან დაპირისპირების დროს გ-იამ აჩვენა, რომ

ხ-ძემ იარაღი მანამ ამოიღო, სანამ მ-დე სახეში დაარტყამდა. „მე და რ-იანმა გავიგეთ ხმა „ეი, ბიჭო...“ ხ-ძემ უპასუხა: „ბიჭო კი არა ვარ, მ. ხ-ძე ვარ, პოლიციის თანამშრომელი“. როდესაც მე მივედი, ხ-ძეს ხელში ეჭირა იარაღი. ი. მ-დე კი იდგა მასთან. ხ-ძემ იარაღიანი ხელი გასწია უკან... ამის შემდეგ დაიწყო ჩხუბი. მე მინდოდა ხ-ძე გამეყვანა და დავინახე, რომ მას მოხვდა მუშტი, შემდეგ საპასუხოდ დაარტყა ხ-ძემ. ამ ჩხუბის დროს ისინი აღმოჩნდნენ საპარიტახერო ოთახში, სადაც უკვე მთელი ძალით ჩხუბობდნენ და მათი გაშველება შეუძლებელი იყო. ჩემი მიზანი იყო გამომერთმია ხ-ძისათვის პისტოლეტი, რის გამოც მისი პისტოლეტიანი ხელი მეჭირა მუდმივად..., მე ხ-ძეს ხელი დავუწიე დაბლა და მან ამ დროს მოახდინა უნებლიერ გასროლა... ამ დროს მე წავართვი ხელიდან იარაღი“ (ს. ფ. 134).

აღსანიშნავია, რომ სასამართლოს ხდომაზე არ გამოცხადდა არც ერთი მოწმე, მათ შორის არც საუნის დაცვის თანამშრომელები ჭ. გ-ია და ა. რ-იანი, რომელთა ჩვენებებსაც არსებითი მნიშვნელობა ჰქონდა საქმეზე ჭეშმარიტების დასადგენად.

ჩხუბის დროს ჯანმრთელობის მსუბუქი ხარისხის დაზიანება მიიღო ი. მ-დემაც, მაგრამ გ. ხ-ძის მიმართ სისხლის სამართლის საქმე არ აღძრულა, მიუხედავად მ-დეს მოთხოვნისა. თუ გავითვალისწინებთ დაზარალებულის არამართლზომიერ ქცევას დანაშაულის ჩადენის დროს, საქმარისი საფუძველი არსებობდა იმისათვის, რომ მასაც ეგო პასუხი სისხლის სამართლის წესით.

სასამართლოებმა აუცილებელია მხედველობაში იქონიონ, რომ თუ ჩხუბის დროს მხარეებმა ერთმანეთს ჯანმრთელობადაუზიანეს, სისხლის სამართლის წესით პასუხს აგებს ორივე, იმის მიუხედავად, თუ რა ხარისხის დაზიანება მიიღო ერთმა და მეორემ. ცხადია, ასეთი კვალიფიკაცია მაშიმ იქნება, როცა ორივე მათგანი არამართლზომიერად მოქმედებდა და არა მაშინ, როცა ერთ-ერთი თავს იცავდა. უმეტეს შემთხვევაში სისხლის სამართლის წესით პასუხს აგებს ის, ვინც ჩხუბი დაიწყო.

ხშირად ჯანმრთელობის დაზიანება თან ერთვის ხულიგნური მოქმედება. ასეთ დროს დამნაშავემ პასუხი უნდა აგოს სსკ-ის 239-ე და 118-ე მუხლების ერთობლიობით.

გლდანი-ნაძალადევის რაიონულმა სასამართლომ 2000 წლის 17 აპრილის განაჩენით მსჯავრი დასდო ლ. ბ-ოვს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 228-ე მუხლის | ნაწილით (ხულიგნბა) და 111-ე მუხლის | ნაწილით (საქმე №09999099).

1999 წლის 10 ივნისს, საღამოს საათებში ნასვამ მდგომარეობაში მყოფი ლ. ბ-ოვი ქ. თბილისში გლდანის რაიონის პირველი და მეორე მიკრორაიონებს შორის დამაკავშირებელი ხიდის მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებულ ჯიხურებთან შემთხვევით შეხვდა თავის შორეულ ნაცნობს, გ. მ-ძეს. იგი იქვე ჯიხურთან იდგა და ლუდს სვამდა. გ. მ-ძემ დაპატიჟა ბ-ოვი და გაუმასპინძლდა ლუდით. სმის დროს ბ-ოვმა გაიგო, რომ მ-ძე პოლიციაში მუშაბდა, უმიზეზოდ აუხირდა მას, უწოდა ძალლი იმის გამო, რომ პოლიციელი იყო და მოუ-

ლოდნელად დაარტყა მუშტი ყბაში. დარტყმის შედეგად მ-ქეს დაუზიანდა ქვედა ყბა და ამოუგარდა კბილი. ძლიერი დარტყმისაგან იგი დაეცა, რა დროსაც ბ-ოვმა უკვე დაცემულს წიხლებით დაუწყო ცემა და თან აგინებდა. ბ-ოვს ცემაში წამოეშველა გამოძიებით დაუდ-გენელი სამი ნასვამი პიროვნება, რომლებიც შემთხვევით აღმოჩნდნენ დანაშაულის ჩადე-ნის ადგილას. ყოველივე ეს ხდებოდა ჯიხურის გამყიდველთა და ქუჩაში მყოფთა თანდას-წრებით. მ-ქემ დააღწია მათ თავი და გაიქცა თავისი საცხოვრებელი კორპუსისაკენ. თან ყვიროდა და შველას ითხოვდა, ვინაიდან ბ-ოვი ძალიან აგრესიული იყო. ბ-ოვმა ცემითა და გინებით მისდია საცხოვრებელ კორპუსამდე. მან მ-ქეს მხოლოდ მას შემდეგ დაანება თავი, როცა ხმაურსა და ყვირილზე მ-ძის მამა და მეზობლები ჩამოვიდნენ ეზოში და გა-აშველეს მოჩხუბრები. დაზარალებული მ-ქე გადაყვანილ იქნა საავადმყოფოში, სადაც მას გაუკეთდა ყბის ოპერაცია და სტაციონალურ მკურნალობაზე იმყოფებოდა ხუთი თვე.

სასამართლომ სწორად დააკვალიფიცირა ბ-ოვის ქმედება საქმის განხილვის დროს მოქმედი სისხლის სამართლის კანონმდებლობის მიხედვით. საქართველოს ახალი სისხლის სამართლის კოდექსით კი ასეთ შემთხვევაში პირი პასუხს აგებს 239-ე მუხლისა და 111-ე მუხლის II ნაწილის „კ“ პუნქტის (ჯანმრთელობის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანება ხულიგნური ქვენაგრძნობით) ერთობლიობით.

სსკ-ის 118-ე და 239-ე მუხლების ერთობლიობა უმეტესად მაშინ გვაქვს, როცა ჯან-მრთელობის დაზიანება ადგილი ჰქონდა ჩხუბის დროს, საზოგადოების თვალწინ. ამასთან, მხედველობაშია მისაღები ის გარემობა, რომ თუ ჩხუბი დაზარალებულის მხრიდან შე-ურაცხყოფის, ქონებაზე დავის ან რაიმე სხვა პირადი წყენის ნიადაგზე წარმოიშვა, ასეთი ქმედება არ შეიძლება ხულიგნობად მივიჩნიოთ, თუნდაც მას ადგილი ჰქონდეს საზოგა-დოების წევრთა თანდასწრებით.

მეტი გ. და ო. გ-შვილები ოჯახებით ცხოვრობდნენ მამისეულ სახლში, ჰქონდათ საერ-თო ეზო. მათ შორის წლების განმავლობაში იყო კონფლიქტური დამოკიდებულება სახლის ნაწილის და ეზოს გაყოფის თაობაზე. ო. გ-შვილი მისი კუთვნილი სახლის ნაწილზე ანარმოებდა მიშენებას, რომლის დანგრევას მოითხოვდა გ. გ-შვილი და მისი ოჯახი. 1999 წლის 18 ნოემბერს, დაახლოებით 16 საათზე, გ. გ-შვილის მოწვევით ნაძალადევის რაიონის გამგეობიდან მოვიდნენ საარქიტექტორო კომისიის წევრები. როდესაც მათ აღიარეს ო. გ-შვილის მიერ წარმოებული მიშენების კანონიერება, ძმებს შორის კვლავ მოხდა შელაპა-რაკება, რაც გადაიზარდა ხელჩართულ ჩხუბში. გ. გ-შვილმა, რომელიც გაცილებით ძლიერი იყო ძმაზე, ნააქცია იგი და ურტყამდა ხელებით და ფეხებით. მარჯვენა ხელში ფეხის ძლიერად ჩარტყმით ო. გ-შვილს მოტყდა ცერა თითო.

სისხლის სამართლის საქმე აღიძრა 1960 წლის სსკ-ის 228-ე (ხულიგნობა) და 111-ე მუხლებით. გ. გ-შვილის ქმედების კვალიფიკაცია წინასწარი გამოძიების სტადიაშივე შეიც-ვალა და მას მსჯავრი დაედო მხოლოდ 111-ე მუხლით – სხეულის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანებისათვის (გლდანი-ნაძალადევის რაიონული სასამართლო, საქმე №0199155).

მართალია ინციდენტი ძმებს შორის მოხდა გამგეობიდან მოსული კომისიის წევრების და მეზობლების თანდასწრებით, მაგრამ ჩეუბს საფუძვლად ედო პირადი კონფლიქტი, ურთიერთწყენა, დავა ქონებაზე. თუ პირის ქმედებას სრულიად განსაზღვრული მოტივი ნარმართავს, ასეთი ქმედება არ შეიძლება ხულიგნობად მივიჩნიოთ.

1997 წლის 24 დეკემბერს, დაახლოებით 12 საათზე გ. კ-ძე მეზობლებთან ერთად იმყოფებოდა თავისი საცხოვრებელი სახლის წინამდებარე ეზოში. უცებ სადარბაზოდნ შემოესმა ქალის კივილი და მცირენლოვანი შეილის ხმა – „დედას სცემენო“. მან მაშინვე აირბინა მესამე სართულზე და დაინახა, რომ მისი მუზლე – ფ. ჩ-შვილი თმებით ეჭირა მეზობელს – ი. ნ-შვილს, ხოლო ი. ნ-შვილის დედა – ტ. ნ-შვილი უმოწყალოდ სცემდა მას. გ. კ-ძე ჩაება ჩეუბში, რომლის დროსაც სხეულის ნაკლებად მძიმე დაზიანება მიაყენა ტ. ნ-შვილს.

წინასწარი გამოძიების მიერ კ-ძე მიცემული იქნა პასუხისგებაში სსკ-ის 228-ე მუხლის II ნაწილით (ბოროტი ხულიგნობა) და 111-ე მუხლის I ნაწილით. საბრალდებო დასკვნაში გ. კ-ძის ქმედების კვალიფიკაცია, როგორც ბოროტი ხულიგნობისა დასაბუთებულია იმით, რომ დანაშაულის ჩადენის ადგილას ‘თავი შეიყარა საზოგადოებამ, რითაც უხეშად დაირღვა საზოგადოებრივი წესრიგი და საზოგადოების მიმართ აშკარა უპატივცემულობა გამოიხატა’.

ამასთან დაკავშირებით უნდა აღინიშნოს, რომ დანაშაულის ჩადენა საზოგადოების თანადასწრებით ჯერ კიდევ არ მიუთითებს ხულიგნობის არსებობაზე. ხულიგნობისათვის მთავარი დამახასიათებელი ნიშანი არის ის, რომ იგი უმოტივო დანაშაულია. დამნაშავე მოქმედებს ყოველგვარი საბაბის გარეშე ან სრულიად უმნიშვნელო საბაბით. მისი მიზანია გამოხატოს აშკარა უპატივცემულობა საზოგადოებისადმი. მოცემულ შემთხვევაში კი გ. კ-ძის მოქმედება განაპირობა სრულიად კონკრეტულმა გარემოებამ–მან დაინახა, რომ მის მეუღლეს დედა–შვილი ნ-ები უმოწყალოდ სცემდნენ. ყველა მოწმე მიუთითებდა, რომ მათ შემოესმათ კ-ძის მეუღლის კივილის ხმა და მისი მცირენლოვანი შვილის ძახილი, რომელიც შველას ითხოვდა. მე-3 სართულის საერთო აივანზე კი დაინახეს, რომ ი. ნ-შვილს თმებით ეჭირა კ-ძის მეუღლე, ხოლო ტ. ნ-შვილი უმოწყალოდ ურტყამდა თავსა და კეფაში. გ. კ-ძე ამის შემდეგ ჩაება ჩეუბში, რომლის დროსაც ტ. ნ-შვილს ჯანმრთელობა დაუზიანა. ამ შემთხვევაში ვერ ვიტყვით, რომ კ-ძე მოქმედებდა ყოველგვარი საბაბის გარეშე ან თუნდაც უმნიშვნელო საბაბით. აქედან გამომდინარე, მისი მოქმედება არც საზოგადოებისადმი უპატივცემულობით არ იყო განპირობებული. გლდანი-ნაძალადევის რაიონულმა სასამართლომ სწორი შეფასება მისცა საქმის გარემოებებს, მოუხსნა გ. კ-ძეს ბოროტი ხულიგნობისათვის ნარდგენილი ბრალდება და ამ ნაწილში გაამართლა (საქმე №0998018).

სასამართლომ არ გაიზიარა ასევე გ. კ-ძისათვის სსკ-ის 111-ე მუხლის I ნაწილით წარდგენილი ბრალდება. სასამართლოს განაჩენში აღნიშნულია, რომ „კ-ძემ სხეულის ნაკლებად მძიმე დაზიანება მიაყენა დაზარალებულ ნ-შვილს მას შემდეგ, რაც დაინახა ამ უკანასკნე-

ლის ძალადობა თავისი მეუღლის ფ. ჩ-შვილის მიმართ. ამ ფაქტმა განსასჯელში გამოიწვია ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობა და მხოლოდ ამის შემდეგ ჩაიდინა კანონსაწინააღმდეგო მოქმედება“. აქედან გამომდინარე, სასამართლომ დაასკვნა, რომ „განსასჯელის ქმედება შეიცავს დანაშაულის ჩადენის დროს მოქმედი სსკ-ის 113-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებს“ – სხეულის განზრახ მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში.

სწორი პოზიცია დაიკავა სასამართლომ სისხლის სამართლის კანონის დროში მოქმედების საკითხთან დაკავშირებითაც. მან უკუქცევითი ძალა მისცა საქმის სასამართლოში განხილვის დროს მოქმედი სსკ-ის შესაბამის 121-ე მუხლს, როგორც უფრო მსუბუქ კანონს და დამნაშავეს მსჯავრი დასდო ამ მუხლით გათვალისწინებული სანქციის ფარგლებში.

მუხლი 119. ჯანრთელობის დაზიანება სასიკვდილო შედეგით

ჯანრთელობის განზრახ მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება,
რამაც გამოიწვია სიცოცხლის მოსპობა, –
ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით სამიდან თორმეტ წლამდე.

ეს მუხლი (ძველი სისხლის სამართლის კოდექსის 110-ე მუხლის მეორე ნაწილი) საკმაოდ იშვიათად გამოიყენება სასამართლო პრაქტიკაში. 2000-2001 წლების განმავლობაში ქ. თბილისის რაიონულ სასამართლოებში ამ მუხლით მსჯავრდების მხოლოდ ხუთი შემთხვევა დაფიქსირდა. ამი მიზეზებია ის, რომ განსახილველი დანაშაული თავისი სპეციფიკად გამომდინარე, მოითხოვს ქმედების სუბიექტური შემადგენლობის სრულყოფილად გამოკვლევას. დამნაშავეს განსხვავებული დამოკიდებულება აქვს დანაშაულებრივი ქმედების და ამ ქმედებით გამოწვეული შედეგის მიმართ. ამის დადგენა კი პრაქტიკაში გარკვეულ სირთულეებთანაა დაკავშირებული.

ქ. თბილისის დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონულმა სასამართლომ 2001 წლის 11 ივნისის განაჩენით მსჯავრი დასდო მ. გ-შვილს საქართველოს 1960 წლის სსკ-ის 110-ე მუხლის II ნაწილით (საქმე №1/63-010).

1998 წლის 4 მაისის ირინე ა-იანი, მისი ქალიშვილი ინგა ა-იანი და ამ უკანასკნელის საქმრო ე. მ-ოვი იმყოფებოდნენ ირინე ა-იანის ბინაში. დაახლოებით 23 საათსა და 30 წუთზე ირინა ა-იანთან სტუმრად მივიდა მისი ძმა, ა. ბ-ევი მეგობართან მ. გ-შვილთან ერთად. ორივენი მთვრალები იყვნენ. გ-შვილს უყვარდა და ცოლად უნდოდა შეერთო ინგა ა-იანი. მას არ ესიამოვნა ე. მ-ოვის დანახვა და ცოტა ხნის შემდეგ გაიხმო იგი ბინის შემოსასვლელში სასაუბროდ. მათ შორის დაიწყო კამათი, რომელიც ჩხუბში გადაიზარდა. ჩხუბის დროს მ. გ-შვილმა ნააქცია ე. მ-ოვი და სცემა ხელებითა და ფეხებით, რამდენჯერმე ჩაარტყა ფეხი სახეში. ცემის შედეგად ე. მ-ოვი ადგილზე გარდაიცვალა.

სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, ე. მ-ოვის გვაზზე გარეგნულად აღინიშნებოდა მრავლობითი ნაჭდევები და სისხლნაჟღენთები, შინაგანი გამოკვლევით კი დადგინდა კეფის ძვლის მოტეხილობა, თავის ტვინის რბილ გარსებში სისხლჩაქცევა, ზემო ყბისა და ცხვირის ძვლების მოტეხილობანი, ღვიძლის ტრამული დაზიანება (ნასკდომი). ექსპერტმა განსაზღვრა, რომ ე. მ-ოვის სიკვდილის მიზეზია ქალას ღრუში სისხლჩაქცევა, განვითარებული ქალა-ტვინის ბლაგვი ტრამვის შედეგად, ქალას ძვლების მოტეხილობით.

მ. გ-შვილი მიცემული იქნა პასუხისმოგებაში საქართველოს სსკ-ის 105-ე მუხლით-განზრახი მკვლელობისათვის. როგორც წინასწარი, ასევე სასამართლო გამოძიებისას გ-შვილი განმარტავდა, რომ მ-ოვის მოკვლა არ სურდა. ამ უკანასკნელმა კამათის დროს მას შეაგინა და გაარტყა სახეში. შემდეგ კი ხელი წაიღო ჯიბისაკენ. მას შეეშინდა, რომ მ-ოვი ჯიბიდან

იარაღს ამოილებდა და მთელი ძალით დაარტყა მუშტი ყბაში. მ-ოვი წაიქცა და თავი იატაქს დაარტყა. წაქცეულისათვის აღარ დაურტყამს, გამოვიდა ბინიდან და წავიდა სახლში. მეორე დღეს გაიგო მ-ოვის გარდაცვალების ამბავი.

ბრალდებულის ჩვენებაზე დაყრდნობით გ-შვილის ადვოკატი მოითხოვდა მისი ქმედების გადაკვალიფიცირებას სსკ-ის 105-ე მუხლიდან 108-ე მუხლზე (გაუფრთხილებლობით მკვლელობა).

საქმეზე დაკითხულმა ექსპერტმა მიუთითა, რომ დასკვნაში აღნიშნული დაზიანებები იყო არა ბლაგვ საგანზე ერთჯერადი დაცემის, არამედ მკვრივი და ბლაგვი საგნის არაერთჯერადი მოქმედების შედეგი. თვითმხილველმა მოწმეებმა ირინე და ინგა ა-იანებმა აღნიშნეს, რომ გ-შვილი იატაქზე დავარდნილ მ-ოვს გამეტებით სცემდა ხელებითა და ფეხებით.

აქედან გამომდინარე, როგორც წინასწარი გამოძიების, ასევე სასამართლოს მიერ გაბათილებული იქნა გ-შვილის ჩვენება, რომ მ-ოვი გარდაცვალა წაქცევისას იატაქზე თავის დარტყმით მიღებული ტრამვის შედეგად. ამავე დროს, სასამართლომ საქმის მასალებიდან გამომდინარე, დაასკვნა, რომ განსასჯელის ქმედებას შედეგად მოჰყვა დაზარალებულის სიკვდილი, მაგრამ მას დაზარალებულის მოკვლის განზრახვა არ ჰქონდა. ასეთი დასკვნის გაკეთებისას სასამართლო დაეყრდნო შემდეგ გარემოებებს: თვით განსასჯელი კატეგორიულად უარყოფდა იმას, რომ მას დაზარალებულის მოკვლა სურდა. დანაშაულის ჩადენის დღეს იგი სრულიად შემთხვევით აღმოჩნდა ა-იანის ბინაში და ასევე შემთხვევით მოხდა იქ მისი და მ-ოვის შეხვედრა. სასამართლომ სარწმუნოდ მიიჩნია გ-შვილის განმარტება, რომ იგი ვერ წარმოიდგნდა, თუ ხელით და ფეხით ცემას სასიკვდილო შედეგი მოჰყვებოდა. განსასჯელი გააღიზიანა ე. მ-ოვის დანახვამ ინგა ა-იანის ბინაში, რომელიც მას უყვარდა. სასამართლომ ჩათვალა, რომ გ-შვილს სურდა დაზარალებულის ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება. იგი არ ითვალისწინებდა, რომ მის მოქმედებას შესაძლოა შედეგად მოჰყოლოდა დაზარალებულის სიკვდილი, თუმცა უნდა გაეთვალისწინებინა ასეთი შედეგის დადგომის შესაძლებლობა.

აღნიშნულ გარემოებათა მხედველობაში მიღებით სასამართლომ მოუხსნა გ-შვილს სსკ-ის 105-ე მუხლით წარდგენილი ბრალდება და მისი ქმედება გადააკვალიფიცირა 110-ე მუხლის II ნაწილზე. მას მიესავა ხუთი წლით თავისუფლების აღკვეთა საერთო რეჟიმის სასჯელ-აღსრულების დაწესებულებაში სასჯელის მოხდით.

თბილისის კრწანისი-მთაწმინდის რაიონულმა სასამრთლომ 1999 წლის 22 დეკემბრის განაჩენით მსჯავრი დასდო ხ. რ-ძეს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 110-ე მუხლის მეორე ნაწილით (საქმე №1/16-00).

1992 წლის 27 ივლისს ხ. რ-ძე აბარებდა მისალებ გამოცდებს ქ. თბილისში 6. ნიკოლაძის სახელობის სამსატვრო ტექნიკუმში. დაახლოებით 11 საათისათვის იგი ჩაცუცქეული იყო ტექნიკუმის ეზოში და ელოდა გამოცდაზე გამოძახებას. ამ დროს მას ზურგის მხრიდან

მიუხახლოვდა მანამდე მისთვის უცნობი დ. ნ-ძე და ორივე ხელებით დააწვა მხრებზე. ამის გამო ისინი შელაპარაკდნენ, რაც მალე ჩხუბში გადაიზარდა. იქ მყოფმა ახალგაზრდებმა მოჩხუბრები გააშველეს. გამოცდის დამთავრების შემდეგ ხ. რ-ძესთან, რომელიც სახლში მიდიოდა, მივიდა დ. ნ-ძე და მიმართა შეურაცხმყოფელი სიტყვებით. ამ დროს მოვიდა ტროლებულის. რ-ძე სწრაფად ავიდა ტროლებულის, ნ-ძე კი განაგრძობდა მის შეურაცხმყოფას, სანამ ტროლებულის არ დაიძრა.

მეორე დღეს გამოცდის შედეგების გასაგებად მისულ ხ. რ-ძეს კვლავ შეხვდა დ. ნ-ძე. რ-ძემ გაიხმო იგი წინა დღით მომხდარი ამბების გასარკვევად ვერის აპანოსთან. საუბრისას ხ. რ-ძემ უცებ ამოიღო პურის საჭრელი დანა და დაარტყა დ. ნ-ძეს მუცელში. თვითონ კი შემთხვევის ადგილიდან მიიმაღა. ნ-ძე მოთავსებული იქნა საავადმყოფოში, სადაც დაზიანების მიღებიდან მეთორმეტე დღეს გარდაიცვალა.

სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტის დასკვნის თანახმად, ნ-ძეს აღენიშნებოდა გულ-მკერდის მარცხენა ნახევრის ქვედა მიდამოში ერთი ნაკვეთ-ნაჩხვლეტი ჭრილობა ნეკნთაშუა არტერიის, პლევრის ღრუს, დიაფრაგმის დაზიანებით, შემავალი მუცლის ღრუში, ღვიძლის მარცხენა ნაწილის დაზიანებით.

სასამართლომ სწორად შეაფასა საქმის გარემოებები და დასკვნა, რომ რ-ძეს არ ჰქონია დაზარალებულის მოკვლის განზრახვა. მას უნდოდა მძიმე დაზიანებით სამაგიერო მიეზღო მისთვის შემთხვევის წინა დღით შეურაცხმყოფისათვის. დარტყმის შემდეგ რ-ძე ხედავდა, რომ დაზარალებული ცოცხალი იყო, მაგრამ განმეორებითი დარტყმა არ განუხორციელებია, თუმცა ამის შესაძლებლობა ჰქონდა. თავისთავად სასიცოცხლო მნიშვნელობის ორგანოს დაზიანება მიყენება ჯერ კიდევ არ მიუთითებს მოკვლის განზრახვაზე, თუ იგი გამაგრებული არ არის სხვა მტკიცებულებებით. საქმეში არსებული არც ერთი მტკიცებულება არ მიუთითებს იმაზე, რომ დამნაშავის განზრახვა მიმართული იყო დაზარალებულის სიცოცხლის მოსპობისაკენ. თუმცა მუცელში დანის ჩარტყმისას დამნაშავე ვალდებული იყო და შეეძლო გაეთვალისწინებინა ასეთი შედეგის დადგომის შესაძლებლობა. აქედან გამომდინარე, რ-ძეს სწორად დაედო მსჯავრი სისხლის სამართლის კოდექსის 110-ე მუხლის მეორე ნაწილით – სხეულის განზრას მძიმე დაზიანებისათვის, რომელმაც სიკვდილი გამოიწვია.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიის 2000 წლის 4 თებერვლის განაჩენით რ.გ-შვილი ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 104-ე მუხლის მეორე პუნქტით (განზრას მკვლელობა ხულიგნური ქვენაგრძნობით) და 228-ე მუხლის მესამე ნაწილით (ხულიგნობა, ჩადენილი დანის გამოყენებით). უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატამ განაჩენი უცვლელად დატოვა.⁴⁹

⁴⁹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებანი სისხლის სამართლის საქმებზე, 2000 წ., №9, ნაწილი III, გვ. 335-337.

1999 წლის 10 ივნისს გ-შვილი თავის ნათესავთან ზ. თ-ძესთან ერთად იმყოფებოდა ქ. გარდაპანში თ-ძის მეგობარი ქალის 6. ბ-შვილის ბალში. ბალში 6. ბ-შვილსა და ზ. თ-ძეს შორის მოხდა ჩსუბი, რა დროსაც ისინი ხელითაც კი შეეხნენ ერთმანეთს. ბ-შვილს გამოესარჩლა მეზობელი მ. ნ-ძე, რომელიც ხმაურზე შევიდა ბალში. აღნიშნულის გამო ნ-ძესა და თ-ძეს შორის მოხდა ურთიერთშელაპარაკება, რაც კამათში გადაიზარდა. კამათში თ-ძის სასარგებლოდ ჩაერია გ-შვილი.

მ. ნ-ძე უხსნიდა გ-შვილს, რომ ის და თ-ძე თვითონ გაარკვევდნენ ურთიერთობებს, შეეცადა მის დაწყნარებას, მაგრამ გ-შვილი იგინებოდა ნ-ძის მისამართით, ხელი კრა მას მკერდში, რაზედაც ნ-ძემაც გინებითა და სახეში ხელის გარტყმით უპასუხა. თან უხსნიდა გ-შვილს, რომ მეზობელების კამათში ჩარევა მისი საქმე არ იყო. გ-შვილი აგრძელებდა ნ-ძის გინებას. მუქარით შევარდა ბალში, ეზოში მდგარი მაგიდიდან აიღო შავტარიანი დანა და დაარტყა ნ-ძეს მარჯვენა თეძოს ფოსოში.

ნ-ძე საავადმყოფოში მიყვანიდან ოთხი საათის შემდეგ გარდაიცვალა, მიუხედავად განეული სამედიცინო დახმარებისა. მისი სიკვდილის უჟუალო მიზეზი იყო მწვავე სისხლ-ნაკლებობა, განვითარებული მჩხვლეტავ-მჭრელი საგნის მოქმედებით, ლვიძლისა და წვრილი ნაწლავის დაზიანებით.

მსჯავრდებულის ადვოკატი თავის საკასაციო საჩივარში მიუთითებდა, რომ გ-შვილს არ ჰქონია ნ-ძის მოკვლის განზრახვა და ამიტომ მან პასუხი უნდა აგოს მხოლოდ გაუფრთხილებლობითი მკვლელობისათვის. ადვოკატი ითხოვდა გ-შვილის ქმედება სსკ-ის 104 მუხლის მე-2 პუნქტიდან გადაკვალიფიცირებულიყო კოდექსის 108-ე მუხლზე.

უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატამ, სავსებით სამართლი-ანად, არ დააგენერაცილა საკასაციო საჩივრის მოთხოვნა და გ-შვილის ქმედება არ ჩათვალა გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობად. მაგრამ ჩემი აზრით, პალატა შეცდა, როცა დამნაშავის ქმედება განზრახ მკვლელობად მიიჩნია. სასამართლოს მეტი ყურადღება უნდა დაეთმო დამნაშავის განზრახვის მიმართულების დადგენისათვის. მართალია, გ-შვილის მოქმედებამ დაზარალებულის სიკვდილი გამოიწვა, მაგრამ საკასაციო პალატის განჩინებიდან არ ჩანს, რომ გ-შვილს ჰქონდა ნ-ძის მოკვლის განზრახვა. თვით გ-შვილი აღნიშნავდა, რომ მას ასეთი განზრახვა არ ჰქონია. თეძოს ფოსოს დაზიანება მართლაც არ მიუთითებს მოკვლის განზრახვაზე. უფრო სარწმუნოდ უნდა ჩაითვალოს ის, რომ თეძოში დანის დარტყმისას დამნაშავე მოქმედებდა დაზარალებულისათვის ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების განზრახვით. აქედან გამომდინარე, არასწორი იყო ადვოკატის საკასაციო საჩივრის მოთხოვნაც, რომელიც მოითხოვდა გ-შვილის გაუფრთხილებლობითი მკვლელობისათვის პასუხისმგებლობას. ჩემი აზრით, დამნაშავეს პასუხი უნდა ეფო სსკ-ის 110-ე მუხლის მეორე ნაწილით – სხეულის განზრახ მძიმე დაზიანებისათვის, რამაც დაზარალებულის სიკვდილი გამოიწვია.

ამ კატეგორიის საქმეთა განხილვისას განსაკუთრებული ყურადღებით უნდა იქნეს

გამოკვლეული ქმედების სუბიექტური შემადგენლობა. პასუხისმგებლობა 119-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულისათვის შეიძლება დადგეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა სასიკვდილო შედეგი პირმა გაუფრთხილებლობით გამოიწვია. ამის შესახებ პირადაპირ იყო მითითებული საქართველოს სსკ-ის 119-ე მუხლის ადრინდელ (2001 წლის 1 ივნისის) რედაქციაში. ამჟამად (2001 წლის 30 ივნისის ცვლილებების შემდეგ) სსკ-ის 119-ე მუხლის დისპოზიცია არ შეიცავს შედეგის გაუფრთხილებლობით გამოწვევაზე მითითებას, მაგრამ ასეთი დასკვნა გამომდინარეობს საქართველოს სსკ-ის მე-11 მუხლის პირველი ნაწილის შინაარსიდან, რომელიც ითვალისწინებს თანამდევი შედეგით კვალიფიცირებული განზრახი დანაშაულისათვის პასუხისმგებლობის წესს: „თუ სისხლის სამართლის კანონი ითვალისწინებს სასჯელის გადიდებას იმ თანამდევი შედეგის დადგომის გამო, რომელსაც არ მოიცავდა დამნაშავის განზრახვა, მაშინ ასეთი გადიდება შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც პირმა ეს შედეგი გაუფრთხილებლობით განახორციელა“. თუ პირი არ ითვალისწინებდა და არც შეეძლო გაეთვალისწინებინა სასიკვდილო შედეგის დადგომის შესაძლებლობა, ეს შედეგი მას ბრალად არ შეერაცხება. მაგალითად, დამნაშავემ დაზარალებულს დაუზიანა ჯანმრთელობა განზრახ მძიმედ. ეს უკანასკნელი კი საავადმყოფოში გაჩენილი ხანძრის შედეგად გარდაიცვალა. დამნაშავე პასუხს აგებს არა სისხლის სამართლის კოდექსის 119-ე, არამედ 117-ე მუხლით – მხოლოდ ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებისათვის. საკითხის სხვაგვარი გადაწყვეტა ობიექტური შერაცხვა იქნებოდა. სასამართლოებმა მკვეთრად უნდა დაასაბუთონ გაუფრთხილებლობის არსებობა დამდგარი სასიკვდილო შედეგის მიმართ.

ჯანმრთელობის დაზიანება სასიკვდილო შედეგით უნდა განვასხვავოთ ერთი მხრივ განზრახი მკველელობისა და მეორე მხრივ გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობისაგან. განზრახი მკველობისაგან განსხვავება იმაში მდგომარეობს, რომ განზრახვა მოიცავს არა ადამიანის სიკვდილს, არამედ მის მხოლოდ მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანებას. ადამიანის მოკვლის თუ ჯანმრთელობის დაზიანების განზრახვა პქონდა დამნაშავეს, შეიძლება დადგინდეს საქმის ყველა გარემოებათა ერთობლივი შეფასების მეშვეობით. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს დაზიანების ადგილს, ზიანის რაოდენობასა და ხასიათს, დამნაშავისა და დაზარალებულის ურთიერთდამოკიდებულებას დანაშაულის ჩადენის იარაღი და საშუალება და ა. შ.

თუ დამნაშავეს სურდა ჯანმრთელობის დაზიანება, მაგრამ ითვალისწინებდა, რომ მის მოქმედებას შეიძლება მოჰყვეს დაზარალებულის სიკვდილი და გულგრილად ეკიდებოდა ასეთი შედეგის დადგომას, ქმედება უნდა დაკვალიფიცირდეს მკვლელობად (არაპირდაპირი განზრახვა).

სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა იქონიონ, რომ დაზარალებულის განზრახი დაზიანებას და სიკვდილს შორის დროის მეტ-ნაკლებად ხანგრძლივი პერიოდის არსებობა

თავისთავად არ გამორიცხავს ადამიანის მოკვლის განზრახვას. ისევე, როგორც ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანების დროს დამდგარი სასიკვდილო შედეგი ყოველთვის არ მიუთითებს ასეთი განზრახვის არსებობაზე. პირველ შემთხვევაში შესაძლოა ადგილი ჰქონდეს განზრახ მკვლელობას, მეორე შემთხვევაში კი – ჯანმრთელობის დაზიანებას სასიკვდილო შედეგით. სისხლის სამართლის კოდექსის 119-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის განზრახი მკვლელობისაგან გამიჯვნისათვის არსებითი მნიშვნელობა აქვს სუბიექტურ მომენტს – იმას, თუ რა შედეგის დადგომისაკენ იყო მიმართული დამნაშავის განზრახვა და არა იმას, რა დროა გასული დაზარალებულის დაზიანებიდან მის სიკვდილამდე.

ამასთან დაკავშირებით, აუცილებელია აღინიშნოს, რომ როცა სიკვდილი დაზიანებიდან გარკვეული ხნის შემდეგ დადგა, ყურადღებით უნდა იქნეს გამოკვლეული, ხომ არ არის იგი არასწორი სამედიცინო ჩარევის შედეგი.

ქ. თბილისის მთაწმინდის რაიონული სასამართლოს 1993 წლის 4 თებერვლის განაჩენით ხ. რ-ძეს მსჯავრი დაედო საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 110-ე მუხლის II ნაწილით – სხეულის განზრახ მძიმე დაზიანებისათვის, რომელმაც სიკვდილი გამოიწვია. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სასამართლო კოლეგიამ 1993 წლის 29 მარტის განჩინებით გააუქმა რაიონული სასამართლოს განაჩენი და საქმე ხელახალი განხილვისათვის დაუპრუნა იმავე სასამართლოს სხვა შემადგენლობას.

კოლეგიამ ყურადღება გაამახვილა იმაზე, რომ ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, დაზარალებულის სიკვდილის უშუალო მიზეზია დიფუზური პერიტონიტი და არტერიული თრომბოზი. კოლეგიის განჩინებაში აღნიშნულია: საქმის ხელახალი განხილვისას საჭიროა დაიკითხოს კომპეტენტური პირი-სპეციალისტი, სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტი, რათა გაირკვეს, რაოდენ კვალიფიციური სამედიცინო დახმარება გაუნიეს დ. ნ-ძეს, იმის გათვალისწინებით, რომ მან დაზიანების შემდეგ თორმეტი დღე იცოცხლა, ხოლო ცივი იარაღით დაჭრა აუცილებლობით არ იწვევს დიფუზურ პერიტონიტს და არტერიულ თრომბოზს (კრწანისი-მთაწმინდის რაიონული სასამართლო, საქმე №1/16-00).

საქმის განმეორებით განმხილველმა სასამართლომ გამოიტანა განჩინება, რომლითაც დაინიშნა სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა. ექსპერტს გადასანეცვეტად დაესვა კითხვა: რამ იყო ნ-ძისათვის დიფუზური პერიტონიტისა და ჯორჯლის არტერიების თრომბოზის მიზეზი, რაც სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, სიკვდილი უშუალოდ გამოიწვია – არაჯეროვანი სამედიცინო ჩარევა-მკურნალობამ თუ უშუალოდ დანით მდაჭრა, რადგან მან დაზიანებიდან თორმეტი დღე იცოცხლა.

ექსპერტიზის დასკვნაში ვერთხულობთ: დ.ნ-ძეს ავადმყოფობის ისტორიის ჩანაწერებით აღენიშნებოდა მარცხნივ გულ-მკერდისა და მუცელის ღრუში შემავალი, მჩხვლეტავ-მჭრელი საგნით ჭრილობა, რომელიც აზიანებდა პლევრის ღრუს, ნეკნთაშუა მეშვიდე არტერიას, დიაფრაგმას და ლვიძლს. ჩატარდა ოპერაცია. შემდგომში განვითარდა გართულება.

დიფუზური პერიტონიტი, ჯორჯლის არტერიების თრომბოზი გამოიწვია მჭრელი საგნით გულ-მკერდისა და მუცლის ღრუს კომბინირებულმა დაზიანებამ, რომლის გამოც აუცილებელი გახდა რთული ქირურგიული ოპერაციის ჩატარება. მიუხედავად იმისა, რომ ავადმყოფმა დაზიანების მიღებიდან თორმეტი დღე იცოცხლა, აღნიშნული გართულება არ არის დაკავშირებული არასწორ მკურნალობასთან და რიგ შემთხვევებში იგი მოსალოდნელია ასეთი რთული ორგანული დაზიანების მკურნალობის დროს.

ცხადია, ამგვარი დასკვნის საფუძველზე, სასამართლოს სრული უფლება ჰქონდა სასიკვდილო შედეგი შეერაცხა დამნაშავისათვის.

როგორც აღნიშნული იყო, ჯანმრთელობის დაზიანება სასიკვდილო შედეგით უნდა განვასხვავოთ გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობისაგან. პირველ შემთხვევაში გვაქვს განზრახვა ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზინების მიმართ და გაუფრთხილებლობა სიკვდილის მიმართ. ხოლო გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობისას პირი არ ითვალისწინებს არც სიკვდილის და არც ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანების შესაძლებლობას. თუ საქმის გარემოებათა მიხედვით იგი ვალდებული იყო და შეეძლო გაეთვალისწინებინა სასიკვდილო შედეგის დადგომა, პასუხისმგებლობა დგება გაუფრთხილებლობით სიცოცხლის მოსპობისათვის. ასეთივე კვალიფიკაცია იქნება მაშინაც, როცა დაზარალებულის სიკვდილი ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქ დაზიანებას მოჰყვა.

მუხლი 120. ჯანმრთელობის განზრას მსუბუქი დაზიანება

ჯანმრთელობის განზრას მსუბუქი დაზიანება, რამაც მისი ხანმოკლე მოშლა
ან საერთო შრომისუნარიანობის უმნიშვნელო ან არამყარი დაკარგვა
გამოიწვია,—

ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ექვს თვემდე
ანდა თავისუფლების აღკვეთით ვადით ერთ წლამდე.

ჯანმრთელობის განზრას მსუბუქი დაზიანება სისხლის სამართლის საპროცესო კო-
დექსის 27-ე მუხლის თანახმად, კერძო ბრალდების საქმეთა კატეგორიას განეკუთვნება.
მაშასადამე, ამ დანაშაულის საქმე აღიძერება მხოლოდ დაზარალებულის საჩივრით, მაგრამ
უნდა შეწყდეს ბრალდებულთან დაზარალებულის შერიგების გამო. ალბათ, ამითაც
აიხსნება ის გარემოება, რომ სასამართლო პრაქტიკაში სსკ-ის 120-ე მუხლით გათვალის-
წინებული დანაშაულისათვის მსჯავრდების შემთხვევები ხშირად არ გვხვდება.

ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება გულისხმობს: 1. ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშ-
ლას; 2. საერთო შრომისუნარიანობის უმნიშვნელო ან არამყარ დაკარგვას.

ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლად ითვლება ჯანმრთელობის ისეთი მოშლა, რომელიც
გრძელდება ექვს დღეზე მეტ ხანს, მაგრამ არა უმეტეს სამი კვირისა. ჯანმრთელობის
ხანმოკლე მოშლა, როგორც წესი, მთავრდება სრული გამოჯანსაღებით შრომის უნარის
დაუკარგვად. აქ იგულისხმება, კანისა და კანქვემა ქსოვილების მცირე ზომის ჭრილობები,
სისხლნაფლენთები, ცხვირის, ყბის და ყვრიმალის გაბზარვა, წვრილ სახსართა ამოვარ-
დნილობა და ა. შ.

სსკ-ის 120-ე მუხლში ლაპარაკია საერთო შრომისუნარიანობის უმნიშვნელო ან არამყარ
დაკარგვაზე. მაშასადამე, ამ მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული მაშინ გვექნება,
როცა ქმედებამ „გამოიწვია შრომის უნარის უმნიშვნელო (10%-მდე), მაგრამ მყარი და-
კარგვა და მაშინაც, როდესაც შრომის უნარის დაკარგვა მნიშვნელოვანია, მაგრამ არამ-
ყარია“.⁵⁰

საქართველოს 1960 წლის სსკ-ის 112-ე მუხლის II ნაწილით ისჯებოდა სხეულის განზრას
მსუბუქი დაზიანება ჯანმრთელობის მოუშლელად. ამჟამად მოქმედი სსკ-ის 120-ე მუხლი
ასეთ შემადგენლობას არ ითვალისწინებს. სასამართლო პრაქტიკაში სწორად წყდება სისხ-
ლის სამართლის კანონის დროში მოქმედების საკითხები და პირი, რომელმაც ასეთი ქმე-
დება ახალი კოდექსის ძალაში შესვლამდე ჩაიდინა, თავისუფლდება სისხლის სამართლებ-
რივი პაუსისმგებლობისაგან.

ჯანმრთელობის განზრას მსუბუქი დაზიანება ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი

⁵⁰ 3. მაყაშვილი, მ. მაჭავარიანი, თ. წერეთელი, თ., შავგულიძე, დანაშაული პიროვნების ნინააღმდეგ, თბ., 1980 წ.,
გვ. 85.

ფანაზაული ადამიანის ცინააღმდეგ

სამუშაოთი ვადით ექვს თვემდე ანდა თავისუფლების აღკვეთით ვადით ერთ წლამდე. სასამართლოები, როგორც წესი, არ მიმართავენ დამნაშავის საზოგადოებისაგან იზოლაციას. უმეტეს შემთხვევაში გამოიყენება პირობითი მსჯავრდება. ხშირია ჯარიმის გამოყენების შემთხვევებიც. გამონაკლისს წარმოადგენს ვაკე-საბურთალოს რაიონული სასამართლოს 2001 წლის 17 მაისის განაჩენი ზ. ო-შვილის საქმეზე (საქმე №1-247-01).

2000 წლის 20 იანვარს, 12 საათზე, ზ. ო-შვილი მივიდა თავისი სახლის მახლობლად მდებარე პურის საცხობში და გამყიდველს – ნ. ხ-შვილს სთხოვა პური ნისიად, რაზეც ამ უკანასკნელმა უარი უთხრა. განაწყენებული ო-შვილი დაბრუნდა სახლში. საღამოს, დაახლოებით 19 საათზე, ნასვამ მდგომარეობაში მყოფი ისევ მივიდა საცხობში. მასა და ნ. ხ-შვილს შორის მოხდა შელაპარაკება იმის თაობაზე, თუ რატომ გაისტუმრა დილით უარით. შელაპარაკება ჩხუბში გადაიზარდა და მან სახეში დაარტყა ხ-შვილს. სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნით, ნ. ხ-შვილს ამბულატორიულად დაუდგინდა დიაგნოზი: ზედა ტუჩის დაუეჭილი ჭრილობა, რაც მიეკუთვნება დაზიანებათა მსუბუქ ხარისხს ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლით.

სასამართლოს განაჩენში აღნიშნულია, რომ ზ. ო-შვილის მიმართ სასჯელის განსაზღვრისას სასამართლომ პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ გარემოებად გაითვალისწინა ის, რომ პირველად არის სამართალში, კმაყოფაზე ჰყავს მეუღლე და არასრულწლოვანი შვილი. პასუხისმგებლობის დამამდიმებელი გარემოება მა არ გააჩნდა. მიუხედავად ამისა, სასამართლომ ო-შვილს შეუფარდა რეალური სასჯელი-თავისუფლების აღკვეთა 9 თვით, მაშინ როცა ამ მუხლით თავისუფლების აღკვეთის მაქსიმალური ვადა არის 1 წელი. დამნაშავის პიროვნების, მისი პირადი და ეკონომიკური პირობების, წარსული ცხოვრების გათვალისწინებით, სასამართლოს შეეძლო სსკ-ის 63-ე მუხლის საფუძველზე პირობით მსჯავრის გამოყენება. აღსანიშნავია, რომ პირობითი მსჯავრი საქმაოდ ხშირად გამოიყენება სასამართლო პრაქტიკაში არა მხოლოდ მსუბუქი, არამედ ნაკლებად მძიმე ხარისხის ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის სასჯელის განსაზღვრის დროსაც.

**მუხლი 121. ჯანრთელობის განზრას მძიმე ან ნაკლებად
მძიმე დაზიანება უეცარი, ძლიერი
აღელვების მდგომარეობაში, რაც გამოიწვია დამნაშავის ან მისი
ახლო ნათესავის მიმართ დაზარალებულის მიერ მართლსაწინააღმდეგო
ძალადობამ, მძიმე შეურაცხყოფამ ან სხვა მძიმე ამორალურმა ქმედებამ,
აგრეთვე დაზარალებულის არაერთგზისი მართლსაწინააღმდეგო ან
ამორალური ქცევით განპირობებულმა ფსიქიურმა ტრავმამ, -**

ისჯება ჯარიმით ან საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომით ვადით
ოთხმოციდან ორას ორმოც საათამდე ან თავისუფლების შეზღუდვით ვადით
ორ წლამდე ან ტუსალობით ვადით ორ თვემდე ანდა თავისუფლების აღკვეთით
ვადით ორ წლამდე.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 121-ე მუხლით დასჯადია ჯანმრთელობის განზრას მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება ძლიერი სულიერი აღელვების, ე.ი. ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში, რაც გამოწვეულია დამნაშავის ან მისი ახლო ნათესავის მიმართ დაზარალებულის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ძალადობით, მძიმე შეურაცხყოფით ან სხვა მძიმე ამორალური ქმედებით, აგრეთვე დაზარალებულის არაერთგზისი მართლსაწინააღმდეგო ან ამორალური ქცევით განპირობებული ფსიქიური ტრავმით.

2000 წლის 1 ივნისამდე მოქმედი სისხლის სამართლის კოდექსი ქმედების ანალოგიურ შემადგენლობას ითვალისწინებდა 113-ე მუხლში, თუმცა ამ ნორმამ ცვლილება განიცადა. 113-ე მუხლში მითითებული იყო ისეთ პირობებზე, როგორიცაა აფექტის გამოწვევა დაზარალებულის უკანონო ძალადობით ან მძიმე შეურაცხყოფით. ახალი კოდექსის 121-ე მუხლში კი მითითებულია აფექტის გამოწვევაზე დაზარალებულის მართლსაწინააღმდეგო ძალადობით, მძიმე შეურაცხყოფით ან სხვა მძიმე ამორალური ქმედებით ან აფექტის აკუმულაციით. როგორც ძველი, ასევე ახალი კოდექსის შესაბამისი მუხლით, ასეთი ქმედება მიმართული უნდა იყოს დამნაშავის ან მისი ახლო ნათესავის წინააღმდეგ. 113-ე მუხლი იყენებდა ტერმინს: ახლობელი, ხოლო 121-ე მუხლი ხმარობს ტერმინს: ახლო ნათესავი. ძველი კოდექსისაგან განსხვავებით, ახალი კოდექსის 109-ე მუხლით „ახლო ნათესავია“ მშობელი, შვილად ამყვანი, შვილი, შვილობილი, პაპა, ბებია, შვილიშვილი, და, ძმა, მეუღლე. ამით ახალმა კოდექსმა კონკრეტულად განსაზღვრა იმ ადამიანთა წრე, ვის მიმართაც უნდა განხორციელდეს ასეთი ქმედება.

თუ ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში ჩადენილ სხეულის მძიმე ან ნაკლებად

მძიმე დაზიანებას შედევად მოჰყვა დაზარალებულის სიკვდილი, ამ შემთხვევაში, თუ პირს შედეგისადმი განზრახი დამოკიდებულება ჰქონდა, მისი ქმედება დაკვალიფიცირდება 111-ე მუხლით, როგორც განზრახ მკვლელობა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში. იმ შემთხვევაში კი, როცა პირს შედეგისადმი გაუფრთხილებელი დამოკიდებულება ჰქონდა, მისი ქმედება უნდა დაკვალიფიცირდეს დანაშაულთა ერთობლიობით: 121-ე მუხლით (ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში) და 116-ე მუხლით (სიცოცხლის მოსპობა გაუფრთხილებლობით). თუმცა ზოგიერთის აზრით ასეთ შემთხვევაში მხოლოდ 121-ე მუხლი უნდა იქნეს გამოყენებული.

აფექტის მდგომარეობაში დასაშვებია დანაშაულის მცდელობა. ასეთ შემთხვევაში დანაშაული დაკვალიფიცირდება მე-19, 121-ე მუხლებით.

ჩვენ შევისწავლეთ და გავაანალიზეთ თბილისის რაიონული სასამართლოების პრაქტიკა სსკ-ის 121-ე მუხლის გამოყენებასთან დაკავშირებით. ამ პრაქტიკის შესწავლისა და ანალიზის შედევად ზოგადად უნდა ითქვას, რომ მსჯავრდებულის მიერ დანაშაულის ჩადენის პროვოცირება ძირითადად ხდება დაზარალებულის მხრიდან, მისი უკანონო მოქმედებით ან მძიმე შეურაცხყოფით. ზემოაღნიშნული საქმეების ანალიზიდან ნათლად სჩანს ისიც, რომ დაზარალებულის ძალადობა ან შეურაცხყოფა მიმართულია დამნაშავის ან მისი ახლობლის წინააღმდეგ, რაც იწვევს დამნაშავის უეცარ ძლიერ სულიერ აღელვებას და დანაშაულის ჩადენას.

საქმეთა შესწავლამ ცხადყო, რომ თავდაპირველად სისხლის სამართლის საქმის აღძრა მკვლელობის მცდელობის მუხლით განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ წინასწარი გამოძიების პირველ ეტაპზე ვერ ხერხდება დაზარალებულის დაკითხვა მისი ჯანმრთელობის მძიმე მდგომარეობის გამო. კვალიფიკაციის შეცვლა ხდება შემდგომში, როცა გამოძიების მიერ მოხდება დაზარალებულის დაკითხვა და საქმის მასალების ერთობლივი ანალიზი, რა დროსაც ითვალისწინებულ მოწმეთა ჩვენებებსა და ექსპერტიზის დასკრინიტებებს.

თბილისის რაიონული სასამართლოების სასამართლო პრაქტიკა ამ მუხლით დაკვალიფიცირებულ დანაშაულებრივ ქმედებებთან დაკავშირებით ასეთია:

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 7 ივლისის განაჩენით კ.ს. ცნობილ იქნა დამნაშავედ სსკ-ის 121-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა 1 წლით თავისუფლების აღვეთა. თბილისის საოლქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა სააპელაციო პალატის 2000 წლის 25 სექტემბრის განაჩენით შეიცვალა რაიონული სასამართლოს განაჩენი და, სსკ-ის 68-ე მუხლის გამოყენებით, კ.ს. გათავისუფლდა სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან ქმედითი მონანიებისა გამო.

განაჩენით კ.ს.-ს მსჯავრი დაედო იმისათვის, რომ მან მ.ბ.-ს სხეული განზრახ მძიმედ

დაუზიანა ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რომელიც გამოწვეული იყო დაზარალებულის მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებით და დამნაშავის მძიმე შეურაცხყოფით, რაც გამოიხატა შემდეგში:

კ. ს.-სა და დაზარალებულ მ.პ.-ს შორის არსებობდა რა უთანხმოება (მ. პ. კ. ს.-სა და მისი ოჯახის წევრებს უნდა დახმარებოდა გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში მუდმივ საცხოვრებლად წასვლაში), 1999 წლის 9 დეკემბერს, დაახლოებით 11 საათზე, კ. ს. მივიდა მ. პ.-ს საცხოვრებელ ბინაში იმის გასარკვევად, თუ რატომ მოატყუა იგი. საუბრისას კ. ს.-სა და მ. პ.-ს შორის მოხდა შელაპარაკება, რა დროსაც მ. პ.-ს მიერ კ. ს.-ის მიმართ ჩადენილმა მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებამ და მძიმე შეურაცხყოფამ, რომ უწოდა მას ყაჩაღი და მარადიორი, გამოიწვია კ. ს.-ის ძლიერი სულიერი აღელვება და იქვე არსებული სამზარეულო დანის დარტყმით მ. პ.-ს სხეული მძიმედ დაუზიანა, რის შემდეგ კ. ს. შემთხვევის ადგილიდან წავიდა და ბრალის აღიარებით ნებაყოფლობით გამოცხადდა ქ. თბილის შე მთავარ სამმართველოში.

თავდაპირველად, 1999 წლის 9 დეკემბერს, საქმე აღიძრა 1960 წლის სსკ-ის მე-17,105-ე მუხლით (განზრას მკვლელობის მცდელობა). 2000 წლის 5 მარტის დადგენილებით, ქმედება გადაკვალიფიცირდა 1960 წლის სსკ-ის 113-ე მუხლზე (სხეულის განზრას მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში), რასაც საფუძვლად დაედო თავად ბრალდებულისა და დაზარალებულის ჩვენებები, სადაც მითითებულია, რომ როდესაც კ. ს.-მა მ. პ.-ს უთხრა: „შენი გადამკიდე უსახლკაროდ და უსახსროდ დავრჩი, მე ამის ღირსი არ ვიყავი, საქართველოს გულისთვის აფხაზეთში ვომობდი და სისხლს ვღვრიდიო“, ამაზე მ. პ.-მ უპასუხა, რომ „თუ აფხაზეთში იმობდი, სწორედ შენ და შენნაირებმა წაგვაგებინეს აფხაზეთის იმი. დარწმუნებული ვარ, შენ იქ საყაჩაღოდ და სამარადიოროდ იქნებოდიო“. აღნიშნულმა სიტყვებმა კ. ს.-ზე ძალიან იმოქმედა, გაფითრდა, არანორმალური გამომეტყველება მიიღო, უცბად მაგიდიდან აიღო სამზარეულოს დანა და რამდენჯერმე დაარტყა მ. პ.-ს.

სასამართლომ განაჩენის დადგენისას ჩათვალა, რომ წინასწარი გამოძიების მიერ კ. ს.-ს სწორად წარედგინა ბრალი, მან დანაშაული ჩაიდინა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში. სსკ-ის მე-3 მუხლის თანახმად, ჩადენილი ქმედება შესაბამისობაში მოიყვანა მოქმედი სსკ-ის 121-ე მუხლთან და მას ამ მუხლით შეუფარდა სასჯელი. ამასთან, რაიონულმა სასამართლომ საქმის განხილვისას არ დააკმაყოფილა განსასჯელის ადვოკატის შუამდგომლობა, სსკ-ის 68-ე მუხლის შესაბამისად, ქმედითი მონანიების გამო კ. ს.-ს სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობისგან გათვალისწილებისა და საქმის შეწყვეტის თაობაზე. შემდგომ თბილისის საოლქო სასამართლომ, სწორედ მითითებული მუხლის საფუძველზე, გაათავისუფლა მსჯავრდებული სასჯელის მოხდისაგან.

ამ განაჩენთან დაკავშირებით შეიძლება ითქვას, რომ მოქმედი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის შესაბამისად, სასამართლოს არ ჰქონდა შესაძლებლობა ემსჯელა, სწორად შეეცვალა თუ არა ბრალდებულს კვალიფიკაცია ბრალდების მხარის მიერ. თუ პროკურატურა უარს ამბობს თავდაპირველ უფრო მძიმე ბრალდებაზე და აკეთებს ბრალდების ახალ უფრო მსუბუქ ფორმულირებას, ასეთ ვითარებაში, თუ დაზარალებული, როგორც სუბსიდიური მდევნელი, ეთანხმება სახელმწიფო ბრალდებას, სასამართლო მოკლებულია სამართლებრივ საფუძველს იმსჯელოს, ხომ არ არის ჩადენილ ქმედებაში უფრო მძიმე დანაშაულის ნიშნები.

ასეთ ვითარებაში, სსკ-ის 68-ე მუხლთან დაკავშირებით, ვფიქრობთ, რომ სასამართლომ სწორად გაათავისუფლა მსჯავრდებული სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან ქმედითი მონაწილის გამო, ვინაიდან, ამ მუხლით სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან პირის გათავისუფლებისათვის აუცილებელია, რომ მას პირველად ჰქონდეს ჩადენილი დანაშაული, რისთვისაც გათვალისწინებული სასჯელი არ უნდა აღემატებოდეს სამი წლით თავისუფლების აღკვეთას. ამასთან, საჭიროა, დანაშაულის ჩადენის შემდეგ ნებაყოფლობით გამოცხადება ბრალის აღიარებით, დანაშაულის გახსნისათვის ხელის შეწყობა და ზიანის ანაზღაურება. კანონის ეს მოთხოვნა სასამართლომ დაიცვა. ზიანის ანაზღაურებაში იგულისხმება ის გარემოება, როცა მსჯავრდებულის მხრიდან ხდება დაზარალებულისათვის მატერიალური დახმარება მიყენებული დაზიანებების სამკურნალოდ ჯანმრთელობის სრულ აღდგენამდე. ე.ი. უნდა მოხდეს ჯანმრთელობის სრული რეაბილიტაცია.

ამ საქმის ანალიზმა გვიჩვენა, რომ, მართალია, სასამართლო არ იყო უფლებამოსილი, ემსჯელა ბრალდების გამკაცრებაზე, მაგრამ სახელმწიფო ბრალდების მხარემ არასწორად გადააკვალიფიცირა ჩადენილი ქმედება სსკ-ის 121-ე მუხლზე. წარმოდგენილი მასალების მიხედვით, პროკურატურა უფლებამოსილი იყო, დაზარალებულის მიერ ბრალდებულის სასარგებლოდ ჩვენების შეცვლის მიუხედვად, ქმედების კვალიფიკაცია მოეხდინა არა 121-ე მუხლით, არამედ მე-19, 111-ე მუხლებით. ასეთი კვალიფიკაციის შემთხვევაში დღის წესრიგში ვერ დადგებოდა ვერც პასუხისმგებლობისაგან გათავისუფლების საკითხი სსკ-ის 68-ე მუხლით. ვფიქრობთ, ასეთი კვალიფიკაცია სწორი უნდა იყოს.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 14 დეკემბრის განაჩენით მ.გ. ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა ჯარიმა 200 დღიური ანაზღაურების ოფენბობით.

განაჩენით მ.გ.-ს მსჯავრი დაედო იმისათვის, რომ მან ჩაიდინა ლ.მ.-ის ჯანმრთელობის განზრას მძიმე დაზიანება უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რაც გამოიხატა შემდეგში: მ.გ. 2000 წლის 11 სექტემბერს იმყოფებოდა ქ.თბილისში, მეტრო „გოცირიძის“ მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებულ პროდუქტების ბაზარში, სადაც თავის

მეგობარ 6. 6.-სთან ერთად ჰყიდდა საზამთროს „გაზ-24“ მარკის ავტომანქანის საბარ-გულიდან. დაახლოებით 20 საათზე 6.6.-სთან მივიდა მისი ნაცნობი გოგონა – 6. ბ. მას 6. 6.-ბ უთხრა, დალოდებოდა ქუჩის მოპირდაპირე მხარეს. რამდენიმე წუთში იქვე მომუშავე თ. მ.-გ შეატყობინა მათ, რომ 6. ბ.-ს ანუხებდა უცნობი ახალგაზრდა მამაკაცი, რის შემდეგაც მ. გ. და 6. 6. გადავიდნენ ქუჩის მეორე მხარეს და დაინახეს, რომ გოგონას გამომწვევად ესაუბ-რებოდა ლ. მ. ამ უკანასკნელთან ხანმოკლე საუბრის შემდეგ წამოიყვანეს გოგონა და ჩასვეს 6. 6.-ს კუთვნილ ავტომანქანაში. ამის შემდეგ, 21 საათზე, ლ. მ. მივიდა მ. გ.-თან და შეიძინა მისგან საზამთრო. დაახლოებით 23 საათზე, არაფხიზელ მდგომარეობაში მყოფი ლ. მ. რომელიც აგრესიულად იყო განწყობილი, კვლავ მივიდა მ. გ.-თან და რამდენიმეჯერმე მძიმედ შეურაცხყო ის, რაც გამოიხატა დედის არაერთგზის გინებაში. მიუხედავად იმისა, რომ მ. გ.-მ რამდენჯერმე მოუწოდა დაზარალებულს, შეეწყვიტა მისი შეურაცხყოფა, იგი არ ჩერდებოდა. ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში მყოფმა მ. გ.-მ აიღო იქვე ავტომანქანის საბარგულთან დადებული დანა, რომელსაც იგი ხმარობდა საზამთროს საჭ-რელად და შეურაცხყოფელი გულ-მკერდში მძიმედ დაჭრა.

საქმე აღიძრა 2000 წლის 15 სექტემბერს სსკ-ის 19,113-ე მუხლით (მკვლელობის მცდე-ლობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით). 2000 წლის 4 ოქტომბრის დადგენილებით საქმე გადაკვალითიცირდა სსკ-ის 121-ე მუხლზე, რასაც საფუძვლად დაედო თავად დაზარალებულის, ბრალდებულისა და შემთხვევის ადგილზე მყოფი მონმე-ების ჩვენებები. კერძოდ, დაზარალებულის წინასწარ გამოძიებაში მიცემული ჩვენების თანამად, პირველად მან შეაგინა მ. გ.-ს დედა, რის შემდეგაც ამ უკანასკნელმა დაიწია უკან, მანქანისკენ. დაზარალებულმა გაინია მ. გ.-სკენ, თან აგინებდა მას. ამ დროს მ. გ.-მ აიღო საზამთროზე დადებული დანა და დაიწყო ჰაერში ქნევა. ამის დანახვაზე ლ. მ. გამ-ნარდა და მივიდა უფრო ახლოს, რა დროსაც მისგან მოქნეული დანა მოხვდა მარჯვენა მხარში, რის შემდეგაც დაკარგა გონი. დაზარალებული თავის ჩვენებაში მიუთითებს, რომ მისი დაჭრა მოხდა შემთხვევით, მან პირველმა შეაგინა დედა მ. გ.-ს.

სასამართლომ განაჩენის დადგენისას ჩათვალა, რომ წინასწარმა გამოძიებამ სწორად დააკვალიფიცირა მ. გ.-ს ქმედება და მან ჩაიდინა ლ. მ.-ის ჯანმრთელობის განზრას დაზიანება უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში.

უფიქრობთ, საქმე თავდაპირველად არასწორად აღიძრა სსკ-ის 19,113-ე მუხლით (მკვლელობის მცდელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით). ამასთან, წინასწარი გამოძიება და სასამართლო იმდენად იზიარებენ დაზარალებულის ჩვენებებს კვალიფიკაციის შესაცვლელად, რომ საქმის ფაქტობრივ მასალას არავითარ მნიშვნელობას არ ანიჭებენ.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 15 ნოემბრის განაჩენით ვ.ზ. ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა 1

ფანაზაული ადამიანის ნინააღმდევი

წლით თავისუფლების აღკვეთა, რაც საკ-ის 63-ე, 64-ე მუხლების შესაბამისად შეეცვალა პირობითი მსჯავრით იმავე დროით გამოსაცდელი ვადით.

განაჩენით ვ. ზ.-ს მსჯავრი დაედო იმისათვის, რომ მან ჩაიდინა სხეულის განზრახ მძიმე დაზიანება უეცარი, ძლიერი სულიერი აღლვების მდგომარეობაში, რაც გამოწვეული იყო დაზარალებულის მხრივ მძიმე შეურაცხყოფით დამნაშავისა და მისი ახლობლის მიმართ.

1997 წლის 8 ივლისს, დაახლოებით 18 საათსა და 30 წუთზე, არასრულწლოვანი ვ. ზ. თავის მეგობრებთან – შ. მ.-ს, კ. ს.-ს და ნ. მ.-სთან ერთად მივიდა ქ. თბილისში, საბურთალოს ქუჩაზე მდებარე იპოდრომის ტერიტორიაზე თ. ე.-სთან შესახვედრად და მასთან სასაუბროდ, კერძოდ, იმის გასარკვევად, ჰქონდა თუ არა მას რაიმე ურთიერთობა მათ საერთო ნაცონბ გოგონასთან, რომლის ცოლად შერთვაც გადაწყვეტილი ჰქონდა ვ. ზ.-ს. იპოდრომზე, ცხენთა №2 და №3 თავლებს შორის არსებულ ტერიტორიაზე, ვ. ზ.-ს მიერ დაზარალებულისადმი დასმულ კითხვაზე, თუ რა ურთიერთობა იყო მასსა და გოგონას შორის, აკოცა თუ არა ძალით ტუჩებში, თ. ე.-მ უპასუხა, რომ „აკოცა და მეტიც უქნა“. ამასთან, გოგონა მოიხსენია უცენზურო სიტყვებით, რამაც გამოიწვია ვ. ზ.-ს უეცარი, ძლიერი სულიერი აღლვება, ჯიბიდან ამოილო გამოძიებით დაუდგენელი ცეცხლსასროლი იარაღი და სხეულის დაზიანების მიზნით რამდენჯერმე ესროლა თ. ე.-ს, და სხეული მძიმედ დაუზიანა, რის შემდეგ ვ. ზ. მიიმალა, ხოლო თ. ე. გადაიყვანეს საავადმყოფოში, სადაც ის 1997 წლის 11 ივლისს ასფიქსით გარდაიცვალა.

საქმე აღიძრა 1997 წლის 9 ივლისს 1960 წლის საკ-ის მე-17, 105-ე მუხლებით (განზრახ მკვლელობს მცდელობა). 1997 წლის 11 ივლისს დაზარალებული თ. ე. გარდაიცვალა, რის შემდეგაც უნდა შეცვლილიყო კვალიფიკაცია, რაც არ მოხდა საქმეში არსებული, პროკურორის 1997 წლის 20 ივლისის მითითებისა და გამომძიებლის მიერ შემუშავებული საგამოძიებო-ოპერატორულ მოქმედებათა ერთობლივი გეგმის მიუხედავად.

1997 წლის 2 სექტემბრის დადგენილებით ვ. ზ. ბრალდებულის სახით პასუხისმგებაში მისცეს 1960 წლის სსკ-ის 105-ე მუხლითა და 238-ე მუხლის მე-2 ნანილით (განზრახ მკვლელობა და ცეცხლსასროლი იარაღის სათანადო ნებართვის გარეშე შეძენა და ტარება).

1997 წლის 9 ოქტომბრის დადგენილებით საქმის ნარმოება შეჩერდა ბრალდებულის ადგილსამყოფელის დადგენა-დაკავებამდე. 1997 წლის 6 ნოემბრის დადგენილებით საქმის ნარმოება განახლდა ქ. თბილისის საგამომძიებო სამმართველოს უფროსის მითითებების თანახმად, რიგი საგამომძიებო მოქმედების ჩატარების მიზნით. დამატებით დაიკითხა მოწმე ნ. მ., მოხდა აღნიშნული მოწმის შემთხვევის ადგილზე გაყვანა და დათვალიერება. დაიკითხენ სხვა მოწმეებიც.

1997 წლის 6 დეკემბრის დადგენილებით საქმის ნარმოება კვლავ შეჩერდა ბრალდებულის ადგილსამყოფელის დადგენა-დაკავებამდე.

1998 წლის 28 მაისის დადგენილებით საქმის ნარმოება განახლდა იმ მოტივით, რომ არ შესრულდა პროკურორის მითითებები და ჩასატარებელი იყო მთელი რიგი საგამომძიებო

მოქმედებები. დაინიშნა კომისიური სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა, მოწმის სახით დაიკითხნენ დაზარალებულის მკურნალი ექიმები.

1998 წლის 10 ივნისის დადგენილებით საქმის წარმოება ისევ შეჩერდა ბრალდებულის ადგილსამყოფელის დადგენა-დაკავებამდე.

1999 წლის 6 დეკემბრის დადგენილებით საქმის წარმოება განახლდა ბრალდებულის დედის განცხადების საფუძველზე, რომელმაც მოითხოვა შემთხვევის ადგილზე მყოფი ვ. ზ.-ის მეგობრების დაკითხვა. ბრალდებული პროკურატურაში წებაყოფლობით გამოცხადდა 1999 წლის 20 დეკემბერს. იმავე დღის, 1999 წლის 20 დეკემბრის დადგენილებით საქმე გადაკვალიფიცირდა 1960 წლის სსკ-ის 113-ე მუხლზე (სხეულის განზრას მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება ძლიერ სულიერი აღელვების მდგომარეობაში), რასაც საფუძვლად დაედო თავად ბრალდებულისა და მოწმეების ჩვენებები. ბრალდებულის ჩვენების მიხედვით ირკვევა, რომ როდესაც მან თ. ე.-ს ჰკითხა, აკოცა თუ არა მან გოგონას ძალით ტუჩებში, მან ამაზე აგდებულად უპასუხა, რომ „აკოცა და მეტიც უქნა“, თანაც ეს უკანასკნელი მოიხსენია უცენზურო სიტყვებით, რაზეც ვ. ზ. ძალიან აღელდა, თავი იგრძნო ძალზე შეურაცხყოფილად, თ.ე. კი ისევ განაგრძნობდა გოგონასა და მის შეურაცხყოფას. ამ დროს ვ. ზ.-ს თან ჰქონდა გარდაცვლილი მამისგან დატოვებული ცეცხლსასროლი იარაღი. აღელვებულმა როგორ ამოიღო იარაღი და როგორ ესროლა თ. ე.-ს, არ ახსოვს. ბრალდებული თავის ჩვენებაში უთითებს, რომ მას იარაღი გარდაცვლილის დაჭრის მიზნით არ წაუღია, იგი მას ატარებდა, როგორც მამისგან დარჩენილ სამახსოვრო ნივთს. ანალოგიური ჩვენებები მისცეს შემთხვევის ადგილზე მყოფმა მოწმეებმა – შ. მ.-მ და ნ. მ.-მ. აღსანიშნავია, რომ ეს უკანასკნელი წინასწარი გამოძიების პირველ ეტაპზე აბსოლუტურად განსხვავებულ ჩვენებებს იძლეოდა. კერძოდ, მიუთითებდა, რომ როდესაც ისინი იპოდრომზე შეხვდნენ თ. ე.-ს, იგი მივიდა მასთან და წავიდნენ პურის ქარხნის მიმართულებით, ხოლო ვ. ზ. და კ. ს. უკან მიპყვებოდნენ. როდესაც ისინი უკან, ცხენების თავლასთან ჩამოვიდნენ, სადაც წყალია, მან და თ. ე.-მ დაინახეს, რომ ვ. ზ.-ს იარაღი ეჭირა. ამის დანახვაზე ისინი გაჩერდნენ. თ. ე.-მ მას ხელში ხელი მოჰკიდა და არ უშვებდა. ვ. ზ.-მ და კ. ს.-მ ერთმანეთს რალაც გადაულაპარაკეს, რის შემდეგაც მასთან მიერდა კ. ს. და უთხრა, დედაშენი გეძხის, რომელიც იპოდრომის გასასვლელში დგასო. ამ დროს გარდაცვლილმა მას ხელი გაუშვა, მაგრამ ნ. მ. იქვე გაჩერდა და მისგან 7-8 მეტრში დაინახა მათკენ მომავალი ვ. ზ. რომელსაც ხელში იარაღი ეჭირა და მათკენ ჰქონდა მიშვერილი. ვ. ზ.-ს თვალები დაჭყუტილი ჰქონდა. მან თ. ე.-ს უთხრა: „შენთან მოვედი, შენი დედაო“ და ისროლა მისი მისამართით. ტყვია თ. ე.-ს მარჯვენა ფეხში მოხვდა. ეს უკანასკნელი მიტრიალდა და გაიქცა. ვ. ზ.-მ ერთი-ორი ნაბიჯი გადადგა წინ და ორჯერ ესროლა თ. ე.-ს, რომელიც წაფორთხიალდა და წაიქცა. მოწმე ნ. მ.-მ 1999 წლის 13 დეკემბერს, როდესაც შეცვალა თავდაპირველი ჩვენებები, განმარტა, რომ 1997 წელს იგი იყო 16 წლის, მომხდარით იყო გაოგნებული და პოლიციას მისცა არასწორი ჩვენებები, რადგანაც იმ პერიოდში იგი დარწმუნებული იყო, რომ თ. ე.-ს სიკვდილში მხოლოდ ვ. ზ.-ს მიუძღვოდა ბრალი და ამიტომ ყველაფერი მოიგონა.

საქმეზე კვალიფიკაციის შეცვლას საფუძვლად დაედო ასევე სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნა, რომლის თანახმადაც თ. ე.-ს სიკვდილის უშუალო მიზეზია მექანიკური ასფიქსია, განვითარებული კუჭში არსებული შიგთავსით სასუნთქი ორგანოების გაჭედვით. დაზარალებულის სხეულზე არსებული გამჭოლი ცეცხლნასროლი ჭრილობა, რის შედეგადაც დაზიანდა კუჭი, ღვიძლი და სხვა ორგანოები, დამდგარ შედეგთან მიზეზობრივ კავშირში არ იმყოფება.

სასამართლო განაჩენის დადგენისას დაეყრდნო ბრალდებულისა და მოწმეების მიერ გამოძიების ბოლოს მიცემულ ჩვენებებს, ასევე – ექსპერტიზის დასკვნებს და დადგენილად მიიჩნია, რომ არასრულნლოვანი ვ. ზ. შეხვდა რა თ. ე.-ს იმის გასარკვევად, აკოცა თუ არა ამ უკანასკენელმა ძალით ტუჩებში მის შეყვარებულ გოგონას, როდესაც თ. ე.-მ მიუგო, რომ „აკოცა და მეტიც უქნა“, ამ სიტყვებით განრისხებულმა რამდენჯერმე ესროლა თ. ე.-ს. ამდენად, ვ. ზ.-ზ დანაშაული ჩაიდინა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რაც გამოწვეული იყო დამნაშავის მიმართ მსხვერპლის მძიმე შეურაცხყოფით.

სასამართლომ, სსკ-ის მე-3 მუხლის შესაბამისად, ვ. ზ.-ის ქმედება გადაკვალიფიცირა მოქმედი სისხლის სამართლის კოდექსის 121-ე მუხლზე და ამ მუხლით განუსაზღვრა სასჯელი.

ვფიქრობთ, წინასწარმა გამოძიებამ და სასამართლომ არასწორად შეაფასეს ჩადენილი ქმედება და დამდგარი მძიმე შედეგი. სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის საფუძველზე, შედეგი არ არის მიზეზობრივ კავშირში ჩადენილ ქმედებასთან, რის გამოც იგი ბრალად არ უნდა შერაცხოდა ბრალდებულს, მაგრამ გამოძიებას და სასამართლოს განმეორებით უნდა დაენიშნა ექსპერტიზა და კრიტიკული შეფასება უნდა მიეცა საქმის ფაქტობრივი გარემოებებისათვის. ჩადენილი ქმედების შინაარსისა და საქმის მასალების მიხედვით, ბრალდებულმა ჩაიდინა განზრახი მკვლელობის მცდელობა, რაც თავდაპირველად სწორად დაკვალიფიცირდა სსკ-ის მე-17,105-ე მუხლებით. საქმეში არსებული მასალების მიხედვით, ვფიქრობთ, ნაკლებსავარაუდოა ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაზე საუბარი, მაგრამ ასეთის დადგენის შემთხვევაშიც, ქმედების კვალიფიკაცია უნდა მომხდარიყო არა 121-ე მუხლით, არამედ 113-ე მუხლით ან მე-19,113-ე მუხლებით.

საქმის მასალებიდან და მიღებული გადაწყვეტილებიდან გამომდინარე, ვფიქრობთ, უსაფუძლოდ იქნა კვალიფიკაცია მსჯავრდებულის სასარგებლოდ შეცვლილი, რითაც საქმეზე გაკეთდა არასწორი სამართლებრივი შეფასებები.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 5 ივლისის განაჩენით ი.დ. ცნობილ იქნა დამნაშავედ სსკ-ის 121-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთა, რაც სსკ-ის 63-ე, 64-ე მუხლების შესაბამისად, ჩაეთვალა პირობით და გამოსაცდელ ვადად დაენიშნა 2 წელი.

განაჩენით ი. დ.-ს მსჯავრი დაედო იმისათვის, რომ მან ჩაიდინა სხეულის განზრახ

მძიმე დაზიანება უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რაც გამოწვეულია დაზარალებულის მხრიდან მძიმე შეურაცხყოფით, რაც გამოიხატა შემდეგში:

1999 წლის 30 ივნისს, დაახლოებით 12 საათზე, ქ. თბილისში, ბულაჩაურის ქუჩაზე მდებარე ერთ-ერთი საცხოვრებელი სახლის პირველ სართულზე, ურთიერთშელაპარაკების დროს რ. ჯ.-მ უცენზურო სიტყვებით მიმართა ი. დ.-ს, დაუწყო გინება, რამაც ამ უკანასკნელის ძლიერი სულიერი აღელვება გამოიწვია. მან ჯიბიდან ამოიღო დანა და დაარტყა რ. ჯ.-ს გულ-მკერდის არეში, რითაც მიაყენა სიცოცხლისათვის სახიფათო სხეულის მძიმე ხარისხის დაზიანება, რის შემდეგაც შემთხვევის ადგილიდან მიიმაღა.

საქმე აღიძრა 1999 წლის 1 ივნისს 1960 წლის სსკ-ის 17,105-ე მუხლით (განზრახ მკვლელობის მცდელობა).

1999 წლის 1 ოქტომბერს საქმის წარმოება შეჩერდა ბრალდებულ ი. დ.-ს მოძებნამდე.

1999 წლის 13 დეკემბერს ბრალდებული ი.დ გამოცხადდა პროურატურაში. იმავე დღის, 1999 წლის 13 დეკემბრის დადგენილებით საქმე გადაკვალიფიცირდა 1960 წლის სსკ-ის 113-ე მუხლზე (სხეულის განზრახ მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში), რასაც საფუძვლად დაედო ბრალდებულისა და დაზარალებულის ჩვენებები. კერძოდ, დაზარალებული პირველსავე ჩვენებაში უთითებდა, რომ მან ი. დ.-ს დაუწყო უხეში ლაპარაკი. მან ი. დ.-ს აგინა და უთხრა: „შე არაკაცო“, „შე ბოზო“, ესა და ეს ხარო და შეაგინა დედა. ამ დროს ი. დ.-ს, რომელიც ფიზიკურად ისედაც სუსტად იყო, სახეზე შეეტყო, რომ უეცრად აღელდა. რ. ჯ.-მ ვერ დაინახა, თუ როგორც ამოიღო ი. დ.-მ ჯიბიდან დანა და როგორ დაარტყა მას მკერდში. დაზარალებული თავის ჩვენებაში აღნიშნავს, რომ ბრალდებულმა იგი დაჭრა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების დროს, რაც გამოწვეული იყო მისი შეურაცხმყოფელი სიტყვებით. ანალიგიური ჩვენება აქვს მიცემული ბრალდებულსაც. მან თავისი ქმედება ასსა იმ გარემოებით, რომ გაიკეთა რთული ოპერაცია, თავს ცუდად გრძნობდა, მიღებულმა ნარკოზმა გავლენა მოახდინა მის ფსიქიურ მდგომარეობაზე. გარდა ამისა, იგი იყო სპორტსმენი, ნაკრების წევრი ჭიდაობაში და ემზადებოდა ოლიმპიადისათვის, გაკეთებულმა ოპერაციამ კი იგი ფაქტობრივად ჩამოაშორა სპორტს, რასაც ძლიერ განიცდიდა. ასეთ მდგომარეობაში მყოფმა ვეღარ მოითმინა დაზარალებულის მხრიდან შეურაცხყოფა და ჩაიდინა დანაშაული, რასაც ინანიებს.

ი. დ. წინასწარი გამოძიების დროს უჩვენებდა, რომ მან აღელვების მომენტში რ. ჯ. დაჭრა დანით, რომელსაც ის ოპერაციის შემდეგ ატარებდა ჯიბით და ხმარობდა დოლბანდების გადასაჭრელად. სასამართლო პროცესზე კი განსასჯელმა განაცხადა, რომ მან დაზარალებული დაჭრა მაკრატლის ცალი მხრით. სასამართლო არ დაინტერესებულა, რატომ შეცვალა ი.დ.-მ თავის ჩვენებაში დანა მაკრატლის ცალი მხრით. განაჩენში კი მითითებულია, თითქოს მან რ. ჯ. დაჭრა ჯაყვა დანით, რაც ენინააღმდეგება სასამართლო სხდომის ოქმს.

სასამართლომ დადასტურებულად მიიჩნია განსასჯელისთვის წარდგენილი ბრალდება,

მისი ქმედება შესაბამისობაში მოიყვანა მოქმედი სასკ-ის 121-ე მუხლთან და ამ მუხლით განუსაზღვრა სასჯელი.

ამ კონკრეტულ შემთხვევაშიც გამოძიება და სასამართლო დაეყრდნო დაზარალებულისა და პრალდებულის ჩვენებებს და ისე მოახდინა ქმედების გადაკვალიფიცირება განზრახი მკვლელობის მცდელობიდან ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებაზე ძლიერი სულიერი აღელვების, ე. ი. ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში, რაც გამოწვეულია დაზარალებულის მხრიდან მძიმე შეურაცხყოფით და განსასჯელს განუსაზღვრა პირობითი მსჯავრი.

რაიონული სასამართლოს 2001 წლის 13 დეკემბრის განაჩენით მ. ბ. ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სასკ-ის 121-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა 6 თვით თავისუფლების აღკვეთა.

განაჩენით მ.ბ.-ს მსჯავრი დაედო იმისათვის, რომ მან ჩაიდინა ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანება უცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რაც გამოწვეულია დამნაშავის მიმართ დაზარალებულის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ძალადობით და მძიმე შეურაცხყოფით.

2000 წლის 8 სექტემბერს ქ.თბილისში, შავგულიძის ქუჩაზე ერთმანეთს შეხვდნენ ვ. ე. და მ. ბ., რომლებსაც ერთმანეთთან ჰქონდათ ნორმალური ურთიერთობა. მათ შორის ნარიმართა საუბარი, რა დროსაც ვ.ე.-მ უსაფუძვლოდ სიტყვიერად და ფიზიკურად შეურაცხყო მ. ბ., გაარტყა სახის არეში ხელი და აგინა დედა. მომხდარის შემდეგ ისინი დაშორდნენ ერთმანეთს. ვ. ე. ნავიდა თავის მეგობარ ლ. ნ.-სთან, ხოლო მ. ბ.-ს, რომელიც ანერვიულებული და შეურაცხყოფილი იყო მომხდარის გამო, გზაში შეხვდა ნაცნობი, ვინმე გიორგი, რომლის გვარი და საცხოვრებელი მისამართი არ იცის, რომელსაც მოუყვა, რა შეემთხვა და გამოთქვა სურვილი, ენახა ვ. ე. და მასთან საუბრით გაერკვია, თუ რას ემართლებოდა იგი. მასთან ერთად წასვლის სურვილი გამოთქვა გიორგიმ. ისინი ერთად მივიდნენ ლ. ნ.-ს საცხოვრებელ კორპუსთან. ვ. ე.-ს ლ. ნ.-სთან შესაძლო მისვლის ამბავი მ. ბ.-მ იცოდა თავად ვ. ე.-სგან. მ. ბ. ვ. ე.-ს სანახავად ავიდა მე-14 სართულზე და როდესაც ლიფტიდან სადარბაზოში გამოვიდა, შენიშნა ვ. ე., რომელიც ელოდებოდა ლიფტს. მ. ბ.-მ მიმართა ვ. ე.-ს, თუ რას ემართლებოდა იგი მას, რაზედაც ამ უკანასკნელმა ისევ სიტყვიერად შეურაცხყო იგი. მ. ბ. ეცადა, გაერკვია შეურაცხყოფის მიზეზი, რის შემდეგაც ვ. ე.-მ ისევ დაუწყო ფიზიკური შეურაცხყოფა, აგინებდა დედას, რამაც გამოიწვია მ. ბ.-ს უცარი, ძლიერი სულიერი აღელვება, რასაც საფუძვლად დაედო ვ. ე.-ს მიერ მართლსაწინააღმდეგო ძალადობა და მძიმე შეურაცხყოფა, რა დროსაც აღელვებულმა და შეურაცხყოილმა მ. ბ.-მ ჯიბიდან ამოილო ხისტარიანი დანა, რომელიც ორჯერ დაარტყა ვ. ე.-ს ჯერ მარცხენა ბარძაყში და სხეული მსუბუქად დაუზიანა ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლით, ხოლო მეორე დაარტყა მუცლის ღრუში და სხეული მძიმედ დაუზიანა.

საქმე აღიძრა 2000 წლის 13 სექტემბერს სსკ-ის 19,108-ე მუხლით (განზრას მკვლელობის მცდელობა). 2000 წლის 13 დეკემბერს საქმის წარმოება შეჩერდა ბრალდებულის დაქებნა-დაკავებამდე. 2001 წლის 26 აგვისტოს დააკავეს ბრალდებული მ.ბ. და იმავე დღეს საქმის წარმოება განახლდა.

2001 წლის 16 ოქტომბრის დადგენილებით ქმედება გადაკვალიფიცირდა სსკ-ის 121-ე მუხლზე, რასაც საფუძვლად დაედო ბრალდებულის ჩვენება, რომლის თანახმადაც, დაზარალებულთან პირველი შეხვედრის დროს, როდესაც ამ უკანასკნელმა მიმართა უწმანური სიტყვებით და შეაგინა დედა, მათ შორის მოხდა ჩხუბი. ვ. ე.-მ იგი ფიზიკურად შეურაცხყო, რის შემდეგაც მ. ბ. გაეცალა იქაურობას. ჩვენებაში იგი მიუთითებს, რომ ჩხუბის დროს მას თან ჰქონდა ხისტარიანი დიდი ზომის დანა, მაგრამ მისი ხმარება არ უცდია. რაც შეეხება მეორე შეხვედრას, მან ვ. ე.-ს ჰქითხა, თუ რატომ შეურაცხყო, რაზედაც ამ უკანასკნელმა მიმართა უწმანური სიტყვებით, რამდენჯერმე შეაგინა დედა და უთხრა: „შენთან სალაპარაკო არაფერი მაქვსო“. როდესაც მ. ბ.-მ ჰქითხა, თუ რატომ აგინებდა, მან დაუწყო ფიზიკური შეურაცხყოფა და გინება. იქვე მყოფმა ვინმე გიორგიმ სცადა მათი გაშველება, მაგრამ ვ. ე. ისევ აგრძელებდა მის ცემასა და შეურაცხყოფას, რა დროსაც ანერვიულებულმა და შეურაცხყოფილმა ჯიბიდან ამოიღო ხისტარიანი დანა, რომელიც ორჯერ მოიქნია. დანა მოხვდა დაზარალებულს ფეხისა და მუცლის არეში. მისი თქმით, იგი მეორედ ვ. ე.-სთან მივიღო შესარიგებლად.

დაზარალებული ვ. ე. თავდაპირველად უჩვენებდა, რომ მას პირველი შეხვედრისას სიტყვიერად შეურაცხყო მ. ბ.-მ, რაც შემდეგ გადაიზარდა ჩხუბში. საბოლოოდ განაწყენებული მ. ბ. დაშორდა მას და წავიდა. რაც შეეხება მეორე შეხვედრას, დაზარალებული აჩვენებდა, რომ როდესაც ლიფტის კაბინა გაიღო, შიგნით იმყოფებოდა მ. ბ. და მისთვის უცნობი ახალგაზრდა ბიჭი. მ. ბ.-მ სწრაფად მოჰკიდა მას ხელი მასისურში და მისხეთქა მეორე ლიფტის კარებზე, რა დროსაც მის მარჯვენა ხელში შენიშნა ხისტარიანი პურის საჭრელი დანა. მსჯავრდებულმა მას დანახვისთანავე დაარტყა დანა მარცხენა ფეხის ზედა ნაწილში. ამის შემდეგ ვ. ე.-მ მ. ბ.-ს სილა გააწნა, რის გამოც ამ უკანასკნელმა მეორედ დაარტყა დანა მუცელში.

ბრალდებულის დაკავების შემდეგ დაზარალებულმა შეცვალა თავისი ჩვენება, დაადასტურა ბრალდებულის მიერ მიცემული ჩვენება და განაცხადა, რომ იგი მ. ბ.-ს მოექცა უსამართლოდ, რამაც გამოიწვია მისი ასეთი მოქმედება. დაზარალებულის განმარტებით, მან თავიდან იმიტომ მისცა განსხვავებული ჩვენება, რომ შეეშინდა მისი პასუხისმგებლობის საკითხი არ დამდგარიყო.

სასამართლომ განაჩენის დადგენისას გაიზიარა ზემოთ მითითებული ჩვენებები და დადგენილად მიჩნია, რომ მ. ბ.-მ ჩაიდინა სსკ-ის 121-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული.

აღნიშნულ საქმეზე ვერ იქნა დადგენილი შემთხვევის მოწმის, ვინმე გიორგის, ვინაობა /წინასწარი გამოძიების მიერ მის დასადგენად არანაირი ღონისძიება არ გატარებულა/.

ამ კონკრეტული სისხლის სამართლის საქმის მასალების მიხედვით რჩება შთაბეჭდილება, რომ ჩადენილია ჩხუპის ნიადაგზე ჩადენილი განზრახი მკვლელობის მცდელობა, რაც წინასწარი გამოძიების მიერ ხელოვნურადაა გადაკვალიფიცირებული 121-ე მუხლზე. მხარეთა შერიგების გამო, სასამართლო პროცესზე მოსამართლე მოკლებული იყო შესაძლებლობას ემსჯელა ბრალდების დამძიმებაზე, ვინაიდან არც სახელმწიფო ბრალმდებელი და არც სუბსიდიური მდევნელი არ აყენებდნენ ასეთ პოზიციას.

რაიონული სასამართლოს 2001 წლის 12 ნოემბრის განაჩენით მ. პ. ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლით და შეფარდა თავისუფლების აღკვეთა ერთი წლის ვადით საერთო რეზიმის სასჯელადსრულებით დაწესებულებაში მოხდით. საქართველოს სსკ-ის 63-ე მუხლის საფუძველზე მას შეფარდებული სასჯელი შეეცვალა პირობით ერთი წლით საგამოცდო ვადის დაწესებით. აღნიშნული განაჩენი სააპელაციო წესით არ გასაჩივრებულა.

განაჩენით მას მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

2001 წლის 25 მაისს, დაახლოებით 19 საათზე, თბილისში, მუხრანის დასახლებაში მცხოვრებმა პ.ქ.-მ საკუთარი მეუღლე მ.პ., ეჭვიანობის ნიადაგზე, არაფხიზელ მდგომარეობაში, სიტყვიერად და ფიზიკურად შეურაცხყო, რის შემდეგაც შეიძინების მიზნით პ. ქ.-მ სამზარეულოდან გამოიტანა დანა და მოუღერა მ. პ.-ს, რა დროსაც მას ხელიდან გაუგარდა დანა, ხოლო მ. პ.-მ იგი აიღო და ჩაიდო ხალათის ჯიბეში. პ. ქ.-მ კვლავ გააგრძელა მისი ცემა. შემდგომში ბრალდებული ითხოვდა შველას, რის შემდეგაც ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში მყოფმა მ. პ.-მ ამოიღო ხალათის ჯიბიდან დანა და დაზარალებულს დაარტყა მარჯვენა ბარძაყში და მუცლის წინა კედელზე და მძიმედ დაჭრა.

საპრალდებო დასკვნით მისი ქმედება დაკვალიფიცირდა საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლით, ე. ი. მან ჩაიდინა პ. ქ.-ს განზრახ მძიმე დაზიანება უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, რაც გამოიწვია დაზარალებულის მართლსაწინააღმდეგო ძალადობამ და მძიმე შეურაცხყოფამ.

მ. პ.-ს მიერ ჩადენილი დანაშაული დასტურდება მოწმეებისა და დაზარალებულის ჩვენებებით, ასევე სასამართლო-სამედიცინო და სასამართლო-ფსიქოლოგიური ექსპერტის დასკვნებით.

სასამართლო-ფსიქოლოგიური ექსპერტის დასკვნაში ნათქვამია: გამოკვლევებით დადგენილია, რომ ბრალდებული დანაშაულის ჩადენის პერიოდში იმყოფებოდა ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში.

გლდანი-ნაძალადევის რაიონულმა სასამართლომ საქმის მასალების ერთობლივი ანალიზით დადგენილად მიიჩნია, რომ მ. პ.-მ ჩაიდინა დანაშაული, რაც გათვალისწინებულია საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლით და შემამსუბუქებელ გარემოებათა გათვალისწებით, რომ იგი არის ორი მცირენლოვანი შვილის დედა, მისი წარსული არაფრით არ არის

შებდალული, პირველადაა სამართალში, ხასიათდება დადგებითად, აღიარებს და გულწრფელად ინანიებს ჩადენილ დანაშაულს, მის მიმართ გამოიყენა საქართველოს სსკ-ის 63-ე მუხლი და შეუფარდა ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთა საერთო რეჟიმის სასჯელ-ალსრულების დაწესებულებაში მოხდით, რაც შეეცვალა პირობით – ერთი წლის საგამოცდო ვადით.

საქმის მასალების გაცნობით დგება საკითხი: ხომ არ არის ჩადენილი სსკ-ის 122-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის შემადგენლობა, ჯანმრთელობის დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილებით.

რაიონული სასამართლოს 2001 წლის 2 ოქტომბრის განაჩენით ო. კ. ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლით და შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა ერთი წლით საერთო რეჟიმის სასჯელადსრულების დაწესებულებაში მოხდით. განაჩენი არ გასაჩივრებულა.

ო. კ.-ს მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის: 2001 წლის 20 ივნისს, ო. კ. და მისი მეზობელი ე. ყ. სხვა პირებთან ერთად სვამდნენ არაყს. მათ შორის მოხდა უსიამოვნება იმის თაობაზე, რომ ო. კ. სიმთვრალის გამო წასულიყო სახლში. კამათი გადაიზარდა ჩხუბში, ე. ყ.-მ მას დედა და ცოლშვილი შეაგინა და თავში ჩაარტყა ჭიქა. მსჯავრდებულმა მაგიდაზე დადებული დანით უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში განზრას მძიმედ დაჭრა ე. ყ.

წინასწარმა გამოძიებაშ სისხლის სამართლის საქმე ო. კ.-ს მიმართ აღძრა საქართველოს სსკ-ის 19,108-ე მუხლით.

ო. კ.-ს ქმედების გადაკვალიფიცირება გამოიწვია საქმეზე დაზარალებულის მიერ დამატებით მიცემულმა ჩვენებამ, რომელმაც განმარტა შემდეგი: მე მას შევაგინე ცოლ-შვილი. იგი ამაზე თავიდან არაფერს მპასუხობდა, ეს გინება გავუმეორე რამდენიმეჯერ. მსჯავრდებული მპასუხობდა, თუ რატომ ვაგინებდი. მე არ ვიცი მაშინ რა დამემართა. ავილე სუფრაზე დადებული ჭიქა, ჩავარტყი თავში და კვლავ შევაგინე. ზემოაღნიშნულმა გარემოებამ გამოიწვია ო. კ.-ს ძლიერი სულიერი აღელვება.

ამ დანაშაულის გამო ანალოგიურ ჩვენებებს იძლევიან მოწმეები.

საქმის მასალების ერთობლიობით, სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნებით /ჩატარებულია ექსპერტიზა როგორც მსჯავრდებულის, ისე დაზარალებულის მიმართ/ და დაზარალებულის დამატებითი ჩვენებით, გამოძიების ეტაპზევე ო. კ.-ს ქმედება გადაკვალიფიცირდა საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლზე. საქმე სასამართლოში წარიმართა ზემოაღნიშნული ბრალდებით.

როგორც საქმის მასალებიდან ჩანს, თავდაპირველად სისხლისსამართლებრივი დევნა მიმდინარეობდა განზრახი მკვლელობის მცდელობის ბრალდებით, რაც გამოწვეული იყო ბრალდებულისა და დაზარალებულის ურთიერთჩეუბით. გამოძიების გვიან ეტაპზე და-

ზარალებული იძლევა ბრალდებულისათვის აშეარად სასარგებლო ჩვენებას, რაც საფუძვლად ედება ქმედების ახალ, უფრო მსუბუქი მუხლით კვალიფიკაციას.

რაიონული სასამართლოს 2001 წლის 7 დეკემბრის განაჩენით ზ. ჯ. ცნობილია დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა ორი წლით თავისუფლების აღკვეთა საერთო რეზიტის სასჯელალსრულების დაწესებულებაში მოხდით. განაჩენი სააპელაციო წესით არ გასაჩივრებულა.

ზ. ჯ.-ს მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

2001 წლის 30 მარტს, ზ. ჯ. დაბრუნდა რა სამუშაოდან სახლში, ბინაში შესვლისას დაინახა, რომ მისი მეუღლე ტ. შიშველ მდგომარეობაში იწვა საწოლში, ხოლო უცხო მამაკაცი – საწოლზე ჩამომჯდარი შარვალს იცვამდა, რომელიც მის დანახვაზე სახლიდან გაიქცა. მსჯავრდებული მეუღლის ღალატისაგან შეურაცხყოფილი, ჩავარდა რა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, მივარდა ცოლს, ჯიბის დანის გამოყენებით, მრავლობითი დარტყმით ჯანმრთელობა განზრახ მძიმედ დაუზიანა.

2001 წლის 30 აპრილს ზ. ჯ.-ს მიმართ საქმე აღიძრა მოქალაქე ტ. ს.-ს განზრახ მკვლელობის მცდელობის ფაქტზე.

დაზარალებულმა თავდაპირველ ჩვენებაში განმარტა: „ზ. ჯ. ნასვამი მოვიდა სახლში და დამიწყო ჩხუბი, მას ხშირად მოსდიოდა ასეთი, იძახდა, რომ დედაჩემთან არ გამიშვებდა და არ მანახებდა მას. მაგინებდა, მღანდლავდა, ეს გაგრძელდა დაახლოებით ოცი წუთი. მე ვუთხარი, რომ მასთან აღარ ვიცხოვრებდი და წავიდოდი. იგი მომვარდა და დანით მომაყენა ჭრილობები.“

სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზამ დაადგინა, რომ ტ.ს.-ს დაზიანებები მიყენებული აქვს მჩხვლეტავი-მჭრელი ზედაპირის მქონე საგნის მოქმედებით და მიეკუთვნება დაზიანებათა მძიმე ხარისხს.

2001 წლის 13 აგვისტომდე ზ. ჯ. იმაღლოდა. იგი ბრალის აღიარებით გამოცხადდა და ბრალდებულის სახით დაკითხვისას განმარტა: „დაახლოებით სახლში დაეპრუნდი 18 საათზე, როდესაც შევაღე ბინის კარი, ოთახში დავინახე ჩემთვის უცნობი ბიჭი იჯდა ლოგინზე, ხოლო ჩემი ცოლი იწვა იმავე ლოგინზე. ტ.-ს ეცვა ქვედა საცვალი და სვიტერი, ხოლო იმ დროისათვის იმ ბიჭმა დაწყო შარვლის ჩაცმა, ბიჭი გაიქცა. აღელვებული მივვარდი ცოლს, რომელსაც დავუწყე ჯიბის საკეცი დანით დარტყმა, თუ რა ადგილებში ვარტყამდი არ მახსოვს. გამოვარდი გარეთ, ეზოში ვინ შემხვდა არ მახსოვს. მისი მოკვლის განზრახვა არ მქონია. ყველაფერი ეს ჩავიდინე ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში“.

გამომძიებელმა გამოიტანა დადგენილება ზ. ჯ.-ს მიმართ ბრალდების შეცვლის თაობაზე და მიუთითა, რომ ტ. ს. გამოჯანმრთელებისთანავე მუდმივ საცხოვრებლად წავიდა რუსეთის ფედერაციაში. მან თავი აარიდა ეჩვენებინა, რომ იმ დღეს მასთან იმყოფე-

ბოდა სხვა მამაკაცი. დაკითხვის ოქმში მან მიუთითა, რომ დანაშაულის დღეს მასთან იმყოფებოდა სხვა მამაკაცი. ასევე მიუთითა, რომ არავითარი სურვილი არ აქვს მონაწილეობა მიიღოს გამოძიებაში. არ გაეცნო საქმის მასალებს და არ მიიღებს მონაწილეობას სასამართლო განხილვაში. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, გამოძიება მოკლებულია შესაძლებლობას ეჭვი შეიტანოს და უარყოს ზ.ჯ.-ს ჩვენების სისწორე.

მისი ქმედება გადაკვალიფიცირდა და ბრალიც წარედგინა საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლით.

სასამართლო განხილვისას არ გამოცხადნენ მოწმები და დაზარალებული ტ.ს. პროცესში მონაწილეობას იღებდა განსასჯელი და მისი ინტერესების დამცველი ადვოკატი.

სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ ზ.ჯ.-მ მეუღლის ლალატისაგან შეურაცხყოფილმა, უეცარი, ძლიერი სულიერი აღლუების მდგომარეობაში, ჯიბის დანის გამოყენებით, მრავლობითი დარტყმით ტ.ს. მძიმედ დაჭრა. მისი ქმედება განზრახი მკვლელობის მცდელობიდან გადაკვალიფიცირა არა აფექტის მდგომარეობაში ჩადენილი განზრახი მკვლელობის მცდელობად, არამედ აფექტში ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე დაზიანებად.

აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ 2000 წლის 1 ივნისამდე მოქმედი სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, აფექტის შემთხვევაში 106-ე და 113-ე მუხლებით ქმედების კვალიფიკირისას ცოლქმრულ ურთიერთობაში ღალატს სასამართლო პრაქტიკა მიიჩნევდა მძიმე შეურაცხყოფად, რაც სისხლის სამართლის თეორიაში კრიტიკას იწვევდა. ახალი სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, ასეთი ღალატი წარმოადგენს მძიმე ამორალურ ქმედებას, რაც უეცარი, ძლიერი სულიერ აღლვების შემთხვევაში საფუძვლად ედება სსკ-ის 111-ე და 121-ე მუხლებით ქმედების კვალიფიკაციას.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 3 ნოემბრის განაჩენით კ. ა. ცნობილია დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა თავისუფლების აღკვეთა ერთი წლით. საქართველოს სსკ-ის 63-ე, 64-ე მუხლების გამოყენებით, მსჯავრდებულს დანიშნული სასჯელი შეეცვალა პირობით და გამოსაცდელ ვადად დაუწესდა ერთი წელი. განაჩენი საპელაციო წესით არ გასაჩივრებულა.

განაჩენით მას მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის: კ. ა. არის არასრულწლოვანი, ცხოვრობს დედასთან, მცირეწლოვან დასთან და ბებიასთან, ამ უკანასკნელის კუთხით სახლში. დედასა და ბებიას შორის ხშირად ხდებოდა უსიამოვნება, რა დროსაც ბებიის მხრიდან ადგილი ჰქონდა დედის, დის და მის მიმართ მძიმე სიტყვიერ შეურაცხყოფას, რაც თანდათანობით სისტემატურ ხასიათს იღებდა. 2001 წლის 7 მაისს, კ. ა. იმყოფებოდა სახლში, რა დროსაც ბებიამ ისარგებლა რა მისი მარტო ყოფნით, შევიდა მასთან, უცენზურო და შეურაცხმყოფელი სიტყვებით მოიხსენიებდა მის დედას და დას. კ. ა.-მ მოსთხოვა, რომ შეეწყვიტა ჩხუბი, მაგრამ იგი კვლავ განაგრძობდა შეურაცხყოფას, რამაც გამოიწვია მისი უეცარი, ძლიერი სულიერი აღლვება, რა დროსაც მკვრივი-ბლაგვი

ფანაზაული ადამიანის წინააღმდეგ

საგნით ბებიას მძიმედ დაუზიანა შუბლ-თხემ-საფეთქელი და მარცხენა იდაყვი.

სისხლი სამართლის საქმე კ. ა.-ს მიმართ აღიძრა საქართველოს სსკ-ის 118-ე მუხლის პირველი ნაწილით.

მოწმეებისა და თვით დაზარალებულის ჩვენებების საფუძველზე, კ. ა.-ს ქმედება გადა-კვალიფიცირდა სსკ-ის 121-ე მუხლზე.

სასამართლომ საქმის მასალების ერთობლივი ანალიზით დადასტურებულად მიიჩნია, რომ კ. ა.-მ ჩაიდინა დანაშაული, რაც გათვალისწინებულია სსკ-ის 121-ე მუხლით, ე. ი. ჯანმრთელობის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანება უეცარი, ძლიერი სულიერი აღე-ვების მდგომარეობაში.

როგორც ვხედავთ, ამ კონკრეტულ შემთხვევაშიც ქმედების გადაკვალიფიცირება ჯანმრთელობის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანებიდან 121-ე მუხლზე მოხდა დაზარა-ლებულის ჩვენების საფუძველზე, რომელიც გამოძიებამ და სასამართლომ გაიზიარა.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 25 აგვისტოს განაჩენით ვ. კ. ცნობილია დამნაშა-ვედ საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლით და სასჯელის ზომად შეეფარდა ექვსი თვით თავისუფლების აღვეთა საერთო რეზიმის სასჯელალსრულების დაწესებულებაში მოხ-დით. განაჩენი სააპელაციო წესით გასაჩივრებული არ ყოფილა.

ვ. კ.-ს მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის: 2000 წლის 13 აპრილს, დაახლოებით 24 საათზე, ნასვამ მდგომარეობაში მყოფი ვ. კ., ასევე ნასვამ მდგომარეობაში მყოფ თავის ნაცნობებთან მ. ქ.-სთან და ა. ლ.-სთან ერთად იმყოფებოდა თბილისში, მიქელაძის ქუჩაზე. მათ შეეკამათება მოუვიდათ ნასვამ მდგომარეობაში მყოფ დაზარალე-ბულ ა. ნ. და ნ. გ.-სთან. მათი კამათი ჩხუბში არ გადაზრდილა, შერიგდნენ და გზა გააგრძელეს მეტრო „ისნის“ ტერიტორიისაკენ. პაზრობის ტერიტორიის ახლოს, ვ. კ. და მასთან მყოფი მ. ქ. დაემშვიდობენ დაზარალებულებს და ა. ლ.-ს, რომლებიც აპირებდნენ ნასვლას კახეთში. მსჯავრდებულმა რამდენიმე მეტრის გავლის შემდეგ დაუძახა მათ ხმიაღლა: „ე, ბიჭებო“, რაც გაიგონეს დაზარალებულებმა, ერთ-ერთმა მათგანმა ა. ნ.-მ იწყინა და შეაგინა ერი და დედა. დაზარალებულის ასეთი მოქმედებით შეურაცხყოფილი ვ. კ. ჩავარდა რა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, ამოილო ჯიბიდან საკეცი დანა და დაარტყა მას ყელში ჯანმრთელობის განზრას მძიმე დაზიანების მიზნით. მას მივარდა დაზარალებული ნ. გ. დანის ნასართმევად, რა დროსაც ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში მყოფმა მსჯავრდებულმა, მასაც იმავე დანის დარტყმით, გულ-მკერდის მარცხენა მხარე მძიმედ დაუზიანა, რის შემდეგაც მსჯავრდებული და მასთან მყოფი პირები მიიმაღნენ.

სისხლის სამართლის საქმე ვ.კ.-ს მიმართ აღიძრა საქართველოს სსკ-ის 17,105-ე მუხლით.

მსჯავრდებულის ინტერესების დამცველი ადვოკატის შუამდგომლობის საფუძველზე,

დაინიშნა სტაციონარული სასამართლო-ფსიქიატრიულ-ფსიქოლოგიური ექსპერტიზა ვ. კ.-ის პიროვნების ფსიქოლოგიურ გამოკვლევასთან დაკავშირებით. ექსპრტიზის დასკვნაში ნათქვამია, რომ „ვ. კ.-ს აღენიშნება პერსონოლოგიური-ფსიქოპათიური აშლილობა, ინკ-რიმინირებული ქმედების მიმართ იგი უნდა ჩაითვალოს „შერაცხადად“. მისი პიროვნულ-ხასიათობრივი მონაცემები, ქცევის ანალიზიდან გამომდინარე, დანაშაულის ჩადენამდე, დანაშაულის ჩადენისას და ჩადენის შემდეგ, გვაძლევს საფუძველს დავასკვნათ, რომ ვ. კ. დანაშაულის ჩადენის პროცესში ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში იმყოფებოდა“.

ზემოაღნიშნულის საფუძველზე, 2000 წლის 10 ივნისის დადგენილებით შეიცვალა კვა-ლიფიკაცია და ვ. კ.-ს წარედგინა ბრალი საქართველოს სსკ-ის 121-ე მუხლით.

საქმის მასალების ანალიზითა და მხარეთა ჩვენებების ერთობლივი შეფასებით, სასა-მართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ ვ. კ.-მ ჩაიდინა სხეულის განზრას მძიმე დაზიანება უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში, გაითვალისწინა, რომ მსჯავრ-დებული გულწრფელად ინანიებდა და აღიარებდა ჩადენილს, დადგებითად ხასიათდებოდა, პირველად იყო სამართალში და ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით დაუნიშნა სასჯელი.

აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ მიუხედავად ორი პირის დაზიანებისა, გამოძიებამ თავდაპირველად სისხლის სამართლის საქმე აღძრა არა მე-17, 104-ე მუხლებით, როგორც ორი ან მეტი პირის განზრას მკვლელობის მცდელობა, არამედ როგორც განზრას მკვლე-ლობის მცდელობა დამამძიმებელი და შემამსუბუქებელი გარემოებების გარეშე. საქმის შინაარსიდან და დაზიანებების ხასიათიდან და ხარისხიდან გამომდინარე, ხელოვნურად გვეჩენება ჩადენილი ქმედებების დაკვალიფიცირება 121-ე მუხლით. ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობის დადგენის დროს მისი ქმედებების გადაკვალიფიცირება უნდა მომხდარიყო არა 121-ე მუხლზე, არამედ ძველი კოდექსის 17, 106-ე მუხლზე, რასაც შეესა-ბამება ახალი კოდექსის 19, 111-ე მუხლის პირველი ნაწილი. მართალია, ახალი კოდექსის 111-ე მუხლის მე-2 ნაწილი მაკვალიფიცირებელ გარემოებად პირდაპირ უთითებს იგივე ქმედების ჩადენას ორი ან მეტი პირის მიმართ, მაგრამ ვინაიდნ ძველი კოდექსის 106-ე მუხლი ასეთ მაკვალიფიცირებელ ნიშანს არ ითვალისწინებს, კანონის უკუძალის აკრძალ-ვის პრინციპიდან გამომდინარე, იგი ბრალად არ შეერაცხება ბრალდებულს, რომელმაც აღნიშნული ქმედებები ჩაიდინა 2000 წლის 1 ივნისამდე.

რაიონული სასამართლოს 1999 წლის 28 ოქტომბრის განაჩენით ბ. ს. ცნობილია დამზა-შავედ საქართველოს სსკ-ის 113-ე მუხლით (1960 წლის კოდექსი) და სასჯელის ზომად განესაზღვრა ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთა. განაჩენი სააპელაციო წესით გასაჩივ-რებული არ ყოფილა.

ბ. ს.-ს მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის: იგი 1999 წლის 29 ივნისს იმყოფებოდა სადლელამისო ავტოსადგომზე, სადაც მუშაობდა დარაჯად. საღამოს საათებ-

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდებარების

ში იგი თავის ნაცნობებთან ერთად არაყს სვამდა. დაახლოებით 24 საათზე, სუფრის წევრმა დ. ბ.-მ ყოვლად უმიზებოდ, უდიერად მოიხსენია ბ. ს., სიტყვიერად შეურაცხყო, იხმარა მეტად უხამსი სიტყვები. ყოველივე ამან გამოიყვანა იგი ნონასნორობიდან, მძიმე შეურაცხყოფამ ჩააყენა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში და ცემით მას სხეული განზრახ მძიმედ დაუზიანა.

საქმე აღიძრა საქართველოს სსკ-ის 110-ე მუხლით. 1999 წლის 23 სექტემბერს, ბრალ-დებულის ინტერესების დამცველი ადვოკატის შუამდგომლობის საფუძველზე, გამოტანილ იქნა დადგენილება ბრალდების შეცვლის თაობაზე. ბ. ს.-ს მიერ ჩადენილი დანაშაული დაკვალიფიცირდა საქართველოს სსკ-ის 113-ე მუხლით (1960 წლის კოდექსი).

დაზარალებული და მოწმები იძლევიან ჩვენებებს, რომლითაც დასტურდება, რომ ბ. ს. ქეიფის დროს გ. ბ.-მ შეურაცხყო, აგდებულად მოიხსენია მისი ცოლ-შვილი, შეაგინა კეთილები და უწოდა მამაკაცის ასო.

მსჯავრდებული ყველა დაკითხვაში დეტალურად აღწერს ზემოაღნიშნულ გარემოებებს, აღნიშნავს, რომ ძლიერ განერგიულდა და აღელდა, ახსოვს მხოლოდ ის, რომ რამდენიმეჯერ გაარტყა ხელი, ხოლო დანარჩენი არ ახსოვს.

განაჩენმა დადასტურებულად მიიჩნია, რომ საქმის მასალებით მთლიანადაა დადასტურებული ბ. ს.-ს მიერ სხეულის განზრახ მძიმე დაზიანების ჩადენა ძლიერი სულიერი აღელ-ვების მდგომარეობაში, რომელიც გამოწვეულია დამნაშავის მიმართ დაზარალებულის მძიმე შეურაცხყოფით.

წინასწარმა გამოძიებამ და სასამართლომ ყველა გარემოება შეაფასა ერთობლიობაში, დაეყრდნო როგორც ბრალდებულის, ასევე დაზარალებულისა და მოწმების ჩვენებებს და, ჩვენი აზრით, გააკეთა ქმედების სწორი სამართლებრივი შეფასებები.

რაიონული სასამართლოს 1999 წლის 4 ივნისის განაჩენით გ.მ. ცნობილია დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 113-ე მუხლით და მიესაჯა 2 წლით თავისუფლების აღკვეთა. განაჩენი არ გასაჩივრებულა.

განაჩენით გ. მ.-ს მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

1998 წლის 29 მარტს, დაახლოებით 14 საათზე, ქ. თბილისში ჯამბულის ქ. №6 სახლის ნინ ერთმანეთს შეხვდნენ ო. ქ. და გ. მ. ეს უკანასკნელი ეჭვიანობდა, რომ მის მეუღლეს ხ. კ.-ს და ო. ქ.-ს ერთმანეთთან ჰქონდათ ინტიმური ურთიერთობა და ვითარების გასარკვევად ჰკითხა ამ უკანასკნელს, თუ რა ურთიერთობაში იმყოფებოდა მის მეუღლესთან, რაზედაც პასუხად მან ციინკურად განუცხადა, რომ იგი „ხმარობდა“ მის მეუღლეს. პასუხმა გამოიწვია მსჯავრდებულის უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვება და ხელ-ფეხით დაუწყო ცემა ო. ქ.-ს, რომელმაც ცემის შედეგად მიიღო სხეულის ნაკლებად მძიმე დაზიანება და მოთავსებულ იქნა საავადმყოფოში, სადაც იგი რამდენიმე საათში გარდაიცვალა არა სხეულის დაზიანებით, არამედ ფიბროკავერნოზული ტუბერკულოზის რღვევის შედეგად,

რომლითაც იყო დაავადებული, რაც მსჯავრდებულისათვის წინასწარ ცნობილი არ ყოფილა.

აღნიშნული საქმე აღიძრა ძველი კოდექსის 110-ე მუხლის მე-2 ნაწილითა და 228-ე მუხლით. გ. მ. ძიების დაწყებიდან განაჩენის დადგენამდე პრაქტიკულად ერთი იმავე ჩვენებებს იძლეოდა. მიუხედავად ამისა, მას ბრალი წაეყენა იმავე მუხლებით, რომლებითაც აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე. ამის შემდეგ საქმეში გაჩნდა ექსპერტიზის ორი დასკვნა, რომლებმაც საბოლოოდ გადაწყვიტეს საქმის ბეჭი. პირველის თანახმად, გ.მ. დანაშაულის ჩადენის დროს იმყოფებოდა ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში, ხოლო მეორე ჩატარებული ექსპერტიზა იძლეოდა დასკვნას, რომ დაზიანებები, რომლებიც აღენიშნებოდა ოქს სხეულზე, არ არის სიკვდილის დადგომის მიზეზი. ამის შემდეგ, მიუხედავად დაზარალებულის დიდი წინააღმდეგობისა, ბრალდება შეიცვალა 113-ე მუხლით.

მთაწმინდის რაიონის სასამართლოს 1998 წლის 3 სექტემბრის განაჩენით, გ.მ.-ს სსკის 113-ე მუხლით შეეფარდა 2 წლით თავისუფლების აღკვეთა. აღნიშნული განაჩენი გაუქმდა თბილისის საქალაქო სასამართლოს 1998 წლის 12 ოქტომბრის განჩინებით და საქმე დაპრუნდა დამატებითი გამოძიების ჩასატარებლად.

მიუხედავად ამისა, ვერც წინასწარმა გამოძიებამ და ვერც სასამართლომ რაიმე ახალი მტკიცებულება ვერ მოიპოვეს და საბოლოოდ კრწანისი-მთაწმინდის რაიონული სასამართლოს 1999 წლის 4 ივნისის განაჩენით განსასჯელს შეეფარდა 2 წლით თავისუფლების აღკვეთა.

მიუხედავად იმისა, რომ დაზარალებული, როგორც სუბსიდიური მდევნელი არ ეთანხმებოდა ბრალდების ფორმულირებას, წინასწარმა გამოძიებამ და სასამართლომ ჩადენილი ქმედება შეაფასა სხეულის განზრას მძიმე დაზიანებად უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში და ბრალდებულს არ შერაცხა მძიმე შედეგი, რადგან ექსპერტიზის დასკვნის საფუძველზე მიიჩნია, რომ იგი მიზეზობრივ კავშირში არ არის ჩადენილ მართლ-საწინააღმდეგო ქმედებასთან.

ზემოაღნიშნული საქმების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ამ კატეგორიის დანაშაულებზე სისხლის სამართლის საქმის აღძვრა თავდაპირველად ძირითადად ხდება განზრახი მკვლელობის მცდელობის მუხლით. სასამართლო პრაქტიკული ძირითადად გვხვდება ძლიერი სულიერი აღელვების, ე. ი. ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანების შემთხვევები, რაც გამოწვეულია დამნაშავის მიმართ დაზარალებულის მიერ მართლსაწინააღმდეგო ძალადობით, მძიმე შეურაცხყოფით ან სხვა მძიმე ამორალური ქმედებით. ამ კატეგორიის საქმეებზე ექსპერტიზის დასკვნის შემდეგ, რომელიც ადგენს, რომ ბრალდებული ქმედების ჩადენის დროს იმყოფებოდა ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში, ქმედების დაკვალიფიცირება ხდება არა უეცრად აღძრული ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში ჩადენილი განზრახი მკვლელობის

მცდელობით, რაც სამართლებრივად სწორი იქნებოდა, არამედ 121-ე მუხლით. ასეთი გადაკვალიფიცირება ხდება ძირითადად წინასწარი გამოძიების მიერ იმ ვითარებაში, როცა დაზარალებული ურიგდება ბრალდებულს. სსკ-ის 121-ე მუხლით კვალიფიკაციას ძირითად განაპირობებს სწორედ დაზარალებულის მიერ წინასწარი გამოძიების სტადიაშივე ბრალდებულის სასარგებლოდ შეცვლილი ჩვენებები. იგი უჩვენებს, რომ სწორედ მისმა ვიქტიმურმა ქცევამ – მართლსაწინააღმდეგო ძალადობამ, მძიმე შეურაცხყოფამ ან სხვა მძიმე ამორალურმა ქმედებამ დამნაშავის ან მისი ახლო ნათესავის მიმართ გამოიწვია დამნაშავის ჩავარდნა ფიზიოლოგიური აფექტის მდგომარეობაში, ე.ი. გამოიწვია უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვება. ამ ჩვენებების საფუძველზე, ასევე ექსპერტიზის დასკვნების გათვალისწინებით, გამოძიება გადადის 121-ე მუხლზე, მაშინ როდესაც ზოგჯერ სამართლებრივად უფრო სწორი იქნებოდა ქმედების დაკვალიფიცირება სსკ-ის მე-19,111-ე მუხლებით.

იმ შემთხვევაში, როცა საბრალდებო დასკვნა დგება 121-ე მუხლით და დაზარალებული არ გამოთქვამს პრეტენზიას ქმედების კვალიფიკაციასთან დაკავშირებით, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ნორმების შესაბამისად, სასამართლო არ არის უფლებამოსილი იმსჯელოს უფრო მძიმე ბრალდებით დანაშაულის კვალიფიკაციის შეცვლაზე.

იმ შემთხვევაში, როცა დანაშაულებრივ ქმედებას მოჰყვება მძიმე შედეგი, რაც ექსპერტიზის დასკვნით არ არის მიზეზობრივ კავშირში დანაშაულებრივ ქმედებასთან, ე. ი. არ არის უშუალოდ გამოწვეული ამ ქმედებით, სასამართლოები სწორად იყენებენ სსკ-ის მე-11 მუხლს და ბრალად არ რაცხავენ პიროვნებას ამ მძიმე შედეგს.

ოჯახურ ურთიერთობაში, ცოლ-ქმრული ღალატის წიადაგზე ჩადენილ სხეულის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანებას სასამართლოები აკვალიფიცირებენ სსკ-ის 121-ე მუხლით. თავდაპირველად ასეთი ქმედების დაკვალიფიცირება ხდება განზრახი მცდელობის მცდელობად, ხოლო შემდეგ კი, ჩვენებათა შეცვლისა და დაზარალებულთან შერიგების საფუძველზე, ასეთი ქმედების გადაკვალიფიცირება ხდება სსკ-ის 121-ე მუხლზე. ძველი კოდექსის მოქმედების პერიოდში სასამართლო პრაქტიკა ცოლ-ქმრულ ღალატს თვლიდა მძიმე შეურაცხყოფად, რაც თეორიაში იწვევდა კრიტიკას. ახალი კოდექსით, ასეთი ღალატი ითვლება მძიმე ამორალურ ქმედებად.

**მუხლი 122. ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება აუცილებელი
აუცილებელი მოგერივის ფარგლების გადაცილებით**

ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება აუცილებელი
მოგერიების ფარგლების გადაცილებით, -

ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ექვს თვემდე ან
თავისუფლების შეზღუდვით ვადით ერთ წლამდე ანდა თავისუფლების აღკვეთით
იმავე ვადით.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 122-ე მუხლით, დასჯადია ჯანმრთე-
ლობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადა-
ცილებით. ანალოგიური შინაარსისაა 2000 წლის 1 ივნისამდე მოქმედი სისხლის სამართლის
კოდექსის 114-ე მუხლი.

ეს ნორმა დასჯადად აცხადებს ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანებას
იმ ვითარებაში, როცა მომგერიებელი ამეტებს აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს. თუ
ამ ვითარებაში მან თავდამსხმელი მსუბუქად დააზიანა, მაშინ ლიტერატურაში გამოთქ-
მული შეხედულებით (თ. შავგულიძე) სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხი
საერთოდ არ დადგება. თუმცა შესაძლებელია საკითხის სხვაგვარი გადაწყვეტა, კერძოდ,
ქმედების კვალიფიკაცია სსკ-ის 120-ე მუხლით (ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზი-
ანება).

ეს დანაშაული, სსკ-ის მე-10 მუხლის მე-4 ნაწილის ძალით, შეიძლება ჩადენილ იქნეს
მხოლოდ განზრახ, რითაც იგი განსხვავდება ძველი კოდექსის ანალოგიური ნორმისაგან.

აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადამეტების ბუნებიდან გამომდინარე, არ შეიძ-
ლება ამ დანაშაულის მომზადება ან მცდელობა.

ჩვენს მიერ შესწავლილ იქნა თბილისის რაიონული სასამართლოების სასამართლო
პრაქტიკა ამ მუხლით დაკვალიფიცირებულ დანაშაულებრივ ქმედებებთან დაკავშირებით,
რამაც შემდეგი სურათი გვიჩვენა:

რაიონული სასამართლოს 1999 წლის 7 ოქტომბრის განაჩენით გ. კ. ცნობილ იქნა დამ-
ნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 114-ე მუხლით (1960 წლის კოდექსი) და სასჯელის ზომად
განესაზღვრა ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთა. სსკ-ის 46-ე მუხლის თანახმად, დანიშ-
ნული სასჯელი პირობით არ იქნა გამოყენებული ორი წლით გამოსაცდელი ვადის დაწე-
სებით.

განაჩენით გ. კ.-ს მსჯავრი დაედო იმისათვის, რომ მან ჩაიდინა სხეულის მძიმე დაზი-
ანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს, რაც გამოხატა შემ-
დეგში:

გ. კ-მ 1999 წლის 18 აპრილს, დაახლოებით ღამის 2 საათზე, დ.აღმაშენებლის ხევნის მე-12 კილომეტრზე მდებარე კომერციული სავაჭრო ჯიხურის მიმდებარე ტერიტორიაზე, მ. ა.-სა და ვ. მ.-სთან ურთიერთშელაპარაკებისა და ჩხუბის დროს, ამ უკანასკნელთა მხრიდან ფიზიკური შეურაცხყოფისა და ცემის თავიდან აცილების მიზნით, გადააცილა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს, ქურთუების ჯიბიდან ამოილო ჯიბის საკეცი დანა და დაარტყა იგი როგორც მ. ა.-ს, ისე – ვ. მ.-ს მუცელში, რომელთაც მიიღეს სიცოცხლი-სათვის სახიფათო მძიმე დაზიანებები.

საქმე აღიძრა 1999 წლის 18 აპრილს 1960 წლის სასკ-ის 114-ე მუხლით (სხეულის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს).

როგორც ბრალდებულის, ისე დაზარალებულის ჩვენებებით დადგენილია, რომ მთვრალი მ. ა. თავის მეგობრებთან ერთად მივიდა ერთ-ერთ ჯიხურთან და გამყიდველს უთხრა, რომ მიეცა მისთვის 20 თეთრის სიგარეტი. გამყიდველმა დ. გ.-მ მას ფული არ გამოართვა და ისე მისცა 2 ღერი სიგარეტი, რის შემდეგაც მ. ა.-მ გამყიდველს უთხრა რამდენიმე კომპლიმენტი, მან კი „ფორთონჩა“ მიუხურა. ამ დროს მ. ა.-სთან მივიდა მასთან ერთად მყოფი ა. ს., რომელმაც უთხრა: „წამოდიო“ და ძალით მოუნდომა წაყვანა. მ. ა.-მ მას გაუწია წინააღმდეგობა, რა დროსაც ზურგით მიეჯახა ჯიხურს, რის შედეგადაც ჩაიმტვრა ვიტრინის შუშები. ამაზე ჯიხურის გამყიდველი გამოვიდა გარეთ და მოსთხოვა ზარალის ანაზღაურება. მათ კი უპასუხეს, რომ ფული არ ჰქონდათ და რამდენიმე დღეში მიუტანდნენ, რაზეც ჯიხურის გამყიდველი არ დათანხმდა. ამ დროს იქ მივიდა ამ უკანასკნელის ნაცნობი გ. კ., რომელმაც იკითხა, რა ხდებოდა. როდესაც გაერკვა საქმის ვითარებაში, ხმამაღლა მიმართა დ. გ.-ს, რომ ჩაენერა მანქანის ნომრები, რომლებსაც მეორე დღეს გადასცემდა პოლიციას. აღნიშნული არ ესიამოვნა მ.ა.-ს და გაიყვანა გვერდზე სალაპარაკოდ. მათ თან გაპყვა ვ. მ. ისინი წაკამათდნენ და დაუწყეს ცემა გ. კ.-ს, რომელიც მინაზე დაეცა. მ. მ.-მ და მ. ა.-მ წაქცეულ გ. კ.-ს რამდენჯერმე ჩაარტყეს წიხლი. მ. ა.-მ მიწიდან აიღო რაღაც ჯოხი და მოუქნია მას. ამ დროს გ. კ.-მ მოახერხა კურტკის გარეთა ჯიბიდან ჯაყვა დანის ამოღება და ცალ მუხლზე წამოდგომა. ვინაიდან მ. ა. და გ. მ. აგრძელებდნენ მის ცემას, იგი გახსნილ დანას იქნევდა მოსაგერიებლად, რა დროსაც დაიჭრნენ მ. ა. და ვ. მ.

რაც შეეხება დაზარალებულ ვ. მ.-ს, იგი სიმთვრალის გამო საერთოდ ვერ იხსენებს, თუ რა ვითარებაში მოხდა მისი დაჭრა.

ზემოაღნიშნული ჩვენებებისა და სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის საფუძველზე (გ. კ.-ის სხეულზე არსებული დაზიანებები მიეკუთვნება დაზიანებათა მსუბუქ ხარისხს ჯანმრთელობის მოუშლელად), სასამართლომ მიიჩნია, რომ წინასწარი გამოძიების მიერ გ. კ.-ს ქმედება სწორად არის დაკვალიფიცირებული და დადასტურებულია საქმეში არსებული მასალებით.

წინასწარმა გამოძიებამ დაზარალებულად ცნო აგრეთვე ჯიხურის გამყიდველიც.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 2 მარტის განაჩენით გ. ჯ. ცნობილ იქნა დამნა-შავედ საქართვლოს 1960 წლის სსკ-ის 114-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა 1 წლით თავისუფლების აღკვეთა, რაც სსკ-ის 46-ე მუხლის საფუძველზე შეიცვალა პი-რობით და გამოსაცდელ ვადად დაენიშნა ერთი წელი.

განაჩენით გ. ჯ.-ს მსჯავრი დაედო იმისათვის, რომ მან ჩაიდინა სხეულის მძიმე ხარის-ხის დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს, რაც გამოიხატა შემდეგში: გ. ჯ. მუშაობდა პურის საცხობში მცხობელად. 1999 წლის 28 ოქტომბერს, დაახ-ლოებით 22 საათზე, საცხობში პურისა და ჩურჩხელების საყიდლად მივიდნენ ნასვამ მდგო-მარეობაში მყოფი დ. კ., კ. ე. და გ. ვ. ამ უკანასკნელებს ჩურჩხელების ყიდვის დროს შელა-პარაკება მოუვიდათ გ. ჯ.-სთან, გაიყვანეს იგი საცხობიდან და სიტყვიერად და ფიზიკურად შეურაცხყვეს ის, რა დროსაც გ. ჯ.-მ გადააცილა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს და ხელთ არსებული ცომის საჭრელი დანით სხეული მძიმედ დაუზიანა კ. ე.-სა და დ. კ.-ს.

საქმე აღიძრა 1999 წლის 29 ოქტომბერს 1960 წლის სსკ-ის 114-ე მუხლით (სხეულის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს).

ბრალდებული და შემთხვევის ადგილზე მყოფი მოწმეები — ბრალდებულის დედა, სი-დედრი და ბიძაშვილი თავიანთ ჩვენებებში აღნიშნავენ, რომ ჩურჩხელის საყიდლად შე-სულმა ერთ-ერთმა ახალგაზრდამ შეიგინა დედა, რაზეც გ. ჯ.-მ შენიშვნა მისცა, ნუ იგინე-ბოდა, რადგანაც იქ ქალები მუშაობდნენ. მან იუკადრისა შენიშვნა და უპასუხა: „შენ ჭკუას ვის ასწავლიო“ და მიმართა უწმაწური სიტყვებით. სიტუაციის განმუხტვის მიზნით, იქ მყოფმა გ. ჯ.-ს დედამ და სიდედრმა გ. ჯ. შეიყვანეს საცხობში. ჩურჩხელის საყიდლად მისული ახალგაზრდები შეცვივდნენ პურის საცხობში. ამ დროს გ. ჯ. გავარდა გარეთ, მაგრამ მას დაენიენ და დაუწყეს ცემა. გ. ჯ.-მ თავის დასაცავად დაინწყო დანის ქნევა, რა დროსაც დაიჭრნენ კ. ე. და დ. კ.

თავდაპირუელად დაზარალებული კ. ე. თავის ჩვენებაში უთითებდა, რომ მათსა და დამჭრელს შორის არანაირი ჩხეუბი არ მომხდარა. იგი პირდაპირ, ულაპარაკოდ დაეტაკა დანას და დაარტყა დ. კ.-ს, ხოლო როდესაც ის მივიდა მის მისაშველებლად, თავადაც დაიჭრა. თუმცა იქვე იმასაც აღნიშნავდა, რომ მან ვერ დაინახა, გ. ჯ.-მ როგორ დაარტყა დანა დაზარალებულს, ასევე ვერ იგრძნო, როგორ დაიჭრა თვითონ.

რაც შეეხება დაზარალებულ დ. კ.-ს, იგი უჩვენებდა, რომ ისინი იყვნენ საშუალო ნას-ვამები, ვინ დაჭრა და როგორ დაჭრა, არ ახსოვდა, თუმცა იმ ფაქტს, რომ მას და კ. ე.-ს არც სიტყვიერად, არც ფიზიკურად რაიმე შეურაცმხყოფელი არავისათვის არ უკადრებია.

შემდგომში, დამატებითი დაკითხვის დროს, ორივე დაზარალებული უჩვენებს, რომ ყვე-ლაფერი გამოწვეული იყო გაუგებობით და სიმთვრალით, რა მოხდა, არაფერი არ ახსოვთ და, მათი აზრით, როგორც გ. ჯ. აღნიშნავს, მან ისინი დაჭრა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს.

ზემოთ მითითებული ჩვენებების გათვალისწინებით, სასამართლომ ჩათვალა, რომ გ. ჯ.-მ დანაშაული ჩაიდინა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს.

ნინასწარი გამოძიება და სასამართლო ძირითადად დაეყრდნო მოწმეთა, პრალდებულისა და დაზარალებულის ჩვენებებს, ექსპერტიზის დასკვნას და ისე შეაფასა ჩადენილი ქმედება როგორც სხეულის განზრახ მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილებით.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 8 ივნისის განაჩენით მ. ლ. ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 114-ე მუხლით (1960 წლის კოდექსი) და სასჯელის ზომად განესაზღვრა 1 წლით თავისუფლების აღკვეთა, რაც სსკ-ის 63-ე-66-ე მუხლების თანახმად შეცვალა პირობით იმავე ვადით.

განაჩენით მ. ლ.-ს მსჯავრი დაედო იმისათვის, რომ მან ჩაიდინა სხეულის მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს, რაც გამოიხატა შემდეგი: 1997 წლის 14 ივნისს, დაახლოებით 22 საათსა და 30 წუთზე, ამბროლაურის ქუჩის მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებული სპორტულ მოედანზე ურთიერთშელაპარაკება მოუხდათ მ. ლ.-ს და არაფხიზელ მდგომარეობაში მყოფ გ. კ.-ს, რაც შემდგომ ჩხუჭში გადაიზარდა, რა დროსაც გ. კ.-მ მიწიდან აიღო ხის ჯოხი და დაარტყა იგი მ. ლ.-ს. ამ უკანასკნელმა გ. კ.-ს მოგერიების მიზნით ჯიბიდან ამოიღო ჯაყვა დანა და აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს დანის მუცელში დარტყმით მას სხეული მძიმედ დაუზიანა.

საქმე აღიძრა 1997 წლის 17 ივნისს სსკ-ის 17,105-ე მუხლით (განზრახ მკვლელობის მცდელობა).

1997 წლის 17 სექტემბრის დადგენილებით საქმის ნარმოება შეჩერდა პრალდებულის ადგილსამყოფელის დადგენამდე.

პრალდებული მ. ლ. პროკურატურაში გამოცხადდა 2000 წლის 21 მარტს და იმავე დღეს განახლდა საქმის წარმოება.

2000 წლის 21 მარტის დადგენილებით საქმე გადაკვალიფიცირდა 1960 წლის სსკ-ის 114-ე მუხლზე (სხეულის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს), რასაც საფუძვლად დაედო პრალდებულის ჩვენება, რომელმაც განმარტა, რომ მას მთვრალმა გ. კ-მ მოსთხოვა სიგარეტი, რაზეც მან უპასუხა, რომ გაუთავდა. გ. კ-მ არ დაუჯერა და უთხრა: „ეგლა მაკლია, შენნაირმა ნაბიჭვრებმა მომატყუონო“. მან კი უპასუხა: „შეურაცხყოფას ნუ მაყენებო“. ამაზე მოუვიდათ კამათი, მას ხელი გაარტყა სახეში, მანაც მოუქნია მუშტი დასარტყმელად, მაგრამ ვერ მოარტყა. ამ დროს გ. კ-მ მიწიდან აიღო ხის ჯოხი და დაარტყა მარცხენა მხარში. მ. ლ.-ც ცდილობდა, რომ მისთვის დაერტყა, მაგრამ რადგან შეიტყო, რომ იგი მასზე ძლიერი იყო და ერეოდა, ჯიბიდან ამოიღო პატარა გასაშლელი დანა. ე.ნ. „ლისიჩკა“ და უქნევდა გ. კ-ს მოსაგერი-

ებლად, თან ცდილობდა გაქცევას, მაგრამ ვერ ახერხდა, ის კი ისევ ეჩეუბებოდა. ამ დროს მან მარჯვენა ხელი, რომელშიც დანა ეჭირა, მოგერიების მიზნით დაარტყა გ. კ-ს მუცელში, რის შემდეგაც ეს უკანასკნელი გაჩერდა და მ. ლ. გაიქცა, ხოლო დანა გადააგდო გზაში. მან გ. კ-სთან ჩხუბის დროს მხოლოდ მხარი იტკინა, სხვა დაზიანება არ მიუღია.

ანალოგიური ჩვენება აქვს მიცემული მოწმე დ. ა-საც.

რაც შეეხება დაზარალებულს, იგი თავის ჩვენებაში განმარტავს, რომ ვინაიდან შემთხვევის დროს იყო ძალიან ნასვამი, აღარ ახსოეს, სად და რა ვითარებაში მიიღო დაზიანება, იგი გონიერ საავადმყოფოში მოვიდა.

საქმეზე შეკრებილ მტკიცებულებათა გათვალისწინებით, სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ მ. ლ.-მ ჩაიდინა სსკ-ის 114-ე მუხლით (1960 წლის კოდექსი) გათვალისწინებული დანაშაული. განაჩენში მითითებულია, რომ სასამართლო სასჯელის განსაზღვრის დროს ითვალისწინებს იმ გარემოებას, რომ მოქმედი სსკ-ის 122-ე მუხლი ამსუბუქებს სასჯელს და მსჯავრდებულის მიმართ გამოყენებულ უნდა იქნეს უფრო მსუბუქი სასჯელი. მიუხედავად ამისა, სასამართლომ მ. ლ. დამნაშავედ ცნო 1960 წლის სსკ-ის 114-ე მუხლით.

რაიონული სასამართლოს 2001 წლის 15 აგვისტოს განაჩენით ი. ს. ცნობილ იქნა დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 122-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა ჯარიმა 125 დღიური ანაზღაურების ოდენობით, სულ — 250 ლარის გადახდა სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ.

განაჩენთ ი. ს.-ს მსჯავრი დაედო იმისათვის, რომ მან ჩაიდინა ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით, რაც გამოიხატა შემდეგში: ი. ს. 2001 წლის 25 მარტს, დაახლოებით 18 საათსა და 30 წუთზე, თავის მეგობრებთან — მ. კ.-სა და ბ. რ.-სთან ერთად, იმყოფებოდა თბილისის იპოდრომის ტერიტორიაზე. იმ დროს, როდესაც იგი თავისი მეგობრებისგან 20-25 მეტრის დაშორებით იმყოფებოდა, მასთან ახლოს ჩაიარეს მისთვის სახით ნაცნობმა ლ. დ.-მ და გ. ბ.-მ. ლ. დ.-ს ხელში ეჭირა ლუდის ბოთლი. ამ უკანასკნელს ი. ს.-მ უთხრა: „ლუდი დამალევინეო“. ლ. დ.-მ მიაწოდა მას ლუდის ბოთლი, რომელშიც ცოტა რაოდენობის ლუდი იყო, მოსვა, მაგრამ არ მოეწონა და ისე, რომ მთლიანად არც კი შეუსვამს ბოთლში არსებული ლუდი, ბოთლი დარჩენილ ლუდთან ერთად გადააგდო იქვე ახლოს, რაც იწყინა ლ. დ.-მ და ი. ს.-ს უთხრა, რომ არ იყო მართალი, რაზეც ამ უკანასკნელმა უპასუხა: „მომეშვი, თავი დამანებეო“. აღნიშნულზე მათ შორის მოხდა შეკამათება, რაც შემდგომ გადაიზარდა ფიზიკურ შეუცრაცხყოფაში. ი. ს.-მ პირველმა გაარტყა ხელი ლ. დ.-ს სახეში, რაზეც ამ უკანასკნელმაც დარტყმით უპასუხა: ლ. დ.-ს გ. ბ.-ც მიეხმარა და ორივემ დაუწყო ცემა ი. ს.-ს. ამ დროს ლ. დ.-მ მინიდან აიღო ხის რაღაც საგანი, დაახლოებით 1 მეტრის სიგრძის, და დასარტყმელად მოუქნია ი. ს.-ს, მაგრამ მან ჯოხის დარტყმა ამჯერადაც აიცდინა. გ. ბ.-მ მას ფეხი ამოარტყა გვერდში, რის შედეგადაც ი. ს. მიეჯახა რკინის ლობეს. ლ. დ.-მ ისევ მოუქნია ჯოხი

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევ

ი. ს.-სა და მოარტყა იგი მარცხენა მხარისა და თავის არეში, რის შედეგადაც მან ტკივილი იგრძნო. იმის გამო, რომ ი. ს.-მ ვერ მოახერხა გაქცევა და ლ. დ. და გ. ბ. უფრო აგრესიულად იწვევდნენ მისკენ საცემად, მან ჯიბიდან ამოიღო პატარა ზომის დანა, გადაამეტა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს და სხეულის სხვადასხვა ადგილას დანის დარტყმით დააზიანა როგორც ლ. დ., ასევე გ. ბ., რის შედეგადაც ლ. დ.-მ მიიღო სიცოცხლისათვის სახიფათო სხეულის მძიმე ხარისხის ჭრილობა, ხოლო გ. ბ.-მ — მსუბუქი ხარისხის ჭრილობა ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლით.

საქმე აღიძრა 2001 წლის 20 აპრილს სსკ-ის 19,108-ე (განზრახ მკვლელობის მცდელობა) და 120-ე (ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება) მუხლებით.

2001 წლის 23 ივნისის დადგენილებით საქმე გადაკვალიფიცირდა სსკ-ის 122-ე მუხლზე, რასაც საფუძვლად დაედო ბრალდებულის, დაზარალებულების და მონმეთა ჩვენებები. კერძოდ, ბრალდებული თავის ჩვენებებში აცხადებს, რომ როდესაც მან ლუდის ბოთლი გადააგდო, რაც არ მოეწონა ლ. დ.-ს და ჰკითხა, რატომ გადააგდე ბოთლიო, მან უპასუხა: „ხომ მომეცი და უკვე რასაც მინდა, იმას უზიამო“. აღნიშნულზე ლ. დ.-მ უპასუხა, რომ მართალი არ იყო. ი. ს.-ს არ მოეწონა მისი ნათქვამის ტონი და უთხრა: ‘წადი რა, თავი დამანებეო“. აღნიშნულზე ისინი შეკამათდნენ, რაც შემდეგ ურთიერთშეურაცხყოფაში გადაიზარდა. მან სილა გაარტყა ლ. დ.-ს, მანაც დაარტყა ხელი. ამ უკრასენელს მიეშველა გ. ბ. ამ დროს ლ. დ.-მ მინიდან აიღო დაახლოებით 1 მეტრის სიგრძის ჯოხი და მოუქნია მას, ხოლო გ. ბ.-მ ფეხი მოარტყა გვერდში, რის შემდეგაც ზურგით ღობეს მიეჯახა, მაგრამ არ ნაქცეულა. ლ. დ.-მ კვლავ მოუქნია დასარტყმელად რამდენჯერმე ჯოხი, რაც მოხვდა მარცხენა მხარსა და თავში. ვინაიდან იგი გაქცევას ვერ ახერხებდა და ისინიც აღარ ზოგავ-დნენ, გაახსენდა, რომ ჯიბეში ედო პატარა დანა, რომელიც არ იკეცება და მოგერიებისა და შეშინების მიზნით უქნევდა მათ მარჯვენა ხელით. ამ დროს გ. ბ.-მ ხელი მოუქნია, რაც აიცდინა, წონასწორობა დაკარგა და მისი დანიანი ხელი ზურგის მხარეს მოხვდა გ. ბ.-ს. ამის დანახვაზე ლ. დ. გააქტიურდა, მოუქნია ჯოხიანი ხელი, რომელიც ი. ს.-ს მარცხენა მხარში მოხვდა. დარტყმის შემდეგ ლ. დ.-მ წონასწორობა დაკარგა, გვერდულად მთელი ტანით დაეჯახა ი. ს.-ს, რომლის დანიანი ხელიც მოხვდა მას.

თავდაპირველად დაზარალებულები — გ. ბ. და ლ. დ. თავიანთ ჩვენებებში აღნიშნავ-დნენ, რომ მათთან მივიდა 5-6 ახალგაზრდა ბიჭი, რომლებმაც ყოველგვარი ლაპარაკის გარეშე დაუწყეს ჩხუბი. შემდგომში მათ შეცვალეს ჩვენებები და მისცეს ბრალდებულის ჩვენების ანალოგიური ჩვენებები.

ანალოგიური ჩვენებები აქვთ ასევე მიცემული შემთხვევის ადგილზე მყოფ ვ.ვ.-ს, ბ.რ.-ს და შ.ქ.-ს.

საქმეზე შეკრებილ მტკიცებულებათა გათვალისწინებით სასამართლომ დადგენილად ჩათვალა წინასწარი გამოძიების მიერ მისთვის წარდგენილი ბრალდება, კერძოდ, დანაშაული, რომლის შემადგენლობაც გათვალისწინებულია სსკ-ის 122-ე მუხლით.

რაიონული სასამართლოს 2001 წლის 13 ნოემბრის განაჩენით კ. ბ. ცნობილ იქნა დამ-ნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 122-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა 1 წლით თავისუფლების აღკვეთა, რაც, სსკ-ის 63-ე, 66-ე მუხლების თანახმად, შეეცვალა პირობით იმავე ვადით.

განაჩენით კ. ბ-ს მსჯავრი დაედო იმისათვის, რომ მან ჩაიდინა სხეულის მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს, რაც გამოიხატა შემ-დეგი: 1998 წლის 16 სექტემბერს, დაახლოებით 17 საათზე, შპს „საფიას“ ეზოში არსებულ, ავტომანქანის გასამართ სადგურში ხელოსნად მომუშავე შ. ლ-სა და აღნიშნულ ადგილას იმ დროს ავტომანქანით მყოფ კ. ბ-ს შორის გაჩერებული ავტომანქანის გადაადგილების თაობაზე წარმოიშვა კამათი, რაც გადაიზარდა ჩეუბში, მაგრამ იქ მყოფმა პირებმა გააშველებ ისინი და დაეხმარნენ კ. ბ-ს ავტომანქანის გადაადგილებაში. ამის შემდეგ კ. ბ. წავიდა შემთხვევის ადგილიდან, რათა ენახა იქვე, შპს „ჯარჯში“ მყოფი თავისი მეგობარი თ. კ. და მისი საშუალებით შერიგებოდა იმ პიროვნებას, რომელთანაც მოუხდა ჩეუბი. მას თ. კ. ადგილზე არ დახვდა და, შერიგების მიზნით, მასთან ერთად მანქანაში მყოფ სხვა პირთან ერთად დაბრუნდა ავტომანქანის გასამართ სადგურში. შენიშნა რა შ. ლ-მ მისკენ მიმავალი კ. ბ. შეშინების მიზნით მოუქნია რკინის საგანი – „მანტიროვკა“, რა დროსაც ამ უკანასკნელმა უკან დაიხია. განმეორებით „მანტიროვკის“ მოქნევისას იმის შიშით, რომ შ. ლ-ს არ დაეზიანებინა ის, გადააცილა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს. ხელში აიღო იქვე, მანქანის ნაწილებთან დადებული საოჯახო დანა და მოუქნია შ. ლ-ს. მოქნეული დანა ამ უკანასკნელს მოხვდა მუცელში, რის შემდეგადაც მიიღო სიცოცხლისათვის სახიფათო სხეულის მძიმე დაზიანება.

საქმე აღიძრა 1998 წლის 17 სექტემბერს 1960 წლის სსკ-ის 17, 105-ე მუხლით (განზრახ მკვლელობის მცდელობა).

1998 წლის 16 ნოემბერს საქმის წარმოება შეჩერდა ბრალდებულის დაკავებამდე.

ბრალდებული კ. ბ. დააკავეს 2000 წლის 4 ივნისს.

2000 წლის 2 ნოემბრის დადგენილებით ქმედება გადაკალიფიცირდა 1960 წლის სსკ-ის 114-ე მუხლზე (სხეულის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს), რასაც საფუძვლად დაედო ბრალდებულის ჩვენება, ასევე — დაზარალებულის შეცვლილი ჩვენება. ბრალდებულის ჩვენების თანახმად, იყი შ. ლ-ს „ბოქსში“ იმ მიზნით შეჰვა, რათა დაერწმუნებინა, რომ შესარიგებლად იყო მისული. შესვლისთანავე შოთამ აიღო იქვე დადებული „მანტიროვკა“ და მოუქნია კ. ბ-ს. ამ უკანასკნელმა უკან დაიხია, ფეხი გაუცურდა და წაიქცა მინაზე გაშლილ ქანჩებზე, სადაც ეგდო ხისტარიანი დანა, რომელიც აიღო და მის წინ მდგომ შ. ლ-ს, რომელსაც მომარჯვებული ჰქონდა „მანტიროვკა“, იმის შიშით, რომ არ დაერტყა მისთვის, მოუქნია დანა, რაც შ. ლ-ს მოხვდა მუცელში და მიიღო დაზიანება.

თავდაპირველად დაზარალებული უჩვენებდა, რომ როდესაც მისთვის უცნობი ორი

პიროვნება მეორედ მივიდა ავტოგასამართ სადგურში, მას შეეშინდა და წავიდა თავისი „ბოქსისკენ“. მან დაინახა, რომ ავტომანქანის მძლოლმა ხელი წაიღო ზურგს უკან. მას ეგონა, რომ იგი ცეცხლსასროლ იარაღს იღებდა და დაუძახა: „არ მესროლო, ბიჭოო“. ამ სიტყვების დროს ის შევიდა „ბოქსში“. მას წამოებია ავტომანქანის მძლოლი, ზურგის უკნიდან ამოიღო დაახლოებით 20 სანტიმეტრის სიგრძის ხისტარიანი დანა და დაარტყა მუცელში. შემდგომში, ბრალდებულის დადგენისა და დაკავების შემდეგ, დაზარალებულმა შეცვალა ჩვენება და მიუთითა, რომ როდესაც უცნობი მიუხლოავდა, მან შესაშინებლად „მანტიროვკა“ მოუქნია, რა დროსაც უცნობი ძირს დაეცა. შ. ლ. წავიდა მისკენ, რათა დაერწმუნებინა, რომ თუ არ წავიდოდა, დაარტყამდა. უცნობი უცბად წამოდგა. შ. ლ-მ მას ამ დროს მარჯვენა ხელში დაუნახა დანა, რომელიც მოუქნია მას და მუცელში დაარტყა. დაზარალებულმა ასევე მიუთითა, რომ კ. ბ-ს „ბოქსში“ შესვლისას ხელში არაფერი არ ეჭირა და მხოლოდ წაქცევის შემდეგ დაინახა მის ხელში დანა, რომელიც შეიძლება დაბლა გაშლილ ქანჩებთან ერთად იდო. კ. ბ-ს სრული შესაძლებლობა ჰქონდა, რომ მისთვის კვლავ მიეყენებინა დაზიანება და დაერტყა დანა, მაგრამ მას ეს არ უცდია.

მოწმის სახით დაკითხულ, შემთხვევის ადგილზე მყოფ პირთა ჩვენებების თანახმად, „ბოქსისკენ“ მიმავალი პიროვნების ხელში დანა არ დაუნახავთ.

სასამართლომ მტკიცებულებების გათვალისწინებით კ. ბ.-თვის წარდგენილი ბრალი დადასტურებულად მიიჩნია და ჩადენილი ქმედება დაკვალიფიცირა მოქმედი სსკ-ის 122-ე მუხლით.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 9 ოქტომბრის განაჩენით ი. ც. ცნობილია დამნა-შავედ საქართველოს სსკ-ის 122-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა ერთი წლით თავისუფლების ალკვეთა საერთო რეჟიმის სასჯელალსრულების დაწესებულებაში მოხ-დით. თანახმად საქართველოს სსკ-ის 63-ე მუხლისა, ი. ც-ს დანიშნული სასჯელი ჩაეთვალა პირობითად ერთი წლის გამოსაცდელი ვადით.

განაჩენი სააპელაციო წესით არ გასაჩინორებულა.

ი. ც-ს განაჩენით მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის: 2000 წლის 30 ივნისს, თბილისში, ქ. თ. მდვდლის №11-ში, სადაც ი.ც. ბოსტნეულით ვაჭრობდა, დაახ-ლოებით 1-1,5 მეტრის მოშორებით მიწაზე დაგდებულ ყუთებზე ჩამოჯდა დაზარალებული კ. ფ. და მისი ორი ნაცნობი, რომლებსაც შეძენილი ჰქონდათ ორი ბოთლი არაყი და სვამ-დნენ. მათ ი. ც-ს სთხოვეს ორი ცალი პამიღორი, რომელმაც მიაწოდა მათ და თან სთხოვა მოენახათ სხვა ადგილი, ვინაიდან ისინი ხმაურობდნენ და ხელი ეშლებოდა ვაჭრობაში. კ. ფ. გაბრაზდა, ფეხზე წამოდგა და შეეკამათა. მდგომარეობა თანდათან დაიძაბა, კ. ფ-მ ხელში აიღო მიწაზე დაგდებული ხის ყუთი და მოუქნია ი.ც-ს, როდესაც კ. ფ. იმდენად მიუახლოვდა რომ შეიძლებოდა თავში მოხვედროდა ყუთი, რითაც მას შეექმნა რეალური საფრთხე, აიღო საკუთარ დახლზე დადებული თეთრტარიანი პურის საჭრელი დანა და

თავდაცვის მიზნით, აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილებით, დაარტყა მუ-ცელში კ. ფ-ს, რითაც ჯანმრთელობა მძიმედ დაუზიანა.

სისხლის სამართლის საქმე აღიძრა ი. ც-ის მიმართ კ. ფ-ს განზრას მკველობის მცდელობის ფაქტზე.

საქმის აღდროიდან 2000 წლის 24 ივნისამდე, ჯანმრთელობის მდგომარეობიდან გამომ-დინარე, შეუძლებელი იყო დაზარალებულ კ-ფ-ს დაკითხვა. მას შემდეგ, რაც დაზარალე-ბულმა გამომძიებას მისცა ჩვენება, დაზუსტდა საქმეში მოწმეთა ჩვენებები, გამომძიებლის დადგენილებით ი.ც-ის ქმედება გადაკალიფიცირდა საქართველოს სსკ-ის 122-ე მუხლზე, ე. ი. მიჩნეული იქნა, რომ ჩადენილია ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით.

დაზარალებული ჩვენებაში აღნიშნავს: „ჩვენ სიტყვიერად შევკამათდით, იმის გამო, რომ მე ვიყავი ნასვამი, ავიდე იქვე მინაზე დაგდებული ხის ყუთი, გავიწიე მსჯავრდებულის მიმართულებით და მის შესაშინებლად ყუთის ქნევა დავიწიყე. როგორც მახსოვს, მან გაიწია უკან, მე კიდევ გავიწიე მისენ და მოვუქნიე ყუთი თავის არეში. ამ დროს მომესმა მსჯავ-რდებული ყვიროდა – რას შვრები ბიჭოოო, რა დროსაც რამდენიმე წამში ვიგრძენი ჩხვლეტა მუცლის არეში.“

განაჩენმა დადასტურებულად ცნო, რომ ი.ც-მ ჩაიდინა დაზარალებულ კ-ფ-ს ჯანმრთე-ლობის მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით. სასამარ-თლომ გაითვალისწინა მსჯავრდებულის შემამსუბუქებელი გარემოება და მიიჩნია მიზან-შეუწონლად მისი საზოგადოებისაგან იზოლაცია, რის გამოც სასჯელის დანიშვნისას გამო-იყენა საქართველოს სსკ-ის 63-ე მუხლი.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 20 დეკემბრის განაჩენით გ. პ. ცნობილია დამნა-შავედ საქართველოს სსკ-ის 122-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთა საერთო რეჟიმის სასჯელალსრულებით დაწესებულებაში მოხ-დით. საქართველოს სსკ-ის 63-ე, 64-ე მუხლის თანახმად გამოსაცდელი ვადა დაენიშნა ერთი წელი. განაჩენი სააპელაციო წესით არ გასაჩივრებულა.

განაჩენით მას მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

1995 წლის 19 აგვისტოს, დაახლოებით 18 საათზე, როდესაც მსჯავრდებული გამოდი-ოდა სამუშაო ადგილიდან, რომელიც მდებარეობს თ. მლოდლის ქ. №101-ში მდებარე რკინიგზის საავადმყოფოს ეზოში, მასთან მივიდა დაზარალებული მ. ბ. და მოსთხოვა მისი მეგობრების მიერ დატოვებული ბოტასები ან მათი რეალიზაციის შედეგად აღებული ფუ-ლადი თანხა, რაზედაც გ. პ-მ უპასუხა, რომ იგი არ იყო ბოტასების პატრონი და ფულს დაუბრუნებდა მხოლოდ ბოტასების პატრონს. ამის პასუხად, მთვრალ მდგომარეობაში მყოფმა დაზარალებულმა მსჯავრდებულს უცენზურო სიტყვებით მიმართა და დაუწყო ხელებითა და ფეხებით ცემა, რითაც მას სხეული დაუზიანა, რა დროსაც გ. პ-მ მ. ბ-ს

ფანაზაული ადამიანის ნინებალებები

მოგერიების მიზნით, ამოილო თავისი სამუშაო დანა და მოიქნია დაზარალებულის მიმართულებით, დანა მოხვდა ამ უკანასკნელს და სხეული მძიმედ დაუზიანა.

მოწმე მ. ღ. თავის ჩვენებაში შემდეგს აღნირს: მ. პ. ძალზე განერვიულებული იყო, თანაც ნასვამ მდგომარეობაში. მე დავინახე, მან ჯერ ხელი გაარტყა და წააქცია მსჯავრ-დებული, როცა ის წამოდგა ფეხებითაც დაუწყო ცემა, რა დროსაც მან დანა დაარტყა მ. პ-ს.

გ. პ-ს სხეულის დაზიანების გამოკვლევის მიზნით ჩატარდა სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა, რომლითაც განისაზღვრა სხეულის მსუბუქი ხარისხის დაზიანება ჯანმრთელობის მოუშლელად, კერძოდ, საფეთქელთან, მარცხენა წვივის წინა ზედაპირზე სისხლ-ნაჟღლენობის და ნაჭდევების სახით.

მოწმეთა ჩვენებებით, დაზარალებულისა და თვით მსჯავრდებულის ჩვენებებით, სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნებით და საქმის მასალების ერთობლივი ანალიზიდან გამომდინარე, სასამართლომ დადასტურებულად მიიჩნია, რომ გ. პ-მ ჩაიდინა მ. პ-ს სხეულის განზრას მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილებით.

რაიონული სასამართლოს განაჩენით გ. მ. ცნობილ იქნა დამანაშავედ საქართველოს საკანონი 114-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა ერთი წლით თავისუფლების აღკვეთა საერთო რეჟიმის სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში მოხდით. საქართველოს საკანონი 46-ე მუხლის თამახმად, მას დანიშნული სასჯელი ჩაეთვალა პირობით და გამოსაცდელ ვადად განესაზღვრა ერთი წელი. განაჩენი სააპელაციო წესით არ გასაჩივრებულა.

მას მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

1999 წლის 16 ივნისს თბილისში, ოჯახური ურთიერთობის ნიადაგზე წარმოშობილი ჩემის დროს, გ. მ-ს მისივე ქალიშვილმა ლ. მ-მ ხელი გაარტყა, წყლით საცხე სამლიტრიანი ქილა ჩაარტყა თავში, ხოლო შემდეგ წყლის გრაფინი, რითაც სხეული მძიმედ დაუზიანა. ლ. მ. ამის შემდეგაც ინკვდა მისევნ და კვლავ ცდილობდა მის ფიზიკურ შეურაცხოფას, რა დროსაც მათ შორის იდგა ა. მ. და არ აძლევდა გ-თან მიახლოების საშუალებას. მიუხედავად იმისა, რომ სხენებულ ვითარებაში, მის სიცოცხლესა და ჯანმრთელობას რეალური საშიშროება აღარ ემუქრებოდა, აიღო სამზარეულო დანა და მუცელში დაარტყა ლ. პ-ს, რის შედეგადაც სხეული მძიმედ დაუზიანა, რითაც გადააცილა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს.

ზემოაღნიშნული დასტურდება მოწმე ა. მ-ის ჩვენებით, რომელიც ამბობს: ჩხუბის დროს, დაზარალებულმა მსჯავრდებულს დაარყა ხელი და ამ უკანასკნელმაც დარტყმითვე უპასუხა. გ. მ. ჩვენ გვცემდა. ჩვენც იძულებულები გაეხდით თავი დაგვეცვა მისგან და გვეჩხუბა. ვცდილობდი მის გაჩერებას, მაგრამ იგი ჩვენზე ძლიერი იყო. დაზარალებულმა მსჯავრდებულს ესროლა წყლით საცხე ქილა, რომელიც მოხვდა ყურში და წამოუვიდა სისხლი, ასევე ესროლა წყლით საცხე გრაფინი. ჩხუბის დროს გ. მ-ს დაუსრიალდა ფეხი და

დაეცა იატაკზე, დაცემისას ლ. მ-მ რამდენიმეჯერ დაარტყა ფეხი მას, მე გავაჩერე ლ. მ. და გამოვნიე. გ. მ. წამოდგა, მაგიდიდან აიღო სამზარეულო დანა და თან ყვიროდა არ მომექაროთო. ჩვენ გაეჩერდით, ლ. მ. კვლავ იწევდა გ. მ-კენ დასარტყმელად, მე მას ვიჭერდი. გ. მ-მ მოქნია ხელი, რომელშიც დანა ეჭირა. მაშინ არცერთს არ გაგვიგია რომ დანა მოხვდა ლ. მ-ს.

ანალოგიურ ჩვენებებს იძლევა გ. მ. და დაზარალებული.

ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით, გ. მ. მკერივი ბლაგვი საგნის მოქმედებით დაზიანდა, რაც მიეკუთხება მსუბუქ ხარისხს, რასაც შედეგად მოჰყვა ჯანმრთელობის ხანმოკლე მოშლა.

ექსპერტიზის დასკვნის მიხედვით, ლ. მ. რაიმე მჭრელი საგნით არის დაჭრილი მუცელ-ში, რაც სიცოცხლისათვის სახიფათოა.

ზემოაღნიშნული გარემოებებდან გამომდინარე, სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ იმ ვითარებაში, როდესაც მსჯავრდებულს აღარ ემუქრებოდა რეალური საშიშროება, აიღო სამზარეულო დანა და ლ. მ. მძიმედ დაჭრა, ამით მან გადააცილა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს.

რაიონული სასამართლოს 1999 წლის 6 დეკემბრის განაჩენით შ. დ. ცნობილია დამნა-შავედ საქართველოს საკუთრივი 114-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა სამი თვით თავისუფლების აღკვეთა საერთო რეფიმის სასჯელაღსრულების დაწესებულებაში მოხ-დით. განაჩენი საპელაციო წესით არ გასაჩივრებულა.

შ. დ-ს მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

1999 წლი 9 სექტემბერს, დაახლოებით 22 საათზე, იგი თავის მეზობელთან ვ. ჯ-თან ერთად, თავისი საცხოვრებელი კორპუსის ახლოს მდებარე საბაღე ნაკვეთში სვამდა ალკო-ჰოლურ სასმელს. მათთან მივიდა მეზობელი ზ. გ. რომელიც შეუერთდა მათ. ამ უკანასკნელთან ვ. ჯ-ს მოუვიდა კამათი ძველ ამბავთან დაკავშირებით. შ. დ-მ შეარიგა ისინი, ხოლო განაწყენებული ზ. გ. წავიდა მათგან. როდესაც შ. დ. ვ. ჯ-თან ერთად უკეთ აპირებდა სახლში წასვლას, მათთან მივიდა ზ. გ-ის შვილი მ. გ. რომელიც ეძებდა მამამისს. სამივე წამოვიდნენ მათივე საცხოვრებელი კორპუსისაკენ. როცა მიუახლოვდნენ, შენიშნეს მათი მიმართულებით მომავალი ზ. გ. შ. დ-მ იფიქრა, ვ. ჯ-თან საჩუბრად მოდიოდა იგი, რის გამოც სწრაფი წაბიჯით მიუახლოვდა ზ. გ-ს და უთხრა თავი დაენებებინა ვ. ჯ-თვის, რომელიც მასთან მართალი იყო. ამაზე განაწყენებულმა ზ. გ-მ უთხრა, შენც მაგის მხარეს იჭერო და პირდაპირ დაარტყა ხელი მხარში. მანაც საპასუხოდ მოუქნია ხელი სახეში. შემდეგ ორივენი წაბორძიკდნენ და წაიქცნენ. იმის გამო, რომ ზ. გ. მასზე გაცილებით ახალგაზრდა იყო, ხოლო იგი || ჯგუფის ინვალიდი, ვერც შეძლო მისთვის გაენია წინააღმდეგობა. ზ. გ-მ წააქცია იგი, მოექცა ზემოდან და დაუწყო ცემა სახისა და სხეულის ადგილებში. ცემისას მსჯავრდებული ითხოვდა თავი დაენებებინა მისთვის, მაგრამ ზ. გ.

ალარ ჩერდებოდა და განაგრძობდა ცემას. ამიტომ მან მარჯვენა ხელით ჯიბიდან ამოიღო პურის საჭრელი დანა, რომელიც სახლიდან წალებული ჰქონდა ნაკვეთში საჭმლის დასაჭრელად, უნდოდა ფეხში დაეჭრა ზ. გ., რათა დაეწებებინა მისი ცემისთვის თავი. მან იგრძნო, რომ დანა მოხვდა, მაგრამ სად მოარტყა მისთვის გაუგებარი იყო. ამ დროს გაიგონა მსჯავრდებულის ყვირილი: „ნუ ჩეუბობთო“ ზ. გ-მ თავი დაანება მის ცემას და წამოდგა, დაიყვირა მგონი დაჭრილი ვარო. შ. დ-ს შეეშინდა და გაიქცა.

შემთხვევის მეორე დღეს, ვაზისუბნის პოლიციაში ბრალის ალიარებით გამოცხადდა შ. დ. დაკითხულმა დაზარალებულმა ზ. გ-მ და მოწმებმა შ. დ-ის ჩვენების ანალოგიური ჩვენები მისცეს გამოძიებას.

სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნით, დაზარალებულს მიღებული აქვს სხეულის მძიმე ხარისხის დაზიანება.

ის ფაქტი, რომ ზ. გ. სცემდა შ. დ-ს, დადასტურებულია სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნით, რომლის თანახმად შ. დ-ს მიღებული აქვს სხეულის მსუბუქი ხარისხის დაზიანება ჯანმრთელობის მოუწლელად.

სასამართლოში შ. დ-მ დაკითხვისას აჩვენა, რომ არავითარ შემთხვევაში არ დაარტყამდ და დანას ზ. გ-ს, მას რომ შეეწყვიტა მისი ცემა, დანა კი იმიტომ იხმარა, რომ ცემის დროს განიცდიდა ძლიერ ტკივილს და უნდოდა დანის ფეხში დარტყმით მოეცილებინა, რომლის-განაც თავის დაღწევის სხვა საშუალება არ გააჩნდა.

სასამართლომ საქართველოს სსსკ-ის 473-ე მუხლის შესაბამისად, შეკვეცა სასამართლო გამოძიება და არ იქნა დაკითხული დაზარალებული და მოწმე.

განაჩენით სასამართლომ დადგენილად ცნო, რომ შ. დ-მ ჩაიდინა ზ. გ-ის სხეულის მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილების დროს. აღნიშნა, რომ ზ. გ-ის მხრიდან ადგილი ჰქონდა განსასჯელის პიროვნებისა და უფლებების კანონ-საწინააღმდეგო ხელყოფას, რისი აღკვეთის მიზნითაც მან შურისძიების მოტივით, გადა-აცილა რა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს, მოიმარჯვა თავდასხმის ინტენსივობას-თან შედარებით თავდაცვისათვის აშკარად შეუსაბამო იარალი — დანა და მუცელში მძიმედ დაზიანა ის.

რაიონული სასამართლოს განაჩენით გ. შ. ცნობილია დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 114-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა გამასწორებელი სამუშაოები ერთი წლის ვადით.

განაჩენით მას მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის: 1998 წლის 13 დეკემბერს, გ. შ-ს სახლში მისვლისას დედა — დ. კ. ჩაეჩეუბა. ჩხუბის მიზეზი იყო ის, რომ დედას უსიამოვნო დამოკიდებულება ჰქონდა რძალთან. დ. კ-ს გამოესარჩლა დისპილი — ზ. ჯ. რომელმაც ცემა დაუწყო გ. შ-ს. იგი იძულებული გახდა მოგერიების მიზნით აელო საოჯახო დანა, რომელსაც იქნევდა სხვადასხვა მიმართულებით. ამ დროს, დაჭრა თავისი

დეიდაშვილი ზ. ჯ., ამის შემდეგ თვითონვე დაეხმარა დაზარალებულს და წაიყვანა საავადმყოფოში.

დაზარალებული ზ. ჯ. ყველა ეტაპზე ადასტურებს გ.შ-ის ჩვენებებს და განმარტავს, რომ ეს უკანასკნელი უძიერად მოეპყრო დეიდამისს, შეურაცხყო ის, იძულებული გახდა ჩარეულიყო და თავის დეიდას გამოსარჩლებოდა, რაც გადაიზარდა ჩხუბში, რამოდენიმე-ჯერ გაარტყა გ-ს, მოერია. ასეთ დროს ზ.ჯ-ის თავიდან მოცილების მიზნით, იქვე მაგიდაზე დაფებული დანა აიღო და ჰაერში იქნევდა, რათა არ მიკარებოდა თავისი დეიდაშვილი, მაგრამ ზ. ჯ. არ მოერიდა გაფრთხილებას და დანის წართმევის მიზნით, დაუწყო ჭიდაობა, რა დროსაც ჰაერში მოქნეული დანა მოხვდა წელში.

ანალიგიურ ჩვენებებს იძლევიან მოწმეები დ. კ. და ნ. კ. ისინი განმარტავენ, რომ 1998 წლის 13 დეკემბერს დეიდაშვილებს შორის წარმოშობილი ჩხუბის დროს, გ. შ. შეეცადა დანით ზ. ჯ-ის მოგერიებას, მაგრამ ზედმეტი მოუვიდა და დაჭრა იგი.

სასამართლო ექსპერტიზის დასკვნით, ზ.ჯ. მჩხვლეტავ-მჭრელი საგნით არის დაზიანებული, რაც მიეკუთვნება დაზიანებათა მძიმე ხარისხს, როგორც სიცოცხლისათვის სახი-ფათო.

სასამართლომ საქმის მასალების ანალიზით დაადგინა, რომ გ. შ-ს ქმედება არ სცილ-დება საქართველოს სსკ-ის 114-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ფარგლებს.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 7 ნოემბრის განაჩენით რ.პ. ცნობილია დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 122-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა რვა თვით თავი-სუფლების აღკვეთა მკაფიო რეჟიმის სასჯელალსრულებით დაწესებულებაში მოხდით. განაჩენი საპელაციო წესით არ გასაჩივრებულა.

განაჩენით მას მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის: 1999 წლის 2 მარტს, დაახლოებით 9 საათზე, ქ. თბილისში, რაზიკაშვილის ქ. №6-ში არსებული სახლის წინ, გ. ტ. თავის უბნელ ბიჭებთან ერთად იდგა და საუბრობდა, რა დროსაც ტაქსით გამოიარა ელიის დასახლებაში მცხოვრებმა რ. ბ-მ, რომელსაც ხელოსანი მიჰყავდა სახლში ტელევიზორის შესაკეთებლად. როცა დაინახა რ. ბ-მ შეკრებილი ბიჭები, ტაქსის მძღოლს შეაჩერებინა ავტომანქანა იმ მიზნით, რომ იქ მდგომებს შორის გაეგო ხომ არ იყო მისი ნაცნობი — გურგენა. მივიდა მათთან და მიესალმა „ზდაროვა ბიჭებო“. გ. ტ-მ იუკადრისა ასეთი მოსალმება და უთხრა: „შენი ბიჭი აქ არავინ არისო“. რ. ბ-მ უთხრა, რომ გასაბრაზებული აქ არაფერი იყო, ხოლო თუ რაიმე პრობლემა წარმოიშვა, მოგვიანებით წახავდა მას და გაარკვევდა. მოგვიანებით, რ. ბ. მივიდა ხსენებულ სახლთან, სადაც მხოლოდ გ. ტ. იდგა, უთხრა, რომ საჩუბარი მათ არაფერი ჰქონდათ და შერიგებულიყვნენ. გ. ტ-მ განებით უპასუხა, გაარტყა ხელი სახეში, რის შემდეგაც ჯიბიდან ამოიღო დასაკეცი დანა და მოუქნია რ. ბ-ს ამ უკანასკნელმა მოახერხა დანის წართმევა, დაუყვირა, რომ გონის მოსულიყო, მაგრამ როდესაც გ. ტ. მაინც წამოვიდა და სახეში ჩაარტყა მუშტი, რ. ბ-მ

გადაცილა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს და წართმეული დანა მოუქნია რამდენი-
მეჯერ, რა დროსაც იგი დააზიანა.

ჩადენილი დანაშაული დასტურდება სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვ-
ნით, დაზარალებულის ჩვენებით, რომელიც იდენტურია მსჯავრდებულის მიერ ყველა
ეტაპზე მიცემული ჩვენებისა.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლო საქმის მასალებზე დაყრდნობით
დადგენილად მიიჩნევს, რომ რ. ბ-მ ჩაიდინა გ. ტ-ს ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება აუცი-
ლებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილებით.

რაიონული სასამართლოს 2001 წლის 2 აპრილის განაჩენით ი. ნ. ცნობილია დამანაშავედ
საქართველოს სსკ-ის 122-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა ჯარიმა 200 ლარის
ოდენობით.

განაჩენით მას მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

1999 წლის 8 ნოემბერს, ი. ნ-სა და ვ. ბ-ს შორის, კარტის თამაშის დროს, მოხდა შეკამა-
თება, რა დროსაც ი. ნ-მ ი. ბ. დანით მსუბუქად დაჭრა, დაუზიანა ხელის მტევანი. იმავე
წლის 22 ნოემბერს, დაახლებით 14 საათზე, ვ. ბ. თავის სამ მეგობართან ერთად მივიდა
ნოხაძესთან სალაპარაკოდ. ი. ნ. თავის მხრივ შეხვდა თავის სამ მეგობართან ერთად.
დაიწყეს საუბარი, რა დროსაც ვ. ბ-ს მეგობრებმა ი. ნ. გაამტყუნეს და ბოდიშის მოხდა
მოსთხოვეს. ვ. ბ-ს ერთერთი მეგობარი დ. მ. და ი. ნ. ცალკე გავიდნენ სასაუბროდ, რა
დროსაც მათი საუბარი გადაიზარდა ჩხუბში. ამას შეესწრო სამარშრუტო ტაქსით მიმავალი
არკადი და არმენი. მივიდნენ ისინი მოკამათებთან. ისინი ფიზიკურად გაცილებით ძლი-
ერნი იყვნენ, სძლიერ უფრო სუსტ ი. ნ-ს რომელიც იძულებული გახდა თავის დასაცავად
ამოელო დანა. დანის მოქნევისას სხეულის მძიმე დაზიანება მიიღო ა. მ-მ.

საქმეზე ჩატარებულია სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა, რომლის დასკვნის
მიხედვითაც ა. მ-მ მჭრელი საგნით მიიღო თრილობის მარცხენა
ნახევრის ღრუში შემავალი და განეკუთვნება სიცოცხლისათვის სახიფათო მძიმე ხარისხის
დაზიანებას.

ა. მ. თავის ჩვენებაში განმარტავს, რომ დანაშაულის დღეს, სამარშრუტო ტაქსის მარ-
თვის დროს დაინახა, თუ როგორ ეკამათებოდა მის ძმას უცნობი ახალგაზრდა, მივიდა
მათთან და ჰკითხა ი. ნ-ს თუ რა ხდებოდა, რაზეც მან უხეშად უპასუხა. გაბრაზებულმა ი.
ნ-ს მუშტი დაარტყა სახეში და დაუწყო ცემა. ამ დროს ი. ნ-მ ამოიღო დანა და დაჭრა იგი.

ანალოგიურ ჩვენებას იძლევა ა. მ-ს ძმა — ა. მ., რომელიც აღნიშნავს, რომ ორივე
ერთად სცემდნენ ი. ნ.-ს.

მოწმე ვ. ს-მ, რომელიც იყო დაზარალებულის ახლობელი, დაადასტურა ზემოაღნიშ-
ნული ფაქტი და აჩვენა, რომ ი. ნ. ნამოწყებული ჩვენების დროს იძულებული გახდა დანით
დაეცვა თავი, რა დროსაც დაიჭრა ა. მ.

განაჩენმა დადასტურებულად ცნო, რომ ი. ნ-ს სცემდნენ მასზე ფიზიკურად უფრო ძლიერი ძმები მ-ები. დანა ი. ნ-მ ამოიღო მათი მოგერიების მიზნით და ა. მ. მძიმედ დაჭრა, რა დროსაც გადაამეტა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს. მოუვიდა გარკვეული შეუსაბამობა მის მიმართ ჩადენილი ძალადობის ხარისხთან, არ იყო აუცილებელი დანის გამოყენებით მძიმე დაზიანება და ჩათვალა, რომ მან ჩაიდინა დანაშაული, გათვალისწინებული საქართველოს სსკ-ის 122-ე მუხლით.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 14 დეკემბრის განაჩენით თ.მ-ს სსკ-ის 122-ე მუხლით შეეფარდა სახელმწიფო ბიუჯეტის სასარგებლოდ ჯარიმა 600 ლარის ოდენობით. განაჩენი არ გასაჩივრებულა.

განაჩენით თ. მ-ს მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

2000 წლის 8 მარტს, 23 საათზე, თ. მ. იმყოფებოდა მისი მეგობრის მ. თ-ს დაბადების დღეზე, როდესაც შეკამათება მოუვიდა თავისივე მეგობართან დ. ხ-თან. იმ მომენტისათვის ორივე დაშორდნენ ერთმანეთს. იმავე დამით თ. მ. მივიდა კ. მესხის ქუჩაზე დ. ხ-ს სახლთან ამ უკანასკნელის სანახავად. სახლიდან გამოიხედა დ. ხ-ს მამამ – ა. ხ-მ, რომელმაც უთხრა მ-ს, რომ მისი შვილი სახლში არ იმყოფებოდა და წასულიყო. მაგრამ ეს უკანასკნელი მაინც დაჟინებით მოითხოვდა დ. ხ-ს ნახვას. ამის შემდეგ ა. ხ-მ სახლიდან შესაშინებლად გამოიტანა საშუალო ზომის ხის ჯოხი, ჩამოვიდა ქუჩაში და შეშინების მიზნით რამოდენიმეჯერ მოუქნია თ. მ-ს. ჯოხი თ. მ-ს მოხვდა თავში, წაიქცა და მარჯვენა ლოფა ჩამოარტყა ქვის კედელს. მუსტაფამ მოგერიების მიზნით ჯიბიდან ამოიღო გახსნილი დანა, მოუქნია ა. ხ-ს და მძიმედ დაზიანა, რის შემდეგაც შემთხვევის ადგილიდან მიიმალა, ხოლო ა. ხ. მოათავსეს საავადმოყოფოში.

სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად, დაზიანებები მიეკუთვნება სიცოცხლისათვის სახითათ მძიმე ხარისხის კატეგორიას.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ აღნიშნული საქმე აღიძრა სსკ 17-105 მუხლით, რადგან ა. ხ. ახსნა-განმარტებისა და დაზარალებულად დაკითხვის დროს იძლეოდა ჩვენებებს, სადაც არ უთითებდა, თითქოს იგი ჯოხით ჩასულიყოს დასალაპარაკებლად და აღნიშნავდა, რომ როდესაც მან ნასვამ მდგომარაობაში მყოფ მ-ს შესთავაზა თავის სახლში მიცილება, ამ უკანასკნელმა რამოდენიმეჯერ დაარტყა დანა.

მ. ემალებოდა გამოძიებას, რის გამოც მასზე გამოცხადდა ძებნა.

2000 წლის 27 სექტემბერს, ანუ დანაშაულის ჩადენის დღიდან დაახლოებით 7 თვის შემდეგ, დაზარალებული ა. ხ. დაიკითხა დამატებით. მან მთლიანად შეცვალა ჩვენებები და მიუთითა დანაშაულის იმ ვერსიაზე, რაც განაჩენმა სცნო დადგენილად. ამ ფაქტს შედეგად მოჰყვა ის, რომ ათ დღეში მ. ნებაყოფლობით გამოცხადდა პოლიციაში და მისცა იგივე ჩვენება, რაც დაზარალებულმა.

მთანმინიდის რაიონის პროკურატურის გამომძიებლის დადგენილებით, მუსტაფას მი-

ფანაზაული ადამიანის წინააღმდეგ

მართ წაყენებული ბრალდება, გათვალისწინებული სსკ-ის 17-105 მუხლით, შეიცვალა სსკ-ის 122-ე მუხლზე, რის შემდეგაც საქმეს მიეცა ლოგიკური მსვლელობა.

სასამართლო პროცესზე გამოძიება არ ჩატარებულა, რადგან განსასჯელი მთლიანად სცნობდა თავს დამნაშავედ – იგი მხოლოდ დაიკითხა. დაზარალებული პროცესზე არ გამოცხადებულა.

განაჩენში არ არის არანაირი მსჯელობა, თუ რატომ მიიჩნია მოსამართლემ მ-ს მიერ ჩადენილი მართლსაწინააღმდეგო ქმედება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებად.

რაიონული სასამართლს 2001 წლის 12 სექტემბრის განაჩენით გ. შ-ს სსკ-ის 122-ე მუხლით შეეფარდა, ჯარიმა 300 ლარის ოდენობით. განაჩენი არ გასაჩივრებულა.

განაჩენით მას მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

2001 წლის 27 აპრილს, დაახლოებით 22 საათზე, კაფე „ფეოლასთან“ სეირნობისას გ. შ-ს შეხვდნენ ნაცნობი გოგონები, რომლებმაც უთხრეს, რომ უცხო ბიჭი, რომელიც მათგან 4-5 მეტრის მოშორებით იდგა, აეკიდა გაცნობის მიზნით. ეს უცხო ბიჭი აღმოჩნდა ნ. ა. გ. შ. მიერიდა ნ. ა-სთან და მოუწოდა წესრიგისაკენ. ამაზე განაწყენებულმა ნ. ა-მ გაიწია გ. შ-ენ. ამ უკანასკნელს შეეშინდა არ დაერტყა და დაიხია უკან, რა დროსაც წაბორძიკდა და დაეცა. ნ. ა. მიახტა მას ზემოდან და დაუწყო ცემა. გ. შ. ცდილობდა მის მოცილებას, მაგრამ ვერ მოახერხა. ნ. ა. კი აგრძელებდა გ. შ-ის ცემას, რა დროსაც ამ უკანასკნელმა მოშორების მიზნით ჯიბიდან ამოილო დასაკეცი დანა, გაშალა და დაიწყო ქნევა. ნ. ა-მ მიიღო გულმკერდის მარჯვენა ზედა კიდურის ნაკვეთი ჭრილობა, რაც მიეკუთვნება ჯანმრთელობის მძიმე ხარისხის დაზიანების კატეგორიას. დაჭრის შემდეგ, ნ. ა. გვერდზე გადაიხარა, რა დროსაც გ. შ. შეეცადა წამოდგომას, მაგრამ მასთან მოირბინეს ნ. ა-ის მეგობრებმა მ. ქ-მ და გ. დ-მ, რომლებმაც გ. შ-ს დაუწყეს ცემა. ამ უკანასკნელმა მათი მოგიერების მიზნით მათკენ დაიწყო დანის ქნევა, რის შემდეგაც გ. დ-მ მიიღო ნაკვეთი ნაჩხვლები ჭრილობა. გ. შ-მ მოახერხა გაქცევა. ჩხუბის დროს თვითონაც მიიღო დაზიანება ექვსი სისხლნაჟღენთის სახით, რაც მიეკუთვნება მსუბუქი ხარისხის დაზიანებას ჯანმრთელობის მოუშლელად.

საქმე აღიძრა სსკ-ის 117-ე მუხლის პირველი ნაწილით – ჯანმრთელობის განზრას მძიმე დაზიანებით.

საქმეზე არცერთ დაზარალებულს არ ჰქონია განსასჯელის მიმართ რაიმე პრეტენზია. თავიანთ ჩვენებებში არცერთი მათგანი არ უარყოფდა, რომ მათი მხრიდან ადგილი ჰქონდა თავდასხმას.

ძიებაშივე ბრალდება გადაკვალიფიცირდა სსკ-ის 122-ე მუხლზე.

გ. დ-ს, მ. ქ-ს და თვით განსასჯელ გ. შ-ს დაზიანებებთან დაკავშირებით, სისხლის სამართლის საქმე არ აღძრულა, რადგან დაზარალებულებს ერთმანეთის მიმართ არ ჰქო-

ნიათ პრეტენზია (მსუბუქი ხარისხის დაზიანებები მიეკუთვნება კერძო ბრალდების საქმეებს).

სასამართლო პროცესზე დაზარალებულებმა მოითხოვეს, რაც შეიძლება მსუბუქი სასჯელის შეფარდება განსასჯელ გ. შ-თვის.

მოსამართლე განაჩენში არ მსჯელობს, თუ რატომ მიიჩნია გ. შ-ს მიერ ჩადენილი ქმედება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებად. შესაძლებელია, გ. შ. მოქმედებდა აუცილებელი მოგერიების ფარგლები.

რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 15 მარტის განაჩენით გ. მ-ს სსკ-ის 114-ე მუხლით შეეფარდა 1 წლის ვადით გამასწორებელი სამუშაოები, ხელფასიდან 20%-ის დაქვითვით. განაჩენი არ გასაჩივრებულა.

განაჩენით გ. მ-ს მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

1999 წლის 28 ნოემბერს გ. მ. იმყოფებოდა დადიანის ქუჩაზე მდებარე რესტორან „ყაზბეგში“, თავისი მეგობრის შეკლის ნათლობაზე (ნათლია იყო თვითონ). რესტორანში მათგან ახლოს ქეიფობდა ახალგაზრდების ჯგუფი, რომლებიც იყვნენ საკმაოდ ნასვამები და ხმაურობდნენ, იძახდნენ უწმანურ სიტყვებს. ამ სუფრიდან მათთან სუფრაზე მივიდა ლ. ნ. რომელმაც დალია მონათლული ბავშვის დედის სადღეგრძელო. მიუხედავად იმისა, რომ სთხოვეს მოქცეულიყო წესიერად ლაპარაკში, იგი მაინც ხმარობდა უწმანურ სიტყვებს. რადგან ვერაფერი გააგებინეს, გ. მ-მ სთხოვა ლ. ნ-ს გაპყოლოდა რესტორნის ფოიეში. ლ. ნ-მ მაგიდიდნ აიღო ბორჯომის ბოთლი და თან სვამდა. გ. მ-მ ამჯერად მკაცრი კილოთი მისცა შენიშვნა ლ. ნ-ს, რომელსაც ეს არ ესიამოვნა და ბორჯომის ბოთლი ჩაარტყა და გადაამტკვრია თავზე. ლ. ნ. კვლავ იქნევდა გატეხილი ბოთლის ნარჩენს, გ. მ-მ კი ამ დროს თავდაცვის მიზნით ამოიღო საკეცი დანა, გაშალა, დაარტყა ორჯერ ლ. ნ-ს და მიიმალა.

აღნიშნული საქმე აღიძრა მე-17,105-ე მუხლით, მაგრამ როგორც ძიებისას გამოიკვეთა, დაზარალებულს არანაირი პრეტენზია არ ჰქონია განსასჯელის მიმართ და მის მიერ მიცემული ჩვენებებით ბრალდება გადაკეთლიფიცირდა 114-ე მუხლზე. სასამართლო პროცესზე დაზარალებული არც გამოცხადებულა, არამედ განცხადებით მიმართა სასამართლოს, რომ განაჩენის დადგენის დროს მოსამართლე დაყრდნობოდა მის მიერ გამოიყების დროს მიცემულ ჩვენებებს.

განაჩენის დადგენის დროს მოსამართლემ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებად მიიჩნია განსასჯელის ის აღიარება, რომ მას ჰქონდა საშუალება სხვა გზით აეცილებინა თავიდან ლ. ნ-ის თავდასხმა, მაგრამ ეს არ გააკეთა, თუმცა მოკვლის განზრახვა არ ჰქონია.

რაიონული სასამართლოს 2001 წლის 20 სექტემბრის განაჩენით მ. ტ. ცნობილია დამნაშავედ საქართველოს სსკ-ის 122-ე მუხლით და სასჯელის ზომად განესაზღვრა 1 წლით

თავისუფლების აღკვეთა, რაც შეეცვალა 3- წლიანი გამოსაცდელი ვადით. განაჩენი არ გასაჩივრებულა.

განაჩენით მ. ტ-ს მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

1998 წლის 15 ოქტომბერს, დაახლოებით 1 საათისათვის, იგი თავისი სახლის წინ იდგა, უცხო ბიჭთან ერთად, როდესაც ჩამოიარა არაფხიზელ მდგომარეობაში მყოფმა უცხო-ელმა, რომელსაც სთხოვა სიგარეტი. უცხოელმა გამოუწოდა სიგარეტის კოლოფი, საიდანაც პირველმა მ. ტ-თან მყოფმა პიროვნებამ ამოილო ერთი ლერი, ხოლო შემდეგ თვითონ. ვინაიდან კოლოფში სულ ოთხი ლერი სიგარეტი იყო, განაწყენებულმა უცხოელმა შეიგინა და ხელი ჰკრა მას, რაზედაც მსჯავრდებულმა გინებით და ხელის გარტყმითვე უპასუხა. ამის შემდეგ უცხოელმაც გაარტყა ხელი სახეში, რის გამოც იგი წაიქცა. უცხოელი მას მოექცა ზემოდან და დაუწყო ცემა, მასთან მყოფი ახლაგაზრდა შეეცადა გაშველებას, მაგრამ ვერ შეძლო, ვერც თვითონ მოახერხა გათავისუფლება, რის გამოც მან ჯიბის დანით უჩხვლიტა უცხოელს. როცა უცხოელმა შეწყვიტა ცემა, მ. ტ. წამოხტა და გაიქცა შემთხვევის ადგილიდან. გაქცევისას გადააგდონ დანა.

სისხლის სამართლის საქმე აღიძრა სსკ-ის 111-ე მუხლის პირველი ნაწილით – სხეულის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანებით, მაგრამ ს.ა-ს ჩვენების და სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის შემდეგ (ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად დაზიანებები უცხოელის სხეულზე მიეკუთვნება სიცოცხლისათვის სახიფათო მძიმე დაზიანებათა კატეგორიას), კვალიფიკაცია შეიცვალა მე-17-105-ე მუხლით.

ს. ა. ჩვენებაში აღნიშნავდა, რომ უცხო პიროვნებამ, მას შემდეგ რაც სიგარეტი სთხოვა, ჯერ მუშტი დაარტყა თავში და შემდეგ მოულოდნელად დანაც.

მ. ტ-ზე გამოცხადდა ძებნა და იგი დააკავეს 2000 წლის 5 დეკემბერს, ანუ დანაშაულის ჩადენის დღიდან დაახლოებით 2 წლისა და 2 თვის შემდეგ. ამ დროისათვის დაზარალებულ ს. ა-ის ადგილსამყოფელის დადგენა ველარ მოხერხდა (სავარაუდოდ მან დატოვა საქართველოს ტერიტორია). მ. ტ-მ კი მისცა მისთვის ხელსაყრელი ჩვენებები, რომელიც შემდგომ განაჩენის დადგენას დაედო საფუძვლად.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ არც გამოძიებამ და არც სასამართლომ განაჩენის დადგენის დროს არ გაიზიარა დაზარალებულის ჩვენებები იმ მოტივით, რომ ამ პიროვნების არანაირი მონაცემი არ გააჩნდა სასაზღვრო კონტროლთან დაკავშირებულ არცერთ სახელმწიფო უწყებას. სასამართლომ პრაქტიკულად დადგენილად მიიჩნია, რომ დაზარალებული უკანონოდ იმყოფებოდა საქართველოს ტერიტორიაზე, შესაბამისად ტყუილი იყო მისი ჩვენებები, როდესაც ამბობდა, რომ საქართველოს საზღვარი გადმოლახა კანონიერად. გამომდინარე აქედან, იგი საქმის გარშემოც იძლეოდა არასწორ ჩვენებებს.

ამრიგად, საქმეში რეალურად დაზარალებული აღარ არსებობდა.

მოსამართლე განაჩენში საერთოდ არ მსჯელობს დანაშაულის ობიექტურ და სუბიექტურ მხარეებზე და განაჩენიდან არ ჩანს, თუ რა მიიჩნია მოსამართლემ აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს გადაცილებად.

რაიონული სასამართლოს 1999 წლის 12 ოქტომბრის განაჩენით დ. ს. ცნობილია დამ-ნაშავედ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 114-ე მუხლით და მიესაჯა 9 თვით თავისუფლების აღკვეთა, რაც შეეცვალა 2 წლის გამოსაცდელი ვალით. განაჩენი არ გასა-ჩივრებულა.

განაჩენით გ.ს-ს მსჯავრი დაედო შემდეგი დანაშაულის ჩადენისათვის:

1999 წლის 7 ივნისს, დაახლოებით 18 საათზე, დ. ს. იმყოფებოდა სამხატვრო აკადემიის ეზოში. მან ისარგებლა ეზოში არსებული საპირფარეშოთი, საიდანაც გამოსვლისას სიგა-რეტი სთხოვა სამხატვრო აკადემიის სტუდენტს, ნასვამ მდგომარეობაში მყოფ ი. ღ-ს, რომელმაც უხეში ტონით უარი უთხრა. ამაზე მსჯავრდებულმა შენიშვნა მისცა, ი. ღ-მ კი სთხოვა, რომ გაცყოლოდა სალაპარაკოდ. ისინი ავიდენ სამხატვრო აკადემიის მეორე სართულზე, სადაც მათი კამათი გადაიზარდა ჩხუბში, რომელშიც ჩაერია ი. ღ-ს მეგობარი, ნასვამ მდგომარეობაში მყოფი დ. ჟ. მათ ფიზიკურად შეურაცხყვეს მსჯავრდებული. ეს უკანასკნელი იგერიებდა თავდამსხმელთა დარტყმებს და სთხოვდა მათ თავი დაენებები-ნათ მისთვის. ჩხუბში გაშველების მიზნით ჩაერია გ. ბ. დ. ს-მ ვერ შეძლო რა ი. ღ-ს და დ. ჟ-ს მოგერიება, დაიწყო ხელთ არსებული მუყაოს საჭრელი დანის ქნევა, რა დროსაც გადააცილა აუცილებელი მოგერიების ფარგლებს და დ. ჟ-ს და გ. ბ-ს სხეული მსუბუქად დაუზიანა, ხოლო ი. ღ. 5 ადგილას დაჭრა, რომელთაგან 2 მიეკუთვნებოდა სიცოცხლი-სათვის სახიფათო მძიმე კატეგორიას. ამის შემდეგ თავდამსხმელებმა შეწყვიტეს ფიზი-კური შეურაცხყვა, და დ. ს-მ დატოვა სამხატვრო აკადემიის ტერიტორია.

საქმე აღიძრა მე-17,105-ე მუხლით. არცერთ დაზარალებულს არ ჰქონა განსასჯელის მიმართ რაიმე პრეტენზია. ჩვენებებში არცერთი მათგანი არ უარყოფდა, რომ მათი მხრი-დან ადგილი ჰქონდა თავდასხმას. დაზარალებულმა ი. ღ-მ მსჯავრდებულთან დაპირისპი-რების დროსაც კი მისცა ამ უკანასკნელისათვის ხელსაყრელი ჩვენებები.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გამო ქმედება გადაკვალიფიცირდა სსკ-ის 122-ე მუხლზე.

სხეულის მსუბუქი დაზიანებების ფაქტზე არ აღძრულა საქმე, რადგან არ იყო დაზარა-ლებულის საჩივარი.

სასამართლო პროცესზე არცერთი დაზარალებული არ გამოცხადებულა. მათი განცხა-დებების საფუძველზე სასამართლო დაეყრდნო მათ მიერ წინასწარი გამოძიების დროს მიცემულ ჩვენებებს. პროცესი წარიმართა შეკვეცილი წესით და სასამართლომ მიიღო შესაბამისი გადაწყვეტილება.

როგორც სასამართლო პრაქტიკის ანალიზი გვიჩვენებს, ამ კატეგორიის საქმეებზე სისხლის სამართლის საქმის აღძვრა თავდაპირველად ხშირად ხდება განზრახი მკვლელო-ბის მცდელობის მუხლით. ეს კვალიფიკაცია გამოძიების პროცესშივე იცვლება ძირითადად დაზარალებულის ბრალდებულთან შერიგების გამო. კვალიფიკაციის შეცვლას საფუძვლად ედება ჩვენებათა შეცვლა. სასამართლოები ხშირად სათანადოდ არ ასაბუთებენ, თუ რაში

გამოიხატა მსჯავრდებულის მიერ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილება. ზოგჯერ საეჭვოა ასეთი კვალიფიკაციის სისწორე. სასამართლოებს ხშირ შემთხვევაში პრობლემა ექმნებათ იმასთან დაკავშირებით, რომ მათ მოქმედი საპროცესო კოდექსის შესაბამისად, შესაძლებლობა არა აქვთ იმსჯელონ კვალიფიკაციის დამძიმებაზე იმ შემთხვევაშიც, როცა ისინი არ ეთანხმებიან ასეთ კვალიფიკაციას. თუ სახელმწიფო ბრალმდებელი მხარს უჭერს ქმედების კვალიფიკაციას სსკ-ის 122-ე მუხლით და არ არსებობს დაზარალებულის საჩივარი, სასამართლო იძულებულია განაჩენი დადგინოს ამ ან უფრო მსუბუქი მუხლით. უფრო მძიმე ბრალდებაზე გადასვლა ან ამ მიზნით დამატებითი გამოძიებისათვის საქმის დაბრუნების უფლებამოსილება ასეთ ვითარებაში, მოქმედი საპროცესო კოდექსის შესაბამისად, სასამართლოს არა აქვს. ალბათ, სწორედ ეს არის მიზეზი იმისა, რომ სასამართლოები ხშირ შემთხვევაში არ ასაბუთებნ აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებას. ხშირად იქმნება შთაბეჭდილება, ჩადენილი ქმედება ხომ არ შეიცავს განზრას მკვლელობის მცდელობის ნიშნებს და მისი გადაკვალიფიცირება 122-ე მუხლზე ხომ არ მოხდა უსაფუძვლოდ, მხოლოდ დაზარალებულის ბრალდებულთან შერიგების გამო. ხომ არ დარჩა კრიტიკული შეფასების გარეშე საქმის სხვა გარემოებები და მათი ერთობლიობაში ანალიზიდან სხვა სამართლებრივი შედეგები ხომ არ გამომდინარეობს. ვინც განზრახი მკვლელობის საქმეებზე სასამართლო პრაქტიკას იცნობს, ადვილად დარწმუნდება, რომ მსგავსი ქმედებებისათვის სასამართლოების მიერ განაჩენი დგება განზრახი მკვლელობის მცდელობის ბრალდებითაც. დაზარალებულთან შერიგების მოტივით სისხლის სამართლის პოლიტიკის ლიბერალიზაცია, ერთის მხრივ მისაღებია, მაგრამ ხშირ შემთხვევაში დაუსაბუთებელია სისხლის სამართლის დოგმატიკის პოზიციებიდან გამომდინარე.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 121-ე და 122-ე მუხლებით განხილულ სისხლის სამართლის საქმეებზე სასამართლო პრაქტიკის ანალიზის შემდეგ შემაჯამებელი დასკვნის სახით შეიძლება ალინიშნოს შემდეგი:

1. გაანალიზებული პრაქტიკის გათვალისწინებით, განხილულ კატეგორიის საქმეებზე საერთოდ შეუძლებელია არსებობდეს სისხლის სამართლის საქმეები უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში განზრახი მკვლელობის მცდელობის კვალიფიკით — მე-19,111-ე მუხლები, რაც თეორიულად და პრაქტიკულად არასწორია.

2. ამ კატეგორიის საქმეები ძირითადად ალინიშნება განზრახი მკვლელობის მცდელობით. მას საფუძვლად უდევს თვით დაზარალებულის და ბრალდებულის ჩვენებები, მაგრამ გამოძიების გვიან ეტაპზე იცვლება ჩვენებები, დაზარალებული თავის თავზე იღებს ინიციატივას, შემტევის ფუნქციას, რასაც ადასტურებს ბრალდებული. ზოგჯერ ეს ჩვენებები ძალზე ხელოვნურად და პრიმიტიულად გამოიყურება. ასეთ შემთხვევაში კვალიფიკია იცვლება ან ნინასწარი ან სასამართლო გამოძიების პროცესში, ისე რომ საქმის გარემოებების ანალიზი ერთობლიობაში არ ხდება კრიტიკულად. ზოგჯერ არ ხდება საფუძვლიანი

გამოკვლევა იმისა, თუ რამ გამოიწვია საქმის გარემობათა, განსაკუთრებით ჩვენებათა და ექსპერტიზის დასკვნის ასეთი რადიკალური შეცვლა. თანაც ხშირ შემთხვევაში ბრალ-დებული იმაღლება და ცხადდება ბრალის აღიარებით, რასაც იმავე დღეს მოჰყვება ბრალ-დების ფორმულირების რადიკალური შეცვლა, რაც ზოგ შემთხვევაში ხელოვნურად გამოიყერება. წარმოიშობა სუბსიდიური დევნის საფუძველი, მაგრამ დაზარალებული არ ახორციელებს მას.

3. უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგჯერ ძნელი გასარკვევია, თუ რა განზრახვა ამოძრავებდა პირს ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში – მკვლელობის მცდელობისა თუ ამავე მდგომარეობაში სხეულის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანებისა. იმ შემთხვევაში, როცა დაზიანება სიცოცხლისათვის სახიფათოა, ხშირ შემთხვევაში არასწორად ხდება მისი შეფა-სება სხეულის მძიმე დაზიანების განზრახვად, მაშინ როდესაც სახეზეა მკვლელობის განზ-რახვა.

4. თითოეული სისხლის სამართლის საქმე არის ინდივიდუალური. რა ფაბულებიც ამ ანალიზია გადმოცემული, წინასწარ გამოძიებაში წარდგენილი თავდაპირველი კვალიფი-კაციით საქმის დამთავრების საფუძველს არ იძლევა. კვალიფიკაციის შეცვლა დამოკიდე-ბულია უპირველესად დაზარალებულის და ბრალდებულის ჩვენების შეცვლაზე, რასაც ხშირად ბრმად ენდობა გამოძიება, რაც განზრახი მკვლელობის საქმეებზე ჩამოყალიბებს არასწორ პრაქტიკას, თუმცა სუბსიდიურობის პრინციპის გათვალისწინებით, ხშირად სასამართლოს სხვა გზა არა აქვს, რომ არ დაეთანხმოს ბრალდების ფორმულირებას. საპ-როცესო კანონის მიხედვით, სასამართლო თავის თავზე ვერ აიღებს ბრალდების ფუნქციას, საკუთარი ინიციატივით ვერ განახორციელებს სისხლისსამართლის დევნას, ვერ დაუმძი-მებს ბრალდებულს მდგომარეობას, თუ სახელმწიფო ბრალმდებელი ან დაზარალებული ამას არ მოითხოვს.

5. თუ ყველა უეცარი ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში ჩადენილი ქმედება 121-ე მუხლით დაკავალიფიცირდება, გაურკვეველია, გვექნება თუ არა საერთოდ საქმეები მე-19, 111-ე მუხლის კვალიფიკაციით ან გვექნება მხოლოდ მაშინ, როდესაც განხორცი-ელდება სუბსიდიური სისხლისსამართლებრივი დევნა.

6. საყურადღებოა ერთი გარემოება: მოხდა თუ არა ადამიანის უეცარი ძლიერი სული-ერი აღლელვების მდგომარეობაში ჩაყენება, უპირველესად ამ ადამიანის განსასაზღვრია. ე. ი. აღელდა თუ არა, ეს მან იცის, ის გრძნობს. ეს არის სუბიექტურ-ფსიქოლოგიური მომენტი, რომლის განსაზღვრა მეორე მხარეს არ შეუძლია. მაგრამ იმისათვის, რომ მთელ რიგ საქმეებში მკვეთრად გამოიხატოს აღლელვების მომენტი, რაც შემდგომში კვალიფიკა-ციის შეცვლის საფუძველია, დაზარალებული განსაკუთრებით უსვამს მას ხაზს.

7. ვფიქრობ, სასამართლოები იმდენად იზიარებენ დაზარალებულთა ჩვენებებს, კვალი-ფიკაციის შესაცვლელად და განსაკუთრებით 121-ე მუხლზე აკეთებენ აქცენტს, რომ ზოგ-ჯერ საქმის ფაქტობრივ მასალას არავითარ მნიშვნელობას არ აძლევენ. ზოგჯერ თუ თვით

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდეგ

დაზარალებულის ჩვენებას გავყვებით და გავიზიარებთ, არის სსკ-ის 124-ე ან 122-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნები.

8. რაც შეეხება სსკ-ის 122-ე მუხლით საქმეთა დაკვალიფიცირებას, აქაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა დაზარალებულის ჩვენებას ენიჭება. აქ მთავარია მისი და ბრალდებულის პოზიცია ერთმანეთს დაემთხვეს.

9. საინტერესოა ის გარემოება, რომ ამ კატეგორიის საქმეების უმრავლესობა არ გასაჩივრებულა. ზოგი შეიძლება უსწორო კვალიფიკაციითაც იყო წარმოდგენილი, მაგრამ ვინაიდან არ გასაჩივრებულა, მისი კანონიერების შემოწმების სამართლებრივი მექანიზმი არ არსებობს.

10. საყურადღებოა ის გარემოება, რომ ამ კატეგორიის ბევრი საქმე აღძრულია განზრას მკვლელობის მცდელობის მუხლით და ბევრ შემთხვევაში ამ კვალიფიკაციით მთავრდება. მისი შეცვლის მთავარი პირობა ჩვენებების შეცვლის ფაქტი და მორიგებაა ბრალდებულსა და დაზარალებულს შორის. საყურადღებოა ისიც, რომ ხშირად განაჩენში საერთოდ არაა დასაბუთებული რაში გამოიხატა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით ან უეცარი ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში სხეულის მძიმე დაზიანების განზრასვა.

11. ძირითადად კვალიფიკაცია იცვლება გამოძიების პროცესში, რაც სასამართლოს ართმევს უფლებას, თუ არა აქვს საჩივარი დაზარალებულს, საქმე დააბრუნოს დამატებით გამოძიებაში.

12. ბრალდებული და დაზარალებული შეთანხმებულ პოზიციას აფიქსირებენ წინასწარ გამოძიების სტადიაშივე. ზოგი საქმე იმდენად სადაცოა, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ იგი განზრას მკვლელობის მცდელობის ნიშნებს შეიცავს და ბევრი სხვა ანალოგიური საქმე მართლაც ამ კვალიფიკაციით არის დამთავრებული.

13. ერთის მხრივ, თუ არსებობს მხარეების პოზიციათა ერთობლიობა, სასამართლოს სხვა გამოსავალი არა აქვს. მეორე მხრივ, გასათვალისწინებელია, ყოველივე ეს ხელოვნურად ხომ არ ხორციელდება, რაც, ვფიქრობ, ხელს შეუწყობს არასწორი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას. ამ კატეგორიის საქმეთა სწორი კვალიფიკაცია დიდადაა დამოკიდებული ბრალდების მხარის სწორ და მიუკერძოებელ პოზიციაზე.

**მუხლი 123. ჯამრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება
დამცავავის შეცრობისათვის აუცილებელი ზომის
გადაცილებით**

ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება დამნაშავის
შეცრობისათვის აუცილებელი ზომის გადაცილებით, -

ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ექვს თვემდე ან
თავისუფლების შეზღუდვით ვადით ერთ წლამდე ანდა თავისუფლების აღკვეთით
იმავე ვადით.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 123-ე მუხლი ითვალისწინებს პასუხისმ-
გებლობას ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანებისათვის იმ ვითარებაში,
როცა იგი ჩადენილია დამნაშავის შეცრობისათვის აუცილებელი ზომის გადაცილებით.
ანალოგიურ მუხლს, ისევე როგორც 114-ე მუხლის ანალოგიურ ნორმას (მკვლელობა დამ-
ნაშავის შეცრობისათვის აუცილებელი ზომის გადაცილებით) 2000 წლის 1 ივნისამდე
მოქმედი სისხლის სამართლის კოდექსი არ შეიცავდა.

ეს ქმედება შეიძლება ჩადენილი იქნეს მხოლოდ განზრახ. მისი გაუფრთხილებლობით
ჩადენა სსკ-ის მე-10 მუხლის მე-4 ნაწილიდან გამომდინარე, გამორიცხულია.

თბილისის რაიონულ სასამართლოებში სასამართლო პრაქტიკა ამ მუხლთან დაკავში-
რებით არ არსებობს.

**მუხლი 124. ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანება გაუფრთხილებლობით, –
ან მძიმე დაზიანება გაუფრთხილებლობით**

1. ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანება გაუფრთხილებლობით, –
ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ორ წლამდე
ანდა ტუსალობით ვადით ორ თვემდე.

2. ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება გაუფრთხილებლობით, –
ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ორ წლამდე
ანდა ტუსალობით ვადით ორიდან ოთხ თვემდე.

ჯანმრთელობის მძიმე და ნაკლებად მძიმე დაზიანების ცნებები განსაზღვრულია სისხლის სამართლის კოდექსის 117-ე და 118-ე მუხლებით.

გაუფრთხილებლობის ცნება განმარტებულია საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მე-10 მუხლით.

124-ე მუხლით აღნერილი ქმედების შემადგენლობები შედეგიანი დელიქტებია. ამიტომ აუცილებელია სამედიცინო ექსპერტიზის ჩატარება ჯანმრთელობის სიმძიმის განსაზღვრისათვის, ერთი მხრივ, და მიზეზობრივი კავშირის დადგენისათვის ქმედებასა და შედეგს შორის, მეორე მხრივ (ექსპერტიზის ჩატარება სავალდებულოა, თუ უნდა დადგინდეს „ა)სიკვდილის მიზეზი, სხეულის დაზიანების ხასიათი და სიმძიმის ხარისხი“, იხ. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, მუხ. 358).

124-ე მუხლის ორივე ნაწილი შედეგიან დელიქტებს ითვალისწინებს. ამიტომ ამ ნაწილების დანაშაულთა ერთობლიობის წესით გამოყენება სავსებით შესაძლებელია. თანაცემობლიობა შეიძლება იყოს რეალურიც და იდეალურიც. ვთქვათ, ვინმეს გაუფრთხილებლობითი მოქმედებით ნაკლებად მძიმედ დაზიანდა ერთი ადამიანი, ხოლო იმავე მოქმედებით მძიმედ დაზიანდა მეორე.

კანონმდებელი არ ქმნის სპეციალურ ნორმას იმ შემთხვევისათვის, როცა გაუფრთხილებლით ნაკლებად მძიმე ან მძიმე დაზიანება გამოწვეულია აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით. ამიტომ ასეთი შემთხვევა ჩვეულებრივ დაკვალიფიცირდება საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 124-ე მუხლით.

მუხლი 125. ცემა

ცემა ან სხვაგვარი ძალადობა, რამაც დაზარალებულის ფიზიკური ტკივილი გამოიწვია, მაგრამ არ მოჰყოლია ამ კოდექსის 120-ე მუხლით
გათვალისწინებული შედეგი,-

ისჯება ჯარიმით ან საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომით ვადით
ასოციაციან ას ოთხმოც საათამდე ან გამასწორებელი სამუშაოთი
ვადით თხუთმეტ თვემდე ანდა ტუსალობით ვადით ორ თვემდე.

ცემა არ წარმოადგენს ჯანმრთელობის დაზიანებათა განსაკუთრებულ სახეს. ამ დანაშაულისათვის დამახასიათებელია ის, რომ ფიზიკური ტკივილი დაზარალებულისათვის არ იწვევს მისი ჯანმრთელობის ხელშესახებ დაზიანებას. დანაშაულებრივი ხელყოფის ობიექტი არის ადამიანის სხეულებრივი ხელშეუხებლობა, თუმცა საბოლოო ჯამში დანაშაული საფრთხეს უქმნის (და არა აზიანებს) ადამიანის ჯანმრთელობასაც.

ცემა – ესაა დაზარალებულისათვის მრავალგზისი დარტყმა. ერთხელ გარტყმა არ ჩაითვლება ცემად. ცხადია, ცემა გულისხმობს ფიზიკური ტკივილს. განსახილველი დანაშაულის შემადგენლობის არსებობისათვის მნიშვნელობა არა აქვს, თუ რითი სცემს დამნაშავე დაზარალებულს: ხელით, ფეხით, ჯოხით, თუ სხვა საგნით.

ვერ დავეთანხმებით პროფ. ზ. წულაიას, რომელიც აღნიშნავს, რომ „ცემის სავალდებულო ნიშანია მისი სისტემატურობა, ე. ი. მისი ჩადენა სამჯერ ან მეტჯერ წლის განმავლობაში“.⁵¹ თუ ცემას სისტემატური ხასიათი აქვს და ფიზიკურ ტანჯვას იწვევს, მაშინ გვეძნება არა ცემის, არამედ წამების (სსკ-ის 126-ე მუხლი) შემადგენლობა.

სსკ-ის 125-ე მუხლში ლაპარაკია აგრეთვე „სხვაგვარ ძალადობაზე“, რამაც დაზარალებულის ფიზიკური ტკივილი გამოიწვია. „სხვაგვარი ძალადობა“ გულისხმობს ისეთ ქმედებებს, როგორიცაა შებოჭვა, თმებით თრევა, ხელის, კისრის ან სხვა ორგანოს გადაგრეხვა, სხეულის სხვადასხვა ნნწილზე მოჭერა, ჩქმეტა და ა. შ.

განსახილველი დანაშაულის შემადგენლობა მხოლოდ მაშინ არსებობს, როცა ცემას ან სხვაგვარ ძალადობას არ მოჰყოლია ჯანმრთელობის მსუბუქი ხარისხის დაზიანებაც კი, ე. ი. ისეთი დაზიანება, რამაც ჯანმრთლობის ხანმოკლე მოშლა ან საერთო შრომისუნარი-ანობის უმნიშვნელო ან არამყარი დაკარგვა გამოიწვია.

ცემამ ან სხვაგვარმა ძალადობამ შეიძლება გამოიწვიოს ორგანიზმის ანატომიური მთლიანობის დარღვევა (ნაკანრები, სისხლნაულენთები, ზედაპირული დაუეუშილობანი, მცირე ჭრილობები). შეიძლება არც გამოიწვიოს ასეთი შედეგი და მხოლოდ ფიზიკურ ტკივილში ან ცოტა ხნით შეუძლოდ ყოფნაში გამოიხატოს.

⁵¹ ზ. წულაია, სისხლის სამართალი, კერძო ნაწილი, ტ. I., თბ., 2000 წ., გვ. 136.

თუ ცემის ან სხვაგვარი ძალადობის შედეგად დაზარალებულის სხეულზე დარჩა დაზიანები, ისინი უნდა შეფასდეს სიმძიმის ხარისხის, ზოგადი წესების შესაბამისად. სხეულის დაზიანების სიმძიმის განსაზღვრის წესების თანახმად, „თუ ცემის შედეგად, სხეულზე დაზიანების რაიმე ობიექტური ნიშანი არ რჩება, მაშინ სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტი თავის დასკვანაში აღნიშნავს დაზარალებულის ჩივილებს, მიუთითებს, რომ ობიექტური ნიშნები აღმოჩენილი არ არის და სხეულის დაზიანების სიმძიმის ხარისხს არ განსაზღვრავს“ (მ. 23-ე). მსგავს შემთხვევებში ცემის ფაქტის დადგენა შედის გამოძიებისა და სასამართლოს კომპეტენციაში.

2000 წლის 19 სექტემბერს, დ. ი-ძემ ოთხ მეგობართან ერთად, სამსახურში მიაკითხა ბ. ტ-შვილს პირადი ურთიერთობების გასარკვევად. კამათის დროს ი-ძემ თავში მუშტი ძლიერად ჩაარტყა ტ-შვილს და გამოიწვია ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება. დაზარალებული ტ-შვილი, როგორც წინასწარი გამოძიების, ასევე სასამართლოში საქმის განხილვისას ამტკიცებდა, რომ მას კამათის დროს ი-ძის მეგობრებიც სცემდნენ. წინასწარმა გამოძიებამ არ გაიზიარა დაზარალებულის ჩვენება და სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მისცა მხოლოდ ი-ძე, რომელმაც მუშტი დაარტყა და ჯანმრთელობა მძიმედ ტ-შვილს. დანარჩენი ოთხის მიმართ კი გამოტანილი იქნა სისხლის სამართლის საქმის აღძვრაზე უარის თქმის დადგენილება. ასეთი გადაწყვეტილების მიღების ერთ-ერთი არგუმენტი იყო ის, რომ სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნის თანახმად ტ-შვილს „საავად-მყოფოში მიყვანისას ჰქონდა მხოლოდ ერთი დაზიანება თავში, რითაც დადგენილად ჩაითვალა, რომ მასზე განხორციელდა მხოლოდ ერთი დარტყმა და ზაქცევასთან ერთად მთლიანად გამოიწვია დამდგარი შედეგი“ (ს.ფ.311).

როგორც აღნიშნული იყო, 125-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული სწორედ მაშინ გვაქვს, როცა ცემას არ გამოუწვევია ჯანმრთელობის დაზიანება. წინააღმდეგ შემთხვევაში ქმედება დაკვალიფიცირდება არა სსკ-ის 125-ე მუხლით, არამედ შესაბამისი მუხლებით, რომლებიც ითვალისწინებენ პასუხისმგებლობას ამა თუ იმ ხარისხის ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის. ამიტომ მითითება იმაზე, რომ დაზარალებულს ჰქონდა მხოლოდ ერთი დაზიანება თავში და ამიტომ სხვების მიერ ცემის ფაქტს ადგილი არ ჰქონია, არ არის სწორი. დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონულმა სასამართლომ ყურადღება მიაქცია აღნიშნულ გარემოებას და კერძო დადგენილებით მიუთითა წინასწარი გამოძიების მწარმოებელ ორგანოს (დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონის საგამოძიებო განყოფილება) სისხლის სამართლის საქმის გამოძიების დროს დაშვებულ შეცდომებზე (საქმე № 0200204).

თუ ცემას ადგილი ჰქონდა ყაჩაღური თავდასხმის დროს, მაშინ დანაშაულთა ერთობლიობით ქმედების კვალიფიკაცია საჭირო არ არის. პირმა პასუხი უნდა აგოს მხოლოდ სისხლის სამართლის კოდექსის 179-ე მუხლით. სხვაგვარად წყდება საკითხი იმ შემთხვევაში, თუ ცემა ჯანმრთელობის დაზიანება ან სხვაგვარი ძალადობა თან ერთვის ქონების გამდალვისაკენ მიმართულ მოქმედებას. გამოძალვისას ადგილი აქვს ძალადობის გამოყენების

მუქარას, რომელიც მიმართულია მომავლისაკენ და რეალიზებული იქნება იმ შემთხვევაში, თუ დამნაშავის მოთხოვნა არ შესრულდება. თუკი ძალადობის აქტი განხორციელდა, ე. ი. მუქარა სისრულეში იქნა მოყვანილი, მაშინ ასეთი ქმედება სცილდება გამოძალვის შემადგენლობის ფარგლებს და პირმა პასუხი უნდა აფოს დანაშაულთა ერთობლიობით-გამოძალვისა და სსკ-ის შესაბამისი მუხლებით-ცემის, ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის და ა. შ. ეს საკითხი სასამართლო პრაქტიკაში სწორად წყდება.

2000 წლის 4 დეკემბერს, დაახლოებით 20 საათსა და 30 წუთზე, ბ. ჩ-იამ სამ მეგობართან ერთად სახლიდან გამოიყვანა ი. ი-დი და მოსთხოვა 5500 აშშ დოლარის მოტანა რამდენიმე დღეში. წინააღმდეგ შემთხვევაში დაემუქრნენ ანგარიშსნორებით. ი. ი-დმა თანხის მიცემაზე უარი განაცხადა. როდესაც მუქარის მიუხედავად, ვერ შეძლეს მისი დაყოლიება, ჩ-იამ და მისმა მეგობრებმა დაუწყეს ი-დს ცემა, რის შედეგადაც ეს უკანასკნელი შეპირდა, რომ რამდენიმე დღეში მისცემდა მათ თანხის ნაწილს. მათ შეწყვიტეს ი- დის ცემა და განუცხადეს, რომ ფულის მისაღებად მივიღოდნენ 2000 წლის 8 დეკემბერს.

კრნანისი-მთანმინდის რაიონულმა სასამართლომ 2001 წლის 18 ივნისის განაჩენით მსჯავრი დასდო ბ. ჩ-იას საქართველოს სსკ-ის 181-ე მუხლის II ნაწილის „ა“ და „გ“ პუნქტებით (გამოძალვა ჯგუფურად, დიდი ოდენობით ქონების მიღების მიზნით და 125-ე მუხლით (საქმე №1/149-01).

ხშირად ცემა თან ერთვის ხულიგნურ მოქმედებას. საქართველოს ახალმა სისხლის სამართლის კოდექსმა შეცვალა სისხლისსამართლებრივი წესით დასჯადი ხულიგნობის ცნება. ქმედება, რომელიც უხეშად არღვევს საზოგადოებრივ წესრიგს და გამოხატავს აშკარა უპატივცემულობას საზოგადოებისადმი, სისხლის სამართლის წესით ისჯება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ჩადენილია ძალადობით ან ძალადობის მუქარით. ძალადობის ქვეშ იგულისხმება ცემა, დარტყმა, ასევე ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება. მაშასადამე, ხულიგნობის შემადგენლობა მოიცავს სსკ-ის 125-ე (ასევე 120-ე) მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებს. ამიტომ ასეთ შემთხვევაში დანაშაულთა ერთობლიობის წესით კვალიფიკაცია საჭირო არ არის.

მუხლი 126. ნამება

1. სისტემატური ცემა ან სხვაგვარი ძალადობა, რამაც დაზარალებულის ფიზიკური ან ფსიქიკური ტანჯვა გამოიწვია, მაგრამ არ მოჰყოლია ამ კოდექსის 117-ე ან 118-ე მუხლით ჩგათვალისწინებული შედეგი, –
ისჯება თავისუფლებს შეზღუდვით ვადით ორ წლამდე
ან თავისუფლების აღკვეთით ვადით სამ წლამდე.
 2. იგივე ქმედება, ჩადენილი:
 - ა) ორი ან მეტი პირის მიმართ;
 - ბ) დამნაშავისათვის წინასწარი შეცნობით ორსული ქალის მიმართ;
 - გ) დაზარალებულის ან მისი ახლო ნათესავის სამსახურებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით;
 - დ) დამნაშავისათვის წინასწარი შეცნობით არასრულწლოვნის, უმწეო მდგომარეობაში მყოფის ანდა დამნაშავეზე მატერიალურად ან სხვაგვარად დამოკიდებულის მიმართ;
 - ე) მძევლად ხელში ჩაგდებასთან დაკავშირებით;
 - ვ) შეკვეთით;
 - ზ) რასობრივი, რელიგიური, ეროვნული ან ეთნიკური შეუწყნარებლობის გამო;
 - თ) სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით, –
- ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით სამიდან ექვს წლამდე,
თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით
სამ წლამდე ან უამისოდ.

ნამება არის „სისტემატური ცემა ან სხვაგვარი ძალადობა, რამაც დაზარალებულის ფიზიკური ან ფსიქიკური ტანჯვა გამოიწვია“. 1960 წლის სსკ-ის შესაბამისი 116-ე მუხლი ყურადღებას ამახვილებდა მხოლოდ დაზარალებულის ფიზიკურ ტკივილზე. ახალი კოდექსის 126-ე მუხლში კი ლაპარაკია დაზარალებულის ფიზიკურ ტკივილზე. ფსიქიკური ტანჯვა, რასაც ადამიანი წამების შედეგად განიცდის, ზოგჯერ ფიზიკურ ტკივილზე უფრო მტკიცნეულად აღიქმება. დაზარალებული დამცირებულია. ის აბუჩად აიგდეს. ფიზიკური და ფსიქიკური ტკივილის ერთიანობა სრულყოფილად ახასიათებს განსახილველი დანაშაულის არსა და საშიშროებას. თუ დაზარალებულის ფსიქიკური ტანჯვა მასზე ფიზიკური ზემოქმედების გარეშე ხდება, წამების შემადგენლობა არ გვექნება. ასეთ შემთხვევაში პირმა შეიძლება პასუხი აგოს სსკ-ის 181-ე (გამოძალვა), 148-ე (ცილისწამება), 151-ე (მუქარა) და ა. შ. მუხლებით. დაზარალებულის ფიზიკური ან ფსიქიკური ტანჯვა

ხდება სისტემატური ცემით ან სხვაგვარი ძალადობით. სისტემატიურობა დანაშაულის შემადგენლობის აუცილებელი ნიშანია. იგი გულისხმობს ერთგვაროვან ქმედებათა რამდენჯერმე – სამჯერ ან მეტად ჩადენას. სისტემატურობა არ არის ერთგვაროვან ქმედებათა უბრალო ჯამი, არამედ გულისხმობს ამ ქმედებათა შორის შინაგან კავშირს. 126-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული მაშინ გვექნება, როდესაც ცემა ან სხვაგვარი ძალადობა რამდენჯერმე განმეორდა, თანაც მაშინ, როცა წინა ცემისა და ძალადობისაგან გამოწვეული ტრამვა დაზარალებულს ჯერ კიდევ არ განელებოდა. თუ ცემისა და ძალადობის ცალკეულ ეპიზოდებს შორის შუალედები ძალიან დიდია, ისინი არ ჩაითვლება სისტემატურად ჩადენილად. ასეთ შემთხვევაში შეუძლებელია ვილაპარაკოთ ამ ეპიზოდთა შორის რაიმე კავშირზე, რაც სისტემატურობისთვის დამახასიათებელი აუცილებელი ნიშანია. „რამდენად ახლოს უნდა იყოს ერთმანეთთან ცემის ან სხვაგვარი ძალადობის ცალკეული შემთხვევები, ანდა კონკრეტულად როდის იღებენ ისინი წამების სახეს, ეს ფაქტის საკითხია“...⁵² და სასამართლომ უნდა გადაწყვიტოს საქმის კონკრეტულ გარემოებათა მხედველობაში მიღებით.

სისტემატური ცემა ან სხვაგვარი ძალადობა დაზარალებულის ფიზიკური ან ფსიქიკური ტანჯვის საშუალებებია. „ტანჯვა – არა ხანმოკლე, არამედ ხანგრძლივი და აუტანელი ტკივილია, რომელსაც დაზარალებული განიცდის წამების შედეგად“.⁵³ მტანჯავ მოქმედებებად ითვლება: ქამრით ცემა, გაროზვა, თმებით თრევა, მრავლობითი, მაგრამ მცირე, ზერელე დაზიანებები ბლაგვი, ან მჩხვლეტავ-მჭრელი იარაღით, თერმიული ფაქტორებით ზემოქმედება და ა. შ. აქვე უნდა დავასახელოთ აგრეთვე საკვების, სასმელის ან სითბოს ხანგრძლივი შეწყვეტა, მსხვერპლის ჯანმრთელობისთვის მავნე პირობებში მოთავსება ან დატოვება და ა. შ.

ძალადობის ერთეულმა შემთხვევებმაც შეიძლება დაზარალებულს განსაკუთრებული ფიზიკური და ფსიქიკური ტანჯვა განაცდევინოს, თუ ეს ჩადენილია ადამიანის ორგანიზმზე ინტენსიური და ხანგრძლივი ზემოქმედებით. მაგალითად, ადამიანისთვის ცეცხლის წარმოქმნა, ელექტროდენის შეერთება ფრჩხილებში ნემსის ჩარჭობა, გახურებული ლითონის ნაჭრით სხეულზე მრავალჯერადი შეხება, თმების ამოგლევა და სხვ. სსკ-ის 126-ე მუხლის დისპოზიცია არ იძლევა ასეთი ერთეული შემთხვევების აღნიშნული მუხლით კვალიფიკირების შესაძლებლობას, რაც, ჩემი აზრით, კანონის ხარვეზად უნდა ჩაითვალოს.

ჰქონდა თუ არა ადგილი წამებას, ამ საკითხის გადაწყვეტა სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის კომპეტენციაში არ შედის. ეს იურიდიული საკითხია და იგი საგამოძიებო ორგანოებმა და სასამართლომ უნდა გადაწყვიტოს.

⁵² ვ. მაყაშვილი, მ. მაჭავარიანი, თ. წერეთელი, თ. შავგულიძე, დანაშაული პიროვნების წინააღმდეგ, თბ., 1980 წ., გვ. 91.

⁵³ ზ. წულაძა, სისხლის სამართალი, კერძო ნაწილი, ტ. I., თბ., 2000 წ., გვ. 139.

126-ე მუხლით გათვალისწინებული დაზიანებულის შემადგენლობა მხოლოდ მაშინ არსებობს, თუ ნამების შედეგად დაზიარალებული ჯანმრთელობა მხოლოდ მსუბუქად დაზიანდა. მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანების შემთხვევაში პირი პასუხს აგებს სსკ-ის 117-ე ან 118-ე მუხლების II ნაწილის „ე“ პუნქტით (ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება ჩადენილი განსაკუთრებული სისასტიკით), 126-ე მუხლზე მითითების გარეშე.

2001-2002 წლების განმავლობაში ქ. თბილისის რაიონულ სასამართლოებში სსკ-ის 126-ე მუხლით მსჯავრდების შემთხვევა არ აღრიცხულა. სასამართლო პრაქტიკაში გვხვდება მხოლოდ ფიზიკური ტანჯვესის ერთეული შემთხვევები, რომელთა კვალიფიკაცია სისტემა-ტურობის ნიშნის არარსებობის გამო ხსენებული მუხლით არ ხდება. ქ. თბილისის ვაკე-საბურთალოს რაიონული სასამართლოს 2000 წლის 2 მაისის განაჩენით ზ. ფ-ძე ცნობილი იქნა დამნაშავედ საქართველოს 1960 წლის სსკ-ის 111-ე მუხლის II ნაწილით-სხეულის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანება, ჩადენილი ტანჯვით ან ნამებით.

1999 წლის 14 სექტემბერს მას დაურეკა ახლობელმა – ი. ხ-შვილმა და სთხოვა მისულიყო მასთან სახლში. საუბრისას ი. ხ-შვილმა უთხრა, რომ ზ. ფ-ძის მეუღლე ეწევა გარყვნილ ცხოვრებას და მას აქვს კასეტა, რომელზეც ჩაწერიალია მისი მეუღლის სხვა-დასხვა მამაკაცებთან ინტიმური საუბარი. ფ.-ძემ მოსთხოვა კასეტის გადაცემა, რაზეც უარი მიიღო. ხ-შვილის დაყოლება რომ ვერ შეძლო, მან დანის წევრით დაუწყო ჩხვლეტა სხეულის სხვადასხვა ადგილებში, თან სთხოვდა კასეტას. ამითაც რომ ვერ გატეხა, ფ-ძემ გამოიტანა კარადიდან არაყი, შეასხა ტანზე ხ-შვილს და მოუკიდა ცეცხლი.

ი. ხ-შვილმა მიიღო II ხარისხის თერმული დამწვრობა, რაც ექსპერტმა განსაზღვრა ნაკლებად მძიმე დაზიანებად, ხოლო დანით დაზიანებები, – ნაკვეთი ჭრილობა, ნაჭდევები მიეკუთვნა სხეულის მსუბუქ დაზიანებას ჯანმრთელობის მოუშლელად.

ზ. ფ-ძე მიცემული იქნა პასუხისმგებაში 1960 წლის სსკ-ის 112-ე მუხლის II ნაწილით (სხეულის განზრას მსუბუქი დაზიანება ჯანმრთელობის მოუშლელად) და 111-ე მუხლის II ნაწილით (სხეულის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანება ჩადენილი ტანჯვით ან ნამებით).

სასამართლომ მოუხსნა მას 112-ე მუხლის II ნაწილით ნარდეგნილი ბრალდება, რადგან ამ ქმედებისათვის დამახასიათებელ ნიშნებს მოიცავს ჯანმრთელობის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანების შემადგენლობა და მსჯავრი დასდო 111-ე მუხლის II ნაწილით.

ამჟამად მოქმედი სისხლის სამართლის კანონმდებლობით ასეთ შემთხვევებში დამნა-შავემ პასუხი უნდა აგოს 118-ე მუხლის II ნაწილის „ე“ პუნქტით – ჯანმრთელობის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანება ჩადენილი განსაკუთრებული სისასტიკით.

1) ჯანმრთელობის დაზიანების საქმეებზე ყველა შემთხვევაში უნდა დადგინდეს მიზეზობრივი კავშირი დამნაშავის მოქმედებასა და დამდგარ შედეგს შორის. სასამართლოებმა არ უნდა დაუშვან მსჯავრდება მაშინ, როცა დამდგარი შედეგი – ჯანმრთელობის დაზიანება დამნაშავის მოქმედებამ კი არ გამოიწვია, არამედ დაზიარალებულმა მანამდე

ან მის შემდეგ მიიღო. ამისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს ექსპერტიზის დასკვნის სწორ შეფასებას. ექსპერტი განსაზღვრავს დაზიანების ხანდაზმულობას, რომლის საფუძველზე სასამართლომ უნდა დაადგინოს, არის თუ არა მიზეზობრივი კავშირი დამნაშავის მოქმედებასა და დამდგარ შედეგს შორის.

2) ჯანმრთელობის დაზიანებათა კვალიფიკაციისათვის მნიშვნელობა არა აქვს დანაშაულის ჩადენის საშუალებას. მაგრამ იგი მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული სასჯელის ზომის განსაზღვრის დროს. ჯანმრთელობის დაზიანება ცეცხლსასროლი ან ცივი იარაღის გამოყენებით უფრო მკაცრად უნდა დაისაჯოს, ვიდრე იგივე ხარისხის დაზიანება ხელის, მუშტის, ქვის ჩარტყმით და ა. შ.

3) თუ ჯანმრთელობის დაზიანება მოხდა მართლსაწინააღმდეგო თავდასხმის მოსაგერიებლად და გადაცილებული არ იყო მოგერიების ფარგლები, პირი უნდა გათავისუფლდეს სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობისაგან.

სასამართლოებმა უნდა გაითვალისწინონ, რომ აუცილებელი მოგერიების უფლება პირს აქვს არა მხოლოდ თავდასხმის უშუალოდ განხორციელების მომენტში, არამედ მაშინაც, როცა რეალურია მისი განხორციელების საფრთხე. მოგერიება განსაკუთრებით შედეგიანი სწორედ მაშინ არის, როცა იგი თავდასხმის უშუალო განხორციელებამდე მოხდება. არ შეიძლება მოვთხოვოთ მოქალაქეს დაელოდის რეალური თავდასხმის დაწყებას. ამ გარემოების გაუთვალისწინებლობა გამოიწვევს უდანაშაულო პირის პასუხისმგებლობას სისხლის სამართლის წესით.

4) ჯანმრთელობის განზრას დაზიანების საქმეთა განხილვისას დიდი მნიშვნელობა აქვს განზრახვის შინაარსის დადგენას. ყველა შემთხვევაში დადგენილი უნდა იქნეს არა მხოლოდ ის, დანაშაული პირდაპირი განზრახვით არის ჩადენილი, თუ არაპირდაპირი განზრახვით, არამედ ისიც, განზრახვა კონკრეტიზირებულია, არაკონკრეტიზირებული თუ ალტერნატიული. ამ საკითხების გადაწყვეტაზე დამოკიდებული პირის ქმედების სწორი კვალიფიკაცია.

5) ჯანმრთელობის დაზიანების საქმეებზე, როგორც წესი, ინიშნება სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა, რომელიც განსაზღვრავს დაზიარალებულის დაზიანების ხარისხს. დამნაშავის ქმედების კვალიფიკაცია და ბრალდების წარდგენა ხდება სწორედ ექსპერტის დასკვნის საფუძველზე. საგამოძებო ორგანოებმა და სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა მიიღონ ის გარემოება, რომ სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტი დასკვნას იძლევა ფაქტიურად დამდგარი შედეგის მიხედვით. იგი განსაზღვრავს დაზიანების სიმძიმეს. მაგრამ ფაქტიურად დამდგარი შედეგი ყოველთვის არ ემთხვევა დამნაშავის განზრახვის მიმართულებას. შესაძლოა, პირის მოქმედება მიმართული იყოს ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისაკენ, მაგრამ მან ნაკლებად მძიმე ან მსუბუქი ხარისხის დაზიანება გამოიწვიოს. ასეთ შემთხვევებში პასუხისმგებლობა უნდა დადგეს არა დამდგარი შედეგის, არამედ იმის მიხედვით, თუ როგორი სიმძიმის დაზიანებისაკენ იყო მიმართული პირის მოქმედება, ე. ი.

ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების მცდელობისათვის. ასეთი კვალიფიკაცია ჩვენს მიერ გაცნობილ საქმეებში არ შეგხვედრია. როგორც წესი, კვალიფიკაცია ხდება ექსპერტიზის დასკვნის საფუძველზე, დამდგარი შედეგის მიხედვით.

6) თუ დამნაშავემ დაზიარალებული რამდენჯერმე დაზიანა, რომლებიც სხვადასხვა ხარისხს მიეკუთვნებიან, მან პასუხი უნდა აგოს არა დანაშაულთა ერთობლიობით, არამედ უფრო მძიმე ხარისხის ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის, რომელიც, ცხადია, მოიცავს მასზე ნაკლები ხარისხის დაზიანებისათვის დამახასიათებელ ნიშნებს.

7) სხვადასხვა ხარისხის ჯანმრთელობის დაზიანების საქმეთა განხილვისას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ექსპერტიზის დასკვნის შეფასებას, რომელიც საქმეში არსებულ მასალების ერთობლივი ანალიზის საფუძველზე უნდა მოხდეს. ექსპერტი განსაზღვრავს დაზიანების ხარისხს და მისი დასკვნის სისწორეზე მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული ქმედების სწორი კვალიფიკაცია. ურთიერთსანიააღმდეგო დასკვნების არსებობის შემთხვევაში საბრალდებო დასკვნასა და განაჩენში დასაბუთებული უნდა იყოს, რატომ უარყვეს ერთი დასკვნა და დაეყრდნენ მეორეს.

8) ქმედების სსკ-ის 117-ე მუხლით კვალიფიკირებისათვის საჭიროა ქმედება დაზიანების მომენტში ქმნიდეს რეალურ საშიშროებას ადამიანის სიცოცხლისათვის. დაზიანება მაშინაც ჩაითვლება სიცოცხლისათვის სახიფათოდ, როდესაც ოპერაციის, მკურნალობის ან თვით ორგანიზმის განსაკუთრებული სიძლიერის გამო ადამიანი სრულიად გამოჯანსაღდა. პირიქით, თუ დაზიანების მომენტში სიცოცხლისათვის საფრთხე არ შეექმნა, მაგრამ რაიმე მიზეზის გამო (არაკვალიფიციური მკურნალობა, ავადმყოფის დაუდევრობა და ა. შ.). დაზიარალებულის ჯანმრთელობა გაუარესდა, მაშინ ქმედება არ უნდა დაკვალიფიცირდეს სსკ-ის 117-ე მუხლით.

შეცდომები სასამართლო პრაქტიკაში უმეტესად გვხდება მაშინ, როცა წინასწარი გამოიყების პროცესში დაზიარალებულის ჯანმრთელობის მდგომარეობა მკვეთრად გაუმჯობესდა. ასეთ შემთხვევაში ხშირად ინიშნება განმეორებით სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა, რომელიც განსაზღვრავს დაზიანების ხარისხს, როგორც ნაკლებად მძიმეს. ამას კი მოჰყვება ქმედების გადაკვალიფიცირება სსკ-ის 117-ე მუხლიდან 118-ე მუხლზე. ეს მანკიერი პრაქტიკა და უნდა აღმოიფხვრას.

9) სასამართლო პრაქტიკაში პრობლემურია მკვლელობის მცდელობისა და ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანების გამიჯვნის საკითხი. პირველი, რაც შეინიშნება ასეთი კატეგორიის საქმეთა შესწავლისას, არის ის, რომ თუ გამიჯვნის დაზიანება სახიფათოა სიცოცხლისათვის, ქმედება ხშირად კვალიფიცირდება მკვლელობის მცდელობა ისე, რომ სათანადოდ არ არის შესწავლილი დამნაშავის განზრახვის მიმართულება. წინასწარი გამოძიების შეცდომებს უმეტესად ასწორებენ რაიონული სასამართლოები, ზოგჯერ კი ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოები. გამოძიების ორგანოებსა და სასამართლოებს უნდა ახსოვდეთ, რომ სიცოცხლისათვის სახიფათო დაზიანება დამახასიათებელია არა მხოლოდ მკვლე-

ლობის მცდელობისათვის, არამედ ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისთვისაც. აქედან გა-
მომდინარე, სიცოცხლისათვის მნიშვნელოვანი ორგანოს დაზიანება თავისთავად ჯერ კი-
დევ არ მიუთითებს მკვლელობის მცდელობა. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს
დამნაშავის განზრახვის მიმართულების დადგენას. ამისათვის კი საჭიროა შესწავლილ
იქნეს დამნაშავისა და დაზარალებულის ურთიერთდამოკიდებულება დანაშაულის ჩადენამდე,
ვითარება, რომელშიც მოხდა დანაშაული, დაზიანებათა ხასიათი, რაოდენობა და ა. შ.

10) ევენტუალური განზრახვით მკვლელობის დროს, როცა სასიკვდილო შედეგი არ
დგება, ქმედების ევენტუალური განზრახვით ჩადენილი მკვლელობის მცდელობად კვალი-
ფიკაცია არ ენინააღმდეგება დღეს მოქმედი სისხლის სამართლის კოდექსის დებულებებს.
განზრახ მკვლელობის მცდელობად ქმედების კვალიფიკაციისათვის აუცილებელი არ არის
პირდაპირი განზრახვის არსებობის დამტკიცება, არამედ სავსებით საკმარისია ევენტუ-
ალური განზრახვის დადგენა.

11) ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანებისათვის სასჯელის განსაზღვრის დროს სასამართ-
ლომ პასუხისმგებლობის შემამსუბურებელი გარემოების სახით უნდა გაითვალისწინოს
დაზარალებულის ვიქტიმური ქცევა დანაშაულის ჩადენამდე.

12) დაზიანება ჩხუბის დროს არ მიუთითებს ხულიგური ქვენაგრძნობის არსებობაზე,
თუ ჩხუბის მიზეზი იყო დაზარალებულის წინა მართლსანინააღმდეგო ქმედება თვით დამ-
ნაშავის ან მისი ახლობლის მიმართ.

სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა იქნიონ, რომ პასუხისმგებლობა სისხლის
სამართლის კოდექსს 117-ე (ასევე 118-ე) მუხლის II ნაწილს „ე“ პუნქტით უნდა დადგეს
იმ შემთხვევაში, როცა დანაშაული ჩადენილია საზოგადოების აშკარა უპატივცემულობის,
საერთო ცხოვრების წესების და მორალის საყოველთაოდ აღიარებული ნორმების უგულე-
ბელყოფის საფუძველზე, როცა დამნაშავის ქცევა აშკარა გამოწვევაა საზოგადოებრივი
წესრიგისა და გამოხატავს მისადმი აგდებულ, უპატივცემულო დამოკიდებულებას. ხულიგ-
ნური ქვენაგრძნობისათვის დამახასიათებელია დანაშაულის ჩადენა ყოველგვარი საბაბის
გარეშე, ან სრულიად უმნიშვნელო საბაბით, როდესაც კონფლიქტის მიზეზი დაზარალე-
ბულის მართლსანინააღმდეგო ქცევაა, დამნაშავემ არ შეიძლება პასუხი აგოს ხულიგნური
ქვენაგრძნობით ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის.

13) თუ ხელის კვრის შედეგად დაზარალებული დაეცა და თავი დაარტყა, ქმედება უნდა
დაკვალიფიცირდეს ჯანმრთელობის გაუფრთხილებლობით (და არა განზრახ) დაზიანებად.

14) თუ ყაჩაღური თავდასხმის დროს დაზარალებულს ჯანმრთელობა მძიმედ, ნაკლებად
მძიმედ ან მსუბუქადდაუზიანდა, დამნაშავე პასუხს აგებს სსკ-ის 179-ე მუხლით (ყაჩაღობა)
და დამატებით ჯანმრთელობის დაზიანების შესაბამისი მუხლებით კვალიფიკაცია საჭირო
არ არის.

15) თუ ქონების დაუფლების მიზნით ძალადობის დროს დაზარალებულს ჯანმრთელობა
ნაკლებად მძიმედ დაუზიანდა, ქმედება უნდა დაკვალიფიცირდეს არა სისხლის სამართლის

კოდექსის 178-ე მუხლის II ნაწილის „დ“ პუნქტით (ძარცვა ძალადობით, რომელიც საშიში არ არის სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისათვის) და 118-ე მუხლის ერთობლიობით, არამედ მხოლოდ 179-ე მუხლით (ყაჩაღობა).

ძალადობითი ძარცვის შემადგენლობა მაშინ გვექნება, როცა ძალადობა არ არის საშიში სიცოცხლის ან ჯანმრთელობისათვის. ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე დაზიანება მართალია საშიში არ არის სიცოცხლისათვის, მაგრამ დაკავშირებულია ჯანმრთელობის ხანგძლივ მოშლასთან ან საერთო შრომისუნარიანობის მყარ, ერთ მესამედზე ნაკლებად დაკარგვასთან. ცხადია, თუ ძალადობის შედეგად დაზარალებულის ჯანმრთელობა დაუზიანდა, შეუძლებელია ჩავთვალოთ, რომ ასეთი ძალადობა არ არის საშიში ჯანმრთელობისათვის.

ძარცვისათვის დამახასიათებელ ძალადობად უნდა მივიჩნიოთ ცემა, დარტყმა და სხვა მოქმედებები, რომლებიც დაკავშირებულია დაზარალებულის ფიზიკურ ტკივილთან, მაგრამ არ გამოუწვევია ჯანმრთელობის მოშლა. აქ იგულისხმება სხეულის ზედაპირული დაზიანებები, მცირე ჭრილობების, სისხლნალევნთების, დაჟეჟილობების სახით, როდესაც, მართალია, სხეულის ანატომიური მთლიანობა დარღვეულია, მაგრამ იგი იმდენად უმნიშვნელო ხარისხისაა, რომ არ გამოუწვევია არც ავადმყოფობა და არც რომელიმე ორგანოს ფუნქციის მოშლა.

ძალადობას, რომელიც არ არის საშიში სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის, მიეკუთვნება ასევე დაზარალებულისათვის თავისუფლების აღკვეთა ან მისი შეზღუდვა, თუ ეს მოქმედებანი მიმართულია იქითკენ, რომ დაძლიონ დაზარალებულის წინააღმდეგობა.

თუ ძალადობის შედეგად დაზარალებული უფრო სერიოზულად დაზიანდა, პასუხისმგებლობა უნდა დადგეს ყაჩაღობისათვის.

16) თუ პოლიციის მუშაკის ან ხელისუფლების სხვა წარმომადგენლის მიმართ წინააღმდეგობას თან ერთვის ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება, ქმედება დაკვალიფიცირდება სისხლის სამართლის კოდექსის 353-ე (წინააღმდეგობა, მუქარა ან ძალადობა საზოგადოებრივიწესრიგის დამცველის ან ხელისუფლების სხვა წარმომადგენლის მიმართ) და 118-ე ან 118-ე მუხლების ერთობლიობით. ხოლო ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანების ან ცემის შემთხვევაში კი – მხოლოდ 353-ე მუხლით. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 353-ე მუხლში აღნიშნული ‘ძალადობა’ მოიცავს როგორც ცემას, ასევე ჯანმრთელობის მსუბუქ დაზიანებასაც.

წინასწარი გამოძიების ორგანოებმა და სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა იქონონ, რომ პოლიციის მუშაკის მიმართ ძალადობა ყოველთვის არ ქმნის სისხლის სამართლის კოდექსის 353-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის შემადგენლობას. აღნიშნული დანაშაული მხოლოდ მაშინ გვექნება, როცა ძალადობას პოლიციის მუშაკზე ადგილი აქვს მის მიერ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას. წინააღმდეგ შემთხვევაში დამნაშავე პასუხს აგებს მხოლოდ ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის.

17) თუ ჩეუბის დროს მხარეებმა ერთმანეთი ჯანმრთელობა სხვადასხვა ხარისხით დააზიანეს, სისხლის სამართლის წესით პასუხს აგებს ორივე, იმის მიუხედავად, თუ რა ხარისხის დაზიანება მიიღო ერთმა და მეორემ. ცხადია, ასეთი კვალიფიკაცია მაშინ იქნება, როცა ორივე მათგანი არამართლზომიერად მოქმედებდა და არა მაშინ, როცა ერთ-ერთი თავს იცავდა.

18) სისხლის სამართლის კოდექსის 118-ე და 239-ე (ხულიგნობა) მუხლების ერთობლიობა უმეტესად მაშინ გვაქვს, როცა ჯანმრთელობის დაზიანებას ადგილი ჰქონდა ჩეუბის დროს, საზოგადოების თვალინ. ამასთან, მხედველობაშია მისაღები ის გარემოება, რომ თუ ჩეუბი დაზარალებულის მხრიდან შეურაცხყოფის, ქონებაზე დავის ან რამე სხვა პირადი კონფლიქტის ნიადაგზე წარმოიშვა, ასეთი ქმედება არ შეიძლება ხულიგნობად მივიჩნიოთ, თუნდაც მას ადგილი ჰქონდეს საზოგადოების წევრთა თანდასწრებით. ხულიგნობისათვის მთავარი დამახასიათებელი ნიშანი არის ის, რომ იგი უმოტივო დანაშაულია. დამაშავე მოქმედებს ყოველგვარი საბაბის გარეშე ან სრულიად უმნიშვნელო საბაბით. მისი მიზანია მხოლოდ გამოხატოს აშკარა უპატივცემულობა საზოგადოებისადმი.

19) სიცოცხლისათვის მნიშვნელოვანი ორგანოს დაზიანება ჯერ კიდევ არ მიუთითებს მოკვლის განზრახვის არსებობაზე, თუ იგი გამაგრებული არ არის სხვა მტკიცებულებით.

20) სისხლის სამართლის კოდექსის 119-ე მუხლით (ჯანმრთელობის დაზიანება სასიკვდილო შედეგით) გათვალისწინებული დანაშაულისათვის მსჯავრდებისას სასამართლო-ებმა მკვეთრად უნდა დაასაბუთონ გაუფრთხილებლობის არსებობა დამდგარი სასიკვდილო შედეგის მიმართ.

21) თუ დამნაშავეს სურდა ჯანმრთელობის დაზიანება, მაგრამ ითვალისწინებდა, რომ მის მოქმედებას შეიძლება მოჰყვეს დაზარალებულის სიკვდილი და გულგრილად ეკიდებოდა ასეთი შედეგის დადგომას, ქმედება უნდა დაკვალიფიცირდეს განზრახი მკვლელობად (არაპირდაპირი განზრახვა).

22) სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა იქონიონ, რომ დაზარალებულის განზრახი დაზიანებასა და სიკვდილს შორის დროის მეტ-ნაკლებად ხანგრძლივი პერიოდის არსებობა თავისთვის არ გამორიცხავს ადამიანის მოკვლის განზრახვას. ისევე, როგორც ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება სასიკვდილო შედეგი ყოველთვის არ მიუთითებს ასეთი განზრახვის არსებობაზე. პირველ შემთხვევაში შესაძლოა ადგილი ჰქონდეს განზრახ მკვლელობას, მეორე შემთხვევაში კი – ჯანმრთელობის დაზიანებას სასიკვდილო შედეგით. სისხლის სამართლის კოდექსის 119-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის განზრახ მკვლელობისაგან გამიჯვნისათვის არსებითი მნიშვნელობა აქვს სუბიექტურ მომენტს – იმას, თუ რა შედეგის დაფგომისაკენ იყო მიმართული დამაშავეს განზრახვა და არა იმას, რა დროა გასული დაზარალებულის დაზიანებიდან მის სიკვდილამდე.

ამასთან დაკავშირებით, აუცილებელია აღინიშნოს, რომ როცა სიკვდილი დაზიანებიდან გარკვეული ხნის შემდეგ დადგა, ყურადღებით უნდა იქნეს გამოკვლეული, ხომ არ არის იგი არასწორი სამედიცინო ჩარევის შედეგი.

23) ადამიანის მოკვლის თუ ჯანმრთელობის დაზიანების განზრახვა პქონდა დამნაშავეს, შეიძლება დადგინდეს საქმის ყველა გარემოებათა ერთობლივი შეფასების მეშვეობით. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს დაზიანების ადგილს, მათ რაოდენობასა და ხასიათს, დამნაშავისა და დაზარალებულის ურთიერთდამოკიდებულებას დანაშაულის ჩადენამდე, მხედველობაშია მისაღები დანაშაულის ჩადენის იარაღი და საშუალება და ა. შ.

24) ზოგჯერ ცემა, ჯანმრთელობის დაზიანება ან სხვაგვარი ძალადობა თან ერთვის ქონების გამოძალვისაკენ მიმართულ მოქმედებას. სასამართლოებმა მხედველობაში უნდა იქონიონ, რომ გამოძალვისას ადგილი აქვს ძალადობის გამოყენების მუქარას, რომელიც მიმართულია მომავლისაკენ და რეალიზებული იქნება იმ შემთხვევაში, თუ დამნაშავის მოთხოვნა არ შესრულდება. თუკი ძალადობის აქტი განხორციელდა, ე. ი. მუქარა სისრულეში იქნა მოყვანილი, მაშინ ასეთი ქმედება სცილდება გამოძალვის შემადგენლობის ფარგლებს და პირმა პასუხი უნდა აგოს დანაშაულთა ერთობლიობით – გამოძალვისა და სისხლის სამართლის კოდექსის შესაბამისი მუხლებით – ცემის, ჯანმრთელობის დაზიანებისათვის და ა. შ.

25) სისხლის სამართლის კოდექსის 239-ე მუხლის (ხულიგნობა) თანახმად, ქმედება, რომელიც უხეშად არღვევს საზოგადოებრივ წესრიგს და გამოხატავს აშკარა უპატივცემულობას საზოგადოებისადმი, სისხლის სამართლის წესით ისჯება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ჩადენილია ძალადობით ან ძალადობის მუქარით. ძალადობის ქვეშ იგულისხმება ცემა, ასევე ჯანმრთელობის მსუბუქი დაზიანება. მაშასადამე, ხულიგნობის შემადგენლობა მოიცავს სსკ-ის 120-ე და 125-ე მუხლებთ გათვალისწინებული დანაშაულის ნიშნებს. ამიტომ ასეთ შემთხვევაში დანაშაულთა ერთობლიობის წესით კვალიფიკაცია საჭირო არ არის.

26) წამების (სსკ-ის 126-ე მუხლი) შემადგენლობა მაშინ გვექნება, როდესაც ცემა ან სხვაგვარი ძალადობა რამდენჯერმე (სამჯერ ან მეტად) განმეორდა, თანაც მაშინ, როცა წინა ცემისა და ძალადობისაგან მიღებული ტრამვა დაზარალებულს ჯერ კიდევ არ განელებოდა. თუ ცემისა და ძალადობის ცალკეულ ეპიზოდებს შორის შუალედები ძალიან დიდი, ისინი არ ჩაითვლება სისტემატურად ჩადენილად. ასეთ შემთხვევაში შეუძლებელია ვილაპარაკოთ ამ ეპიზოდთა შორის რაიმე კავშირზე, რაც სისტემატურობისათვის დამასასიათებელი აუცილებელი ნიშანია. რამდენად ახლოს უნდა იყოს ერთმანეთთან ცემის ან სხვაგვარი ძალადობის ცალკეული შემთხვევები, ანდა კონკრეტულად როდის იღებენ ისინი წამების სახეს, ეს ფაქტის საკითხია და სასამართლომ უნდა გადაწყვიტოს საქმის კონკრეტულ გარემოებათა მხედველობაში მიღებით.

27) 126-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული მხოლოდ მაშინ არსებობს, თუ წამების შედეგად დაზარალებულის ჯანმრთელობა მსუბუქადდაზიანდა. მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანების შემთხვევაში პირი პასუხს აგებს სსკ-ის 117-ე ან 118-ე მუხლების II ნაწილის „ე“ პუნქტით (ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება ჩადენილი განსაკუთრებული სისასტიკით), 126-ე მუხლზე მითითების გარეშე.

თავი XXI

ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შექმნა

მუხლი 127. სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში იმის ჩაყენება, ვისაც
შესაძლებლობა არა აქვს მიიღოს ზომები თავის დასაცავად, –
ისჯება ჯარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით ვადით ორ წლამდე.

1. კანონმდებელი ადამიანის მკვლელობისათვის მკაცრ სასჯელებს ითვალისწინებს. ამასთან ერთად, იგი შესაბამის სისხლისამართლებრივ სასჯელებს აწესებს ისეთი ქმედებისათვის, რომელიც სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობას უქმნის დაზარალებულს. მაშასადამე, ადამიანის სიცოცხლის დაცვა უკვე სიცოცხლისათვის საფრთხის შემქმნელი ქმედების დასჯადობით ინტება.

2. 127-ე მუხლი ითვალისწინებს სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში იმის ჩაყენებას, ვისაც შესაძლებლობა არა აქვს მიიღოს ზომები თავის დასაცავად. ასეთი შესაძლებლობა დაზარალებულს შეიძლება არ ჰქონდეს იმის გამო, რომ იგი მცირებულოვანია, მოხუცებულია, ავადმყოფია, უმწეოა, რაც გამონვეულია სტიქიური უბედურებით, დაზარალებულის ორგანიზმით მიმდინარე ფიზიოლოგიური და პათოლოგიური პროცესებით, ადამიანის სხვადასხვა, მათ შორის დანაშაულებრივი მოქმედებით. დამნაშავე სწორედ ასეთ დაზარალებულს უქმნის სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობას.

3. ობიექტური მხრივ ეს დანაშაული ისეთ ქმედებას გულისხმობს. რომელიც დაზარალებულის სიცოცხლისათვის რეალურ და კონტრტულ საფრთხეს ქმნის. მაშასადამე, სასამართლომ უნდა დაამტკიცოს მიზეზობრივი კავშირის არსებობა დამნაშავის ქმედებასა და სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობის შექმნას შორის.

4. სუბიექტური მხრით ეს დანაშაული განზრახი ბრალით ხასიათდება, სახელდობრ, დამნაშავეს შეგნებული უნდა ჰქონდეს, რომ იგი თავისი ქმედებით სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობას უქმნის დაზარალებულს. ე. ი. განზრახვა ამ მუხლის მიხედვით მოიცავს არა დაზარალებულის სიკვდილს, არამედ სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში ჩაყენებას.

დანაშაული დამთავრებულია იმ მომენტიდან, როდესაც დაზარალებული დამნაშავის ქმედების შედეგად სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში აღმოჩნდება. იგი შედეგგარეშე, ანუ ფორმალური დანაშაულია.

5. თუ სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში ჩაყენებისას დამნაშავე მოქმედება პირდაპირი ან არაპირდაპირი განზრახვით დაზარალებულის სიკვდილის მიმართ და ეს განზრახვა მან კიდეც განახორციელა, ქმედება მთლიანად უნდა დაკვალიფიცირდეს განზრას მეკლელობად. მაგალითად, დაზარალებული დ. ლრმა ტბაში ცურავდა ნაპირიდან 40 მეტრის მოცილებით. მას ცურაობისას ხელი ჰქონდა მოკიდებული ავტომანქანის ჰაერით ავსილი კამერისათვის. ამ დროს მასთან მიცურდა უცნობი კ. დ-მ გააფრთხილა იგი, რომ ცურვა არ იცის და სთხოვა მასთან არ მიცურებულიყო. მაგრამ კ-მ თავხედური ქვენაგრძნობით ხელი წაავლო კამერას, რომელიც მკვეთრი ბიძგის შედეგად გადაბრუნდა, ხოლო დ-მ და კ-მ წყალში ჩაყვინთეს. კ-მ შეძლო ნაპირზე ცურვით გამოსვლა, ხოლო დ., რომელმაც ცურვა არ იცოდა, დაიხრჩო. კ-ს მოქმედება სწორად დაკვალიფიცირდა არაპირდაპირი განზრახვით ჩადენილ მკვლელობად⁵⁴. თავისი მოქმედებით კ-მ საშიშ მდგომარეობაში ჩაყენა დ. დახმარება არ აღმოუჩინა, ხოლო დამდგარ შედეგს გულგრილად მოეკიდა. მოცემულ შემთხვევაში შეგნებულად დაუშვა კ-ს სიკვდილი. როდესაც ადამიანის სიცოცხლისათვის საფრთხის შექმნას გაუფრთხილებლობით მოჰყვა დაზარალებულის სიკვდილი, დამნაშავეს პასუხისმგებლობა დაეკისრება გაუფრთხილებელი მკვლელობისათვის. 127-ე მუხლით დაკვალიფიცირდება, მაგალითად, მძღოლის მოქმედება, რომელმაც ავტომანქანა დააჯახა ქვეითად მიმავალს, ამ უკანასკნელს ჯანმრთელობა დაუზიანა, ამასთან, მას არ დაეხმარა, უსაფუძვლოდ ვარაუდობდა, რომ დაზარალებულს დაეხმარებოდნენ შემთხვევის ადგილზე მყოფი მოქალაქეები. ამის შედეგად დაზარალებული გარდაიცვალა.

ხსენებული მუხლით დაკვალიფიცირდება აგრეთვე წ-ს დანაშაულებრივი ქმედება.

ნათია ნ-ს შეეძინა ვაუქიშვილი ირაკლი. ვინაიდან, ნათია ნ-ს გაუშრა რძე და ახალშობილი ირაკლის ჯანმრთელობა გაუარესდა, ნათია ნ-მ გადაწყვიტა ახალშობილი შვილი ირაკლი მიეგდონ კახა რ-ს ოჯახისათვის. ამ მიზნით ნათია ნ-მ ახალშობილი ირაკლი მიიყვანა კახა რ-ს სახლის ეზოში და ირაკლი დატოვა კახა რ-ს სახლის პირველ სართულზე, შესასვლელ კართან. ამით ნათია ნ-მ ბავშვი სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში ჩააყენა. დაახლოებით 10 წუთში ბავშვი კახა რ-ს ოჯახის დიასახლისშამა შეამჩნია და პოლიციის მუშაკების დახმარებით მიიყვანა სამშობიარო სახლში.

სასამართლოში ნათია წ-ს ქმედება დაკვალიფიცრდა 127-ე მუხლით და მას შეეფარდა პირობით ორი წლით თაგისუფლების აღკვეთა.

⁵⁵ Ob. Ná. iïðää. Èïëëäëè iï óäïëïäiù ääëäì Äåðöïäiïäi Ñóäà ÐÑÖÑÐ ï, 1960 n. 151-157

მუხლი 128. განსაცდელი მიზრვება

დაუხმარებლად იმის მიტოვება, ვინც სიცოცხლისათვის საშიშ
მდგომარეობაში იმყოფებოდა და შესაძლებელობა არ ჰქონდა მიეღო ზომები
თავის დასაცავად, თუ მიმტოვებელს ევალებოდა მასზე ზრუნვა და შეეძლო
მისი დახმარება, –

ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ერთ ნლამდე ან
საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომით ვადით ასოციდან ორას ორმოც
საათამდე, ანდა ტუსალობით ვადით სამ თვემდე, ანდა თავისუფლების აღკვეთით
ვადით ორ ნლამდე.

1. ამ დანაშაულის საშიშიროება პირობადებულია იმით, რომ ის, ვისაც სპეციალურად
დაკისრებული აქვს 128-ე მუხლი მოხსენიებულ დაზარალებულზე ზრუნვის მოვალეობა,
არ ასრულებს ამ მოვალეობას.

2. პასუხისმგებლობა უმოქმედობისათვის, რაც გამოიხატება განსაცდელში მიტოვებით
და ეკისრება 16 წელს მიღწეულს, რომელიც:

(ა) მოვალე იყო აღმოჩენია დახმარება კანონის პირდაპირი მითითებით, ესენია: მშობელი
არასრულწლოვანი შვილების მიმართ; შვილები – მოხუცებული მშობლების მიმართ.

(ბ) მოვალე იყო შეესრულებინა კანონით გათვალისწინებული მოვალეობანი შერჩეული
პროფესიის ან სამსახურებრივ მოვალეობათა შესრულების გამო (მაგალითად, სკოლამ-
დელი საბავშვო დაწესებულების აღმზრდელი; სკოლის მასწავლებელი, მეხანძრე და ა.შ.).

(გ) მოვალე იყო, შეესრულებინა მოვალეობა, რაც გამომდინარეობდა მისი ქცევისაგან.

3. განსაცდელში მიტოვებისას იგულისმება, რომ სიცოცხლისათვის საშიში მდგომარე-
ობა შექმნილია დამნაშავის ნებისაგან დამოუკიდებლად, ანდა, თუმცა ასეთი მდგომარეობა
დამნაშავის მოქმედებით შეიქმნა, მაგრამ მისი ბრალის გარეშე.

4. პირს პასუხისმგებლობა ამ მუხლით მხოლოდ მშინ დაეკისრება, როდესაც მას რე-
ალური შესაძლებლობა აქვს მიღლოს ზომები დაზარალებულის გადასარჩენად. ამ შესაძ-
ლებლობის არარსებობა გამორიცხავს ნებელობით ქცევას და, მაშასადამე, პასუხისმგებ-
ლობას.

5. გარკვეული რისკი, რომელიც თან ახლავს დახმარებას, არ ათავისუფლებს ამის მო-
მიზეზებით დამნაშავეს პასუხისმგებლობისაგან.

6. ეს ქმედება ფორმალური დანაშაულია. ამიტომ იგი დამთავრებულია იმ მომენტიდან,
როდესაც პირს წარმოეშვა დახმარების მოვალეობა, რაც მან არ შეასრულა, მიუხედავად
იმისა, განხორციელდა თუ არა დაზარალებულის სიცოცხლისათვის საშიში შედეგები.

სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობა 128-ე მუხლით დამნაშავეს მაშინაც და-
ეკისრება, როდესაც დახმარების აღმოჩენით შეუძლებელი იქნება შედეგის, მაგალითად,

დაზარალებულის სიკვდილის თავიდან აცდენა. თავად ის ფაქტი, რომ არ აღმოუჩინა დაზარალებულს დახმარება, ქმნის საფუძველს მისი სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობისათვის.

ვ-ს, რომელიც ავტომანქანას მართავდა, ქ. ბაქოს მახლობლად ავტოავარია მოუხდა: მისი მანქანა დაეჯახა 15 წლის გ-ს, რომელიც მოუღლოდნელად გადმოხტა. ვ-ს ბრალი არ მიუძღვოდა, მაგრამ, ვინაიდან მისი მოქმედების შედეგად ბავშვის სიცოცხლე საფრთხეში აღმოჩნდა, მას ევალებოდა მძიმედ დაბავებული სასწრაფოდ წაეყვანა საავადმყოფოში, მან კი ავარიის დაფარვის მიზნით ბავშვი თავის სახლში მიიყვანა. როდესაც ვ-მ ბავშვი მანქანიდან გადმოიღო, იგი მკვდარი აღმოჩნდა.

ამ საქმეზე გამოტანილ განჩინებაში სსრ კავშირის უმაღლესმა სასამართლო კოლეგიამ აღნიშნა, რომ ვ-ს არ დაურღვევია სატრანსპორტო წესები, პირიქით, ეს წესები თავად დაზარალებულმა დაარღვია და ამიტომ არავითარ ბრალზე გ-ს სიკვდილის მიმართ არ შეიძლება ვილაპარაკოთ. ამასთან, სამედიცინო-სასამართლო დასკვნის საფუძველზე სასამართლომ დადასტურებულად ჩათვალა, რომ გ-ს ჭრილობა უცილობლად სასიკვდილო იყო და დროზე აღმოჩენილი დახმარების შემთხვევაშიც იგი სიკვდილს ვერ ასცდებოდა. სასამართლომ დასაბუთებულად ჩათვალა ვ-ს მსჯავრდება განსაცდელში მყოფი პირი-სათვის დახმარების აღმოუჩენლობისათვის. კოლეგიამ აღნიშნა, რომ ვ-მ არ წაიყვანა დაზარალებული საავადმყოფოში და ამით დაარღვია მოვალეობა, რომელიც მას დაეკისრა ჯანმრთელობის დაზიანების (თუნდაც ბრალის გარეშე) გამო. ამიტომ კოლეგიის აზრით, ვ-ს მოქმედება უნდა დაკვალიფიცირდეს შეგნებულად განსაცდელში მიტოვებად იმისა, ვინც სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში იმყოფებოდა და ვისაც არ ჰქონდა შესაძლებლობა თავის დასაცავად, თუ მიმტოვებელს ევალებოდა მასზე ზრუნვა და შეეძლო მისთვის დახმარების აღმოჩენას.

7. დაზარალებულის საშიშ მდგომარეობაში ყოფნა შეიძლება გამოწვეული იყოს სხვა-დასხვა მიზეზით. ეს არის დაზარალებულის მცირენლოვნება, მოხუცებულობა, ავადმყოფობა, ადამიანის ორგანიზმში მიმდინარე ფიზიოლოგიური და ფსიქოლოგიური პროცესებით, ადამიანის სხვადასხვა მათ შორის დანაშაულებრივი მოქმედება.

8. განსაცდელში მიტოვება განზრას ბრალს გულისხმობს. დამნაშავეს შეგნებული აქვს, რომ:

- ა) დაზარალებული იმყოფება სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში;
- ბ) მოკლებულია შესაძლებლობას თავი გადაირჩინოს უმწეობის გამო.
- გ) მისი სიცოცხლისათვის საშიში მდგომარეობა შეიქმნა ტრანსპორტის, საკუთარი უმოქმედობის და ა.შ. შედეგად.

⁵⁶ იხ. წილაპირის მიზანის შესახებ, 1948, 1 4, ს. 17-18

დაზარალებულისათვის დახმარების აღმოჩენა მისი შესაძლებლობის ფარგლებშია. ასეთი შეგნების არარსებობა გამორიცხავს პასუხისმგებლობას 128-ე მუხლით. სანადიროდ ყოფნისას ი-მ და კ-მ დახმარება არ აღმოუჩინეს ს-ს, რომელსაც გადაღლილობის გამო აღარ შეეძლო ზომები მიეღო თავის გადასარჩენად. დაზარალებულის სიკვდილი გამოიწვია გულისა და სასუნთქი ორგანოების დამბლამ. დაზარალებულის დედამ განმარტა, რომ მისი შვილი ფიზიკურად ძლიერი იყო და ორი წელი სანადიროდ დადიოდა. ს. ნადირობისას უფრო მეტად დაიღალა, ვიდრე ი. და კ. ამის გამო ეს უკანასკნელი მას შეძლებისდაგვარად ეხმარებოდნენ, ხელით გადაჰყავდათ იგი, ხოლო, როდესაც დატოვეს, მისცეს მას ლაბადა და ქურთუკი. ის დღე წვიმიანი და ღრუბლიანი იყო, ჰაერის ტემპერატურა სითბოს უჩვენებდა. ასეთ პირობებში ლ. და კ. არ იცოდნენ ს-ს სიცოცხლისათვის შექმნილი საშიშროების ამბავი. გარდა ამისა, სახლში მისვლის შემდეგ მათ შეატყობინეს ს-ს ადგილსამყოფელი და სთხოვეს შეხვედროდნენ ს-ს. ი-მ განაცხადა, რომ წავიდოდა ს-თან, მაგრამ დაღლილია, გაჭირვებით შეუძლია ფეხების მოძრაობა. ასეთ ვითარებაში ი-ს და კ-ს არ შეეძლოთ ევარაუდათ, რომ ს. გარდაიცვლებოდა. შექმნილ კონკრეტულ ვითარებაში ი-ს და კ-ს არ შეეძლოთ სხვაგვარი დახმარება აღმოჩინათ დაღუპულისათვის⁵⁶.

დაუხმარებლობის მოტივები შეიძლება სხვადასხვა იყოს (ცუდი დამოკიდებულება დაზარალებულთან, სურვილი თავი აარიდოს, შურისძიება, ეჭვიანობა დაიზიანოს თავისი ტანსაცმელი და ა.შ.). ამ მოტივებს კვალიფიკაციისათვის მნიშვნელობა არა აქვს, მაგრამ შეიძლება გათვალისწინებულ იქნენ სასჯელის დანიშვნისას.

9. 128-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის შემადგენლობის ფარგლებში პირდაპირი განზრახვა დაზარალებულის სიკვდილის მიმართ გამორიცხულია. ამ დანაშაულის სუბიექტის მიერ დაზარალებულის სიცოცხლისათვის საფრთხის შექმნა სურვილით, რომ მის უმოქმედობას დაზარალებულის სიკვდილი მოჰყვებოდა ან თუ იგი ფიქრობდა, რომ განსაცდელში მიტოვებას აუცილებლად მოჰყვებოდა დაზარალებულის სიკვდილი, მას დაეკისრება პასუხიმგებლობა მკვლელობის მცდელობისათვის. ამრიგად, დაზარალებულის სიკვდილის მიმართ დამნაშავეს შეიძლება ჰქონდეს ფსიქიური დამოკიდებულება ევენტუალური განზრახვის ან გაუფრთხილებლობის სახით.

ა.ნ. ავტომანქანას მართავდა მცხეთის მიმართულებით, როდესაც მიუახლოვდა ავტოგასამართ სადგურს, ავტომანქანის წინა მარცხენა კარით დაეჯახა მამაკაცს, რომელიც საავტომობილო გზას კვეთდა. ა. ნ.-ს არ ეგონა, რომ სირბილით მიმავალი მამაკაცი ასე მძიმედ დაშავდებოდა. მან თავად აღიარა, რომ მანქანა უნდა შეეჩერებინა, მაგრამ ეჩქარებოდა და გააგრძელა გზა. მან არაფერი იღონა სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში მყოფი მამაკაცის გადასარჩენად. უცნობი მამაკაცი გარდაიცვალა.

⁵⁶ იხ. შიდა სამართლის 1965, 15, c. 13-14

დანაშაული ადამიანის ნინააღმდევ

ქ. თბილისის დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონულმა სასამართლომ სრულიად მართებულად ა. წ.-ს ქმედება დაკვალიფიცირა 128-ე მუხლით, რადგან ა. წ.-მ. დაუხმარებლად მიატოვა სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში მყოფი პირი.

10. განსაცდელში მიტოვებისათვის, რასაც დაზარალებულის სიკვდილი მოჰყვა, დამნაშავე პასუხს აგებს არა 128-ე მუხლით, არამედ განზრახი ან გაუფრთხილებლობითი მკვლელობისათვის.

პ-მ მიატოვა თავისი ღრმად მოხუცებული და ავადმყოფი დედა მარტოდმარტო და ოთხი დღით წავიდა სახლიდან. მას დედისთვის არ დაუტოვებია სასმელ-საჭმელი. ამის შედეგად მოხუცი გარდაიცვალა. სასამართლომ პ-ს მოქმედება დაკვალიფიცირა არა განსაცდელში მიტოვების მუხლით, არამედ განზრახ მკვლელობად.

მუხლი 129. დაუხმარებლობა

სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში მყოფისათვის აუცილებელი და აშკარად გადაუდებელი დახმარების გაუწევლობა, თუ დამნაშავეს შეეძლო მისი დახმარება თავისთვის ან სხვისთვის სერიოზული საფრთხის გარეშე, აგრეთვე დახმარების საჭიროების შეუტყობინებლობა სათანადო დაწესებულებისათვის ან პირისათვის, –

ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით – ორ წლამდე, ან ტუსალობით ექვს თვემდე, ანდა თავისუფლების აღკვეთით ვადით ორ წლამდე.

1. ამ მუხლში გათვალისწინებული ნორმა მიმართულია მოქალაქეთა ურთიერთდახმარების სულისკვეთების გამმტკიცებისაკენ. ამ თვალსაზრისით მისი გამაფრთხილებელი მნიშვნელობა ეჭვგარეშეა.

2. სიცოცხლისათვის საშიში მდგომარეობა ხასიათდება იმით, რომ არსებობს სიკვდილის რეალური საფრთხე ისეთ გარემოებათა გამო, რომლებიც გამოიწვია სტიქიურმა უბე-დურებამ (მაგალითად, მიწისძვრა, ხანძარი, დაზარალებულის შერყყული ჯანმრთელობა, მაგალითად, მშობიარობის დაწყება, გულის შეღლონება, (ცნობიერების დაკარგვა) და სხვ.

3. აუცილებელი და აშკარად გადაუდებელი დახმარება ნიშნავს იმას, რომ საქმის კონკრეტული გარემოებების გათვალისწინებით დახმარების გაუწევლობას შეეძლო გამოეწვია ისეთი მძიმე შედეგი, როგორიცაა დაზარალებულის სიკვდილი. დახმარების აუცილებლობა განპირობებულია იმით, რომ თვით დაზარალებულს შექმნილი ვითარების გათვალისწინებით არ შეეძლო საშიში მდგომარეობის თავიდან აცდენა.

4. აშკარად გადაუდებელი დახმარება გულისხმობს იმის შეგნებას, რომ:

ა) არსებობს უშუალო და რეალური საფრთხე დაზარალებულის სიცოცხლისათვის;

ბ) დამნაშავის გარდა არავის არ შეეძლო დახმარების აღმოჩენა;

გ) დახმარება აღმოჩენილ უნდა იქნეს საფრთხის გამოვლენისთანავე.

5. დახმარების აღმოჩენა უნდა იყოს აუცილებელი. ამიტომ თუ პირი ხედავს, რომ სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში მყოფ პირს უკვე სხვები ეხმარებიან, იგი არ დაისჯება, თუკი მის მონაწილეობას გადამწყვეტი მნიშვნელობა არ ჰქონდა.

6. დახმარების აღმოუჩენლობა დანაშაულად ითვლება მხოლოდ მაშინ, როდესაც დამნაშავეს შეეძლო დახმარების აღმოჩენა ისე, რომ ამით სერიოზული საფრთხე არ შეექმნა თავისთვის ან სხვისთვის.

7. დაუხმარებლობისათვის სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობა დამნაშავეს დაეკისრება მხოლოდ იმ პირობით, რომ მას ჰქონდა შესაძლებლობა დახმარება გაენია დაზარალებულისათვის. ამის გამო დანაშაულად არ ჩაითვლება დახმარების აღმოუჩენლობა მაშინ, როდესაც პირს არ შეეძლო ფაქტობრივად გაენია დახმარება. გარდა ამისა,

ასევე არ გვექნება დანაშაული მაშინ, როდესაც დახმარების აღმოჩენა დიდ რისკთან იყო დაკავშირებული. კანონი, რასაკვირველია, არ მოითხოვს პირისაგან სხვა ადამიანის გადა-სარჩენად საარაკო გმირობა გამოიჩინოს და საამისოდ საკუთარი სიცოცხლე ან ჯანმრ-თელობა შესწიროს. ამასთან ერთად, კანონი არ ათავისუფლებს პასუხისმგებლობისაგან, როდესაც დახმარების აღმოუჩენლობა დაკავშირებულია ერთგვარ რისკთან, პირადი ინტერესების ერთგვარ შეზღუდვასთან, თუ ასეთი რისკი არ უქმნის სერიოზულ საფრთხეს კანონიერ სიკეთეს. ასეთ ვითარებაში უფრო სერიოზული მოთხოვნები წაეყენება იმას, ვინც თავისი პროფესიის გამო მოვალეა გადაარჩინოს დაზარალებული.

8. ამ დანაშაულის ობიექტური მხარე უმოქმედობით გამოიხატება: დამნაშავე თავს იკავებს დახმარებისაგან, თუმცა საამისო შესაძლებლობა აქვს ან არ ატყობინებს სათანადო დაწესებულებას ან პირს დახმარებისათვის.

9. სათანადო დაწესებულებად ან პირად იგულისხმება ისეთი ორგანო, სახელმწიფო მოხელე ან სპეციალისტი, რომლებიც მათი ფუნქციების, სამსახურებრივი უფლებამოსი-ლების ან პროფესიული მოვალეობის გამო ვალდებული არიან დახმარონ სიცოცხლი-სათვის საშიშ მდგომარეობაში მყოფ პირებს (მაგალითად, სახანძრო რაზმი, პოლიციის თანამშრომელი, ექიმი). გარდა ამისა, 129-ე მუხლით პასუხისმგებლობა დაეკისრება იმასაც, ვისაც დაზარალებულთან დამოკიდებულობის გამო შეუძლია და ევალება სათანადო ვითა-რებაში ზომების მიღება ადამიანისათვის სიკვდილის საშიშროების ასაცდენად. მაგალი-თად, პასუხისმგებლობა დაეკისრება იმ მოქალაქეს, რომელიც მარტო ტოვებს სიცოცხლი-სათვის საშიშ მდგომარეობაში მყოფ შეზობელს, არ ატყობინებს სასწრაფო დახმარებას და კმაყოფილდება იმით, რომ ატყობინებს იმავე სახელში მცხოვრებ მხოლოდ სხვა პირს.

10. სუბიექტური მხრით დაუხმარებლობა განზრახი დანაშაულია. დამნაშავეს შეგნე-ბული აქვს ის, რომ დაზარალებული საშიშ მდგომარეობაშია, ითვალისწინებს და უშვებს საშიში შედეგის დადგომას.

11. დაუხმარებლობა წმინდა უმოქმედებას წარმოადგენს. თავად ფაქტი დახმარების აღმოუჩენლობისა დამთავრებული დანაშაულია. თუ ასეთ უმოქმედებას შედეგად მოჰყვა დაზარალებულის სიკვდილი. ეს სასამართლომ უნდა გაითვალისწინოს სასჯელის დანიშ-ვნისას, როგორც დამამდიმებელი გარემოება.

მუხლი 130. ავადმყოფის განსაცლელი მიზოვება

1. სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში მყოფი ავადმყოფისათვის
არასაპატიო მიზეზით მედიცინის მუშაკის მიერ გადაუდებელი სამედიცინო
დახმარების გაუწევლობა, –

ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით თხუთმეტ თვემდე ანდა
ტუსალობით ვადით ორიდან სამ თვემდე, თანამდებობის დაკავების ან საქმიანობის
უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე ან უამისოდ.

2. იგივე ქმედება, რამაც გამოიწვია ავადმყოფის ჯანმრთელობის მძიმე
დაზიანება ან სიცოცხლის მოსპობა, –

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთ წლამდე, თანამდებობის დაკავების
ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე.

130-ე მუხლით გათვალისწინებულია უმოქმედობის დელიქტი, ვინაიდან ამ შემადგენ-
ლობის განხორციელება მხოლოდ უმოქმედობით შეიძლება („დახმარების გაუწევლობა“).
ავადმყოფი, ვისაც მედიცინის მუშაკი არ ეხმარება, უნდა იყოს „სიცოცხლისათვის საშიშ
მდგომარეობაში“, ესე იგი მის სიცოცხლეს საფრთხე უნდა ემუქრებოდეს. ამიტომ მედი-
ცინის მუშაკი პასუხს არ აგებს ამ მუხლით, თუ ავადმყოფი არ არის სიცოცხლისათვის
საშიშ მდგომარეობაში და საფრთხე ემუქრება მხოლოდ მის ჯანმრთელობას. სამედიცინო
დახმარება არათუ აუცილებელი-გადაუდებელი უნდა იყოს. ეს იმას ნიშნავს, რომ დახმა-
რება დაუყოვნებლივ უნდა მოხდეს. ზოგჯერ წამებს აქვს მნიშვნელობა, რომ ავადმყოფი
გადარჩეს. თუ მედიცინის მუშაკი ავადმყოფისაგან ტერიტორიულად დაცილებულია,
„გადაუდებელი დახმარება“ ნიშნავს მის დაუყოვნებლივ გამგზავრებას ავადმყოფთან დახ-
მარების მიზნით. ექიმი პასუხს არ აგებს იმ შემთხვევაში, თუ მის მისვლამდე ავადმყოფი
დაიღუპა.

მედიცინის მუშაკი 130-ე მუხლით პასუხს აგებს იმ შემთხვევაში, თუ არ დაეხმარა
ავადმყოფს „არასაპატიო მიზეზით“. თუ დაუხმარებლობის მიზეზი საპატიო იყო, მაშინ
პასუხისმგებლობის საკითხი არ დგება. საპატიოა მიზეზი მაშინ, როცა მედიცინის მუშაკს
ხელს უშლიდა რაიმე ობიექტური გარემოება, ვთქვათ, სტიქიური უბედურება (მაგალითად,
წყალდიდობა), უტრანსპორტობა და სხვ.

ერთ-ერთ საპატიო გარემოებად უნდა მიერჩნიოთ მოვალეობათა კოლიზია. 130-ე მუხ-
ლით აღნერილი დელიქტი მოვალეობის დელიქტია. მედიცინის მუშაკი ვალდებულია დაეხ-
მაროს ავადმყოფს. მავრამ ის შეიძლება ორი სხვადასხვა მოვალეობის შესრულების აუცი-
ლებლობის წინაშე აღმოჩნდეს. მაგალითად, მედიცინის მუშაკს ერთდროულად წარმოემვა
მოვალეობა, რომ დაეხმაროს ორ სხვადასხვა ავადმყოფს, რომლებიც სიცოცხლისათვის

ფანაზაული ადამიანის წინააღმდეგ

საფრთხის წინაშე არიან. ექიმს არა აქვს შესაძლებლობა დაეხმაროს ორივეს ერთდროულად და დაეხმარა მხოლოდ ერთს. მეორე დარჩა დახმარების გარეშე. ეს იქნება მართლწინა-ალმდეგობის გამომრიცხველი გარემოება და მედიცინის მუშაკი გათავისუფლდება პასუხისმგებლობისაგან საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 32-ე მუხლის საფუძველზე.

საპატიო მიზეზად არ ჩაითვლება ექიმისადმი მიმართვა დაეხმაროს ავადმყოფს არასა-მუშაო საათებში, შვებულების დროს. ექიმი ასეთ შემთხვევაში პასუხს აგებს 130-ე მუხლით. არც იმას აქვს მნიშვნელობა ექიმი მსახურობს თუ არა (ვთქვათ, პენსიონერია)⁵⁷.

ამ დანაშაულის ამსრულებელია მედიცინის მუშაკი. მედიცინის მუშაკი ფართო ცნებაა და გულისხმობს ექიმს, ექთანს, ბებია-ქალს, ფერშალს და სხვ. როგორც ვთქვით, ეს დანაშაული მოვალეობის დელიქტია. მაშასადამე, მისი ადსრულება შეუძლია მხოლოდ იმას, ვისაც აკისრია სპეციალური მოვალეობა დაეხმაროს ავადმყოფს. ამიტომ ამ დანაშაულის შუალობითი ამსრულებლობა არ შეიძლება.⁵⁸ თუმცა, სავსებით შესაძლებელია წაქეზება და დახმარება, რადგან სუბიექტური მხრივ ეს დელიქტი განზრახი დელიქტია. ამავე დროს არ არის აუცილებელი, რომ წამქეზებელს ან დამხმარეს ეკისრებოდეს სპეციალური მოვალეობა დაეხმაროს ავადმყოფს.

130-ე მუხლით აღნერილი დანაშაული, როგორც ვთქვით, მოვალეობის დელიქტია. ამიტომ, მიუხედავად იმისა, რომ მისი ჩადენა პირდაპირი განზრახვით ხდება, არ შეიძლება ამ დანაშაულის არც მომზადება, არც მცდელობა, რადგან დანაშაული მაშინვე მთავრდება, როგორც კი მედიცინის მუშაკი მოვალეობის შესრულებაზე უარს იტყვის.

⁵⁷ მწილიაბაშვილი ე ბათუმისი ერთობენი მასამართველი მასამართველი, 2000, სპ. 285

⁵⁸ ოთარ გამყრელიძე, დანაშაულის შუალობითი ამსრულებლობა და თანამსრულებლობა. გვ. 68

მუხლი 131. შიდსის შეყრა

1. სხვისთვის შიდსის შეყრა განზრას შეყრის საფრთხის შექმნა, –
ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთ წლამდე.
2. ხვისთვის შიდსის განზრას შეყრა, –
ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით რვა წლამდე.
3. ხვისთვის შიდსის გაუფრთხილებლობით შეყრა პროფესიული მოვალეობის
შესრულებისას, –
ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთ წლამდე, თანამდებობის დაკავების
ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე.
4. ამ მუხლის პირველი, მე-2 ან მე-3 ნაწილით გათვალისწინებული ქმედება,
ჩადენილი:
 - ა) ორი ან მეტი პირის მიმართ;
 - ბ) დამნაშავისათვის წინასწარი შეცნობით ორსული ქალის
ან არას-რულწლოვანის მიმართ, –
ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ათ წლამდე, თანამდებობის დაკავების
ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე.

რებილისის რაიონულ სასამართლოებში სასამართლო პრაქტიკა ამ მუხლთან დაკავში-
რებით არ არსებობს.

მუხლი 132. განსაკუთრებით საშიში ინფექციური დაავადების შეყრა

1. სხვისთვის განსაკუთრებით საშიში ინფექციური დაავადების შეყრის
საფრთხის შექმნა, –

ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ექვს თვემდე
ანდა თავისუფლების აღკვეთით ვადით ერთ წლამდე.

2. სხვისთვის განსაკუთრებით საშიში ინფექციური დაავადების შეყრა, –

ისჯება ჯარიმით ან გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით ერთ წლამდე
ანდა თავისუფლების აღკვეთით ვადით ორ წლამდე.

3. ამ მუხლის პირველი ან მე-2 ნაწილით გათვალისწინებლი ქმედება,
ჩადენილი:

- ა) ორი ან მეტი პირის მიმართ;
- ბ) დამნაშავისათვის წინასწარი შეცნობით ორსული ქალის ან
არასრულწლოვანის მიმართ, –

ისჯება ჯარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთ წლამდე.

თბილისის რაიონულ სასამართლოებში სასამართლო პრაქტიკა ამ მუხლთან დაკავშირებით არ არსებობს.

მუხლი 133. უკანონო აბორტი

1. უკანონო აბორტი, –

ისჯება ჯარიშით ან საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომით ვადით
ასიდან ორას ორმოც საათამდე ანდა გამასწორებელი სამუშაოთი ვადით
ერთიდან ორ წლამდე.

2. იგივე ქმედება, ჩადენილი უკანონო აბორტისათვის მსჯავრდებულის მიერ,
ან რამაც გამოიწვია შვილოსნობის სამუდამო მოშლა ან სხვა მძიმე შედეგი, –
ისჯება თავისუფლების შეზღუდვით ვადით სამ წლამდე ან ტუსალობით ვადით
სამ თვემდე ანდა თავისუფლების აღკვეთით ვადით ცამ წლამდე, თანამდებობის
დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე.

3. უკანონო აბორტი, რამაც გამოიწვია სიცოცხლის მოსპობა, –

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ხუთ წლამდე, თანამდებობის დაკავების
ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე.

ლათინური ენიდან წარმომდგარი სიტყვა აბორტი მუცლის ხელოვნურად მოშლას, მუც-
ლის მოწყვეტას, ნაადრევ მშობიარობას ნიშნავს. მუცლის მოშლას ორსული ქალის თანხ-
მობა ესაჭიროება. თანხმობის გარეშე მუცლის ნაადრევი მოშლა მაშინ შეიძლება მოხდეს,
როცა ქალის თანხმობის მიღება შეუძლებელია, ქალის გადარჩენის მიზნით. ასეთ დროს
საქმე გვაქვს უკიდურეს აუცილებლობასთან, რომელიც გამორიცხავს მართლწინააღმდე-
გობას.

აბიექტური მხარე ქმედებისა გულისხმობს მოქმედებას. უმოქმედობით ამ დელიქტის
ჩადენა შეუძლებელია. მოქმედებას თან უნდა ახლდეს შედეგი — ორსულობის შეწყვეტა,
ნაყოფის გამოდევნა დედის ორგანიზმიდან და მიზეზობრივი კავშირი ამ მოვლენებს შორის.

მუცლის მოშლა ამ შემთხვევაში უნდა მოხდეს მართლსაწინააღმდეგოდ. აბორტი საქარ-
თველოში, გარდა ზოგიერთი გამონაკლისისა, დაშვებულია და მართლზომიერ ქმედებად
ითვლება. აბორტი დასაშვებია მაშინ, როცა ორსულობის ხანგრძლივობა არ გასცდენია
თორმეტ კვირას. ამ ვადის ზევით ორსულობის შეწყვეტა დასაშვებად არის მიჩნეული,
როცა ის საფრთხეს უქმნის ქალის სიცოცხლეს ან ჯანმრთელობას.⁵⁹ ასეთი აბორტი, რო-
გორც ვთქვით, უკიდურესი აუცილებლობით არის გამოწვეული.

აბორტი უკანონოდ ითვლება, როცა ის ხდება ამისათვის დადგენილი წესის საწინააღ-
მდეგოდ. ის დასაშვებია მხოლოდ სტაციონალურ სამკურნალო დაწესებულებაში. აბორტი

⁵⁹ მისამართებელი ე ისეისამიი მიამართებელი ძალაშენებელი, 2000, სტ. 283.

უკანონოა მაშინ, როცა ის ხდება სახლში ან სხვა შენობაში, თუნდაც სამკურნალო დაწესებულებაში, მაგრამ არა იმ სტაციონალურ სამკურნალო დაწესებულებაში, რომელიც სპეციალურადაა მოწყობილი აბორტის გასაკეთებლად.⁶⁰

მართლსაწინააღმდეგოდ ჩაითვლება აბორტი მაშინაც, როცა ქალს აქვს უკუჩვენება ოპერაციის მიმართ, რაც გამოწვეულია ავადმყოფური მდგომარეობით.⁶¹

სუბიექტური მხრივ ამ დანაშაულის ჩადენა ხდება პირდაპირი განზრახვით. ამიტომ ამ დანაშაულის მცდელობა ყოველთვის არის შესაძლებელი.

133-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ამსრულებელი შეიძლება იყოს ის, ვისაც სპეციალური მოვალეობა აკისრია, მაგრამ ამსრულებლად შესაძლებელია სხვებიც მოგვევლინონ. თანამონაწილე (წამქეზებელი, დამხმარე, ორგანიზატორი) შეიძლება იყოს ნებისმიერი ადამიანი.

133-ე მუხლის მეორე ნაწილი ითვალისწინებს რამდენიმე მაკვალიფირებელ გარე-მოებას: 1) იგივე ქმედება, ჩადენილი უკანონო აბორტისათვის მსჯავრდებულის მიერ. ამ ნიშნით ქმედება დაკვალიფირდება იმ შემთხვევაში, თუ წინა მსჯავრდებისათვის ნასა-მართლობა მოხსნილი ან გაქარწყლებული ჯერ კიდევ არ არის (იხ. 76-ე მ. ნასამართლობა).

133-ე მუხლის მეორე ნაწილით დაკვალიფიცირდება აგრეთვე ქმედება, თუ უკანონო აბორტმა „გამოიწვია შვილოსნობის სამუდამო მოშლა“. ამავე ნაწილით დაკვალიფიცირდება ქმედება, როცა მას მოჰყვა „სხვა მძიმე შედეგი“. აქ უნდა ვიგულისხმოთ ჯანმრთელობის სხვაგვარი მძიმე დაზიანება.

133-ე მუხლის მესამე ნაწილით დაკვალიფიცირდება უკანონო აბორტი, თუ ამ ქმედებას მოჰყვა ქალის სიცოცხლის მოსპობა გაუფრთხილებლობით.

⁶⁰ იქვე;

⁶¹ იქვე.

**მუხლი 134. ადამიანის ორგანოს, ორგანოს ნაწილის
ან ქსოვილის აღეპის იძულება**

1. სამკურნალოდ, გადასანერგად, ექსპერიმენტისათვის ან სამკურნალო
პრეპარატის დასამზადებლად ადამიანის ორგანოს, ორგანოს ნაწილის ან
ქსოვილის აღეპის იძულება, -

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ოთხ წლამდე, თანამდებობის დაკავების
ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე ან უამისოდ.

2. იგივე ქმედება, ჩადენილი დამნაშავისათვის ნინასწარი შეცნობით ორსული
ქალის, არასრულწლოვანის, უმნეო მდომარეობაში მყოფის ანდა
დამნაშავეზე მატერიალურად ან სხვაგვარად დამოკიდებულის მიმართ, -

ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით ორიდან ხუთ წლამდე, თანამდებობის
დაკავების ან საქმიანობის უფლების ჩამორთმევით ვადით სამ წლამდე.

თბილისის რაიონულ სასამართლოებში სასამართლო პრაქტიკა ამ მუხლთან დაკავში-
რებით არ არსებობს.

ადამიანის ორგანოთა გადანერგვასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს არეგულირებს
საქართველოს 2000 წლის 23 თებერვლის კანონი „ადამიანის ორგანოთა გადანერგვის
შესახებ“.

მუხლი 135. სისხლით ან სისხლის კომპონენტებით უკანონო ვაჭრობა

სისხლით ან სისხლის კომპონენტებით უკანონო ვაჭრობა,
ჩადენილი ანგარებით, -
ისჯება ჯარიმით ან თავისუფლების აღკვეთით ვადით ერთ წლამდე.

თბილისის რაიონულ სასამართლოებში სასამართლო პრაქტიკა ამ მუხლთან დაკავშირებით არ არსებობს.

სისხლით ან სისხლის კომპონენტების გამოყენებასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს აწესრიგებს საქართველოს 1997 წლის 11 ნოემბრის კანონი „ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ“ (21-ე თავი).

სისხლისა და სისხლის კომპონენტების დონორობასთან დაკავშირებული სხვა საკითხები რეგულირდება ასევე საქართველოს კანონით „სისხლისა და მისი კომპონენტების დონორობის შესახებ“.

მუხლი 136. გენეტიკური მანიპულაცია

გენეტიკური მანიპულაცია, ესე იგი აღამიანის არსების შექმნა, –
ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით სამ წლამდე.

თბილისის რაიონულ სასამართლოებში სასამართლო პრატიკა ამ მუხლთან დაკავშირებით არ არსებობს.

ს ა რ ჩ ი ვ ი

რედაქტორისაგან	3
კარი მეშვიდე: დანაშაული აღამიანის წინააღმდეგ	
თავი XIX: დანაშაული სიცოცხლის წინააღმდეგ	5
განზრას მკვლელობა — მუხლი 108	5
განზრას მკვლელობა დამამძიმებელ გარემოებაში — მუხლი 109	5
მკვლელობა მსხვერპლის თხოვნით — მუხლი 110	56
განზრას მკვლელობა უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში — მუხლი 111	57
დედის მიერ ახალშობილის განზრას მკვლელობა — მუხლი 112	70
მკვლელობა აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით მუხლი — 113	73
მკვლელობა დამნაშავის შეპყრობისათვის აუცილებელი ზომის გადაცილებით — მუხლი 114	85
თვითმკვლელობამდე მიყვანა — მუხლი 115	91
სიცოცხლის მოსპობა გაუფრთხილებლობით — მუხლი 116	94
თავი XX: დანაშაული ჯანმრთელობის წინააღმდეგ	98
ჯანმრთელობის განზრას მძიმე დაზიანება — მუხლი 117	98
ჯანმრთელობის განზრას ნაკლებად მძიმე დაზიანება — მუხლი 118	128
ჯანმრთელობის დაზიანება სასიკვდილო შედეგით — მუხლი 119	139

ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქი დაზიანება — მუხლი 120	146
ჯანმრთელობის განზრახ მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება უეცარი, ძლიერი სულიერი აღელვების მდგომარეობაში — მუხლი 121	148
ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება აუცილებელი მოგერიების ფარგლების გადაცილებით — მუხლი 122	168
ჯანმრთელობის მძიმე ან ნაკლებად მძიმე დაზიანება დამნაშავის შეპყრობისათვის აუცილებელი ზომის გადაცილებით — მუხლი 123	190
ჯანმრთელობის ნაკლებად მძიმე ან მძიმე დაზიანება გაუფრთხილებლობით — მუხლი 124	191
ცემა — მუხლი 125	192
წამება — მუხლი 126	195

თავი XXI: ადამიანის სიცოცხლისა

და ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შექმნა	204
სიცოცხლისათვის საშიშ მდგომარეობაში ჩაყენება — მუხლი 127	204
განსაცდელში მიტოვება — მუხლი 128	206
დაუხმარებლობა — მუხლი 129	210
ავადმყოფის განსაცდელში მიტოვება — მუხლი 130	212
შიდსის შეყრა — მუხლი 131	214
განსაკუთრებით საშიში ინფექციური	
დაავადების შეყრა — მუხლი 132	215
უკანონო აბორტი — მუხლი 133	216
ადამიანის ორგანოს, ორგანოს ნაწილის	
ან ქსოვილის აღების იძულება — მუხლი 134	218
სისხლით ან სისხლის კომპონენტებით	
უკანონო ვაჭრობა — მუხლი 135	219
გენეტიკური მანიპულაცია — მუხლი 136	220

გამოცემულია
სამართლებრივი განათლების ასოციაცია
ALPE-ს მიერ

თბილისი
ინგოროვას ქ. 14

ტელ.: (995 32) 935841, 922914
ფაქსი: 995 32 920596

alpeonline@gol.ge

www.samartali.ge

ნ ი გ ნ ი ა რ გ ა ი ყ ი დ ე ბ ა